

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΜΘ'

Δευτέρα 18 Νοεμβρίου 2019

ΘΕΜΑΤΑ

Α. ΕΙΔΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. Επικύρωση Πρακτικών, σελ. 4753
2. Άδεια απουσίας της Βουλευτού κ. Α. Γκαρά, σελ. 4767
3. Ανακοινώνεται ότι τη συνεδρίαση παρακολουθούν μαθητές από το 2ο Γενικό Λύκειο Ελευσίνας, το 1ο Γυμνάσιο Χαλκίδας, τα Πρότυπα Πειραϊκά Εκπαιδευτήρια "Πράξις και Πράξεις", το Γυμνάσιο της Νέας Περάμου, το 11ο Γυμνάσιο Πάτρας, το 2ο Γυμνάσιο Παραλίας Αχαΐας, το 35ο Γυμνάσιο Πειραιά, το Μουσικό Σχολείο Βαρθολομιού Ηλείας και το 1ο Γενικό Λύκειο Κιλκίς, σελ. 4754, 4756, 4758, 4762, 4773, 4775, 4782, 4788, 4793, 4801, 4807, 4813
4. Ειδική Ημερήσια Διάταξη. Αποφάσεις Βουλής.
Συζήτηση επί των αναθεωρητέων διατάξεων του Συντάγματος, σύμφωνα με τα άρθρα 110 του Συντάγματος και 119 του Κανονισμού της Βουλής, σελ. 4753 - 4827
5. Επί διαδικαστικού θέματος, σελ. 4753, 4754, 4756, 4765, 4767, 4771, 4773, 4774, 4786, 4795, 4798, 4803, 4804, 4805, 4815

Β. ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Κατάθεση σχεδίων νόμων:

- i. Οι Υπουργοί Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Οικονομικών, Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Υποδομών και Μεταφορών, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κατέθεσαν στις 15/11/2019 σχέδιο νόμου: «Απελευθέρωση αγοράς ενέργειας, εκσυγχρονισμός της ΔΕΗ, ιδιωτικοποίηση της ΔΕΠΑ και στήριξη των ΑΠΕ», σελ. 4767
- ii. Οι Υπουργοί Δικαιοσύνης, Οικονομικών, Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εσωτερικών κατέθεσαν σήμερα, 18-11-2019, σχέδιο νόμου: «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις - Περαιτέρω εναρμόνιση ελληνικής νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου του 2008», σελ. 4820

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΤΑΣΟΥΛΑΣ Κ., σελ. 4753 - 4761

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝΤΕΣ

ΑΒΔΕΛΑΣ Α., σελ. 4807 - 4827
ΒΙΤΣΑΣ Δ., σελ. 4769 - 4782
ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ Ν., σελ. 4761 - 4769
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Ο., σελ. 4782 - 4795
ΛΑΜΠΡΟΥΛΗΣ Γ., σελ. 4795 - 4807

ΟΜΙΛΗΤΕΣ

Α. Επί της Ειδικής Ημερήσιας Διάταξης:

ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ Α., σελ. 4762
ΑΚΤΥΠΗΣ Δ., σελ. 4819
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ Α., σελ. 4807

ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ Σ., σελ. 4779
ΑΝΔΡΙΑΝΟΣ Ι., σελ. 4776
ΑΥΓΕΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ Δ., σελ. 4826
ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ Γ., σελ. 4795
ΒΑΡΟΥΦΑΚΗΣ Γ., σελ. 4802
ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ Β., σελ. 4824
ΒΙΛΙΑΡΔΟΣ Β., σελ. 4771
ΒΙΤΣΑΣ Δ., σελ. 4809, 4810
ΒΛΑΧΟΣ Γ., σελ. 4783
ΒΟΥΤΣΗΣ Ν., σελ. 4781
ΓΕΡΟΒΑΣΙΛΗ Ό., σελ. 4798
ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Κ., σελ. 4793
ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ Μ., σελ. 4799
ΓΚΙΟΚΑΣ Ι., σελ. 4760
ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ Κ., σελ. 4796, 4798
ΔΕΛΗΣ Ι., σελ. 4770, 4771, 4810
ΔΕΡΜΕΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ Χ., σελ. 4820
ΔΡΑΓΑΣΑΚΗΣ Ι., σελ. 4821
ΙΑΤΡΙΔΗ Τ., σελ. 4824
ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ Σ., σελ. 4789
ΚΑΜΙΝΗΣ Γ., σελ. 4777
ΚΑΡΑΣΜΑΝΗΣ Γ., σελ. 4800
ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ Γ., σελ. 4756, 4767, 4774, 4800, 4816, 4823
ΚΕΓΚΕΡΟΓΛΟΥ Β., σελ. 4816
ΚΕΛΛΑΣ Χ., σελ. 4825
ΚΕΦΑΛΙΔΟΥ Χ., σελ. 4769, 4770
ΚΟΥΒΕΛΑΣ Δ., σελ. 4817
ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ Ι., σελ. 4794
ΛΕΟΝΤΑΡΙΔΗΣ Θ., σελ. 4791
ΛΙΑΚΟΥΛΗ Ε., σελ. 4792
ΛΙΒΑΝΟΣ Σ., σελ. 4775
ΛΟΒΕΡΔΟΣ Α., σελ. 4758, 4767, 4804, 4809, 4816, 4818
ΜΑΚΡΗ Ζ., σελ. 4788
ΜΟΥΛΚΙΩΤΗΣ Γ., σελ. 4808
ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ Θ., σελ. 4806
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Χ., σελ. 4790
ΠΑΠΑΗΛΙΟΥ Γ., σελ. 4768
ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ - ΠΑΛΙΟΥΡΑ Α., σελ. 4778
ΠΑΠΑΡΗΓΑ Α., σελ. 4786
ΠΑΦΙΛΗΣ Α., σελ. 4810, 4812
ΠΙΚΡΑΜΜΕΝΟΣ Π., σελ. 4798
ΠΛΕΥΡΗΣ Α., σελ. 4767
ΡΑΠΤΗ Ζ., σελ. 4780
ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ Κ., σελ. 4818
ΣΚΟΝΔΡΑ Α., σελ. 4801
ΣΚΟΥΡΟΛΙΑΚΟΣ Π., σελ. 4774
ΣΠΑΝΑΚΗΣ Β., σελ. 4822, 4823
ΣΤΑΜΕΝΙΤΗΣ Δ., σελ. 4821
ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ Ε., σελ. 4765, 4767, 4804
ΣΥΡΙΓΟΣ Α., σελ. 4805
ΣΥΡΜΑΛΕΝΙΟΣ Ν., σελ. 4804, 4805
ΤΑΡΑΝΤΙΛΗΣ Χ., σελ. 4782
ΤΑΣΟΥΛΑΣ Κ., σελ. 4760, 4815
ΤΖΑΒΑΡΑΣ Κ., σελ. 4754, 4755, 4767
ΤΖΑΚΡΗ Θ., σελ. 4812
ΤΖΑΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ Δ., σελ. 4784

ΤΡΑΓΑΚΗΣ Ι. ,	σελ. 4773, 4774
ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ Β. ,	σελ. 4787, 4788
ΦΩΤΙΟΥ Θ. ,	σελ. 4814
ΧΗΤΑΣ Κ. ,	σελ. 4762

Β. Επί διαδικαστικού θέματος:

ΒΑΡΟΥΦΑΚΗΣ Γ. ,	σελ. 4803
ΒΙΤΣΑΣ Δ. ,	σελ. 4771, 4773, 4774
ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ Κ. ,	σελ. 4798
ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ Ν. ,	σελ. 4765
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Ο. ,	σελ. 4786
ΛΑΜΠΡΟΥΛΗΣ Γ. ,	σελ. 4798, 4804, 4805
ΛΟΒΕΡΔΟΣ Α. ,	σελ. 4767, 4804
ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ Θ. ,	σελ. 4803
ΠΙΚΡΑΜΜΕΝΟΣ Π. ,	σελ. 4798
ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ Ε. ,	σελ. 4795
ΤΑΣΟΥΛΑΣ Κ. ,	σελ. 4753, 4754, 4756, 4815
ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ Β. ,	σελ. 4786

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΒΟΥΛΗΣ

Θ' ΑΝΑΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΒΟΥΛΗ

ΙΗ' ΠΕΡΙΟΔΟΣ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΗΣ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

ΣΥΝΟΔΟΣ Α'

ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΜΘ'

Δευτέρα 18 Νοεμβρίου 2019

Αθήνα, σήμερα στις 18 Νοεμβρίου 2019, ημέρα Δευτέρα και ώρα 10:25', συνήλθε στην Αίθουσα των συνεδριάσεων του Βουλευτηρίου η Βουλή σε ολομέλεια για να συνεδριάσει υπό την προεδρία του Προέδρου αυτής κ. **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΑΣΟΥΛΑ**.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

(ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ: Σύμφωνα με την από 15-11-2019 εξουσιοδότηση του Σώματος επικυρώθηκαν με ευθύνη του Προεδρείου τα Πρακτικά της ΜΗ' συνεδριάσεώς του, της Παρασκευής 15 Νοεμβρίου 2019, σε ό,τι αφορά την ψήφιση στο σύνολο του σχεδίου νόμου: «Κύρωση της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης που υπογράφηκε στο Magglingen/Macolin την 18η Σεπτεμβρίου 2014, σχετικά με τη χειραγώγηση των αθλητικών αγώνων, επείγοντα μέτρα για την αντιμετώπιση της βίας στον αθλητισμό, μετατροπή της Ελληνικής Ολυμπιακής Επιτροπής σε ΝΠΙΔ, κύρωση του νέου καταστατικού αυτής και άλλες διατάξεις»)

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εισερχόμαστε στην

ΕΙΔΙΚΗ ΗΜΕΡΗΣΙΑ ΔΙΑΤΑΞΗ

Αποφάσεις Βουλής: συζήτηση επί των αναθεωρητέων διατάξεων του Συντάγματος, σύμφωνα με τα άρθρα 110 του Συντάγματος και 119 του Κανονισμού της Βουλής.

Κατά το άρθρο 119 του Κανονισμού της Βουλής, η συζήτηση επί των αναθεωρητέων διατάξεων διεξάγεται με τη συνήθη διαδικασία νομοθετικού έργου, δηλαδή με ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 95 έως 104 του Κανονισμού. Η συζήτηση αναφέρεται στο περιεχόμενο των αναθεωρητέων διατάξεων, οι οποίες καθορίστηκαν με την απόφαση της Ολομέλειας της ΙΖ' Περιόδου και όπως το περιεχόμενό τους διατυπώθηκε και προτείνεται από την Επιτροπή Αναθεώρησης.

Η Διάσκεψη των Προέδρων στις 7 Νοεμβρίου 2019 και 14 Νοεμβρίου 2019 αποφάσισε να διατεθούν για την ολοκλήρωση της συζήτησης επί της αρχής και επί των επιμέρους θεματικών ενότητων συνολικά πέντε συνεδριάσεις και μία συνεδρίαση για την ψηφοφορία, όπως προβλέπει το Σύνταγμα για την ψηφοφορία μία συνεδρίαση.

Ειδικότερα, ως προς τη συζήτηση επί της αρχής, προτείνω οι χρόνοι που θα διατεθούν να διαμορφωθούν κατ' ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 97 του Κανονισμού της Βουλής, δηλαδή δεκαπέντε λεπτά για τους γενικούς εισηγητές και τους ειδικούς αγορητές, δεκαπέντε λεπτά για τους Κοινοβουλευτικούς Εκπροσώπους, επτά λεπτά για τους εγγεγραμμένους ομιλητές και είκοσι πέντε λεπτά για όποιον Υπουργό επιθυμεί να πάρει τον λόγο.

Οι εγγραφές των ομιλητών θα γίνουν με το ηλεκτρονικό σύστημα, από την ομιλία του πρώτου γενικού εισηγητή έως τη λήξη της αγόρευσης του δεύτερου γενικού εισηγητή, δηλαδή του δεύτερου ομιλητή.

Η συζήτηση επί των αναθεωρητέων διατάξεων προτείνω να γίνει σε τέσσερις συνεδριάσεις ως εξής:

Στην πρώτη συνεδρίαση -δηλαδή αύριο, Τρίτη- που αντιστοιχεί στην πρώτη και δεύτερη θεματική ενότητα της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος, δηλαδή Σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας, Θρησκευτική Ελευθερία, Όρκος και Ατομικά και Κοινωνικά Δικαιώματα, την Τρίτη, όπως είπα, 19 Νοεμβρίου 2019, να συζητηθούν τα άρθρα 3, παράγραφοι 1 και 2, 3 παράγραφος 3 (κατάργηση παραγράφου), 3 (εισαγωγή ερμηνευτικής δήλωσης), 13 παράγραφος 5, 33 παράγραφος 2, 59 παράγραφοι 1 και 2, 5 παράγραφος 2, 21 παράγραφοι 1 και 3, 21 (προσθήκη παραγράφου 7), 22 παράγραφοι 1, 2, 4 και 5 και 25 παράγραφος 3 του Συντάγματος.

Στη δεύτερη συνεδρίαση, που αντιστοιχεί στην τρίτη, τέταρτη και όγδοη θεματική ενότητα της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος -δηλαδή θεσμικού χαρακτήρα διατάξεις, Δημοψήφισμα, Λαϊκή Νομοθετική Πρωτοβουλία και Εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας- την Τετάρτη 20 Νοεμβρίου 2019 να συζητηθούν τα άρθρα 37 παράγραφος 2, 38 παράγραφοι 1 και 2, 68 παράγραφος 2, 84 παράγραφος 2, 28 παράγραφος 2, 44 παράγραφοι 2, 73 και 32 παράγραφοι 4 και 5 του Συντάγματος.

Στην τρίτη συνεδρίαση, που αντιστοιχεί στην πέμπτη και ένατη ενότητα της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος -δηλαδή Ακαταδίωκτο Βουλευτών, Δίωξη κατά Μελών της Κυβέρνησης, Εκλογικό Σύστημα και Κωλύματα Εκλογιμότητας- την Πέμπτη 21 Νοεμβρίου 2019 να συζητηθούν τα άρθρα 62, 86 παράγραφος 3, 86 (εισαγωγή ερμηνευτικής δήλωσης) 54 παράγραφος 1, 54 (προσθήκη παραγράφου 4), 54 (εισαγωγή ερμηνευτικής δήλωσης) και 56 (προσθήκη παραγράφου 5) του Συντάγματος.

Στην τέταρτη συνεδρίαση, που αντιστοιχεί στην έκτη και έβδομη ενότητα της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος -δηλαδή Στρατιωτικοί Δικαστές, Ανεξάρτητες Αρχές, Περιφερειακή Οργάνωση του Κράτους, Ρυθμίσεις Θεμάτων ΟΤΑ και Τελικές και Μεταβατικές Διατάξεις- την Παρασκευή 22 Νοεμβρίου 2019 να συζητηθούν τα άρθρα 96 παράγραφος 5, 101Α, 101 παράγραφοι 1 και 4, 101 (εισαγωγή ερμηνευτικής δήλωσης), 102 παράγραφος 2, 112 παράγραφος 4 (αφορά στην κατάργηση παραγράφου), 113 (κατάργηση), 114 παράγραφος 1, 114 παράγραφος 2 (κατάργηση παραγράφου), 115 παράγραφοι 1 και 2, 115 παράγραφος 3 (κατάργηση παραγράφου), 115 παράγραφος 4 (ομοίως κατάργηση παραγράφου) και 119 παράγραφος 1 (ομοίως κατάργηση παραγράφου) του Συντάγματος.

Κατά τη συζήτηση των ενοτήτων θα συζητηθούν και οι προτάσεις των κ.κ. Βουλευτών που εμπίπτουν στην αντίστοιχη ενότητα.

Για την καλύτερη οργάνωση της συζήτησής επί των ενοτήτων σε ό,τι αφορά τους χρόνους των ομιλιών και προκειμένου να έχουμε περισσότερο χρόνο στη διάθεσή μας, προτείνω να προσθέσουμε στη λίστα των ομιλητών που σας προανέφερα, σύμφωνα με τη σχετική ρύθμιση του Κανονισμού της Βουλής, έως δύο ειδικούς εισηγητές από την Κοινοβουλευτική Ομάδα της Νέας Δημοκρατίας και έως δύο ειδικούς εισηγητές από την Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ.

Συνεπώς προτείνω οι χρόνοι να διαμορφωθούν ως εξής: δεκαπέντε λεπτά για τους γενικούς εισηγητές και τους ειδικούς αγορητές, δέκα λεπτά για τους έως τέσσερις συνολικά ειδικούς εισηγητές της ΝΔ και του ΣΥΡΙΖΑ, που προσετέθησαν με την πρόταση αυτή, οκτώ λεπτά για τους εγγεγραμμένους ομιλητές, δεκαπέντε λεπτά για τους Κοινοβουλευτικούς Εκπαιδευτικούς και δεκαπέντε λεπτά για τον καθ' ύλην αρμόδιο Υπουργό σε κάθε ενότητα.

Οι εγγραφές των ομιλητών θα γίνουν με το ηλεκτρονικό σύστημα από την ομιλία του πρώτου γενικού εισηγητού έως τη λήξη της агόρευσης του δεύτερου ειδικού αγορητού, ο οποίος δεύτερος ειδικός αγορητής -μη σας παρασύρει το «δεύτερος»- είναι ο τέταρτος ομιλητής.

Οι συνεδριάσεις της Τρίτης και της Τετάρτης θα ξεκινήσουν στις 9.30'. Την Πέμπτη η συνεδρίαση θα ξεκινήσει στις 12.00', λόγω του εορτασμού της Ημέρας των Ενόπλων Δυνάμεων, εις το οποίον εορτασμό η Βουλή έχει πρωτεύουσα ανάμειξη. Η συνεδρίαση της Παρασκευής θα ξεκινήσει στις 10.00'.

Επίσης, η κατάρτιση του καταλόγου θα γίνεται για κάθε συνεδρίαση χωριστά, εκ νέου, κατά την έναρξή της, ανεξάρτητα από τον κατάλογο ομιλητών της προηγούμενης συνεδριάσεως.

Τέλος, τη Δευτέρα 25 Νοεμβρίου 2019 η συνεδρίαση θα ξεκινήσει στις 10.00' με τις ομιλίες, αποκλειστικά, των Προέδρων των Κοινοβουλευτικών Ομάδων και θα ολοκληρωθεί με την ψηφοφορία επί των αναθεωρητέων διατάξεων, ταυτόχρονα, σύμφωνα με το Σύνταγμα και τον Κανονισμό της Βουλής, καθώς και την έγκριση του ψηφίσματος της τρέχουσας Θ' Αναθεωρητικής Βουλής.

Συμφωνεί το Σώμα με την παρούσα πρόταση;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Το Σώμα συμφωνεί.

Πριν ξεκινήσουμε, θα ήθελα να προβώ σε μία αυτονόητη επισημάνση νομοτεχνικής φύσεως. Όπως είχα εξηγήσει στην Διάσκεψη των Προέδρων, επί των άρθρων 114 παράγραφος 1 και 115 παράγραφος 1 και παράγραφος 2, εκ παραδρομής -προφανούς παραδρομής- έχουν διατυπωθεί στην έκθεση της επιτροπής προτάσεις με περιεχόμενο το οποίο πρέπει να απαλειφθεί και ζητώ την έγκριση του Σώματος. Δηλαδή, δεν έπρεπε να σταλούν προς συζήτηση και αναθεώρηση στην Ολομέλεια αυτές οι προτάσεις που προανέφερα.

Συμφωνεί το Σώμα;

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Συμφωνούμε να απαλειφθούν.

Τονίζω ότι εν λόγω διατάξεις του Συντάγματος, 114 και 115, είναι από αυτές που προτείνονται να καταργηθούν. Αυτό, όμως, θα συζητηθεί στην οικεία ενότητα, που αφορά τα συγκεκριμένα άρθρα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, σαράντα δύο μαθήτριες και μαθητές και τρεις εκπαιδευτικοί συνοδοί τους από το 2^ο Γενικό Λύκειο Ελευσίνας.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Ήθελα να πω στους μαθητές του 2^{ου} Γενικού Λυκείου Ελευσίνας ότι παρακολουθούν τη διαδικασία Αναθεώρησης του Συντάγματος, μία σπάνια διαδικασία, η οποία συνήθως γίνεται πολύ αραιά, κάθε δέκα χρόνια περίπου.

Άρα έχετε αυτή την τύχη να είστε στην έναρξη μιας σπάνιας και σημαντικής διαδικασίας.

Καλείται στο Βήμα ο γενικός εισηγητής της Νέας Δημοκρατίας κ. Κωνσταντίνος Τζαβάρας, Βουλευτής Ηλείας.

Παρακαλώ να ανοίξει το σύστημα εγγραφής των ομιλητών.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Πράγματι, κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει σήμερα και θα διαρκέσει όλη την εβδομάδα, μια κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία, η διαδικασία της Αναθεώρησης του Συντάγματος, η οποία άρχισε κατά τη διάρκεια της προηγούμενης Βουλής και ολοκληρώνεται με την Α' Σύνοδο της παρούσας Βουλής, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 110 του Συντάγματος.

Η Αναθεώρηση του Συντάγματος είναι διαδικασία κοινοβουλευτική και πολιτική. Προεχόντως, όμως, είναι μια διαδικασία αναπαραγωγής, σε ένα πιο εξελιγμένο επίπεδο, του συνταγματικού λόγου, ο οποίος παραδόθηκε στη γραφή, στην αιχμαλωσία της γραφής, από το 1975, συνέχισε το 1986, περαιτέρω το 2001 και το 2008, για να έρθει σήμερα η σειρά αυτής της Βουλής να ξαναζωντανέψει τον κοινοβουλευτικό λόγο, ο οποίος ακινητοποιήθηκε στο πλαίσιο και στα όρια του γραπτού κειμένου του Συντάγματος.

Γι' αυτό αυτός ο κοινοβουλευτικός λόγος που ξεκινάει σήμερα ουσιαστικά δεν είναι τίποτα άλλο από την προσπάθεια να εξελιχθούν, να διορθωθούν και, ενδεχομένως, να αποκατασταθούν αυτές οι ελλείψεις που η ίδια η ζωή επέβαλε κατά τη διάρκεια του ιστορικού χρόνου που πέρασε από την τελευταία Αναθεώρηση μέχρι σήμερα. Αυτή είναι η γοητεία τού ότι η προφορικότητα του κοινοβουλευτικού λόγου είναι η ζωντάνια που δίνεται σε ένα κείμενο, που, όπως έλεγε ο Φαίδρος στον Πλάτωνα, «παραδόθηκε στη γραφή και νεκρώθηκε».

Αυτή, λοιπόν, η διαδικασία, η οποία έχει μονίμως την ανάγκη ενός «πατέρα» για να μπορεί να λειτουργεί, να διορθώνεται, να καθοδηγείται, σήμερα μπαίνει στην τελική της φάση.

Σε αυτή τη φάση, λοιπόν, καλούμε με μια ζωντάνια ενός προφορικού, ρωμαλέου λόγου, ενός λόγου ο οποίος θα γίνεται κατ' αντιλογία και, όπως είχαμε τονίσει από την προηγούμενη Βουλή, θα διεξάγεται «κατ' έριν και κατά χρεών», δηλαδή θα ξεκινάει από αντικρουόμενες, από διαφορετικές αντιλήψεις, που στηρίζονται και σε διαφορετικές αξίες, για να οδηγηθεί σε συνθέσεις. Αυτή είναι η μοίρα, η αξία και ο σκοπός της φιλελεύθερης δημοκρατίας.

Γιατί το λέω αυτό; Γιατί κατά τη διάρκεια των εργασιών της επιτροπής, που διήρκεσε ενάμιση μήνα και επεξεργάστηκε όλα τα άρθρα που είχαν προταθεί για Αναθεώρηση του Συντάγματος, έγινε πολύ μεγάλη προσπάθεια για να ικανοποιηθεί αυτή η συνθήκη. Και, πράγματι, είμαστε όλοι ικανοποιημένοι, γιατί κατά τον κοινοβουλευτικό λόγο που αρθρώθηκε διατυπώθηκε και εκφράστηκε από τις διαφορετικές κομματικές παρατάξεις που συμμετείχαν σε αυτή τη διαδικασία και από όλους όσοι πήραν τον λόγο η έγνοια ήταν να υπάρξει ποιότητα, υψηλός κοινοβουλευτικός λόγος. Και αυτό εν πολλοίς επιτεύχθηκε.

Θα πρέπει, όμως, να έχουμε υπ' όψιν μας ότι αυτή η διαδικασία είναι προεχόντως πολιτική, είναι διαδικασία στην οποία καλούμεθα, μέσα από την προφορικότητα των αντιπαραθέσεων, να εντάξουμε τις προτάσεις για αναθεώρηση κάτω από το πλαίσιο του κανόνα του άρθρου 110.

Αυτό το λέω γιατί κατά τη διάρκεια των συζητήσεων διατυπώθηκαν επιστημονικές απόψεις και δεν ήταν λίγες οι στιγμές κατά τις οποίες διαπιστώσαμε ότι η επιτροπή είχε, ουσιαστικά, αλωθεί στην αντιπαράθεση επιστημονικών αντιλήψεων, προτάσεων, σκέψεων και απόψεων, που ουσιαστικά δεν έκαναν τίποτα άλλο από το να μεταφέρουν σε αυτή την αίθουσα αντιδικίες επισημονικές. Πολλές φορές έτυχε να μετατρέπονται ιδεολογικές απόψεις των κομμάτων σε επιστημονικές βεβαιότητες.

Αυτό, όμως, δεν ικανοποιεί την ανάγκη για Αναθεώρηση του Συντάγματος, η οποία -επαναλαμβάνω- είναι πολιτική, δεν είναι επιστημονική. Και υπό την έννοια αυτής της πολιτικότητας θα πρέπει να εννοήσουμε ότι γίνεται μέσα στο πλαίσιο μιας κοινοβουλευτικής διαδικασίας. Γίνεται στο πλαίσιο μιας κοινοβουλευτικής διαδικασίας, υπό καιρούς, όμως, χαλεπούς για τον ίδιο τον

κοινοβουλευτισμό. Και αυτό, πράγματι, της δίνει μία ιδιαίτερη δυναμική. Γιατί αυτή η συζήτηση θα πρέπει να αντισταθεί σε μια σειρά από προκαταλήψεις που έχουν διαμορφωθεί στην κοινωνία των πολιτών, σχετικά με τη φθορά των θεσμών από την οικονομική κρίση.

Τα δέκα χρόνια της οικονομικής κρίσης είναι πια κοινή πεποίθηση ότι δεν αλλοίωσαν μόνο διαδικασίες δημοκρατικές, δεν οδήγησαν στη φθορά συνταγματικών θεσμών, αλλά, επιπλέον, όρθωσαν απέναντι στη λειτουργία της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας ένα τείχος δυσπιστίας.

Ξαναέρχεται, λοιπόν, στο προσκήνιο ένας διάλογος, που κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '20 είχε έντονα καταγραφεί. Και αυτός ο διάλογος ξεκινάει ακριβώς από τις ίδιες καχυποψίες. Ξεκινάει από την προδοσία των αντιπροσώπων -τότε τι λέγαμε «αντιπροσωπευτική προδοσία»- και από τις διαβουλευτικές ατέλειες του κοινοβουλευτισμού, δηλαδή ότι στο Κοινοβούλιο -όπως λένε πολλοί και, μάλιστα, στα προηγούμενα χρόνια αυτό ήταν η μόνη επωδός- υπάρχουν τριακόσιοι που κάθονται και δεν κάνουν τίποτα, υπάρχουν οι τριακόσιοι οι οποίοι έχουν παραδώσει τη χώρα στο έλεος μιας δεινής κρίσης, κατά της οποίας δεν έχουν τα μέσα να αντισταθούν και να δημιουργήσουν τη βούληση του κράτους που απαιτείται για να ορθώσει το ανάστημά του απέναντι στους δυνατούς της γης.

Εδώ, κύριοι συνάδελφοι, θα μου επιτρέψετε, σε μια παρέκβαση, να ξαναθυμίσω τα επιχειρήματα που τότε είχαν ανταλλάξει μεταξύ δύο κορυφαίων νομικών, που είναι απολύτως απαραίτητα και θα μας καθοδηγήσουν και σε αυτή εδώ τη συζήτηση. Τότε, το 1923, για πρώτη φορά δημοσιεύτηκε ένα πόνημα του καθηγητού Καρλ Σμιτ για τον κοινοβουλευτισμό και τη δημοκρατία. Εκεί με λίγα λόγια αυτός ο νομικός έλεγε ότι ο κοινοβουλευτισμός έχει ξεστρατίσει από τους σκοπούς του, έχει απομακρυνθεί από τους ιδρυτικούς του μύθους και πλέον το Κοινοβούλιο έχει γίνει ο τόπος όπου δεν πρυτανεύει η ελεύθερη και δημόσια συζήτηση, δεν είναι το βέλτιστο επιχείρημα, ο μέγιστος καταναγκασμός, για να πείσει τον αντίπαλο. Αντιθέτως, υπάρχουν τα κόμματα, τα οποία έχουν γίνει πολύ μεγάλες δυνάμεις, που σε μυστικά διαβούλια οδηγούν σε κάποιες μορφής λύσεις και αποφάσεις πίσω από τις πλάτες του λαού.

Αυτή ακριβώς τη μομφή κατά του κοινοβουλευτισμού ανέλαβε και την αντέκρουσε αποτελεσματικά ένας άλλος μεγάλος Βιεννέζος καθηγητής της Νομικής, ο Χανς Κέλσεν. Αυτός, λοιπόν, μας άφησε μία πολύ σπουδαία παρακαταθήκη, που και σήμερα είναι το φάρμακο εναντίον όλων των ασθενειών που παρουσιάζει ο κοινοβουλευτισμός και η δημοκρατία, εξαιτίας αυτής της συνθήκης, την οποία οι συνάδελφοι του ΣΥΡΙΖΑ είχαν ονομάσει κατά τη διάρκεια της συζήτησης «μεταδημοκρατική συνθήκη».

Αυτό, λοιπόν, που σήμερα σώζει τη δημοκρατία είναι το ίδιο φάρμακο που την έσωσε και τότε, μετά, βέβαια, τη λαίλαπα του χιτλερισμού, του ναζισμού και του φασισμού.

Αυτό, λοιπόν, που πρέπει να έχουμε υπ' όψιν μας είναι ότι η δημοκρατία δεν πιστεύει σε απόλυτες αλήθειες. Η δημοκρατία και ο κοινοβουλευτισμός δεν έχουν σκοπό να παράγουν πολιτικές αλήθειες και κυρίως μέσα από τις συζητήσεις στο Κοινοβούλιο δεν καταλήγουμε πάντοτε στην ορθότερη λύση. Επειδή υπάρχουν αυτές οι ατέλειες του κοινοβουλευτισμού, δεν σημαίνει ότι θα πρέπει να εγκαταλείψουμε τον κοινοβουλευτισμό και τη δημοκρατία. Διότι ο κοινοβουλευτισμός νομιμοποιείται δημοκρατικά, όταν οι συζητήσεις που γίνονται στο πλαίσιο της Εθνικής Αντιπροσωπίας έχουν ως σκοπό να συγκεράσουν αντίθετες απόψεις και να οδηγηθούν σε έναν συμβιβασμό μεταξύ διαφορετικών αντιλήψεων, αλλά και αποκλινόντων συμφερόντων. Αυτή είναι η ουσία της φιλελεύθερης δημοκρατίας.

Δεν θα γίνει ο ΣΥΡΙΖΑ Νέα Δημοκρατία, ούτε η Νέα Δημοκρατία ΣΥΡΙΖΑ μέσα από τις συζητήσεις που γίνονται εδώ. Οι συζητήσεις, όμως, αυτές θα πρέπει να έχουν τη συνείδηση, την επίγνωση ότι ούτε η Νέα Δημοκρατία μπορεί να αγνοήσει τον ΣΥΡΙΖΑ ούτε ο ΣΥΡΙΖΑ μπορεί να αγνοήσει τη Νέα Δημοκρατία.

Προς Θεού, δεν προσχωρώ σε ένα νέο κλίμα διπολισμού, που αναφέρω τα δύο κόμματα. Επειδή, όμως, κατ' αντιλογία γίνονται οι συζητήσεις μεταξύ της Πλειοψηφίας και τους Αξιωματικής Αντιπολίτευσης, είμαι υποχρεωμένος, για να γίνει, αν θέλετε, πιο

σαφές το μήνυμά μου, να δώσω με τα λόγια μου. Για αυτόν ακριβώς τον λόγο αναφέρομαι τυπικά, ενδεικτικά στα δύο κόμματα.

Σε αυτή, λοιπόν, τη φάση που βρεθήκαμε, θεωρώ ότι υπηρέτησαμε αυτή ακριβώς την αντίληψη, την αντίληψη του ότι η δημοκρατία είναι έκφραση ενός πολιτικού σχετικισμού. Η δημοκρατία δεν έχει αξιακή θεμελίωση. Η δημοκρατία δεν πρεσβεύει ούτε και καθοδηγεί οράματα κοσμοθεωρητικά. Η δημοκρατία είναι το σύστημα της διακυβέρνησης μέσω κωδικοποιημένων διαδικασιών. Μέσα στη δημοκρατία η βούληση του κράτους σχηματίζεται και διαμορφώνεται μέσω θεσμοθετημένης σύγκρουσης αντιλήψεων και συμφερόντων. Γι' αυτό ακριβώς ο συμβιβασμός είναι το ιδεώδες της δημοκρατίας. Και σε αυτό ακριβώς το πλαίσιο νομίζω ότι κινηθήκαμε.

Βέβαια, θα μπορούσαμε να είμαστε πιο γενναίοι, θα μπορούσαμε να είμαστε πιο υποχωρητικοί απέναντι στις ιδεοληψίες που κουβαλάει κάθε παράταξη. Όμως, είναι βέβαιο ότι, εάν είχαμε επιμείνει, θα είχαμε πετύχει, μέσα από αυτή τη διαδικασία, καλύτερες επιλογές και όσον αφορά την αναθεώρηση του άρθρου 16. Γιατί πιστεύω πολλοί εξ υμών, κύριοι της Αντιπολίτευσης, μέσα σας έχετε ένα κρυφό «εάν είχαμε προσχωρήσει στην άποψη της τροποποίησης του άρθρου 16». Και αν με την απόφαση που θα πάρουμε την άλλη εβδομάδα τροποποιούσαμε και το άρθρο αυτό, ώστε να υπάρχουν και στην Ελλάδα μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα, η Ελλάδα θα είχε κάνει ένα βήμα προόδου.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Η Ελλάδα, πράγματι, θα είχε ανταποκριθεί σε ένα πολύ αναγκαίο βήμα, για να πάψουν παιδιά να ξενιτεύονται για χάρη των σπουδών τους και για να πάψει να αιμορραγεί η οικονομία μας...

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Αν μου επιτρέψετε, κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα τρία-τέσσερα λεπτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ: Δεν ξέρω αν είναι υπερβολική η απαίτησή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Όχι, είναι πολύ φειδωλή απαίτηση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ: Ευχαριστώ.

Πιστεύω ότι δεν θα είχε μειωθεί καμμία ιδεολογική πεποίθηση και καμμία αξία που συγκροτούν την πολιτική φυσιογνωμία των άλλων κομμάτων, αν είχε προσχωρήσει σε αυτή την άποψη.

Το ίδιο θεωρώ ότι ισχύει και για το άρθρο 24, που εκεί απώλεσαμε την ευκαιρία να ορθώσουμε ένα συνταγματικό ανάχωμα σε αυτό που θα αντιμετωπίσουμε τα επόμενα χρόνια, που είναι οι μεγάλες ζημιές που θα προκληθούν από την κλιματική αλλαγή.

Το τρίτο και σοβαρότερο, κατά την άποψή μου, είναι ότι, επίσης, απώλεσαμε την ευκαιρία να ορθώσουμε ένα ανάχωμα απέναντι σ' αυτή τη ρουτίνα της παραγωγής αντισυνταγματικών νόμων από το ίδιο το Κοινοβούλιο, μέσω της θέσπισης ενός μηχανισμού προληπτικού ελέγχου της συνταγματικότητας από το Ανώτατο Ειδικό Δικαστήριο. Και σε αυτό, πράγματι, θεωρώ ότι δείξατε μια αδιαφορία, ενώ δεν θα έπρεπε.

Παρ' όλα αυτά, όμως, είναι γεγονός ότι πετύχαμε να συμφωνήσουμε σε επτά μεγάλες τομές. Και αυτές οι τομές καλύπτουν όλο το φάσμα και το πλαίσιο του Συντάγματος.

Είναι πρωτίστως η τροποποίηση του άρθρου 21 παράγραφος 1, που εκεί, για πρώτη φορά και σε ένδειξη της κοινωνικής αλληλεγγύης που πρέπει να είναι αρχή του κοινωνικού κράτους δικαίου, με πρόταση της Νέας Δημοκρατίας προστίθεται και πλέον θα υπάρξει ένα σύστημα οικονομικής προστασίας της οικογένειας από τη φτώχεια, μέσω της καθιέρωσης του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος.

Η δεύτερη περίπτωση είναι του άρθρου 68 παράγραφος 2, που εκεί, πράγματι, με τη διάταξη που ψηφίσαμε έχουμε πλέον διατυπωμένο με σαφήνεια -γιατί η προηγούμενη διατύπωση του άρθρου 68 ήταν ασαφής- το δικαίωμα της μειοψηφίας να προκαλεί κατά τη διάρκεια της κοινοβουλευτικής περιόδου δύο εξεταστικές επιτροπές.

Πλέον, καθιερώνεται η σύσταση εξεταστικής επιτροπής ως

μέσο κοινοβουλευτικού ελέγχου, δηλαδή ως μέσο ελέγχου της κυβέρνησης. Αυτή ήταν η αποστολή που ξεκίνησε από την Αγγλία και ουσιαστικά κατοχυρώθηκε με διάταξη στο Σύνταγμα της Βαϊμάρης. Λέγεται, μάλιστα, ότι ήταν πρόταση του Μαξ Βέμπερ, που τότε υπήρξε και Βουλευτής.

Το τρίτο θέμα και πολύ σοβαρό είναι ότι περιορίσαμε τις περιπτώσεις για τις οποίες δέχεται η Βουλή να άρει την ασυλία των Βουλευτών για πράξεις που κάνουν κατά τη διάρκεια της θητείας τους. Διότι αυτό που πράγματι έχει αξία είναι ότι ο Βουλευτής θα πρέπει να προστατεύεται μόνο σε εκείνες τις πράξεις που έχουν άμεση συνάφεια με την άσκηση των κοινοβουλευτικών του καθηκόντων. Αυτή είναι η ουσία της δημοκρατίας και αυτή είναι η ουσία της προστασίας του αντιπροσώπου του λαού για κάθε εκδήλωση στην οποία προβαίνει για την υπεράσπιση του αξιώματός του.

Το άρθρο 86, επίσης, ήταν μια πολύ μεγάλη τομή, γιατί ομόφωνα όλες οι πτέρυγες της Βουλής αποφασίζουμε ότι θα πρέπει επιτέλους να καταργηθεί η αποσβεστική προθεσμία που ενέτασσε μέσα σε ασφυκτικά χρονικά περιθώρια την άσκηση του δικονομικού δικαιώματος της Βουλής για την τιμωρία των υπουργικών εγκλημάτων. Τώρα πια δεν υπάρχει κανένα, μα κανένα, εμπόδιο χρονικό για να ασκήσει η Βουλή στη διάρκεια πολλών χρόνων, που ουσιαστικά συμπίπτουν με την παραγραφή των αντίστοιχων εγκλημάτων, την άσκηση του δικαιώματός της για τιμωρία εκείνων οι οποίοι υπέπεσαν σε πλημμελήματα ή κακουργήματα κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και ήσαν Υφυπουργοί ή Υπουργοί.

Υπάρχουν, όμως, και δύο πολύ σοβαρές διατάξεις, που είναι, επίσης, μεγάλες τομές. Είναι η διάταξη του άρθρου 54, με την προσθήκη της παραγράφου 4 για την ψήφο των ομογενών, που εκεί, για πρώτη φορά μετά από σαράντα πέντε χρόνια, όλα τα κόμματα έχουμε τη μεγάλη έγνοια και έχουμε την προσηλωμένη φροντίδα, για να υπάρξει διευκόλυνση, επιτέλους, της ψήφου των εκτός επικρατείας κατοικούντων εκλογέων. Αυτή θα είναι πράγματι μια επαναστατική τομή, που θα τη κάνουμε. Και πλέον θα ολοκληρωθεί η έκφραση του άρθρου 62, που λέει ότι ο Βουλευτής είναι εκπρόσωπος του έθνους. Θα ολοκληρωθεί κατά το δυνατόν, γιατί πράγματι θα πρέπει να μπουν περιορισμοί σ' αυτή ακριβώς τη δυνατότητα.

Η μεγάλη, επίσης, προσφορά αυτής της Αναθεωρητικής Βουλής είναι ότι επιτέλους τελειώσαμε με το άρθρο 32 παράγραφος 4, το οποίο σε περίπτωση αποτυχίας εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας με τις τρεις διαδοχικές, και με αυξημένη πλειοψηφία, ψηφοφορίες μέσα στη διάρκεια της ίδιας κοινοβουλευτικής περιόδου οδηγούσε στη διάλυση της Βουλής. Αυτή ακριβώς η αποσύνδεση είναι η μεγάλη προσφορά στη δημοκρατία και το πολίτευμά μας.

Τέλος, βέβαια, υπάρχει και η διάταξη του άρθρου 95 παράγραφος 6, που εξομοιώνονται πλήρως οι στρατιωτικοί δικαστές, οι δικαστές δηλαδή των Ενόπλων Δυνάμεων, με τους τακτικούς δικαστές και που εκεί πλέον φεύγει μια ολόκληρη εποχή, που μας απομακρύνει εντελώς από αυτή την ανάμνηση των στρατοδικείων, που τραυματικές είναι οι εμπειρίες που υπάρχουν για πολτικούς εκ της λειτουργίας τους.

Επίσης, είναι πολύ σημαντική η αναθεώρηση του άρθρου 101Α, σχετικά με τη μειωμένη πλειοψηφία με την οποία πρέπει να εκλέγονται τα μέλη της διοίκησης των ανεξάρτητων διοικητικών αρχών.

Κύριοι συνάδελφοι, θεωρώ ότι αυτά που πετύχαμε είναι πολύ σημαντικά. Πράγματι, υπήρξαν συμβιβασμοί και αυτούς τους συμβιβασμούς τούς κάναμε με πολύ μεγάλη δημοκρατική προσπάθεια, με επιχειρηματολογία που απ' όλες τις πλευρές καταξίωνε τον κοινοβουλευτικό λόγο.

Αυτό που θέλω να πω, όμως, τελειώνοντας είναι ότι και στο πλαίσιο αυτής της συζήτησης που ξεκινάει σήμερα θα πρέπει να τον υπηρετήσουμε αυτόν τον σκοπό.

Θα πρέπει πραγματικά, στο πλαίσιο αυτής της σχετικοποίησης των αξιών και των αντιλήψεων και των συμφερόντων που εκπροσωπούν οι ομάδες, που είναι σήμερα ως κόμματα στο Κοινοβούλιο, να δώσουν στον λαό, να δώσουν στη χώρα ένα ισορροπημένο νέο Σύνταγμα.

Καταλήγοντας, θα ήθελα να πω και να υπενθυμίσω ότι όλη αυτή η προσπάθεια που γίνεται με την ανταλλαγή των επιχειρημάτων, όλη αυτή η προσπάθεια που γίνεται με την έκφραση στοχασμού επάνω στις πιθανότητες που πρέπει να γίνουν δεκτές, στις δυνατότητες που ανοίγονται για την Αναθεώρηση του Συντάγματος δεν είναι μια ασήμαντη διαδικασία. Δεν είναι μια διαδικασία που υπολείπεται της ενεργού πολιτικής δράσης, της *vita activa*.

Είναι μια στοχαστική δράση, είναι μια στοχαστική ενατένιση σοβαρών προβλημάτων, που καθορίζουν τη ζωή μας και, κυρίως, που αποκαθιστούν στο πολίτευμα την αρχή της αυτονομίας, την αρχή του αυτοπροσδιορισμού, ο οποίος ικανοποιείται όταν οι πολίτες μπορούν και υπακούουν σε κανόνες που οι ίδιοι, μέσω των αντιπροσώπων τους, έχουν θεσπίσει. Αυτό είναι το μεγαλείο της δημοκρατίας, που είναι μακράν και μακριά από κάθε πολίτευμα που ευαγγελίζεται θαύματα ή που πιστεύει σε δόγματα.

Γι' αυτό, λοιπόν, έχει πολύ μεγάλη αξία -και τελειώνω με αυτές τις εμβληματικές λέξεις- η ρήση του Κάτωνα, όταν αναφερόταν στον Σκίπωνα τον Αφρικανό: «Ποτέ δεν ήταν λιγότερο ενεργός απ' όσο όταν δεν έκανε τίποτα. Ποτέ δεν αισθανόταν λιγότερο μόνος απ' όσο όταν ήταν με τον εαυτό του.». Αυτό προϋποθέτει ένας δημιουργικός στοχασμός, αυτό προϋποθέτει μια διαπραγμάτευση με επιχειρήματα, που πρέπει να την κάνουμε για χάρη της δημοκρατίας. Και στο μυαλό μας πρέπει να έχουμε ότι δημοκρατία σημαίνει μια διαρκής διαπραγμάτευση, που καταλήγει μεν σε προσωρινούς συμβιβασμούς, αλλά δεν παύει ποτέ να είναι διαπραγμάτευση εντίμων πολιτικών.

Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, σαράντα εννέα μαθήτριες και μαθητές και τέσσερις εκπαιδευτικοί συνοδοί τους από το 1^ο Γυμνάσιο Χαλκίδας.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Παρακολουθείτε μια σπάνια διαδικασία στη Βουλή, τη διαδικασία της Αναθεώρησης του Συντάγματος. Από το 1975, που έχουμε Σύνταγμα μετά τη Μεταπολίτευση, είναι η τέταρτη φορά που γίνεται αυτή η διαδικασία. Δηλαδή μέσα σε σαράντα πέντε χρόνια έγινε τέσσερις φορές αυτή η σπάνια διαδικασία την οποία σήμερα παρακολουθείτε, να αλλάξει ο βασικός νόμος του κράτους.

Ήθελα εδώ να πω ότι πράγματι η Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος έκανε αξιολογή δουλειά. Αυτή η δουλειά αποτυπώθηκε σε αυτή την έκθεση που έχετε όλοι πάρει. Εβδομήντα ώρες συνεδρίασαν σαράντα τρεις Βουλευτές, σε δώδεκα συνεδριάσεις και είχαμε εκατόν εξήντα οκτώ παρεμβάσεις, ώστε να παραχθεί αυτό το αποτέλεσμα.

Καλείται στο Βήμα ο γενικός εισηγητής του ΣΥΡΙΖΑ κ. Γιώργος Κατρούγκαλος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πράγματι η συζήτηση για την Αναθεώρηση του Συντάγματος είναι ύψιστη στιγμή στο πολίτευμα. Δεν είναι πολιτικά ή ιδεολογικά ουδέτερη. Γιατί τι ερχόμαστε να κάνουμε αυτή τη στιγμή; Ποια είναι η λειτουργία της Αναθεώρησης του Συντάγματος; Τυποποιεί κανονιστικά τις κοινωνικές και πολιτικές συγκρούσεις που έχουν μεσολαβήσει στο επίπεδο του πραγματικού Συντάγματος. Με άλλα λόγια, αποτυπώνει τις εξελίξεις του πολιτικού χρόνου στο συνταγματικό παλίμψηστο.

Αν είναι έτσι, ποιο ήταν το μείζον πολιτικό γεγονός της προηγούμενης περιόδου; Αναμφισβήτητη η κρίση. Είναι αλήθεια ότι δεν ευθύνεται το Σύνταγμα για την κρίση, μολοντί υπάρχουν ακραίες νεοφιλελεύθερες φωνές που αποδίδουν σε αυτό την ευθύνη, τάχα γιατί δεν ήταν αρκούντως φιλικό προς την αγορά, τάχα γιατί παραείναι κοινωνικό.

Όμως, αντιθέτως με τις φωνές αυτές, το Σύνταγμα υπήρξε ένα από τα θύματα της κρίσης. Γιατί; Λόγω των μνημονιακών ρυθμίσεων, παράλληλα προς το Σύνταγμα εφαρμόστηκε για δεύτερη φορά στη συνταγματική ιστορία της χώρας μας ένα «παρασύνταγμα», ένα σύνολο κανόνων που ερχόταν πολλές φορές σε σύγκρουση με τις ουσιαστικές διατάξεις του Συντάγματος και στο επίπεδο της δημοκρατίας και του κοινοβουλευτισμού και κυρίως στο επίπεδο των κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως παρεκκλίσεις από την κοινοβουλευτική διαδικασία, νόμοι με ένα άρθρο, μη εκλεγμένοι Πρωθυπουργοί και κυρίως αυτή η μείζων επέλαση στις κατακτήσεις του κοινωνικού κράτους στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και στα κοινωνικά δικαιώματα.

Γι' αυτόν τον λόγο η αναθεωρητική μας πρόταση είχε μια διπλή στόχευση: αφ' ενός να ενισχύσουμε τη δημοκρατία, να προστατεύσουμε πιο αποτελεσματικά τις ελευθερίες και τα δικαιώματα, όπως προσαρτήσαμε στο νομοθετικό επίπεδο στη διάρκεια της διακυβέρνησής μας, με σημαντικές τομές στο επίπεδο της ισότητας -σας θυμίζω το σύμφωνο συμβίωσης, σας θυμίζω τις σημαντικές αλλαγές στο δικαίωμα στη διαφορετικότητα σε πολλά επίπεδα, σας θυμίζω τις μεταρρυθμίσεις σε ό,τι αφορά τον Κώδικα Ιθαγένειας-, αλλά παράλληλα με αυτές τις προσπάθειες να θωρακίσουμε και το Σύνταγμα με νέες εγγυήσεις, ούτως ώστε στο μέλλον να αποφύγουμε ένα νέο «παρασύνταγμα».

Γι' αυτόν τον λόγο προτείνουμε ουσιαστικές ρυθμίσεις για την κατοχύρωση κοινωνικών κατακτήσεων στην εργασία, στην υγεία, στην προστασία των κοινών, αλλά και θεσμικά διαδικαστικά αντίβαρα. Όχι μόνο την εισαγωγή θεσμών άμεσης δημοκρατίας, μολόντι και αυτές ήταν κεντρικές στις προτάσεις μας, αλλά και προτάσεις που ενίσχυαν τον αντιπροσωπευτικό χαρακτήρα του πολιτεύματος. Να είναι πάντα Βουλευτής ο Πρωθυπουργός. Να μην επαγγελματοποιείται το βουλευτικό λειτουργήμα. Κυρίως οι σημαντικές μας προτάσεις για την αλλαγή του άρθρου 86 και την ερμηνευτική δήλωση για την προστασία της τιμής του πολιτικού κόσμου.

Και η Νέα Δημοκρατία αντέδρασε στην κρίση. Και αυτή πρότεινε διατάξεις, ούτως ώστε το Σύνταγμα να αναπροσαρμοστεί, προφανώς σε εντελώς διαφορετική, αντίθετη ιδεολογική και πολιτική κατεύθυνση από εμάς.

Πρότεινε τη συνταγματοποίηση του νεοφιλελευθερισμού, μέσω του λεγόμενου «χρυσού κανόνα», συζήτηση που έχει εγκαταλειφθεί πια απ' όλους στην Ευρώπη, δηλαδή την υιοθέτηση του κανόνα των ισοσκελισμένων προϋπολογισμών, που θα υπονόμει κάθε δυνατότητα προστασίας του κοινωνικού κράτους σε συνθήκες κρίσης και κάθε αναπτυξιακή ορμή. Ανάλογες ήταν και οι σχετικές προτάσεις για την αναθεώρηση του άρθρου 106.

Ματαιώσαμε στην προηγούμενη Βουλή, την προτεινόμενη Βουλή, την επικράτηση παρόμοιων προτάσεων, που θα αλλοίωναν ουσιαστικά τον κοινωνικό χαρακτήρα του Συντάγματός μας, που συμπεροσδιορίζουν το πολιτεύματά μας, όχι απλώς ως τυπικό κράτος δικαίου, αλλά ως κοινωνικό κράτος δικαίου.

Από την άλλη μεριά, η εκλογική επικράτηση της Νέας Δημοκρατίας σημαίνει ότι δεν θα υιοθετηθεί το σύνολο, αλλά μόνο ένα τμήμα από τις θετικές προτάσεις που είχαμε καταθέσει, από αυτό το συνεκτικό πλέγμα δεκάδων προτάσεων, που -αντίθετα απ' ό,τι ορισμένες πλευρές της Αίθουσας, και ειδικά στο ΚΙΝΑΛ, ισχυρίστηκαν, ότι δεν αφορούσαν τον απλό πολίτη- θα ήταν πολύ σημαντικές γι' αυτόν, γιατί θα προστάτευαν τον μισθό, την υγεία, την κοινωνική προστασία.

Θα ψηφιστούν μόνο εκείνες οι διατάξεις που δεν άντεχε το πολιτικό κόστος η Νέα Δημοκρατία να μην τις υποστηρίξει. Δεν σημαίνει, όμως, αυτό ότι δεν έχει πολιτικό αντίκρισμα η συζήτηση που προηγήθηκε. Γιατί αναδεικνύει τις βαθιές ιδεολογικές και πολιτικές διαφορές μας, οι οποίες είναι σημαντικές για την εξέλιξη του πραγματικού Συντάγματος. Και θέλω να επισημάνω κυρίως δύο σημεία σε σχέση με αυτές τις πολύ σημαντικές διαφορές.

Το πρώτο ήταν η προσπάθεια εργαλειοποίησης της συνταγματικής Αναθεώρησης εκ μέρους της κυβερνητικής πλειοψηφίας. Και το δεύτερο που θέλω να αναδείξω είναι πως φαίνεται από τις θέσεις που κατέθεσε η Νέα Δημοκρατία στην Αναθεώρηση η ιδεολογική της οπισθοχώρηση σε θέσεις που δεν είναι απλώς πίσω από την πρόταση της Αναθεώρησης του 2014, αλλά

σε πολλές περιπτώσεις είναι πίσω και από τις ίδιες τις συζητήσεις στη συντακτική Βουλή του 1975.

Η αντίληψη τακτικισμού και ακραίας πολιτικής υποκρισίας στην αναθεωρητική διαδικασία ξεκίνησε, θα το θυμάστε, με την πρόταση του κ. Μητσotάκη να ψηφίσουν όλα τα κόμματα ποιες διατάξεις θα αναθεωρηθούν στην πρώτη Βουλή, να συγκεντρωθούν εκατόν ογδόντα ψήφοι στην προτεινόμενη Βουλή και μετά, με απλή πλειοψηφία, η επόμενη να ρυθμίσει το περιεχόμενο των διατάξεων αυτών.

Γιατί κανείς στο παρελθόν δεν είχε τέτοια φαινή ιδέα; Γιατί είναι αντίθετη στο άρθρο 110 του Συντάγματος. Το άρθρο 110 επιδιώκει συναίνεσεις, συναίνεσεις επί της ουσίας της Αναθεώρησης, δηλαδή δεν θέλει να συμπίπτουν οι πολιτικές δυνάμεις μόνο ως προς το ποιες διατάξεις θα αναθεωρηθούν, αλλά και στο πώς αυτές θα αναθεωρηθούν. Για τον λόγο αυτό η νομολογία τόσο του Ανώτατου Ειδικού Δικαστηρίου όσο και του Συμβουλίου της Επικρατείας ορίζει ότι η κατεύθυνση της προτεινόμενης Βουλής δεσμεύει την μπορεί πράγματι να απορρίψει τις προτάσεις της προτεινόμενης, δεν μπορεί, όμως, να αλλοιώσει την κατεύθυνση που αυτές έχουν.

Γι' αυτόν τον λόγο αυτή η αρχική πρόταση του κ. Μητσotάκη δεν ήταν μόνο πολιτικά παραπλανητική, αλλά και αντισυνταγματική. Αν με συμψηφισμούς αντίθετων και ασυμβίβαστων θέσεων εξασφαλιζονταν οι συναυενσεις, θα υπήρχαν παρόμοιες συμφωνίες και στο παρελθόν, όταν τις κυβερνητικές πλειοψηφίες και την αξιωματική αντιπολίτευση δεν χώριζαν, όπως σήμερα, ιδεολογικές άβυσσοι.

Δυστυχώς, όμως, με την ίδια αντίληψη παιγνίου και με λογική όχι θεσμικής σοβαρότητας, αλλά τεχνασμάτων κινήθηκε και στην προτεινόμενη Βουλή η Νέα Δημοκρατία, με κατ' εξοχήν παράδειγμα το θέμα του τρόπου εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας. Ενώ υπήρχε γενική συμφωνία να μη διακόπτεται η ζωή της βουλευτικής περιόδου, η Νέα Δημοκρατία απομακρύνθηκε από την πρόταση την οποία είχε υποστηρίξει αρχικά στο πλαίσιο της Αναθεώρησης του 2014 και που ήταν παρόμοια με τη σημερινή πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ. Μέχρι εκεί θα έλεγε κανείς ότι το ξανασκεφτήκατε.

Τι έγινε, όμως, στην προτεινόμενη Βουλή; Υπερψηφίσατε διάταξη για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τη διάταξη του ΣΥΡΙΖΑ, με την οποία ρητά είχατε δηλώσει ότι πια δεν συμφωνείτε και αυτό ως ένα τεχνασμα, ως κόλπο -θα το πω έτσι, γιατί έτσι είναι- να μπορέσετε να υποστηρίξετε στην παρούσα Βουλή μια εντελώς διαφορετική θέση. Αυτό δεν είναι δείγμα θεσμικής σοβαρότητας. Και επί της ουσίας, όμως, η πρόταση στην οποία καταλήξατε ως προς τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, να μπορεί αυτός να εκλέγεται με απλή πλειοψηφία -ούτε καν εκατόν πενήντα έναν Βουλευτές-, ουσιαστικά καταλήγει στο να τον καθιστά άθυρμα της εκάστοτε κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας.

Και ακριβώς λόγω του ότι δεν εισήχθησαν οι προτάσεις μας οι σχετικές με τα θεσμικά αντίβαρα, που θα μπορούσαν να ισορροπούν την εξουσία του Πρωθυπουργού, με μια τέτοια πρόταση ενισχύετε υπέρμετρα τον πρωθυπουργοκεντρικό χαρακτήρα του πολιτεύματος.

Θέλω να ελπίζω ότι δεν θα γίνουν παρόμοια παιχνίδια και στην κρίσιμη ψηφοφορία της 25^{ης} Νοεμβρίου. Και το λέω αυτό γιατί διαρρεύσατε -δεν μπορεί παρά να είναι αποτέλεσμα διαρροής- σε φιλικές εφημερίδες, στην «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» για παράδειγμα, ότι σε ψηφοφορία θα ετίθεντο μόνο εκείνες οι προτάσεις οι οποίες έτυχαν θετικής επεξεργασίας από την Επιτροπή Αναθεώρησης. Κάτι τέτοιο θα ήταν ευθέως αντισυνταγματικό, γιατί μόνο η Ολομέλεια μπορεί να αξιολογήσει οριστικά και να ψηφίσει -είτε θετικά είτε αρνητικά- τις προτάσεις της Ολομέλειας της προτεινόμενης Βουλής.

Απ' ό,τι κατάλαβα από τη συζήτηση με τον Πρόεδρο της Βουλής και απ' ό,τι συζητήθηκε στη Διάσκεψη των Προέδρων, αυτές οι σκέψεις εγκαταλείφθηκαν και πράγματι όλες οι προτάσεις της προτεινόμενης Βουλής θα τεθούν σε ψηφοφορία τη Δευτέρα.

Όμως, δεν είναι τόσο στα διαδικαστικά, είναι στα ουσιαστικά σημεία, στα οποία φαίνονται οι βαθιές μας ιδεολογικές διαφορές και είναι στη συζήτηση επί της ουσίας που αναδεικνύεται σε όλο της τον ζόφο η ιδεολογική οπισθοδρόμηση της Νέας Δημοκρα-

τίας, ακόμη και σε σχέση με τον πρόσφατο εαυτό της, του 2014.

Πράγματι, η πρόταση της Αναθεώρησης που είχε τότε κατατεθεί - με τις υπογραφές όχι μόνο του κ. Σαμαρά, αλλά και του κ. Μητσοτάκη - ήταν πολύ πιο κοντά στον ευρωπαϊκό νομικό πολιτισμό. Πρότεινε, για παράδειγμα, δημοψήφισμα λαϊκής νομοθετικής πρωτοβουλίας, πρότεινε τρόπο εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας παρόμοιο με αυτό της δικής μας πρότασης.

Αντίθετα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εσείς στην επιτροπή καταψηφίσατε, για παράδειγμα, τη διάταξη που τυποποιεί συνταγματικά την απαγόρευση διακρίσεων λόγω φύλου ή σεξουαλικού προσανατολισμού. Μπορείτε να μου υποδείξετε ένα κόμμα της ευρωπαϊκής Δεξιάς, εκτός από τα κόμματα του κ. Όρμπαν και του κ. Σαλβίνι, που να είναι αντίθετο σε αυτό που αποτελεί πλέον τον κοινό τόπο του ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού;

Όμως, προφανώς οι επιλογές σας στη συνταγματική Αναθεώρηση αντανακλούν και τις επιλογές σας τις νομοθετικές. Η άρνησή σας να υπερψηφίσετε ερμηνευτική δήλωση για τη θρησκευτική ουδετερότητα του κράτους, για παράδειγμα, συμπίπτει με την απόπειρα να επαναφέρετε την ποινικοποίηση της βλασφημίας κατά των θείων.

Και εδώ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι της Νέας Δημοκρατίας, στο θέμα των διακριτών ρόλων Εκκλησίας και Κράτους φαίνεται η σημαντική σας οπισθοδρόμηση και σε σχέση με το πολιτικό στίγμα που είχατε το 1975. Τι έλεγε τότε ο Υπουργός Παιδείας και Θρησκευμάτων και Πρόεδρος της Ακαδημίας Παναγιώτης Ζέπος; Έλεγε το εξής: «Είναι θεωρητικώς ορθότερος ο χωρισμός Εκκλησίας και Κράτους, αλλά υπό τας παρούσας συνθήκας και λόγω της παραδόσεως που υπάρχει είναι δύσκολο να εκφυγούμε αυτή τη στιγμή από το κρατούν σύστημα». Αυτή η στιγμή κρατάει για εσάς σαράντα πέντε χρόνια, αλλά ούτε καν αυτή την παραδοχή, ότι πρέπει να είναι διακριτοί οι ρόλοι Εκκλησίας και Κράτους, δεν θελήσατε να κάνετε σε αυτή την Αναθεώρηση.

Για ποιον λόγο επιμένετε να ορίζει το Σύνταγμα σε ποια γλώσσα θα δημοσιεύεται η Αγία Γραφή; Μπορεί να έχουμε νέα «Ευαγγελικά» τον 21^ο αιώνα;

Και δεν είναι το μοναδικό παράδειγμα. Αρνηθήκατε, παρά τον σημαντικό κίνδυνο για την τιμή του πολιτικού κόσμου, να εντάξετε την ερμηνευτική δήλωση στο άρθρο 86, ώστε να είναι ξεκάθαρο ότι η δωροληψία ανήκει στη δικαιοδοσία του φυσικού δικαστή και ότι δεν είναι στο job description του Υπουργού να «τα παίρνει», με τον ίδιο τρόπο που νομοθετικά προχωρήσατε στο ξέπλυμα των αδικημάτων του «λευκού κολάρου», στην πλήρη κατάργηση της ποινικής ευθύνης των τραπεζιτών -εκτός αν οι ίδιοι θέλουν να εγκαλέσουν τον εαυτό τους- όλες αυτές τις απαράδεκτες για ευρωπαϊκή Δημοκρατία επεμβάσεις στον Ποινικό Κώδικα, τις ποινές ακόμα και ένα έντυπο που καθόλου φιλικό δεν είναι προς την Αριστερά, οι «FINANCIAL TIMES», όπως γνωρίζετε, κατήγγελλαν.

Απορρίψατε την πρόταση στο Σύνταγμα για ίση αμοιβή, για ίση εργασία ανεξαρτήτως ηλικίας, στο ίδιο μήκος κύματος των προτάσεων του κ. Βρούτση για την κατάργηση όλων των νομοθετικών προτάσεων που είχαμε για την προστασία της εργασίας.

Απορρίψατε τις προτάσεις για τη μη ιδιωτικοποίηση του νερού, στοιχιζόμενοι με τον Βουλευτή σας, που θεωρεί ότι το νερό είναι πολύ φθινό στη χώρα μας και πρέπει να ακριβύνει.

Απορρίψατε κάθε σκέψη για εισαγωγή δημοψηφισμάτων, ενώ ο ίδιος ο γενικός εισηγητής σας θύμισε ότι ο Γούναρς, από τους πολιτικούς προπάτορες της παράταξής σας, μιλούσε για δημοψήφισμα ήδη από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα.

Με λίγα λόγια, κυρίες και κύριοι, το ιδεολογικό στίγμα που επέμψατε στην Αναθεώρηση είναι στίγμα ξένο με τον ευρωπαϊκό νομικό πολιτισμό, ξένο ακόμα και με τη δική σας ευρωπαϊκή πολιτική οικογένεια και οπωσδήποτε όχι αυτό που χρειάζεται σήμερα ο τόπος.

Εμείς μέχρι το τέλος θα προσπαθήσουμε να αναζητήσουμε συγκλίσεις σε αυτές τις διατάξεις του ελάχιστου κοινού παρονομαστή. Θα επιμένουμε στην ερμηνευτική δήλωση, γιατί το απαιτεί η τιμή του πολιτικού κόσμου. Περιμένουμε δε να δούμε να υλοποιούνται και στη διατύπωση της νέας παραγράφου 4 του άρθρου 54 οι δεσμεύσεις της Κυβέρνησης για την ψήφο των αποδήμων, αν και εκεί κινήθηκε με τον γνωστό αντιθεσμικό τρόπο,

να πανηγυρίζει για συμφωνίες που δεν έχει εξασφαλίσει.

Με λίγα λόγια, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το Σύνταγμα είναι ο ύψιστος νόμος της πολιτείας και πρέπει να αντιμετωπιστεί με τη θεσμική και πολιτική σοβαρότητα που του πρέπει.

Έστω και την τελευταία στιγμή θα περιμένουμε κάτι τέτοιο από όλες τις πλευρές της Αίθουσας και ειδικά από την κυβερνητική πλειοψηφία.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

Καταθέτω στα Πρακτικά, όπως είχαμε συμφωνήσει στην Επιτροπή Αναθεώρησης, τις τρεις τελικές αναδιατυπώσεις των προτάσεων του ΣΥΡΙΖΑ επί των άρθρων 3, 86 και 101 παράγραφος 2.

(Στο σημείο αυτό ο Βουλευτής κ. Γεώργιος Κατρούγκαλος καταθέτει για τα Πρακτικά το προαναφερθέν έγγραφο το οποίο βρίσκεται στο αρχείο του Τμήματος Γραμματείας της Διεύθυνσης Στενογραφίας και Πρακτικών της Βουλής)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεαρεία της Βουλής, αφού προηγουμένως συμμετείχαν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Εργαστήριο Δημοκρατίας» που οργανώνει το Ίδρυμα της Βουλής, εννιά μαθητές και μαθήτριες και δύο εκπαιδευτικοί συνοδοί από τα Πρότυπα Πειραϊκά Εκπαιδευτήρια «Πράξις και Πράξεις».

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Καλείται στο Βήμα ο ειδικός αγορητής του Κινήματος Αλλαγής κ. Ανδρέας Λοβέρδος.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, στην Ολομέλεια της προτείνουσας Βουλής με θέμα ημερήσιας διάταξης «Αναθεώρηση του Συντάγματος» δύο φορές και στην παρούσα Θ' Αναθεωρητική Βουλή άλλες δύο φορές κατέθεσα τη διαπίστωση και θέση μου πως, εδώ και πάρα πολλά χρόνια, κύρος από το κύρος του Συντάγματος δεν μπορεί κανείς πια να αντλεί.

Με την πτώση της δικτατορίας ο κλάδος του Συνταγματικού Δικαίου ξεχώρισε από τους λοιπούς κλάδους της νομικής επιστήμης, απέκτησε τεράστιο πολιτικό και κοινωνικό κύρος και οι σχετικές συζητήσεις γίνονταν ενώπιον ενός ευρύτατου κοινού. Τα «Ιουλιανά» και ο εξαναγκασμός σε παραίτηση του Πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου, η κατάλυση της δημοκρατίας, το δημοψήφισμα του 1974, το Σύνταγμα του 1975, η Αναθεώρησή του το 1986 και η τότε σύγκρουση ανάμεσα στη Νέα Δημοκρατία και στο ΠΑΣΟΚ, η επιτυχής τότε απόπειρα να υπερβεί η Ελλάδα τον εθνικό διχασμό, τον εμφύλιο και τη διαρκή πόλωση αποτέλεσαν κατά τη γνώμη μου τις αιτίες του πολύ μεγάλου πολιτικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος που προκαλούσαν οι συζητήσεις και οι αντιπαραθέσεις γύρω από το Σύνταγμα της Ελλάδας.

Πολλοί πολιτικοί και κόμματα, λοιπόν, προσπάθησαν να επωφεληθούν από την εντύπωση που προκαλούσαν στους πολίτες οι συζητήσεις γύρω από το Σύνταγμα.

Σταδιακά, όμως, κυρίες και κύριοι, το ενδιαφέρον της γνώμης των περισσοτέρων πολιτών για το Σύνταγμα μειωνόταν και οι εξάρσεις του ενδιαφέροντος άρχισαν να περιορίζονται στις δίκες που διεξάγονται στο Συμβούλιο της Επικρατείας και που αφορούν ειδικά τμήματα της κοινωνίας, ολιγάριθμα ή πολυάριθμα.

Τη νέα αυτή κατάσταση, κυρίες και κύριοι, συνειδητοποίησα όταν διατύπωσε τις επί του Συντάγματος και των θεσμών προτάσεις του το νεοϊδρυθέν τότε κόμμα του κ. Αβραμόπουλου. Δεν απασχόλησαν οι προτάσεις εκείνες. Έκτοτε, όποιος επιχειρούσε να πει κάτι για το Σύνταγμα, εμφανιζόντας το ως καινοτομία, δεν επηρέαζε, δεν απασχολούσε. Έγιναν, όμως, αρκετές προσπάθειες από τότε και έως σήμερα να αποσπαστεί η κοινή γνώμη με αναθεωρητικές του Συντάγματος πρωτοβουλίες, που όμως έπεσαν στο κενό. Πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το τελευταίο, δηλαδή οι πρωτοβουλίες του πρώην Πρωθυπουργού. Πρέπει, λοιπόν, να γίνει από όλους και όλες αντιληπτό, επαναλαμβάνω, πως κύρος από το κύρος του Συντάγματος δεν μπορεί πια κανείς να αντλήσει, τουλάχιστον εύκολα.

Πιστεύω πως, για να προσέξουν οι πολίτες τα αναθεωρητικά

του Συντάγματος διαβήματα, πρέπει οι σχετικές προτάσεις και οι προτεινόμενες αλλαγές να τους αφορούν. Η παρούσα Αναθεώρηση εκ του αποτελέσματος προκύπτει πως δεν τους αφορά σχεδόν καθόλου. Οι εργασίες τόσο της προηγούμενης, προτεινόμενης, Βουλής όσο και της παρούσας, Θ' Αναθεωρητικής, πέρασαν κάτω από το ραντάρ του δημοσίου ενδιαφέροντος. Και εάν η Αναθεώρηση δεν σχετιζόταν με την ψήφο των εκτός Ελλάδος ευρισκομένων Ελλήνων, τότε κανείς δεν θα έδινε, έστω και λίγο από τον χρόνο του, για να ασχοληθεί με την Αναθεωρητική Βουλή. Και δικαίως, αφού, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, πέραν του άρθρου 86, σχεδόν όλες οι άλλες διατάξεις που θα αναθεωρηθούν σήμερα αφορούν θέματα που προκάλεσε η δυστροπία, ο δικολαβισμός των πολιτικών ηγεσιών και η μεταξύ τους πόλωση.

Με άλλα λόγια υποστηρίζουμε την άποψη πως αυτή η Αναθεώρηση, έτσι όπως καταλήγει, με τον παραμερισμό των θεμάτων που αφορούν τον άνθρωπο με όλες του τις ιδιότητες -ως πολίτη, ως διοικουμένου, ως κοινωνικός αδύναμο, ως φορέα δικαιωμάτων, ως μέλους της κοινής οικονομίας- θα μπορούσε και να αποφευχθεί.

Εν σωτηρίω έτει 2019 Αναθεώρηση που δεν θίγει τη γραφειοκρατία στη διοίκηση και στη δικαιοσύνη ή που δεν ακουμπά το άρθρο 16, δεν έχει πια νόημα. Αρκεί να σκεφτούμε, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, πως η επόμενη Αναθεώρηση θα μπορεί να γίνει μετά από εννέα χρόνια. Πολύς χρόνος χαμένος για τις Ελληνίδες και τους Έλληνες. Τελικά διαπιστώνει κανείς πως το πολιτικό μας σύστημα έχει ταλέντο και έφεση στη σπατάλη του χρόνου των πολιτών.

Αυτά, κυρίες και κύριοι, είναι τα βασικά θέματα που αφορούν ή δεν αφορούν μία Αναθεώρηση και όχι οι ψευδοϊδεολογικές αντιπαράθεσεις και διαφορές. Αυτά για αλλού, για άλλες συζητήσεις. Ανόητους δεν βρίσκει εύκολα κανείς. Δεν ψαρεύεις στα θολά ιδεολογικά νερά για να αποδείξεις ότι δήθεν κάτι κάνεις.

Η Νέα Δημοκρατία δεν άκουσε την εισήγησή μας να ακυρωθεί αυτή η αβαθής Αναθεώρηση και να προταθεί νέα για την επόμενη Βουλή. Και αφού έτσι επέλεξε η Πλειοψηφία, τότε θα πρέπει, κυρίες και κύριοι, να προσπαθήσουμε να ασκήσουμε όσο μπορούμε καλύτερα τα καθήκοντά μας και να επιλέξουμε και να ψηφίσουμε όχι μόνο τις βέλτιστες λύσεις, αλλά και τις βέλτιστες διατυπώσεις των αναθεωρούμενων διατάξεων.

Και εδώ προσοχή: Τα τυχόν λάθη που θα κάνουμε έως και την επόμενη Δευτέρα θα τα πληρώσει ο εφαρμοστής του δικαίου και τελικώς ο πολίτης. Για να καταστεί δυνατή η όποια διόρθωση παροράματος θα πρέπει να περάσουν εννιά χρόνια. Και δεν κοινοτοπώ καθόλου.

Από την πλειοψηφία της προηγούμενης προτεινόμενης Βουλής διέφυγε η παράγραφος 5 του άρθρου 41, κυρίες και κύριοι Βουλευτές. Ενώ πρότεινε την κατάργηση του άρθρου 32 παράγραφος 4, την κατάργηση δηλαδή της διάλυσης της Βουλής επί μη εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας, παρέμεινε το άρθρο 41 παράγραφος 5. Έτσι, στο καινούργιο Σύνταγμα θα έχουμε μια τελείως νεκρή διάταξη.

Και ακόμη, όπως ανέφερε ο Πρόεδρος της Βουλής, στην έναρξη της συζήτησης σήμερα, από την πλειοψηφία της Επιτροπής αυτή τη φορά για την Αναθεώρηση του Συντάγματος έγινε το λάθος αντί να προταθεί η κατάργηση των άρθρων 114 και 115 συνολικά, τα οποία εμπεριείχαν μεταβατικές για το έτος 1975 διατάξεις, το ρυθμιστικό περιεχόμενο των οποίων είχε εξαντληθεί, πρότειναν να αντικατασταθούν η παράγραφος 1 του άρθρου 114 και οι παράγραφοι 1 και 2 του άρθρου 115. Το λάθος ήταν οφθαλμοφανές και επανειλημμένα πρότεινα στην πλειοψηφία να το διορθώσει, αλλά φωνή βώντος εν τη ερήμω!

Όμως, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, όταν είναι να γίνει ένα λάθος, θα γίνει ό,τι και αν κάνουμε. Γι' αυτόν ακριβώς τον λόγο πρέπει να αγνοήσουμε το σχετικό χωρίο της διανεμηθείσας έκθεσης και να λάβουμε υπ' όψιν μας πως τη Δευτέρα στην ψηφοφορία θα τεθεί η κατάργηση ολόκληρων των άρθρων 114 και 115.

Προτείνω, κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, για να αποφύγουμε λάθη, να δραστηριοποιηθεί η Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής και οι εισηγητές πριν από την ενότητα της Πα-

ρασκευής να καταλήγουν σε συγκεκριμένες διατυπώσεις, οι οποίες θα τίθενται υπ' όψιν της Επιστημονικής Υπηρεσίας της Βουλής, για να εξασφαλιστεί ότι θα επιτύχουμε τις βέλτιστες διατυπώσεις.

Κυρίες και κύριοι, πριν αναφερθώ στα συγκεκριμένα άρθρα που προτείνονται να αναθεωρηθούν, και, όπως φαίνεται, εκεί θα πάμε, θέλω να κάνω μια μικρή αναφορά στα λεχθέντα περί κατευθύνσεων που η προτεινόμενη Βουλή δίνει στην αναθεωρητική, σε ό,τι αφορά τις αναθεωρούμενες διατάξεις.

Δεν υπάρχουν κατευθύνσεις, κυρίες και κύριοι. Η παρούσα Βουλή δεσμεύεται από την προτεινόμενη μόνο ως προς τον αριθμό των άρθρων και τις συγκεκριμένες παραγράφους αυτών που προτείνονται να αναθεωρηθούν, αλλά η συζήτηση αυτή έγινε με πολύ μεγάλη ένταση κατά την προηγούμενη προτεινόμενη Βουλή. Έγινε και στην Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος και ίσως ξαναγίνει επ' ολίγον και τις επόμενες μέρες.

Σημασία, βέβαια, μεγάλη δεν έχει, γιατί, όμως, απ' ό,τι φαίνεται, αυτά τα άρθρα τα οποία θα αναθεωρηθούν δεν δημιουργούν, λόγω των διατυπώσεων που έχουν και λόγω των διατυπώσεων που προτείνονται, θέματα κατευθύνσεων, όπως τουλάχιστον με μια πρώτη ματιά φαίνεται.

Οκτώ άρθρα θα αναθεωρηθούν. Και προτείνουμε δύο τουλάχιστον κόμματα, αν θυμάμαι καλά, στην πλειοψηφία να αναθεωρηθεί και ένα ένατο. Και από τα μέλη της πλειοψηφίας που συγκροτούν την Επιτροπή για την Αναθεώρηση και από τον Πρόεδρό της, γι' αυτή μας την πρόταση ακούστηκαν θετικά. Άρα πρέπει και η Κυβέρνηση που έχει μια ευθύνη -δεν λέω ότι ανακατεύεται, αναμειγνύεται, που έτσι γίνεται- για την Αναθεώρηση, αλλά πρωτίστως, οι Βουλευτές της Πλειοψηφίας, να λάβουν υπ' όψιν τους ότι στην επιτροπή έγινε μια συζήτηση, όπως προκύπτει από τα Πρακτικά, για την αναθεώρηση ενός ένατου άρθρου.

Περί ποιων άρθρων, όμως, πρόκειται; Άρθρο 32 παράγραφος 4. Να αποσυνδεθεί δηλαδή η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής. Άρθρο 62, περί βουλευτικής ασυλίας. Άρθρο 68 περί εξεταστικών επιτροπών, ως δικαιώματος και της μειοψηφίας της Βουλής. Άρθρο 86, για την ποινική ευθύνη των Υπουργών. Άρθρο 96 παράγραφος 5, περί στρατοδικείων. Άρθρο 101Α, περί ανεξάρτητων αρχών. Άρθρο 21, περί ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος ή όπου αλλού, σε όποιο άλλο άρθρο γίνει αναθεώρηση με την προσθήκη αυτή. Άρθρο 54 παράγραφος 4, για την ψήφο των Ελλήνων που βρίσκονται στο εξωτερικό. Αυτές είναι οι οκτώ.

Και η ένατη, υπό συζήτηση στην Ολομέλεια, το άρθρο 73, ώστε να συμπεριληφθεί και σε αυτό η λαϊκή νομοθετική πρωτοβουλία. Είναι πρότασή μας, επαναλαμβάνω, και του ΣΥΡΙΖΑ, την οποία συζητούν στελέχη Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας. Δεν την αποκλείει ο εισηγητής της. Και εύχομαι σήμερα, τις επόμενες μέρες να συμπεριλάβουμε και την κατοχύρωση αυτού του νέου πολιτικού δικαιώματος στο Σύνταγμα μας.

Κυρίες και κύριοι, είναι θλιβερό να διαπιστώνεις ότι από τις ανωτέρω οκτώ προτάσεις μόνο αυτή του άρθρου 86 απαιτεί πράγματι Αναθεώρηση του Συντάγματος. Όλες οι υπόλοιπες μπορεί να εφαρμοστούν είτε με μια κατάλληλη συνταγματική πρακτική, όπως για την εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας υπήρξε τέτοια πρακτική, για την ασυλία, για την οποία υπάρχει τέτοια πρακτική και για τις ανεξάρτητες αρχές, για τις οποίες πρέπει να υπάρξει τέτοια πρακτική, είτε με την ψήφιση εκτελεστικών του Συντάγματος νόμων -στρατοδικεία, ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, ψήφος των αποδήμων- είτε με την απλή τροποποίηση του Κανονισμού της Βουλής και αναφέρομαι στο άρθρο 68 περί εξεταστικών.

Όλα αυτά, δηλαδή, που αναθεωρούνται μετά βεβαιότητας σήμερα μπορούν, πλην του άρθρου 86, να καταστούν τμήμα των κανόνων που ρυθμίζουν την πολιτική συνεννόηση και σύγκρουση, χωρίς Αναθεώρηση του Συντάγματος.

Επαναλαμβάνω, όμως, ότι η δυστροπία των ηγεσιών των κομμάτων, η δυστροπία του πολιτικού συστήματος, έτσι όπως αυτό αποτυπώνεται σε διάφορες εποχές, ο μικροκομματισμός και η διαρκής πόλωση δεν το έχουν έως σήμερα επιτρέψει. Ξοδεύουμε, λοιπόν, μία Αναθεώρηση του Συντάγματος και εννέα ολόκληρα χρόνια του ελληνικού λαού, λόγω της ανικανότητας του

πολιτικού μας συστήματος και του εθισμού μας στην πόλωση.

Όπως, λοιπόν, προκύπτει από τις διατάξεις που θα αναθεωρηθούν, πρόκειται, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, για μια σημειακή Αναθεώρηση από την οποία λείπει η κοινωνική, η πολιτική και, γι' αυτό, η συνταγματική αιχμή.

Και επαναλαμβάνω, αν δεν υπήρχε η λεγόμενη ψήφος των αποδήμων, η Αναθεώρηση του Συντάγματος του 2019 θα ήταν πολιτικά και κοινωνικά απολύτως αόρατη. Και γι' αυτή, όμως, την ψήφο των αποδήμων θα πρέπει να υπογραμμιστεί πως θα μπορούσε να εξασφαλιστεί με κοινό νόμο, με απλό νόμο, αρκεί βέβαια αυτός να ψηφιζόταν από διακόσιους Βουλευτές.

Η δυσπιστία, όμως, και εδώ των πολιτικών κομμάτων μάς οδηγεί, όπως όλα δείχνουν, σε μια πολύ πληθωρική συνταγματική διάταξη, για να λειτουργήσει ως εγγύηση για τον νόμο που θα ψηφιστεί στη συνέχεια και τις αρχές του οποίου έχει συμφωνήσει η διακομματική.

Με άλλα λόγια, κυρίες και κύριοι, θα νομοθετήσουμε διά του Συντάγματος και αυτό δεν είναι καθόλου, μα καθόλου, θετικό. Εμείς έχουμε προτείνει μια ιδιαίτερως λιτή διάταξη, αλλά θα ψηφίσουμε εκείνη που θα προταθεί από την Πλειοψηφία, γιατί είναι οπωσδήποτε καλύτερη λύση από το να αφήναμε για μία ακόμη φορά τους εκτός Ελλάδας συμπολίτες μας εκτός εκλογικού σώματος.

Τι, όμως, κατά τη γνώμη του Κινήματος Αλλαγής, θα έπρεπε να γίνει στην παρούσα Θ' Αναθεωρητική Βουλή; Δυστυχώς, λίγα πράγματα, κυρίες και κύριοι, αφού τα μείζονα κρίθηκαν και απορρίφθηκαν στην προτείνουσα Βουλή, όταν η παρελθούσα πλειοψηφία αρνήθηκε να αλλάζουν διατάξεις που ρυθμίζουν τα βασικά θέματα της διοίκησης, της δικαιοσύνης και των μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων.

Εμείς, όμως, προτείνουμε στην προηγούμενη Βουλή να αναθεωρηθούν διατάξεις που αφορούν καίρια τον πολίτη, δηλαδή να αναθεωρηθούν διατάξεις που αποτελούν καλό αγωγό για τη γραφειοκρατία, και στη διοίκηση και στη δικαιοσύνη, ώστε να πάψει επιτέλους να καταδυναστεύεται ο πολίτης από τις γραφειοκρατίες αυτές, γιατί αυτή είναι η πραγματικότητα της καθημερινότητας των Ελληνίδων και των Ελλήνων.

Προτείνουμε, φερ' ειπείν, να κατοχυρωθούν συνταγματικά οι αποκλειστικές προθεσμίες που θέτει η Βουλή με τους νόμους της. Και τελευταία, όταν αναπτυσσόταν σχέδιο νόμου επαιρόνταν οι Υπουργοί ότι κατοχύρωναν συντομότερες αποκλειστικές προθεσμίες, όμως και η διοίκηση και τα δικαστήρια πάντα τις εκλαμβάνουν ως ενδεικτικές και τις αγνοούν.

Άρα, λοιπόν, έπρεπε να κατοχυρωθεί η αποκλειστικότητα των προθεσμιών που ο νομοθέτης θέλει, για να μην μπορούν τα δικαστήρια και η διοίκηση να θεωρούν ενδεικτικές τις προθεσμίες στην πράξη και να μη θεωρείται ότι παρανομούν τα όργανα της διοίκησης και της δικαιοσύνης.

Προτείνουμε να γίνει συγκεντρωτικότερος ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων, ώστε να μειωθούν οι υπερβολικές καθυστερήσεις -τους πολίτες αφορούν οι καθυστερήσεις-, να καθιερωθούν οι νόμοι αυξημένης πλειοψηφίας, παραδείγματος χάριν αυτοί που αφορούν το φορολογικό σύστημα της χώρας, και να καταργήσουμε το εν τοις πράγμασι υπάρχον φορολογικό «αλαλούμ».

Προτείνουμε να αλλάξει το άρθρο 16 παράγραφος 2, κυρίες και κύριοι βασιλείς της υποκρισίας, που αυτό αποτελεί το συνταγματικό θεμέλιο για την παραβίαση της θρησκευτικής ελευθερίας στην εκπαίδευση. Αλλά οι υποκριτές που κόπτονται για τη θρησκευτική ελευθερία, όταν έγινε αυτή η πρόταση, εκεί που ήταν πλειοψηφία στην περασμένη Βουλή, το έκαναν στην άκρη για να μην ακουστεί «άρθρο 16» και πάει στο μυαλό τους ότι μπορεί η επόμενη, η παρούσα Βουλή δηλαδή, από το άρθρο 16 παράγραφος 2 που ρυθμίζεται το θέμα αυτό, να εισπηδήσει στο άρθρο 16 παράγραφος 5 και να αλλάξει την απαγόρευση, τον αποκλεισμό των μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών ιδρυμάτων στα πανεπιστήμια.

Να αλλάξει το άρθρο 16 παράγραφος 5 -ευθέως πρέπει να το πει κανείς αυτό- και να προβλέπεται πια η δυνατότητα, με τις εγγυήσεις του νόμου, να ιδρύονται μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια.

Να καθιερωθεί επιτέλους στην Ελλάδα, κατά τα αγγλοσαξονικά πρότυπα, ο απροειδοποίητος κοινοβουλευτικός έλεγχος, όχι να είμαστε σε έναν κοινοβουλευτικό έλεγχο όπως ο σημερινός, που επί δεκαετίες ισχύει και είναι σαν να μην υπάρχει. Είναι πραγματικά σαν να μην υπάρχει. Και πάντως, τις περισσότερες φορές, δεν είναι και επίκαιρος. Το ζήσαμε τα προηγούμενα πέντε χρόνια με ιδιαίτερη ένταση, αλλά το ζούμε με κάποια ένταση διαρκώς.

Να προβλεφθεί η δυνατότητα του πολίτη να υποστηρίξει αυτοπροσώπως σε επιτροπή της Βουλής, υπό προϋποθέσεις, τις αναφορές του. Και γενικά, κυρίες και κύριοι, να έχει αυτή η Αναθεώρηση επιτέλους, μετά από δεκαετίες, από το 1975, ως αιχμή της τον άνθρωπο, με όλες τις ιδιότητες του, ως πολίτη, ως διάδικο, ως διοικούμενο, ως μέλος της κοινής οικονομίας.

Οι προτάσεις μας αυτές αγνοήθηκαν από την πλειοψηφία της προηγούμενης Βουλής και είμαστε υποχρεωμένοι να περιορίσουμε στις προτάσεις που συγκεντρώσαν στην προηγούμενη Βουλή και συγκεντρώνουν και τώρα πάνω από εκατόν πενήντα μία ψήφους Βουλευτών. Ανέφερα ποιες θα είναι τελικά και συνεπώς θα πορευτούμε έτσι.

Θέλουμε, όμως -και με αυτή τη σκέψη κλείνω, κυρίες και κύριοι Βουλευτές- με το πέρας αυτής της διαδικασίας την άλλη Δευτέρα οι πολίτες να έχουν καταλάβει τι λείπει η καθεμιά και ο καθένας μας, οι πολίτες να έχουν ακούσει ψευδοϊδεολογικές αντιπαραθέσεις που άφησαν μια ευκαιρία να πάει χαμένη και οι πολίτες να έχουν ακούσει τις δικές μας θέσεις που έσкупαν πραγματικά πάνω στα προβλήματα που έχει ο καθημερινός άνθρωπος που ταλαιπωρείται και τον κοιτάμε αμέτοχοι, σαν εδώ να ήλθαμε για να λύσουμε τις προσωπικές μας διαφορές και τα προβλήματα που η δυστροπία μας δημιουργεί. Το χρέος μας, οι Βουλευτές του Κινήματος Αλλαγής, αισθανόμαστε και πιστεύουμε ότι το έχουμε κάνει.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του Κινήματος Αλλαγής)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Κωνσταντίνος Τασούλας): Ευχαριστούμε κι εμείς τον κ. Λοβέρδο.

Έθεσε ο κ. Λοβέρδος κάτι που ετέθη στην αρχή της συνεδρίασης για κάποια παροράματα, για κάποιες παραδρομές της εκθέσεως η οποία υποβάλλεται προς την Ολομέλεια. Με βάση την απόφασή μας στην αρχή της συνεδρίασης, τα παροράματα επί των άρθρων 114 και 115 που αφορούσαν την παράγραφο 1 του 114 και τις παραγράφους 1 και 2 του 115, θεωρείται ότι έχουν απαλειφθεί από την πρόταση της έκθεσης. Όσο για τις ίδιες αυτές καθαυτές τις διατάξεις του 114 και του 115 που πρέπει να καταργηθούν, αυτό θα γίνει στη συζήτηση στην οικεία ενότητα, όχι τώρα που είμαστε επί της αρχής.

Ως προς το 41 παράγραφος 5, το οποίο μιλάει για τη διάλυση της Βουλής στην περίπτωση συνδρομής του 32 παράγραφος 4, το οποίο προτείνεται -θα δούμε στην ψηφοφορία- να καταργηθεί, θα είναι ένα από τα «λείψανα» που θα μείνουν στο Σύνταγμα χωρίς ισχύ, όπως είναι άλλα τρία-τέσσερα «λείψανα» διατυπωσέως στον ισχύον Σύνταγμα.

Τον λόγο έχει τώρα ο ειδικός αγορητής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Ιωάννης Γκιόκας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΓΚΙΟΚΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Από την πρώτη στιγμή που ξεκίνησε η διαδικασία αυτής της συνταγματικής Αναθεώρησης από την προηγούμενη, την προτείνουσα Βουλή, είχαμε τονίσει ότι ο βασικός της στόχος ήταν να εμπεδωθούν μέσα και από το ίδιο το Σύνταγμα οι όροι της κυβερνητικής και πολιτικής σταθερότητας, της πολιτικής κανονικότητας, όπως ακούστηκε, προκειμένου να εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη εφαρμογή της κυρίαρχης αντιλαϊκής πολιτικής, ήταν να θωρακιστεί το ίδιο το αστικό πολιτικό σύστημα, να γίνει πιο ανθεκτικό απέναντι σε τριγμούς που δημιουργεί αυτή η πολιτική, να θωρακιστεί κυρίως απέναντι στον λαϊκό παράγοντα, αλλά να θωρακιστεί και απέναντι στις εσωτερικές του αντιθέσεις που υπάρχουν και ενίοτε απειλούν και τη σταθερότητά του.

Αυτός ήταν ο πρώτος και μεγάλος στόχος και για τον ΣΥΡΙΖΑ που πήρε την πρωτοβουλία στην προηγούμενη Βουλή, αλλά και για τη Νέα Δημοκρατία, ανεξάρτητα από τις επιμέρους διαφορές τους, όπως επίσης ανεξάρτητα από το σε ποιον βαθμό τελικά επιτευχθεί αυτός ο στόχος.

Από πού προκύπτει αυτή η εκτίμηση; Πρώτον, προκύπτει από τις ίδιες τις προτάσεις αυτών των κομμάτων που σε βασικά άρθρα -δεν λέω σε όλα ή στα περισσότερα- συγκλίνουν. Δεν ταυτίζονται, αλλά οπωσδήποτε συγκλίνουν.

Δεύτερον, προκύπτει από το γεγονός ότι με προηγούμενες συνταγματικές Αναθεωρήσεις και κυρίως με την Αναθεώρηση του 2001, έχουν ήδη προχωρήσει σε μεγάλο βαθμό προσαρμογές που αφορούν την καπιταλιστική οικονομία με βάση τις σύγχρονες ανάγκες αυτής της οικονομίας. Για παράδειγμα, έχει προχωρήσει η διαδικασία ενσωμάτωσης της χώρας στο ευρωπαϊκό πλαίσιο -τα άρθρα 28 και 80 του Συντάγματος με τις ερμηνευτικές δηλώσεις- αυτό το πλαίσιο, δηλαδή, που έφερε τα μνημόνια, που έφερε τα αντιλαϊκά μέτρα, τα οποία υλοποίησαν και εφαρμόσαν όλες οι κυβερνήσεις της Νέας Δημοκρατίας, του ΠΑΣΟΚ και του ΣΥΡΙΖΑ. Αυτό το πλαίσιο στο επίπεδο του Συντάγματος δεν το αμφισβητεί κανένας πλην του ΚΚΕ, οπότε αυτό που απομένει, αυτό που επείγει για εσάς με βάση τη δική σας λογική είναι πλέον οι αντίστοιχες προσαρμογές στο πεδίο του πολιτικού συστήματος, στον τρόπο λειτουργίας του αστικού κράτους, των κυβερνήσεων του, παίρνοντας υπ' όψιν προφανώς και την εμπειρία των χρόνων της κρίσης και των μνημονίων, τους τριγμούς που προκλήθηκαν στο πολιτικό σύστημα, που εμείς φυσικά δεν θέλαμε να είναι μόνο τριγμοί. Θα θέλαμε να είναι κάτι πολύ περισσότερο.

Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων για το Σύνταγμα και τη συνταγματική Αναθεώρηση στη Βουλή ακούστηκε πάρα πολλές φορές -και σήμερα ακούστηκε αυτό και απ' όλα τα κόμματα- το εξής ερώτημα: Ποια ήταν η αντοχή του Συντάγματος την περίοδο της κρίσης και την περίοδο των μνημονίων; Ποιο είναι το πραγματικό νόημα αυτού του ερωτήματος; Το αν το Σύνταγμα αποτελεσματικά προστάτησε τα εργατικά λαϊκά δικαιώματα; Όχι. Δεν είναι αυτό το πραγματικό νόημα, γιατί κανένα αστικό σύνταγμα δεν μπορεί να προστατέψει αποτελεσματικά τα λαϊκά δικαιώματα, γιατί ακόμη και αν υπάρχει κάποια προστασία στο Σύνταγμα για μια σειρά από δικαιώματα -την οποία και εμείς φυσικά επιδιώκουμε και γι' αυτόν τον λόγο και προτάσεις καταθέσαμε και άλλες προτάσεις ψηφίσαμε- την ίδια στιγμή υπάρχουν στο Σύνταγμα ρήτρες, «παραθυράκια», εξαιρέσεις, η επίκληση του δημοσίου συμφέροντος και της δημόσιας τάξης, η ερμηνεία του Συντάγματος με βάση τη συμμετοχή της χώρας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, έτσι ώστε σε κρίσιμες στιγμές, όταν αυτό απαιτείται από τις ανάγκες της οικονομίας και της εξουσίας του κεφαλαίου, αυτά τα δικαιώματα να πετούνται κυριολεκτικά στο καλάθι των αχρήστων. Είδαμε κατά κόρον τα χρόνια της κρίσης το πώς κρίθηκαν συνταγματικά κάποια βάρβαρα ταξικά μέτρα και σε πολλές περιπτώσεις όταν χρειάστηκε, πετάχτηκε στο καλάθι των αχρήστων και το ίδιο το Σύνταγμα και οι διατάξεις του. Πολλά τα παραδείγματα και απ' όλες τις κυβερνήσεις ανεξαιρέτως, από τις διαδικασίες έκτακτης νομοθέτησης που αξιοποίησαν κατά κόρον όλες οι κυβερνήσεις και που ήταν τελείως εκτός συνταγματικού πλαισίου, μέχρι τον τρόπο που υιοθετήθηκαν τα μνημόνια πάλι απ' όλες τις κυβερνήσεις, κατά παράβαση της αυξημένης πλειοψηφίας που έθετε το Σύνταγμα.

Συνεπώς αλλού βρίσκεται για εσάς η απάντηση στο ερώτημα για την αντοχή του Συντάγματος. Θέλετε ένα Σύνταγμα το οποίο σε παρόμοιες συνθήκες, που με μαθηματική ακρίβεια θα προκύψουν στο μέλλον, να θωρακίζει το σύστημα, να εξασφαλίζει την πολιτική και κυβερνητική σταθερότητα, γιατί ξέρετε πάρα πολύ καλά ότι όσα ζησαμε με την κρίση δεν ανήκουν οριστικά και αμετάκλητα στο παρελθόν. Ξέρετε καλά ότι αυτή την περίοδο κυφορούνται κολοσσιαίες διαστάσεων εξελίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο. Ξέρετε καλά ότι παρά την ανάκαμψη και το καλό δήθεν οικονομικό κλίμα, το οποίο φυσικά επιτυγχάνεται πάνω στα ερείπια των δικαιωμάτων, οι εκτιμήσεις που γίνονται από ευρωπαϊκά και διεθνή επιτελεία κάνουν λόγο για επιβράδυνση της οικονομίας, για μια επικείμενη κρίση, ίσως γρηγορότερα απ' ό,τι αυτή αναμενόταν, συνεπώς ξέρετε πάρα πολύ καλά ότι η Ελλάδα δεν θα μείνει ανεπηρέαστη σ' ένα τέτοιο ενδεχόμενο και ότι κανένα μοντέλο ή μέγιστη διαχείρισης, είτε το λεγόμενο νεοφιλελεύθερο της Νέας Δημοκρατίας είτε το σοσιαλδημοκρατικό του ΣΥΡΙΖΑ, δεν μπορεί να γιαιτρέψει αυτά τα μεγάλα αδιέξοδα, οπότε παίρ-

νετε τα μέτρα σας και σε συνταγματικό και σε νομοθετικό επίπεδο για τη σταθερότητα του σάπιου πολιτικού συστήματος που σίγουρα θα απειληθεί και στο μέλλον.

Φυσικά αυτός ο στόχος δεν περιορίζεται μόνο στο πλαίσιο της συνταγματικής Αναθεώρησης. Είναι ένας στόχος που διαπερνά συνολικά τις κυβερνητικές πρωτοβουλίες και της σημερινής Κυβέρνησης αλλά και των προηγούμενων κυβερνήσεων.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Α' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΝΙΚΗΤΑΣ ΚΑΚΛΑΜΑΝΗΣ**)

Αυτός ο κοινός στόχος, όπως είπαμε, προκύπτει από τη σύγκλιση που έχουν Νέα Δημοκρατία, ΣΥΡΙΖΑ και Κίνημα Αλλαγής σε μια σειρά από άρθρα.

Για παράδειγμα, προκύπτει από την κοινή σας στάση στο ζήτημα των ανεξαρτήτων αρχών, που έχουν ουσιαστικό ρόλο και σε πολλές περιπτώσεις λειτουργούν αυτές -οι κατ' όνομα και μόνο ανεξάρτητες αρχές- και ως προπομποί αντιλαϊκών πολιτικών επιλογών, όπως επίσης προκύπτει από την κοινή σας στάση στο ζήτημα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, της αποσύνδεσης της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής και την προκήρυξη πρόωγων εκλογών, ανεξάρτητα αν ο ΣΥΡΙΖΑ έλεγε «εκλογή από τον λαό σε περίπτωση που αποβούν άκαρπες οι ψηφοφορίες στη Βουλή», μια πρόταση που εμείς χαρακτηρίσαμε πολύ επικίνδυνη και που καταψήφισαν και οι ίδιοι οι Βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ στην προτεινόμενη Βουλή και γι' αυτό δεν πέρασε, ενώ η Νέα Δημοκρατία έλεγε και λέει «εκλογή με μικρότερη πλειοψηφία, όχι μόνο με εκατόν πενήντα έναν Βουλευτές, αλλά και με σχετική πλειοψηφία». Το αρχικό σας σχέδιο έλεγε ακόμη και με κλήρωση, το οποίο φυσικά αποσύρετε και φέρατε σε περίπτωση ισοβαθείας την επικράτηση του πρεσβύτερου.

Όλη αυτή η πρόταση, όμως, για την αποσύνδεση της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής και την προκήρυξη των εκλογών ήταν, έστω και με διαφορετικές εκδοχές, ουσιαστικά μια κοινή πρόταση. Γι' αυτό, άλλωστε και το επίμαχο άρθρο 32 στην προηγούμενη Βουλή συγκέντρωσε μια ευρεία πλειοψηφία, πάνω από εκατόν ογδόντα Βουλευτές και σήμερα μπορεί να αναθεωρηθεί από την απλή απόλυτη πλειοψηφία των εκατόν πενήντα ενός Βουλευτών.

Την κυβερνητική πολιτική σταθερότητα προσπαθείτε, επίσης, να την επιτύχετε και με άλλες προτάσεις, όπως ήταν, για παράδειγμα, η πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ -και είναι, γιατί θα μπει σε ψηφοφορία- για το άρθρο 84 του Συντάγματος και την απόρριψη προτάσεων δυσπιστίας που υπερψηφίζονται, αν δεν υπάρχει συμφωνία για νέο Πρωθυπουργό, αν δεν υπάρχει, δηλαδή, μια νέα κοινοβουλευτική πλειοψηφία και είναι ένα άρθρο που υπάρχει στις διατάξεις του γερμανικού συντάγματος, που οδηγεί ξεκάθαρα στη συνταματοποίηση των κυβερνήσεων μειοψηφίας.

Παρόμοια πρόταση είχε και η Νέα Δημοκρατία για τους σταθερούς τετραετείς κυβερνητικούς κύκλους, που απορρίφθηκε από την προηγούμενη Βουλή και που οδηγούσε από άλλον δρόμο στο ίδιο αποτέλεσμα.

Θέλετε, συνεπώς, ένα πιο αυταρχικό Σύνταγμα, που θα θωρακίζει πιο αποτελεσματικά την εξουσία του κεφαλαίου. Ο αυταρχισμός αυτός έχει πάρα πολλά πρόσωπα και πάρα-πάρα πολλές εκδοχές.

Δεύτερος στόχος: Αυτός ο στόχος αφορούσε κυρίως τον ΣΥΡΙΖΑ, που είχε και την πρωτοβουλία, άλλωστε, στην προηγούμενη Βουλή και ήταν να αποτελέσει η συνταγματική Αναθεώρηση ένα άλλοθι στην πολιτική που εφαρμόσε ως κυβέρνηση. Κατέθεσε προτάσεις σε αντίθετη κατεύθυνση από τα κυβερνητικά του πεπραγμένα. Για παράδειγμα, κατέθεσε προτάσεις για την προστασία των συλλογικών συμβάσεων και της απεργίας, όταν στις μεν συλλογικές συμβάσεις, ως κυβέρνηση, διατήρησε όλους σχεδόν τους βασικούς άξονες που τις υπονομεύουν, με πιο βασικό τον καθορισμό του κατώτατου μισθού από τον εκάστοτε Υπουργό εργασίας, στη δε απεργία έφερε πρώτη τον νόμο για το χτύπημα της απεργίας, το «50%+1», που σήμερα το συνεχίζει και το επεκτείνει η Νέα Δημοκρατία.

Φυσικά, φέρατε και άλλες προτάσεις, που τις βαφτίσατε φιλολαϊκές, ενώ στην ουσία αντιπροσωπεύουν τη σύγχρονη επεξεργασμένη στρατηγική του κεφαλαίου. Για παράδειγμα, η πρότασή

σας για την αξιοπρεπή διαβίωση, το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, όπως είναι η εκδοχή της Νέας Δημοκρατίας, που ουσιαστικά συνταγματοποιεί τη λογική της ανακύκλωσης της φτώχειας, της εξίσωσης προς τα κάτω, τη λογική «ο φτωχός να πληρώνει για τον φτωχότερο» και, μάλιστα, αυτό το εμφανίζεται και ως μια σύγχρονη, μοντέρνα εκδοχή του κοινωνικού κράτους.

Αξιοπρέπεια, όμως και αξιοπρεπής διαβίωση σημαίνει να ζουν οι άνθρωποι με βάση τις σύγχρονες ανάγκες και με βάση τις δυνατότητες που προσφέρει η εποχή, η επιστήμη και η τεχνολογία και όχι η διαχείριση της ακραίας φτώχειας και την ίδια στιγμή δεν τολμήσατε να ακουμπήσετε το άρθρο 107, ένα άρθρο «ζόμπι», που πηγαίνει από Σύνταγμα σε Σύνταγμα, το οποίο κατοχυρώνει τα προνόμια του εφοπλιστικού και ξένου κεφαλαίου.

Τρίτος στόχος της συνταγματικής Αναθεώρησης είναι η λεγόμενη ηθική, η τιμή του πολιτικού συστήματος, να αναστηλωθεί το κύρος του πολιτικού συστήματος στα μάτια του λαού, το οποίο κλονίστηκε -και δικαιολογημένα- όλα αυτά τα χρόνια της κρίσης και των μνημονίων. Αυτή η προσπάθεια ηθικοποίησης συνδυάζεται με τη θεωρία που έγινε της μόδας τα χρόνια της κρίσης, ότι για την κρίση φταίει η ηθική, μια θεωρία που αθώνει τις ιδέες τις οικονομικές σχέσεις, την αγορά, τον ανταγωνισμό, με τα οποία είναι σύμφυτα και η κρίση και η εξαγορά και η διαπλοκή.

Σε αυτό το πλαίσιο της ηθικοποίησης εντάσσεται η πρόταση για το άρθρο 86 και τον νόμο περί ευθύνης υπουργών, που, ενώ το λαϊκό αίτημα -θυμίζουμε- αλλά και το σύνθημα πολιτικών δυνάμεων ήταν αυτός ο νόμος να καταργηθεί τελείως, με τις προτάσεις που έγιναν και από τον ΣΥΡΙΖΑ, αλλά και από τη Νέα Δημοκρατία, αυτός ο νόμος δεν καταργείται τελείως, παραμένει, έστω και με ορισμένες βελτιώσεις, όπως είναι αυτή την κατάργηση της μειωμένης παραγραφής. Είναι η ερμηνευτική δήλωση που πρότεινε ο ΣΥΡΙΖΑ, έτσι ώστε ορισμένα αδικήματα να υπάγονται απευθείας στη δικαιοσύνη. Αυτά, όντως, φεύγουν από το άρθρο 16.

Τι μένει, όμως, στο άρθρο 86; Διατηρείται ο βασικός του πυρήνας, δηλαδή η ανάθεση στη Βουλή ανακριτικών και εισαγγελικών αρμοδιοτήτων, διατηρείται ότι η απόφαση για τη συγκρότηση επιτροπής προκαταρκτικής εξέτασης για την άσκηση ποινικής δίωξης, για την ανάκληση της ποινικής δίωξης θα την έχει πάλι -και με την καινούργια εκδοχή του άρθρου 86- η εκάστοτε κοινοβουλευτική πλειοψηφία και άρα θα συνεχίζουν να παίζονται τα διάφορα πολιτικά παιχνίδια που έχουμε δει να παίζονται κατά καιρούς.

Η εμπειρία της προανακριτικής επιτροπής που είναι σε εξέλιξη, με τα αιτήματα εξαίρεσης, που όντως εμείς τα καταψηφίσαμε, που όντως είναι ασυμβίβαστα με τη σύνθεση και λειτουργία μιας κοινοβουλευτικής επιτροπής και με όλον αυτόν τον εκφυλισμό που επιχειρείται, δείχνει τα αδιέξοδα του σημερινού πλαισίου αλλά και την ανάγκη ολοκληρωτικής κατάργησης αυτού του άρθρου. Διότι, αν δει κανείς τα αδικήματα που ερευνά η προανακριτική επιτροπή για τον κ. Παπαγγελόπουλο και με τη νέα εκδοχή του άρθρου 86, πάλι αυτά τα αδικήματα θα είναι στην αρμοδιότητα της Βουλής: Κατάχρηση εξουσίας, παράβαση καθήκοντος κ.ο.κ..

Εμείς ψηφίσαμε στην προτείνουσα Βουλή να αλλάξει το άρθρο 86. Είχαμε ξεκαθαρίσει, όμως, από τότε ότι σε αυτή εδώ έχει η Βουλή πρέπει να υπάρχει πλήρης κατάργηση αυτού του άρθρου και από αυτό θα καθορίσουμε και την τελική μας στις ψηφοφορίες.

Πέρα, όμως, από το άρθρο 86, ως ΚΚΕ, στη διαδικασία της συνταγματικής Αναθεώρησης καταθέσαμε μια σειρά από προτάσεις για την προστασία και διεύρυνση των λαϊκών και δημοκρατικών δικαιωμάτων, των συνδικαλιστικών ελευθεριών, των κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας, για να καταργηθεί μια σειρά αναχρονισμών που υπάρχουν στο Σύνταγμα, χωρίς φυσικά να έχουμε αυταπάτες ότι μπορεί να υπάρξει ένα δημοκρατικό ή ένα προοδευτικό Σύνταγμα στο πλαίσιο της σημερινής εξουσίας του κεφαλαίου.

Τέτοια παραδείγματα αποτελούσαν μεταξύ άλλων οι προτάσεις μας για την αναθεώρηση των άρθρων 27 και 28 του Συντάγματος, που σήμερα, με τη σημερινή εκδοχή, επιτρέπουν τον πε-

ριορισμό στην άσκηση των κυριαρχικών δικαιωμάτων της χώρας. Προτεínουμε να αναθεωρηθούν οι διατάξεις που κατοχυρώνουν την υπεροχή του Ευρωπαϊκού Δικαίου έναντι του Εθνικού Δικαίου και μάλιστα, έναντι του ίδιου του Συντάγματος. Προτεínουμε να αλλάξουν οι διατάξεις που επιτρέπουν την εγκατάσταση ξένων στρατιωτικών βάσεων στη χώρα, τα οποία φυσικά απέρριψαν και ο ΣΥΡΙΖΑ και η Νέα Δημοκρατία και τα υπόλοιπα κόμματα, γιατί εσάς σας εμπνέει αυτό που δήλωσε πριν λίγες μέρες ο Υπουργός Άμυνας της Νέας Δημοκρατίας, ότι τα προηγούμενα χρόνια οι Έλληνες μάτωσαν στο πλευρό των Αμερικανών και του ΝΑΤΟ και το ίδιο θα κάνουν και στο μέλλον. Γι' αυτή την απαράδεκτη δήλωση, την προκλητική δήλωση, που γυρίζει πολλά χρόνια πίσω, υπήρξε αφωνία από όλα τα υπόλοιπα κόμματα.

Απορρίψατε, επίσης, τις προτάσεις μας για να υπάρξει ουσιαστική κατοχύρωση μιας σειράς κοινωνικών δικαιωμάτων, την τροποποίηση του άρθρου 18, έτσι ώστε ο ορυκτός πλούτος της χώρας, τα κοινωνικά αγαθά, οι δημόσιες εκτάσεις σε ορεινούς όγκους, αιγιαλούς, αρχαιολογικούς χώρους να μην μπορούν να παραχωρηθούν με κανέναν τρόπο σε τρίτους για εκμετάλλευση.

Αρνηθήκατε να υιοθετήσετε ή ξεπεράσατε με ημίμετρα, ακόμη και ορισμένα υπερώριμα αιτήματα αστικού εκσυγχρονισμού, όπως είναι ο πλήρης διαχωρισμός Κράτους και Εκκλησίας, που έχει ξεκινήσει εδώ και δύο αιώνες σε κάποιες χώρες και έχει συντελεστεί σε άλλες εδώ και δεκαετίες. Και όταν μιλάμε για πλήρη διαχωρισμό, εννοούμε πλήρη διαχωρισμό και όχι την καρικατούρα διαχωρισμού που έφερε ο ΣΥΡΙΖΑ. Εννοούμε την απόλειψη της επικρατούσας θρησκείας στο Σύνταγμα, που έχει και έννομες και ιδεολογικές συνέπειες, όπως, επίσης, εννοούμε και την κατάργηση της παραγράφου 2 του άρθρου 16, που αναφέρει ότι η εκπαιδευτική πρέπει να προάγει τη θρησκευτική συνείδηση.

Αρνηθήκατε ακόμη και την κατάργηση -αυτό που είπα πριν- ορισμένων άρθρων «ζόμπι» που υπάρχουν στο ελληνικό Σύνταγμα, όπως είναι για παράδειγμα το άρθρο 48, που παραπέμπει σε λογικές εσωτερικού εχθρού ή το άρθρο 107, που αφορά τη συνταγματική κατοχύρωση των προνομίων του εφοπλιστικού και ξένου κεφαλαίου. Όλα αυτά τα απορρίψατε χωρίς καμμία συζήτηση. Όχι φυσικά ότι περιμέναμε ότι θα τα αποδεχτείτε, γιατί η στρατηγική σας, η στρατηγική που ακολουθείτε και οι σημερινοί κυβερνώντες και οι προηγούμενοι, οι χθεσινοί κυβερνώντες, δεν χωρά τις παραμικρές αποκλίσεις από αυτή την πολιτική, ούτε καν στοιχειώδεις αλλαγές αστικού εκσυγχρονισμού.

Εμείς αυτές τις προτάσεις θα τις επαναφέρουμε και τώρα, τουλάχιστον σε ό,τι αφορά τα άρθρα που είναι προς αναθεώρηση, γνωρίζοντας φυσικά ότι θα τις απορρίψετε και πάλι γιατί η δική σας λογική για τη συνταγματική Αναθεώρηση είναι σε εντελώς διαφορετική κατεύθυνση και η κοινή απορριπτική σας στάση απέναντι στις προτάσεις του ΚΚΕ είναι στοιχείο της πολιτικής σας ταύτισης.

Θα προσπαθήσουμε μέσα από τη συζήτηση να αναδείξουμε ότι η υπεράσπιση και η διεύρυνση των λαϊκών δικαιωμάτων, προκειμένου να αντιστοιχηθούν αυτά με τις σύγχρονες ανάγκες απαιτεί βαθύτερες αλλαγές, ριζικές αλλαγές στην οικονομία, την εξουσία, ανατροπή του σημερινού Συντάγματος.

Είναι δεδομένο ότι οι εξελίξεις που θα υπάρχουν το επόμενο διάστημα, τα επόμενα χρόνια, θα προκαλέσουν νέους τριγμούς, νέες ρωγμές, νέα αστάθεια στο αστικό πολιτικό σύστημα. Εμείς λέμε ότι αυτή την αστάθεια ο λαός όχι μόνο δεν πρέπει να τη φοβηθεί, αλλά να την αξιοποιήσει, να τη διευρύνει όσο περνάει από το χέρι του και προς όφελός του, για να εμποδίσει μέτρα σε βάρος του, να αποσπάσει ό,τι μπορεί, να δημιουργήσει ρήγματα και κυρίως να διαμορφώσει συσχετισμό και προϋποθέσεις συνολικότερης σύγκρουσης με το σημερινό σάπιο σύστημα.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Κι εγώ σας ευχαριστώ, κύριε Γκίκα.

Τον λόγο έχει ο ειδικός αγορητής από την Ελληνική Λύση κ. Κωνσταντίνος Χήτας.

Ορίστε, έχετε τον λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΗΤΑΣ: Σας ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με γνώμονα πάντα το εθνικό συμφέρον η Ελληνική Λύση συμμετέχει ενεργά στην κορυφαία

κοινοβουλευτική διαδικασία Αναθεώρησης του Συντάγματος. Αναπτύξαμε τις βασικές μας προτάσεις για σοβαρότατα θέματα που έχουν να κάνουν με τη διενέργεια δημοψηφισμάτων, την αναγκαιότητα ενεργής εμπλοκής του πολίτη στη διακυβέρνηση της χώρας, την ψήφο των αποδήμων και τον ρόλο του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Στο Σύνταγμα δεν χωρούν αναχρονιστικές διατάξεις και λαϊκοί. Η Αναθεώρηση του Καταστατικού Χάρτη της χώρας θα έπρεπε να αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία θα χτίσουμε τις απαντήσεις στα σοβαρά προβλήματα των Ελλήνων πολιτών. Όμως, μέσα από αυτή τη διαδικασία μου έγινε ξεκάθαρο ότι η στείρα αντιπαράθεση έχει περάσει πλέον στο πολιτικό DNA της Νέας Δημοκρατίας, του ΣΥΡΙΖΑ και του Κινήματος Αλλαγής-ΠΑΣΟΚ.

Δυστυχώς πολλές φορές -μάλιστα συνήθως σε άδεια έδρανα από Βουλευτές- γίναμε μάρτυρες μικροπολιτικών διαξιφισμών με στόχο τη δημιουργία εντυπώσεων απέναντι σε ένα τόσο σοβαρό θέμα. Με το Σύνταγμα, όμως, δεν πρέπει να πειραματιζόμαστε. Μέσω της Αναθεώρησης του Συντάγματος ανασυντάσσεται το πολίτευμα της χώρας και αναδιαμορφώνεται το κράτος στα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του.

Τι περιμένουμε όμως; Τι προσδοκά ο Έλληνας πολίτης από την Αναθεώρηση του ανώτατου κανόνα δικαίου της χώρας μας; Αυτό είναι το ερώτημα.

Πρώτον, πραγματική βούληση για βελτίωση των άρθρων του Συντάγματος στοχευμένα και με σκοπό την ενίσχυση των δικαιωμάτων του πολίτη αλλά και της ίδιας της κοινωνίας.

Δεύτερον, η τροποποίηση των συνταγματικών διατάξεων να έχει ως τελικό στόχο και αποτέλεσμα τη λύση των προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο πολίτης.

Τρίτον, διάθεση για πραγματικό διάλογο με συνεργασία όλων των κομμάτων, μακριά από μικροπολιτικές σκοπιμότητες και συμφέροντα.

Τέταρτον, ανταλλαγή απόψεων και επιχειρημάτων, που θα γίνεται με σκοπό την εξεύρεση του καλύτερου και όχι μία θεωρητική επίδειξη νομικών γνώσεων.

Πέμπτον, συμμετοχή του ίδιου του πολίτη στη διαδικασία της Αναθεώρησης, έτσι ώστε να μην είναι γι' αυτόν κάτι ξένο και κάτι αδιάφορο.

Έκτον και τελευταίο, μία Αναθεώρηση που θα έκανε στροφή στον ίδιο τον πολίτη και θα προσανατολιζόταν στην αποκέντρωση των εξουσιών.

Τι έχουμε, όμως, διαπιστώσει; Μία συνταγματική Αναθεώρηση χωρίς τόλη, αλλά περισσότερο διεκπεραιωτική, αφού η προηγούμενη Βουλή δεν τόλησε να αγγίξει θεμελιώδη άρθρα. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η παρούσα Βουλή να μπορεί να τροποποιήσει μόνο όσα άρθρα της έστειλε η προηγούμενη Βουλή. Ακόμα και κατά την επεξεργασία των συνταγματικών διατάξεων ακούστηκε ότι η διαδικασία της Αναθεώρησης θα πρέπει να σταματήσει και αυτό γιατί τα άρθρα που πήραν το «πράσινο φως» για αναθεώρηση είναι λίγα και έτσι η Αναθεώρηση αυτή τελικά δεν θα έχει πρακτική ωφέλεια. Χάνουμε χρόνο, δηλαδή, αφού η Αναθεώρηση αυτή τελικά γίνεται για τα μάτια του κόσμου.

Πράγματι, κρίσιμα άρθρα του Συντάγματος που έχουν να κάνουν με την εκκίνηση της ίδιας αναθεώρησης από τους πολίτες, τη θέσπιση του συνταγματικού δικαστηρίου, την κατάργηση του περιβόητου άρθρου 86 του Συντάγματος για την προνομιακή ποινική μεταχείριση των Υπουργών, τα ιδιωτικά πανεπιστήμια, είτε δεν προκρίθηκαν καν για αναθεώρηση είτε κρίθηκαν αναθεωρητέα, αλλά μόνο ως προς μερικές παραγράφους.

Αλλά ούτε αναγνωρίστηκε και η σημασία της λαϊκής συμμετοχής με το άνοιγμα της εξουσίας προς τους πολίτες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτού αποτελεί η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας απευθείας από τους Έλληνες πολίτες. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι ο ανώτατος άρχοντας του ελληνικού κράτους, είναι ο ρυθμιστής του πολιτεύματος, είναι ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Αξίζει να του προσδώσουμε το κύρος που του αξίζει, τόσο ως θεσμού όσο και ως εκπροσώπου της χώρας.

Η πρόταση της Ελληνικής Λύσης είναι πάγια και είναι η εξής: Τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας τον εκλέγουν άμεσα οι Έλληνες

πολίτες έπειτα από προτάσεις υποψηφίων, είτε από δέκα Βουλευτές είτε από τριάντα χιλιάδες πολίτες. Θα είναι ολέθριο σφάλμα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, να πάμε σε εκλογή του ανώτατου θεσμού του κράτους, του Προέδρου της Δημοκρατίας, με βάση μόνο την επιλογή του εκάστοτε Πρωθυπουργού. Δεν είναι σωστό. Αλλοιώνει το νόημα της δημοκρατίας.

Κατά τη συνταγματική Αναθεώρηση -το είπα το παράδειγμα αυτό και στην επιτροπή- του 1986 που εξέταζε το αν μπορεί ο εκάστοτε Πρόεδρος της Δημοκρατίας να διορίζει τον Πρωθυπουργό της χώρας, ένας Βουλευτής του ΠΑΣΟΚ είχε πει σκωπτικά: «Δεν μπορεί ο εκάστοτε Πρόεδρος της Δημοκρατίας να διορίζει Πρωθυπουργό τον κηπουρό του». Είπαμε, όμως, μη φτάσουμε και στο άλλο άκρο, να μπορεί ο εκάστοτε Πρωθυπουργός με την κυβερνητική του πλειοψηφία να διορίζει Πρόεδρο της Δημοκρατίας τον κηπουρό του ή τον φίλο ή τη φίλη του ή αυτόν που θα του υποδείξουν διάφορα εξωθεσμικά κέντρα εξουσίας.

Ψήφος των αποδήμων, ένα άλλο εξαιρετικά σημαντικό θέμα, που φυσικά δεν είναι νέο. Όλοι συμφωνούμε ότι έφτασε επιτέλους η ώρα να αναγνωριστεί το δικαίωμα ψήφου στους Έλληνες ομογενείς, το αυτονόητο δηλαδή. Κατά κοινή ομολογία, όμως, το όλο θέμα χαρακτηρίζεται από μία νομική πολυτυπία, η οποία είναι μεγαλύτερη από αυτή που μπορεί να υποθέσει κάποιος διά γυμνού οφθαλμού. Προσωπικά, θέλω καλόπιστα να πιστεύω ότι γι' αυτό το ευαίσθητο θέμα θα παίξουμε όλοι μας με ανοιχτά χαρτιά.

Πάμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Είναι η μεγάλη χαμένη ευκαιρία. Η ίδρυση και η λειτουργία ιδιωτικών πανεπιστημίων θα πετύχαινε αφ' ενός μεν τον επαναπατρισμό εκατοντάδων έως και χιλιάδων Ελλήνων επιστημόνων και φοιτητών, αφ' ετέρου δε την προσέλκυση χιλιάδων αλλοδαπών φοιτητών, οι οποίοι θα σπούδαζαν σε μία χώρα με έναν ιδιαίτερο πολιτισμό και περιζήτητα γνωστικά αντικείμενα. Εάν αυτό μπορεί να το κάνει η Μεγάλη Βρετανία, αφού μπόρεσε και το έκανε η Κύπρος, δεν αντιλαμβάνομαι γιατί να μην μπορεί να το κάνει η Ελλάδα. Μόνο εμπόδιο είναι η αδυναμία υπέρβασης της μετριότητας που χαρακτηρίζει τις πολιτικές δυνάμεις. Είναι αδιανόητο τον 21^ο αιώνα να θεωρείται απολύτως θεμιτό και νόμιμο η σπουδή δεκάδων χιλιάδων Ελλήνων σε ιδιωτικά πανεπιστήμια και αναγνωρισμένα από την πολιτεία πανεπιστήμια της αλλοδαπής, ενώ την ίδια στιγμή αρνούμαστε την αναθεώρηση του άρθρου 16.

Η ευκαιρία που πετάμε στα σκουπίδια είναι τεράστια. Ο τζίρος από τα ιδιωτικά πανεπιστήμια ανέρχεται σε δυσθεώρητα νούμερα, σε δισεκατομμύρια ευρώ. Για παράδειγμα, με έσοδα 3 δισεκατομμύρια από τα ιδιωτικά πανεπιστήμια με πιλότο μας την Κύπρο -πιθανώς για την Ελλάδα να είναι μεγαλύτερο το νούμερο- δεν θα χρειαζόταν να ανακαλύπτουμε πατέντες για να μειώσουμε, για παράδειγμα, τον ΕΝΦΙΑ. Άρα, λοιπόν, μεγάλη χαμένη ευκαιρία.

Όσον αφορά τη διασπορά της εξουσίας, στην Ελλάδα η διασπορά της εξουσίας είναι ένας άπιαστος στόχος. Δεν θα έπρεπε, όμως, να είναι ένας άπιαστος στόχος, γιατί η διασπορά της εξουσίας εφαρμόζεται με επιτυχία σε πολλές -για να μην πω στις περισσότερες- χώρες του πολιτισμένου κόσμου. Στην Ελληνική Λύση πιστεύουμε ακράδαντα πως η διασπορά της εξουσίας είναι ο καλύτερος τρόπος να περιοριστεί η διαφθορά και η διαπλοκή. Η χώρα χρειάζεται ευρεία διασπορά της εξουσίας.

Δεν είναι, λοιπόν, απορίας άξιο ποιος είναι ο λόγος που δεν υλοποιείται αυτή η διασπορά της εξουσίας; Πού σκοντάφτει αυτή η διασπορά της εξουσίας; Μήπως στην άρνηση της κεντρικής εξουσίας να μοιράσει την εξουσία; Μήπως κάποιοι δεν ήθελαν και δεν θέλουν να δεχτούν να περιορίσουν τη δική τους εξουσία;

Το δίλημμα, λοιπόν, είναι συγκεντρωτική εξουσία ή διάχυτη εξουσία; Η Ελληνική Λύση τάσσεται ξεκάθαρα κατά του συγκεντρωτισμού και υπέρ της αποκέντρωσης. Όχι, όμως, απλά της διοικητικής γραφειοκρατικής αποκέντρωσης, αλλά της διάχυσης του κέντρου αποφάσεων της ίδιας της πολιτικής εξουσίας. Αυτή η ασθένεια της αναθεωρητικής διαδικασίας ήταν, πιστεύω, ο συνταγματικός λαϊκισμός. Αυτό εντοπίσαμε εμείς από τις συνεδριάσεις της επιτροπής. Πρόκειται για έναν πολιτικό ιό, ας μου επιτραπεί η έκφραση, ο οποίος στα πρώτα του στάδια εμφανίζε-

ται συνήθως με την αθώα μορφή της συνταγματικής ρητορείας, των ανέξοδων υποσχέσεων, που, όμως, δεν οδηγούν πουθενά. Δυστυχώς δεν αποφύγαμε όλο αυτό το σκηνικό της πολιτικής ομίχλης, όπου ο καθένας επιχειρούσε να είναι αρεστός στο κομμάτι του ακροατήριου.

Το κόμμα που εκπροσωπώ, η Ελληνική Λύση, δεν είχε την ευκαιρία να τοποθετηθεί στην προηγούμενη Βουλή. Γι' αυτό και θεώρησα χρέος μου κατά τη διάρκεια των εργασιών της Επιτροπής Αναθεώρησης να αναπτύξω τι πιστεύουμε ως Ελληνική Λύση.

Είμαστε κατά της παγκοσμιοποίησης και της υπερσυγκέντρωσης των εξουσιών και υπέρ μιας εθνικής κοινωνίας με ταυτότητα και αυτονομία. Είμαστε κατά της χαλαρής παθητικής κοινωνίας και είμαστε υπέρ της δυναμικής κοινωνίας. Είμαστε κατά της εικόνας του πολίτη που υπακούει στην κρατική εξουσία και υπέρ του ενεργού πολίτη που συμμετέχει στη διαμόρφωση των αποφάσεων που τον αφορούν. Είμαστε κατά της συγκεντρωτικής εξουσίας και υπέρ της αποκέντρωσης της εξουσίας. Πιστεύουμε σε μία δυναμική δημοκρατία, που θα εκφράσει ουσιαστικά τη λαϊκή βούληση και όχι σε μία απολιθωμένη δημοκρατία που δεν μπορεί να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις των καιρών και στη βούληση του ελληνικού λαού.

Η παρούσα Αναθεώρηση, όμως -η τέταρτη κατά σειρά- δεν μπόρεσε, δυστυχώς, να σταθεί στο ύψος των περιστάσεων. Δεν μπόρεσε να κάνει την υπέρβαση και να μείνει μακριά από πολιτικές σκοπιμότητες και συνταγματικούς λαϊκισμούς. Τελικά, δεν φαίνεται να έχουμε μάθει τίποτα από τα λάθη του παρελθόντος και ενώ προετοιμαζόμαστε να γιορτάσουμε τα διακόσια χρόνια από την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό, πόση πολιτική βούληση υπάρχει τελικά για να απελευθερωθούμε από τον περιορισμό της παγκοσμιοποίησης;

Η Αναθεώρηση του Σύντάγματος είναι γεγονός. Η Ελληνική Λύση τιμώντας τους Έλληνες, που την «έχρισαν» κόμμα του ελληνικού Κοινοβουλίου, υποβάλλει ουσιαστικές προτάσεις για την αναμόρφωση των συνταγματικών διατάξεων. Προτείνουμε λύσεις με ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα, λύσεις που έχουν γνώμονα την κυρίαρχη λαϊκή βούληση και την ενίσχυση των δημοκρατικών θεσμών, έτσι ώστε ακόμη κι αν είναι πολλά αυτά που πρέπει να γίνουν, να αποτελέσει η συνταγματική αυτή Αναθεώρηση την αρχή και το εφαλτήριο για την ενεργό συμμετοχή του πολίτη στα κοινά για μία πραγματικά ευνομούμενη κοινωνία.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Ελληνικής Λύσης)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Κι εγώ σας ευχαριστώ, κύριε Χίτα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής των Ελλήνων, τριάντα επτά μαθητές και μαθήτριες και δύο συνοδοί εκπαιδευτικοί τους από το 2^ο Γενικό Λύκειο Ελευσίνας (δεύτερο τμήμα).

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Κλείνουμε με τους ειδικούς αγορητές, καλώντας στο Βήμα την κ. Αγγελική Αδαμοπούλου από το ΜέΡΑ25.

ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η αυλαία της συνταγματικής Αναθεώρησης πέφτει με τον εβδομαδιαίο μαραθώνιο στην Ολομέλεια που ξεκινά σήμερα και βεβαίως με την ψηφοφορία που θα επικυρώσει την όποια βούληση τελικά του Σώματος.

Ευχόμαστε, λοιπόν, καλή πορεία στην τελευταία πράξη ενός έργου που ανεβαίνει στην κοινοβουλευτική σκηνή εδώ και έναν χρόνο περίπου και που έχει απασχολήσει την κοινωνία και την πολιτική για αρκετά περισσότερο χρόνο. Το πώς θα καταλήξει το έργο της Αναθεώρησης ως κορυφαίας στιγμής του πολιτεύματος, ως κορυφαίας κοινοβουλευτικής διαδικασίας και ποιο θα είναι το αποτύπώμά του στους πολιτειακούς θεσμούς της δημοκρατίας μας, αλλά και στις πιο σημαντικές πτυχές της καθημερινότητας του πολίτη, είναι καλύτερα να το αφήσουμε στο πιο

ψύχραιμο και πιο πληροφορημένο μάτι του ιστορικού του μέλλοντος. Αυτό ωστόσο δεν σημαίνει πως μέχρι τώρα δεν έχουν προκύψει κάποια σημαντικά συμπεράσματα, έστω και αν δεν είναι και τόσο πρωτότυπα, όπως διαπίστωσαν και διάφοροι συνάδελφοι στις συνεδριάσεις της επιτροπής.

Ένα τέτοιο συμπέρασμα, λόγου χάριν, έχει να κάνει με την περίφημη προσέγγιση της χαμένης ευκαιρίας. Τι λέει αυτή; Ότι, δηλαδή, ενώ οι συνθήκες είναι ώριμες και απαιτούν αξιόλογες τομές στον καταστατικό μας χάρτη και από ουσιαστική και από συμβολική άποψη, οι αναθεωρητικές προτάσεις κινήθηκαν σε μάλλον ρηχά νερά. Τις τελευταίες τέσσερις δεκαετίες σχεδόν ποτέ άλλοτε η κατάσταση δεν προσδιόριζε στο 1975 όσο κατά τα τελευταία δέκα χρόνια. Και ο παραλληλισμός αυτός έχει να κάνει και με την πτώση του βιοτικού επιπέδου των πολιτών και με την ταυτόχρονη απώλεια της κυβερνητικής και κοινοβουλευτικής ανεξαρτησίας ως προς τον σχεδιασμό της πολιτικής ατζέντας και με την περιστολή των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, που υπό το δόγμα «νόμος και τάξη» προσχηματικά δημιουργεί συνθήκες ασφάλειας και προστατεύει τη δημόσια τάξη, ενώ τελικά ουσιαστικός σκοπός είναι η ενίσχυση των προνομίων της σκληρής και παρασιτικής ολιγαρχίας, της ολιγαρχίας του κεφαλαίου που συρρικνώνει τα κοινωνικά δικαιώματα, που ναρκοθετεί την αξιοπρεπή διαβίωση της πλειοψηφίας.

Η διαφορά με εκείνη την περίοδο είναι ότι το 1975 ήταν η έναρξη μιας νέας εποχής, πολύ περισσότερο από ό,τι το 2019. Μιας νέας εποχής, όχι αναγκαστικά απαλλαγμένης από τα βαρίδια του παρελθόντος, αλλά σίγουρα πολύ πιο ελπιδοφόρας από την προηγούμενη. Τουλάχιστον, έτσι διαφαινόταν. Αντιθέτως, το 2019 συνεχίζουμε να μετράμε σχεδόν μία δεκαετία τέλματος για τους πολίτες. Οι διάφοροι δείκτες είτε βρίσκονται σε πτώση είτε απολαμβάνουν μια πολύ μικρή πρόσκαρη και πολλές φορές επίπλαστη άνοδο. Η οικονομία βαδίζει ακόμη σε μονοπάτια πολύ πιο δυσόιωνα και η περίφημη έξοδος από τα μνημόνια είναι μία φράση δίχως πραγματικό νόημα.

Για ποια αλήθεια έξοδος από τα μνημόνια μιλάμε, για ποια επανεκκίνηση της οικονομίας και για ποια νέα εποχή, όταν είμαστε ακόμα δεσμευμένοι για ασφυκτικά μελλοντικά πλεονάσματα που μας στερούν οποιαδήποτε σοβαρή προοπτική ανάκαμψης;

Αυτή, λοιπόν, η εθελούφλωση, η εθελοκώφωση, δείχνει ακριβώς πού μας κτύπησε περισσότερο η νόσος της κρίσης σε επίπεδο αντιληπτικό και αποδοχής. Ο πήχης των προσδοκιών έχει πέσει τόσο πολύ, που όταν μία από όλες τις συνιστώσες της ζωής μας μετατοπίζεται προσωρινά από το μείον 100 στο μείον 99, καταλήγουμε να την αντιμετωπίζουμε με βιαστικούς ακατονόητους πανηγυρισμούς.

Τέτοιες, λοιπόν, και άλλες αντίστοιχες συμπεριφορές αποδεικνύουν ότι τελικά το μετατραυματικό σοκ της κρίσης όχι απλώς δεν μας έχει εγκαταλείψει αλλά είναι παρόν και ισχυρό.

Επιστρέφοντας, λοιπόν, στο χαμένο στοίχημα ή στη χαμένη ευκαιρία, η σύγκριση είναι μοιραία. Το Σύνταγμα του 1975 ήταν επίσης παιδί μιας μακράς κρίσης -άλλοι είδους, βεβαίως, κρίσης- και ορθά θεωρείται ένα πολύ καλό προοδευτικό και μοντέρνο για την εποχή του Σύνταγμα που αντανακλούσε και μία πραγματικά νέα εποχή.

Το ερώτημα είναι: Από την Αναθεώρηση του 2019 θα μπορούσε να προκύψει ένα τέτοιο Σύνταγμα; Βεβαίως και θα μπορούσε αν βρισκόμασταν, όντως, σε μία τροχιά ελπίδας για το μέλλον ή αν θέλαμε πραγματικά πολύ σύντομα να βρεθούμε σε μία τέτοια τροχιά.

Η Αναθεώρηση, εξάλλου, είναι μία μορφή σφυγμομέτρησης της εποχής της.

Ατολμες ή απλώς τεχνικού χαρακτήρα αναθεωρήσεις μπορούν, τελικά, να αποδοθούν σε δύο ενδεχόμενα: Το πρώτο είναι να έχουμε πάει καλά μέχρι τώρα ως κράτος και άρα να χρειαζόμαστε μικρές μόνο παρεμβάσεις. Το δεύτερο είναι να μην τα έχουμε πάει και τόσο καλά, αλλά να λείπει το απαραίτητο σθένος και η απαραίτητη πολιτική βούληση για ειλικρινείς και βαθιές τομές και να ενδιαφέρει περισσότερο ο εντυπωσιασμός και λιγότερο η ουσία. Και αφού, λοιπόν, όλοι ξέρουμε ότι δεν τα έχουμε πάει καλά, το δεύτερο ενδεχόμενο είναι μάλλον βέβαιο.

Πλην εξαιρέσεων, η Αναθεώρηση δεν ικανοποιεί. Δεν ικανο-

ποιεί, γιατί τριακόσιες ψήφους δεν θα λάβει καμμία πρόταση. Λίγες φαίνεται ότι θα έχουν μεγάλη στήριξη και, μάλλον, ακόμη λιγότερες θα πάρουν τελικά εκατόν ογδόντα ψήφους. Δεν ικανοποιεί, όμως, ούτε εκείνον που δικαιολογημένα θα περίμενε να δει κάτι πιο γενναίο, αλλά ούτε και το ίδιο το πνεύμα του Συντάγματος.

Βεβαίως και νηφαλιότητα υπήρξε στις επιτροπές και πολιτικός πολιτισμός και σεβασμός μεταξύ των συνομιλητών. Αυτό αξίζει σίγουρα να το υπογραμμίσουμε. Δεν προέκυψε, όμως, το κύριο ζητούμενο, αφού, τελικά, δεν φάνηκαν στον ορίζοντα οι ευρύτερες συναινέσεις που θέλει το Σύνταγμά μας και που αρμόζουν στην κορυφαία αυτή κοινοβουλευτική διαδικασία. Έγιναν μεν ωραιότητες και δημιουργικές συζητήσεις, και επιστημονικές και πολιτικές, βελτιώσαμε όλοι τη νομική μας κατάρτιση και ενημερώθηκε καλύτερα για τις απόψεις και τα επιχειρήματα του άλλου, αλλά μέχρι εκεί. Πρακτικά, δεν φάνηκε διάθεση ούτε για προσεγγίσεις ούτε για ουσιαστική συνεννόηση. Μπορεί, λοιπόν, να αποφύγαμε τον πόλεμο, αλλά δεν αποφύγαμε και δεν γλιτώσαμε τα χαρακώματα. Είναι άλλο πράγμα να είναι κανείς συνεπής στον ιδεολογικό του προσανατολισμό και τις αρχές του -που αλίμονο αν δεν είμαστε- κι άλλο να υψώνει κανείς τείχη ακαμψίας και άρνησης σε όλα.

Ως προς αυτό λοιπόν, αγαπητοί συνάδελφοι, επιτρέψτε μου να πω ότι η Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΜέΡΑ25 έδωσε και δίνει ένα καλό κοινοβουλευτικό παράδειγμα. Υποστηρίξαμε και υποστηρίζουμε προτάσεις που ωφελούν τον πολίτη και απορρίπτουμε εκείνες που τον βλάπτουν, χωρίς ιδεολογικές αγκυλώσεις και χωρίς εμμονές. Στις περισσότερες αναθεωρητέες διατάξεις έχουμε τις δικές μας συνεκτικές προτάσεις, αλλά στην επιτροπή, συχνά, μοιραστήκαμε προβληματισμούς και της Νέας Δημοκρατίας και του ΣΥΡΙΖΑ και, τελικά, πρακτικά, σταθήκαμε συναινετικά και δημιουργικά.

Δυστυχώς, όμως, αυτό ούτε η Νέα Δημοκρατία ούτε ο ΣΥΡΙΖΑ το ανταπέδωσαν, όχι στο ΜέΡΑ25 αλλά στην ίδια, την κορυφαία αυτή κοινοβουλευτική διαδικασία. Και δεν είναι θέμα συμβιβασμού στις ιδεοληψίες του κάθε κόμματος. Είναι η ίδια η λογική και το πνεύμα των συναινέσεων που πρέπει να διέπει το πνεύμα της ίδιας της κοινοβουλευτικής διαδικασίας.

Δυστυχώς, λοιπόν, αγαπητοί συνάδελφοι, βλέπουμε πρακτικά, στο σήμερα, ότι οι πολίτες δεν ενδιαφέρονται για την Αναθεώρηση. Και αυτό είναι πολύ θλιβερό και ανησυχητικό για τον εξής λόγο: Θα πιστεύατε το 2009 κάποιον αν σας έλεγε ότι σε δέκα χρόνια η συνταγματική Αναθεώρηση θα περνάει στα ψιλά της επικαιρότητας; Βεβαίως όχι. Σήμερα, όμως, όχι απλά τον πιστεύουμε, αλλά δεν κάνουμε και κάτι για να τον διαφεύσουμε. Όμως, και η στάση αυτή έχει εξήγηση. Ο πολύς κόσμος έχει πάψει να ελπίζει και στο κύρος του Συντάγματος και στην ικανότητα των παραδοσιακών κομμάτων τελικά να τον εκπλήξουν θετικά. Το Σύνταγμα το βλέπει χρόνια αποδυναμωμένο από ένα κράτος που δεν αναλαμβάνει τις συνταγματικές ευθύνες του και που, δυστυχώς, το αντιμετωπίζει ως καθαρά ή κυρίως ως πολιτικό κείμενο. Τα παραδοσιακά κόμματα τα βλέπει ο κόσμος να κάνουν αυτό που πάντα έκαναν.

Δυστυχώς δεν έχει να περιμένει κάτι από αυτό το αρνητικά προβλέψιμο καθεστώς ο σημερινός Έλληνας και η Ελληνίδα και γι' αυτόν τον λόγο δεν ασχολείται.

Όταν, λοιπόν, δεχόμαστε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ότι ο κοινός νόμος διαμορφώνει και διαπλάθει μια ηθική, πολύ παραπάνω πρέπει να το δεχτούμε για το Σύνταγμα. Το Σύνταγμα δεν είναι μόνο πολιτικό και κανονιστικό κείμενο αλλά και δεοντολογικό. Μας λέει, λοιπόν, τι πρέπει να γίνει, αλλά και με ποιο πνεύμα. Άρα είναι de facto βαθιά ιδεολογικό από δύο απόψεις: και διαμορφώνεται από ιδεολογίες αλλά και το ίδιο διαμορφώνει ιδεολογίες.

Γι' αυτόν, ακριβώς, τον λόγο είναι λάθος προσέγγιση να βλέπουμε το Σύνταγμα αποκλειστικά ως ένα πολιτειακό καταστατικό. Επίσης, πρέπει να σταθμίσουμε τα εξής: Ζούμε σε έναν κόσμο που τρέχει με ιλιγγιώδεις ταχύτητες, που μας κάνει ολοένα να ακολουθούμε τις εξελίξεις. Αυτό, λοιπόν, κάνει ακόμα πιο δύσκολο το έργο της ίδιας της νομοθετικής επικαιροποίησης ή παρέμβασης.

Επειδή, όμως -και πολύ σωστά- το Σύνταγμα έχει προβλέψει την αυτοπροστασία του από ευκαιριακές και απερίσκεπτες αναθεωρήσεις, είναι ακόμη μεγαλύτερο το βάρος της ευθύνης της παρούσας Βουλής να κατοχυρώσει ένα Σύνταγμα, που όχι μόνο παρακολουθεί τις τρέχουσες εξελίξεις, αλλά προνοεί και προλαβαίνει για το μέλλον.

Έχουμε, λοιπόν, βαθύτατο χρέος να προνοήσουμε για το μέλλον της χώρας και των πολιτών από τώρα και όχι να περιμένουμε την επόμενη Αναθεώρηση. Γι' αυτό βλέπουμε με πνεύμα συναίνεσης τη διαδικασία. Βεβαίως, θέλουμε να δούμε όσο το δυνατόν περισσότερες και πληρέστερες εγγυήσεις για τα ατομικά και κυρίως για τα κοινωνικά δικαιώματα, για την ποιότητα του πολιτεύματος και των θεσμών.

Οι προτάσεις μας κινούνται στο πνεύμα μιας προοδευτικής και δημοκρατικής αναθεώρησης, με ενίσχυση, πάνω από όλα, του κοινωνικού κράτους δικαίου, με περισσότερη και άμεση συμμετοχή των πολιτών στις πρωτοβουλίες, με ολική ανατροπή του απαράδεκτου καθεστώτος ασυλίας των Βουλευτών και των Υπουργών, με πλήρη διαχωρισμό Κράτους και Εκκλησίας, με αποσύνδεση, βεβαίως, της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής και από τις πρόωρες εκλογές, με ψήφο στον απόδημο πληθυσμό, στους εκτός επικρατείας εκλογείς, με περισσότερη ισότητα, περισσότερα κοινωνικά δικαιώματα, με απλή αναλογική και με καλύτερη, πιο άμεση και ευρωπαϊκή δημοκρατία.

Επί της αρχής, λοιπόν, δεσμευόμαστε ότι θα παρουσιάσουμε τις επόμενες μέρες στην Ολομέλεια τις προτάσεις μας, όπως τις έχουμε ήδη εκθέσει στην επιτροπή εκτενώς και θα εξαντλήσουμε τις προσπάθειές μας για μια έντιμη συνεννόηση και συναίνεση, όπως έχουμε ήδη πράξει μέχρι τώρα.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΜέΡΑ25)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Κατ' αρχάς, να σας ενημερώσω ότι έχουν γραφτεί πενήντα ένας συνάδελφοι. Με έναν υπολογισμό που έχουμε κάνει, η προκαθορισμένη ώρα για να εξαντληθεί ο κατάλογος είναι γύρω στις 23.00'. Με δεδομένο ότι οι ομιλητές θα εγγράφονται κάθε μέρα, σε κάθε νέα ενότητα, δεν μπορούμε, αν περισσέψουν μερικοί, να τους πάμε την άλλη μέρα. Γι' αυτό θα παρακληθεί ο Προεδρεύων στο τελευταίο δώρο να παρατείνει λίγο τη συνεδρίαση και να εξαντληθεί ο κατάλογος, ώστε να μη μείνει κανείς συνάδελφος παραπονούμενος ότι δεν μίλησε.

Τον λόγο έχει ζητήσει, ξεκινώντας τη ροή των Κοινοβουλευτικών Εκπροσώπων, ο κ. Στυλιανίδης. Παρακαλώ τους Κοινοβουλευτικούς Εκπροσώπους να μου πουν ποτέ περίπου θέλουν να μιλήσουν, για να τους εναλλάσσω με συναδέλφους.

Στην πρώτη τετράδα, που όπως ξέρετε είναι εναλλασσόμενη, είναι ο κ. Πλεύρης, ο κ. Παπαηλιού, η κ. Κεφαλίδου και ο κ. Δελής.

Κύριε Στυλιανίδη, έχετε τον λόγο.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η κρίση που βιώνουμε την τελευταία δεκαετία, η μεγαλύτερη μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο, δεν γεννήθηκε στην Ελλάδα. Γεννήθηκε στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής μετά την πτώση της «LEHMAN BROTHERS» και την έκδοση πληθωριστικού δολαρίου και εξήχθη στην Ευρώπη, διά της πρόθυμης τότε Ελλάδος, στοχοποιώντας μας, φτωχοποιώντας μας αλλά, παράλληλα, και ενεργοποιώντας μας. Βρεθήκαμε ανοχύρωτοι με αποκλειστικά δική μας ευθύνη. Ενοχοποιηθήκαμε εντότοις, όχι μόνο για όσα φταίγαμε, αλλά και για πολλά που έφταιγαν οι άλλοι. Δοκιμαστήκαμε σκληρά, βλέποντας την οικονομία μας να κλονίζεται, τη ζωή μας να αλλάζει, την ανεξαρτησία μας να περιορίζεται.

Αντέξαμε, ωστόσο, ως λαός και ως έθνος, και τώρα βγαίνουμε όρθιοι από την καταιγίδα, αν και βαθιά πληγωμένοι.

Την αντοχή μας δεν την οφείλουμε στο κράτος μας -και τώρα το βλέπουμε καθαρά- διαψεύδοντας και όλους αυτούς που ποτέ δεν μπόρεσαν να συνειδητοποιήσουν πώς γίνεται σε ένα συχνά προβληματικό και βραδυκίνητο κράτος, να φωλιάζει ένα διαχρονικά τόσο επιτυχημένο και πολυμήχανο έθνος, που την ακτινοβολία του δεν την αντλεί μόνο από τη διάρκειά του, δηλαδή από τη

βαθιά ιστορική, πολιτιστική του ρίζα, αλλά και από τον περήφανο και συχνά -όχι πάντα- φιλότιμο λαό του.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, τα χρόνια αυτά, την ώρα που το κράτος κατέρρεε, η ελληνική κοινωνία έμεινε όρθια χάρη σε τρεις βασικούς πυλώνες που αναγέννησαν τη σύγχρονη Ελλάδα: στην αλληλεγγύη της οικογένειας, στην υλική και ψυχική στήριξη, αλλά και την πνευματική καθοδήγηση της Ορθοδόξου Εκκλησίας, καθώς και στην αποτελεσματική δράση της νοικοκυρεμένης τοπικής αυτοδιοίκησης. Όπου δεν λειτούργησε το κράτος, εκεί λειτούργησαν αποτελεσματικά αυτοί οι τρεις θεσμοί.

Αυτή η δύσκολη, διεθνώς και εθνικώς, περίοδος έβαλε αναμφισβήτητα σε δοκιμασία και τους κλασικούς συνταγματικούς μας θεσμούς. Δοκιμάστηκε η αντοχή του εθνικού μας Συντάγματος. Θόλωσε συχνά η διαχωριστική γραμμή της διάκρισης των εξουσιών. Συγκρούστηκαν μετωπικά οι χώροι της πολιτικής, της αγοράς και της τεχνοκρατίας, δημιουργώντας την ανάγκη για μία νέα -οριζόντια αυτή τη φορά- διάκριση εξουσιών, που θα αποκαθιστά το σύστημα των ελέγχων και των ισορροπιών της δημοκρατίας μας. Περιορίστηκε η αναφορά των αποφάσεων στον λαό, όπως προβλέπει η συνταγματική αρχή της λαϊκής κυριαρχίας. Αυτό είχε ως συνέπεια να κλονιστεί η εμπιστοσύνη των πολιτών προς τους πολιτικούς, με αποτέλεσμα τη φυγή προς τα άκρα. Δοκιμάστηκαν σκληρά κοινωνικές κατακτήσεις αιώνων, όπως τα εργασιακά δικαιώματα, η παιδεία, η υγεία και οι ατομικές ελευθερίες, όπως αυτή της ιδιοκτησίας, με τον ΕΝΦΙΑ. Διαμορφώθηκε ένα έκτακτο δίκαιο της ανάγκης με μνημόνια υπερνομοθετικού χαρακτήρα και συχνά με υπερεθνική αφετηρία -όπως η τρόικα- που έθεσαν σε δοκιμασία ακόμα και την αντοχή διατάξεων του ίδιου του Συντάγματος μας.

Η εθνική και ευρωπαϊκή προτεραιότητα να αποφύγουμε μία ανεξέλεγκτη χρεοκοπία με ολέθριες συνέπειες μας έκανε να συμβιβαστούμε με πολιτικές αποφάσεις και νομοθετικές διαδικασίες παντελώς άγνωστες μέχρι σήμερα στον νομικό μας πολιτισμό.

Υπό αυτή την έννοια η συνταγματική Αναθεώρηση, που ξεκίνησε παράλληλα με την έξοδο μας από τη μακροχρόνια και πολυεπίπεδη κρίση, έπρεπε να αποτελέσει μία μοναδική ευκαιρία για ένα νέο ξεκίνημα επιστροφής στην εποχή μιας ισχυρής εθνικής αυτοπεποίθησης. Αυτή την έννοια είχε η ευρύτατη συναίνεση που προσέφερε ο Κυριάκος Μητσοτάκης στην προαναθεωρητική Βουλή για μια μεγάλη αλλαγή στα άρθρα του Συντάγματος.

Δυστυχώς η πλειοψηφία της προτείνουσας Βουλής δεν ανταποκρίθηκε σε αυτή την ευκαιρία. Ο ΣΥΡΙΖΑ, όπως προκύπτει από τις εισηγήσεις της προηγούμενης περιόδου, επεδίωξε το θεματικό περιορισμό και την ιδεολογικοποίηση της αναθεωρητικής διαδικασίας. Έτσι, σήμερα καλούμαστε να διαχειριστούμε μία περιορισμένη, μία φτωχή, μία επί της ουσίας ακρωτηριασμένη Αναθεώρηση. Απορρίφθηκε από την τότε πλειοψηφία σειρά άρθρων που πρότεινε στοιχειοθετημένα η Νέα Δημοκρατία, τα οποία σχετίζονται:

Πρώτον, με τη βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας της ίδιας της δημοκρατίας, όπως το άρθρο 2 παράγραφος 2 για τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της χώρας, το άρθρο 29 παράγραφος 2 για τον έλεγχο των εκλογικών δαπανών, τα άρθρα 32, 33, 35, 37 και 41 για την καλύτερη λειτουργία του πολιτεύματος, άρθρα που αφορούν στην καλή νομοθέτηση και την αποτελεσματική λειτουργία της δικαιοσύνης, καθώς και την αποκατάσταση της αξιοπιστίας του πολιτικού συστήματος.

Δεύτερον, με τον εκσυγχρονισμό διατάξεων του οικονομικού μας Συντάγματος θα μπορούσαμε να δώσουμε μια νέα ώθηση στην πραγματική οικονομία, διασφαλίζοντας την ανάπτυξη για όλους.

Τρίτον, με την αναθεώρηση του άρθρου 24 παράγραφος 1 του Συντάγματος για την κλιματική αλλαγή, παράγραφος 2 για το περιβαλλοντικό ισοζύγιο και παράγραφος 3 για την ενεργό πολεοδομία, καθώς φυσικά και το θεμελιώδες άρθρο 16 κυρίως για το σπάσιμο του κρατικού μονοπωλίου στην ανώτατη εκπαίδευση, που θα μπορούσε να καταστήσει την Ελλάδα διεθνές εκπαιδευτικό κέντρο, δημιουργώντας πραγματικά μια νέα πηγή για το ΑΕΠ της χώρας και ενισχύοντας έτσι τη διεθνή πολιτιστική και εκπαιδευτική μας παρέμβαση.

Μόνο για το άρθρο 16 θεωρώ την επικείμενη συνταγματική

Αναθεώρηση μία χαμένη ευκαιρία, εξαιτίας των ιδεοληπτικών δυνάμεων της χώρας. Η Ελλάδα αιμορραγεί σε επιστημονικούς εγκεφάλους, την ώρα που οι γύρω χώρες διεκδικούν μερίδιο της διεθνούς εκπαιδευτικής αγοράς. Η Τουρκία, η Βουλγαρία, η Τσεχία, η Ρουμανία, η Ουγγαρία προσελκύουν χιλιάδες φοιτητές στα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Η Κύπρος διαφέρει, διασφαλίζοντας από την εκπαίδευση σημαντικό ποσοστό του ΑΕΠ της, που ξεπέρασε ήδη κατά πολύ το 5%. Πάνω από δύο εκατομμύρια φοιτητές σπουδάζουν έξω από τη χώρα τους, ποσοστό που προσεγγίζει το 3% -το έχει ξεπεράσει ήδη- επεκτείνοντας την εκπαιδευτική αγορά κατά 7% τον χρόνο, με δίδακτρα που ξεπερνούν συνολικά τα 30 δισεκατομμύρια δολάρια ετησίως.

Η Μεγάλη Βρετανία διαθέτει πάνω από ένα εκατομμύριο οκτακόσιες χιλιάδες Βρετανούς και Ευρωπαίους φοιτητές, αλλά μόνο πεντακόσιες είκοσι πέντε κλίνες. Το 2015 -σας δίνω ένα παράδειγμα, να δείτε τι χάνουμε- στο Λονδίνο δαπανήθηκαν για φοιτητικά καταλύματα 4,8 δισεκατομμύρια ευρώ, κάτι που εκτίναξε την οικοδομική δραστηριότητα, με απολύτως θετικές συνέπειες και στην οικονομία και στην απασχόληση.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες δωρητές έδωσαν πάνω από 24,4 εκατομμύρια δολάρια χορηγίες στα πανεπιστήμια, τα οποία ετησίως κερδίζουν από royalties πάνω από 1 δισεκατομμύριο δολάρια για δικαιώματα αξιοποίησης των εφευρέσεων τους.

Ενδιαφέρουσα είναι και η είσοδος της Κίνας, της σοσιαλιστικής Κίνας, στη διεθνή εκπαιδευτική αγορά, στο πλαίσιο της στρατηγικής «Belt and Road». Έχει γίνει ήδη ο τρίτος δημοφιλέστερος προορισμός για σπουδές το 2016, με πάνω από τετρακόσιες σαράντα χιλιάδες φοιτητές από εκατόν ενενήντα πέντε χώρες. Το Πεκίνο δημιούργησε πεντακόσια Ινστιτούτα «Κομφούκιος» σε εκατόν σαράντα δύο χώρες για την εκμάθηση της κινεζικής γλώσσας.

Και για όσους βρίσκουν, ενδεχομένως, δικαιολογία στο μέγεθος, αναφέρω ότι και η μικρή Κύπρος ήδη φιλοξενεί στα ιδιωτικά της πανεπιστήμια πάνω από εβδομήντα εθνικότητες, δημιουργώντας από το μηδέν εκπαιδευτική παράδοση, την ώρα που χιλιάδες διακεκριμένοι Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού βλέπουν από μακριά την πατρίδα τους να βουλιάζει στο τέλμα της ιδεοληψίας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, παρά τις χαμηλές προσδοκίες που είχαν δημιουργηθεί, πιστεύω ότι η επιτροπή μας αυτή την ακρωτηριασμένη και ημιθανή αναθεωρητική διαδικασία κατάφερε να την ξαναζωντανέψει, παράγοντας σημαντικά αποτελέσματα που εύχομαι και ελπίζω να ολοκληρωθούν στην Ολομέλεια που ξεκίνησε.

Πρώτη επιτυχία μας ήταν η εδραίωση ενός κλίματος συνεργασίας, εθνικής συνεννόησης και πραγματικού διαλόγου μεταξύ των πολιτικών κομμάτων, παρά τις διαφορετικές, σε πολλά σημεία, προσεγγίσεις. Την ίδια ώρα που σε διπλανές αίθουσες του Κοινοβουλίου οι αντιπαραθέσεις ήταν έντονες και θορυβώδεις, στην Επιτροπή Αναθεώρησης οι εισηγητές και οι Βουλευτές συζήτησαν με ψυχραιμία, νηφαλιότητα και ευθύνη, συζήτησαν εποικοδομητικά και σε κρίσιμα σημεία κατάφεραν να συναντηθούν.

Οι συζητήσεις ολοκληρώθηκαν σε δώδεκα συνεδριάσεις μέσα σε ενάμιση μήνα. Ο διάλογος ξεπέρασε τις εβδομήντα ώρες και έγιναν συνολικά εκατόν εξήντα οκτώ παρεμβάσεις, διαφεύδοντας αυτούς που έβρισκαν σύντομο τον χρόνο της αναθεωρητικής διαδικασίας. Οι Βουλευτές συμμετείχαν και συζήτησαν δημοκρατικά περισσότερο από άλλες αναθεωρητικές διαδικασίες, οι οποίες διήρκησαν από τρεις έως επτά μήνες.

Αυτό, όμως, που έχει κυρίως υπεραξία είναι το τελικό αποτέλεσμα που αυτή η κορυφαία θεσμική διαδικασία παραδίδει σήμερα στην Ολομέλεια. Η Επιτροπή Αναθεώρησης κατέληξε, άλλοτε με απλή και άλλοτε με αυξημένη πλειοψηφία, σε επτά βασικά σημεία προτεινόμενων συνταγματικών αλλαγών, που αφορούν οκτώ διατάξεις και ενδεχομένως να γίνουν και εννέα ως το τέλος της συζήτησης. Συγκεκριμένα:

Πρώτον, πρότεινε σύστημα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος στο άρθρο 21 παράγραφος 1 για τη στήριξη της ελληνικής οικογένειας, η οποία αποδείχθηκε το ισχυρότερο κύτταρο της ελληνικής κοινωνίας κατά τη διάρκεια της κρίσης.

Δεύτερον, αναβαθμίζει το Κοινοβούλιο, κατοχυρώνοντας τη

δυνατότητα της αντιπολίτευσης στο άρθρο 68 με πρόταση και δέκα Βουλευτών και εκατόν είκοσι παρόντων να συστήνει εξεταστικές επιτροπές, τις οποίες μετεξελέγσει σε ισχυρότατο εργαλείο κοινοβουλευτικού ελέγχου, αποκαθιστώντας έτσι την αρχή των ελέγχων και των ισορροπιών.

Τρίτον, αποκαθιστά την εμπιστοσύνη των πολιτών προς τους πολιτικούς με τον περιορισμό της βουλευτικής ασυλίας στο άρθρο 62 μόνο κατά την άσκηση των καθηκόντων και την κατάργηση της αποσβεστικής προθεσμίας στο άρθρο 86 παράγραφος 3 που εξισώνει τους Υπουργούς ποινικά με τους κοινούς πολίτες.

Τέταρτον, εξισώνει τους στρατιωτικούς με τους λοιπούς δικαστές στο άρθρο 96 παράγραφος 5, θωρακίζοντας, σύμφωνα με το Συμβούλιο της Ευρώπης, την ανεξαρτησία τους.

Πέμπτον, διευκολύνει την ανάδειξη των ανεξάρτητων αρχών κατά το άρθρο 101Α, θεσπίζοντας για την εκλογή τους αντί για ομοφωνία ή τέσσερα πέμπτα, την πλειοψηφία των τριών πέμπτων της Διάσκεψης των Προέδρων.

Έκτον, διαχωρίζει την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από τις βουλευτικές εκλογές, σταματά, δηλαδή, την εργαλειοποίηση της διαδικασίας εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας, που οδηγούσε σε εκβιαστική προσφυγή στην κάλπη, προβλέποντας την εκλογή του με την απόλυτη ή τη σχετική πλειοψηφία στο άρθρο 32 παράγραφος 4. Έτσι, διασφαλίζει κυβερνητική σταθερότητα και σεβασμό στην λαϊκή ετυμολογία.

Έβδομον, διευκολύνει την ψήφο των ομογενών στο άρθρο 54 παράγραφος 4, όπου παρέχει ασπίδα συνταγματικής προστασίας στις επικείμενες αποφάσεις της διακομματικής επιτροπής, που όλοι ευχόμαστε να ευοδωθούν.

Η κατοχύρωση της διευκόλυνσης ψήφου δικαιώνει τον οικουμενικό Ελληνισμό, μεγαλώνει την Ελλάδα και καθιστά το ελληνικό Κοινοβούλιο εκφραστή όχι μόνο του λαού, αλλά και του έθνους.

Τολμώ να πω, κύριε Λοβέρδο, ότι είμαστε έτοιμοι να ανταποκριθούμε και στη συζήτηση που έγινε κατά τη διάρκεια της επιτροπής για ένα όγδοο σημείο, που αφορά τη λαϊκή νομοθετική πρωτοβουλία, στο οποίο, εξ όσων γνωρίζω, και οι δύο πολιτικές ομάδες έχετε συμφωνήσει, και του ΣΥΡΙΖΑ και του ΚΙΝΑΛ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ: Κάτι τέτοιο θα ήταν πολύ θετικό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΑΒΑΡΑΣ: Επιτέλους, ακούσαμε μία καλή λέξη, κύριε Κατρούγκαλε!

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Αυτό είναι πολύ θετικό.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ: Αναμφισβήτητα, η Αναθεώρηση αυτή, κύριοι συνάδελφοι, μπορούσε -και έπρεπε- να αλλάξει περισσότερο και καλύτερα. Κάποια στιγμή, όμως, όλοι πιστέψαμε ότι δεν θα αλλάξει τίποτα. Τελικά, όμως, η κοινή προσπάθεια, το υψηλό επιστημονικό και πολιτικό επίπεδο διαλόγου, το κλίμα συνεννόησης και σύνθεσης, που επικράτησε στην επιτροπή, μας έδωσαν αποτελέσματα πολύ πάνω από τις αρχικές μας προσδοκίες.

Για τον λόγο αυτόν θα ήθελα να ευχαριστήσω ειλικρινά από καρδιάς όλους τους συναδέλφους, όλα τα κόμματα, όλους τους εισηγητές, όλους τους Βουλευτές που προσπάθησαν προς τον κοινό σκοπό.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, όπως η ψήφος των πολιτών είναι η κορυφαία στιγμή για τη δημοκρατία, έτσι και η δική σας ψήφος, η ψήφος των Βουλευτών, κατά την αναθεωρητική του Συντάγματος διαδικασία, είναι η κορυφαία στιγμή για τον κοινοβουλευτισμό.

Γι' αυτό σας ζητώ να ψηφίσετε την πρόταση της επιτροπής μας με το βλέμμα στραμμένο όχι στις επόμενες εκλογές αλλά στις επόμενες γενιές.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Η Βουλευτής κ. Αναστασία Γκαρά ζητεί άδεια ολιγοήμερης απουσίας στο εξωτερικό. Η Βουλή εγκρίνει;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Συνεπώς η Βουλή ενέκρινε τη ζητηθείσα άδεια.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω

στο Σώμα ότι οι Υπουργοί Περιβάλλοντος και Ενέργειας, Οικονομικών, Ανάπτυξης και Επενδύσεων, Προστασίας του Πολίτη, Εργασίας και Κοινωνικών Υποθέσεων, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Υποδομών και Μεταφορών, Ναυτιλίας και Νησιωτικής Πολιτικής και Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων κατέθεσαν στις 15-11-2019 σχέδιο νόμου: «Απελευθέρωση αγοράς ενέργειας, εκσυγχρονισμός της ΔΕΗ, ιδιωτικοποίηση της ΔΕΠΑ και στήριξη των ΑΠΕ».

Παραπέμπεται στην αρμόδια Διарκή Επιτροπή.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Κύριε Λοβέρδο, για ποιο θέμα ζητάτε τον λόγο;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, σας παρακαλώ να μου δώσετε τον λόγο για τριάντα δευτερόλεπτα, για να διορθώσω μία παράλειψή μου.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Έχετε τον λόγο για δύο λεπτά.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Ο κ. Στυλιανίδης απευθύνθηκε εδώ, στην Ολομέλεια, στα μέλη της επιτροπής και μας ευχαρίστησε. Παρέλειψα να τον ευχαριστήσω εκ μέρους του κόμματός μου για τον τρόπο που διεύθυνε τις εργασίες της Επιτροπής για την Αναθεώρηση του Συντάγματος και, κυρίως, για ένα θέμα: Γιατί δέχθηκε μία πρότασή μας, την οποία και εμπλούτισε, δηλαδή στην ψηφοφορία να έρθουν οι διατάξεις σε έναν κατάλογο διαρθρωμένες, ούτως ώστε να μη γίνονται λάθη. Και ο κατάλογος αυτός διορθώθηκε κατά τη συζήτηση. Επίσης, έθεσε σε ψηφοφορία τις προτάσεις όλων των κομμάτων και των Ανεξαρτήτων Βουλευτών, δηλαδή και τις προτάσεις εκείνες, κύριε Πρόεδρε, που δεν είχαν συγκεντρώσει πενήντα υπογραφές, προκειμένου να πάρουν επίσημο χαρακτήρα.

Αυτό ήταν μία πρωτοβουλία η οποία δεν θυμάμαι να έχει ξαναγίνει, γι' αυτό και τον ευχαριστούμε ιδιαίτερα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Ευχαριστούμε, κύριε Λοβέρδο.

Τον λόγο θα πάρουν οι κ.κ. Πλεύρης, Παπαηλιού, Κεφαλίδου, Δελής, στη συνέχεια ο κ. Βιλιάρδος, ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος της Ελληνικής Λύσης, στη συνέχεια οι κύριοι Λιβανός, Σκουρολιάκος, Τραγάκης, Ανδριανός, καθώς και ο κ. Καμίνης, ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του Κινήματος Αλλαγής.

Κύριε Πλεύρη, έχετε τον λόγο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΛΕΥΡΗΣ: Σας ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριοι συνάδελφοι, πραγματικά είναι πάρα πολύ σημαντική και πάρα πολύ τιμητική η δυνατότητα που δίνεται σε κάποιον Βουλευτή να μιλήσει σε μία τέτοια κορυφαία στιγμή, που είναι η στιγμή της συνταγματικής Αναθεώρησης.

Από την πλευρά μου θα ήθελα κι εγώ να ευχαριστήσω τον Πρόεδρο της Επιτροπής κ. Στυλιανίδη για τη δυνατότητα που μας έδωσε να αναπτύξουμε όλες τις θέσεις με εξαντλητικούς διαλόγους, καθώς και όλους τους γενικούς εισηγητές -και τον δικό μας γενικό εισηγητή, τον κ. Τζαβάρα, αλλά και όλων των άλλων κομμάτων- που ανέλαβαν το βάρος να γίνει όλη αυτή η συζήτηση.

Σήμερα που μιλάμε επί της αρχής της συνταγματικής Αναθεώρησης, μπορούμε να μιλήσουμε κάπως πιο γενικά από τα θέματα τα οποία βρίσκονται στην αναθεωρητέα διαδικασία και να δούμε όλη αυτή τη λειτουργία η οποία έγινε μέσα στην επιτροπή.

Πράγματι, είναι πάρα πολύ σημαντικό το ότι η συνταγματική Αναθεώρηση μας δίνει τη δυνατότητα να συζητήσουμε βαθιά πολιτικά, ιδεολογικά θέματα, όπου αναδεικνύονται και οι γραμμές οι οποίες υπάρχουν μεταξύ των κομμάτων, βέβαια σε μία κοινωνική πραγματικότητα την οποία βιώνουμε όλοι, και μακριά, αν θέλετε, από τα φώτα της τρέχουσας δημοσιότητας, που πολλές φορές δεν μας δίνει τη δυνατότητα να αναπτύξουμε με έναν καθαρό λόγο θέματα υψηλής σημασίας, όπως αυτά που έχουν να κάνουν με τη συνταγματική Αναθεώρηση.

Ενώ οι προσδοκίες, οι οποίες ξεκινούσαν γι' αυτή τη συνταγματική Αναθεώρηση, ήταν πολύ χαμηλές -υπό την έννοια ότι επειδή κεντρικά δεν ήταν αναθεωρητέα διάταξη το άρθρο 16, ειδικά στη δική μας παράταξη θεωρούσαμε ότι υπάρχει ο κίνδυνος να είναι μία ακόμα χαμένη Αναθεώρηση, όπως θα μπορούσαμε να πούμε ότι σε μεγάλο βαθμό έγινε με την προηγούμενη Ανα-

θεώρηση του Συντάγματος- τελικά υπάρχουν κάποιες κεντρικές τομές, τις οποίες δεν πρέπει να υποτιμούμε.

Εγώ θα θέσω, κατά την άποψή μου, τα τέσσερα κεντρικά ζητήματα, τα οποία αναπτύχθηκαν από την αναθεωρητική διαδικασία.

Θέμα πρώτο: Για πρώτη φορά συζητάμε ότι αποσυνδέεται πλήρως η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από την εξασφάλιση της κυβέρνησης στη Βουλή, δηλαδή από τον κίνδυνο να πηγαίνει η χώρα σε εκλογές. Αυτό, πραγματικά, ήταν μία μεγάλη τομή, διότι με αυτόν τον τρόπο μας δίνεται η δυνατότητα να εκλέγουμε Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Υποχρεωτικά θα πάμε σε λιγότερες πλειοψηφίες απ' αυτές οι οποίες χρειαζόντουσαν. Από την άλλη μεριά, όμως, υπάρχει μία σταθερότητα στην κυβέρνηση της χώρας, η οποία γνωρίζει ότι δεν έχει τον παράγοντα αυτόν, της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, ως παράγοντα για να συνεχίσει να βρίσκεται στην κυβέρνηση.

Κάποια στιγμή θα ήταν πάρα πολύ σημαντικό να άνοιγε η κουβέντα ότι θέλουμε κυβερνήσεις που θα εξαντλούν όλη τους τη θητεία και δεν θα την εξαντλούν μόνο αν έχουν χάσει τη δεδηλωμένη. Ακόμα -αν θέλετε- και αυτός ο κοινωνικός και εθνικός λόγος δεν ξέρω αν έχει ωφέλησει στη σταθερότητα και την παρούσα. Γίνεται ένα πρώτο βήμα.

Δεύτερη μεγάλη μεταρρύθμιση είναι ότι για πρώτη φορά το Σύνταγμά μας δίνει τη δυνατότητα στη μειοψηφία να μπορεί να κάνει εξεταστικές επιτροπές. Είναι μία παραχώρηση της Πλειοψηφίας σημαντική, διότι με αυτόν τον τρόπο από αύριο, με το που θα ψηφιστεί την άλλη εβδομάδα το Σύνταγμα, θα υπάρχει η δυνατότητα στις παρούσες Μειοψηφίες, να δημιουργήσουν εξεταστικές επιτροπές για θέματα τα οποία τυχόν θα ανακύψουν σε αυτή την διακυβέρνηση. Είναι μία μεγάλη και τολμηρή παραχώρηση που κάνει η Κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη, ότι δίνει τη δυνατότητα αυτού του κορυφαίου κοινοβουλευτικού ελέγχου και στη Μειοψηφία.

Τρίτη κεντρική τομή είναι ότι πλέον παύει να υπάρχει η προνομιακή παραγραφή, η αποσβεστική προθεσμία -που κακώς λέγεται, αλλά αυτή είναι η εικόνα που υπάρχει στον κόσμο- για τα υπουργικά αδικήματα.

Αυτό μπορεί να δημιουργήσει θέματα ευθυνοφοβίας στην πορεία. Όμως, αν βάλουμε στη «ζυγαριά» από τη μία πλευρά τις συνθήκες ατιμωρησίας οι οποίες υπήρξαν και από την άλλη πλευρά την εξασφάλιση και λειτουργία με αίσθημα ευθύνης από τον Υπουργό, η πλάστιγγα γέρνει υπέρ του ότι δεν θέλουμε να υπάρχει αυτό το προνομιακό καθεστώς για τον Υπουργό.

Αντίστοιχα και για τον Βουλευτή γίνεται ένας περιορισμός αποκλειστικά και μόνο στα καθήκοντά του ως Βουλευτή.

Επειδή θα έχω την τύχη να αναφερθώ σε αυτά τα θέματα ως ειδικός εισηγητής, θα αναφερθώ στην ενότητα στην οποία υπάρχουν.

Το τελευταίο σημαντικό στοιχείο που υπάρχει σε όλη αυτή τη διαδικασία, είναι ότι σε συνδυασμό και με τη συζήτηση που έχουμε για να ψηφίσουν οι ομογενείς, γίνεται και μία συνταγματική τροποποίηση, ώστε να μην έχουμε θέματα συνταγματικής τάξεως.

Χάθηκαν ευκαιρίες; Χάθηκαν ευκαιρίες. Χάθηκε η ευκαιρία του άρθρου 16, που εγώ θα το θέσω από μία άλλη παράμετρο. Θεωρώ ότι πολλές φορές αδικούμε το ίδιο το επιχείρημά μας ως μία φιλελεύθερη παράταξη, όταν μπαίνουμε στη λογική τι έσοδα μπορεί να έχει η χώρα από τα πανεπιστήμια.

Ο βασικός λόγος που υπερασπιζόμαστε ότι πρέπει να υπάρχουν και μη κερδοσκοπικοί χαρακτήρα μη κρατικά πανεπιστήμια στη χώρα, είναι το πλαίσιο της ελευθερίας. Όπως ο πολίτης μπορεί να έχει την ελευθερία να πηγαίνει σε ιδιωτική κλινική αντί σε δημόσιο νοσοκομείο, όπως έχουμε τη δυνατότητα να στέλνουμε τα παιδιά μας σε ιδιωτικά σχολεία αντίστοιχα, αυτό είναι το επιχείρημα. Δεν υπάρχει κανένα σοβαρό αντίθετο επιχείρημα, να μας πει για ποιον λόγο να μη δίνεται αυτό το κομμάτι της ελευθερίας και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, ακόμα και αν δεν έφερνε 1 ευρώ στην ελληνική οικονομία. Δεν υπάρχει επιχείρημα να πούμε ότι δεν θα δοθεί η δυνατότητα της εκπαίδευσης και σε μη κρατικά ιδρύματα.

Και αντιστοίχως χάθηκε και η ευκαιρία για τις αλλαγές που θα

μπορούσαμε να είχαμε στα θέματα που έχουν να κάνουν με το περιβάλλον, ώστε να διασφαλίσαμε και την περιβαλλοντική διαδικασία, αλλά αντιστοίχως να είχαμε ένα ξεκάθαρο τοπίο.

Κλείνοντας, θα αναφερθώ και σε άλλα πράγματα τα οποία πετύχαμε. Αυτά που πετύχαμε είναι και αυτά που δεν θα αναθεωρηθούν και εδώ είναι η βαθιά ιδεολογική μάχη για πολλά θέματα, αλλά θα μείνω σε ένα που θα συζητηθεί αύριο. Είναι το άρθρο 3.

Το άρθρο 3 για εμάς είναι πολύ μεγάλη επιτυχία, που διασφαλίζουμε ότι για τα επόμενα δέκα χρόνια δεν θα αλλάξει. Είναι ένα άρθρο που δεν δημιουργούσε κανένα πρόβλημα στη λειτουργία του κράτους αυτοτελώς και αντιστοίχως η θρησκευτική ελευθερία. Αυτό στην πραγματικότητα που υπονοούνταν ήταν να δημιουργηθεί ένα κράτος απέναντι από τις κοινωνικές αξίες που υπάρχουν όπου, ουσιαστικά, δεν θα υπήρχε ο θρησκευτικός γάμος ως τύπος, δεν θα υπήρχαν όλα τα μυστήρια τα οποία υπάρχουν ως τύπος. Για αυτόν τον λόγο για εμάς ήταν σημαντικό.

Σε κάθε περίπτωση ήταν μια διαδικασία η οποία οδήγησε σε ένα καλό αποτέλεσμα. Σας καλούμε να το ψηφίσουμε και είμαστε χαρούμενοι που ακόμα θα λέμε «εις το όνομα της Αγίας, Ομοουσίου και Αδιαίρετου Τριάδος» στο προοίμιο του Συντάγματος.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Νικήτας Κακλαμάνης): Αμήν!

Τον λόγο έχει ο συνάδελφος κ. Γιώργος Παπαηλιού από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΗΛΙΟΥ: Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η πρωτοβουλία για Αναθεώρηση του ισχύοντος Συντάγματος συνδέεται με την ανάγκη διαμόρφωσης σταθερών, ώστε η χώρα να θωρακιστεί, προκειμένου να μην περιπέσει και πάλι σε καθεστώς χρεοκοπίας και στη μέγερη μνημονίων, αλλά και στην ανάγκη απόκτησης ενός ευελίκτου βασικού πλαισίου συνταγματικών κανόνων, που να επιτρέπουν την προσαρμογή των συνταγματικών θεσμών στις σύγχρονες διαρκώς μεταβαλλόμενες συνθήκες.

Το ελληνικό Σύνταγμα είναι αυστηρό και υπόκειται σε Αναθεώρηση σε δύο φάσεις. Δεδομένου ότι το Σύνταγμα αποτελεί τον βασικό νόμο της πολιτείας, για την Αναθεώρησή του απαιτούνται ευρύτερες συναινέσεις, που με τη σειρά τους προϋποθέτουν και συνεπάγονται συνθέσεις και διάρκεια. Αυτό προκύπτει και από τη διαδικασία Αναθεώρησης που εκτείνεται στη διάρκεια δύο κοινοβουλευτικών περιόδων, δηλαδή η ουσιαστική για να έχει διάρκεια καλύπτεται από δύο Βουλές, στις οποίες μπορεί να υφίστανται και διαφορετικές πλειοψηφίες όπως στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Ταυτόχρονα, η εκάστοτε Αναθεώρηση έχει και ιδεολογικό πολιτικό πρόσημο, προοδευτικό ή συντηρητικό. Ο χαρακτήρας του προσήμου δεν εξαρτάται μόνο από τα έχοντα την πλειοψηφία κόμματα, αλλά και από τις απαιτήσεις της ευρύτερης συγκυρίας.

Η περίοδος μετά την πτώση της δικτατορίας απαιτούσε προοδευτικά προτάγματα και επιλογές, οι οποίες εν μέρει αποτυπώθηκαν στο Σύνταγμα του 1975, παρά το γεγονός ότι στη διακυβέρνηση της χώρας βρίσκονταν η συντηρητική παράταξη.

Σήμερα, μετά τη χρεοκοπία, τη μνημονιακή λαίλαπα και στη συνέχεια την έξοδο της χώρας από τα μνημόνια, η Αναθεώρηση του Συντάγματος απαιτεί προοδευτικές επιλογές, που να ανταποκρίνονται στη ανάγκη απεγκλωβισμού από επιβληθείσες μνημονιακές ρυθμίσεις και βάρη αλλά και στις σύγχρονες απαιτήσεις οι οποίες χρήζουν προοδευτικών, ρηξικέλευθων απαντήσεων.

Στην παρούσα Αναθεωρητική Βουλή ολοκληρώνεται η Αναθεώρηση του Συντάγματος. Στην προτεινόμενη Βουλή ψηφίστηκαν τα προς αναθεώρηση άρθρα και η ουσιαστική πολιτική κατεύθυνση η οποία πρέπει να προσδοθεί σε αυτά. Το ερώτημα που τίθεται είναι, αν η παρούσα Αναθεωρητική Βουλή δεσμεύεται από την κατεύθυνση της αναθεώρησης των άρθρων που προτείνεται να αναθεωρηθούν ή είναι απολύτως ελεύθερη να προβεί σε αναθεώρησή τους, χωρίς να λαμβάνει υπ' όψιν την κατεύθυνση και να προσδώσει σε αυτά οποιοδήποτε περιεχόμενο.

Η Αναθεώρηση του Συντάγματος αποτελεί ενιαία διαδικασία. Υπ' αυτό το πρίσμα και στο πλαίσιο της γραμματικής, της συστημικής τεολογικής ερμηνείας αλλά και της λογικής του Συντάγματος αρθεί είναι η πρώτη εκδοχή. Ως Αναθεωρητικές οι δύο Βουλές συνιστούν μία ενότητα. Διαφορετικά για την Αναθεώ-

ρηση δεν θα προβλέπονταν δύο Βουλές. Το Σύνταγμα θα αρκούταν σε μία, η οποία θα αποφάσιζε κατά το δοκούν και για τις αναθεωρητέες διατάξεις και για την κατεύθυνση, το ουσιαστικό περιεχόμενό τους.

Η πρόταση για αναθεώρηση συγκεκριμένων διατάξεων-άρθρων εμπεριέχει ένα σκεπτικό που περικλείει αξιολογική κρίση, την αιτιολόγηση της ανάγκης αναθεώρησης και συνεπώς προσδιορίζει την κατεύθυνση το ουσιαστικό περιεχόμενο της αναθεώρησης, χωρίς να προσδιορίζει τον τρόπο, τη διατύπωση, το κείμενο των προς αναθεώρηση διατάξεων. Αυτό προβλέπεται και στο άρθρο 110 παράγραφος 2 του Συντάγματος, στο οποίο αναφέρεται επί λέξει: «Η ανάγκη Αναθεώρησης του Συντάγματος διαπιστώνεται με απόφαση της Βουλής. Σε αυτή την απόφαση καθορίζονται ειδικά οι αναθεωρητέες διατάξεις.».

Κατά συνέπεια η κατεύθυνση των αναθεωρητέων διατάξεων του Συντάγματος που έχει προσδοθεί από την προτεινόμενη Βουλή, πρέπει, κατά την άποψή μας, να αποτελέσει την βάση της Αναθεώρησης από την Αναθεωρητική Βουλή, ώστε να υπάρξει και ευρύτερη συναίνεση που απαιτεί συνθέσεις και διάρκεια.

Το γεγονός ότι στις δύο Βουλές, προτείνουσα και Αναθεωρητική, οι πλειοψηφίες είναι διαφορετικές, δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει και δεν μπορεί να αναζητηθεί συναίνεση. Αυτό επιτεύχθηκε εν τίνι μέτρω, ευτυχώς κατ' ελάχιστο, στην αρμόδια επιτροπή με ευθύνη της κυβερνώσας παράταξης.

Έτσι, η Νέα Δημοκρατία απέρριψε αφ' ενός τη δεσμευτικότητα των κατευθύνσεων για τις αναθεωρητέες διατάξεις της προτεινόμενης Βουλής και επιπλέον απέρριψε αυτόνομες προτάσεις της Αντιπολίτευσης, ενδεικτικά αυτή που αποσκοπεί στην εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας με τη δυνατόν ευρύτερη συναίνεση, αυτή της προσθήκης ερμηνευτικής δήλωσης στο άρθρο 86 του Συντάγματος, ώστε να μην υπάρχει η παραμικρή σκιά για την πρόθεση του πολιτικού κόσμου να μην επιτρέψει το κουκούλωμα υποθέσεων διαφθοράς.

Έτσι η πρόταση της αρμόδιας επιτροπής για την Αναθεώρηση του Συντάγματος κινείται προς την κατεύθυνση του «ως έχει» της Νέας Δημοκρατίας, αφού σε αυτό το πλαίσιο η κυβερνώσα παράταξη απορρίπτει και όλες τις προτάσεις για το κοινωνικό κράτος, τα κοινωνικά δικαιώματα τους θεσμούς άμεσης δημοκρατίας από την περιφεριακή και ενδοπεριφεριακή συνοχή.

Ελέγχω από τον πρόεδρο της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος ότι πρόκειται να συναίνεσει η κυβερνώσα παράταξη, στην προσθήκη εδαφίου που προβλέπει τη λαϊκή νομοθετική πρωτοβουλία. Είναι ευπρόσδεκτη εξέλιξη την οποία υποδεχόμαστε θετικά.

Μόνον η Ολομέλεια της Αναθεωρητικής Βουλής έχει αποφασιστική αρμοδιότητα, ενώ η αρμόδια επιτροπή έχει συμβουλευτική αρμοδιότητα. Σε αυτό το πλαίσιο η τοποθέτησή μας περιλαμβάνει και τις προτάσεις του ΣΥΡΙΖΑ. Αυτές έχουν ως αφετηρία το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια επικρατεί μια «τεχνοκρατική ιδεολογία», η οποία συνδέεται με το γεγονός ότι η δημοκρατία βρίσκεται σε φάση «μεταδημοκρατίας» και σε θεσμική κρίση μέσω της αφαίρεσης πεδίων από την ύλη της δημοκρατικής πολιτικής αντιπαράθεσης.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Δ' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΤΣΑΣ**)

Η πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ περιλαμβάνει αιχμές, διατάξεις για την αναβάθμιση της δημοκρατίας και την ενίσχυση της λαϊκής κυριαρχίας, για την ενδυνάμωση των θεσμών του κοινοβουλευτισμού αλλά και της άμεσης δημοκρατίας, για την αποκατάσταση του κύρους της πολιτικής και της αξιοπιστίας των πολιτικών για την ενδυνάμωση του κράτους δικαίου, για την καθιέρωση διακριτών ρόλων στις σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας, για την κατοχύρωση του κοινωνικού κράτους, την προστασία των κοινών αγαθών και των κοινωνικών δικαιωμάτων και τέλος, για την ενδυνάμωση της περιφερειακής και ενδοπεριφεριακής συνοχής.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Και εγώ ευχαριστώ.

Η κ. Κεφαλίδου Χαρούλα από το Κίνημα Αλλαγής έχει τον λόγο.

ΧΑΡΟΥΛΑ (ΧΑΡΑ) ΚΕΦΑΛΙΔΟΥ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ξεκινάμε σήμερα στην Ολομέλεια τη συζήτηση για την Αναθεώρηση του Συντάγματος. Το πλαίσιο της συζήτησης σκιαγραφείται από τη συστηματική και επιτυχημένη προσπάθεια απαξίωσης της διαδικασίας από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ και τις σημαντικές απώλειες σε επίπεδο προσώπων, κορυφαίων συνταγματολόγων.

Στο Κίνημα Αλλαγής, μένοντας προσηλωμένοι στην ανάγκη επίτευξης των ευρύτερων δυνατών συναινέσεων στις λίγες αλλά αναγκαίες θεσμικές μεταρρυθμίσεις, προσήλθαμε σε έναν διάλογο με στόχο να γίνει ένα τολμηρό άλμα προς τα εμπρός με την ευρύτερη δυνατή σύγκλιση.

Η ναρκοθέτηση του πεδίου διαλόγου από τον ΣΥΡΙΖΑ και η τεχνητή πόλωση που δημιούργησε, συντέιναν στην επικράτηση κλίματος μικροκομματικών τακτικισμών που δημιουργούν άλλη μια χαμένη ευκαιρία για τη χώρα.

Θα μιλήσουμε, θα τοποθετηθούμε, θα αντιπαρεσθούμε, θα γίνει μια συζήτηση -εν πολλοίς ανούσια- για τα μικρά και τα διαχειριστικά. Εν τέλει θα ψηφίσουμε για μια Αναθεώρηση λειψή, μίζερη, χωρίς όραμα, εντελώς ελλειμματική, που εθελουσιφεί μπροστά στα μεγάλα αιτήματα της χώρας, όπως είναι η ασφάλεια του φορολογικού περιβάλλοντος, η απαγόρευση αναδρομικότητας των φορολογικών νόμων, η ισχυροποίηση της τοπικής αυτοδιοίκησης, η θέσπιση της υποχρέωσης της πολιτείας να υιοθετεί δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, η υιοθέτηση κανόνων διαφάνειας και ελέγχου των οικονομικών καταστάσεων των πολιτικών κομμάτων και άλλα.

Πολύτιμες, πολυσυζητημένες, αναγκαίες τομές και αντίστοιχα γενναία βήματα αναβάλλονται, αποδεικνύοντας άλλη μια φορά πόσο άτολμο είναι το πολιτικό σύστημα. Ίσως να αποτελέσουν προεκλογικές κορώνες στο μακρινό μέλλον.

Προχωράμε, λοιπόν, σε μια συνταγματική Αναθεώρηση χωρίς κουβέντα για την ανώτατη εκπαίδευση. Άρθρο 16: Μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια. Λες και δεν είναι κάτι που απασχολεί το σύνολο της ελληνικής κοινωνίας, προτιμάμε να κοροϊδούμε τις ιδεοληψίες μας, συνεχίζοντας να παρακάμπουμε το Σύνταγμα με παράπλευρες διαδικασίες αναγνώρισης αλλοδαπών τίτλων από ιδιωτικά πανεπιστήμια και συνεργαζόμενα κολέγια, γιατί μην ξεχνάτε ότι όλα αυτά είναι οι υποχρεώσεις μας μέσα από το Ενωσιακό Δίκαιο.

Την ίδια ώρα διαρρηγνύουμε τα ιμάτιά μας για τον αποκλειστικά δημόσιο χαρακτήρα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη χώρα. Υποκριτικό, δεν νομίζετε;

Με κάθε επισημότητα η πολιτεία υποδεικνύει τη σύννομη καταστράτηγηση του υπέρτατου νόμου της και αυτό μας φαίνεται απόλυτα φυσιολογικό. Και αφού κάπως έτσι μετατρέπουμε τον θεμέλιο λίθο της δημοκρατίας μας σε νεκρό γράμμα, διατηρούμε ταυτόχρονα και την ψευδαίσθηση της αυταξίας του.

Τελικά, η εκπαίδευση στην Ελλάδα παραμένει εκτός αναθεώρησης και οι παθογένειες θα μας ακολουθούν για την επόμενη δεκαετία. Μετά βλέπουμε, όχι εμείς φυσικά, οι επόμενοι.

Στον λίγο χρόνο που έχω θέλω να αναφερθώ σε ορισμένα άρθρα.

Άρθρο 76: Ειδική διαδικασία για νόμους-πλαίσιο. Στις συζητήσεις στην αρμόδια Επιτροπή για την Αναθεώρηση προτείναμε οι νόμοι που έχουν ψηφιστεί με αξιγήμένη κοινοβουλευτική Πλειοψηφία -άνω των 3/5- να μπορούν να καταργηθούν εντός της επόμενης πενταετίας μόνο με ανάλογη πλειοψηφία της Βουλής. Όμοια ρύθμιση προτάθηκε για τους νόμους που αφορούν σε μεγάλα επενδυτικά σχέδια και στρατηγικές επενδύσεις. Η σχετική πρόνοια του Συντάγματος θα λειτουργούσε προστατευτικά στην αυθαιρεσία της εκάστοτε κυβέρνησης και θα δημιουργούσε ένα ασφαλές περιβάλλον, όπου ο πολίτης, η επιχείρηση, ο επενδυτής θα μπορούσε να σχεδιάσει τις δραστηριότητές του με την ασφάλεια ενός αξιόπιστου κράτους με συνέχεια και σύνεση. Κι όμως, το άρθρο 76 δεν περιλαμβάνεται στις αναθεωρητέες διατάξεις.

Άρθρο 88: Δικαιοσύνη η πολύπαθη. Μετά την εμπειρία του ΣΥΡΙΖΑ, τα όσα βλέπουν το φως της δημοσιότητας τον τελευταίο χρόνο, υπάρχει κάποιος που να έχει σοβαρές αντιρρήσεις ότι υπάρχει ανάγκη ενίσχυσης της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης;

Στο Κίνημα Αλλαγής καταθέσαμε μια σειρά παρεμβάσεων για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας της και την εμπέδωση των αρχών

του κράτους δικαίου. Οι προτάσεις μας περιελάμβαναν την ενίσχυση του ρόλου της Βουλής στην επιλογή της ηγεσίας της δικαιοσύνης, την αξιοποίηση της πιλοτικής δίκης στον έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων, την ενίσχυση της λειτουργίας του δικαστικού συστήματος, την αναθεώρηση της διάταξης περί Ανώτατου Δικαστικού Συμβουλίου, καθώς και την κατάργηση του μισθοδικείου, του δικαστηρίου αγωγών κακοδικίας και της στρατιωτικής δικαιοσύνης.

Ωστόσο, η υπό συζήτηση Αναθεώρηση αγνόησε επιδεικτικά τις ανάγκες της ελληνικής δικαιοσύνης και του πολίτη, λες και συζητάμε για μια άλλη χώρα που έχει λύσει τα ζωτικά της προβλήματα ως κοινωνία και ασχολείται με τα επιμέρους. Είμαστε στην Ελλάδα, στην Ελλάδα που για άλλη μια φορά αναμασά τα ζωτικά της ψεύδη, αυτά με τα οποία τριάντα πέντε μεταπολιτευτικά χρόνια τώρα τρεφόμασταν και μας οδήγησαν στα μνημόνια.

Κυρίες και κύριοι, η ανάγκη αναθεώρησης του άρθρου 32 του Συντάγματος, που μιλάει για την απεμπλοκή της εκλογής του Προέδρου Δημοκρατίας από την προβλεπόμενη διάλυση της Βουλής, σε περίπτωση μη εκλογής του, έχει -μετά την εμπειρία του ΣΥΡΙΖΑ- ωριμάσει στο σύνολο του πολιτικού κόσμου.

Στο Κίνημα Αλλαγής προτείναμε την απόλεια της διάλυσης της Βουλής, δηλαδή της παραγράφου 4 του άρθρου 2 και αντίστοιχα της παραγράφου 5 του άρθρου 41. Προτείνουμε την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από την ίδια Βουλή μετά από ένα χρονικό διάστημα επιμήκυνσης της θητείας του εν ενεργεία Προέδρου, και αν και πάλι δεν επιτευχθεί η συναίνεση των 3/5, τότε η εκλογή να γίνεται με εκατόν πενήντα μία ψήφους.

Η πολιτική πραγματικότητα αποδείχθηκε κατώτερη της βούλησης του συνταγματικού νομοθέτη. Το κλίμα άνετου και χωρίς κανόνες πολιτικού ανταγωνισμού που φτάνει τα τελευταία χρόνια σε επίπεδο πολιτικής εξόντωσης του αντιπάλου, δεν αφήνουν τον αναγκαίο χώρο για συνααινέσεις που απαιτεί η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Στην πραγματικότητα προσπαθούμε να θεραπεύσουμε τους τραυματισμούς, που οι ίδιοι δημιουργούμε με την ακολουθούμενη μικροπολιτική και συγκρουσιακή τακτική.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Θα χρειαστώ λίγο χρόνο ακόμα, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είμαστε οι τελευταίοι και καταϊδρωμένοι στην Ευρώπη που συζητάμε ακόμη για την ψήφο των αποδήμων. Οι Έλληνες που βρίσκονται εκτός επικράτειας αξίζουν επιτέλους μια λύση που θα αναβαθμίζει τον πολιτικό και τον νομικό μας πολιτισμό. Δεν ψάχνουμε να ανακαλύψουμε τον τροχό, το έχουν ήδη κάνει οι περισσότερες χώρες του δυτικού κόσμου και όχι μόνο.

Και την ίδια ώρα που εμείς φοβόμαστε την επιστολική ψήφο, η υιοθέτηση της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας κερδίζει έδαφος κάθε μέρα, αλλού όμως, όχι στην Ελλάδα, σε μια Ελλάδα που εμπιστεύεται τη μεταβίβαση περιουσιών με το πάτημα ενός πλήκτρου, αλλά αμφισβητεί την ασφάλεια της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας.

Το Σύνταγμα ως θεμελιώδη νόμο πάνω στον οποίο βασίζεται η διαμόρφωση ολόκληρης της νομοθεσίας μιας χώρας, όσον αφορά τα δικαιώματα, τις υποχρεώσεις του πολίτη, την οργάνωση, τους βασικούς κανόνες λειτουργίας του κράτους και των θεσμών, αυτόν τον θεμελιώδη νόμο καλούμαστε τις επόμενες μέρες να αναθεωρήσουμε.

Και είναι κρίμα γιατί χάνεται μια ιστορική ευκαιρία και περισσότερα κρίμα ότι δεσμευόμαστε για τα επόμενα δέκα ολόκληρα χρόνια. Δεσμευόμαστε εμείς και η χώρα σε μια κατάσταση καθήλωσης.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Κυρία Κεφαλίδου, πρέπει να ολοκληρώσετε.

ΧΑΡΟΥΛΑ (ΧΑΡΑ) ΚΕΦΑΛΙΔΟΥ: Γιατί ποτέ δεν είχαμε το θάρρος να μιλήσουμε για το άρθρο 110, που δεν είναι τίποτα άλλο παρά η ασύμμετρη δύναμη που έχει δώσει ο συνταγματικός νομοθέτης στην προτείνουσα Αναθεωρητική Βουλή να αποφασίζει.

Τελικά, με την εξαίρεση των διατάξεων για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας χωρίς διάλυση της Βουλής και με την ψήφο των αποδήμων, η ύψιστη κοινοβουλευτική διαδικασία φτάνει να είναι κατώτερη των προσδοκιών και των αναγκών της

χώρας.

Με αυτές τις λίγες σκέψεις και ευχαριστώντας τους συναδέλφους που, πραγματικά, έδωσαν τον καλύτερο εαυτό τους στις επιτροπές, εύχομαι να είναι η επόμενη Αναθεωρητική Βουλή, μια Βουλή η οποία με τόλμη θα μπορέσει να δει κατάματα τα προβλήματα που έχει η ελληνική κοινωνία.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του Κινήματος Αλλαγής)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Ευχαριστώ.

Τον λόγο έχει κ. Δελής από το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας. Ακολουθεί ο κ. Βιλιάρδος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΕΛΗΣ: Με δεδομένο ότι το ελληνικό αστικό Σύνταγμα, όπως και κάθε σύνταγμα, κατοχυρώνει νομικά την εξουσία της κυρίαρχης αστικής τάξης, και οι εκάστοτε Αναθεωρήσεις αυτού του Συντάγματος δεν μπορεί παρά να στοχεύουν σε δύο κατευθύνσεις: αφ' ενός μεν στη διασφάλιση της σταθερότητας αυτής της αστικής εξουσίας και αφ' ετέρου στην επικαιροποιημένη αποτύπωση σε νομική, σε συνταγματική μορφή των εκάστοτε νέων αναγκών του αστικού πολιτικού συστήματος, όπως αυτές βέβαια προκύπτουν στην πορεία των εξελίξεων. Αυτούς τους στόχους υπηρέτησαν οι προηγούμενες τρεις Αναθεωρήσεις του υπάρχοντος Συντάγματος του 1975 και τους ίδιους υπηρετεί και η τωρινή, τέταρτη Αναθεώρηση.

Θυμίζουμε εδώ την πρώτη συνταγματική Αναθεώρηση του 1986 επί ΠΑΣΟΚ, η οποία περιόρισε τις αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας και, κυρίως, τη δεύτερη Αναθεώρηση του 2001 -πάλι επί ΠΑΣΟΚ-, στο επίκεντρο της οποίας βρέθηκαν τότε οι ανάγκες του κεφαλαίου για την κατοχύρωση και την προώθηση της ένταξης της χώρας μας στην ΟΝΕ και στην Ευρωζώνη, την απελευθέρωση μιας σειράς κλάδων της οικονομίας από την κρατική καπιταλιστική ιδιοκτησία, καθώς, βέβαια, και την επιδίωξη της δημοσιονομικής σταθερότητας μέσω της δραστηκής μείωσης των δαπανών για την κοινωνική πολιτική. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη μέχρι τώρα σε έκταση και σε βάθος συνταγματική Αναθεώρηση, στην οποία αποτυπώθηκε τότε και ευρύτατη συναίνεση ανάμεσα στο ΠΑΣΟΚ και στη Νέα Δημοκρατία.

Η τρίτη Αναθεώρηση του 2008 επί Νέας Δημοκρατίας, παρά την αρχική της στόχευση, κατέληξε να έχει περιορισμένο εύρος.

Συνοπτικά, λοιπόν, με τις τρεις προηγούμενες αναθεωρήσεις ενισχύθηκε ακόμη περισσότερο η ισχύς του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης όχι μόνον έναντι των κοινών νόμων, αλλά και έναντι του ίδιου του Συντάγματος.

Γιατί τα λέμε όλα αυτά; Διότι με βάση ακριβώς όλα τα παραπάνω είναι που υλοποιήθηκε και εξακολουθεί να υλοποιείται η αστική πολιτική με και χωρίς τα μνημόνια, η ασφυκτική επιτροπεία, το σύνολο, δηλαδή, των μέτρων υπέρ του κεφαλαίου και ενάντια στον λαό, όπως εκπορεύονται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και ισχύουν για όλα ανεξαίρετα τα κράτη μέλη της.

Με την τωρινή Αναθεώρηση η οποία έχει και την πρωτοτυπία της διαφορετικής πλειοψηφίας της Αναθεωρητικής Βουλής από την προτείνουσα Βουλή, τόσο με τις προτάσεις που κατέθεσε ο ΣΥΡΙΖΑ όσο και η Νέα Δημοκρατία, όχι μόνον διατηρούνται οι προηγούμενες αντιδραστικού χαρακτήρα αλλαγές των προηγούμενων συνταγματικών Αναθεωρήσεων, αλλά ενισχύεται περαιτέρω η θωράκιση του αστικού πολιτικού συστήματος και επιδιώκεται να ευθυγραμμιστεί εκ νέου με τις σημερινές ανάγκες της άρχουσας τάξης.

Είναι γεγονός και πρέπει να το πούμε ότι τα τελευταία χρόνια και ιδίως στα χρόνια της οικονομικής κρίσης, το αστικό πολιτικό σύστημα είδε το κύρος του να μειώνεται στον λαό. Βλέπετε, όλες οι αστικές κυβερνήσεις που διαχειρίστηκαν διαδοχικά την καπιταλιστική κρίση, φόρτωσαν όλα τα βάρη για το ξεπέρασμα αυτής της κρίσης στα λαϊκά στρώματα με έναν καταγιοισμό αντιλαϊκών μέτρων μέσω των τριών μνημονίων, ενώ και τα αστικά ιδεολογήματα με τα οποία βομβαρδίστηκαν οι λαϊκές συνειδήσεις, προκειμένου να συσκοτιστούν η πραγματική αιτία και ο χαρακτήρας της κρίσης, μια κρίση καπιταλιστική βέβαια με γενεσιουργό της αιτία το κέρδος -κι εδώ καλό είναι να θυμηθούμε και όλες εκείνες τις θεωρίες περί «golden boys», «καζίνοκαπιταλισμού», «κλεπτοκρατίας»- όλα αυτά τα ιδεολογήματα που διακινήθηκαν πλατιά, επιτάχυναν τη φθορά του σημερινού αστικού πολιτικού συστή-

ματος στα μάτια του λαού.

Η αναστήλωση αυτού του μειωμένου κύρους, η επούλωση του πληγωμένου γοήτρου και η αποκατάσταση, όσο βέβαια αυτό είναι δυνατόν, της χαμένης τιμής αυτού του αστικού πολιτικού συστήματος, αποτελούν μια από τις αιτίες και ένας από τους στόχους ετούτης της συνταγματικής Αναθεώρησης.

Κρίνεται, μάλιστα, και ως επείγουσα αυτή η ανάγκη του αστικού πολιτικού συστήματος να μακιγιαριστεί και να εξαγνιστεί στα μάτια του λαού, γιατί πολύ ξέπεσε στα χρόνια της κρίσης, προβάλλοντας, ας πούμε, την αλλαγή της διάταξης περί ευθύνης Υπουργών, αλλαγή όμως τελικά κολοβή, αφού, παρά τη βελτίωση που φέρνει, δεν οδηγεί στην ισονομία, κάτι που θα γινόταν, αν γινόταν δεκτή η πρόταση του ΚΚΕ για την πλήρη κατάργηση του άρθρου 86 περί ευθύνης Υπουργών.

Ένας ακόμη βασικός στόχος και ετούτης της συνταγματικής Αναθεώρησης δεν είναι άλλο και από τη διασφάλιση της σταθερότητας του αστικού πολιτικού συστήματος και η θωράκισή του, ιδιαίτερα μπροστά στην αυξανόμενη λαϊκή δυσανεμία και την όποια πιθανή μελλοντική δυσκολία σχηματισμού κυβέρνησης. Και όπως λένε μαζί, Νέα Δημοκρατία και ΣΥΡΙΖΑ, προκειμένου να υπηρετηθεί ο κεντρικός στόχος για κυβερνητική-πολιτική σταθερότητα και για την πολιτική συνέχεια, τη «συνέχεια του κράτους», όπως συνηθίζουν να λένε, τα οποία δεν πρέπει να διαταράσσονται για κανέναν λόγο, συμφωνούν και οι δύο να αποδεσμευτεί η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής ή προτείνουν, όπως ο ΣΥΡΙΖΑ, τη λεγόμενη «εποικοδομητική ψήφο δυσπιστίας», η οποία οδηγεί κατευθείαν σε κυβερνήσεις μειοψηφίας, για να παραμείνουν στη θέση τους ακόμα ή και παρά και ενάντια στη θέληση του λαού. Πρόκειται, βεβαίως, για εκείνη τη σταθερότητα που χρειάζεται το κεφάλαιο. Κάθε μέρα γι' αυτή μιλάει ο ΣΕΒ και αυτή απαιτεί, ώστε να εφαρμόζεται σταθερά και χωρίς αναταράξεις η αντιλαϊκή πολιτική που ευνοεί την ανταγωνιστικότητά του δηλαδή την κερδοφορία του.

Ο τρίτος στόχος της συνταγματικής Αναθεώρησης έρχεται να υπηρετήσει εκείνον τον ανούσιο και ξαναξεσταμένο δικοδικατικό καβγά πολιτικών δυνάμεων, που βρίσκονται σε αποδεδειγμένη πια στρατηγική συμπίεση, όπως ο ΣΥΡΙΖΑ και η Νέα Δημοκρατία. Αυτός ο ψευτοκαβγάς στήνεται στο τμήμα εκείνο των άρθρων του Συντάγματος, που αναφέρονται στα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα και αυτό δεν είναι καθόλου τυχαίο. Αυτό είναι το κατ' εξοχήν τμήμα του Συντάγματος που βρίσκεται στην πιο μεγάλη απόσταση από την πραγματική ζωή. Είναι, δηλαδή, αυτό στο οποίο από όλο το υπόλοιπο Σύνταγμα, εδώ αντανakλάται περισσότερο όλη η υποκρισία των αστικών συνταγματικών διακηρύξεων. Τι να θυμηθούμε; Την ισονομία, την δίκαιη φορολογία ή το δικαίωμα στην εργασία που δήθεν προστατεύει το Σύνταγμα; Η ίδια η πραγματικότητα διαψεύδει αυτές τις διακηρύξεις. (Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Παραπέρα, την ίδια στιγμή που με ευθύνη όλων των αστικών κομμάτων παραπέμπονται στις ελληνικές καλένδες ο αναγκαίος και υπερώριμος χωρισμός του Κράτους από την Εκκλησία, υπερασπίζονται όλα τα αστικά κόμματα την υπεροχή του Ευρωπαϊκού Δικαίου έναντι του Ελληνικού και αφήνουν άθικτο βέβαια παρά το ότι συχνά το επικαλούνται ως εμπόδιο στις διεκδικήσεις των εργαζομένων- το άρθρο 103 του Συντάγματος για παράδειγμα, που απαγορεύει τη μονιμοποίηση των συμβασιούχων εργαζομένων στο δημόσιο. Την κατάργηση του άρθρου αυτού τη ζήτησε μόνον το ΚΚΕ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Κύριε Δελή, παρακαλώ, ολοκληρώστε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΕΛΗΣ: Τελειώνω, κύριε Πρόεδρε.

Συμμετέχουμε στη συνταγματική Αναθεώρηση, καταθέτουμε προτάσεις, εξαντλούμε κάθε περιθώριο για να προστατευθούν και να διευρυνθούν λαϊκά, δημοκρατικά δικαιώματα, συνδικαλιστικές ελευθερίες, τα κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας, χωρίς αυταπάτες ότι μπορεί να υπάρξει ένα προοδευτικό σύνταγμα στο πλαίσιο της σημερινής εξουσίας του κεφαλαίου και καλώντας τον λαό να κάνει αυτές τις προτάσεις άξονα της πάλης του. Άλλωστε πραγματικά κυρίαρχος γίνεται μονάχα εκείνος ο λαός, ο οποίος διαφεντεύει τον πλούτο που παράγει.

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Ευχαριστώ κι εγώ.

Ας κάνουμε όλοι μία προσπάθεια, οι Βουλευτές ιδιαίτερα, γιατί όχι ο κ. Δελής αλλά όλοι, έχουν μιλήσει περίπου εννέα λεπτά. Αυτό σημαίνει ότι θα φωνάζει στο τέλος η κ. Αυγερινού, η οποία είναι η τελευταία ομιλήτρια για σήμερα.

Λοιπόν, τον λόγο έχει ο κ. Βιλιάρδος, ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος της Ελληνικής Λύσης, για δεκαπέντε λεπτά.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΒΙΛΙΑΡΔΟΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κύριε Υπουργέ, καλούμαστε να συζητήσουμε για το Σύνταγμα επί μία ολόκληρη εβδομάδα σε μια εποχή που η Ελλάδα είναι η πιο χρεοκοπημένη χώρα του πλανήτη, ειδικά όσον αφορά το κόκκινο ιδιωτικό της χρέος, κι επίσης είναι έρμαιο των δανειστών, οι οποίοι δημεύουν ουσιαστικά τη δημόσια και ιδιωτική της περιουσία, όπως ο κάθε σύνδικος πτώχευσης σε μια εν λειτουργία χρεοκοπία, σε μια εποχή που τόσο στο δημογραφικό της πρόβλημα όσο και το μεταναστευτικό βρίσκονται σε έξαρση, ενώ όλο και περισσότεροι Έλληνες έχουν εγκαταλείψει και θα συνεχίσουν να εγκαταλείπουν την πατρίδα τους, αδυνατώντας να επιβιώσουν υπό τις συνθήκες της ανασφάλειας και της αβεβαιότητας που κλιμακώνονται.

Ας μην ξεχνάμε εδώ την πολιτική, κοινωνική, πολιτιστική και ηθική χρεοκοπία της χώρας μας, εκτός από την οικονομική, όπως επίσης τον κίνδυνο να χρεοκοπήσει ξανά οικονομικά το 2022 ή το αργότερο το 2032, έχοντας όμως τότε ξεπουλήσει τα πάντα. Δυστυχώς δε, η φύση είναι ανελέητη με εκείνα τα έθνη που αδυνατούν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά τα προβλήματά τους, οδηγώντας τα, χωρίς καμιά διάθεση υπερβολής, στον αφανισμό.

Επίσης, δυστυχώς, η ελληνική Κυβέρνηση αδυνατεί να καταλάβει πως, αν δεν βοηθήσουμε εμείς τον εαυτό μας, δεν θα μας βοηθήσει κανένας. Οπότε σταδιακά η Ελλάδα θα μετατραπεί κυριολεκτικά σε έναν ευρωπαϊκό σκουπιδότοπο, σε μια πολυπολιτισμική περιοχή πλημμυρισμένη με παράνομους μετανάστες και με έναν εξαθλιωμένο γηγενή πληθυσμό που αργά, αλλά σταθερά, θα εξαφανίζεται.

Σε σχέση με το Σύνταγμα μας τώρα θα ξεκινήσω με μια γενική αναφορά του κ. Κοντογιώργη στο πολιτικό σύστημα, η οποία έχει ως εξής:

«Επειδή το πολιτικό σύστημα έχει κατακτηθεί από το κομματικό σύστημα, το οποίο έχει τοποθετηθεί στη θέση του πολιτικού συστήματος, το κόμμα αντί να λειτουργεί ως διαμεσολαβητής της κοινωνίας και αυτού, μετέβαλε το κράτος από θεσμό στην υπηρεσία της κοινωνίας και του έθνους σε δυνάστη επί της κοινωνίας. Με δυο λόγια, το κομματικό κατεστημένο χρησιμοποιεί το κράτος για να ιδιοποιείται το δημόσιο αγαθό, όπως και οι περίξιοι αυτού ομάδες συμφερόντων που υφαίνει, κυριολεκτικά, για να λεηλατείται η κοινωνία. Το ελληνικό σύστημα έχει υπερβεί τους αξιωματικούς κανόνες της ολιγαρχίας και έχει μεταβληθεί σε ολιγαρχική συμμορία, σε ένα σύστημα δηλαδή που υποδομεί το σύνολο του κράτους σε επάλληλες ομάδες που εξυπηρετούν τα δικά τους συμφέροντα, λειτουργώντας λεηλατικά εις βάρος του συνόλου της κοινωνίας και του δημόσιου αγαθού.». Αυτά τα έχει πει ο κ. Κοντογιώργης.

Σύμφωνα τώρα με έναν άλλο επιφανή νομικό τα συμπεράσματα του οποίου δεν μπορούμε να κρίνουμε μεν αφού δεν ανήκουν στον τομέα των γνώσεών μας, αλλά οφείλουν να μας προβληματίσουν σοβαρά, είναι τα παρακάτω: «Το Σύνταγμα του 1975 με όλες τις αναθεωρήσεις του εγκαθίδρυσε ένα πολίτευμα κλειστό, το οποίο φρόντιζε μόνο για τη διαχείριση της εξουσίας των εμπνευστών του, χωρίς, δυστυχώς, να μεριμνά καθόλου για τη χρήστη δημοκρατική κυβέρνηση.».

Τα μεγαλύτερα προβλήματά του βρίσκονται στο πεδίο της οργάνωσης του κράτους, όπου σύμφωνα με το ισχύον Σύνταγμα, ισχύουν τα εξής:

Πρώτον, η Βουλή είναι δέσμια της εκάστοτε κυβέρνησης, λόγω της μη θεσμοθέτησης χωριστών εκλογών για την εκτελεστική και τη νομοθετική εξουσία, σε συνδυασμό με την παντελή έλλειψη θεσμών εσωκομματικής διαφάνειας και δημοκρατίας. Οι Βουλευτές δεν είναι ανεξάρτητοι, αλλά ψηφίζουν το νομοσχέδιο που καταθέτει η Κυβέρνηση υπό την απειλή της διαγραφής τους

σε περίπτωση μη τήρησης της κοιματικής πειθαρχίας. Οπότε, πράγματι, δεν υπάρχει κανένας λόγος να διαβάζουμε τα νομοσχέδια ή τα μηνύματα στο παρελθόν, αφού δεν μπορούν να μην τα υπογράφουν. Οι εκλογές διενεργούνται οπότε κρίνεται σκόπιμο από την εκάστοτε κυβέρνηση για μικροπολιτικούς καθαρά σκοπούς και όχι κάθε τέσσερα χρόνια όπως συμβαίνει σε όλες τις ευνομούμενες χώρες.

Δεύτερον, το κόμμα χωρίς η λειτουργία του να ρυθμίζεται, παρά μόνο με μια γενική διάταξη του άρθρου 29, έχει αναδειχθεί σε υπέρτατο θεσμό του κράτους. Το γεγονός δε ότι δεν ρυθμίζεται καθόλου ο τρόπος λειτουργίας του από το Σύνταγμα, έχει επιτρέψει την ύπαρξη τριτοκοσμικών κομμάτων στα οποία δεν υπάρχουν καν οι στοιχειώδεις δημοκρατικοί θεσμοί και τα καταστατικά, αλλά επικρατεί η θέληση του εκάστοτε Αρχηγού, καθώς επίσης και της αυλής του, σαν να είναι βασιλιάς. Ο Αρχηγός εάν ελέγχει το κόμμα, ελέγχει, εφόσον εκλεγεί το κόμμα του πρώτο, ολόκληρη τη Βουλή φυσικά και την Κυβέρνηση, ενώ διορίζει την ηγεσία της δικαιοσύνης.

Τρίτον, το Σύνταγμα στο γνωστό άρθρο 44 προβλέπει τη δυνατότητα διενέργειας δημοψηφίσματος μόνο κατόπιν απόφασης της κυβέρνησης ή της πλειοψηφίας της Βουλής, άρα του κόμματος που κυβερνάει είτε μόνο του είτε με τη συνεργασία κάποιου άλλου.

Τέταρτον, η δικαιοσύνη είναι σαφώς ακρωτηριασμένη, αφού σύμφωνα με το άρθρο 90 του Συντάγματος η ηγεσία της διορίζεται από την κυβέρνηση. Εκτός αυτού δεν υπάρχει συνταγματικό δικαστήριο αυξημένου κύρους για να κρίνει τη συνταγματικότητα ή μη των νόμων, καθώς επίσης για να διαπιστώσει εάν τηρήθηκε η προβλεπόμενη διαδικασία ψήφισής τους.

Πέμπτον, τα μέλη της εκάστοτε κυβέρνησης και όλοι οι Βουλευτές έχουν υποχρεωθεί συνταγματικά την προνομιακή μεταχείρισή τους και την ατιμωρησία τους έναντι των υπολοίπων πολιτών, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 62 και 86 του Συντάγματος, τα οποία μεταφέρθηκαν στο Σύνταγμα του 1975 από τα Συντάγματα του 1864, του 1911 και του 1952.

Εκτός αυτού, δεν προβλέπεται σύστημα δημόσιας λογοδοσίας, όπως ισχύει ακόμη και για το πιο μικρό σύλλογο, αφού στη Βουλή δεν κρίνεται ποτέ η τήρηση ή μη του εθνικού προϋπολογισμού του προηγούμενου έτους, ενώ δεν ευθύνεται κανένας για τις υπερβάσεις. Λογικά, λοιπόν, υποχρεώθηκε η χώρα, αφού αυτοί που διαχειρίζονται τα χρήματά μας δεν αναλαμβάνουν καμία ευθύνη και δεν λογοδοτούν σε κανέναν.

Δεν κρίνεται καν η στοιχειώδης τήρηση των προεκλογικών δεσμεύσεων που αναλαμβάνει κάθε κόμμα, οπότε οι πολίτες ψηφίζοντας δίνουν ουσιαστικά λευκή επιταγή. Ακόμη δε και ο θεσμός του ελέγχου των οικονομικών των κομμάτων της Βουλής είναι εντελώς διάτρητος, αφού διενεργείται μέσω μια επιτροπής στην οποία μετέχουν κατά πλειοψηφία μέλη της Βουλής, με αποτέλεσμα τα κόμματα να ελέγχουν ουσιαστικά τον εαυτό τους.

Έκτον, προφανώς δεν έχουν όλοι οι Έλληνες τα ίδια πολιτικά δικαιώματα, αφού τα κόμματα του Κοινοβουλίου εξασφαλίζουν προνομιακή χρηματοδότηση και προβολή.

Οφείλουμε να συμπληρώσουμε εδώ, πως στον απολογισμό του 2017 διαπιστώσαμε πως τα κόμματα έλαβαν μια έκτακτη επιχορήγηση ύψους 11.750.000 ευρώ επιπλέον της τακτικής, με την αιτιολογία πως δεν μπορούσαν να αντεπεξέλθουν με τα έξοδά τους. Οφείλουμε να σημειώσουμε εδώ ότι ο απολογισμός του 2017 έγινε μόλις πριν από μία εβδομάδα, ενώ προφανώς θα έπρεπε να έχει διενεργηθεί ήδη τον προηγούμενο χρόνο.

Αλήθεια, πόσοι Έλληνες και πόσες ελληνικές επιχειρήσεις έλαβαν κάτι ανάλογο; Έγινε γνωστό ως όφειλε στους πολίτες; Είναι σωστό αυτό για μια χρεοκοπημένη χώρα που μειώνει συνεχώς μισθούς και συντάξεις, περιορίζοντας το κοινωνικό κράτος και αυξάνοντας τους φόρους είτε άμεσα είτε με παραπλανητικά τεχνάσματα, όπως με τα τιμολόγια της ΔΕΗ;

Ο παραπάνω νομικός αναφέρεται σε πολλά άλλα, σκόπιμα ή μη, λάθη του Συντάγματος, τα οποία θα έπρεπε να διορθωθούν. Αλήθεια, πόσα από αυτά συμπεριλαμβάνονται στην παρούσα Αναθεώρηση του Συντάγματος; Σχεδόν κανένα.

Από την άλλη πλευρά τι νόημα έχει η συζήτηση, όταν το κυβερνών κόμμα θα είναι αυτό που τελικά θα αποφασίσει, ενώ όπου

χρειάζεται θα στηριχθεί από το άλλο κόμμα που έχει συμβάλλει ανάλογα στην υπερχρέωση και τη χρεοκοπία της χώρας, όποιο όνομα και αν χρησιμοποιεί σήμερα; Μήπως μόνο για να καταχωρηθούν οι απόψεις όλων μας σήμερα στα Πρακτικά της Βουλής, έτσι ώστε απλώς να υπάρχουν;

Τι ωφελεί, όμως, αφού οι θέσεις μας είναι καταγεγραμμένες στο πρόγραμμά μας, το οποίο μπορεί να μελετήσει ο καθένας από το διαδίκτυο;

Εντούτοις, ίσως έχει νόημα να αναφερθούμε περιληπτικά σε τι δεν προέβη η σημερινή Βουλή κατά τη δική μας άποψη. Εν προκειμένω στα εξής. Πρώτον, δεν τόλμησε να προχωρήσει έστω και σε πρόταση αλλαγής του τρόπου εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας απευθείας από τους πολίτες με αυξημένες αρμοδιότητες.

Δεύτερον, δεν τόλμησε να προτείνει επιτέλους τη σύσταση συνταγματικού δικαστηρίου για τον καθολικό έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων και για την προστασία των Ελλήνων, όπως έχουν όλα σχεδόν τα άλλα κράτη ακόμα και τα Σκόπια ή η Τουρκία.

Τρίτον, δεν τόλμησε καν να αγγίξει το άρθρο 110 για την Αναθεώρηση του Συντάγματος, ώστε να πάψει το Σύνταγμα να αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα του πολιτικού προσωπικού. Δεν πέρασε καν ως σκέψη η δυνατότητα εμπλοκής των πολιτών στις διαδικασίες τις σχετικές με την Αναθεώρηση του Συντάγματος, όπως ισχύει σε πολλά άλλα κράτη.

Εμείς προτείνουμε την εκκίνηση της διαδικασίας Αναθεώρησης και από τους πολίτες με τη συγκέντρωση διακοσίων χιλιάδων υπογραφών. Γιατί, άραγε, έχουμε την κοινωνία εξοστρακισμένη έξω από το πολιτικό σύστημα να ιδιωτεύει; Δεν αξίζει αυτός ο υπερήφανος λαός, που γέννησε τη δημοκρατία, να ορίζει μόνος του τις τύχες του; Τι μας εμποδίζει να του δώσουμε αυτές τις εξουσίες;

Τέταρτον, δεν τόλμησε να αγγίξει το ασυμβίβαστο Βουλευτή και Υπουργού, έτσι ώστε να υπάρχει πραγματική διάκριση των εξουσιών και να σταματήσει το ρουσφέτι στη χώρα μας.

Πέμπτον, δεν τόλμησε να προτείνει την κατάργηση του άρθρου 86, που αφήνει ατιμώρητους Υπουργούς και Πρωθυπουργούς.

Έκτον, δεν προτάθηκε η ανεξαρτητοποίηση της δικαιοσύνης με τη μη επιλογής της ηγεσίας της από την κυβέρνηση.

Έβδομον, έρχονται μεν στην παρούσα Αναθεωρητική Βουλή σημαντικότερα θέματα άμεσης δημοκρατίας, όπως δημοψηφίσματα από τους πολίτες και προτάσεις νόμων από τους πολίτες, τα οποία τέθηκαν κυρίως από τον ΣΥΡΙΖΑ, αλλά με υπερβολικές απαιτήσεις σε ό,τι αφορά στον αριθμό των απαιτούμενων υπογραφών.

Εμείς υποστηρίζουμε πως πρέπει να είναι εκατό χιλιάδες και τριάντα χιλιάδες αντίστοιχα, με κριτήριο το ποσοστό αυτού που έχει η Ιταλία. Όλα, όμως, απορρίπτονται από την έχουσα την πλειοψηφία Νέα Δημοκρατία, η οποία θεωρεί αυτή τη συμμετοχή των πολιτών επικίνδυνη. Άλλαξε, άλλωστε, αμέσως την απλή αναλογική, με την οποία ψήφισαν οι Έλληνες την τοπική αυτοδιοίκηση, με τη δημιουργία του αυταρχικού επιτελικού κράτους, αδιαφορώντας εντελώς για το ότι οι πολίτες επέλεξαν με το συγκεκριμένο σύστημα αυτούς που θα τους διοικούσαν.

Κλείνοντας, μετά από σαράντα πέντε περίπου μεταπολιτευτικά χρόνια η Τρίτη Ελληνική Δημοκρατία οδήγησε τη χώρα και τους πολίτες στη χρεοκοπία, την οποία όλοι ζήσαμε και ζούμε, τονίζοντας πως δεν χρεοκοπεί ποτέ μια χώρα αλλά χρεοκοπούν οι πολίτες της, οι οποίοι δυστυχώς δεν το έχουν ακόμα καταλάβει, παρά το ότι περνούν επί δέκα συνεχή χρόνια μια πολύ βαθιά κρίση μοναδική στην παγκόσμια ιστορία.

Αυτή η δημοκρατία απέτυχε και αντί εμείς να συμφωνήσουμε όλοι μαζί σε ριζικές τομές, έτσι ώστε να περάσουμε στην Τέταρτη Ελληνική Δημοκρατία και να ανοίξουμε τους ορίζοντες της ελληνικής κοινωνίας στον 21^ο αιώνα, συνεχίζουμε να βαδίζουμε στον ίδιο αποτυχημένο δρόμο που οδήγησε στην υποθήκευση της χώρας μας τουλάχιστον για ολόκληρο τον 21^ο αιώνα.

Το 2021 θα γιορτάσουμε τα διακόσια χρόνια από την απελευθέρωση από τον τουρκικό ζυγό, σκλαβωμένοι στους δανειστές. Θα γιορτάσουμε, δηλαδή, τη νέα υποδούλωσή μας; Χάσαμε το

όνομα της Μακεδονίας, με ό,τι αυτό συνεπάγεται, και, ταυτόχρονα, η Τουρκία είναι πάλι εδώ και αξιώνει τμήματα της ελληνικής επικράτειας.

Η Τρίτη Ελληνική Δημοκρατία, λοιπόν, απέτυχε και πρέπει να προχωρήσουμε το ταχύτερο στην Τέταρτη Ελληνική Δημοκρατία.

Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Ευχαριστούμε και εμείς, κύριε Βιλιάρδο, για την τήρηση του χρόνου.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως συμμετείχαν στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Ο Ρήγας και η Επανάσταση», που οργανώνει το Ίδρυμα της Βουλής, εικοσιπέντε μαθητές και μαθήτριες και τρεις εκπαιδευτικοί συνοδοί τους από το Γυμνάσιο της Νέας Περάμους.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Αγαπητά μου παιδιά, έχει ξεκινήσει σήμερα η κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία, δηλαδή η αναθεώρηση άρθρων του Συντάγματος. Για να καταλάβετε, μετά τη Δεύτερα που θα γίνει η ψηφοφορία, τα άρθρα του Συντάγματος τουλάχιστον για πέντε χρόνια στην ουσία εννέα χρόνια, δεν μπορούν να αναθεωρηθούν. Το Σύνταγμα είναι ο κορυφαίος νόμος του ελληνικού κράτους.

Θα ακούσετε τώρα τον κ. Ιωάννη Τραγάκη από τη Νέα Δημοκρατία, ο οποίος δεν μπορεί να πω ότι τυχαίνει αλλά είναι και ο αρχαιότερος Βουλευτής σήμερα στο Κοινοβούλιο, δηλαδή έχει εκλεγεί τις περισσότερες φορές.

Κύριε Τραγάκη, για επτά λεπτά έχετε τον λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ: Ξεκινώντας, κύριε Πρόεδρε, από αυτό που εσείς είπατε, ότι είναι η κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία, θέλω να πω ότι μου προκάλεσε θλίψη σήμερα ότι από όλους τους πολιτικούς Αρχηγούς μόνο ο Πρωθυπουργός ήταν εδώ, σε μια τέτοια κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία και αυτό είναι πολύ σημαντικό.

Εγώ είχα την τύχη να είμαι σχεδόν σε όλες τις αναθεωρήσεις. Ήμουν Γραμματέας της Βουλής το 1975, έχω διατελέσει Πρόεδρος της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος το 2007 και διετέλεσα Πρόεδρος, επίσης, στην Αναθεώρηση του Συντάγματος το 2014, όταν η Νέα Δημοκρατία τότε είχε υποβάλει μια πολύ σοβαρή πρόταση και πολλά άρθρα προς αναθεώρηση. Ήμουν και Αντιπρόεδρος στην προτεινόμενη Βουλή, με Πρόεδρο τον κ. Παρασκευόπουλο, και νομίζω ότι εκεί κάναμε μια πάρα-πάρα πολύ σοβαρή δουλειά. Το μόνο που από τις εκατόν πενήντα τέσσερις διατάξεις που είχαμε προτείνει προς αναθεώρηση ήρθαν στην Αναθεωρητική Βουλή μόνο σαράντα εννέα και από αυτές ελάχιστες είναι εκείνες οι οποίες πήραν τον απαιτούμενο αριθμό ψήφων για να συζητήσουμε.

Θα κάνω μια ιστορική αναδρομή σε ό,τι αφορά στα Συντάγματα. Από το 1821 έχουμε δεκάξι Αναθεωρήσεις των Συνταγμάτων. Από αυτές -κρατήστε το- μόνο τρεις έχουν γίνει σύμφωνα με τις συνταγματικές προβλέψεις, το 2001, το 2008 και τώρα.

Η παρούσα προς ψήφιση Αναθεώρηση μπορούσα να πω ότι, επειδή το έθεσε ο κύριος Πρόεδρος, καλωσορίζοντας τα παιδιά από τη Νέα Πέραμο, δεν έχει δύο σημαντικά άρθρα για μένα: Το άρθρο 16, που αφορά την ίδρυση μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα πανεπιστημίων και είναι ένα πολύ σημαντικό άρθρο -όπου χάσαμε την ευκαιρία, διότι όταν πρέπει να επανέλθουμε γι' αυτό το άρθρο, θα έχουν περάσει δέκα χρόνια- και το άρθρο 24. Ήταν δύο σημαντικά άρθρα τα οποία δεν καταφέραμε να αναθεωρήσουμε, να στείλουμε προς αναθεώρηση, υπ' ευθύνη της Αντιπολίτευσης, της τότε κυβέρνησης.

Θα ήθελα από την εμπειρία μου τώρα να αναφερθώ λίγο σε ό,τι αφορά σε ορισμένα άρθρα αιχμής, όπως παραδείγματος χάριν είναι το άρθρο 110, που αφορά στις διαδικασίες για την Αναθεώρηση του Συντάγματος. Είναι γνωστό ότι μια πολύ μεγάλη μερίδα των συνταγματολόγων έχουν πει πάντοτε ότι δεν πρέπει να αναθεωρήσουμε το άρθρο 110, για να μην εξελιχθεί το Σύνταγμα σε μια κοινή νομοθετική διαδικασία.

Υπάρχουν άλλοι και βέβαια, πολλοί οι οποίοι προτείνουν να αναθεωρείται το άρθρο 110. Το 1975, τότε που εγώ ήμουνα σε

εκείνη την Αναθεώρηση του Συντάγματος ο Κωνσταντίνος Καραμανλής, ο Κωνσταντίνος Τσάτσος, ο Κωνσταντίνος Παπακωνσταντίνου, ο Κωνσταντίνος Στεφανάκης είχαν εισαγάγει τη ρύθμιση ότι οι πλειοψηφίες πρέπει να είναι ως εξής και να παρεμβάλλονται εκλογές: Αν πάρεις στην πρώτη Βουλή εκατόν ογδόντα, τότε στη δεύτερη εκατόν πενήντα μία ή αν πάρεις στην πρώτη εκατόν πενήντα μία, στη δεύτερη εκατόν ογδόντα. Αυτό είναι το λεγόμενο «μεταπλειοψηφικό σύστημα», δηλαδή παρεμβάλλονται οι εκλογές.

Τώρα που αντιμετωπίζουμε αυτό το θέμα, έχω διατυπώσει κι εγώ την άποψη από παλιά, όπως και κορυφαίοι συνταγματολόγοι, ότι όλες οι υποδείξεις προς την προτεινόμενη Βουλή ως προς το περιεχόμενο των αναθεωρητέων διατάξεων δεν δεσμεύουν την Αναθεωρητική Βουλή. Έγινε μια πάρα πολύ σοβαρή και μεγάλη συζήτηση. Ανατρέξετε στα Πρακτικά. Ο κ. Στυλιανίδης και ο κ. Τζαβάρας, που ήταν ο εισηγητής και ο Πρόεδρος της επιτροπής μας και τους ευχαριστούμε γιατί επιτέλεσαν ένα τεράστιο έργο, είχαν αναλύσει στο άρθρο γιατί δεν πρέπει η προτεινόμενη Βουλή να δεσμεύει με τις προτάσεις της την Αναθεωρητική Βουλή. Υπάρχουν τόσες πολλές γνωμοδοτήσεις που το αναφέρουν αυτό, ο Σβώλος το 1933, ο Κυριακόπουλος το 1962, ο Γεωργόπουλος το 1963, ο Μάνεσης το 1980, ο Βενιζέλος το 1984, ο Παραράς το 2018, ο Πρόεδρος των Ελλήνων Συνταγματολόγων και Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου της Βουλής καθηγητής κ. Μαυριάς. Κατά την άποψη αυτή η προτεινόμενη Βουλή δεν καθορίζει παρά μόνο το πλαίσιο της Αναθεώρησης, δηλαδή τις διατάξεις που χρειάζεται να τροποποιηθούν, να αντικατασταθούν, να συμπεριληφθούν με την προσθήκη νέων διατάξεων ή να ερμηνευτούν αυθεντικά.

Θα αναφερθώ για λίγο και στο άρθρο 32 που συμφώνησαν όλα τα κόμματα για την αποδέσμευση της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τις εκλογές. Έχουμε αναρωτηθεί ποτέ τι είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας; Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι μονοπρόσωπο όργανο του Αρχηγού του κράτους. Είναι το σύμβολο της εθνικής ενότητας, ο ρυθμιστής του πολιτεύματος αλλά όχι ο εγγυητής. Ο εγγυητής του πολιτεύματος είναι ο λαός. Όχι, όμως, μόνο αυτό. Επειδή ακούω πολλές φορές να λένε «εκπρόσωπος του λαού», ο Βουλευτής δεν είναι εκπρόσωπος του λαού. Ο Βουλευτής είναι αντιπρόσωπος του λαού. Αυτή είναι η καθαρή δημοκρατία και, πραγματικά, αυτό ανελύθη από τον κ. Τζαβάρα.

Επίσης ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας μετέχει και ασκεί έλεγχο νομιμότητας στην εκτελεστική εξουσία και έχει και ελάχιστες δικαστικές αρμοδιότητες.

Όπως είχε, λοιπόν, αυτός ο εναλλακτικός τρόπος, πόσες φορές νομίζετε ότι διαλύθηκε η Βουλή και προκηρύχθηκαν εκλογές λόγω μη επίτευξης εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας; Τρεις φορές. Μπορεί το 1989 να διαλύθηκε η Βουλή για τη μη επίτευξη εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας, αλλά αυτό είχε γίνει συναινετικά. Η πρώτη φορά για εμένα ήταν το 2009, όταν ο τότε Πρωθυπουργός Γιώργος Παπανδρέου είπε επί λέξει: «Θα οδηγήσω τον τόπο σε εκλογές ούτως ή άλλως, ασχέτως αν δεν διαφωνώ με τον υποδεικνυόμενο Πρόεδρο της Δημοκρατίας τον οποίο θα ψηφίσουμε μετά...».

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Επίσης, κύριε Πρόεδρε, θα θελήσω λίγα λεπτά ακόμα, γιατί δεν θα μιλήσω στα άρθρα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Συνεχίστε, κύριε Τραγάκη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ: Η τρίτη φορά ήταν το 2015 επί ΣΥΡΙΖΑ, όταν με βίαιο τρόπο διεκόπη η θητεία της κυβέρνησης Σαμαρά και οδηγήθήκαμε σε εκλογές.

Εγώ νομίζω ότι υπάρχουν και άλλες διατάξεις τις οποίες μπορούμε να συζητήσουμε. Κατ' αρχάς συμφωνήσαμε για την αποδέσμευση της εκλογής. Τι πρότείνει ο ΣΥΡΙΖΑ; Πρότείνει να γίνουν εννέα ψηφοφορίες, τρεις στην πρώτη Βουλή και μετά στην Αναθεωρητική Βουλή να γίνεται μία ψηφοφορία ανά μήνα επί έξι μήνες, άρα εννιά ψηφοφορίες.

Τα δικά μου ερωτήματα είναι τα εξής: Λήγει η θητεία της κυβέρνησης σ' αυτό το εξάμηνο, είτε διότι παραιτείται είτε διότι τε-

λιώνει η θητεία της και οδηγούμαστε σε εκλογές. Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα εκλέγεται με διακόσιες και εκατόν ογδόντα ψήφους, στην επόμενη Βουλή που ξεκινάει πάλι η διαδικασία εκλογής του, πάλι θα θέλει διακόσιες ψήφους, άρα είναι δύο διαφορετικές ψήφοι Βουλευτών και στις δύο ψηφοφορίες.

Και κάτι άλλο: Εάν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας εκλείψει ή λήξει η θητεία του στην περίοδο αυτού του εξαμήνου, τότε πάλι θα οδηγηθούμε σε εκλογές, που νομίζω ότι το θέμα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας θα είναι παρεμπιπτόν, διότι τότε θα έχουμε οδηγηθεί σε εκλογές και τα κόμματα θα κοιτάνε τις εκλογές και πάλι θα έχουμε διαφορετική ψηφοφορία. Άρα αντιλαμβάνεστε ότι δημιουργείται ένα πάρα πολύ μεγάλο θέμα.

Προτάθηκε, παραδείγματος χάριν, να κάνουμε προσφυγή στον λαό. Είχε συζητηθεί πάρα πολλές φορές αυτό. Δεν σας κρύβω ότι είχε συζητηθεί και το 2001 και το 2008, τότε που ήμουν Πρόεδρος εγώ. Νομίζω ότι έχει συζητηθεί ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ: Στην πρότασή σας το 2014.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΑΓΑΚΗΣ: Ναι. Να απαντήσω στο ερώτημα αυτό. Τι γίνεται στις άλλες χώρες; Γίνεται σε πολλές χώρες, αλλά σ' αυτές τις χώρες το σύστημα είναι ημιπροεδρικό, είναι ένα σύστημα που προήλθε από χώρες οι οποίες ήταν κάποτε σε ολοκληρωτικά καθεστώτα. Αν με ρωτήσετε για την Αυστρία, θα σας πω ότι η Αυστρία ήθελε να επιστημοποιηθεί ως κράτος σε σχέση με τη Γερμανία, γι' αυτό έχουν απευθείας εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας.

Άρα η μόνη εφικτή πρόταση είναι αυτή της Νέας Δημοκρατίας, να εκλέγεται από την παρούσα Βουλή σε τρεις ψηφοφορίες.

Θα ήθελα να αναφερθώ επ' ολίγον και για τα άρθρα 62 και 86 που αφορούν την τιμή του πολιτικού κόσμου. Εδώ συμπίπτουν όλες οι προτάσεις των κομμάτων. Όλοι μας με ομοφωνία σχεδόν θελήσαμε να προστατεύσουμε το κύρος του πολιτικού κόσμου και γι' αυτό προτείνουμε ορισμένες βελτιώσεις στο άρθρο 62 και στο άρθρο 86, δηλαδή να έχουν την ίδια νομική αντιμετώπιση με τους απλούς πολίτες και οι Υπουργοί και οι Βουλευτές.

Σε ό,τι αφορά, όμως, το άρθρο 62, θα μου επιτρέψετε να αναφέρω το ακαταδίκωτο, το οποίο απέχει από το ανεύθυνο. Άλλο το ανεύθυνο των Βουλευτών και άλλο το ακαταδίκωτο. Το ανεύθυνο είναι εκείνο που προβλέπεται από τα άρθρα 60 και 61 του Συντάγματος, που αναφέρονται σε παραλείψεις και πράξεις που βρίσκονται σε άμεση συνάρτηση με το βουλευτικό λειτουργήμα, ενώ το ακαταδίκωτο αναφέρεται σε οποιαδήποτε αξιόποινη πράξη Βουλευτή που δεν σχετίζεται με το λειτουργήμα του. Εξαίρεση στην αρχή του ακαταδικώτου, βέβαια, είναι αυτό που αναφέρεται ρητώς στο άρθρο 62 παράγραφος 4 για τα αυτόφωρα αδικήματα.

Άλλη βασική διαφορά μεταξύ του ακαταδικώτου και του ανεύθυνου είναι ότι το τελευταίο, δηλαδή το ανεύθυνο, δεν έχει χρονικό περιορισμό, ενώ το ακαταδίκωτο ισχύει μόνο όσο διαρκεί η βουλευτική θητεία. Αυτή είναι μια σημαντική διαφορά μεταξύ του ανεύθυνου και του ακαταδικώτου.

Θα πω δυο κουβέντες και για το άρθρο 86 και κλείνω, κύριε Πρόεδρε, και σας ευχαριστώ. Έχει, πράγματι, πάρα πολλές οικονομικές λεπτομέρειες. Υπερβαίνει κατά πολύ τον σκοπό της προστασίας των Υπουργών από συνεχόμενες μηνύσεις που τους εμπόδιζαν να ασκήσουν το έργο τους. Επιπλέον, η συμπαρομοιότητα των συμμετεχόντων στο ειδικό δικαστήριο και όχι στα τακτικά ποινικά δικαστήρια έρχεται σε σύγκρουση μ' αυτό που στην Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρείται δίκαιη δίκη. Η σύμβαση αυτή, λοιπόν, αναθεωρείται και πρέπει να βάλουμε σ' αυτό και αρκετές διατάξεις και να αλλάξουμε αρκετές διατάξεις που αναφέρονται στον ν.3961.

Κλείνοντας, θα ήθελα να επισημάνω ότι η Νέα Δημοκρατία πρότεινε διατάξεις για ένα Σύνταγμα λειτουργικό, σοβαρό, με κοινωνικό πρόσημο, προοδευτικό, με σημαντικές παρεμβάσεις σε ό,τι αφορά τη νομοθετική εξουσία, δηλαδή και το Κοινοβούλιο, την εκτελεστική εξουσία, δηλαδή την κυβέρνηση και τη δικαστική εξουσία, την παιδεία, το περιβάλλον, τα δημοσιονομικά. Δυστυχώς οι περισσότερες διατάξεις από την προηγούμενη προτείνουσα Βουλή δεν εκρίθησαν αναθεωρητές. Τουλάχιστον γι' αυτές που προτάθηκαν τώρα, θα ήθελα να ζητήσω από τους κύριους συναδέλφους να μην αφήσουν και αυτή την ευκαιρία να

πάει χαμένη και να προχωρήσουμε σε ρυθμίσεις που θα αφήσουν το αποτύπωμά τους για πολλά χρόνια.

Σας ευχαριστώ. Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Να είστε καλά, κύριε Τραγάκη.

Φαντάζομαι ότι είναι ευνόητος ο λόγος για τον οποίο έδωσα περισσότερο χρόνο στον κ. Τραγάκη, άρα αυτό δεν θα το εκμεταλλευθεί κανένας συνάδελφος.

Ο κ. Σκουρολιάκος από τον ΣΥΡΙΖΑ έχει τον λόγο. Ακολουθεί ο κ. Λιβανός από τη Νέα Δημοκρατία.

Ορίστε, κύριε Σκουρολιάκο, έχετε τον λόγο.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ (ΠΑΝΟΣ) ΣΚΟΥΡΟΛΙΑΚΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, βασικό κύτταρο της εξέλιξης του πολιτισμού είναι η Αναθεώρηση του βασικού χάρτη της πολιτικής συνύπαρξής μας. Η Αναθεώρηση του θεμελιώδους νόμου που αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των πολιτών, καθώς και τους βασικούς κανόνες του κράτους, ξεκινά σήμερα στην Ολομέλεια της Βουλής. Καλούμαστε στην παρούσα βουλευτική περίοδο να καταγράψουμε την εξέλιξη του πολιτεύματός μας μέσα στο πεδίο αντιπαράθεσης ή και σύγκρουσης ακόμα των ιδεών ανάμεσα σε κατηγορίες πολιτών με διαφορετικές ιδεολογικές αφετηρίες αλλά και συμφέροντα. Θα αποτυπωθεί εδώ η σημερινή εικόνα που διαμορφώνεται από τη διαπάλη μέσα στην κοινωνία του συμφέροντος των πολλών και εκείνου των ολίγων και κατεχόντων οικονομική δύναμη και εξουσία.

Από τον Αύγουστο του 2018 απαλλαγίκαμε από τις δουλειές των μνημονίων τα οποία επέβαλε η κρίση, αφήνοντας πίσω και τις παρεκκλίσεις από τη συνταγματική νομιμότητα που επέβαλαν οι απαιτήσεις των δανειστών μας, γιατί υπήρξαν παρεκκλίσεις από τη συνταγματική τάξη. Να θυμίσω τον κατάπτυστο υποκατώτατο μισθό και την έλλειψη διαπραγματεύσεων για τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας και όχι μόνο.

Αφήνοντας πίσω, λοιπόν, την αναγκαστική συνδιαλλαγή μας με μη θεσμοθετημένα όργανα όπως το Eurogroup, καλούμαστε να εργαστούμε τώρα προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της έκφρασης της λαϊκής κυριαρχίας, την ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμοποίησης της Βουλής, την κατοχύρωση της αυτονομίας της εκτελεστικής εξουσίας από κάθε είδους εξωθεσμικά κέντρα και παρεμβάσεις και επιτέλους να φροντίσουμε για την αποκατάσταση της τιμής και της αξιοπιστίας της πολιτικής. Μόνο έτσι αποκαθίσταται και δυναμώνει η εμπιστοσύνη των πολιτών στους δημοκρατικούς θεσμούς, μόνον έτσι ο πολίτης συμμετέχει συνειδητά και παραγωγικά στη δημοκρατική διαδικασία.

Θα ήθελα να θίξω ένα-δύο μόνο πεδία από όσα η παρούσα συνταγματική Αναθεώρηση περιλαμβάνει και πρώτα-πρώτα εκείνα που αφορούν τη σχέση Πολιτείας - Εκκλησίας, που έχει τόσο ταλανίσει τον κοινό μας βίο ιστορικά.

Ευθύς εξαρχής να δηλώσω πως πιστεύω ότι η θρησκεία δεν έχει ανάγκη το κράτος και το κράτος δεν έχει ανάγκη τη θρησκεία. Θα πρέπει να πορεύονται παράλληλα πιστεύω, αλλά αυτό δεν κατέστη δυνατό από την πρώτη περίοδο της ζωής του νεότερου ελληνικού κράτους, όταν η βαυαρική εξουσία, δηλαδή του Θεόκλητου Φαρμακίδη, απέσπασε τις ελληνικές μητροπόλεις από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, δημιουργώντας την Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Ελλάδος. Οι Βαυαροί θέλοντας να ασκήσουν πλήρη κυριαρχία επί του νέου κράτους, χρησιμοποίησαν την Ορθόδοξη Εκκλησία ως εργαλείο υπέρ του κράτους, ως νομιμοποιητικό μηχανισμό της δικής τους εξουσίας, μετατρέποντας τη θρησκεία σε κρατική ιδεολογία. Οι κατοπινές εξουσίες τη χρησιμοποιούσαν ως δικαιολογία και άλλοθι σε στιγμές που η δημοκρατία απειλείτο ή κατέρρεε. Να θυμίσουμε το ανθέμα κατά του Ελευθερίου Βενιζέλου, το «Ελλάς Ελλήνων χριστιανών» της χούντας των συνταγματαρχών, τα κηρύγματα από άμβωνος ενάντια στη Συμφωνία των Πρεσπών, που τώρα γίνεται αποδεκτή και σεβαστή από την κυβερνητική πλειοψηφία.

Ένα άλλο σημείο που έχει να κάνει με τα της Εκκλησίας και του κράτους είναι η θρησκευτική υποχρέωση για ορκοδοσία. Μα δεν μπορεί να είναι υποχρέωση θρησκευτική, κάτι που δεν προβλέπεται πουθενά στην ορθόδοξη πίστη. Προϋπόθεση καλής πί-

στης είναι ο εκκλησιασμός, η εξομολόγηση και η Θεία Μετάληψη. Δεν υπάρχει κανόνας ή άλλη υποχρέωση για θρησκευτικό όρκο. Ο Απόστολος Παύλος μάλιστα έχει πει ότι για όσους είναι κοντά στον Χριστό, δεν έχει σημασία ποιος κάνει περιτομή και ποιος όχι όλοι είναι πλάσματα του Θεού.

Πόσοι και πόσες άλλωστε δεν κρύφτηκαν πίσω από τον θρησκευτικό όρκο για να πράξουν παράνομα; Πόσοι δεν επικαλέστηκαν ως μεσάζοντα το ιερό ευαγγέλιο για να επιτελέσουν ακολούθως αμαρτίες και παρανομίες και όσον αφορά τη σφαίρα του κράτους και των οικονομικών και τόσα άλλα που όλοι γνωρίζουμε; Τουλάχιστον όταν κάποιος επικαλείται την τιμή και την υπόληψή του δίνοντας όρκο, διακινδυνεύει, εκποιεί, βάζει σε κίνδυνο ό,τι πιο πολύτιμο έχει ως μέλος της κοινωνίας. Δική του είναι η τιμή και η υπόληψή και όπως θέλει τη χειρίζεται. Όμως το ιερό ευαγγέλιο δεν μπορεί ο καθείς να το χρησιμοποιεί ως δικαιολογία και ως άλλοθι.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, η πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ για τη συνταγματική Αναθεώρηση αναζητά τη θεσμική ισορροπία, φροντίζοντας να κατοχυρώσει τη λαϊκή κυριαρχία και την αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών απέναντι στο ίδιο το κράτος, τους θεσμούς και τη δημοκρατική λειτουργία. Η συνταγματική κατοχύρωση του συστήματος της απλής αναλογικής είναι τεράστιο ποιοτικό άλμα προς τα εμπρός. Μα ως τότε θα χειρίζονται τις τύχες μας κυβερνήσεις πλειοψηφίας στη Βουλή, αλλά μειοψηφίας στο εκλογικό Σώμα και την κοινωνία; Η γενναία πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ για αποσύνδεση των εκλογών από την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας δίνει αέρα ζωής στο πολιτικό μας σύστημα να λειτουργήσει συναινετικά, συνεργατικά και με γενναιότητα να αντιμετωπίσει την ανάγκη συμπόρευσης και δημιουργικής συμφωνίας σε αυτά που μας ενώνουν.

Να σημειώσουμε και την πρόταση για δυνατότητα της μειοψηφίας να προτείνει τη σύσταση εξεταστικών επιτροπών, λειτουργία θετική για τη δημοκρατική λειτουργία του Κοινοβουλίου και τον σεβασμό των δικαιωμάτων της αντιπολίτευσης.

Το θέμα γύρω από τον νόμο περί ευθύνης Υπουργών πρέπει επιτέλους να τακτοποιηθεί, όπως το απαιτεί το σύνολο του ελληνικού λαού. Η αποσβεστική προθεσμία θα πρέπει να καταργηθεί, υπερψηφίζοντας την αναγκαία ερμηνευτική δήλωση.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, στη διαδικασία Αναθεώρησης του Συντάγματός μας που ξεκινά σήμερα, καλούμαστε να αποδείξουμε ως πολιτικές δυνάμεις ότι τιμούμε τον λαό, που στην περίοδο της κρίσης «έβαλε πλάτη» βλέποντας τις δημοκρατικές του κατακτήσεις και τα δικαιώματα να συρρικνώνονται. Πρέπει να επιστρέψουμε στον ελληνικό λαό τα δικαιώματα και την αξιοπρέπεια του. Πρέπει να του παραδώσουμε ένα αναμορφωμένο Σύνταγμα που απαντά στις αγωνίες και ανάγκες της εποχής μας.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Ευχαριστούμε και εμείς.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, σαράντα επτά μαθητές και μαθήτριες και δύο συνοδοί εκπαιδευτικοί τους, από το 11^ο Γυμνάσιο Πάτρας.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο κ. Λιβανός από τη Νέα Δημοκρατία και ακολουθεί ο κ. Ανδριανός.

Ορίστε, κύριε Λιβανέ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ - ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ (ΣΠΗΛΙΟΣ) ΛΙΒΑΝΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Αναθεώρηση του Συντάγματος είναι η κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία και νιώθω ειλικρινά τιμή να συμμετέχω σε αυτή.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Επιτροπή Αναθεώρησης τόσο στην προτεινόμενη Βουλή όσο και στην Αναθεωρητική, αλλά και προσωπικά τον κ. Στυλιανίδη για το επίπεδο πολιτικού και επισημονικού λόγου και τις συνεδριάσεις υψηλού επιπέδου και ταχύτητας που πραγματοποιήθηκαν.

Από τις σημαντικές διατάξεις που καλούμαστε να συζητήσουμε σήμερα, απουσιάζουν δύο κορυφαία άρθρα, το 16 και το 24, δύο άρθρα που η κυβέρνηση των ΣΥΡΙΖΑ και ΑΝΕΛ δυστυχώς δεν ψήφισε, με αποτέλεσμα να πρέπει να περιμένουμε περίπου δέκα χρόνια ακόμα. Γιατί πετάξαμε στο καλάθι των αχρήστων τη δυνατότητα ίδρυσης μη κρατικών ανώτατων ιδρυμάτων; Γιατί χάσαμε την ευκαιρία να καταστήσουμε την πατρίδα μας εκπαιδευτικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής της Ανατολικής Μεσογείου; Γιατί συνεχίζουμε να επιτρέπουμε αφ' ενός μισό δισεκατομμύριο να φεύγει από τη χώρα μας από τους Έλληνες και τις Ελληνίδες που επιχειρούν να σπουδάσουν στο εξωτερικό και αφ' ετέρου να στερούμαστε τις χιλιάδες ξένους φοιτητές, που θα ερχόντουσαν να σπουδάσουν στη δική μας χώρα; Γιατί αρνείστε να αντιληφθείτε ότι η ελευθερία επιλογής θα αναβάθμιζε και το δημόσιο πανεπιστήμιο; Η απάντηση είναι απλή. Ιδεοληψίες και προσκόλληση στο παρελθόν.

Ως προς το άρθρο 24, οι προτάσεις μας αφορούσαν την αποτελεσματικότερη προστασία του περιβάλλοντος, τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση του μεγάλου κινδύνου από την κλιματική αλλαγή. Χάσαμε, λοιπόν, την ευκαιρία. Αυτό δεν σημαίνει, όμως, πως η παρούσα Αναθεώρηση είναι άσκοπη και έπρεπε να σταματήσει, όπως κάποιοι εισηγήθηκαν στην Επιτροπή Αναθεώρησης. Οι προτεινόμενες αλλαγές αποτελούν, έτσι κι αλλιώς, βήμα προόδου και ωρίμανσης του πολιτικού μας συστήματος και ορθώς συνεχίζουμε.

Ξεχωριστής σημασίας είναι η τροποποίηση της παραγράφου 4 του άρθρου 54. Είναι κορυφαία για δύο λόγους: αφ' ενός επειδή συνδέεται με την ψήφο των αποδήμων Ελλήνων, αφ' ετέρου επειδή αποδεικνύει ότι μπορεί να υπάρξει συναίνεση μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων στη χώρα μας. Η Νέα Δημοκρατία, πιστή σε όσα έχει δεσμευθεί, δίνει στους Έλληνες του εξωτερικού δικαίωμα ψήφου, σαφώς με υπαναχωρήσεις από αυτό το οποίο θα θέλαμε, αλλά η πολιτική είναι τελικά η τέχνη του εφικτού. Ποτέ δεν θέσαμε όμως, σε κίνδυνο την «κόκκινη γραμμή» μας, την ισοψμία της ψήφου των Ελλήνων του εσωτερικού με του εξωτερικού.

Κορυφαία, επίσης, διάταξη είναι και το άρθρο 32 παράγραφος 4 του Συντάγματος. Η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας πρέπει να αποσυνδεθεί από τη διάλυση της Βουλής. Η πρότασή μας για εκλογή με εκατόν πενήντα μία ψήφους δεν συνιστά ευτελισμό, όπως μας κατηγορούν, του θεσμού. Η Νέα Δημοκρατία ποτέ από το 1975 δεν εργαλειοποίησε την προεδρική εκλογή. Αντιθέτως, δύο φορές οι πολιτικοί της αντίπαλοι χρησιμοποίησαν την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας για να ρίξουν κυβερνήσεις της Νέας Δημοκρατίας, με τα επακόλουθα που είναι γνωστά σε όλους.

Η εξέλιξη του κυβερνητικού έργου σε ορίζοντα τετραετίας είναι αναγκαία και εμείς είμαστε αποφασισμένοι να την προστατέψουμε. Παράλληλα, η εκλογή με την απόλυτη πλειοψηφία αποτυπώνεται ήδη στο Σύνταγμα, ενώ είναι και σε απόλυτη αρμονία με τις αρμοδιότητες του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Η παρούσα Αναθεώρηση, όμως, λαμβάνει και δύο άρθρα που αναβαθμίζουν την ίδια την κοινοβουλευτική δημοκρατία και προάγουν τη σχέση της κοινωνίας - πολιτικών, δηλαδή το άρθρο 62 για το «ακαταδίκωτο των Βουλευτών» και το 86 «περί ευθύνης Υπουργών».

Ως προς το άρθρο 62, αποτελεί κοινό τόπο όλων μας ότι η ασυλία πρέπει να αφορά μόνο την άσκηση των καθηκόντων του Βουλευτή και της πολιτικής του δραστηριότητας. Κατά τα λοιπά, θα ισχύει ο νόμος ο ίδιος, όπως ακριβώς για κάθε Έλληνα πολίτη.

Το άρθρο 86 έρχεται από πολύ παλιά. Τα επαναστατικά Συντάγματα προέβλεπαν ευνοϊκή μεταχείριση για τους Υπουργούς, Υφυπουργούς και τον Πρωθυπουργό, καθώς πάντα υπέβασκε μία προσπάθεια ποινικοποίησης της πολιτικής ζωής του τόπου μας. Τρικούπης εναντίον Δηληγιάννη, Βενιζέλος κατά Γούναρη, αλλά και το πρόσφατο '89.

Η πολιτική ιστορία του τόπου μας έχει δώσει πολύτιμα διδάγματα για την αξία του άρθρου αυτού. Εάν, όμως, υπάρχει ένα εμπόδιο που δημιουργεί στρέβλωση στην εφαρμογή αυτής της διάταξης, αυτό είναι η σύντομη αποσβεστική προθεσμία. Αυτή,

λοιπόν, ερχόμαστε να αλλάξουμε και η Βουλή θα μπορεί πλέον να ασκήσει δίωξη εντός της κοινής παραγραφής.

Με την αναθεώρηση του άρθρου 68 προστατεύονται και ενισχύονται τα δικαιώματα της κοινοβουλευτικής μειοψηφίας, αυξάνοντας τον κοινοβουλευτικό έλεγχο και τη δημοκρατική, πάνω, πίεση προς την εκάστοτε κυβέρνηση. Επιπλέον, η συνταγματική κατοχύρωση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος αποτελεί διάταξη με ουσιαστικό, θετικό, κοινωνικό πρόσημο.

Κλείνοντας, θα ήθελα να επισημάνω το διαφορετικό ύφος, αλλά και το περιεχόμενο της ομιλίας του εισηγητού του ΣΥΡΙΖΑ κ. Κατρούγκαλου. Προφανής ήταν στα αυτιά μας το πρώι η διαφορά με την αντίστοιχη ομιλία του εισηγητού της Πλειοψηφίας κ. Τζαβάρα και σε επίπεδο πολιτικό και σε επίπεδο θεωρητικής προσέγγισης. Από τη συναινετική και επιστημονική προσέγγιση, που τον παρακολουθήσαμε να έχει στην επιτροπή, πέρασε σε μία επιθετική μικροπολιτική στάση. Κατηγόρησε την πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για αντιδραστική, νεοφιλελεύθερη, εκτός πραγματικότητας. Τα λέω εν συντομία, γιατί δεν έχω πολύ χρόνο.

Εύχομαι, ειλικρινά, αυτή να μην είναι η κεντρική γραμμή του ΣΥΡΙΖΑ στη συζήτηση για το Σύνταγμα και γενικά στον δημόσιο λόγο σας. Να μη χρησιμοποιήσετε αυτήν εδώ την κορυφαία στιγμή για την κοινοβουλευτική μας διαδικασία στη συζήτηση εντός της Αιθούσης, για να λύσετε προβλήματα και πολιτικά αδιέξοδα εκτός της Αιθούσης.

Ως απάντηση στον καθηγητή κ. Κατρούγκαλο -δεν είναι εδώ- παρ' ό,τι δεν είμαι νομικός, τον παραπέμπω στον σπουδαίο καθηγητή -όλοι έχουμε διαβάσει βιβλία του, ακόμη και αν δεν είμαστε της Νομικής- τον καθηγητή των καθηγητών, τον συνταγματολόγο Αριστόβουλο Μάνεση.

Λέει, συγκεκριμένα, ο Μάνεσης για τον χαρακτήρα συμβιβασμού του Συντάγματος. «Το Σύνταγμα εμφανίζεται με τη μορφή Ιανού. Βλέπει και προς το παρελθόν και προς το μέλλον. Αντίστοιχη είναι και η λειτουργία του. Συντηρητική, στο βαθμό που προστατεύει τις υπάγουσες σχέσεις και δομές της κρατικά οργανωμένης κοινωνικής συμβίωσης και προοδευτική, στον βαθμό που ορισμένοι θεσμοί και διατάξεις του, μπορεί να χρησιμοποιούνται σαν προχωρημένες θέσεις μάχης για τις ανερχόμενες νέες, κοινωνικοπολιτικές δυνάμεις, διευκολύνοντας έτσι την ιστορική εξέλιξη».

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές -κλείνω με αυτό- η Αναθεώρηση που συζητάμε σήμερα, σίγουρα δεν είναι μία πλούσια Αναθεώρηση. Δεν είναι αυτή που θα θέλαμε να έχουμε. Είναι, όμως, η Αναθεώρηση, που τελικά, μπορούσαμε να έχουμε και σαφώς κινείται στη σωστή δημοκρατική κατεύθυνση και θα ήταν ευτύχημα για το πολιτικό μας σύστημα να τη στηρίξουμε όλοι.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Ευχαριστούμε.

Ο κ. Ανδριανός από τη Νέα Δημοκρατία έχει τον λόγο και ακολουθεί ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του Κινήματος Αλλαγής κ. Καμίνης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΑΝΔΡΙΑΝΟΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η διαδικασία που ξεκινήσαμε σήμερα είναι μία από τις ύψιστες λειτουργίες του Κοινοβουλίου, καθώς με την ολοκλήρωσή της θα κληθούμε να ορίσουμε με την ψήφο μας το περιεχόμενο του Καταστατικού Χάρτη της χώρας. Το γεγονός αυτό αποτελεί μεγάλη τιμή, ιδιαίτερα αυτές τις ημέρες που η παράγραφος 2 του άρθρου 51 του Συντάγματος ορίζει πως οι Βουλευτές αντιπροσωπεύουν το έθνος και όχι μόνο τους ψηφοφόρους τους, μόνο την εκλογική τους περιφέρεια ή μόνο οποιοδήποτε άλλο υποσύνολο αποκτά ξεχωριστό βάρος.

Δυστυχώς, το πρώτο, τουλάχιστον, σκέλος της αναθεωρητικής διαδικασίας δεν ήρθε στο ύψος των περιστάσεων. Βεβαίως, είναι δύσκολη η επιδίωξη και επίτευξη των απαιτούμενων συναίνεσεων σε συγκυρίες πολιτικής όξυνσης, όπως το περιβάλλον, εντός του οποίου ξεκίνησε αυτή η διαδικασία. Όπως, επίσης, είναι απολύτως σαφές πως η ευθύνη για το αποτέλεσμα δεν μπορεί να εξαντληθεί σε αναφορές για τα χαρακτηριστικά της συγκυρίας.

Πρώτα απ' όλα, δεν κατέστη δυνατόν να συμφωνηθεί η ανα-

θεώρηση άρθρων υπερώριμων προς τούτο, όπως είναι το άρθρο 16 -έτσι χάθηκε μία μεγάλη ευκαιρία για τον χώρο της εκπαίδευσης- και το άρθρο 24, όπου επίσης χάθηκε μία μεγάλη ευκαιρία για την προστασία του περιβάλλοντος από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής.

Δυστυχώς, δεν συμφωνήθηκε η αποτύπωση στο Σύνταγμα προβλέψεων για την καλή νομοθέτηση. Υπενθυμίζω εδώ το βασικό πόρισμα της πρόσφατης μελέτης, που δημοσίευσε το Κέντρο Φιλελεύθερων Μελετών, σύμφωνα με το οποίο κανείς από τους νόμους που ψηφίστηκαν πέρυσι, το 2018, δεν πληροί όλες τις κατά νόμο προβλεπόμενες προϋποθέσεις.

Τέλος, δυστυχώς, πολλές από τις προτεινόμενες διορθώσεις και προσθήκες είχαν ως γνώμονα, όχι την εξυπηρέτηση των αναγκών του έθνους μέσα από την ενίσχυση του δημοκρατικού μας πολιτεύματος, αλλά την ιδεολογική σήμανση σε επιμέρους κομματικά ακροατήρια.

Στην κατεύθυνση αυτή προτάθηκαν αλλαγές, που αντέβαιναν προς άλλα άρθρα του Συντάγματος, οι οποίες, αν τυχόν ψηφίζονταν, θα δημιουργούσαν θεσμικό χάος, αλλά και αλλαγές εντελώς αντίθετες προς τη συνταγματική παράδοση της χώρας, τα συστατικά στοιχεία της εθνικής μας ταυτότητας, αντίθετες προς τη βούληση και το δημοκρατικό φρόνημα της μεγάλης πλειονότητας των Ελληνίδων και των Ελλήνων.

Υπό αυτό, λοιπόν, το πρίσμα είναι εύλογη η κριτική που δυστυχώς, για ακόμη μία φορά διατυπώνεται ότι και αυτή η αναθεωρητική διαδικασία κατέληξε σε μία ακόμη χαμένη ευκαιρία. Βεβαίως, τα επιμέρους πεδία, όπως εν τέλει κατά το δεύτερο σκέλος της διαδικασίας επετεύχθη, η αναγκαία ευρεία συναίνεση, αποτελούν μία κάποια παρηγορία.

Ιδιαίτερα θέλω να σταθώ σε κάποια επιμέρους σημεία. Πρώτα απ' όλα, στις προβλέψεις για τη θεσμική αναβάθμιση του ρόλου του Κοινοβουλίου με τη θέσπιση της δυνατότητας σύστασης εξεταστικής επιτροπής, ύστερα από πρόταση δέκα Βουλευτών της αντιπολίτευσης, τις προβλέψεις περί ευθύνης Υπουργών, αλλά και την αυστηροποίηση της ασυλίας των Βουλευτών σε ό,τι αφορά την παραγραφή ποινικών αδικημάτων, ένα προκλητικό παραθυράκι, που ευλόγως υπονόμωσε σημαντικά την εμπιστοσύνη των πολιτών έναντι των δημοκρατικών μας θεσμών.

Τον ίδιο στόχο εξυπηρετεί η διευκόλυνση της στελέχωσης των ανεξάρτητων αρχών και κατ' εξοχήν η αποδέσμευση της διαδικασίας εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τις βουλευτικές εκλογές. Πρόκειται για μία αλλαγή που αποκλείει κάθε προσπάθεια εκμετάλλευσης του ρόλου του ύπατου πολιτειακού άρχοντα της χώρας για την εξυπηρέτηση μικροκομματικών στοχέσεων, όπως έγινε από τους πολιτικούς αντιπάλους της Νέας Δημοκρατίας στο παρελθόν.

Είναι ιδιαίτερα θετικό ότι αυτή η εντελώς απαραίτητη διόρθωση έχει ευρύτατη στήριξη, αποδεικνύοντας ότι οι κατάλληλοι κανόνες συμβάλουν καθοριστικά στην εναρμόνιση των επί μέρους συμφερόντων με το κοινό καλό.

Ιδιαίτερα ουσιαστικό και συμβολικό χαρακτήρα έχει ακόμη η προσθήκη στο άρθρο 21 της αναφοράς στο ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, ένα από τα αποτελεσματικότερα εργαλεία για την καταπολέμηση της φτώχειας και προστασίας της οικογένειας. Πρόκειται -υπενθυμίζω- για έναν από τους κεντρικούς πυλώνες της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς και για ένα μέτρο που πρώτη φορά προτάθηκε από τον Χάγιεκ και τον Φρίντμαν, με τη λογική ότι αποτελεί υποχρέωση για κάθε έκτακτη κοινωνία να διασφαλίζει ένα κατώφλι αξιοπρεπούς διαβίωσης, ένα αποτελεσματικό δικτυ κοινωνικής προστασίας για τα λιγότερο τυχερά μέλη της.

Θέλω, τέλος, να σταθώ στις προβλέψεις για το δικαίωμα και τη διευκόλυνση της ψήφου των Ελλήνων πολιτών, που διαμένουν στο εξωτερικό. Η συναίνεση η οποία, εν τέλει, επετεύχθη επιτρέπει με τη μερική βελτίωση μίας εντελώς απαράδεκτης συνθήκης για το καθολικό δικαίωμα της ψήφου των Ελλήνων πολιτών του εξωτερικού απέναντι σε Έλληνες πολίτες, που υποτίθεται ότι έχουν κατοχυρωμένα ίσα δικαιώματα με κάθε άλλον Έλληνα πολίτη, έχουν την πατρίδα στην καρδιά και την ψυχή τους και δίνουν με δέσμευση και θέρμη από τον τόπο της διαμονής τους, αγώνα για τα εθνικά μας συμφέροντα.

Ελπίζω αυτή η αλλαγή να αποτελέσει το πρώτο βήμα για την

πλήρη διόρθωση στο μέλλον μιας αδικίας, που μπορεί για δεκαετίες να δικαιολογούνταν στη βάση της ανεπάρκειας των μέσων, για παράδειγμα, της τεχνολογίας, σήμερα όμως είναι εντελώς αδικαιολόγητη και εκθέτει ανεπανόρθωτα όσους επιδιώκουν τη διαιώνισή της.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, όσο η σημερινή Κυβέρνηση προχωρά έμπρακτα στην κατεύθυνση της αποκατάστασης της κανονικότητας, όσο αφήνουμε πίσω την πολυετή κρίση, που συγκλόνισε την πατρίδα μας και την κοινωνία μας, τόσο θα διευρύνεται και το πεδίο της εφικτής συναίνεσης μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων της χώρας. Προς το παρόν, είναι θετικό το γεγονός ότι τουλάχιστον σε αυτά τα λίγα, αλλά καίρια σημεία καταφέραμε να συνεννοηθούμε. Παρά τις πολλές χαμένες ευκαιρίες, έχουμε την ευκαιρία να βελτιώσουμε ουσιαστικά το περιεχόμενο του Καταστατικού Χάρτη της χώρας. Ας την αξιοποιήσουμε, λοιπόν.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Ευχαριστώ κι εγώ.

Τον λόγο έχει ο κ. Καμίνης, Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του Κινήματος Αλλαγής, για δεκαπέντε λεπτά και ακολουθεί η κ. Παπακώστα από τη Νέα Δημοκρατία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΜΙΝΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σήμερα αρχίζει η τελική φάση της Αναθεώρησης του Συντάγματος, η οποία δυστυχώς, όπως και η προηγούμενη του 2008, θα αποδειχθεί μια Αναθεώρηση ήσσονος σημασίας ως προς την προστιθέμενη συνταγματική αξία της, μείζονος όμως βαρύτητας για το συνταγματικό της κόστος. Γιατί το επόμενο αναθεωρητικό διάβημα δεν θα μπορέσει να αναληφθεί, παρά μόνο αφού θα έχει μεσολαβήσει μία πενταετία από την περάτωση της παρούσας Αναθεώρησης.

Το αποτέλεσμα είναι ότι η επόμενη δεκαετία για τη χώρα μας θα είναι συνταγματικώς άγονη και η ευθύνη βεβαίως, κατά κύριο λόγο, βαρύνει τους πρωταγωνιστές της υπόθεσης, τον ΣΥΡΙΖΑ και τη Νέα Δημοκρατία, που εναλλάχθηκαν σε ρόλο συμπολίτευσης και μείζονος αντιπολίτευσης στις δύο Βουλές, που εμπλέκονται στην αναθεωρητική διαδικασία. Από εσάς, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι της Νέας Δημοκρατίας και του ΣΥΡΙΖΑ, έλειψε το θάρρος να κάνετε ένα βήμα ο ένας προς την κατεύθυνση του άλλου, προκειμένου να επιτευχθεί η συναίνεση, που αμφότεροι μας συνομολογείτε ότι επιβάλλει η ίδια η αναθεωρητική διαδικασία, στην πράξη όμως την υπονομεύσατε.

Η σημερινή Αναθεώρηση είναι κατώτερη των περιστάσεων, γιατί εξαντλείται σε προβλήματα που θα μπορούσαν να έχουν λυθεί από την κοινοβουλευτική πρακτική, χωρίς να χρειάζεται να καταφύγουμε σε αλλαγή του συνταγματικού κειμένου. Ας εστιάσουμε προς στιγμήν την προσοχή μας στις διατάξεις εκείνες, που με βεβαιότητα, θα αναθεωρηθούν, αυτές δηλαδή που συγκέντρωσαν εκατόν ογδόντα μία ψήφους στην προτεινόμενη Βουλή. Θα δούμε ότι ουσιαστικά, πάμε να ανασκευάσουμε λάθη του παρελθόντος, για τα οποία είμαστε υπεύθυνοι εμείς οι ίδιοι, εννοώ οι πολιτικές δυνάμεις της χώρας που είχαν πάγια κοινοβουλευτική εκπροσώπηση τις τελευταίες δεκαετίες είτε πρόκειται για λάθη που αφορούν την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, όπως η καταστράγγιση της διαδικασίας στην τελευταία προεδρική εκλογή, που κατέληξε στην εκβιασμένη διάλυση της Βουλής είτε την εκ συστήματος καταχρηστική εφαρμογή των διατάξεων στα θέματα της ποινικής ευθύνης των Υπουργών και της βουλευτικής ασυλίας ή ακόμη την απροθυμία να συναίνεσουμε στην εκλογή των ανεξάρτητων αρχών, ώστε να επιτύχουμε την από το Σύνταγμα πλειοψηφία. Αλλά ακόμη και στο θέμα των εξεταστικών επιτροπών η ισχύουσα συνταγματική διάταξη ήδη μας προτρέπει emphaticά, με την ισχύνη πλειοψηφία των δύο πέμπτων που προβλέπει, να επιτρέπουμε τη σύστασή τους ακόμη και από τη μειοψηφία, προτροπή, βέβαια, την οποία οι διαδοχικές πλειοψηφίες ουδέποτε σεβάστηκαν.

Με λίγα λόγια, πρόκειται, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, για μία συνταγματική Αναθεώρηση σαφώς αυτοαναφορική. Οι υπό αναθεώρηση διατάξεις, αυτές καθ' αυτές, δεν παρουσιάζουν πρόβλημα, απλώς εφαρμόστηκαν εσφαλμένα. Κι όμως η κοινοβουλευτική τάξη, η πολιτική ελίτ της χώρας, που φέρει την ευθύνη αυτής της εσφαλμένης εφαρμογής, δεν διστάζει να αναθεω-

ρήσει τις διατάξεις αυτές και να παραλείψει άλλες σημαντικές, καταδικάζοντας ουσιαστικά τη χώρα σε συνταγματική ακινησία για την επόμενη δεκαετία. Ασφαλώς, ο αναθεωρητικός νομοθέτης οφείλει να συνομιλεί με το παρελθόν, να λαμβάνει υπ' όψιν του την πολιτική πρακτική και εκεί που χρειάζεται να παρεμβαίνει διορθωτικά στο Σύνταγμα, όχι όμως όταν το ίδιο το Σύνταγμα έχει καλώς, αλλά αυτό που πάσχει είναι η εφαρμογή του, λόγω της ενδημικής πόλωσης που κυριαρχεί για τα καλά πια στα πολιτικά μας ήθη. Την πόλωση και τον διχασμό δεν θα τα ξερκίσει από το πολιτικό σύστημα ο αναθεωρητικός νομοθέτης, αλλά μια γειωμένη στα πραγματικά και όχι στα φανταστικά προβλήματα της χώρας πολιτική, Πολιτική δηλαδή με πι κεφαλαίο.

Η παρέμβαση του αναθεωρητικού νομοθέτη είναι πάντως αναγκαία, όταν οι συνταγματικές διατάξεις αυτές καθ' αυτές προκαλούν παθογένειες στη λειτουργία του κοινοβουλευτικού πολιτεύματος είτε επειδή περιέχουν ελαττωματικές ρυθμίσεις είτε επειδή απουσιάζουν αναγκαίες ρυθμίσεις. Στην πρώτη περίπτωση περιλαμβάνεται, παραδείγματος χάριν, η διάταξη του άρθρου 90 παράγραφος 5, σύμφωνα με την οποία η ηγεσία των ανώτατων δικαστηρίων ορίζεται από την Κυβέρνηση, διάταξη που έχει υπονομεύσει την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, αφού μέσα από τον διορισμό της ηγεσίας της απευθείας από την Κυβέρνηση σφουρηλατούνται αλυσίδες εξάρτησης, που διαπερνούν όλες τις βαθμίδες της δικαστικής εξουσίας.

Υπάρχουν όμως και συνταγματικές διατάξεις, που χρειάζονται συμπλήρωση, προκειμένου να αναπτύξουν τη μεταρρυθμιστική δυναμική, που ήδη αυτές οι ίδιες εμπεριέχουν, δυναμική που δυστυχώς διαδοχικές κοινοβουλευτικές πλειοψηφίες δεν αξιοποίησαν, λόγω της γενικευμένης ιδρυτικής αδράνειας του πολιτικού μας συστήματος. Αυτό, παραδείγματος χάριν, συμβαίνει με το άρθρο 102 παράγραφος 1, που ρυθμίζει τα της τοπικής αυτοδιοίκησης. Εδώ θα έπρεπε επιτέλους, να τολμήσουμε μία ριζική αναθεωρητική τομή, να επιβάλλουμε στον κοινό νομοθέτη την υποχρέωση να προχωρήσει σε μία ουσιαστική αποκέντρωση της δημόσιας διοίκησης. Προς τιμήν του Κινήματος Αλλαγής, και στις δύο περιπτώσεις, που προανέφερα, τόσο στα του ορισμού της ηγεσίας της δικαιοσύνης όσο και στα της τοπικής αυτοδιοίκησης, έχει διατυπωσει τις απαραίτητες ριζοσπαστικές προτάσεις συνταγματικής Αναθεώρησης.

Υπάρχουν όμως και άλλα συνταγματικά πεδία, όπου η παρούσα Αναθεώρηση θα έπρεπε να έχει παρέμβει δραστικά, λόγου χάρι η διεύρυνση της δημοκρατίας, όχι βέβαια με την πληθωριστική εισαγωγή του θεσμού του δημοψηφίσματος, όπως προτείνει με απύθμενο θράσος ο ΣΥΡΙΖΑ, ο νεκροθάφτης του θεσμού, όπως απέδειξε η προσβλητική για τη δημοκρατία εμπειρία του 2015. Εμείς, χωρίς να εισακουστούμε, δυστυχώς, προτείναμε τη λαϊκή νομοθετική πρωτοβουλία, που παρέχει την ευκαιρία σε ένα τμήμα του εκλογικού σώματος να ενεργοποιηθεί ακηδεμόνευτα, καταθέτοντας αμέσως, το ίδιο, πρόταση νόμου στη Βουλή.

Αξίζει, λοιπόν, να αναρωτηθούμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, για την πραγματική αξία του αναθεωρητικού εγχειρήματος, το οποίο καλούμαστε αυτή τη βδομάδα να ολοκληρώσουμε. Περισσότερο, όμως, οφείλουμε να εντοπίσουμε τους μεγάλους απόντες της τρέχουσας συνταγματικής Αναθεώρησης, την παιδεία, τη δημόσια διοίκηση και τη δικαιοσύνη, γιατί αυτοί είναι οι τρεις μεγάλοι ασθενείς της χώρας. Κι όμως, το αναθεωρητικό εγχείρημα θα ολοκληρωθεί, χωρίς καν να τους έχει αγγίξει. Η ιδεολογική καθήλωση τόσο του ΣΥΡΙΖΑ όσο και της Νέας Δημοκρατίας στο θέμα των μη κρατικών, ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων εμπόδισε την αναθεώρηση του άρθρου 16. Ξεκινώντας από εκ διαμέτρου αντίθετες αφετηρίες, τα δύο αυτά κόμματα ουσιαστικά εξοβέλισαν το άρθρο 16 από την αναθεώρηση, μεταιώνοντας έτσι κάθε προσπάθεια ανανέωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η μεν Νέα Δημοκρατία ανάγοντας σε ιερό και απαραβίαστο τοτέμ το θέμα της αναγκαιότητας ίδρυσης ιδιωτικών ΑΕΙ, ο δε ΣΥΡΙΖΑ καταλαμβάνοντας την εκ διαμέτρου αντίθετη θέση με τον ίδιο φανατισμό.

Η πόλωση της ιδεολογικής εμμονής εμπόδισε τη νηφάλια συζήτηση της δικής μας πρότασης για την ίδρυση μη κρατικών και μη κερδοσκοπικών ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Τελειώνω, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, με τους δύο άλλους θεσμούς, που νοσούν κι, όμως, δεν ασχολούμαστε μαζί τους, ενώ ακριβώς εδώ θα έπρεπε η συνταγματική Αναθεώρηση να δώσει το εναρκτήριο σάλπισμα της μεγάλης μεταρρύθμισης, να παρέμβει, δηλαδή, ο αναθεωρητικός νομοθέτης, κυρίως εκεί όπου διαδοχικές κυβερνήσεις της χώρας έχουν υπαναχωρήσει ή ηττηθεί.

Στο πεδίο της δικαιοσύνης, λόγου χάριν, δεν πρόκειται μόνο για το θέμα της ανάδειξης της ηγεσίας της. Υπάρχει και ο θεσμός της διαμεσολάβησης, τον οποίο φοβάμαι πως, κατεστημένες δυσνάμεις συμφερόντων θα προσπαθήσουν στην επικείμενη νομοθετική πρωτοβουλία να ευνοήσουν.

Στο πεδίο, επίσης, της δημόσιας διοίκησης, υπάρχει το θέμα της αξιολόγησης των δημοσίων υπηρεσιών και των υπαλλήλων του δημοσίου που καμμία κυβέρνηση μέχρι σήμερα δεν κατόρθωσε να επιβάλει με αξίωση σοβαρότητας.

Επιμένουμε σε αυτά τα ζητήματα, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, γιατί αυτά είναι οι μεγάλες προκλήσεις που, δυστυχώς, ακόμη εκκρεμούν.

Επειδή, λοιπόν, δεν θα κατορθώσουμε σήμερα να ανταποκριθούμε με επάρκεια στο επίπεδο του Συντάγματος, ας καταφύγουμε στην κοινή λογική, μήπως και καταφέρουμε αύριο να συναινέσουμε στο επίπεδο του κοινού νομοθέτη.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Η κ. Αικατερίνη Παπακώστα - Παλιούρα από τη Νέα Δημοκρατία έχει τον λόγο.

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ (ΚΑΤΕΡΙΝΑ) ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ - ΠΑΛΙΟΥΡΑ: Κύριε Πρόεδρε, κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, βρισκόμαστε σήμερα εδώ, στην κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία, προκειμένου να συζητήσουμε, να ανταλλάξουμε απόψεις, κυρίως, όμως, να καταθέσουμε τις προτάσεις μας επί της αρχής στην Αναθεώρηση του Συντάγματος, η οποία αποτελεί και κορυφαία πολιτική πράξη, όπως προείπε ο εξαιρετικός συνάδελφος κ. Τζαβάρας και δάσκαλος για εμάς τους νεότερους Βουλευτές. Είναι μια πολιτική πράξη, η οποία επιτάσσεται από τη δυναμική των καιρών, αλλά κυρίως, από την ανάγκη να δούμε από την αρχή την κορωνίδα της πολιτείας μας, με το βλέμμα στραμμένο σε εκείνα, που η ίδια η εξέλιξη μας υποχρεώνει να διορθωθούν και να προσαρμοστούν στις ανάγκες της σημερινής πραγματικότητας.

Η περιπέτεια, που πέρασε η Ελλάδα τα τελευταία χρόνια μέσα από τη δημοσιονομική κρίση, που βιώσαμε, οφείλει να είναι οδηγός στις προτάσεις μας. Νομίζω πως όλοι θα συμφωνήσουμε ότι σήμερα, περισσότερο από ποτέ, χρειαζόμαστε ένα Σύνταγμα, που θα διαπνέεται από σοβαρότητα, εμπιστοσύνη, πρόβλεψη, αλλά και κοινωνική δικαιοσύνη.

Η Νέα Δημοκρατία, σε όλη τη διαδικασία της συνταγματικής Αναθεώρησης ξεκίνησε με αφετηρία τη διαπίστωση πως το Σύνταγμα του 1975 χρήζει Αναθεώρησης, γιατί δεν εξυπηρετεί πια τις σκοπιμότητες του σήμερα. Οφείλουμε να διορθώσουμε τα σφάλματα των προηγούμενων Αναθεωρήσεων και χρειαζόμαστε, ασφαλώς, ένα Σύνταγμα, που θα προσαρμόζεται στα διδάγματα της κρίσης. Είναι κοινός τόπος πως το Σύνταγμα του 1975 υπήρξε αφετηρία ποιότητας, κοινοβουλευτικής συνείδησης, αλλά και πολιτικής και κοινωνικής ευθύνης. Υπήρξε παράλληλα και το πιο δημοκρατικό Σύνταγμα, που είχε η Ελλάδα μεταπολεμικά και μάλιστα, στο κλείσιμο μιας εποχής, που αμαυρώθηκε από πολέμους, εμφύλιους σπαραγμούς, εθνικούς διχασμούς, καταρράκωση του κοινωνικού ιστού, καθώς κατάφερε να ενώσει τους Έλληνες, αφήνοντας στο παρελθόν πάθη και έχθρες. Μάλιστα, σε μια εποχή που σηματοδεύτηκε από την πιο σκληρή οικονομική κρίση μεταπολεμικά, το Σύνταγμα του 1975 με τις όποιες τροποποιήσεις και αναθεωρήσεις, κατάφερε και κράτησε σταθερή την εθνική και πολιτιστική μας ταυτότητα.

Η παρούσα Αναθεώρηση του Συντάγματος οφείλει, λοιπόν, να αποτελέσει μια τεράστια πολιτική πράξη ευθύνης. Και αυτό, γιατί είναι η ώρα να δούμε την πραγματικότητα με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον, να προχωρήσουμε στον επαναπροσδιορισμό του εθνικού μας προσανατολισμού, στην προστασία του αδιακώδικα μας κώδικα, στον εκσυγχρονισμό της πολιτείας, στην ανασυ-

κρότηση της εθνικής μας οικονομίας, στην ενεργοποίηση της κοινωνίας των πολιτών και στην επιστροφή σε μια κανονικότητα, που μας τοποθετεί ως Έλληνες και ως Ελλάδα στους πρωταγωνιστές των εξελίξεων διεθνώς κι όχι απλώς παρατηρητές αυτών.

Η κυνική πραγματικότητα, όμως, μάς θέτει περιορισμούς. Κι αυτό γιατί η προτεινόμενη Βουλή περιορίσε το εύρος των θεματικών πεδίων της Αναθεώρησης. Η προηγούμενη κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ, που είχε και την πλειοψηφία, αποφάσισε, δυστυχώς, να μην συνυπολογίσει την πρόταση της Νέας Δημοκρατίας και προχώρησε αποσπασματικά στα προς αναθεώρηση πεδία.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με τα προεκλογικά τεχνάσματα του κ. Τσίπρα, την ώρα, μάλιστα, που βγαίνουμε από τη δίνη της οικονομικής κρίσης και χτίζουμε τη νέα Ελλάδα, δεν μπορούμε να συζητήσουμε το οικονομικό μας Σύνταγμα, χάνοντας έτσι μία τεράστια ευκαιρία να δεσμευτούμε, μέσα από τις γραμμές της κορωνίδας του πολτεύματος μας, στις επόμενες γενιές Ελλήνων πως αυτό που περάσαμε τα τελευταία χρόνια, δεν θα επιτρέψουμε να συμβεί ξανά.

Επιτρέψτε μου να πω στο σημείο αυτό, ως νομικός, ως Βουλευτής, αλλά κυρίως ως ενεργός πολίτης, πως η εξέλιξη αυτή αποτελεί αδιάσειστη απόδειξη πως κάποιοι δεν αντιλήφθηκαν προφανώς -και δυστυχώς- τις αιτίες που οδήγησαν τη χώρα μας στο χείλος της καταστροφής τα δέκα τελευταία χρόνια και λυπάμαι πολύ γι' αυτό. Λυπάμαι, γιατί χάσαμε μία μοναδική ευκαιρία να παρέμβουμε ουσιαστικά, χάσαμε την ευκαιρία να επιβάλουμε την καλή νομοθέτηση, χάσαμε εν τέλει την ευκαιρία να δούμε τη σημερινή πραγματικότητα με το βλέμμα στο αύριο και όχι στο χθες.

Δεν είναι καθόλου τυχαίο πως είναι εκτός συζήτησης το άρθρο 24, σχετικά με τη δημιουργία περιβαλλοντικών ισοδυνάμων, δεν προβλέφθηκε καμμία προστασία για την ελληνική γλώσσα και τη σύγχρονη πολιτιστική μας ταυτότητα και -το σημαντικότερο!- το άρθρο 16 συνεχίζει να μας κρατά στάσιμους και περιορισμένους σε μια στεία λογική αποκλεισμού και απαγόρευσης λειτουργίας των ιδιωτικών πανεπιστημίων. Μαζί του παραμένει το μονοπώλιο στην ανώτατη εκπαίδευση, την ώρα που οι γειτονικές μας χώρες επενδύουν πάνω σε αυτό το πεδίο με εξαιρετικά ακαδημαϊκά και οικονομικά αποτελέσματα.

Δυστυχώς, η προτεινόμενη Βουλή λειτούργησε με τις εμμονές και τα ιδεολογήματα της σημερινής Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Με αυτά τα δεδομένα πρέπει να κινηθούμε και πάνω σε αυτά πρέπει να τοποθετηθούμε.

Οφείλω να σημειώσω, λοιπόν, σε αυτό το σημείο πως η Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος με σκληρή δουλειά, επισημοποίησε, μα, πάνω από όλα, με πολιτική υπευθυνότητα, κατάφερε και έδωσε ζωή σε μια αναθεωρητική διαδικασία που πάσχει. Σε πνεύμα συνεργασίας και ειλικρινούς διαλόγου κατάφερε να βάλει το αίσθημα της ευθύνης στις εισηγήσεις όλων των πτερυγίων της Βουλής. Και αυτό αποτελεί μια πρώτη νίκη για όλο το πολιτικό μας σύστημα. Σήμερα οφείλουμε στους εαυτούς μας, αλλά και την κοινωνία να πάμε ένα βήμα πιο μακριά.

Οι προτεινόμενες, λοιπόν, συνταγματικές αλλαγές, οι οποίες είναι επτά, αφορούν:

Το σύστημα ελαχίστου εγγυημένου εισοδήματος για τη στήριξη της ελληνικής οικογένειας στο άρθρο 21 παράγραφος 1 του Συντάγματος. Έτσι, δίνουμε έμφαση στην αρχή της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, όρος που επιβλήθηκε στα χρόνια της κρίσης στις θεμελιώδεις ευρωπαϊκές συνθήκες.

Την αναβάθμιση του ελληνικού Κοινοβουλίου με την πρότασή μας στο άρθρο 68 για σύσταση εξεταστικής επιτροπής, ύστερα από πρόταση δέκα Βουλευτών της αντιπολίτευσης και με παρουσία εκατόν είκοσι Βουλευτών. Στόχος μας, μέσα από αυτή την πρόταση, είναι η ενίσχυση της έννοιας της εξεταστικής επιτροπής και η μετατροπή της σε ισχυρό εργαλείο κοινοβουλευτικού ελέγχου.

Την αυστηροποίηση της βουλευτικής ασυλίας κατά το άρθρο 62, ώστε η ασυλία να αναφέρεται μόνο κατά την άσκηση των βουλευτικών καθηκόντων και κατά το άρθρο 86 να μην υπάρχει πια καμμία αποσβεστική προθεσμία για Υπουργούς.

Την εξίσωση στρατιωτικών δικαστών με λοιπούς δικαστές, έτσι ώστε να αποτελεί εγγύηση η ανεξάρτητη λειτουργία της στρα-

τιωτικής δικαιοσύνης, μακριά από λογικές στρατοδικειών.

Τη διευκόλυνση της εκλογής ανεξάρτητων αρχών κατά το άρθρο 101Α του Συντάγματος.

Επίσης, τον πλήρη και ομόφωνο διαχωρισμό της διαδικασίας εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τις βουλευτικές εκλογές κατά το άρθρο 32 παράγραφος 4 του Συντάγματος. Είναι ώρα να πάψει, επιτέλους, ο θεσμός του Προέδρου της Δημοκρατίας να γίνεται παιχνίδι πολιτικών πιέσεων και επικοινωνιακών τεχνασμάτων, που ανακόπτουν τη λαϊκή εντολή και οδηγούν σε ατραπούς πολιτικής αστάθειας, μάρτυρες της οποίας πολιτικής γίναμε όλοι στο πρόσφατο παρελθόν.

Τέλος, στη διευκόλυνση της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού - άρθρο 54 παράγραφος 4 του Συντάγματος- με τρόπο τέτοιο, ώστε να μην αντιμετωπίσει ζητήματα συνταγματικότητας η προσδοκώμενη απόφαση της διακομματικής επιτροπής.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θα μπορούσαν να αλλάξουν περισσότερα; Δίχως δισταγμό σάς λέω πως ναι. Είναι πραγματικότητα πως τα κρίσιμα, τα μεγάλα ζητήματα μένουν εκτός. Είναι αλήθεια πως χάνουμε μία τεράστια ευκαιρία να μεταβούμε σε μια νέα εποχή κοινωνικής και οικονομικής πραγματικότητας. Οι δογματισμοί της προηγούμενης κυβέρνησης μας οδήγησαν στο να απωλέσουμε τη δυνατότητα, για παράδειγμα, να αναθεωρήσουμε για ακόμη μία φορά το άρθρο 16, χάνοντας έτσι την τεράστια ευκαιρία να επαναπατρίσουμε ανθρώπινο δυναμικό στον ακαδημαϊκό τομέα, να αναβαθμίσουμε, μέσω του ανταγωνισμού, και τη δημόσια τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά και να γίνουμε πρωτεύουσα εκπαίδευσης στα Βαλκάνια και όχι μόνο.

Παρ' όλα αυτά, σήμερα καλούμαστε να συζητήσουμε και να συμφωνήσουμε πάνω στα προς αναθεώρηση άρθρα.

Ως νέα Βουλευτής, ζητώ από το Σώμα να σκεφτεί με γνώμονα το αύριο, τη σταθερότητα, που τόσο έχει ανάγκη ο τόπος μας, την πρόβλεψη να μην περάσουμε ποτέ ξανά τα ίδια, αλλά κυρίως την ευθύνη μας ως πολιτικό σύστημα να αναβαθμίσουμε και να εξυγιάνουμε εμείς οι ίδιοι, πρώτοι από όλους και πάνω από όλους, την αξιοπιστία του Κοινοβουλίου μας.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Τον λόγο έχει ο κ. Αναστασιάδης από τη Νέα Δημοκρατία.

ΣΑΒΒΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Αναθεώρηση του Συντάγματος είναι μία σπάνια και κορυφαία διαδικασία, όπου αποκλειστικά ανήκει στην αρμοδιότητα της Βουλής και πρέπει ο καθένας και η καθεμία από εμάς να σκεφτεί το ιδιαίτερο βάρος που θα έχει η ψήφος του, διότι η Αναθεώρηση του Συντάγματος δεν είναι μία απλή τροποποίηση ενός κοινού νόμου. Είναι η μεταβολή του Καταστατικού Χάρτη της χώρας, που ρυθμίζει τη λειτουργία του πολιτεύματος, που εγγυάται τη λειτουργία του δημοκρατικού συστήματος διακυβέρνησης της χώρας και, βεβαίως, ρυθμίζει και τη σχέση δημοκρατίας και κράτους δικαίου.

Το Σύνταγμα του 1975, πρωτοπόρο για την εποχή του, δημοκρατικό και φιλελεύθερο, είναι το μακροβιότερο Σύνταγμα από συστάσεως του ελληνικού κράτους. Επί σαράντα πέντε χρόνια αποτέλεσε -και αποτελεί- με όλες τις αναθεωρήσεις του, το θεμέλιο της πιο ποιοτικής και της πιο σταθερής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας που έζησε ποτέ ο τόπος μας. Γιατί; Διότι είναι ένα Σύνταγμα αυστηρό και παράλληλα ανοιχτό. Είναι αυστηρό, γιατί μπορεί να αυτοπροστατεύεται απέναντι σε προσπάθειες καταστράτηγής του - άρθρο 110- και να προστατεύει, βέβαια, και τον σκληρό πυρήνα του εθνικού και πολιτικού μας αξιακού συστήματος. Και είναι ανοιχτό, γιατί μπορεί να προσαρμόζεται στις σύγχρονες τάσεις, χωρίς να προκαλέσει αλλοίωση του συνταγματικού πλαισίου της χώρας μας.

Στην εποχή μας, όπου τα πάντα αμφισβητούνται και επαναπροσδιορίζονται, η Αναθεώρηση του Συντάγματος θα μπορούσε να αποτελέσει μία χρυσή ευκαιρία για την προστασία της εθνικής και πολιτιστικής μας ταυτότητας, της ανασυγκρότησης και του εκσυγχρονισμού του κράτους.

Δυστυχώς, η ευκαιρία αυτή στο μεγαλύτερο κομμάτι της έχει χαθεί. Η προτεινόμενη Βουλή, δηλαδή η πλειοψηφία της προηγούμενης περιόδου, του ΣΥΡΙΖΑ, παρά την πρόταση της Νέας

Δημοκρατίας για ευρεία Αναθεώρηση, υπέκυψε στις ιδεοληψίες της και περιόρισε την αναθεωρητική διαδικασία.

Έτσι, δεν δόθηκε η δυνατότητα να ανοίξουμε και να εκσυγχρονίσουμε σημαντικά κεφάλαια του Συντάγματος, κρίσιμα για τη λειτουργία του πολιτεύματός μας.

Το άρθρο 16 είναι ενδεικτικό. Η Ελλάδα θα μπορούσε να εξελιχθεί σε ένα διεθνές εκπαιδευτικό κέντρο, να προσελκύσει κεφάλαια, αλλά και να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, επιστημονικές θέσεις εργασίας, και να συγκρατήσει έτσι πολλούς από τους νέους της χώρας μας, τους επιστήμονες, που εγκαταλείπουν τη χώρα προς εξεύρεση εργασίας. Η άρνηση τότε της προτεινόμενης Βουλής καταδικάζει τη χώρα να μείνει για πολλά χρόνια στην οπισθοφυλακή της Ευρώπης.

Το ίδιο ισχύει και με το άρθρο 24 για το περιβάλλον, απ' ενός μεν για τον ορισμό του δάσους, που είναι κρίσιμος για τις χρήσεις γης, και απ' ετέρου, για την κλιματική αλλαγή. Και αυτό θα το ξαναγγίξουμε με καθυστέρηση περίπου δέκα χρόνων.

Εκτιμώ ότι κανείς σοβαρός προβληματισμός δεν απασχόλησε την προτεινόμενη πλειοψηφία τότε. Οι προτάσεις της ήταν πρόχειρες, αποσπασματικές, ασύνδετες μεταξύ τους και άσχετες με τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει η χώρα μας.

Είναι χαρακτηριστικές οι προτάσεις για θρησκευτική ουδετερότητα, για τον πολιτικό όρκο, για τα δημοψηφίσματα και την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από το λαό, από τη βάση, που αν τελικά επικρατούσε, θα αλλοίωνε τη μορφή του πολιτεύματός μας.

Παρ' όλα αυτά, πρέπει να δεχθούμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ότι η Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος λειτουργήσει υποδειγματικά και μέσα σε ένα κλίμα, θα έλεγα, συναίνεσης, συνεννόησης, διάλογου, συνεργασίας, πέτυχε αρκετά σημαντικά αποτελέσματα.

Η θεσμοθέτηση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος για τη στήριξη της ελληνικής οικογένειας, η αναβάθμιση του ελληνικού Κοινοβουλίου για τη δυνατότητα που δίνει στη μειοψηφία να συστήσει εξεταστική επιτροπή, η αυστηροποίηση της ασυλίας και των Βουλευτών και των Υπουργών και ο διαχωρισμός της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τις εκλογές είναι χαρακτηριστικές περιπτώσεις για τα αποτελέσματα, που έχουν επιτευχθεί.

Τέλος, θεσμοθετείται η διευκόλυνση των Ελλήνων του εξωτερικού να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα από τον τόπο κατοικίας τους. Αυτό κρίθηκε απαραίτητο, ώστε να μην αντιμετωπίζει ζητήματα αντισυνταγματικότητας ο νόμος, που προβλέπεται να έρθει τις επόμενες μέρες στη Βουλή.

Η ανάγκη προέκυψε από τις προϋποθέσεις, που έθεσαν ορισμένα κόμματα της Αντιπολίτευσης, όσον αφορά τη φυσική παρουσία, δηλαδή τον αποκλεισμό της επιστολικής ψήφου και τα δύο χρόνια παραμονής στην Ελλάδα μέσα στα τελευταία τριάντα πέντε χρόνια.

Βεβαίως, η δική μας πρόταση, η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας, είναι και παραμένει γνωστή. Οι Έλληνες του εξωτερικού να ψηφίζουν στον τόπο τους, όπως θα είχαν τη δυνατότητα να ψηφίζουν αν ταξίδευαν στην Ελλάδα, στην εκλογική τους περιφέρεια, ελεύθερα και καθολικά.

Προκειμένου, όμως, αυτή η ευκαιρία να μην χαθεί, διότι είναι ένα θέμα που απασχολεί πάρα πολλά χρόνια και το πολιτικό σκηνικό, αλλά και τους ομογενείς συμπατριώτες μας, η Νέα Δημοκρατία υποχώρησε από τις αρχικές της θέσεις και έκανε συμβιβασμούς. Γι' αυτό και θα έρθει ο νόμος, όπως αναφέρθηκε. Αυτό θα δυσχεράσει αρκετούς συμπατριώτες μας, που ζουν στο εξωτερικό, αλλά ήταν η εσχατή λύση.

Τέλος, κλείνοντας θα ήθελα να εκφράσω τα συγχαρητήρια μου στον Πρόεδρο της επιτροπής κ. Ευριπίδη Στυλιανίδη, καθώς και σε όλα τα μέλη της επιτροπής, γιατί μέσα σε ένα κλίμα συνεργασίας, συνεννόησης, σύνθεσης και δημοκρατικού διαλόγου, πέτυχαν -πιστεύω- πολύ περισσότερα από όσα αρχικά προσδοκούσαμε.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Τον λόγο έχει η κ. Ράπη από τη Νέα Δημοκρατία.

ΖΩΗ ΡΑΠΤΗ: Κύριε Πρόεδρε, κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η διαδικασία της συνταγματικής Αναθεώρησης είναι χωρίς αμφιβολία η κορυφαία θεσμική λειτουργία της Βουλής των Ελλήνων. Με την επιλογή του αυτή ο συντακτικός νομοθέτης διατρανώνει την εμπιστοσύνη του προς εμάς, τους εκλεγμένους εκπροσώπους του ελληνικού λαού, για τη διαμόρφωση καταστατικού χάρτη της χώρας, του πλαισίου, δηλαδή, εντός του οποίου θα κινηθεί η πορεία του τόπου τα επόμενα χρόνια.

Δυστυχώς, η προηγούμενη πλειοψηφία του ΣΥΡΙΖΑ δεν κινήθηκε στο επιβαλλόμενο από τη σημασία της αναθεωρητικής πρωτοβουλίας συναινετικό πλαίσιο, ώστε να προωθηθούν, με ευρεία διακομματική συναίνεση, οι αναθεωρήσεις εκείνων των άρθρων και διατάξεων, που πραγματικά, έπρεπε να αλλάξουν, ώστε να αναβαθμιστεί το περιεχόμενο του θεμελιώδους νόμου της πολιτείας μας.

Έτσι, δεν δέχτηκε ούτε να ανοίξει η συζήτηση για όλα τα συνταγματικά ζητήματα, όπως ζητούσαμε ως αντιπολίτευση, ούτως ώστε να επιτρέψουμε στην Αναθεωρητική Βουλή, που θα προέκυπε από τις εκλογές, να αποφασίσει ούτε και τις τεκμηριωμένες αναθεωρητικές προτάσεις της Νέας Δημοκρατίας, σχεδόν στο σύνολό τους.

Οι προτάσεις μας αυτές στόχευαν στην αναμόρφωση θεσμικών διαδικασιών, ώστε να επιτυγχάνεται η οικονομική πρόοδος, η κοινωνική αλληλεγγύη, η κανονικότερη νομοθέτηση και η ταχύτερη απονομή της δικαιοσύνης, σύμφωνα και με τα διδάγματα της πρόσφατης κρίσης, που βίωσε η πατρίδα μας.

Αντίθετα, η προηγούμενη κοινοβουλευτική πλειοψηφία ενέταξε στη διαδικασία σειρά ιδεοληπτικών προτάσεων, που επιχείρησαν να αλλοιώσουν την ουσία της Αναθεώρησης και να διαμορφώσουν πολιτικές και μόνο εντυπώσεις απευθυνόμενες στο στενό κομματικό της ακροατήριο, αντί να έχει το βλέμμα της στραμμένο στο μέλλον και στα οφέλη, που μπορούν να προκύψουν για τη χώρα.

Χαρακτηριστικές περιπτώσεις ήταν, αφ' ενός η απόλυτη άρνηση της προηγούμενης πλειοψηφίας να συναινέσει στην ανάγκη αναθεώρησης του άρθρου 16, ώστε να επιτραπεί -επιτέλους- και στον τόπο μας η ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων, με αποτελέσματα αυτά να μην μπορεί να καταστεί εφικτό, παρά μόνο πολλά χρόνια αργότερα.

Αυτό έγινε σε βάρος της παιδείας και της οικονομίας μας, εγκαταλείποντας μια σπουδαία ευκαιρία, όπως είπε και ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, να γίνει η Ελλάδα ένας πραγματικός εκπαιδευτικός πόλος στη Μεσόγειο και σε όλη τη Νοτιοανατολική Ευρώπη και να σταματήσει η οικονομική αιμορραγία των οικογενειών στο εξωτερικό, καθώς και η φυγή των νέων παιδιών μας.

Είναι προφανές ότι μετά την ίδρυση αναγνωρισμένων ελληνόφωνων μη κρατικών πανεπιστημίων στην Κύπρο, η άρνηση της προηγούμενης πλειοψηφίας, ακόμα και να συζητήσει το θέμα, ισοδυναμεί «με καταστροφική για τη χώρα εθελουφλία», για να δανειστώ τα λόγια του καθηγητή μου Νίκου Αλιβιζάτου.

Όπως χαρακτηριστικά τόνισε και ο Πρόεδρος της Επιτροπής μας κ. Στυλιανίδης, η ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων θα έβαζε τη χώρα επιθετικά στη νέα διεθνή εκπαιδευτική αγορά των 30 δισεκατομμυρίων, δημιουργώντας μια νέα πηγή για το ΑΕΠ μεγαλύτερη και από τον τουρισμό. Δυστυχώς, η ευκαιρία αυτή χάθηκε.

Περαιτέρω, χαρακτηριστική υπήρξε και η εμμονή του ΣΥΡΙΖΑ στην περιττή αναθεώρηση του άρθρου 3 του Συντάγματος για τις σχέσεις Εκκλησίας - Πολιτείας, ώστε να καθιερωθεί μια νεφελώδης θρησκευτική ουδετερότητα του κράτους, η οποία ως ιδεοληπτική και μόνο προσέγγιση μπορεί να χαρακτηριστεί, αφού δεν έχει ουσιαστική πρακτική χρησιμότητα, καθώς είναι γνωστό ότι το άρθρο 13 του Συντάγμάς μας προστατεύει αποτελεσματικά τη θρησκευτική ελευθερία όλων των πολιτών, όποια θρησκεία κι αν ακολουθούν.

Αντίστοιχα «ιδεοληπτικές» θα μπορούσε να χαρακτηρίσει και νέες τις προτάσεις του ΣΥΡΙΖΑ για συνταγματική καθιέρωση της απλής αναλογικής, ώστε η χώρα να μην έχει, επί της ουσίας, ποτέ σταθερή κυβέρνηση, καθώς και την πρόταση για τις επί εξά-

μηνο ψηφοφορίες για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, που θα οδηγούσαν νομοτελειακά σε μια θεσμική παράλυση διαρκείας.

Σήμερα, ωστόσο, είναι αναγκαίο, η παρούσα Βουλή να ολοκληρώσει την αναθεωρητική διαδικασία, που ξεκίνησε, καθώς ήταν κοινός τόπος ότι έχει αφ' ενός επέλθει μια θεσμική κόπωση σε ορισμένες διατάξεις του παρόντος Συντάγματος και πρέπει να διορθωθούν σφάλματα των προγενέστερων αναθεωρήσεων και αφ' ετέρου, πρέπει να δοθεί στην κοινωνία ένα μήνυμα εθνικής επανεκκίνησης της πατρίδας μας προς μια νέα, καλύτερη εποχή για όλους μέσω την αναγέννησης των θεσμών της ελληνικής πολιτείας.

Είναι αλήθεια, ότι η συνταγματική Αναθεώρηση δεν θεωρείται από πολλούς ως ρηξικέλευθη. Όμως, στο σημείο αυτό θέλω να τονίσω ότι ήταν ιδιαίτερα ενθαρρυντικό για το δημόσιο διάλογο του πολιτικού μας συστήματος, ότι η προσέλευση των εκπροσώπων των κομμάτων στην επιτροπή σφραγίστηκε από νηφαλιότητα, ψυχραιμία και υψηλό επιστημονικό επίπεδο, γεγονός, που αφήνει μια τόση δα χαραμάδα φωτός, ότι σε κορυφαία εθνικά ζητήματα μπορούμε και πρέπει να συνεννοηθούμε. Ελπίζω να μην διαψευστούμε.

Αυτό είναι το κύριο μέλημα της Νέας Δημοκρατίας, συνάδελφοι, ως κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας, καθώς αυτή την εντολή μας έδωσαν οι πολίτες στις 7 Ιουλίου, δηλαδή να σταθούμε μακριά από λαϊσμούς και μικροκομματικά συμφέροντα και να δουλέψουμε ομαδικά για την ανόρθωση του τόπου.

Εξάλλου, παρά το ότι είχε καταστεί σαφές κατά τη δημόσια συζήτηση το ότι η παρούσα Βουλή δεν δεσμεύεται από τις αναθεωρητικές προτάσεις της προηγούμενης, προχωρήσαμε σε διεξοδική συζήτηση επί των αναθεωρητέων διατάξεων, διαλεγόμενοι πάνω από εβδομήντα ώρες και καταλήξαμε στις προτεινόμενες θεσμικές αλλαγές που παραδίδουμε σήμερα στην Ολομέλεια της Βουλής, προκειμένου αυτή, ως κυρίαρχο όργανο, να αποφασίσει.

Ως προς τις αναθεωρητέες διατάξεις είναι προφανές πως προτεραιότητα στην παρούσα διαδικασία αποκτούν όσες συγκεντρώσαν την πλειοψηφία άνω των εκατόν ογδόντα ψήφων στην προτεινόμενη Βουλή, τις οποίες υποστηρίξαμε και οι Βουλευτές της σημερινής κοινοβουλευτικής Πλειοψηφίας.

Εδώ, όμως, θέλω να σταθώ ιδιαίτερα στη σημαντική τομή της αναθεώρησης του άρθρου 54 για την ψήφου των Ελλήνων εκλογών του εξωτερικού, που είχα την τιμή να υποστηρίξω και ως ειδική εισηγήτρια της Νέας Δημοκρατίας στην επιτροπή.

Με την προσθήκη σχετικής παραγράφου στο άρθρο αυτό καθορίζονται πλέον οι προϋποθέσεις για τη διευκόλυνση των Ελλήνων εκλογέων του εξωτερικού να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα από τον τόπο διαμονής τους. Είναι μια κορυφαία συναινετική πρωτοβουλία της παράταξής μας και προσωπικά του Πρωθυπουργού, ώστε να ψηφιστεί, μετά και την Αναθεώρηση του Συντάγματος, με ευρύτατη πλειοψηφία το σχετικό νομοσχέδιο στη Βουλή και, επιτέλους, οι συμπατριώτες μας που ζουν και εργάζονται στο εξωτερικό, πολλοί κυνηγημένοι από την οικονομική κρίση, να ασκήσουν το εκλογικό τους δικαίωμα από τον τόπο διαμονής τους.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η σημασία και η ανάγκη της ολοκλήρωσης της παρούσας διαδικασίας Αναθεώρησης είναι πιστεύω αυτονόητη. Θέλω από το Βήμα αυτό να ευχαριστήσω τους εξαιρετικούς νομικούς, τόσο τον Πρόεδρο της επιτροπής μας κ. Ευριπίδη Στυλιανίδη και τον γενικό εισηγητή μας κ. Κώστα Τζαβάρα, όσο και όλες και όλους τους συναδέλφους-μέλη της επιτροπής, που συνέβαλλαν δημιουργικά στη συζήτηση με σπουδαία επιστημονικά και πολιτικά επιχειρήματα και προετοίμασαν έγκαιρα τη σχετική έκθεση, ώστε η Ολομέλεια να αποφασίσει.

Όμως, για να έχει διάρκεια και αντοχή το αναθεωρημένο συνταγματικό κείμενο, απαιτείται εδώ η επίτευξη της ευρύτερης δυνατής διακομματικής συναίνεσης ως προς το περιεχόμενό του, με ανεμπόδιστη συζήτηση και ουσιαστική διαβούλευση, με αντιπαράθεση επιχειρημάτων και όχι συνθημάτων, ώστε να βρεθούν λύσεις ευρύτερης αποδοχής μέσα στο Κοινοβούλιο, στην καρδιά της δημοκρατίας. Αποτελεί, άλλωστε, αλυσίδα αιτήματα της κοινωνίας προς τις πολιτικές δυνάμεις να συνεννοηθούμε και να κα-

ταλήξουμε, επιτέλους, σε κοινές αποφάσεις για τα μεγάλα ζητήματα του τόπου, ώστε η εφαρμογή τους να είναι σταθερή, προς όφελος της πολιτείας, της ασφάλειας του δικαίου και της ευημερίας των πολιτών.

Ανταποκρινόμενοι, λοιπόν, στις προσδοκίες όλων όσοι μάς εξέλεξαν, είμαι πεπεισμένη πως θα παραδώσουμε στην ελληνική κοινωνία ένα Σύνταγμα πιο δημοκρατικό, πιο κοινωνικά δίκαιο και με ισχυρότερους θεσμούς για την πολιτεία μας τα επόμενα χρόνια.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΡΕΥΩΝ (Δημήτριος Βίτσας): Τον λόγο έχει ο πρώην Πρόεδρος της Βουλής κ. Νικόλαος Βούτσης από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΒΟΥΤΣΗΣ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι πραγματικά πάρα πολύ σημαντική η σημερινή συζήτηση, διότι γνωρίζουμε όλοι μας ότι το Σύνταγμα αποτελεί τη συμπύκνωση κοινωνικοπολιτικών αναγκών κάθε συγκυρίας ευρύτερης -κάθε ιστορικής φάσης, θα έλεγε κανείς- αλλά και συσχετισμών όπου συμπυκνώνονται μέσα στις διατάξεις του. Ιδιαίτερα, δε, για τη χώρα μας, η οποία συμμετέχει εδώ και χρόνια σε ένα ευρύτερο ενωσιακό μόρφωμα, είναι σαφές πως έχει μεγάλη σημασία η οριοθέτηση αυτής της συμπύκνωσης, όπως γίνεται κάθε φορά.

Αφού κι εγώ ευχαριστήσω από την πλευρά μου, ως Βουλευτής, την πολύ καλή, γρήγορη, αλλά και ουσιαστική δουλειά που έκαναν οι συνάδελφοί μας στην επιτροπή και τους ευχαριστήσω για την πληρότητα των απόψεων, που μας έφεραν, για να μπορούμε να τοποθετηθούμε, θέλω να πω ότι δεν θα μπω στον πειρασμό να χαρακτηρίσω ως ιδεοληπτικές όσες προτάσεις είτε παρασιωπούνται είτε δεν έρχονται προς ψήφιση είτε υπάρχει μία εμμονή από την αντίθετη πλευρά. Αντίθετα, θεωρώ, όμως -και θα τοποθετηθώ σε σχέση με αυτές- ότι υπάρχουν προτάσεις αναχρονιστικές και προβληματικές, που επιχειρείται από την παρούσα Πλειοψηφία της Βουλής να αποτελέσουν στοιχεία του Συνταγματικού μας Κώδικα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι σαφές ότι η διαδικασία αυτή δεν γίνεται μέσα σε μία ουδέτερη ιστορικά περίοδο. Γίνεται μετά από μία κρίση -όπου πολύ σημαδιακά, θα έλεγα, ίσως θα μπορούσε να θεωρηθεί ακραία, ακούστηκε το πρωί και σωστά- σε μία στιγμή που λειτουργήσαν ακόμα και στο όριο μνημονιακού «παρασυντάγματος» θέματα και καταστάσεις που ετέθησαν και, βεβαίως, υπήρξαν κοινωνικά και θεσμικά αποπήματα, στη βάση των μνημονιακών και των άλλων δεσμεύσεων.

Επίσης, είναι μια συζήτηση η οποία γίνεται μέσα σε μια γενικότερη διεθνή και ευρωπαϊκή συζήτηση για αυτό που καλείται «φάση μετα-δημοκρατίας», αυστηρή έννοια, που βάζει όμως ζήτημα αποκατάστασης σε μεγάλο βαθμό κάποιων βασικών αξιών της δημοκρατίας, με παραδοχές στο Ενωσιακό Δίκαιο οι οποίες γίνονται όλα αυτά τα χρόνια από την πλευρά μας, οι οποίες ενσωματώνονται μέσα από τις διαδικασίες των κωδίκων ή άλλες αποφάσεις, επιπλέον στοιχεία της νομοθεσίας και βεβαίως, με παρούσα και εξελισσόμενη την κυβερνητική πολιτική.

Επίσης, πολύ σωστά ακούστηκε το πρωί -νομίζω από τον εισηγητή του ΣΥΡΙΖΑ- ότι νοηματοδοτούνται άρθρα ή προτάσεις που γίνονται από πλευράς της Κυβέρνησης εδώ, από τα πολύ πρόσφατα -εντός του τριμήνου, τετραμήνου- στοιχεία μιας κυβερνητικής πολιτικής, η οποία δείχνει ακριβώς προς τα που θέλει να το πάει η Κυβέρνηση. Αλλιώς, θα ήταν μια συζήτηση -θα μπορούσε να πει κανείς θεωρητική, θα μπορούσε καθένας να έχει ένα επιχείρημα.

Θέλω να πω ότι είμαστε υπερήφανοι ως ΣΥΡΙΖΑ -το λέω από καρδιάς- που χωρίς καμμία τακτικίστικη λογική προχωρήσαμε σε αυτή τη διαδικασία πέρυσι -πριν από έναν χρόνο ολοκληρώθηκε και αφού είχε γίνει και ένας ευρύτερος διάλογος- έχοντας υπ' όψιν μας -και έγινε αυτή η συζήτηση εδώ μέσα- ότι θα μπορούσε να προκύψει ύστερα μια άλλη πλειοψηφία, η οποία θα είχε τη δική της λογική σε σχέση με το Σύνταγμα.

Εδώ θέλω να αναφέρω δύο πράγματα, σε σχέση με αυτό που λένε οι συνάδελφοι. Δείτε τις προτάσεις, που μας είχατε καταθέσει το 2014 για τη συνταγματική Αναθεώρηση. Θα δείτε ότι έχετε μετακινηθεί σε καιρία ζητήματα. Αρα, μη θεωρείτε -και μάλιστα, αφού παρήλθαν άλλα τέσσερα χρόνια κρίσης- ότι είναι αυ-

τόνοητες οι αιτιάσεις σας απέναντι στην προηγούμενη κυβερνητική πλειοψηφία.

Κυρίως, όμως, ήθελα να σας πω σε σχέση με το ζήτημα της κατεύθυνσης. Βεβαίως -το είχαμε πει και στη λήξη, αν θυμάμαι καλά, της προτεινόμενης διαδικασίας έναν χρόνο πριν- μπορεί η επόμενη Βουλή, αυτή δηλαδή η Αναθεωρητική -και εφόσον έχει υπάρξει η λαϊκή ψήφος στη βάση και των διαφορετικών απόψεων για το Σύνταγμα- να αρνηθεί, να μην υπερψηφίσει μια διάταξη η οποία με την κατεύθυνσή της έχει συνομολογηθεί από την προτεινόμενη Βουλή.

Είναι, όμως, πραγματικά παράδοξο -και είναι προς μελέτη και για το μέλλον και για τους συνταγματολόγους- να υπάρχει μια διαδικασία όπου στην προτεινόμενη μεν Βουλή, ανεξαρτήτως συσχετισμού απόψεων, όλοι τα ψηφίζουν όλα, μόνο και μόνο γι' αυτό που λέγαμε σαν παιδιά «φτούκα πρω», δηλαδή ας μπει και αυτό το άρθρο ύστερα και θα τα δούμε, και ανάλογα με το τι θα προκύψει μετά τις εκλογές να συνομολογείται και να επιχειρείται να συνταγματοποιηθεί η ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση από αυτήν, η οποία είχε ψηφιστεί την προηγούμενη φορά. Είναι πρόβλημα. Δεν είναι τόσο απλό αυτό το ζήτημα και θα παρακαλούσα να μας απασχολήσει και τις επόμενες μέρες.

Θέλω να σας πω ευθέως ότι βεβαίως, απεφεύχθησαν κάποιες ακραίες -θα τις έλεγα εγώ- προσπάθειες συνταγματοποίησης του νεοφιλελευθερισμού, πλην όμως η προτεινόμενη σήμερα κατεύθυνση, η Πλειοψηφία, οδηγεί σε μια συνταγματοποίηση του νεοσυντηρητισμού -αυτό είναι σαφές- αρκετά πέραν των αναγκών, που έχει η χώρα, μετά από μια τέτοια πολύχρονη κρίση και καθώς μάλιστα, βιώνουμε και την ευρύτερη κρίση, σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

Είναι μνημείο συντήρησης -για να μην πω κάτι άλλο- η επιμονή για το θέμα των σχέσεων Κράτους - Εκκλησίας, δηλαδή η αμετακίνητη εμμονή, ενώ το σύνολο των άλλων δυνάμεων του Κοινοβουλίου και από την προηγούμενη Βουλή -θυμάμαι τις προτάσεις που είχατε κάνει εσείς από πλευράς του ΚΙΝΑΛ και από τις άλλες πλευρές- ήδη βρισκόταν και βρίσκεται σε μια κατεύθυνση ουσιαστικού εκσυγχρονισμού αυτής της σχέσης, της διακριτότητας και της αλλαγής πάνω σε αυτό το ζήτημα.

Επίσης, δεν μπορώ να αντιληφτώ την εμμονή για τη μη συμπερίληψη της ιδιαίτερης διατύπωσης της ερμηνευτικής διάταξης -τι μας πειράζει;- σε σχέση με το να μην είναι η δωροληψία στα καθήκοντα του Υπουργού. Γιατί αυτό να αφαιρεθεί σε μελλοντικές -βλέπω λίγο μπροστά, μπορεί να είμαστε εμείς ή κάποιοι άλλοι σε αυτή την Αίθουσα- συνεχείς επικλήσεις αντισυνταγματικότητας ή μη αρμοδιότητας της Βουλής, της Αίθουσας της Βουλής, να προτάσεις, που θα έρχονται στο μέλλον, ενδεχομένως για μέλη του πολιτικού προσωπικού της χώρας και να μη διευκρινιστεί κατά την κοινή πείρα, την οποία είχαμε αυτά τα χρόνια και συνταγματικά; Αυτό πιστεύω πως είναι σοβαρό ζήτημα και θα πρέπει να το δούμε.

Βεβαίως, υπήρξαν και υπάρχουν κάποιες προτάσεις, οι οποίες βοηθούν στην αναβάθμιση του κοινοβουλευτικού έργου και θα μπορούσαν με μια ιδιαίτερη επεξεργασία -το λέω σε έναν βαθμό και αυτοκριτικά- στην προηγούμενη φάση να υπάρχουν και επ' αυτού του ζητήματος περαιτέρω κοινές θέσεις για την αναβάθμιση της κοινοβουλευτικής δουλειάς.

Πλην, όμως, είναι σημαντικό ότι από την πλευρά της Συμπόλιτευσης έρχεται σήμερα ως κορωνίδα γι' αυτή τη συνταγματική Αναθεώρηση -το βλέπω και από τους δημοσιολογούντες στον Τύπο- το ζήτημα του Προέδρου της Δημοκρατίας και της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Πραγματικά, πιστεύω πως δημιουργεί εξαιρετικά αρνητικές εντυπώσεις η φιλολογία, η οποία ήδη εξελίσσεται δυο τρεις μήνες πριν από την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας για το ότι είναι δυνατόν -το διαβάζουμε γύρω-γύρω σαν να μη συμβαίνει τίποτα- με εκατόν πενήντα μία ή και με λιγότερες στη διαδικασία ψήφους να προκύπτει, να επιλέγεται ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Πώς φτάσατε, πώς έφτασε η Νέα Δημοκρατία σε αυτήν τη θέση, όταν υπήρχε η ευρύτατη συμφωνία, που απεμπλέκει από τη διάλυση της Βουλής και από τη διαφορετική αντίληψη με την οποία μέχρι τώρα εκινούντο τα πολιτικά πράγματα; Πράγματι,

δύο φορές υπήρχε διάλυση και της Βουλής, επειδή δεν είχε γίνει δυνατή η επιλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Πώς φτάσαμε, όμως, στο σημείο να θεωρείται ότι είναι αυτονόητο και είναι και αποδεκτό και είναι δημοκρατικό η επιλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας να γίνεται μέσα από μια πάρα πολύ στενή κοιμματική επιλογή πραγματικά δημιουργεί πάρα πολύ μεγάλο ερωτηματικό.

Όπως, επίσης, επιτρέψτε μου να πω ότι δεν μπορώ να ακούω τον προβληματικό τρόπο με τον οποίο αρκετοί συνάδελφοι από τη Συμπόλιτευση μιλούν για την ψήφο των ομογενών, όταν είναι γνωστό ότι σε όλη τη μεταπολιτευτική περίοδο, πάνω σε ένα Σύμφαγμα, το οποίο είναι κοινή πεποίθηση ότι στον πυρήνα του είναι -και λειτούργησε σαν τέτοιο- δημοκρατικό και σε σχέση με τα άλλα ευρωπαϊκά Συντάγματα, δεν κάνατε καμμία προσπάθεια για προσέγγιση και επίλυση αυτού του ζητήματος, όταν ήταν δυνατόν στον τότε δικομματισμό αυτό να επιλυόταν -δεν επιλυόταν, προς Θεού- με το ότι για δυο τρεις μήνες πριν δεν υπήρχαν θέσεις -το ξέρετε πολύ καλά αυτό- στα αεροπλάνα και παντού και έρχονταν ομογενείς απ' όπου μπορούσαν, απ' όπου θέλατε και απ' όπου βρίσκατε για να έρθουν να ψηφίσουν. Ξαφνικά όλοι, ολοφύρονται σαν εμείς να είμαστε από ένα άλλο κράτος και δεν ξέρουμε τα πραγματικά ζητήματα.

Προστρέξετε -επειδή πράγματι θέλουμε όλοι μαζί να προσεγγίσουμε και να θεραπεύσουμε αυτό το ζήτημα- στη νομοθέτηση, αν είναι δυνατόν, μέσα από τον πλούσιο διάλογο, που έγινε ανάμεσα στα κόμματα των προτάσεων, που εξασφαλίζουν τη μέγιστη δυνατή συναίνεση.

Επίσης, δεν είναι κατανοητή -πέραν της οικονομικής διάστασης, που μπήκε από τον κ. Στυλιανίδη και σαν τέτοια είμαι υποχρεωμένος να τη σεβαστώ, παρ' ότι, προφανώς, δεν συμφωνώ- η τόσο μεγάλη αντιπαράθεση για το περίφημο ζήτημα των ιδιωτικών πανεπιστημίων και για το άρθρο 16.

Επιτρέψτε μου να σας πω ότι εδώ γίνονται προσπάθειες να μειωθούν οι φοιτητές, κόβονται σχολές, κόβονται πανεπιστήμια. Όσοι πήγαν για λόγους εργασίας και κρίσης. Δεν πήγαν γιατί δεν είχαν σχολή να μπουν στην Ελλάδα. Σε όλο το προηγούμενο διάστημα ξέρετε πολύ καλά ότι τα παιδιά μας έμπαιναν σε ποσοστό 70% και 80% στα πανεπιστήμια. Αυτοί που πήγαιναν στα τρία τέσσερα σχολεία που δίνουν το IB και πηγαίνουν έξω στα πανεπιστήμια, έχουν αυτήν τη δυνατότητα ή έχουν αυτήν την κουλτούρα ή τη διάθεση από το σπίτι τους να το κάνουν. Αυτό δεν αφαιρεί τίποτα από την Ελλάδα, που προφανώς δεν συγκρίνεται με μια σειρά από άλλες χώρες που αναφέρθηκαν, η οποία όμως έχει ένα πολύ μεγάλο ιστορικό εξαιρετικών πανεπιστημίων και καλλιέργειας της τριτοβάθμιας παιδείας στο ανώτατο δυνατό επίπεδο, βγάζει εξαιρετικούς επιστήμονες και κανείς δεν χάνεται, και με μια υπαρκτή κοινωνική κινητικότητα η οποία είναι πάρα πολύ σημαντική.

Εν τέλει, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, νομίζω ότι πραγματικά, θα ήταν μια ευκαιρία, η χώρα μας, βγαίνοντας από την κρίση -το είχα πει και πιο διετίας- αντί να είναι αντιμετώπιση με φαντάσματα, σκελετούς, ιδεοληψίες περί των διαφόρων τριπτύχων που τα θυμηθήκαμε τώρα με αφορμή το Πολυτεχνείο -«πατρίς, θρησκεία, οικογένεια» και όλα τα άλλα- να υπήρχε μία εκσυγχρονιστική διάθεση, τόσο στα δικαιωματικά ζητήματα, όσο και στις ελευθερίες, στις εγγυήσεις του κοινωνικού κράτους, στις ελληνικές πρόνοιες διεύρυνσης της λαϊκής συμμετοχής, στις σχέσεις Κράτους - Εκκλησίας και σε μια σειρά από άλλα ζητήματα, τα οποία φάνηκε μέσα από την κρίση ότι χρειάζονται ενίσχυση και τα οποία δεν είναι απόρροια κάποιων στενών προγραμματικών των κομμάτων. Σας είπα ότι πάνω σε αυτά θα μπορούσαν και άλλα να συζητηθούν, που θυμάμαι ότι είχαν προταθεί από άλλες πολιτικές δυνάμεις στην προηγούμενη φάση -και από εσάς μερικά και από εσάς περισσότερα- τα οποία όμως ύστερα τα αποσύρατε, ενόψει της τελικής διαδικασίας, που θυμάμαι ακριβώς πώς έγινε. Πάντως, έχουν κατατεθεί θετικές προτάσεις και θα μπορούσαμε πολύ πιο πλούσια και πολύ πιο συναινετικά να προσεγγίσουμε αυτή τη συνταγματική Αναθεώρηση.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Ε' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΟΔΥΣΣΕΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΟΥΛΟΣ**)
Έστω να γίνει αυτό το βήμα, αλλά οι επόμενες μέρες πιστεύω

ότι θα είναι άκρως αποκαλυπτικές, μέσα από τις πολιτικές συζητήσεις, που γίνονται για το τι σημαίνει πρόοδος, τι σημαίνει συντήρηση, ποιοι βλέπουν μπροστά, ποιοι βλέπουν προς τα πίσω, ποιοι βλέπουν σε μια Ευρώπη, που μόνο αν αλλάξει, μπορεί να υπάρξει ως κοινό σπίτι ή ποιοι χαϊδεύουν τα πιο συντηρητικά εν τέλει αντανάκλαστα μέσα στην ελληνική κοινωνία.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσεάς Κωνσταντινόπουλος): Ευχαριστούμε, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω διτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, σαράντα τέσσερις μαθητές και μαθήτριες και τρεις εκπαιδευτικοί συνοδοί τους από το 11^ο Γυμνάσιο Πάτρας (δεύτερο τμήμα)

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει ο κ. Ταραντίλης.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΑΡΑΝΤΙΛΗΣ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το κείμενο των προτεινόμενων διατάξεων αποτελεί απόρροια γόνιμου και ουσιαστικού διαλόγου, που διεξήχθη στους κόλπους της Επιτροπής Αναθεώρησης. Θα εστιάσω σε ορισμένες από τις προτεινόμενες διατάξεις, που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον κατά τη γνώμη μου, διότι αφορούν τον ευρύτερο Ελληνισμό και επίσης, γιατί συνδέονται με την ομαλή λειτουργία του πολιτεύματός μας.

Ξεκινώ από την πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για την προσθήκη της παραγράφου 4 στο άρθρο 54 του Συντάγματος σχετικά με το ζήτημα της ψήφου των Ελλήνων εκλογέων του εξωτερικού.

Η προτεινόμενη διάταξη έχει τον στόχο να καταστήσει νομοθετικές εφικτή την ενεργοποίηση της δυνατότητας συμμετοχής των Ελλήνων του εξωτερικού στις βουλευτικές εκλογές, οριοθετώντας ήδη σε συνταγματικό επίπεδο τους κεντρικούς δυνατούς άξονες των νομοθετικών ρυθμίσεων. Με τον τρόπο αυτόν, πρώτον, απαλλάσσουμε τον νομοθέτη από κάθε είδους επιφυλάξεις και ατέρμονες συζητήσεις για ενδεχόμενη αντισυνταγματικότητα των νομοθετικών ρυθμίσεων και, δεύτερον, παρέχουμε τη δυνατότητα στον νομοθέτη να κινηθεί με άνεση και ευχέρεια, προβαίνοντας σε νομοθετικές ρυθμίσεις από ένα εύρος δυνατών νομοθετικών επιλογών.

Προτείνουμε, λοιπόν, το εξής πλαίσιο, εντός του οποίου μπορεί να κινηθεί ο νομοθέτης για να ενεργοποιήσει τον θεσμό της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού στις βουλευτικές εκλογές: Πρώτον, μπορεί να τίθενται προϋποθέσεις στην άσκηση του εκλογικού δικαιώματος, όπως η αυτοπρόσωπη παρουσία σε εκλογικό τμήμα ή η παρουσία στη χώρα για ορισμένο χρονικό διάστημα αθροιστικά στο παρελθόν. Δεύτερον, μπορεί να επιφυλάσσονται υποχρεωτικά θέσεις στο ψηφοδέλτιο επικρατείας σε Έλληνες του αποδήμου Ελληνισμού. Τρίτον, μπορεί να προβλεφθεί η προσμέτρηση της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού σε όλες τις εκλογικές περιφέρειες ή αποκλειστικά σε επίπεδο επικρατείας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχουμε την εθνική υποχρέωση να ενεργοποιήσουμε τον θεσμό της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού, όχι απλώς για συμβολικούς λόγους, αλλά και' αρχάς γιατί το προσπάζει το ίδιο το Σύνταγμα. Και δεν ομιλώ για το άρθρο 51 παράγραφος 3 του Συντάγματος, που προβλέπει τη δυνατότητα αυτή.

Πρώτον, αναφέρομαι στην καταστατική και μη αναθεωρητέα διάταξη του άρθρου 1 παράγραφος 3, η οποία αφορά την ίδια μορφή του πολιτεύματος και ορίζει ότι όλες οι εξουσίες του πολιτεύματος υπάρχουν υπέρ του λαού, άρα και του έθνους, δηλαδή του ευρύτερου Ελληνισμού.

Δεύτερον, αναφέρομαι στη διάταξη του άρθρου 51 παράγραφος 2 του Συντάγματος, η οποία ορίζει ότι οι Βουλευτές αντιπροσωπεύουν το έθνος, άρα και τους Έλληνες του εξωτερικού, άρα και δια μέσω Βουλευτών εξωτερικού.

Πλέον τούτου, όμως, τον θεσμό της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού τον επιβάλλει η ίδια μας η ιστορία. Είναι πρωταρχικής και θεμελιώδους σημασίας να κρατήσουμε ενωμένο τον ελληνισμό και να τον καταστήσουμε κοινών, υπεύθυνο και ενεργό ενώπιον των γεωπολιτικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουμε. Η Ελλάδα ήταν πάντα, κυρίες και κύριοι, και θα παραμείνει κάτι πολύ μεγαλύτερο από το άθροισμα της ιστορίας των ανθρώπων μόνο μιας περιοχής. Εμείς εδώ και τώρα έχοντας την τιμή να είμαστε μέλη του ελληνικού Κοινοβουλίου, οφείλουμε απέναντι στον ελληνισμό να επιδείξουμε στο ζήτημα αυτό υπευθυνότητα, συναινετικό και πρακτικό πνεύμα.

Την ανάγκη για την ομαλή λειτουργία του πολιτεύματος υπηρετεί η αναθεώρηση του άρθρου 32 παράγραφος 4 και η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από την απλή πλειοψηφία της Βουλής χωρίς προηγούμενη προσφυγή σε εκλογές. Ο στόχος για την εκλογή στη θέση του Προέδρου της Δημοκρατίας προσώπου ευρείας αποδοχής και συναίνεσης, φυσικά δεν εγκαταλείπεται. Η εξέλιξη όμως της πιθανότητας πρόκλησης εκλογών από τη διαδικασία εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας και ως εκ τούτου της κομματικής εργαλειοποίησης του θεσμού παρέχει ουσιαστικό νόημα στις τρεις ψηφοφορίες με αυξημένη πλειοψηφία που απαιτεί το Σύνταγμά μας και κατευθύνει τις πολιτικές δυνάμεις που εκπροσωπούνται στη Βουλή για την επίτευξη, από την πρώτη κιόλας ψηφοφορία της ευρύτερης δυνατής συναίνεσης, μακριά από συγκυρίες και σκοπιμότητες.

Θα συνεχίσω με την αναθεώρηση του άρθρου 68 παράγραφος 2 και την προτεινόμενη σύσταση εξεταστικών επιτροπών με απόφαση των 2/5 του συνόλου των Βουλευτών. Μετά από σαράντα και πλέον χρόνια, δηλαδή από το Σύνταγμα του 1975, όπου η απόφαση σύστασης εξεταστικών επιτροπών αναγνωρίζεται ως δικαίωμα και θα έλεγα μάλλον προνόμιο αυτοελέγχου της κυβερνητικής πλειοψηφίας, για πρώτη φορά σήμερα ρητά και με σαφήνεια, όπως αρμόζει σε ένα συνταγματικό κείμενο και σε ένα σύγχρονο Κοινοβούλιο που δέχεται τα δικαιώματα της μειοψηφίας, παρέχεται το δικαίωμα σύστασης εξεταστικών επιτροπών και στη μειοψηφία, εφόσον η πρόταση υπερψηφιστεί από τα 2/5 του συνόλου των Βουλευτών. Η σύσταση εξεταστικών επιτροπών από ευχέρεια αυτοελέγχου της κυβερνητικής πλειοψηφίας, όπως ήταν άλλωστε μέχρι και σήμερα, γίνεται ουσιαστικό δικαίωμα της μειοψηφίας και έτσι ενισχύεται ο κοινοβουλευτικός έλεγχος που μπορεί να ασκήσει στο έργο της κυβέρνησης. Η Αναθεώρηση στο σημείο αυτό λειτουργεί προς όφελος της λειτουργίας του Κοινοβουλίου.

Εξίσου σημαντική είναι και η προτεινόμενη αναθεώρηση του άρθρου 86 παράγραφος 3, η κατάργηση της ειδικής αποσβεστικής προθεσμίας για την άσκηση δίωξης κατά των Υπουργών, μια ρύθμιση η οποία εισήχθη προκειμένου να μην διαιωνίζονται κατηγορίες σε βάρος των Υπουργών, αλλά δυστυχώς κατέληξε να οδηγεί πρακτικά στο ανεύθυνο των Υπουργών.

Η τόσο σύντομη ειδική αποσβεστική προθεσμία, όχι μόνο δεν επιτρέπει στη Βουλή να ασκήσει αποτελεσματικά το έργο που της αναθέτει το άρθρο 86, αλλά έχει δημιουργήσει στους πολίτες την εικόνα μιας γενικής προνομιακής αντιμετώπισης των Υπουργών, που φαίνονται ότι χαιρούν ενός ιδιότυπου καθεστώτος ατιμωρησίας. Η κατάργηση αυτής της προθεσμίας και η ισχύς των κανόνων περί παραγραφής που ισχύουν για όλους τους πολίτες ενισχύει τη λειτουργία της Βουλής, όταν και αν κληθεί να αναζητήσει ευθύνες κατά των Υπουργών, ενισχύοντας όμως παράλληλα και το αίσθημα εμπιστοσύνης των πολιτών στη λειτουργία των θεσμών.

Ευχαριστώ πάρα πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσέας Κωνσταντινίδης): Κύριε Βλάχο, έχετε τον λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΛΑΧΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είμαι πραγματικά περήφανος γιατί υπηρετώ, δεκαετίες τώρα, ιδέες μιας παράταξης που σε κρίσιμες στιγμές για την πατρίδα μας έβλεπε πάντα μπροστά. Μια τέτοια στιγμή ήταν το 1975, όταν η τότε Βουλή ψήφισε το ισχύον Σύνταγμα.

Σαν σήμερα πριν από σαράντα πέντε χρόνια, ο Κωνσταντίνος

Καραμανλής σχημάτιζε την πρώτη κοινοβουλευτική μεταδικτατορική κυβέρνηση και η Βουλή η οποία προέκυψε είχε, μεταξύ των άλλων ευθυνών της, την τεράστια ευθύνη να καταρτίσει ένα δημοκρατικό Σύνταγμα, ένα Σύνταγμα που έπρεπε να αντέξει στη διάρκεια του χρόνου και να βγάλει τη χώρα από τα αδιέξοδα στα οποία είχε οδηγηθεί κατά το παρελθόν.

Έτσι, αυτό το Σύνταγμα το οποίο ψηφίστηκε απέδειξε μέσα από αυτήν την πορεία ότι έγινε πραγματικά ο ακρογωνιαίος λίθος για τη λειτουργία της δημοκρατίας και το οποίο επικαλούνται σήμερα και κατά καιρούς βεβαίως όλες οι πολιτικές δυνάμεις, για να δείξουν τη χρησιμότητά του και την αποτελεσματικότητα την οποία είχε, αλλά και την αντοχή του στον χρόνο.

Θέλω, όμως, να θυμίσω ότι αυτό το Σύνταγμα οι πολιτικές δυνάμεις της τότε εποχής δεν το ψήφισαν και κάποιοι αποχώρησαν και κάποιοι ακόμα χειρότερα, το κατήγγειλαν. Πέρασαν, βεβαίως, τα χρόνια, αλλά οι ευθύνες ασφαλώς παραμένουν και ασφαλώς αλλάζουν στον χρόνο, αλλά υπάρχουν και σήμερα.

Οι εισηγητές μας, οι εξαιρέτοι συνάδελφοι, θα αναλύσουν επιμέρους τα θέματα και θα επιχειρηματολογήσουν. Όμως, μέσα από αυτήν τη συνολική διαδικασία, εκείνο που θα μείνει στο τέλος θα είναι η πικρία, γιατί κι αυτή η συνταγματική Αναθεώρηση δεν θα έχει γίνει στο σύνολό της, δεν θα έχει, αν θέλετε, επιτελέσει την αποστολή της. Και αυτό είναι που θα μείνει στον κόσμο, γιατί ό,τι συμφωνήσαμε, αν θέλετε, λίγο πολύ και η κοινωνία το θεωρεί αυτονόητο. Αντίθετα, δεν μπορεί να ερμηνεύσει για εκείνα που δεν συμφωνήσαμε.

Και βεβαίως, θέλω να σταθώ σήμερα, στον λίγο χρόνο που έχω, σε τρία επίμαχα άρθρα, το περίφημο άρθρο 16, το άρθρο 24 και το άρθρο 117. Σχετικά με το άρθρο 16, εμείς επιμένουμε -ίσως η μοναδική χώρα στον κόσμο- να μη θέλουμε μη κρατικά πανεπιστήμια. Και βεβαίως, στο τέλος, από την ψήφιση, όπως είπα, θα υπάρξουν ευθύνες. Αυτό κάποιος πρέπει να το χρεωθεί πολιτικά.

Πρέπει να ξέρουν οι γονείς που στέλνουν τα παιδιά τους στο εξωτερικό σε αμφιβόλου, αν θέλετε, αποτελεσματικότητας πανεπιστήμια γιατί γίνεται αυτό και ποιοι είναι αυτοί που έχουν αρνηθεί. Και βεβαίως η μεγάλη ευκαιρία χάθηκε τότε το 2005 - 2006 και από τη Βουλή που προέκυψε μετά, γιατί το τότε ΠΑΣΟΚ του Γεωργίου Παπανδρέου αρνήθηκε στο πλαίσιο μιας εσωκομματικής διαμάχης με τον κ. Βενιζέλο με τη νεολαία ΠΑΣΟΚ να προχωρήσει στην αλλαγή του άρθρου 16.

Και τι να το κάνω σήμερα που το ΚΙΝΑΛ, οι πολιτικοί σας διάδοχοι και κληρονόμοι, έρχονται και αγωνιούν και λένε «κάτι πρέπει να κάνουμε για το άρθρο 16, να το αλλάξουμε»; Την κρίσιμη στιγμή δεν είχαν την τόλμη. Σήμερα κλαίνε το χυμένο γάλα. Όπως και ο ΣΥΡΙΖΑ μπορεί στην πορεία να αλλάξει θέση, αλλά θα έχουν χαθεί πολλά χρόνια, θα έχουν χαθεί ευκαιρίες και κάποιοι άνθρωποι θα έχουν ταλαιπωρηθεί πολύ. Άρα, να γνωρίζουν οι γονείς ποιος κρατάει, αν θέλετε, δέσμια τη χώρα στο χθες και ποιος στέλνει τα παιδιά τους αναγκαστικά, όπως είπα, σε πανεπιστήμιο του εξωτερικού.

Κι έρχομαι στο δεύτερο, το περίφημο άρθρο 24 και το άρθρο 117. Δεν μπόρεσε να τα προβλέψει όλα σε βάθος χρόνου ο Κωνσταντίνος Καραμανλής τότε με αυτό το Σύνταγμα και έπρεπε να γίνουν αλλαγές. Μιλήσαμε και μιλάμε για την επικαιροποίηση του ορισμού του δάσους και το άρθρο 24. Γιατί μέσα απ' αυτές τις δεκαετίες παρουσιάστηκαν πολλές αδυναμίες, αδυναμίες που οι πολίτες τις ζουν καθημερινά. Όσοι αυτήν την εποχή συναλλάσσονται στο Κτηματολόγιο και κυρίως περιμένουν και βλέπουν την ανάρτηση των δασικών χαρτών, πράγματι βρίσκονται μπροστά σε τεράστιες εκπλήξεις.

Και δεν αναρωτήθηκε κανείς συνάδελφος για τον λόγο που αυτό το Δασολόγιο, αυτό το Κτηματολόγιο όλα αυτά τα χρόνια δεν μπόρεσε να ολοκληρωθεί. Διότι όλοι γυρίζουμε γύρω από τον εαυτό μας, έχουμε δέχον την πολιτική βούληση να προχωρήσουμε, δεν έχουμε, όμως, το σθένος να αλλάξουμε τα πράγματα, να πούμε δηλαδή τα πράγματα με το όνομά τους.

Έτσι, προσπαθούμε, για παράδειγμα, να αναρτήσουμε και να καταρτίσουμε δασικούς χάρτες, για ποια χρονολογία, με ποιες αεροφωτογραφίες; Με το πουθενά; Με το χθες; Με το τι βλέπαμε το 1936 και το 1945; Ή με το όπως λέγαμε εμείς ανέκαθεν ως

παράταξη με πρώτο τον Κωνσταντίνο Μητσotάκη, με ό,τι είχε καταγραφεί το 1975; Γιατί το 1975; Γιατί είναι ο χρόνος ψήφισης του Συντάγματος. Ούτε πριν ούτε μετά. Και αυτό που ήταν τότε να ισχύει για πάντα, για να ξεκαθαρίσει το τοπίο.

Σήμερα στην περιοχή που εγώ μένω και κινούμαι πολιτικά η μια έκπληξη διαδέχεται την άλλη. Αναρτώνται δασικοί χάρτες, οι περισσότεροι χαρακτηρίζουν δάσος βιομηχανικές περιοχές. Το μισό εργοστάσιο στο Κορωπί είναι δασικό. Και λέει: Πρέπει τώρα να κάνετε προσφυγή. Ξέρετε πότε θα εκδικαστούν αυτές οι προσφυγές; Μετά από δέκα χρόνια. Άρα τι μένει στους πολίτες; Αυτό το αδιέξοδο, ότι δεν αλλάζει τίποτε, εκεί στη Βουλή τα βρίσκουν όλοι μεταξύ τους και όταν έρχεται η ώρα να τολμήσουν και να κάνουν τις ουσιαστικές αλλαγές, δηλαδή να πουν τα πράγματα με το όνομά τους, όπως είναι στην πραγματικότητα, δεν τους ενδιαφέρει, με κάτι άλλο ασχολούνται.

Γι' αυτό, λοιπόν, σήμερα και κλείνοντας, θέλω να πω σε όλους τους συμπολίτες μου και στην Αττική, αλλά και σε όλη την Ελλάδα, που θα ταλαιπωρηθούν το επόμενο διάστημα με την ανάρτηση των δασικών χαρτών, που θα τρέξουν να κάνουν προσφυγές, που θα ξοδεύονται, που δεν θα μπορούν να ξεκαθαρίσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία, ότι πρέπει να γνωρίζουν ότι γι' αυτήν την ταλαιπωρία -το λιγότερο λέω ταλαιπωρία- υπάρχουν πολιτικά υπεύθυνοι. Είναι εκείνες οι πολιτικές δυνάμεις που αρνήθηκαν -εντάξει, δεν το καταλάβαιναν παλιά- αλλά τώρα σε αυτή την Αναθεώρηση να τολμήσουν να αλλάξουμε το άρθρο 24, να το επικαιροποιήσουμε, να το εκσυγχρονίσουμε, να το κάνουμε αποτελεσματικό.

Να γνωρίζει, λοιπόν, ότι υπάρχει ευθύνη και να ξέρουν προς ποια κατεύθυνση θα πρέπει να την αναζητήσουν.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσέας Κωνσταντινίδης): Τον λόγο έχει ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του ΣΥΡΙΖΑ κ. Τζανακόπουλος.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΤΖΑΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ: Πράγματι εκκινεί σήμερα μια κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία στην Ολομέλεια, μετά από μια επίπονη εργασία που προηγήθηκε και στην προτείνουσα Βουλή, αλλά και στις συνεδριάσεις των επιτροπών της Αναθεωρητικής Βουλής, η οποία αφορά το Σύνταγμα.

Τι είναι το Σύνταγμα; Πρώτον, το νομικό εκείνο κείμενο αυξημένης τυπικής ισχύος που εγκαθιστά μια δομή οικονομικής και πολιτικής κυριαρχίας. Αυτό εννοεί ο Μάνεσης, όταν λέει ότι το Σύνταγμα κοιτάει προς το παρελθόν. Είναι, όμως, ταυτόχρονα, όπως το επισήμανε και ο πρώην Πρόεδρος της Βουλής, ο Νίκος Βούτσας, και η συμπύκνωση ενός συσχετισμού δύναμης εντός ακριβώς αυτής της δομής οικονομικής και πολιτικής κυριαρχίας.

Συγκροτεί δηλαδή το Σύνταγμα μια μορφή με συγκεκριμένα όρια, εντός των οποίων όμως η πολιτική αντιπαράθεση και η πολιτική σύγκρουση μπορεί να μετασχηματίζει περιεχόμενα προς τη μία ή προς την άλλη κατεύθυνση, ανάλογα με τα συμφέροντα που κάθε φορά κερδίζουν στην πολιτική μάχη.

Αν, λοιπόν, δούμε ακριβώς το Σύνταγμα μέσα από αυτή την οπτική γωνία και μέσα από αυτό το πρίσμα αντιλαμβανόμαστε ότι η συναίνεση για την Αναθεώρηση του Συντάγματος δεν είναι ούτε πολιτική ούτε ηθική αυταξία. Και τούτο, είμαι αναγκασμένος να το πω σήμερα εδώ, διότι προσδιορίζει και τους όρους της πολιτικής και ιδεολογικής αντιπαράθεσης γύρω από το Σύνταγμα διευκρινίζοντας ότι αυτή ακριβώς η συζήτηση για τη συνταγματική Αναθεώρηση δεν μπορεί να υποβιβαστεί σε μία ωδή στη συναίνεση. Διότι, προσέξτε, η βασική θεωρητική, πολιτική, νομική και ηθική θέση που υποστηρίζει η Νέα Δημοκρατία είναι η εξής, ότι το Σύνταγμα πρέπει να αποψιλωθεί από κάθε ουσιαστικό περιορισμό της αγοράς και κάθε προστατευτική μέριμνα για τους πολίτες, ώστε να δημιουργηθούν οι νομικοί όροι, ώστε η αγορά να καθορίσει προτεραιότητες, θεσμούς, ιεραρχήσεις, περιεχόμενο.

Αυτού του τύπου το κενό Σύνταγμα που αποτελεί απλώς μία μορφή προσδιορισμού των οργανωτικών όρων της πολιτικής σύγκρουσης είναι το Σύνταγμα στο οποίο δεν μπορεί ποτέ να συμφωνήσει ο ΣΥΡΙΖΑ. Και νομίζω ότι ήταν ακριβώς αυτή η καθοδηγητική ιδέα, που οδήγησε και τον εισηγητή της Νέας Δημο-

κρατίας τον κ. Τζαβάρα να επιμένει σε μία διαδικασιοκρατική προσέγγιση του Συντάγματος. Αυτή όμως, η διαδικασιοκρατική προσέγγιση, αυτή η διαδικασιοκρατία, δεν είναι ούτε ηθικά ούτε πολιτικά ουδέτερη. Δηλαδή, δεν μπορεί το μοναδικό νομοποιητικό στοιχείο μιας πολιτικής απόφασης να είναι η διαδικασία.

Αντίθετα, η νομοποιητική λειτουργία της διαδικασίας, η κοινοβουλευτική δηλαδή παραγωγή του νόμου ή η με βάση τον εξουσιοδοτικό νόμο λειτουργία της εκτελεστικής εξουσίας να παράγει κανονιστικές πράξεις βρίσκουν το όριό τους στις ουσιαστικές σταθμίσεις που κάνει το Σύνταγμα, σταθμίσεις ουσιαστικές που προκύπτουν ακριβώς, μέσα από την πολεμική σύγκρουση και αντιπαράθεση. Δεν μπορεί το Κοινοβούλιο να αποφασίζει ότι θέλει, όπως θέλει. Αντιθέτως, βρίσκει όρια το Κοινοβούλιο και η εκτελεστική εξουσία ακριβώς στις ουσιαστικές σταθμίσεις του Συντάγματος, πράγμα το οποίο ουδέποτε η διαδικασιοκρατική προσέγγιση, που εισηγήθηκαν από τη μεριά της Νέας Δημοκρατίας, θα μπορέσει να καταλάβει και να κατανοήσει. Είναι, λοιπόν, αυτή η οπτική γωνία από την οποία ο ΣΥΡΙΖΑ βλέπει την αναθεωρητική διαδικασία γενικά, όχι αυτή την αναθεωρητική διαδικασία, αλλά κάθε αναθεωρητική διαδικασία.

Ειδικότερα, όμως, εδώ σε αυτήν την αναθεωρητική διαδικασία, σε αυτή τη συγκεκριμένη αναθεωρητική έχουμε να κάνουμε με μία στιγμή και μία συγκυρία που λαμβάνουν χώρα μετά από μία συντριπτική κοινωνική και οικονομική κρίση. Και είναι ακριβώς αυτή η εμπειρία της κρίσης που οφείλουμε όλοι μας να λάβουμε υπ' όψιν μας, και είναι ακριβώς αυτή η εμπειρία της κρίσης που τροφοδοτεί τις προτάσεις και τις δικές μας θέσεις, τις θέσεις δηλαδή, του ΣΥΡΙΖΑ.

Για να το πω με μία φράση: Οι δικές μας προτάσεις γίνονται από τη σκοπιά της εξαίρεσης, της κατάστασης εξαίρεσης, η οποία επιβλήθηκε de facto όλα τα προηγούμενα χρόνια στη χώρα και η πρότασή μας φιλοδοξεί να ενισχύσει τη λειτουργία του Συντάγματος ακριβώς ως ορίου, ως περιορισμού στην κατάσταση εξαίρεσης.

Μερικά παραδείγματα σε σχέση με αυτό είναι απολύτως διαφωτιστικά. Σε ό,τι αφορά για παράδειγμα την αρχιτεκτονική του πολιτικού συστήματος, όλα τα προηγούμενα χρόνια όλες οι προηγούμενες κυβερνήσεις, ανεξαρτήτως των πολιτικών και ιδεολογικών τους τοποθετήσεων και ανεξαρτήτως του αν ήθελαν ή δεν ήθελαν να υποχωρήσουν, δέχτηκαν ασφυκτικές πιέσεις από τη μεριά θεσμών, οι οποίοι δεν αντλούν τη νομοποιητική τους ισχύ από τη λαϊκή κυριαρχία, δεν αντλούν την νομοποίησή τους άμεσα από τον ελληνικό λαό. Άρα, λοιπόν, αυτό πρέπει να το σκεφτεί το πολιτικό σύστημα, για να δει με ποιο τρόπο θωρακίζει κυβερνήσεις, Κοινοβούλια από αυτού του τύπου τις ασφυκτικές πιέσεις, με δεδομένα τα υπάρχοντα όρια του συγκεκριμένου Συντάγματος, το οποίο μπορεί να φτάσει μέχρι ενός σημείου στην προστασία ακριβώς των κυβερνητικών επιλογών της δημοκρατίας κ.λπ., με δεδομένο τον δυσμενή παγκόσμιο συσχετισμό δύναμης.

Λέμε, λοιπόν, εμείς ότι ο τρόπος για να υπάρξει αυτή η θωράκιση σχετίζεται με την ενίσχυση της Κυβέρνησης απέναντι σε θεσμούς, οι οποίοι λειτουργούν πειθαρχικά και δεν αντλούν τη νομοποίηση τους άμεσα από το λαό. Πώς το κάνεις αυτό; Αυτό το κάνει δημιουργώντας τους όρους για την απρόσκοπτη ολοκλήρωση της τετραετίας. Εδώ έρχεται, για παράδειγμα, η εποικοδομητική ψήφος δυσπιστίας, η οποία όμως βρίσκει έναν άλλον, εσωτερικά πια στο Κοινοβούλιο, εξισορροπητικό μηχανισμό που δεν είναι άλλος από την απλή αναλογική. Και έτσι, λοιπόν, το Κομμουνιστικό Κόμμα -του οποίου την κριτική την ακούω με πολύ μεγάλη προσοχή- λέει ότι η εποικοδομητική ψήφος δυσπιστίας δημιουργεί «Σινικά Τείχη» μεταξύ των κοινωνικών αγώνων και των αποτελεσμάτων, που μπορεί να έχουν αυτοί οι κοινωνικοί αγώνες στην πτώση μιας κυβέρνησης ή στην πρόκληση αστάθειας του πολιτικού συστήματος. Πράγματι.

Όμως, εδώ το θέμα είναι ότι εμείς τουλάχιστον, την εποικοδομητική ψήφο δυσπιστίας τη βλέπουμε στο εσωτερικό ενός εξισορροπητικού μηχανισμού, ο οποίος επί της ουσίας ολοκληρώνεται και με την απλή αναλογική. Δεν υπάρχει δηλαδή για εμάς εποικοδομητική ψήφος δυσπιστίας, χωρίς ταυτόχρονη συνταγματική καθιέρωση της απλής αναλογικής. Αυτό νομίζω ότι τρο-

ποποιεί κατά κάποιο τρόπο και την κριτική, η οποία θα πρέπει να γίνεται προς αυτήν την πλευρά. Αλλά τι κάνει; Στην πραγματικότητα, προστατεύει την Κυβέρνηση από ασφυκτικές πιέσεις, από εκβιασμούς οι οποίοι μπορεί να γίνονται εξωτερικά και την ίδια στιγμή προστατεύει και το Κοινοβούλιο, αλλά προστατεύει και τους όρους διαμόρφωσης των κοινωνικών συμμαχιών μέσω της απλής αναλογικής.

Στα εργασιακά πώς μπορεί το Σύνταγμα να λειτουργήσει ως όριο; Το έχουμε δει. Το μοναδικό επιχείρημα από το οποίο υποχώρησε η τρόικα τα προηγούμενα χρόνια και στο οποίο δεν μπόρεσε να βρει μηχανισμό παράκαμψης του ήταν το Ανώτατο Ακυρωτικό Δικαστήριο της χώρας, που είπε ότι η μονομερής προσφυγή στη διαίτησία αποτελεί απόρροια του συνταγματικού άρθρου, της συγκεκριμένης συνταγματικής διάταξης. Δηλαδή, υπάρχει η υποχρεωτικότητα της με βάση το ισχύον Σύνταγμα. Άρα, λοιπόν, υπάρχει η λειτουργία του ορίου του Συντάγματος ακόμα και στις πιο ασφυκτικές μορφές πίεσης για λόγους κοινωνικούς, ιστορικούς, πολιτικούς που σχετίζονται με την αδυναμία νομιμοποίησης συγκεκριμένων θεσμών, όταν τα πράγματα φτάνουν στο σημείο της συνταγματικής σύγκρουσης.

Θα μπορούσα να παραπλανάσω τον κατάλογο των περιπτώσεων, όπου το Σύνταγμα μπορεί προφανώς περιορισμένα να λειτουργήσει ως όριο, χωρίς τούτο να σημαίνει ότι εμείς διακατεχόμαστε από μια νομική αφέλεια ότι τα πάντα μπορούν να λυθούν στο επίπεδο του Συντάγματος ή ότι το επίπεδο του Συντάγματος μπορεί να λειτουργήσει ως εγγυητικό της κοινωνικής ευημερίας, χωρίς τη συνδρομή άλλων προϋποθέσεων.

Αυτό στο οποίο θέλω να καταλήξω είναι ότι πράγματι, σήμερα -όπως πολλοί ομιλητές της Νέας Δημοκρατίας είπαν, αλλά για άλλους λόγους- χάνουμε μια ευκαιρία να θωρακίσουμε την κοινοβουλευτική δημοκρατία από τις εξωτερικές ασφυκτικές πιέσεις που δέχεται σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον και να θωρακίσουμε και τα κοινωνικά δικαιώματα και ιδιαίτερα, τα εργασιακά δικαιώματα από μία ασύδοτη λειτουργία της αγοράς.

Χάνουμε την ευκαιρία όμως και να κάνουμε ένα πρώτο βήμα στην κατεύθυνση των διακριτών ρόλων Εκκλησίας και Κράτους με την επιμονή της Νέας Δημοκρατίας να μην υποστηρίξει μια ώριμη μεταρρυθμιστική προσπάθεια η οποία οφείλει να γίνει, μετά από διακόσια χρόνια στενού αναγκασμού του ελληνικού Κράτους με την ελληνική Εκκλησία.

Αντί για όλα αυτά, έχουμε μια νεοσυντηρητική Αναθεώρηση. Όμως, όχι απλώς και μόνο μια νεοσυντηρητική Αναθεώρηση, αλλά έχουμε και μια Αναθεώρηση η οποία κινδυνεύει να ενταχθεί σε μια συνολική στρατηγική της Νέας Δημοκρατίας για τον ολοκληρωτικό ασφυκτικό έλεγχο κάθε μορφής δημόσιας ζωής.

Αυτούς τους τέσσερις μήνες έχουμε αναδείξει πολλές φορές αυτή τη στρατηγική της Νέας Δημοκρατίας για τον ασφυκτικό έλεγχο της δημόσιας ζωής, των θεσμών, των κοινοβουλευτικών λειτουργιών. Να σας πω τα παραδείγματα της ΕΥΠ, της ΕΡΤ, να σας πω τα παραδείγματα του ΚΕΘΕΑ, να σας πω τα παραδείγματα του Κρατικού Θεάτρου Βορείου Ελλάδος. Θα μπορούσα να παραπλανάσω τον κατάλογο μέχρι αύριο το πρωί.

Το πρόβλημα και το δυστύχημα εδώ είναι ότι έρχεται μέχρι και ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να ενταχθεί σε αυτή τη σκληροπυρηνική, αν θέλετε και βαθιά δεξιά στρατηγική απόλυτου ελέγχου του κράτους. Με ποια λογική; Με τη λογική του ότι πλέον ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, με βάση τη δική σας πρόταση, θα μπορεί να εκλέγεται απλώς και μόνο από την κοινοβουλευτική πλειοψηφία, χωρίς δε να μεσολαβούν εκλογές.

Τούτο, κατά τη γνώμη μας, διαταράσσει πλήρως την ισορροπία του Συντάγματος και διαταράσσει και τη λειτουργία του θεσμού του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο οποίος οφείλει να είναι ο ρυθμιστής του πολιτεύματος, πρέπει να είναι το σημείο εκείνο ισορροπίας όπου δεν θα επιτρέπει καχυποψίες τις στιγμές ακριβώς που το πολιτικό σύστημα βρίσκεται σε μετάβαση, δηλαδή τη στιγμή που μεταβαίνουμε από μια Βουλή σε μια άλλη, από μια κυβέρνηση σε μια άλλη.

Ακριβώς, λοιπόν, με την πρότασή σας πυροδοτείται μια ουσιαστική και βαθιά καχυποψία όλων των πολιτικών κομμάτων ως προς την κορυφαία εξισορροπητική λειτουργία που θα έπρεπε να έχει ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας και με αυτή τη έννοια σας

λέμε: Ξανασκεφτείτε το, βρείτε τρόπους, ώστε να μπορεί το πολιτικό σύστημα να οδηγείται σε συναινέσεις στο ελάχιστο εκείνο σημείο ισορροπίας που απαιτείται να συμπτυκνώνεται και να συμβολίζεται στο πρόσωπο του Προέδρου της Δημοκρατίας.

Επιτρέψτε μου να κλείσω με δύο κρίσιμες παρατηρήσεις. Πρώτη κρίσιμη παρατήρηση: Άρθρο 86 του Συντάγματος. Είναι ένα βαθύ λαϊκό αίτημα να καταργηθεί η διαφορετική ποινική μεταχείριση των Υπουργών σε σχέση με όλους τους υπόλοιπους πολίτες. Να μην υπάρχει, δηλαδή, η σύντομη αποσβεστική προθεσμία του άρθρου 86 παράγραφος 3 του Συντάγματος, αλλά και την ίδια στιγμή να υπάρξει μια δυνατότητα μέσω της ερμηνευτικής δήλωσης που εμείς προτείνουμε. Δεν πρόκειται για αναδρομική ισχύ και το ξέρετε πολύ καλά. Διότι μια ερμηνευτική δήλωση επί της ουσίας τι κάνει; Διευκρινίζει την πραγματική έννοια του άρθρου, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι αλλάζει αναδρομικά το άρθρο. Αντίθετα, διευκρινίζει το τι σήμαινε το άρθρο αυτό και ποια ήταν η έννοια του από τη στιγμή που ίσχυσε.

Αναρωτιέται κανείς το εξής: Με δεδομένο ότι μια ευνοϊκή διάταξη η οποία έχει προκαλέσει τέτοια κοινωνική αναταραχή και τέτοια κοινωνική καχυποψία απέναντι στο πολιτικό σύστημα για τη λειτουργία του όλα τα προηγούμενα χρόνια, τι σας εμποδίζει να ψηφίσετε αυτήν την ερμηνευτική δήλωση; Τι είναι αυτό που σας κρατάει και γιατί επιλέγετε να μην επιτρέψετε ή να προσπαθήσετε να μην επιτρέψετε στην τακτική δικαιοσύνη να διερευνήσει υποθέσεις δωροδοκίας Υπουργών που παρελθόντος μέσω της άρνησής σας να ψηφίσετε αυτή την ερμηνευτική δήλωση;

Αλήθεια, δεν καταλαβαίνετε ότι με αυτόν τον τρόπο επί της ουσίας επιτείνετε τη ρηγμάτωση που υπάρχει μεταξύ της κοινωνίας και του πολιτικού συστήματος; Δεν καταλαβαίνετε ότι δημιουργείτε τεράστιες καχυποψίες για τις πολιτικές, επί της ουσίας, σκοπιμότητες που ενδεχομένως να σας καθοδηγούν σε αυτή την άρνηση υπερψήφησης της ερμηνευτικής δήλωσης; Ψηφίστε την και δεν θα βγει το πολιτικό σύστημα ζημιωμένο από μια τέτοια γενναία επιλογή, την οποία ακόμα έχετε τη δυνατότητα να κάνετε.

Κλείνω με το άρθρο 16. Βλέπω ότι αποτελεί ένα από τα κύρια σημεία όλων των τοποθετήσεων των Βουλευτών της Νέας Δημοκρατίας. Κοιτάξτε: Υποστηρίζεται και τροφοδοτείται όλη η επιχειρηματολογία της Συμπόλιτευσης σε σχέση με την αναθεώρηση του άρθρου 16 από μια ανύπαρκτη, στην πραγματικότητα, συνθήκη, της δήθεν σε όλη την Ευρώπη υπάρχουν ιδιωτικά πανεπιστήμια ή μη κρατικά πανεπιστήμια.

Ξέρετε ότι στην πραγματικότητα κανένα από τα μεγάλα σοβαρά ιδρύματα της Ευρώπης, τα οποία πρωταγωνιστούν στην παραγωγή γνώσης και στην έρευνα, δεν είναι ιδιωτικά πανεπιστήμια. Ακόμα και στην Αγγλία, τα ιδιωτικά πανεπιστήμια δεν είναι τίποτα άλλο παρά κάποια περιθωριοποιημένα ιδρύματα τα οποία καμμία συνεισφορά δεν έχουν ούτε στην παραγωγή γνώσης ούτε φυσικά στην ακαδημαϊκή διδασκαλία.

Στην πραγματικότητα, ο μοναδικός λόγος για τον οποίο εκτιμώ ότι η Νέα Δημοκρατία θέλει την αναθεώρηση του άρθρου 16, είναι για να δημιουργήσει τους όρους συγκρότησης μαζικής πελατείας σε κάποια εξαιρετικά χαμηλής ποιότητας, σε σχέση φυσικά με την πανεπιστημιακή εκπαίδευση, μορφώματα και ιδρύματα. Να δημιουργήσει πελατεία, αλλά και να δημιουργήσει όρους επί της ουσίας εισόδου της ελεύθερης αγοράς ακόμα και στον ευαίσθητο τομέα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, με αποκλειστικό σκοπό να εξυπηρετηθούν συγκεκριμένα ατομικά ιδιωτικά συμφέροντα. Αυτό δεν τιμά την πανεπιστημιακή εκπαίδευση στην Ελλάδα, δεν τιμά και τον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ανταμειβανόμαστε τη λειτουργία της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Με αυτή την έννοια, μπορείτε να το πείτε ευθέως ότι θέλετε να δημιουργήσετε όρους εφόδου της αγοράς στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση και να αφήσετε το τμήμα εκείνο της επιχειρηματολογίας που σχετίζεται με την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης ή την ποιότητα των ερευνητικών δραστηριοτήτων. Δεν έχουν καμμία σχέση με την αναθεώρηση του άρθρου 16 αυτού του τύπου τα επιχειρήματα.

Σας ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος): Ευχαριστούμε.

Κύριε Υψηλάντη, καθίστε. Είστε λίγο άτυχος, γιατί είχε ζητήσει η κ. Παπαρήγα νωρίτερα τον λόγο και θα πρέπει να προηγηθεί. Και τυχερός, βέβαια, μαζί!

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ - ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ: Τιμή μου είναι, κύριε Πρόεδρε!

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσέας Κωνσταντινίδης): Κυρία Παπαρήγα, έχετε τον λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΡΗΓΑ: Η συζήτηση που προηγήθηκε στην επιτροπή και η συζήτηση που ξεκίνησε σήμερα στην Ολομέλεια έχει δείξει ότι όλα τα κόμματα -πλην ΚΚΕ, εννοείται- πέρα από τον δεισιδαιμονικό θαυμασμό και σεβασμό που τρέφουν για αυτό το Σύνταγμα, το οποίο βεβαίως νομιμοποιεί, καθιερώνει -δεν μπορούσε να κάνει και αλλιώς- τη δυνατότητα μια μειοψηφία να οικειοποιείται και να σφετερίζεται τον πλούτο που παράγει ο λαός και τον πλούτο που υπάρχει στη γη, πέρα από αυτό το κύριο και βασικό, ήταν ότι το Σύνταγμα πρέπει να φέρει ορισμένες αλλαγές -εδώ υπάρχει διαφωνία στον αριθμό των άρθρων και των αλλαγών- και κυρίως να αποβλέψει να αντιμετωπίσει ορισμένα προβλήματα που εμφανίστηκαν ή κληροδότησε η κρίση. Κυρίως, όμως, να λύσει δύο ζητήματα: τη σταθερότητα του πολιτικού συστήματος -εμείς βάζουμε και τη λέξη του «αστικού» πολιτικού συστήματος- και την αποκατάσταση της χαμένης τιμής του συστήματος αυτού ή της μείωσης του κύρους του ή της χαμένης τιμής των πολιτικών προσώπων, των Βουλευτών, των Υπουργών κ.λπ..

Κατ' αρχάς, μέσα από όλη αυτή τη συζήτηση, παρά τις διαφορές, τις μπηχτές που έριχνε το ένα ή το άλλο κόμμα, φάνηκε ότι η μεγάλη δύναμη του αστικού πολιτικού συστήματος, δύναμη σταθερότητας, είναι ακριβώς μέσα από τον πολυκομματισμό των κομμάτων που στηρίζουν το σύστημα ή θεωρούν ότι η ιστορική κοινωνική εξέλιξη σταματάει στον καπιταλισμό και είναι αυτοπία όλα τα άλλα και μέσα από αυτόν τον πολυκομματισμό, μέσα από τη διαφορετικότητα εξασφαλίζεται η ενότητα.

Δεν είναι δικός μας όρος. Είναι όρος που λανσαρίστηκε στη δεκαετία του 1990, αλλά τον χρησιμοποιώ, γιατί μερικοί καταλαβαίνουν γιατί το λέω.

Η ενότητα, λοιπόν, μέσα από τη διαφορετικότητα. Στα χρόνια της κρίσης αποσταθεροποιήθηκε το αστικό πολιτικό σύστημα; Έγινε πολύ πιο ισχυρό. Μπορεί να πέρασε έναν κλονισμό, που δεν τον περίμενε, που δεν φαινόταν με το γεγονός ότι εκατομμύρια ψηφοφόροι εγκατέλειψαν τη Νέα Δημοκρατία και ιδιαίτερα το ΠΑΣΟΚ. Μπορεί να εμφανίστηκε προς στιγμή μια δυσκολία σχηματισμού κυβέρνησης.

Όμως, η κρίση έδειξε και ένα άλλο πράγμα, μπροστά στον κίνδυνο για το σύστημα ο λαός να αξιοποιήσει τις δυσκολίες του ή, αν θέλετε, μπροστά στον κίνδυνο η δυσλειτουργία του συστήματος να δυσκολεύει τους στόχους του. Βλέπετε, είχαμε κυβερνήσεις που πριν δέκα -δεκαπέντε χρόνια, αν το υποστηρίζαμε, θα μας κορόιδευαν: Νέα Δημοκρατία - ΠΑΣΟΚ - ΛΑΟΣ, Νέα Δημοκρατία - ΠΑΣΟΚ - ΠΗΜΑΡ, ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ κ.λπ..

Πρέπει να σας πω ότι ο μεγάλος παράγοντας ισχυροποίησης και αποκατάστασης της σταθερότητας του πολιτικού συστήματος ήταν η σοσιαλδημοκρατικοποίηση του ΣΥΡΙΖΑ και η συνεργασία με τους ΑΝΕΛ. Μην αδικείτε. Το αστικό πολιτικό σύστημα έγινε πιο ισχυρό, βγήκε πιο ισχυρό από την κρίση. Ο λαός, βεβαίως, όχι.

Εμείς το αντίθετο λέμε στον λαό. Πρέπει να επωφελείται από τις όποιες ρωγμές υφίσταται το πολιτικό σύστημα -το ξεκαθαρίζουμε- με όρους ταξικής πάλης και κινήματος, αλλιώς αυτές οι ρωγμές, αν το κίνημα δεν αντεπιτίθεται, μπορεί να αξιοποιηθούν από ακροδεξιές ή άλλες εθνικιστικές απόψεις και εμάς δεν μας είναι καθόλου αδιάφορο αυτό το ζήτημα.

Η σταθεροποίηση του συστήματος επιτεύχθηκε. Τι θέλετε τώρα; Τι φοβάστε; Ένας φόβος υπάρχει σε όλα τα κόμματα. Δεν θα κάνω επώνυμη τοποθέτηση. Υπάρχει ένας φόβος, γιατί βλέπει όλη αυτήν την κατάσταση, ότι ο καπιταλισμός αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα δυστυχώς όχι από ένα ανερχόμενο παγκόσμια και στην Ελλάδα ταξικό κίνημα, όχι παγκόσμια από μια ισχυροποιημένη λαϊκή συμμαχία και στην Ελλάδα, αλλά αντιμετωπίζει σοβαρές αντιφάσεις εσωτερικές του, δικές του, γιατί και οι ιστορικά του όρια είναι πεπερασμένα, ανεξάρτητα του ότι το κίνημα

βρίσκεται σε υποχώρηση. Εδώ θέλετε να αντιμετωπίσετε τέτοια ζητήματα που μπορεί να δημιουργήσουν δυσλειτουργίες. Στο βάθος, όμως, υπάρχει και ο ταξικός φόβος πρόληψης, γιατί καταλαβαίνουν ότι η παγκόσμια υποχώρηση του εργατικού, του λαϊκού, του επαναστατικού κινήματος είναι προσωρινή, επώδυνη, πρωτοφανής, αλλά αναμφισβήτητη προσωρινή. Επομένως, θέλει να θωρακιστεί. Ότι και να κάνετε, όσο ωραίες λογοτεχνικές ποιητικές εκφράσεις και να βρείτε για να διατυπωθούν τα άρθρα του Συντάγματος, αυτό θα είναι πιο αυταρχικό, πιο αντιδημοκρατικό.

Άκουσα τον κ. Τζανακόπουλο, ο οποίος είπε το εξής πράγμα προηγουμένως. Ειλικρινά, δεν τον περίμενα. Τη θέση σας την περιμένω, αλλά δεν περίμενα τον τρόπο που θέσατε το θέμα. Σας είχα για πιο ικανό να συγκαλύπτετε ορισμένα πράγματα. Όλοι έχουμε τις ατυχίες μας στιγμές και εγώ πάρα πολλές φορές και ίσως τις περισσότερες. Είπατε το εξής πράγμα, ότι στις συνθήκες της κρίσης αντιμετωπίστηκαν οι πιέσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης με τα μνημόνια κ.λπ. και αν είχαμε ένα Σύνταγμα, θα μπορούσε να μας θωρακίσει από τις πιέσεις.

Γιατί δεν προτείνετε την κατάργηση των άρθρων εκείνων που δίνουν προτεραιότητα στο Διεθνές Δίκαιο -καταλαβαίνετε ποιο δίκαιο είναι αυτό- στις διεθνείς συμβάσεις, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, το ΝΑΤΟ κ.λπ. και μάλιστα που θίγουν τον σκληρό πυρήνα της εθνικής κρατικής ιεραρχίας; Εμείς προτείνουμε την κατάργησή τους. Βεβαίως, η κατάργησή τους αυτή σημαίνει σύγκρουση και ρήξη με την Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ.

Τώρα κάνετε και παράπονο ότι ήλθε ο Πομπέο και είπε ότι «ξέρете, εμείς τα θέματα με την Τουρκία και την Ελλάδα τα αντιμετωπίζουμε με βάση τα συμφέροντα των Ηνωμένων Πολιτειών» κ.λπ.. Τι δεχθήκατε πιέσεις; Να μη φτάσουμε να λέμε τέτοια. Ακούσαμε τώρα και από τον κ. Βαρουφάκη τον όρο «δουλοποικία». Κοιτάξτε να δείτε: Και ο κ. Κατρούγκαλος και ο κ. Τσακλώτος ξέρουν τον φιλελευθερισμό. Μη μας πάτε πεντακόσια χρόνια πίσω. Όντως ο φιλελευθερισμός ήταν μια προοδευτική αστική ιδεολογία στον βαθμό που πάλεψε να προκαπιταλιστικά στοιχεία που πέρασαν και στο πρώιμο στάδιο στον καπιταλισμό ή πάλεψε να νικήσει τη φεουδαρχία. Εκεί θα μας πάτε, σε εκείνο; Τι φιλελευθερισμός και νεοφιλελευθερισμός και πράσινα άλογα; Βεβαίως, η ιδεολογία του καπιταλισμού εξελίσσεται και όλες οι ιδεολογίες παίρνουν υπ' όψιν τις εξελίξεις. Είναι πιο βάρβαρη, πιο βίαιη και όχι μόνο εξελίσσεται, αλλά σε φάσεις γίνεται φασιστική, μουσολινική, ακροδεξιά, ρατσιστική κ.λπ.. Επομένως αφήστε τώρα. Όποιοι παλεύουν για τη θωράκιση του αστικού πολιτικού συστήματος είναι ακριβώς βασικά στηρίγματα του συστήματος.

Εμείς παρά το γεγονός ότι ξέρουμε με ποιο Σύνταγμα έχουμε να κάνουμε και δεν το βλέπουμε καθόλου σαν θρησκεία -αυτό είναι ένα αντικειμενικό γεγονός- λέμε ότι δεν θα μπορούσε να είναι άλλο το σύστημα. Ωστόσο, παλεύουμε στο εξής πράγμα και δεν το υποτιμάμε καθόλου: Όσο είναι δυνατόν με νόμους, έστω και τυπικά, να γίνονται όσο γίνεται πιο ελεύθερες, πιο εύκολες οι συνθήκες της ταξικής πάλης. Δεν το υποτιμάμε καθόλου. Θα μου πείτε ότι ακόμα και αν δεν υπήρχαν μέσα στο Σύνταγμα οι περιορισμοί στην απεργία, θα ήταν ελεύθερη η απεργία; Όχι, γιατί υπάρχει και η κρατική καταστολή, υπάρχει και η εργοδοσία, αλλά υπάρχει και το εθνικό και το δημόσιο συμφέρον, οι πιο ταξικές εκφράσεις μέσα σ' αυτό το σύστημα. Υπάρχει ενιαίο δημόσιο και εθνικό συμφέρον σε μια ταξική κοινωνία; Από πού και ως πού; Ή αυτά τα περί λαϊκής κυριαρχίας μέσω της ψήφου; Τώρα προσθέσαμε και τα δημοψηφίσματα, με περιορισμένη, όμως, ισχύ, να μη θίγουν τα δημοσιονομικά, να μη θίγει το ένα ή το άλλο.

Απ' αυτή, λοιπόν, την ενότητα, τη διαφορετικότητα είναι σοβαρός παράγοντας σταθεροποίησης του αστικού πολιτικού συστήματος. Άλλωστε, προβλήματα σχηματισμού κυβερνήσεων υπήρχαν και προ κρίσης σε αρκετά κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και ο πρώτος παράγοντας που βοήθησε τη σταθεροποίηση του αστικού πολιτικού συστήματος ήταν η συνεργασία της σοσιαλδημοκρατίας με τη χριστιανοδημοκρατία στη Γερμανία και όχι μόνο. Μην κλαίτε, λοιπόν. Θέλετε, όμως, ακόμα πιο σταθερό αστικό πολιτικό σύστημα και το θέλουν τα κόμματα τα οποία υπη-

ρετούν το σύστημα ή θεωρούν ουτοπία το να παλεύει κανείς για την ανατροπή του, εφόσον βεβαίως μέσα από την καθημερινότητα δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις.

Θα πω ένα παράδειγμα. Πιο ταξικό άρθρο από το άρθρο που μιλάει για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα και το ελάχιστο επίπεδο διαβίωσης δεν υπάρχει. Αυτό είναι καθαρά ταξικό άρθρο και θεωρείται μεγάλη επιτυχία και μάλιστα ότι υπάρχει και συναντίληψη σ' αυτό. Άρα δεν ισχύει αυτό που λέει το Σύνταγμα για την ισότητα των πολιτών, γιατί βεβαίως δεν μπορεί ο κάτοχος του κεφαλαίου και ο κάτοχος της εργατικής δύναμης εμπορεύματος -διότι δυστυχώς έτσι είναι η εργατική δύναμη, η ικανότητα προς εργασία στον καπιταλισμό- να είναι ίσοι.

Πάρτε το άρθρο περί κατάστασης πολιορκίας. Υπάρχει από το 1833 με τη μία ή την άλλη διατύπωση. Υπήρχαν αλλαγές και στις προηγούμενες Αναθεωρήσεις του Συντάγματος. Το ξέρω. Ο νόμος για την κατάσταση πολιορκίας πού κυρίως αποβλέπει; Στον εσωτερικό αντίπαλο. Κουβέντα δεν γίνεται; Ούτε καν σχολιασμός. Μα, δεν είναι κάποιο προοδευτικό αριστερό κόμμα, όπως λέει, έτοιμο ή δεν θεωρεί ότι τώρα είναι άμεσα εφικτό να το βάλει; Τι θα πει; Εμείς μέσα στη Βουλή βάλαμε και τροποποιήσεις και αυτά που ξέρουμε ότι δεν είναι εφικτά μέσα στο σύστημα, γιατί το εφικτό για τον λαό δεν μπορεί να καθορίζεται από το εφικτό για το σύστημα, ούτε από το εφικτό μιας κοινοβουλευτικής Πλειοψηφίας ούτε των εκατόν ογδόντα ούτε των διακοσίων εδρών που χρειάζονται.

Λέτε, παραδείγματος χάριν: λαϊκή κυριαρχία. Εμείς βάλαμε το ζήτημα να υπάρχει κρατική. Όταν λέμε κρατική, δεν είναι σοσιαλιστική ή κοινωνική. Είναι κρατική - αστική. Να υπάρχει κρατική ιδιοκτησία στα δάση, στους αιγιαλούς, στις παραλίες, στις λίμνες, στις λιμνοθάλασσες, σε παιδεία, υγεία κ.λπ.. Κανένας δεν το πρότεινε από κανένα κόμμα. Θα γινόταν δεκτό, θα πέρναγε; Όχι, δεν θα πέρναγε, αλλά αυτό δείχνει το εξής πράγμα: Δεν τις θέλετε αυτές τις θέσεις, γιατί έρχονται σε σύγκρουση με το σύστημα.

Επιπλέον, επειδή γίνεται πολλή συζήτηση για τις πιέσεις από έξω, κοιτάτε να δείτε: Λέει ο κ. Βαρουφάκης ότι είμαστε «δουλοπαροικία» και κάτι τέτοια. Οι πιέσεις ασκούνται, αλλά με τη θέληση της κυρίαρχης τάξης της Ελλάδας και των κομμάτων μπήκαμε σε αυτές τις ενώσεις και βεβαίως δεν μπορείς να κάνεις διαφορετικά. Θα έχει και πιέσεις. Μάλιστα, η αστική τάξη της χώρας, οι βιομήχανοι και όλοι οι άλλοι τα ξέρουν πολύ καλά. Θέλουν την ένταξη και ξέρουν ότι γίνεται με όρους ανισοτιμίας, γιατί έχουν συνείδηση ότι υπάρχει μια ιεραρχία, μια διαφορετική δύναμη της κάθε χώρας και δεν μπορούν να κάνουν αλλιώς.

Απλή αναλογική. Κύριε Τζανακόπουλε, εμείς τη θέλουμε την απλή αναλογική, γιατί πρέπει στοιχειωδώς να βγάζει κάθε κόμμα τόσους Βουλευτές όσους παίρνει. Αλλά ότι η απλή αναλογική είναι μοχλός εκσυγχρονισμού, εκδημοκρατισμού και επιλύει σύνθετα πολιτικά προβλήματα, με συγχωρείτε, αλλά και με απλή αναλογική μπορεί να έχει αντιλαϊκές κυβερνήσεις συνεργασίας. Την απλή αναλογική δεν τη θέλουν αυτοί που πιστεύουν ότι μπορεί να γίνεται δικομματική εναλλαγή ή αυτοί που πιστεύουν ότι αφού η δικομματική εναλλαγή έχει ξεπεραστεί, να υπάρχουν κυβερνήσεις συνεργασίας. Έχει μεγάλη διαφορά.

Ξέχασα να πω για τα προνόμια των εφοπλιστών. Γιατί δεν λέτε να καταργηθούν;

Οι διαφορές σας είναι υπαρκτές, δεν είναι κατασκευασμένες ανάμεσα στα κόμματα. Δεν είναι τεχνητές. Είναι κόμματα διαφορετικής ιστορικής προέλευσης, είναι διαφορετικής σύνθεσης, απευθύνονται σε διαφορετικό ακροατήριο. Να σας πω ένα παράδειγμα. Ορισμένες αρνήσεις που υπάρχουν μπορεί πάντα να οφείλονται και σε λόγους, ας πούμε, φοβικούς, ψηφοθηρικούς. Δεν μπορώ να φανταστώ ότι σήμερα, το 2019, δεν είναι εφικτός ο διαχωρισμός της Εκκλησίας από το Κράτος.

Εμείς, όχι μόνο σεβόμαστε, αλλά εξηγούμε γιατί ο κόσμος πιστεύει στην άλφα ή τη βήτα θρησκεία. Το εξηγούμε. Το εξηγούμε φιλοσοφικά και τα λοιπά. Και όχι μόνο το σεβόμαστε αυτό αλλά είμαστε πάντα και σε επαγρύπνηση, για να μη δημιουργούμε στον κόσμο αυτόν μία ρατσιστική συμπεριφορά. Δεν έχουμε απατάς ότι εάν η Εκκλησία διαχωριστεί από το Κράτος, οι εκκλησιαστικοί παράγοντες θα παραιτηθούν από ρατσιστικά ομο-

φοβικά συνθήματα, από ακροδεξιά εθνικιστικά κ.λπ. ή θα ανακατευτούν σε όλα. Τώρα γίνονται από Μητροπολίτες εκδηλώσεις για το αγέννητο παιδί κατά των αμβλώσεων. Δεν έχουμε αυτή την αυταπάτη. Η Εκκλησία θα παίζει τον ρόλο της και θα μπερδεύεται στα κοινωνικά και πολιτικά ζητήματα στο όνομα της θρησκείας. Αλλά καθαρίζει το έδαφος στην παιδεία, στους διάφορους θεσμούς.

Τέλος, ο νόμος περί ευθύνης Υπουργών. Εδώ δεν ξέρω, φοβικό είναι; Φοβικό, ιδιοτελές; Είναι καθαρό. Ότι προτείνει η Κυβέρνηση και ό,τι προτείνει ο ΣΥΡΙΖΑ, στην ουσία διατηρεί η Βουλή, με βάση τις πλειοψηφίες και με βάση διάφορες σκοπιμότητες να αποφασίζει και να δικάζει έναν Βουλευτή, έναν Υπουργό κ.λπ.. Αυτός ο νόμος πρέπει να καταργηθεί εντελώς. Γιατί δεν το κάνατε; Αναρωτιέμαι γιατί. Κάτι φοβάστε. Φοβάστε την αντεκδίκηση ανάμεσα στην πρώην και τη νυν Κυβέρνηση; Πιθανόν να είναι και αυτό.

Επειδή εμείς δεν έχουμε να φοβηθούμε τίποτα, θεωρούμε ότι πρέπει να τελειώσει αυτή η ιστορία. Είναι απαράδεκτο. Τουλάχιστον αυτό έπρεπε να βγει με τριακόσιες πραγματικά ψήφους. Όπως με τριακόσιες ψήφους έπρεπε να σταματήσει η εκλογή της δικαστικής εξουσίας και η παρέμβαση της Βουλής, πέρα από το ότι είναι φενάκη ο διαχωρισμός των εξουσιών που βάζει το Σύνταγμα, δηλαδή νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας. Αυτό και αν είναι φενάκη. Αλλά, εν πάση περιπτώσει, αν θέλετε να πιστεύετε σε αυτό το τυπικό του Συντάγματος, που εμείς δεν το πιστεύουμε, σας είπα ότι και κάτι τυπικό να βάζει το Σύνταγμα, έστω και αν η ζωή το ανατρέπει, εμείς το θεωρούμε θετικό. Ούτε σε αυτό μπορείτε να συμφωνήσετε;

Αυτή η Αναθεώρηση είναι κομμένη και ραμμένη στα δύο ζητήματα: στη δημιουργία αυταπάτων ότι ηθικοποιείται το πολιτικό σύστημα και κυρίως στην πολιτική σταθερότητα. Είναι το μακρύ χέρι του κεφαλαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του ΝΑΤΟ. Σε αυτή την πολιτική σταθερότητα αποβλέπουν όλα τα κόμματα και όλα τα άλλα τα δημοκρατικοφανή ή ακόμα -να το πω- και δημοκρατικά, αποδυναμώνονται και μόνο με τη θέση για τη σταθερότητα του πολιτικού συστήματος.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος): Ευχαριστούμε.

Ο κ. Υψηλάντης έχει τον λόγο.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ - ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κύριε Υπουργέ, εγώ θα επιδιώξω να επαναφέρω τα πράγματα στα καθ' ημάς. Ευτυχώς σε πολλά στον κ. Τζανακόπουλο απάντησε η κ. Παπαρήγα.

Όσον αφορά τα δικά μας, θέλω να σας πω ότι νομίζω ότι τον μπουσουλά για τη συνταγματική Αναθεώρηση τον έδωσε ο λαός μας και ευτυχώς, διότι πράγματι θα μπορούσαν να γίνουν πάρα πολλά τα οποία δεν έγιναν με αυτή τη συνταγματική Αναθεώρηση. Και δεν έγιναν, διότι θα σας υπενθυμίσω ότι εσείς διακόψατε βίαια την προηγούμενη προαναγγελθείσα συνταγματική Αναθεώρηση επί κυβερνήσεως Σαμαρά, όταν για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας -αυτό το οποίο επιδιώκουμε σήμερα να φτιάξουμε- όπου θα μπορούσαν να υπάρχουν συναινέσεις δεν το κάνατε και ρίξατε μία κυβέρνηση. Άρα νομίζω ότι προσπαθούμε σήμερα να φέρουμε τα πράγματα σε ίσια πορεία.

Και να πω βέβαια ότι αυτή η Αναθεώρηση του Συντάγματος, που διαχρονικά και ιστορικά αποτελεί την πλέον κρίσιμη κοινοβουλευτική διαδικασία για την πολιτειακή εξέλιξη της χώρας μας, με κατευθύνσεις και δεσμεύσεις που απευθύνονται στον πυρήνα της λαϊκής κυριαρχίας και της ταυτότητας του κράτους, για έναν Βουλευτή είναι μία κορυφαία στιγμή, όπως και για το Κοινοβούλιο.

Παρά, λοιπόν, τις σοβαρές πλημμέλειες της προαναθεωρητικής διαδικασίας, που μετριάζουν τη δυναμική αναμόρφωση του καταστατικού χάρτη της δημοκρατίας μας, οφείλω να ομολογήσω πως κατά τις διεργασίες της Επιτροπής Αναθεώρησης στα κρίσιμότερα ζητήματα υπήρξε ουσιαστικός διάλογος, σοβαρότατες τοποθετήσεις από το σύνολο των κομμάτων και κλίμα συναίνεσης, που ξεπέρασε την πολιτική σκοπιμότητα και εστίασε σε μία ειλικρινή συνείδηση δικαίου.

Τα διδάγματα των πραγματικών συνθηκών και η ωριμότητα των αντανακλαστικών της έννομης τάξης αποκαθίστανται μέσα

από τη συνταγματική Αναθεώρηση διατάξεων, όπως για παράδειγμα για τα ζητήματα της βουλευτικής ασυλίας, της υπουργικής ευθύνης, αλλά και της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, όπου δεν χωρούν πλέον τακτικισμοί ως προς το δικαιοκρατικά και δημοκρατικά ορθόν.

Βαθιά προσωπική μου βούληση και πεποίθηση για το Σύνταγμα της Ελλάδος, τον θεμελιώδη νόμο της Ελληνικής Δημοκρατίας, είναι να μην αποτελεί ένα πολιτικό κείμενο-διακήρυξη ευχών με ψήγματα κανόνων δικαίου, αλλά αντίθετα να διέπεται από μία ισχυρή συνολική κανονιστικότητα κατευθυντηρίων και στοχευμένων κανόνων δικαίου, καθώς και από μία εννοιολογική ενότητα, τόσο στην εσωτερική του σύνθεση όσο και στην εναρμόνισή του με το ενιαίο και σύγχρονο ευρωπαϊκό συνταγματισμό του δικαίου, των συνθηκών της Ένωσης και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Με βάση τα παραπάνω κίνητρα και την αξιακή μου δέσμευση, απευθύνομαι στο σύνολο της Ολομέλειας και ως εκπρόσωπος της νησιωτικής και παραμεθόριας πατρίδας μας, των νησιών του Αιγαίου και της Δωδεκανήσου, καταθέτω μία πρόταση - δέσμευση που δίχως μικροπολιτικές σκοπιμότητες, ευελπιστώ στο τέλος να υιοθετηθεί με την ευρύτατη δυνατή κοινοβουλευτική Πλειοψηφία.

Η πρότασή μου αφορά τις διατάξεις του άρθρου 101 παράγραφος 4, αναφορικά με τα δομικά κριτήρια του νομοθετικού σχεδιασμού και των εκτελεστικών πρακτικών για τις πλέον ευάλωτες περιοχές της χώρας μας, νησιωτικές και ορεινές, που διεκδικούν την ισότητα τους μέσα από τις ιδιαιτερότητές τους, οι οποίες από αδυναμίες τους σε μία συγκροτημένη αναπτυξιακή οργάνωση, μπορούν να μεταστραφούν σε δυναμικές τους προοπτικές. Η Επιτροπή Αναθεώρησης φάνηκε να αποδέχεται την πρότασή μου, την οποία όμως παντελώς ανατιολόγητα, δεν αποτύπωσε στην τελική πρόταση, στις προτεινόμενες για αναθεώρηση διατάξεις.

Σήμερα, για μία ακόμα φορά, καλώ την Ολομέλεια να στρέψει το βλέμμα της στην ουσιαστική προοπτική της νησιωτικής και ορεινής Ελλάδας, στους αγώνες των ανθρώπων εκείνων που κρατούν τις σύγχρονες Θερμοπύλες, με την κατάθεση της πρότασης για συμπλήρωση του άρθρου 101 παράγραφος 4, με τρόπο που θα βοηθήσει μόλις με δυο λέξεις κλειδιά το μέλλον.

Πρώτον, τον ρυθμιστικό σχεδιασμό της νομοθετικής πρωτοβουλίας, δεύτερον την εκτελεστική κρίση της διοίκησης και τρίτον, τις αξιολογικές κρίσεις νομιμότητας της δικαστικής λειτουργίας που μέχρι σήμερα συνδυαστικά και μόνον στην εθελοντική αντίληψη περί καλής νομοθέτησης και συστηματικής συνταγματικής κρίσης, μπορούν να ενεργοποιηθούν και που με τις νέες διατάξεις των άρθρων 57 και 58 περί καλής νομοθέτησης του επιτελικού κράτους του ν.4622/19 αποκτούν εν μέρει μία δεσμευτική διάσταση. Τούτο συνέβη ύστερα πάλι από την επιμονή μου, προκειμένου να μην καταργηθεί η σχετική διάταξη για την νησιωτικότητα.

Θα ήθελα, λοιπόν, να πούμε ότι οι αρχές αυτές οι οποίες προτείνω να ενσωματωθούν, είναι οι αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας, που είναι μεν σε ισχύ στο σύνολο του ενιαίου συνταγματισμού μας, ευρωπαϊκού και εθνικού, αλλά απαιτούν την ενεργητικότερη, θετική αλλά και αποθετική παρουσία τους στις εγγυήσεις του κράτους.

Έτσι, η διάταξη προτείνω να επαναδιατυπωθεί ως εξής: «Ο κοινός νομοθέτης και η διοίκηση, όταν δρουν κανονιστικά, υποχρεούνται να λαμβάνουν υπ' όψιν τις ιδιαίτερες συνθήκες των νησιωτικών και ορεινών περιοχών, μεριμνώντας για την ισόρροπη ανάπτυξη τους σε αιτιώδη συνάφεια με τις αρχές της αναλογικότητας και της επικουρικότητας.».

Είναι μια διατύπωση που πιστεύω ότι καλύπτει πληρέστερα και την αρχική πρόταση στην προτεινόμενα Βουλή, που αναφέρεται γενικότερα σε μια ολόπλευρη κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη, αλλά και που έρχεται και σε ευθεία έννομη ισορροπία τόσο με την παράγραφο 1 περί αποκεντρωμένης διακυβέρνησης του άρθρου 101 όσο και με τις διατάξεις του συναφούς άρθρου 106 παράγραφος 1.

Η συγκεκριμένη διάταξη, λαμβάνει, επίσης, υπ' όψιν της όλα τα μέτρα εκείνα για την αξιοποίηση των πηγών του εθνικού πλού-

του, από την ατμόσφαιρα και τα υπόγεια υποθαλάσσια κοιτάσματα για την προώθηση της περιφερειακής ανάπτυξης και την προαγωγή ιδίως της οικονομίας των ορεινών και νησιωτικών περιοχών.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Δώστε μου ένα λεπτό, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσέας Κωνσταντινίδης): Μάλιστα.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ - ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ: Σε αυτό το πλαίσιο θέλω, προς υποστήριξη αυτής της θέσης μου, να παραθέσω επίσης και το γεγονός ότι και στην Ευρωπαϊκή Ένωση υπάρχει πλήρης αναφορά στο άρθρο 5 παράγραφος 3 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και στο άρθρο 5 παράγραφος 4 και τέλος στο άρθρο 174 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δυστυχώς, ο χρόνος δεν μου επιτρέπει να αναλύσω περισσότερο τα πράγματα. Θα το κάνω την ημέρα που θα συζητηθεί το συγκεκριμένο άρθρο. Επέλεξα, όμως, και τη σημερινή ημέρα στις γενικές αρχές για την Αναθεώρηση του Συντάγματος να κάνω και μία εμπεριστατωμένη ανάλυση της διάταξης της οποίας ζητώ την τροποποίηση, προκειμένου να επισημάνω ότι δεν πρέπει να σταματήσουμε και να μην ξεχνάμε ότι η αποτελεσματική ισότητα στην έκφραση των δικαιωμάτων και στη σύνθεση του δημοσίου συμφέροντος, που είναι αναγκαίο να διασφαλίσουμε, και η οποία πρέπει να είναι αναλογική, πρέπει να στοιχειοθετείται με κάθε δημόσια απόφαση με τα αιτιώδη κριτήρια της αναγκαιότητας και της αποτελεσματικότητας και όχι πλέον απλά με διακηρυκτικές διατάξεις.

Θα ήθελα να καταθέσω και την πρόταση, όπως είχε κατατεθεί στα Πρακτικά στην αρμόδια επιτροπή, και να σας ευχαριστήσω για την υπομονή.

Ευχαριστώ πολύ.

(Στο σημείο αυτό ο Βουλευτής κ. Βασίλειος - Νικόλαος Υψηλάντης καταθέτει για τα Πρακτικά την προαναφερθείσα πρόταση, η οποία βρίσκεται στο αρχείο του Τμήματος Γραμματείας της Διεύθυνσης Στενογραφίας και Πρακτικών της Βουλής)

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσέας Κωνσταντινίδης): Ευχαριστούμε, κύριε Υψηλάντη.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδριάσή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της Αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, τριάντα πέντε μαθητές και μαθήτριες και τρεις εκπαιδευτικοί συνοδοί τους από το 2^ο Γυμνάσιο Παράλιας Αχαΐας.

Σας καλωσορίζουμε.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει τώρα η κ. Ζέτα Μακρή.

ZETTA ΜΑΚΡΗ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Υπουργέ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, για μένα ήταν μια εξαιρετικά μεγάλη τιμή να συμμετέχω στις εντατικές εργασίες της Επιτροπής Αναθεώρησης του Συντάγματος της παρούσας Αναθεωρητικής Βουλής ως μέλος, αλλά και ως εισηγήτρια της Πλειοψηφίας για τα άρθρα 28, 44 και 73 περί δημοψηφίσματος και λαϊκής νομοθετικής πρωτοβουλίας. Γι' αυτόν τον λόγο, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την παράταξη μου.

Νομίζω ότι κοινή αγωνία όλων των συμμετεχόντων στις εργασίες της συγκεκριμένης επιτροπής ήταν να συμβάλουμε στη γόνιμη δημόσια διαβούλευση, κινούμενοι πάντοτε εντός του ηθικού και αξιακού κεκτημένου του νομικού και συνταγματικού μας πολιτισμού, αλλά και εμπνεόμενοι από μια κλασική παράδοση ευγένειας και αλληλοσεβασμού, κάτι που νομίζω ότι όλοι μας υπηρέτησαμε επιτυχώς. Χάρης και σε σας, κύριε Στυλιανίδη, πετύχαμε όλοι επιτυχώς να τελειώσουμε τις εργασίες μας, όπως είπα, με ευγένεια και αλληλοσεβασμό.

Σε μια περίοδο κατά την οποία μεγάλη πρόκληση της εποχής μας είναι η φθορά της δημοκρατίας και δη της αντιπροσωπευτικής Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας, με τις ευρωπαϊκές κυβερνήσεις να μην είναι ικανές να προσφέρουν εναλλακτικές στο

δυσχερειασμένο ακροατήριο των ψηφοφόρων τους, να μην μπορούν να αντιμετωπίσουν δραστικά την υπερδεκαετή επικράτηση της λιτότητας που δοκιμάζει τις αντοχές του πολιτικού συστήματος, αλλά και να μην μπορούν να θωρακιστούν απέναντι στην επώαση διάφορων εκδοχών του ριζοσπαστικού εθνικολαϊκισμού και της ακροδεξιάς, της επέκτασης του ευρωσκεπτικισμού και της τροπής προς την αυταρχική δημοκρατία, η Αναθεώρηση του Συντάγματος θα μπορούσε να ήταν ιδανική ευκαιρία για την Ελλάδα, για να αναστρέψει το ως άνω κλίμα, κυρίως να εκσυγχρονίσει τους θεσμούς και την οικονομία της χώρας, αλλά και να αφυπνίσει την κοινωνία.

Δυστυχώς, η προτείνουσα Βουλή, υιοθετώντας λογικές συνταγματικού λαϊκισμού, δεν επέτρεψε στην Αναθεωρητική Βουλή μια ολιστική και εκσυγχρονιστική ανάπτυξη εκείνων των διατάξεων που αφορούν στο δημοσιονομικό Σύνταγμα, στο περιβαλλοντικό Σύνταγμα, αλλά και στο εκπαιδευτικό Σύνταγμα και από τις σημερινές συνομιλίες κατάλαβα ότι συνάδελφοι της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης παραμένουν αμετανόητοι.

Παρά τις χαμηλές προσδοκίες, πιστεύω ότι τελικά κατορθώσαμε να επιτύχουμε σημαντικές ανατροπές, άλλοτε με απλή και άλλοτε με αυξημένη πλειοψηφία, σε επτά βασικά σημεία:

Στο ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα για τη στήριξη της ελληνικής οικογένειας, που ήταν μια ευκαιρία να φρεσκάσουμε ορισμένες διατάξεις του Συντάγματος από τη θεσμική κόπωση, να διορθώσουμε εσφαλμένα των προγενέστερων Αναθεωρήσεων αλλά και ταυτοχρόνως και κυρίως να προσαρμόσουμε το ίδιο το Σύνταγμα στα διδάγματα της κρίσης, στην οποία ενεπλάκη η χώρα από το 2010. Το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα αποτελεί έναν κοινωνικό δείκτη και έναν τέταρτο πυλώνα προστασίας. Οι άλλοι τρεις είναι η αγορά εργασίας, η οικογένεια και κοινωνική προστασία. Όταν οι προηγούμενοι τρεις αποτυγχάνουν να παρέμβουν λυσιτελώς, τότε οφείλει η πολιτεία να ενεργοποιήσει το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα και να αντισταθμίσει την αποτυχία τους. Το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα δεν θα πρέπει να λειτουργήσει ως παγίδα φτώχειας και να έχει έναν παθητικό ρόλο. Αντιθέτως, θα πρέπει να συνοδεύεται από υποχρέωση επιστροφής στην απασχόληση, αντίστοιχη των δεξιοτήτων και των ικανοτήτων του δικαιούχου και μάλιστα, αφού πρώτα η πολιτεία έχει υφάνει ένα πλέγμα πολλών μορφών ενεργητικής απασχόλησης.

Στη διευκόλυνση της ψήφου των εκλογών εκτός επικρατείας με την παράλληλη διαβούλευση της συνταγματικής αναθεώρησης του άρθρου 54, αλλά και τη νομοθετική διαβούλευση για τη διαμόρφωση του πλαισίου που θα παρέχει τη διευκόλυνση στους εκτός επικρατείας εκλογείς, η μεγάλη ιστορική και σπάνια ευκαιρία διακρίνεται σε τέσσερις άξονες: Στην ισότητα με αυτή των εκλογών του εσωτερικού ψήφου των Ελλήνων εκείνων που διαμένουν μέχρι τριάντα πέντε χρόνια στο εξωτερικό, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν μείνει δύο χρόνια στην Ελλάδα. Στην αύξηση του αριθμού των Βουλευτών Επικρατείας από δώδεκα σε δεκαπέντε, ώστε τα κόμματα να μπορούν με αυτορρύθμιση να τοποθετούν σε εκλόγιμες θέσεις και υποψηφίους από το εξωτερικό. Και στο ότι η ψηφοφορία θα διεξάγεται στις κατά τόπους πρεσβείες και τα προξενία της Ελλάδας και θα απαιτείται αυτοπρόσωπη παρουσία των Ελλήνων του εξωτερικού.

Τρίτον, στον διαχωρισμό της διαδικασίας εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας από τις βουλευτικές εκλογές. Η εκλογή του ανώτατου άρχοντα με τις περιορισμένες ρυθμιστικές αρμοδιότητες, που όλοι γνωρίζουμε, θα γίνεται από τη Βουλή με απόλυτη σχετική πλειοψηφία. Η μεταβολή αυτή κρίνεται επιτακτική, καθώς στο παρελθόν υπήρξε εργαλειώδης χρήση της επίμαχης διαδικασίας με γνώμονα κομματικές σκοπιμότητες και εκλογικές στρατηγικές.

Τέταρτον, στην εξίσωση των στρατιωτικών δικαστών με τους λοιπούς δικαστές, ώστε σύμφωνα και με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου να ισχυροποιηθούν οι εγγυήσεις ανεξάρτητης λειτουργίας της στρατιωτικής δικαιοσύνης, απομακρύνοντάς την από την ξεπερασμένη λογική των στρατοδικείων.

Πέμπτον, στην αυστηροποίηση της ασυλίας του Βουλευτή που θωρακίζεται μόνο κατά την άσκηση των καθηκόντων του, ενώ καθαργείται η διάταξη του άρθρου 86 παράγραφος 3, εξισώνοντας έτσι τον Υπουργό με τους κοινούς πολίτες ως προς την παρα-

γραφή ποινικών αδικημάτων.

Με αυτόν τον τρόπο δίνεται το μήνυμα στους πολίτες ότι πρέπει ξανά να εμπιστευτούν το πολιτικό σύστημα, ενώ ταυτοχρόνως αποτελεί και ένα ισχυρό μέτρο πάταξης της διαφθοράς.

Έκτον, στη σύσταση εξεταστικής επιτροπής ύστερα από πρόταση δέκα Βουλευτών της αντιπολίτευσης και με παρουσία εκατό είκοσι Βουλευτών, μετεξελίσσοντας με αυτόν τον τρόπο την εξεταστική σε ισχυρό εργαλείο κοινοβουλευτικού ελέγχου και αναβαθμίζοντας τον ελεγκτικό ρόλο του εθνικού Κοινοβουλίου.

Έβδομον, στη διευκόλυνση της εκλογής της διοίκησης των ανεξάρτητων αρχών. Μετά και την ψήφιση και εφαρμογή του νόμου για την επιτελικότητα του κράτους, οι διοικήσεις των αρχών αυτών θα μπορούν να εκλέγονται και με τα 3/5 της Διάσκεψης των Προέδρων, ώστε να μην μένουν ακέφαλες.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σύμφωνα με τον Ευάγγελο Βενιζέλο, όταν κινείται η διαδικασία της Αναθεώρησης του Συντάγματος, τότε η αναθεωρητική συγκυρία αποκτά το βαρύ και επικίνδυνο προνόμιο να διεκδικεί ιστορικά χαρακτηριστικά.

Ευελπιστώ ότι όλοι εμείς που συμμετείχαμε σε αυτήν την κοινή προσπάθεια, έχοντας πλήρη επίγνωση του ιστορικού βάρους, θα κριθούμε εν τέλει εξ αποτελέσματος στο βάθος του ιστορικού χρόνου και από τις επόμενες γενιές των Ελλήνων θετικά.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΟΥΝ (Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος): Ευχαριστούμε την κ. Μακρή και για την τήρηση του χρόνου.

Τον λόγο έχει ο κ. Καλογιάννης.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αποτέλεσε ιδιαίτερη τιμή για μένα η συμμετοχή μου στην Επιτροπή για την Αναθεώρηση του Συντάγματος, την ύψιστη πολιτική διαδικασία, έστω και αν η προτεινόμενη Αναθεώρηση δεν είναι όσο toλμηρή θα έπρεπε.

Το Σύνταγμα του 1975 ήταν το πιο ποιοτικό στη σύγχρονη ιστορία της Ελλάδας, γι' αυτό και το πιο ανθεκτικό. Όμως μετά τη βαθιά οικονομική και κοινωνική κρίση που πέρασε η χώρα, χρειαζόταν μία γενναία Αναθεώρησή του υπέρ των επόμενων γενιών, με θωράκιση της ποιότητας της δημοκρατίας, με αντιμετώπιση των παθογενειών της πολιτικής πρακτικής, με απελευθέρωση των δημιουργικών δυνάμεων της χώρας, όπως επιβάλλει η ψηφιακή εποχή, και εμπέδωση αισθήματος εμπιστοσύνης στους θεσμούς, οι οποίοι επλήγησαν, ιδιαίτερα την περασμένη τετραετία.

Η Αναθεώρηση δεν είναι toλμηρή με ευθύνη της προτείνουσας Βουλής. Παρά τη γενναία πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για αναθεώρηση πενήντα επτά άρθρων συνολικά και για άνοιγμα της συζήτησης εφ' όλης της ύλης, ώστε στη συνέχεια να αποφασίσει η σημερινή Αναθεωρητική Βουλή, δεν υπήρξε ανταπόκριση.

Η προτείνουσα Βουλή περιόρισε, δυστυχώς, τα πεδία της αναθεωρητικής διαδικασίας, υποκύπτοντας κυρίως σε ιδεοληψίες. Ειδικότερα, εμποδίστηκε η αναθεώρηση του άρθρου 16 του Συντάγματος για την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων υπό καθεστώς αυστηρής δημόσιας εποπτείας, που θα επέτρεπε στη χώρα μας να εξελιχθεί σε ένα διεθνές εκπαιδευτικό κέντρο, αξιοποιώντας τα μεγάλα πλεονεκτήματα της παιδείας, του πολιτισμού και της γλώσσας μας και θα οδηγούσε στον επαναπατρισμό χιλιάδων διακεκριμένων επιστημόνων και φοιτητών.

Δεν αναθεωρείται το άρθρο 24 του Συντάγματος, για το οποίο στην προτείνουσα Βουλή ο ΣΥΡΙΖΑ είχε μία πολύ συντηρητική θέση. Επέμενε, δηλαδή, να μείνει ως έχει.

Η αναθεώρηση, όμως, που προτείνουμε ως Νέα Δημοκρατία είχε σκοπό την περαιτέρω προστασία του περιβάλλοντος, ενσωματώνοντας την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής, που συμφωνούμε όλοι ότι αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση των επόμενων δεκαετιών, την ορθολογική διαχείριση των υδάτων και, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, προσθέτω την προστασία της γης υψηλής παραγωγικότητας, που αποτελεί μη ανανεώσιμο φυσικό πόρο και πρέπει να διατηρηθεί όση έχει απομείνει στο σύνολό της.

Επίσης, οι έννοιες του πολιτισμού που προστατεύονται, σύμφωνα με το άρθρο 24, εκτιμώ ότι χρειάζονται εμπλουτισμό.

Δεν μπορέσαμε, επίσης, να παρέμβουμε για να βελτιώσουμε

τη λειτουργία του κράτους, να επιβάλλουμε κανόνες καλής νομοθέτησης και να δημιουργήσουμε συνθήκες κωδικοποίησης του συνόλου της νομοθεσίας, που, κατά την άποψή μου, αποτελούν πολιτικό ζήτημα πρώτης προτεραιότητας.

Τελικώς, η Επιτροπή Αναθεώρησης κατέληξε, άλλοτε με απλή και άλλοτε με αυξημένη πλειοψηφία, σε επτά βασικά σημεία προτεινόμενων συνταγματικών αλλαγών. Θα σταθώ σε τέσσερα εξ αυτών:

Πρώτο σημείο. Η επιτροπή πρότεινε στο άρθρο 21 παράγραφος 1, ένα σύστημα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος για τη στήριξη της ελληνικής οικογένειας, η οποία αποτελεί το βασικό κύτταρο της κοινωνίας μας. Αυτή η παρέμβαση της Νέας Δημοκρατίας τονίζει και στο ελληνικό Σύνταγμα την αρχή της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς.

Δεύτερο σημείο. Διαχωρίζεται η διαδικασία εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας από τις βουλευτικές εκλογές κατά το άρθρο 32 παράγραφος 4 του Συντάγματος. Προκρίνεται, δηλαδή, η εκλογή από τη Βουλή με απόλυτη ή σχετική πλειοψηφία, ώστε να μη διακόπτεται η λαϊκή εντολή προς μία κυβέρνηση σκοπώς για την ανάδειξη Προέδρου. Αυτό αποτρέπει την εργαλειοποίηση της διαδικασίας εκλογής του ανώτατου άρχοντα και, ταυτόχρονα, αποτελεί εγγύηση πολιτικής σταθερότητας.

Δυστυχώς, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στο πρόσφατο παρελθόν δύο φορές οδηγηθήκαμε σε εκλογές με αφορμή την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας για την άντληση ευκαιριακών πολιτικών ωφελημάτων από τα κόμματα της αντιπολίτευσης, με ολέθριες, όμως, συνέπειες για τη χώρα.

Η πρώτη ήταν το 2009, με αποτέλεσμα η νέα κυβέρνηση που προέκυψε από τις εκλογές να οδηγήσει τη χώρα στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και σε δύο μνημόνια.

Η δεύτερη το 2015, με αποτέλεσμα η νέα κυβέρνηση να φορτώσει τη χώρα με ένα τρίτο μνημόνιο, μεγαλύτερο όλων, ύψους 100 δισεκατομμυρίων ευρώ, και με ζημία της τάξεως των 200 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Τρίτο σημείο. Αυστηροποιείται η ασυλία του Βουλευτή κατά το άρθρο 62 του Συντάγματος, ο οποίος θωρακίζεται μόνο κατά την άσκηση των καθηκόντων του και καταργείται η αποσβεστική προθεσμία του άρθρου 86 παράγραφος 3, εξισώνοντας τον Υπουργό με το σύνολο των πολιτών ως προς την παραγραφή ποινικών αδικημάτων.

Επιδιώκεται με τη ρύθμιση αυτή ταυτόχρονα η πάταξη της διαφθοράς και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των πολιτών προς το πολιτικό σύστημα.

Τέταρτο σημείο. Διευκολύνεται η επιλογή μελών ανεξάρτητων αρχών κατά το άρθρο 101Α του Συντάγματος, τα οποία, μετά την Αναθεώρησή του, θα εκλέγονται με τα 3/5 της Διάσκεψης των Προέδρων. Βασικός λόγος αυτής της αλλαγής είναι να μη μένουν ακέφαλες οι αρχές.

Επιτρέψτε μου σε ό,τι αφορά τις ανεξάρτητες αρχές να καταθέσω ορισμένες σκέψεις. Αρχικώς, επιμένω ότι πρέπει να περιοριστεί η δυνατότητα ίδρυσης νέων αρχών. Είναι ήδη πολλές.

Στην Επιτροπή Αναθεώρησης έδωσα ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα, το οποίο εν τάχει αναφέρω. Το 2012 - 2013 το τότε μνημόνιο προέβλεπε τη σύσταση ανεξάρτητων αρχών ή ρυθμιστικών αρχών για το νερό, τα λιμάνια, τους αυτοκινητόδρομους, τα αεροδρόμια.

Ως Αναπληρωτής Υπουργός Ανάπτυξης και Υποδομών τότε ανέλαβα την πρωτοβουλία να αποφύγουμε τη δημιουργία μιας νέας αρχής για το νερό. Αντιθέτως, ενισχύσαμε τις αρμοδιότητες της υφιστάμενης Γραμματείας Υδάτων. Ούτε νέα ανεξάρτητη αρχή αυτοκινητοδρόμων δημιουργήθηκε στη συνέχεια, παρά μόνο μία υπηρεσία στο Υπουργείο Υποδομών με αντικείμενο τα οδικά τέλη. Αποδείχθηκε, δηλαδή, στην πράξη ότι δεν είναι πάντοτε απαραίτητη η σύσταση νέας αρχής.

Ολοκληρώνω, κύριε Πρόεδρε, λέγοντας ότι πιστεύω ότι πρέπει να ενισχυθεί ουσιαστικά ο κοινοβουλευτικός έλεγχος επί των ανεξάρτητων αρχών.

Σας ευχαριστώ θερμά.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Αδούσσεας Κωνσταντινόπουλος): Ευχαριστούμε τον κ. Καλογιάννη για την τήρηση του χρόνου. Τον λόγο

έχει ο κ. Παπαδημητρίου.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ (ΜΠΑΜΠΗΣ) ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι, έχω μία ευκαιρία -μου την έδωσε ο προηγούμενος ρήτορας πριν από λίγο- να σας διαβάσω κάτι έτσι λίγο πιο χαλαρωτικό ίσως:

«Κοιτάξτε αφέντη μου», παρατήρησε ο πρωταγωνιστής μας, «εκείνα κάτω που φαίνονται έτσι δεν είναι γίγαντες, αλλά ανεμόμυλοι. Και αυτά που μοιάζουν με χέρια είναι τα φτερά τους, που καθώς ο άνεμος τα γυρίζει κάνουν τη μυλόπετρα να αλέθει.».

«Πώς φαίνεται ότι δεν έχεις ιδέα από περιπέτειες. Αυτοί εκεί είναι γίγαντες και αν φοβάσαι, πήγαινε στην άκρη να προσευχηθείς όσο θα δίνω την άνιση μάχη εναντίον τους.».

Εδώ ο Δον Κιχώτης είχε τον τρόπο του να βλέπει τα πράγματα, να τα βλέπει διαφορετικά απ' ό,τι πραγματικά είναι, προκειμένου μετά να τα κατατροπώσει. Είναι ένα εξαιρετικό αφήγημα και νομίζω ότι ο κ. Τζανακόπουλος, όταν βρει την ευκαιρία, θα το διαβάσει, προτού επανέλθει στο αφήγημα περί του άρθρου 16. Ειλικρινώς δεν κατάλαβα πού τα βρήκε όλα αυτά, αλλά προφανώς κάπου θα υπάρχουν.

Θα αναφερθώ στα άρθρα 21 και 22. Γενικότερα υπάρχει ένα θέμα με όλη αυτή τη συζήτηση την οποία κάνουμε. Πρώτα ονομάζουμε το πράγμα κατά κάποιον τρόπο και στη συνέχεια προσπαθούμε να του δώσουμε μία ιδιότητα. Εντάξει ως εδώ. Και στην πολιτική συζήτηση, την τηλεοπτική ακόμη περισσότερο, τα δικαιολογία απολύτως. Όμως, στη συνταγματική Αναθεώρηση δεν είναι δικαιολογημένα.

Δεν μπορώ να καταλάβω γιατί η κ. Αχτσιόγλου, η οποία έχει το διδακτορικό της σε αυτά τα θέματα, δόξα τω Θεώ, να λέει: «Προφανώς στην εργασιακή σχέση υπάρχει εγγενής ανισότητα των μερών. Αυτονόητα πράγματα». Καθόλου αυτονόητα. Το μόνο αυτονόητο είναι ότι στην οικονομία -βεβαίως, στο Αστικό Δίκαιο υπάρχουν άλλα πράγματα- στην πραγματική ζωή αυτό που υπάρχει είναι μια συνεχής μάχη. Και η ελεύθερη συλλογική διαπραγμάτευση είναι αυτή που δίνει τελικώς και την έκβαση.

Γι' αυτό και δεν μπορώ να καταλάβω πώς η πρώην Υπουργός Εργασίας, η οποία κατήργησε μέχρι και την τελευταία στιγμή που ήταν Υπουργός τη συλλογική σύμβαση, μόνη της εισηγήθηκε τις αυξήσεις. Διαμαρτυρήθηκαν τα συνδικάτα, «γιατί δεν το αφήνετε να το δούμε». Προσέξτε, διαμαρτυρήθηκαν και τα εργατικά συνδικάτα και τα εργοδοτικά συνδικάτα. Όχι, είχαμε εκλογές μπροστά και έπρεπε να το αποφασίσει η ίδια μαζί με τον κ. Τσίπρα, ο οποίος και το ανακοίνωσε.

Γιατί το ανακοινώνει ο τέως Πρωθυπουργός; Διότι στο μυαλό των συναδέλφων που πρότειναν και επιμένουν ακόμα και σήμερα -οι εκλογές πέρασαν και θα μπορούσαν να είναι λίγο πιο ελαφρείς στα επιχειρήματά τους- υπάρχει μια αντίληψη κρατισμού. Υπάρχει μια αντίληψη πως όταν από κινηματική Αριστερά γίνεσαι κυβερνητική Αριστερά, το επόμενο βήμα σου είναι να είσαι η καταναγκαστική Αριστερά. Πρέπει με κάποιον τρόπο τα πάντα, όλα να τα περάσεις στο Σύνταγμα. Γιατί; Γιατί στα καθεστώτα που γνωρίσαμε και που ευτυχώς γιορτάσαμε την πτώση τους προ ολίγων ημερών, το Σύνταγμα υπήρχε απλώς για να δικαιολογεί ότι υπάρχει Σύνταγμα. Γιατί από εκεί και πέρα η Κυβέρνηση, αν όχι το κόμμα, έκανε ό,τι ήθελε, όποτε ήθελε, όπως ακριβώς το ήθελε.

Όταν έπεσε η Σοβιετική Ένωση -δεν το έχετε ξεχάσει προφανώς- δεν υπήρχαν ασφαλιστικά ταμεία. Ο μέσος όρος που μόρεσαν να ζήσουν οι άνθρωποι εκείνης της γενιάς έπεσε στα πενήντα χρόνια. Δεν είναι απλά πράγματα.

Μην βάζετε στο μυαλό σας, αγαπητοί συνάδελφοι, πράγματα τα οποία έχουν ξεπεραστεί από τη ζωή. Η ίδια η ζωή έχει αλλάξει. Λέτε ότι δεν είναι καλή; Εγώ προσωπικά πιστεύω -γιατί έχω διαπραγματευτεί και αρκετές- ότι οι συλλογικές συμβάσεις πρέπει να είναι ελεύθερες, πρέπει να είναι συμπαγώνιμες. Φυσικά, πρέπει να υπάρχει διαίτησία, η κοινώς συμπεφωνημένη διαίτησία.

Ο εισηγητής της Αντιπολίτευσης στα συνταγματικά είναι εξαιρετικός νομικός -ειδικά σε αυτά τα ζητήματα- και ξέρει πάρα πολύ καλά τις περιπέτειες που πέρασε και το ίδιο το εργατικό κίνημα σε όλα αυτά τα ζητήματα ακριβώς επειδή η διαίτησία δεν έμεινε στον ρόλο της, αλλά έπαιξε ενεργό ρόλο στο αποτέλεσμα.

Πώς δικαιολογείται αν είναι τόσο ανισομερής η σχέση, ότι στο πρώτο δεκάχρονο του ευρώ οι μισθοί ανέβηκαν 25% -και σε ορισμένους κλάδους και περισσότερο- και στη διάρκεια της κρίσης, που δυστυχώς κράτησε στην Ελλάδα άλλα τόσα χρόνια, κατέβηκαν 25%; Δεν είναι τόσο απλά τα πράγματα.

Πώς μπορούμε να πούμε ότι υπάρχει ανάγκη συνταγματικής κατοχύρωσης της διαπραγμάτευσης της ΓΕΝΟΠ με την εκάστοτε κυβέρνηση;

Δεν υπάρχει κανείς λόγος να τα βάζουμε τα πράγματα σε καλούπια. Εγώ αυτό προσπαθώ να πω. Με αυτή την έννοια, οι προβλέψεις και οι πρόνοιες του Συντάγματος, όπως υπάρχουν από την εποχή του Καραμανλή -γιατί τέτοιες ημέρες πριν από πολλά χρόνια φτιάξαμε το Σύνταγμα που μας κυβερνά όλη αυτήν την περίοδο καλώς ή κακώς, το κακώς ανάγεται κυρίως σε εμάς- νομίζω ότι είναι καλό να μένουν εκεί. Οι πρόνοιες υπάρχουν, οι διεθνείς συμφωνίες έχουν πολλές φορές υπερσυνταγματική ισχύ, οι κοινοτικές, οι ευρωπαϊκές συμφωνίες είναι αξιολογότερες όλες και πάρα πολύ αυστηρές. Είναι καλό να μένουμε εκεί.

Ως εκ τούτου, δεν θα μπορούσαμε να δεχθούμε και δεν θα υπερψηφίσουμε, βεβαίως, τις προτάσεις της σημερινής Αντιπρόεδρος. Άλλωστε, εσείς οι ίδιοι, αγαπητοί συνάδελφοι, ενώ το Σύνταγμα λέει στο άρθρο 44 στην παράγραφο 2 -που την ξέρετε πολύ καλά, γιατί κλείνατε τα μάτια όταν τη βλέπατε- ότι δεν επιτρέπεται να γίνεται δημοψήφισμα για τα δημοσιονομικά πράγματα, κάνατε δημοψήφισμα. Αρα και εδώ ακόμη και το Σύνταγμα το οποίο επικαλείστε ως την υπέρτατη κατοχύρωση δικαιωμάτων, εσείς οι ίδιοι το καταστρέψατε, για να καταστρέψετε στη συνέχεια κάτι ακόμα πιο σπουδαίο, τη βούληση της λαϊκής πλειοψηφίας.

Αρα ως προς τούτο νομίζω ότι είμαστε εντάξει. Πρέπει να σας πω και κάτι τεχνικό, αλλά θα το αφήσω για το τέλος, γιατί δεν έχω χρόνο.

Ως προς το άρθρο 21, όμως, το οποίο έχει να κάνει με τα κοινωνικά αγαθά, πρέπει να σας πω ότι εκεί πλέον ο κρατισμός βγαίνει από παντού. Τα κοινωνικά αγαθά είναι κοινωνικά και είναι δημόσια αγαθά. Ξέρετε η αγγλική, που είναι πιο straight, λέει δημόσια, «public goods» -και εμείς όταν μαθαίναμε οικονομικά, έτσι τα λέγαμε- ανεξαρτήτως ποιος τα δημιουργεί και ποιος τα παράγει. Οι ιδιώτες, μάλιστα, θα έλεγα, επειδή υπόκεινται και στον ανταγωνισμό, είναι ακόμη περισσότερο κάτω από τη μπότα του επόπτη.

Αυτό που χρειαζόμαστε, λοιπόν, είναι έναν καλό επόπτη. Χρειαζόμαστε την πολιτεία να λειτουργεί εργονομικά, χρειαζόμαστε τις ανεξάρτητες αρχές και αυτές είναι που πρέπει να ενισχύσουμε. Αρα το δημόσιο αγαθό είναι παραγόμενο είτε από το κράτος είτε από τον ιδιώτη, με όρους και συνθήκες τις οποίες όντως διαπραγματευόμαστε εδώ μέσα, τις ψηφίζουμε εδώ μέσα και βάζουμε το κράτος, ελεγχόμενο, να τις υλοποιεί.

Επομένως, νομίζω ότι η διαφορετική αντίληψη δεν είναι η νύχτα με την ημέρα, δεν είναι οι καλοί και οι κακοί. Είναι απλώς ότι εμείς, τηρώντας μια παράδοση φιλελεύθερη -Ξανακοίταγα κάτι όμορφα γραπτά του Μαρξ και διαπίστωσα πόσο φιλελεύθερος ήταν και ο ίδιος σε ορισμένες του εκφάνσεις- λέμε, «ας εμπιστευτούμε το Κοινοβούλιο», «ας εμπιστευτούμε την κοινωνία των πολιτών», «ας εμπιστευτούμε αυτούς που θα διαπραγματευτούν» και εσείς λέτε, «δεν εμπιστεύομαι κανέναν παρά μόνο τον σύντροφο, τον οποίο μπορώ να ελέγξω αύριο το πρωί». Κακώς, κατά τη γνώμη μου. Υπάρχει έδαφος να συμφωνήσουμε έστω και την τελευταία στιγμή.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσεάς Κωνσταντινόπουλος): Ευχαριστούμε.

Τον λόγο έχει ο κ. Λεονταρίδης.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΛΕΟΝΤΑΡΙΔΗΣ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στην κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία που είναι η Αναθεώρηση του Συντάγματος, δυστυχώς η προηγούμενη πλειοψηφία, πριν τις εκλογές, δεν άφησε συνειδητά μεγάλο πεδίο δράσης για την Αναθεωρητική Βουλή, φοβούμενη ριζικές αλλαγές σε μια νέα εποχή που η πορεία της χώρας απαιτεί γενναίες αποφάσεις.

Γι' αυτό άκουσα από πολλούς συναδέλφους -και συμφωνώ και

εγώ- ότι χάθηκε μέσα από τα χέρια μας μια ευκαιρία. Χάθηκε η ευκαιρία να αναθεωρηθεί το θεμελιώδες άρθρο 16 του Συντάγματος, ώστε να επιτραπεί επιτέλους και στη χώρα μας η ίδρυση μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων, κάτι που θα μπορούσε να καταστήσει την Ελλάδα διεθνές εκπαιδευτικό κέντρο, δημιουργώντας μια νέα πηγή για το ΑΕΠ της χώρας και ενισχύοντας τη διεθνή πολιτιστική και πνευματική μας παρέμβαση.

Όταν η Κύπρος, όπως είπε και ο πρόεδρος της επιτροπής μας, διασφαλίζει από την εκπαίδευση στα πανεπιστήμιά της σημαντικό ποσοστό του ΑΕΠ που ξεπερνά το 5%, όταν χώρες όπως η Βουλγαρία, η Τουρκία, η Τσεχία, η Ρουμανία, η Ουγγαρία και πολλές άλλες προσελκύουν χιλιάδες φοιτητές στα ιδιωτικά τους πανεπιστήμια, εμείς αποτελούμε νησίδα αποκλεισμού εξαιτίας της εμμονής σας και των αγκυλώσεων που έχετε διαχρονικά. Και αυτό αποβαίνει εις βάρος της εθνικής οικονομίας, εις βάρος χιλιάδων Ελλήνων επιστημόνων του εξωτερικού που βλέπουν από μακριά την πατρίδα τους να βουλιάζει στο τέλμα της ιδεοληψίας.

Το δεύτερο σημαντικό θέμα είναι ότι ενώ εμείς προτείναμε να συμπεριληφθεί στο άρθρο 24 του Συντάγματος και όλη η σύγχρονη επιχειρηματολογία που αφορά την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την ουσιαστική προστασία του περιβάλλοντος, η πρόταση αυτή δεν έγινε αποδεκτή και συνεπώς δεν περιλαμβάνεται στις προς αναθεώρηση διατάξεις.

Επίσης, έγινε πολλή κουβέντα για τον ρόλο του Συντάγματος και του κράτους απέναντι στην Ορθόδοξη Εκκλησία.

Κατ' αρχάς, όσον αφορά τη συνταγματική Αναθεώρηση, το άρθρο 3 περί επικρατούσας θρησκείας, αποτελεί κοινό χαρακτηριστικό όλων των ελληνικών Συνταγμάτων από το πρώτο Σύνταγμα της Επιδαύρου το 1822 μέχρι σήμερα.

Συνεπώς το άρθρο 3 εκφράζει απλά την ιστορικότητα και τη διαχρονικότητα του συνταγματικού κειμένου, χωρίς να έρχεται σε αντίθεση με τη θρησκευτική ελευθερία, αφού η μη αναθεωρήσιμη διάταξη του άρθρου 13 παράγραφος 1 του Συντάγματος ορίζει με απόλυτη σαφήνεια ότι η απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις θρησκευτικές προτιμήσεις καθενός.

Παρά την ατολμία που κυριάρχησε από την πλευρά του ΣΥΡΙΖΑ σε μια κατ' εξοχήν συναινετική διαδικασία, όπως είναι η Αναθεώρηση του Συντάγματος, που πρέπει να ξεπερνά για χάρη του εθνικού στόχου ακόμα και ιδεολογικές πεπερασμένες διαχωριστικές γραμμές, οι προτεινόμενες συνταγματικές αλλαγές ενισχύουν την Ελληνική Δημοκρατία, ισχυροποιούν τον καταστατικό χάρτη της χώρας και αφορούν τα εξής:

Πρώτον, το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα για τη στήριξη της ελληνικής οικογένειας, για το οποίο υπήρξε συναινετικό πλαίσιο. Η πρόταση που κατέθεσε η Νέα Δημοκρατία, προβλέπει την προσθήκη στο επίμαχο άρθρο 21 παράγραφος 1 του Συντάγματος, ότι το κράτος μεριμνά για τη διασφάλιση συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης όλων των πολιτών μέσω ενός συστήματος ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Αυτή η πρόταση έχει σαφή πλεονεκτήματα απέναντι στο άτακτο μωσαϊκό των επιδομάτων.

Δεύτερον, την αναβάθμιση του ελληνικού Κοινοβουλίου μέσω της αναγνώρισης του δικαιώματος της μειοψηφίας, το οποίο επιτυγχάνεται με την πρόταση στο άρθρο 68 για τη σύσταση εξεταστικών επιτροπών.

Τρίτον, τον διαχωρισμό της διαδικασίας εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας από τις βουλευτικές εκλογές κατά το άρθρο 32 παράγραφος 4. Προκρίνεται κατά πλειοψηφία η εκλογή από τη Βουλή, με απόλυτη ή σχετική πλειοψηφία, ώστε να μην υπάρχει εργαλειοποίηση της διαδικασίας εκλογής του ανώτατου πολιτικού άρχοντα, να μην κλονίζεται η πολιτική σταθερότητα και οδηγείται η χώρα ξανά σε εκλογές.

Τέταρτον, τη διευκόλυνση της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού με το άρθρο 54 παράγραφος 4, το οποίο απαιτεί εκατόν ογδόντα ψήφους για να τροποποιηθεί. Η Κυβέρνηση προσδοκά τη συναίνεση, προκειμένου να μην αντιμετωπίσει ζητήματα αντισυνταγματικότητας ο νόμος που θα έρθει το επόμενο διάστημα στη Βουλή και αφορά το δικαίωμα ψήφου στους εκτός επικρατείας Έλληνες εκλογείς. Τους το οφείλουμε. Θα ενδυναμώσουν τη δημοκρατία μας.

Πέμπτον, την αυστηροποίηση του πλαισίου για την ασυλία του

Βουλευτή κατά το άρθρο 62, ο οποίος θωρακίζεται μόνο κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Καταργείται, επίσης, η αποσβεστική προθεσμία του άρθρου 86 παράγραφος 3, εξισώνοντας τον Υπουργό με τους κοινούς πολίτες ως προς την παραγραφή ποινικών αδικημάτων.

Έκτον, την εξίσωση, κατά το άρθρο 96 παράγραφος 5, των στρατιωτικών δικαστών με τους λοιπούς δικαστές, ώστε σύμφωνα και με το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου να ισχυροποιηθούν οι εγγυήσεις της στρατιωτικής δικαιοσύνης, απομακρύνοντας την από την ξεπερασμένη λογική των στρατοδικείων.

Έβδομον, τη διευκόλυνση της εκλογής ανεξάρτητων αρχών κατά το άρθρο 101Α.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, είναι γενικά παραδεκτό ότι το Σύνταγμα του 1975, που προετοιμάστηκε επί κυβερνήσεως Κωνσταντίνου Καραμανλή και Νέας Δημοκρατίας, αποτελεί το πληρέστερο κείμενο στην ελληνική συνταγματική ιστορία και θεωρήθηκε ως ένα από τα πιο προοδευτικά και πιο σύγχρονα φιλελεύθερα Συντάγματα της Ευρώπης. Οι επόμενες Αναθεωρήσεις ήταν άτολμες -ως έναν βαθμό και περιορισμένες- δεν είχαν τις συγκλίσεις και τις απαραίτητες συναίνεσεις και φρέναναν ώριμα αιτήματα της κοινωνίας, όπως γίνεται και σήμερα.

Μετά από μια δεκαετή οικονομική κρίση, η οποία διέλυσε τις υποδομές της χώρας και δοκίμασε τις θεσμικές αντοχές της, όπου η ελληνική κοινωνία παρέμεινε όρθια χάρη στην αλληλεγγύη της ελληνικής οικογένειας, στη στήριξη -υλική και πνευματική- της Ορθόδοξης Εκκλησίας, στις δομές του κράτους που άντεξαν, ως έναν βαθμό, την καταιγίδα της κρίσης, η αλήθεια είναι ότι η Αναθεώρηση δεν μεταφέρει στο επίπεδο του Συντάγματος την εμπειρία της κρίσης στο σύνολό της.

Το εθνικό συμφέρον απαιτεί να θέσουμε ξεχωριστά την ατομική ευθύνη καθεμιάς και καθένα από εμάς που συμμετέχουμε σε αυτή τη διαδικασία υπέρ των όλων των μικροκομματικών σκοπιμοτήτων και να οπλιστούμε με δύναμη, με αποφασιστικότητα, ώστε να ανταποκριθούμε στο εξαιρετικά δύσκολο και υπεύθυνο έργο που έχουμε επωμιστεί. Έχουμε χρέος απέναντι στις επόμενες γενιές, έχουμε χρέος απέναντι στους πολίτες να συμβάλουμε στην οικονομική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου μας, εδραιώνοντας τα θεμέλια της Ελληνικής Δημοκρατίας.

Τέλος, θέλω να συγχαρώ τον Πρόεδρο της επιτροπής, τον κ. Στυλιανίδη, τους εισηγητές, τους αγορητές, τους συναδέλφους Βουλευτές της επιτροπής για την προσπάθεια που κατέβαλαν ώστε να φέρουν εις πέρας την αποστολή τους. Ό,τι δεν θα ψηφιστεί για να περάσει, ίσως γίνει μάθημα για το μέλλον.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσεάς Κωνσταντινόπουλος): Ευχαριστούμε.

Η κ. Λιακούλη έχει τον λόγο από το Κίνημα Αλλαγής.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ ΛΙΑΚΟΥΛΗ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μπήκαμε στην εβδομάδα που συζητιέται η τελική φάση της διαδικασίας Αναθεώρησης του Συντάγματος. Και δεν υπάρχει καλύτερη συγκυρία να ξεκινήσει η συζήτηση αυτή -δεν ξέρω αν ήταν σκόπιμο ή όχι, νομίζω πως όχι- από την επαύριο της επετείου του Πολυτεχνείου -κάτι σημαίνει, όμως, αυτό- ενός γεγονότος που αποτέλεσε τη θρυαλλίδα των εξελίξεων για την πτώση της επτάχρονης δικτατορίας, την έναρξη της μακροβιότερης, ως τώρα, Ελληνικής Δημοκρατίας.

Διανύουμε, λοιπόν, μια περίοδο που με όλα τα αρνητικά της, όλα όσα περάσαμε τα τελευταία χρόνια, παραμένει η προοδευτικότερη και πιο ευημερούσα περίοδος από την ίδρυση του νεοελληνικού κράτους πριν από σχεδόν διακόσια χρόνια.

Με αυτές τις σκέψεις, λοιπόν, να ξεκινάμε και να κυριαρχούν στο μυαλό μας, σήμερα γίνεται η έναρξη της επιτομής της νομοπολιτικής διαδικασίας, η κορυφαία διαδικασία του κοινοβουλευτισμού.

Σε αυτή τη διαδικασία το Κίνημα Αλλαγής στέκεται με παρρησία και σοβαρότητα. Και αυτό γιατί σε όλες του τις εκφάνσεις και μορφές επανειλημμένα απέδειξε στην ιστορική του διαδρομή τη διαχρονική του προσήλωση στις δημοκρατικές αρχές και την

πίστη του στις αξίες του σύγχρονου κοινοβουλευτισμού.

Αναγνωρίζουμε ότι κατά τη διάρκεια όλης αυτής της πορείας επιήλθε ριζική αλλαγή των όρων του πολιτικού παιχνιδιού. Σήμερα συζητάμε γι' αυτό και βλέπω ότι συζητάμε όλες οι παρατάξεις. Αναγνωρίζουμε πως ο νέος συσχετισμός δυνάμεων, όπως και οι όροι των κομματικών ανταγωνισμών, η νέα κομματική κουλτούρα είναι πια πολύ διαφορετικά από ό,τι δεκαετίες τώρα γνωρίζαμε.

Αναγνωρίζουμε ότι όλα αυτά αποτέλεσαν τα εξωτερικά σημάδια μιας βαθύτερης διεργασίας που συμβαίνει στη βάση της κοινωνίας και μας στέλνει μηνύματα, με συνέπεια να ακολουθούνται αυτά και από το κοινοβουλευτικό Σώμα.

Στεκόμαστε, ωστόσο, απέναντι σε όλη αυτή την κοινωνικοπολιτική διεργασία, με μία ιστορική συναίσθηση αταλάντευτης πίστης στους θεσμούς και έναν πραγματισμό που οφείλουμε όλοι να έχουμε και ο οποίος πρέπει να μεταφράζεται σε μία καλώς εννοούμενη πολιτική προσαρμοστικότητα.

Ακρογωνιαίος λίθος της θεσμικής μεταρρυθμιστικής μας διαδρομής και αδιάψευστοι μάρτυρες των πολιτικών χαρακτηριστικών που μόλις ανέφερα, είναι οι δύο ιστορικές αναθεωρητικές τομές στο Σύνταγμα, στις οποίες ήταν πρωταγωνιστής η παράταξή μας το 1986, όπως και αυτή του 2001.

Σε αυτό το πλαίσιο το Κίνημα Αλλαγής, ο γνήσιος εκφραστής της ιστορικής δημοκρατικής παράταξης, δεν θα μπορούσε να μην συνεισφέρει και σε αυτή τη διαδικασία και στη διαμόρφωση του νέου καταστατικού χάρτη της χώρας. Δεν θα μπορούσαμε να μην αφήσουμε το στίγμα στην υπό δημιουργία νέα συνταγματική τάξη. Πρόκλησή της αποτελεί η αποτύπωση -στον βαθμό του εφικτού- των νέων κοινωνικών μετασχηματισμών.

Οφείλαμε και με αυτή την ευκαιρία της συνταγματικής Αναθεώρησης που άνοιξε πριν από έναν χρόνο περίπου, να καταθέσουμε ένα πλαίσιο απόψεων για τον τρόπο λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος που να είναι όχι μόνο συνεπές με τις αρχές, αλλά, παράλληλα, αναγκαίο και σύγχρονο κοινωνικά.

Με υψηλό αίσθημα ευθύνης εμείς πράξαμε το καθήκον μας, συνεισφέραμε τις προτάσεις μας και καταθέσαμε όλα όσα είχαμε να πούμε. Δυστυχώς, όμως, η τεχνητή πόλωση μεταξύ της τότε κυβέρνησης του ΣΥΡΙΖΑ και της τότε αξιωματικής αντιπολίτευσης της Νέας Δημοκρατίας, σε ένα κλίμα άπειρων διαξιφισμών, υστεροβουλίας και τακτικισμού, έβαλαν τη συζήτηση σε δεύτερο πλάνο. Χάθηκε έτσι μια πολύ μεγάλη ευκαιρία, όπως συνήθως -ξέρετε- χάνονται όλες οι μεγάλες ιστορικές ευκαιρίες στη χώρα, στο βωμό πάντοτε μιας μικροπολιτικής και ίσως και της ιδεολογίας.

Παράλληλα, αυτό αποτέλεσε και μία λαμπρή ευκαιρία να αναδειχθούν τόσο οι πολιτικές αλήθειες, όσο και οι πολιτικές υποκρισίες, όπως ακριβώς στην περίπτωση της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού, που ο ΣΥΡΙΖΑ εμφορούμενος από μικροπολιτικές σκοπιμότητες -ενώ άλλα έλεγε- δεν δίστασε πρόσφατα να προτείνει να μην υπολογίζεται στο εθνικό αποτέλεσμα η ψήφος. Αυτή, ξέρετε, είναι η ποιότητα της δημοκρατίας και ένα δείγμα σαφές που υπηρετεί.

Έτσι αντιλαμβάνεται τα πράγματα και όταν έρχεται η ώρα επί τον τύπον των ήλων, απομακρύνεται με ελαφρά πλάγια πηδηματάκια. Βεβαίως, δημοκρατικά και καθγιασμένα ως προοδευτικά τα πηδηματάκια, αλλά πάντοτε πηδηματάκια.

Φέρετε πολύ μεγάλη ευθύνη, κυρίες και κύριοι του ΣΥΡΙΖΑ, για την αλλοίωση, την απομείωση του ιστορικού φορτίου της συνταγματικής Αναθεώρησης. Με τον μοιραίο εκφυλισμό της συζήτησης πέρυσι τον Φεβρουάριο, έμεινε ανεκμετάλλευτη η ιστορική ευκαιρία για γενναίες τομές σε ζητήματα κομβικής σημασίας για τη χώρα.

Η συζήτηση για το άρθρο 16 -η οποία παραποιήθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό- σχετικά με την ανώτατη εκπαίδευση και τη δυνατότητα ίδρυσης μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων, μία πανθομολογούμενως αναγκαία συζήτηση για μία διαμορφωμένη ευρωπαϊκά και παγκόσμια πραγματική συνθήκη -έστω συζήτηση- ήταν μία πρόταση που ερχόταν από τη δική μας πλευρά και προσέβλεπε, παράλληλα, την αυστηρή κρατική εποπτεία και αξιολόγησή τους, όπως βέβαια και την ενίσχυση του δημόσιου πανεπιστημίου.

Αρνηθήκατε και, δυστυχώς, η ενότητα της εκπαίδευσης παρέμεινε εκτός αναθεώρησης, πράγμα που σημαίνει ότι για τα επόμενα δέκα χρόνια φέρετε την ευθύνη οι παθογένειες να επιμένουν και εμείς να είμαστε εκτός κάθε πραγματικότητας.

Θυμίζω, βέβαια, ότι οι προτάσεις μας δεν σταμάτησαν εκεί. Θυμίζω εν τάχει ότι προτείναμε αλλαγές για το άρθρο 24, την κλιματική αλλαγή, το άρθρο 25 για τις νέες τεχνολογίες και την τέταρτη Βιομηχανική Επανάσταση, για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, τη δίκαιη κατανομή του παραγόμενου πλούτου, για τον οικονομικό έλεγχο των κομμάτων, για τα άρθρα 39 και 42. Για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας σάς θυμίζω ότι εισηγηθήκαμε τη δυνατότητα διαγγέλματος, αλλά κυρίως την υποχρέωση αναπομπής τροπολογιών που ψηφίστηκαν από τη Βουλή, χωρίς την τήρηση της προβλεπόμενης διαδικασίας. Κωφεύσατε. Δυστυχώς, δεν κάνατε δεκτό τίποτα από αυτά.

Σχετικά με το άρθρο 76 του Συντάγματος θα αναφέρω μία επισημάνση, που, τουλάχιστον εγώ, θεωρώ σημαντική: Εισηγηθήκαμε οι νόμοι που έχουν ψηφιστεί με αυξημένη κοινοβουλευτική πλειοψηφία, να μπορούν να καταργηθούν εντός της επόμενης πενταετίας με ανάλογο πλειοψηφία της Βουλής. Όλοι θυμόμαστε τον περιβόητο νόμο Διαμαντοπούλου και το σταδιακό ξήλωμά του από την αμέσως επόμενη κυβέρνηση, με ευθύνη του τότε Υπουργού Παιδείας, του κ. Αρβανιτόπουλου, ο οποίος, μάλιστα, προερχόταν από τη Νέα Δημοκρατία, που είχε υπερψηφίσει το νομοσχέδιο.

Έτσι λειτουργεί, λοιπόν, αυτή η δημοκρατία.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Τελειώνω, κύριε Πρόεδρε, λέγοντας ότι ακόμη κι αν έτσι έχουν τα πράγματα όπως τα περιέγραψα εγώ, αλλά και πολλοί άλλοι συνάδελφοι, σκέφτομαι πως μία Αναθεώρηση του Συντάγματος τελικά είναι μία ευκαιρία. Μπορεί να είναι άτολμη, να είναι άνευρη και σε κάθε περίπτωση να ματαιώνει τις προσδοκίες μας. Εμείς θα τοποθετηθούμε αναλυτικά στα ζητήματα και στις ενότητες. Όμως, ακόμη και η σημειολογία των εισαγόμενων αλλαγών, συνιστά μία δύναμη της δημοκρατίας.

Και αυτό το λέω, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, γιατί σκέφτομαι πως οι δημοκρατίες, πλην της επαναστατικής συνήθως στιγμής της εγκαθίδρυσής τους, σε ένα μεγάλο πολιτειακό «big bang» προχωρούν μετά με μεγάλα και ριζικά βήματα. Είμαστε υποχρεωμένοι εμείς να αξιοποιήσουμε αυτή τη μορφή σοφίας, που την αποκαλώ πολλές φορές «σοφία των μικρών πραγμάτων».

Κατ' επέκταση, λοιπόν, σε κάθε συνταγματική Αναθεώρηση, πέρα από τις κραυγές, τις κορόνες, τις διαφεύσεις των μεγάλων σχεδίων, υπάρχει η σοφία των προσεκτικών διατυπώσεων. Τι σημαίνει αυτό; Ότι έχουμε τώρα και αυτή την εβδομάδα είναι πολύ μεγάλο καθήκον, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Έχουμε το καθήκον να προχωρήσουμε στην κοινωνία και τη δημοκρατία χωρίς να την τρομάζουμε. Η σοφία της δημοκρατίας είναι ότι παρά το γεγονός ότι είναι άτολμο, λειψό, δυσανάλογο με τις προσδοκίες αυτό που πάμε να επιχειρήσουμε, να μην το αφορίσουμε εξ αρχής. Ας το αφουγκραστούμε και ας τιμήσουμε τον κοινοβουλευτισμό με προσοχή και μέτρο, ακόμη κι αν αυτό εντυπωθεί μόνο στις διατυπώσεις.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του Κινήματος Αλλαγής)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσέας Κωνσταντινόπουλος): Ευχαριστούμε, κυρία Λιακούλη.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, τριάντα πέντε μαθητές και μαθήτριες και δύο εκπαιδευτικοί συνοδοί από το 35^ο Δημοτικό Σχολείο Πειραιά.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει η κ. Νάντια Γιαννακοπούλου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΥ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κάθε προσπάθεια Αναθεώρησης του Συντάγματος αποτελεί μία κορυφαία στιγμή της κοινοβουλευτικής διαδικασίας, καθώς, ουσιαστικά, τροποποιείται ο καταστατικός χάρτης της χώρας. Αυτή η αναθεωρητική διαδικασία πρέπει να δείξει κάτι διαφορετικό από τις συνήθεις λειτουργίες των άλλων διαδικασιών του Κοινοβουλίου. Οφείλει να αποτελέσει φάρο ως προς τη θεσμική συνεννόηση μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων, προκειμένου να αποτραπεί ο πολύ σοβαρός κίνδυνος για τη δημοκρατία και για το κράτος δικαίου, που είναι ο κίνδυνος του συνταγματικού λαϊκισμού και της προχειρότητας.

Δυστυχώς, η τεχνητή πόλωση, ιδιαίτερα στη διαδικασία η οποία έγινε στην προηγούμενη Βουλή μεταξύ ΣΥΡΙΖΑ και Νέας Δημοκρατίας, επισκίασε την πολύ σοβαρή συζήτηση για τη συνταγματική Αναθεώρηση, ακυρώνοντας σε πολύ μεγάλο βαθμό την ιστορική αξία αυτού του εγχειρήματος. Το αποτέλεσμα αυτού του εκφυλισμού αυτής της συζήτησης ήταν να περάσει ανεκμετάλλευτη η ιστορική ευκαιρία για πολύ σοβαρές, για αναγκαίες τομές και για γενναία βήματα προς τα εμπρός, αξιοποιώντας, στο επίπεδο του Συντάγματος, την εμπειρία που είχαμε τα δέκα χρόνια της κρίσης.

Και ενώ, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, μετά από δέκα χρόνια κρίσης, κατά τη διάρκεια της οποίας δοκιμάστηκαν οι θεσμοί, συντελέστηκαν τόσο στη χώρα μας, όσο και συνολικά στο ευρωπαϊκό οικοδόμημα, τεράστιες μεταβολές συνταγματικής τάξης και στην οικονομική διακυβέρνηση στην Ευρωζώνη, δυστυχώς εμείς εδώ συνεχίζουμε να ομφαλοσκοπούμε και να αναλωνόμαστε σε θέματα τα οποία θα έπρεπε να είχαν λυθεί προ πολλού, σε συζητήσεις που αφορούν πολύ περισσότερο το χθες, παρά το σήμερα και το αύριο. Με αυτόν τον τρόπο οδηγούμαστε σε μία αναθεωρητική διαδικασία, σε μία Αναθεώρηση λειψή, άτολμη, χωρίς όραμα, που -και είναι το κυριότερο- δεν αφορά την ελληνική κοινωνία.

Μία από τις πιο χαρακτηριστικές τέτοιες περιπτώσεις που συντελέστηκε, δυστυχώς, ήδη στην προηγούμενη Βουλή, είναι ο αποκλεισμός από την επόμενη φάση, από αυτήν τη φάση της αναθεωρητικής διαδικασίας, του κανόνα της δημοσιονομικής ισορροπίας, της δημοσιονομικής επίγνωσης, η εισαγωγή του οποίου στα συντάγματα των κρατών-μελών συνιστά υποχρέωσή τους, προβλεπόμενη ρητά στη συνθήκη για τη συνεργασία, τον συντονισμό και τη διακυβέρνηση, που διέπει την οικονομική διακυβέρνηση της Ευρωζώνης.

Η συνταγματική πρόβλεψη για ισοσκελισμένο προϋπολογισμό, να προβλέπεται, δηλαδή, ο χρυσός δημοσιονομικός κανόνας, το όριο του δημοσιονομικού ελλείμματος και του δημοσίου χρέους, είναι απαραίτητη προϋπόθεση για να σταματήσουμε, επιτέλους, να υποθηκεύουμε το μέλλον των επόμενων γενεών.

Εκτός, όμως, από αυτό, δυστυχώς υπάρχει μία σειρά και από άλλες χαμένες ευκαιρίες που δεν συμπεριλήφθηκαν, τελικά, σε αυτήν την συνταγματική Αναθεώρηση, δίνοντας εντέλει έναν τόνο πολύ περισσότερο διεκπεραιωτικό, παρά ουσιαστικών τομών και αλλαγών.

Είναι πάρα πολύ σημαντικό και είναι μία απίστευτα χαμένη ευκαιρία το γεγονός ότι σε αυτή την Αναθεώρηση δεν συμπεριλήφθηκε, παραδείγματος χάριν, το άρθρο 16 παράγραφος 5 και 8 για τη δυνατότητα ίδρυσης μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων, λόγω της ιδεοληπτικής μυωπίας του ΣΥΡΙΖΑ, χάνοντας, ουσιαστικά, αυτή την τόσο σημαντική δυνατότητα για μία ολόκληρη δεκαετία. Την ώρα που σε όλο τον άλλον ανεπτυγμένο κόσμο υπάρχουν και λειτουργούν ιδιωτικά πανεπιστήμια, την ώρα που στη χώρα μας λειτουργούν ουσιαστικά ιδιωτικά κολλέγια, εμείς στρουθοκαμηλίζουμε και δεν μπορούσαμε να κάνουμε μία τόσο σημαντική τομή.

Δυστυχώς, όμως, και το άρθρο 24 του Συντάγματος για την κλιματική αλλαγή, μία από τις μεγαλύτερες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η κοινωνία μας και διεθνώς, παραμένει εκτός αναθεώρησης, για την οποία εμείς στο Κίνημα Αλλαγής προτείνουμε τη δημιουργία ενός συνταγματικού αναχώματος με τη θέσπιση της υποχρέωσης της πολιτείας να υιοθετεί δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης πλέον και την προστασία της βιοποικιλότητας.

Τέλος, σε ό,τι αφορά τον πολύπαθο χώρο της δικαιοσύνης, το Κίνημα Αλλαγής κατέθεσε και ανέπτυξε μια δέσμη παρεμβάσεων

για την ενίσχυση της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και των λειτουργιών της, καθώς και για την εμπέδωση των αρχών του κράτους δικαίου.

Οι προτάσεις μας περιελάμβαναν την ενίσχυση του ρόλου της Βουλής στην επιλογή της ηγεσίας της δικαιοσύνης, την αξιοποίηση της πιλοτικής δίκης στον έλεγχο της συνταγματικότητας των νόμων και άλλα πολλά, τα οποία θα έδιναν μια σοβαρή απάντηση στις πολύ μεγάλες ανάγκες τόσο της ελληνικής δικαιοσύνης όσο και των Ελλήνων πολιτών.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Αναθεώρηση αυτή δεν μπορεί και δεν πρέπει να γίνεται ερήμην της μεγάλης κορυφαίας συναινετικής Αναθεώρησης του 2001, η οποία έχει προσφέρει πολλά στο κεφάλαιο των κοινωνικών, των ατομικών, των πολιτικών δικαιωμάτων, στο κεφάλαιο των σύγχρονων απειλών στην κοινωνία της πληροφορίας, στα προβλήματα της βιοηθικής, της τεχνηθικής και οι οποίες εν τέλει έκαναν το ελληνικό Σύνταγμα, ειδικά όσον αφορά τα συγκεκριμένα θέματα, να είναι ένα από τα πιο προηγμένα Συντάγματα του κόσμου.

Όμως, για να κλείσω, κύριε Πρόεδρε, πρέπει να είμαστε ειλικρινείς μεταξύ μας και κυρίως απέναντι στην ελληνική κοινωνία που έχει στραμμένα τα βλέμματά της στο τι γίνεται και τι λέγεται στο ελληνικό Κοινοβούλιο. Η ουσία του προβλήματος της χώρας δεν είναι απλά και μόνο συνταγματική. Το πρόβλημα της χώρας φάνηκε όλα τα τελευταία χρόνια της κρίσης. Ήταν, είναι και συνεχίζει να είναι βαθιά πολιτική.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Ολοκληρώνω.

Και γι' αυτόν τον λόγο οφείλουμε να είμαστε πολύ προσεκτικοί στον κίνδυνο της εύκολης συνταγματικής ρητορείας ότι όλα μπορούν να λυθούν μέσω της Αναθεώρησης του Συντάγματος, ότι οι παθογένειες του πολιτικού συστήματος, οι αδυναμίες της δικαιοσύνης ή της δημόσιας διοίκησης θα λυθούν ως δια μαγείας απλά και μόνο μέσα από την Αναθεώρηση του Συντάγματος.

Δυστυχώς, με την εξαίρεση των διατάξεων για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας χωρίς να διαλύεται η Βουλή, για την αλλαγή του άρθρου 86, για την ψήφο των αποδήμων, αυτή η ύψιστη κοινοβουλευτική διαδικασία παραμένει άτολη και ελλειμματική.

Έστω, όμως, κι έτσι, έστω και λειψή και προβληματική, οφείλει να συνεχίσει τον δρόμο τής περαιτέρω ενίσχυσης της ελευθερίας και των δικαιωμάτων των πολιτών, της κατοχύρωσης του κοινωνικού κράτους και να θέσει τις βάσεις για να αντιμετωπιστούν οι δυσλειτουργίες και παθογένειες του πολιτικού μας συστήματος. Αυτό έχει ανάγκη ο τόπος. Αυτή είναι η πρότασή μας για την πατρίδα μας και αυτή είναι η προτεραιότητά μας.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του Κινήματος Αλλαγής)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσεάς Κωνσταντινόπουλος): Ευχαριστούμε.

Τον λόγο έχει ο κ. Λαμπρόπουλος από τη Νέα Δημοκρατία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Πρόεδρε, κύριε Αντιπρόεδρε της Κυβέρνησης, κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, συζητάμε αυτή την εβδομάδα την Αναθεώρηση του Συντάγματος μας που ξεκίνησε σύμφωνα με τα ισχύοντα, από την προηγούμενη Βουλή και ολοκληρώνεται με την παρούσα.

Η χώρα μας ευτύχησε όλα αυτά τα χρόνια από τη Μεταπολίτευση του 1974 έως σήμερα να έχει την καλύτερη δημοκρατία της νεότερης ιστορίας της. Η ωριμότητα που επέδειξαν όλες οι πολιτικές δυνάμεις του τόπου μας μαζί με το δημοκρατικό μας Σύνταγμα που ψηφίστηκε το 1975 από τον αείμνηστο Κωνσταντίνο Καραμανλή και άλλους σοφούς πολιτικούς εδραίωσαν τη δημοκρατία και συνέβαλαν τα μέγιστα στη δημοκρατική λειτουργία του πολιτικού μας συστήματος.

Η σημερινή Αναθεώρηση του Συντάγματος είναι άτολη, αναιμική και ανεπαρκής, με ευθύνη της προηγούμενης κοινοβουλευτικής πλειοψηφίας. Έχουν περάσει αρκετά χρόνια από το 1975 κι έχουν αλλάξει πολλά μέχρι σήμερα στην επιστήμη, την τεχνολογία, την οικονομία, το περιβάλλον, σε όλους τους τομείς.

Η προηγούμενη κοινοβουλευτική πλειοψηφία του ΣΥΡΙΖΑ στη

Βουλή δεν τόλμησε κι έτσι δεν μπορούμε στην παρούσα Βουλή σήμερα να κάνουμε τις τομές και τις μεταρρυθμίσεις που χρειάζεται ο τόπος για να πάμε μπροστά, μετά από μια μεγάλη κρίση, για να κάνουμε και το μεγάλο άλμα στην πρόοδο, τον εκσυγχρονισμό και την ανάπτυξη.

Οι ιδεολογικές και οπισθοδρομικές αγκυλώσεις της Αριστεράς, ακόμη και όταν δεν κυβερνούσε, κρατούσαν πίσω την κοινωνία και την πολιτεία και δεν επέτρεπαν να γίνουν μεταρρυθμίσεις και αλλαγές. Παράδειγμα το άρθρο 16 του Συντάγματος που ακόμη και τώρα σε τούτη την Αναθεώρηση του Συντάγματος δεν άφησαν να αλλάξει, ώστε να δημιουργηθούν και στην Ελλάδα ιδιωτικά πανεπιστήμια, κάτι που όλες οι χώρες το έχουν κάνει πράξη. Η Κύπρος θριαμβεύει και προσελκύει πολλές χιλιάδες φοιτητών από την Ελλάδα και άλλες χώρες.

Τα ελληνόπουλα αναγκάζονται να φεύγουν για σπουδές στη Βουλγαρία, τη Ρουμανία, την Τσεχία, τη Γερβία και δεν μπορούν να σπουδάσουν εδώ στην Ελλάδα, γιατί έτσι πιστεύει ο ΣΥΡΙΖΑ. Εμείς θα μπορούσαμε να προσελκύσουμε φοιτητές και χρήμα απ' όλο τον κόσμο.

Στο άρθρο 24 που αναφέρεται στα δασικά, πάλι ο ΣΥΡΙΖΑ δεν δέχτηκε καμμία τροποποίηση, ενώ είναι γνωστά τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι πολίτες σχετικά με το τι χαρακτηρίζεται ως δάσος, τι ως δασική έκταση, τι ως ιδιοκτησία. Αγροκτήματα που δεν είναι δυνατή η μηχανική καλλιέργεια, όπως στις περιοχές της Μάνης, αλλά και σε όλη τη χώρα, χαρακτηρίζονται ως δασικά, με αποτέλεσμα οι πολίτες να χάνουν τις ιδιοκτησίες τους και να εμπλέκονται σε ατελείωτους δικαστικούς αγώνες.

Στα μόνα άρθρα για τα οποία μπορούμε να πούμε ότι δικαιώνεται η παρούσα Αναθεώρηση του Συντάγματος είναι το άρθρο 32, το άρθρο 62 και το άρθρο 86. Συγκεκριμένα, στο άρθρο 32 προβλεπόταν ότι αν δεν εκλεγόταν τελικά με εκατόν ογδόντα ψήφους Πρόεδρος της Δημοκρατίας, τότε η Βουλή διελύετο και η χώρα οδηγείτο σε βουλευτικές εκλογές, αλλά μετά από αυτές θα μπορούσε να εκλεγεί Πρόεδρος και με εκατόν πενήντα μία ψήφους.

Αυτή η διάταξη καθιερώθηκε έτσι στο Σύνταγμα του 1975 με σκοπό να υποχρεώνονται τα κόμματα σε συναίνεση και συνεννόηση στην εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Στην πράξη, όμως, αποδείχτηκε ότι η διάταξη αυτή έγινε μοχλός εκβίασμού της αντιπολίτευσης στην οποία κυβερνήθηκε κι έτσι, οδηγήθηκε σε εκλογές σε κρίσιμες για τη χώρα στιγμές το 2009 και το 2015, για τις οποίες τώρα αυτοί που τις προκάλεσαν δηλώνουν ότι ήταν ανέτοιμοι και άρα κάπως έτσι έφτασαν τη χώρα στο χείλος του γκρεμού.

Με την προτεινόμενη από τη Νέα Δημοκρατία διάταξη δεν θα διαλύεται η Βουλή και ευτυχώς σε αυτό συμφώνησαν όλα τα κόμματα. Και Πρόεδρος της Δημοκρατίας, που δεν έχει και αρμοδιότητες, θα εκλέγεται και με σχετική πλειοψηφία.

Το άρθρο 62 αφορά τη βουλευτική ασυλία που αρχικά δινόταν και για αδικήματα που διέπρατταν βουλευτές και τα οποία δεν είχαν καμμία σχέση με την άσκηση των πολιτικών τους καθηκόντων, ακόμη και για τροχαία. Τα τελευταία χρόνια είχε πράγματι περιοριστεί η ανεξέλεγκτη παροχή βουλευτικής ασυλίας.

Με την προτεινόμενη για αναθεώρηση διάταξη θα παρέχεται ασυλία μόνο σε ό,τι αφορά την άσκηση των κοινοβουλευτικών και πολιτικών καθηκόντων του Βουλευτή και, μάλιστα, καλά οριοθετημένων.

Στο άρθρο 86 προβλεπόταν σύντομη παραγραφή στα ποινικά αδικήματα Υπουργών και Υφυπουργών που τέλεσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους.

Τα άρθρα 62 και 86 πολλές φορές στην πράξη προκάλεσαν συζητήσεις για προνόμια των πολιτικών, αλλά και αμφισβητήσεις που μείωσαν την εμπιστοσύνη των πολιτών στο πολιτικό μας σύστημα. Οι προτεινόμενες ρυθμίσεις αποκαθιστούν τη νομιμότητα και την ισονομία των πολιτών.

Σπουδαία καινούργια διάταξη είναι αυτή που προτείνεται από τη Νέα Δημοκρατία και προβλέπει τη δυνατότητα για σύσταση εξεταστικής επιτροπής ύστερα από πρόταση της αντιπολίτευσης.

Επειδή η επόμενη Αναθεώρηση, σύμφωνα με τα ισχύοντα, θα μπορεί να γίνει μετά από σχεδόν δέκα χρόνια, ελπίζουμε και ευ-

χόμαστε αυτά που τώρα έπρεπε, αλλά δεν αναθεωρούνται λόγω της άρνησης του ΣΥΡΙΖΑ, να αναθεωρηθούν στο μέλλον υπό όρους ενότητας και σύμπνοιας του πολιτικού κόσμου, ώστε να επιτευχθούν οι πολλές, μεγάλες και αναγκαίες συνταγματικές αλλαγές που έχει ανάγκη ο τόπος.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Οδυσσεύς Κωνσταντινίδης): Ευχαριστούμε τον κ. Λαμπρόπουλο.

Τον λόγο έχει τώρα ο κ. Βαρεμένος από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριοι Βουλευτές, όσο είμαστε τέλος πάντων σε αυτή την Αίθουσα, διότι την ίδια ώρα συνεδριάζει και επιτροπή, που, κατά τη γνώμη μου, δεν έπρεπε να συμβαίνει αυτό.

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ (ΣΤΡΑΤΟΣ) ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ: Τέσσερα άτομα είναι πάνω!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ: Κατά τη γνώμη μου, δεν έπρεπε να συμβαίνει αυτό, γιατί οδηγεί σε υποβάθμιση. Όποιος ήθελε να είναι εδώ, θα μπορούσε να ήταν, αν δεν λειτουργούσε αυτή η επιτροπή.

Αυτή η συνταγματική Αναθεώρηση δεν είναι οποιαδήποτε συνταγματική Αναθεώρηση. Δεν θέλω να υποβαθμίσω οποιαδήποτε άλλη συνταγματική Αναθεώρηση που πραγματοποιήθηκε στο παρελθόν. Όμως, είναι μια συνταγματική Αναθεώρηση που έρχεται μετά από μια δεκαετή επώδυνη κρίση. Και δεν είναι μόνο το θέμα ενός «παρασυντάγματος» που παρήχθη στη διάρκεια αυτής της κρίσης -και για το οποίο κανένας από εμάς δεν πρέπει να νιώθει υπερήφανος ούτε καν αυτοί που δεν μπόρεσαν να αποτρέψουν τη δημιουργία αυτού του «παρασυντάγματος»-, αλλά μετά από αυτή την επώδυνη δεκαετή κρίση θα περίμενε κανείς ότι σε μια συνταγματική Αναθεώρηση οι πολιτικές δυνάμεις θα είχαν αποκρυσταλλώσει τα συμπεράσματά τους, τα διδάγματά τους από αυτήν την κρίση και αυτά θα έπρεπε να έχουν μια αντανάκλαση στο καινούργιο Σύνταγμα.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο ΣΤ' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥΛΗΣ**)

Εκτός αυτού είναι η πρώτη συνταγματική Αναθεώρηση, στην οποία παρατηρείται το εξής: Η προτείνουσα Βουλή να μην είναι ίδια ως προς την πολιτική τοποθέτηση αυτής που πραγματοποιεί τη συνταγματική Αναθεώρηση. Κι εδώ ήταν μια ευκαιρία αυτό το γεγονός να αποτελέσει αφετηρία μιας προσπάθειας, μιας σύγκλισης ενός κοινού τόπου με πράγματα που, όπως είπα προηγουμένως, είναι διδάγματα και συμπεράσματα πύρινα, μάλιστα, μιας συγκεκριμένης κρίσης. Αυτό δεν φαίνεται να συμβαίνει στον βαθμό που έπρεπε να συμβαίνει.

Κατά τη γνώμη μου, ένα εμπόδιο είναι μια περιρρέουσα ατμόσφαιρα και επιχείρηση διαμόρφωσης μιας κατάστασης συντηρητικής οπισθοδρόμησης και παλινδρόμησης της χώρας προς εποχές, τις οποίες είχαμε θεωρήσει ότι τις είχαμε ξεπεράσει.

Τι εννοώ ακριβώς; Ο Υπουργός της Νέας Δημοκρατίας, ο κ. Γεωργιάδης, έκανε λόγο για ο παθογένεια της Μεταπολίτευσης. Υπάρχει ένας επιχειρούμενος αναθεωρητισμός εδώ για την περίοδο της Μεταπολίτευσης, η παθογένεια. Και πού την προσδιόρισε την παθογένεια αυτή ο κ. Γεωργιάδης; Στο γεγονός της αντιπαράθεσης των ΜΑΤ με τους φοιτητές στην ΑΣΟΕΕ. Αυτή, κατά τον κ. Γεωργιάδη, ήταν η παθογένεια της Μεταπολίτευσης. Δεν ήταν η αλόγιστη διαχείριση, η διαφθορά, όλα αυτά τα φαινόμενα που μας οδήγησαν στη χρεοκοπία!

Προσέξτε να δείτε. Όταν ο κ. Γεωργιάδης κάνει λόγο για θεραπεία της παθογένειας της Μεταπολίτευσης, κατά τη γνώμη μου, συμπεριλαμβάνει και τη Νέα Δημοκρατία, η οποία, βγαίνοντας από την επτάχρονη δικτατορία, έκανε μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού, ώστε να βρει έναν συγχρονισμό με τα ευρωπαϊκά τεκταινόμενα. Προφανώς, αυτό το θεωρεί παθογένεια, ο κ. Γεωργιάδης, ο οποίος ορμάει από άλλον πολιτικό χώρο και θέλει να εντάξει και, μάλιστα, ως πρωτεύον στον χώρο αυτό τις δοξασίες του.

Πάρτε τον κ. Βορίδη. Ο κ. Βορίδης έκανε λόγο για την αναγκαστικότητα του ξύλου. Ακόμη δεν έφτασε στο σημείο να κατοχυρωθεί συνταγματικά το ξύλο, αλλά είπε και κάτι άλλο ο κ. Βορίδης: «Οι αριστεροί...» -λέει- «...δεν σκέπτονται κανονικά». Δεν

είπε ότι δεν πράττουν, που και αυτό είναι θέμα να θεωρείς μη κανονικότητα την πράξη των πολιτικών σου αντιπάλων και, μάλιστα, της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Είπε ότι δεν σκέπτονται κανονικά. Άρα, υπάρχει ανάγκη αναμόρφωσης του σκέπτεσθαι της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης. Το κατανοείτε αυτό για το πού οδηγούμαστε;

Μπορώ να σας πω κάτι; Γιατί δεν μπορούμε να συμφωνήσουμε στη θρησκευτική ουδετερότητα; Γιατί δεν μπορούμε; Αφού έχουμε μια πείρα ιστορική πλέον μετά την κατάρρευση του υπαρκτού σοσιαλισμού. Είδαμε τι συνέβη στις χώρες εκείνες που παλινδρόμησαν σε θρησκευτικά μονοπάτια και υπήρξε μια σύμφυση της θρησκείας με το κράτος. Δεν το έχουμε δει αυτό; Το έχουμε δει όχι μόνο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, αλλά και σε παγκόσμιο επίπεδο.

Γιατί, λοιπόν, αυτήν την πείρα την ιστορική να μην την ενσωματώσουμε στο Σύνταγμα; Εδώ δεν συμφωνούμε για το ποια θα είναι η γλώσσα στην Καινή Διαθήκη. Θέλει η Νέα Δημοκρατία να κατοχυρώσει μια συγκεκριμένη γλώσσα.

Εγώ θεωρώ ότι ορισμένα πράγματα, όπως οι επιχειρηθείσα νομοθέτηση της τιμωρίας της βλασφημίας, κύριε Αντιπρόεδρε, ξεπερνάνε και τον νεοφιλελευθερισμό. Εδώ έχουμε κάτι πέρα από τον νεοφιλελευθερισμό. Δηλαδή, το ερώτημα που τίθεται είναι αν η Νέα Δημοκρατία είναι ένα ευρωπαϊκό «tea party». Είμαστε πέρα από τον νεοφιλελευθερισμό. Είναι άλλο μονοπάτι αυτό.

Κατά την προσωπική μου γνώμη, έχει ωριμάσει η ανάγκη να χωριστεί η Εκκλησία με το Κράτος και θεωρώ ότι μια νέα κυβέρνηση αριστερή, προοδευτική, από τα πρώτα βήματα που πρέπει να κάνει -και πριν υπάρξει μια τοξική προπαγανδιστική προσπάθεια να εμποδιστεί-, και να θεσπίσει μια τέτοια Κυβέρνηση είναι αυτό.

Ο υποκατώτατος μισθός δεν ήταν ένα στίγμα; Μπορούμε να κοιτάξουμε τους νέους στα μάτια; Δεν ήταν απλώς ένα μέτρο ακατάλληλο. Ήταν ένα στίγμα πολιτιστικό και ανθρωπιστικό. Αυτό, δηλαδή, γιατί να μην το κατοχυρώσουμε;

Και να σας πω και κάτι άλλο; Ας πούμε ότι το άρθρο 16 είναι θέση σας πολιτική, ιδεολογική ή οτιδήποτε άλλο. Είναι θέση σας. Είναι, όμως, θέση σας το να απαξιώνετε το δημόσιο πανεπιστήμιο και να το εντάσσετε σε μια επιχείρηση νόμου και τάξης, όπως συνέβη τον τελευταίο καιρό;

Εσείς θεωρείτε ότι όλα αυτά είναι θεωρητικά. Η γνώμη μου είναι η εξής: Όταν εκπαιδεύεις τον κόσμο προς αυτή την κατεύθυνση, έρχονται μετά οι δημοσκοπήσεις και καταγράφουν κάποια αποτελέσματα αυτής της προσπάθειας εκπαίδευσης του κόσμου.

Επιτρέψτε μου να σας πω μια μαρτυρία. Μετά το Πολυτεχνείο, δύο μέρες μετά, με είχανε καλέσει στην ασφάλεια. Και ξέρετε τι φωνασκούσαν και έβριζαν οι τότε άνδρες της Ασφάλειας; «Καταστρέψατε το Πολυτεχνείο. Το ρημάξατε. Εμείς το χτίσαμε με τις πολεμικές αποζημιώσεις των Ιταλών!». Εκεί το είχα ακούσει αυτό.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Κύριε Βαρεμένε, ολοκληρώστε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ: Θα τελειώσω, κύριε Πρόεδρε.

Θα μου πείτε: Παράλληλίζεις τη δικτατορία με τη δημοκρατία; Δεν το κάνω αυτό. Δεν κάνω τέτοιον παράλληλισμό, αλλά λέω να ξέρετε ότι καμιά φορά το παιχνίδι με αυτήν τη φωτιά καθιστά τα όρια δυσδιάκριτα και ορισμένα πράγματα είναι οριακά.

Εγώ λέω ότι πρέπει να εξαντλήσουμε τις προσπάθειες μέχρι τέλους, μέχρι την τελευταία μέρα και να βρούμε έναν κοινό τόπο σε ορισμένα ζητήματα που, κατά τη γνώμη μας, δεν είναι θέση επιβολής αλλά είναι θέμα ότι έχουν ωριμάσει αυτά. Ξέρετε, μια συνταγματική Αναθεώρηση δεν μπορεί να κωδικοποιεί το παρελθόν, πρέπει να προδιαγράφει και το μέλλον. Οι πολιτικές δυνάμεις είναι για να αφουγκράζονται τα μηνύματα των καιρών, πολύ περισσότερο, όπως είπα, όταν αυτοί οι καιροί είναι αυτοί μετά από μια επώδυνη κρίση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Κύριε συνάδελφε, σας παρακαλώ, ολοκληρώστε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΡΕΜΕΝΟΣ: Για τις άλλες προσπάθειες, που

έκανα λόγο για συντηρητική οπισθοδρόμηση, από εκεί και πέρα, η απάντηση, κατά τη γνώμη μου, δεν μπορεί να είναι ένταση στην ένταση, η απάντηση πρέπει να είναι μια θέση, μια κατάφαση, μια πρόταση και γι' αυτό χρειάζεται, κατά τη γνώμη μου, μια πανδημοκρατική επαγρύπνηση, μια αναγεννητική προσπάθεια και ό,τι από αυτές τις συλλήψεις, τις θέσεις, τις προτάσεις μπορεί να αντικατοπτριστεί στο Σύνταγμα, καλώς να γίνει.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τον λόγο έχει ο Κοινοβουλευτικός Εκπρόσωπος του ΜέΡΑ25 κ. Κλέων Γρηγοριάδης.

ΚΛΕΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ: Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, θα ξεκινήσω από κάτι που δεν έχει καμμία σχέση με τη συνταγματική μας Αναθεώρηση, γιατί αν δεν το πω, θα σκάσω!

Άκουσα χθες το βράδυ τον Υπουργό Ανάπτυξης την ώρα που κατήγγειλε την εξαιρετικά δολοφονική, τρομοκρατική ενέργεια των μελών του «Ρουβίκωνα», που πέταξαν τρικάκια στον δρόμο που βρίσκεται έξω από το σπίτι του και αναρωτιόμουν, διότι σε μια αποστροφή του λόγου του ο Υπουργός μας είπε ότι σε όλους τους πολιτισμούς, σε όλα τα μήκη και πλάτη αυτής της γης το δικαίωμα της ατομικής ιδιοκτησίας είναι πάντα απολύτως σεβαστό.

Αναρωτιέμαι, λοιπόν, αν το δικαίωμα της ατομικής ιδιοκτησίας όσον είχαν την ατυχή έμπνευση να αποκτήσουν ατομική ιδιοκτησία στη περιοχή των Εξαρχείων έγινε χθες το βράδυ σεβαστό από τον Υπουργό Προστασίας του Πολίτη της ίδιας Κυβέρνησης. Αν δεν το ξέρετε, σας ενημερώνω ότι με πολιορκητικούς κριούς, έσπασαν τζαμαρίες -εννοώ κοινόχρηστες, τζαμαρίες ιδιωτών- για να πιάσουν ενδεχόμενους ταραχοποιούς που θα βρίσκονταν στην ταράτσα τους, χωρίς όμως να ρωτήσουν τους ιδιοκτήτες «μπορώ να σπάσω την τζαμαρία σας ή ακόμα καλύτερα γιατί να την σπάσω, μπορείτε να μου ανοίξετε να ανέβω πάνω;». Αυτό είναι από το ρεπορτάζ των συστημικών καναλιών, δεν το λέω εγώ.

Σήμερα, όπως όλοι ξέρουμε, ξεκίνησε μόλις πριν από λίγες ώρες η διαδικασία της συζήτησης της συνταγματικής μας Αναθεώρησης, μια διαδικασία, βέβαια, εξαιρετικά σημαντική, μια συζήτηση που θεωρητικά ενδυναμώνει πάντα την έννοια της δημοκρατίας και του Κοινοβουλευτισμού μας.

Εμείς, στο ΜέΡΑ25 θεωρούμε αναγκαία την εκ βαθέων και ριζική προοδευτική, δημοκρατική Αναθεώρηση του υπάρχοντος Συντάγματος και ιδιαίτερα προς τρεις κατευθύνσεις:

Η πρώτη κατεύθυνση είναι η ενίσχυση της προστασίας των κοινωνικών δικαιωμάτων των πολιτών και ιδιαίτερα των ευπαθών ομάδων των πολιτών. Αυτό επί της αρχής σημαίνει ότι όλοι όσοι βρίσκονται στην ελληνική επικράτεια, για εμάς, θα έπρεπε να απολαμβάνουν την απόλυτη προστασία ζωής, τιμής και ελευθερίας χωρίς καμμία απολύτως διάκριση.

Επίσης, σημαίνει ότι το κράτος θα πρέπει να εγγυάται αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης για όλους μας μέσω καθολικών κοινωνικών υπηρεσιών και εισοδηματικών ενισχύσεων, αν και όπου αυτές χρειάζονται.

Επίσης, θα πρέπει να εγγυάται το δικαίωμα όλων στην ισότιμη πρόσβαση στις δημόσιες κοινωνικές υπηρεσίες, στην αποτελεσματική δικαστική προστασία.

Επίσης, σημαίνει, κατά τη γνώμη μας, καθολική πρόσβαση σε παροχές υγείας μέσω του Εθνικού Συστήματος Υγείας, δημόσια πρόσβαση στα κοινωνικά αγαθά, όπως είναι η ηλεκτρική ενέργεια, το νερό μας κ.λπ..

Ακόμη σημαίνει μηνιαίο επίδομα για όλους τους ανέργους ίσο τουλάχιστον με τον μισθό του ανειδίκευτου εργάτη και κυρίως, πρώτα από όλα, επαρκώς αιτιολογημένη απόλυση.

Επίσης, σημαίνει κοινωνική ασφάλιση μέσω ενός ενιαίου καθολικού, αναδιανεμητικού, ανταποδοτικού και αλληλέγγυου συστήματος και σύνταξη που να προσφέρει επιτέλους ξανά ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης, για να μην πω ότι μας αρκεί να επιβιώνει κανείς.

Δεύτερον, την ενίσχυση της ουσιαστικής και αποφασιστικής συμμετοχής των πολιτών στους πολιτειακούς θεσμούς και την αλλαγή του καθεστώτος ασυλίας και διώξεων εμάς των Βουλευτών και εσάς των Υπουργών.

Πιο συγκεκριμένα, ο Πρωθυπουργός, κατά τη γνώμη μας, θα πρέπει να έχει τη βουλευτική ιδιότητα, να μην είναι εξωκοινοβουλευτικός, όπως μπορεί να είναι.

Οι παραχωρήσεις αρμοδιοτήτων μεγάλης κρισιμότητας σε όργανα διεθνών οργανισμών -βλέπε Κομισιόν και ούτω καθεξής- θα πρέπει να τυγχάνουν, κατά τη γνώμη μας, άμεσης δημοκρατικής νομιμοποίησης από τους πολίτες της Ελλάδας και να τεθεί τέλος στην ανισότητα έναντι του νόμου μεταξύ Υπουργών, Βουλευτών και απλών πολιτών, δηλαδή κατάργηση της ειδικής αποσβεστικής προθεσμίας παραγραφής αδικημάτων Υπουργών και οι διώξεις και οι λοιπές δικαστικές διαδικασίες να υπάγονται απευθείας στη δικαιοσύνη, χωρίς άδεια της Βουλής, κατάργηση της βουλευτικής ασυλίας για ποινικά αδικήματα, εκτός αν αυτά αφορούν βουλευτικά καθήκοντα, οπότε και θα πρέπει να ζητείται η άδεια της Βουλής.

Για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας: Προτείνουμε τέταρτη ψηφοφορία έναν μήνα μετά την τρίτη. Αν και πάλι στην τέταρτη δεν συγκεντρωθούν τα τρία πέμπτα, τότε άμεση προσφυγή στον λαό με τους δυο επικρατέστερους υποψηφίους.

Για το εκλογικό σύστημα: Συνταγματική θέσπιση της ανόθευτης αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας μέσω της καθιέρωσης φυσικά της απλής, απλούστατης και ανόθευτης αναλογικής, δηλαδή αυτό που λέει η κοινή λογική, ότι η δική μου ψήφος και η δική σας δεν μπορεί να ζυγίζουν διαφορετικά, είναι αδύνατον. Είναι εμφανώς αντιδημοκρατικό αυτό, δεν μπορεί η ψήφος όποιου ψηφίζει ΑΝΤΑΡΣΥΑ, ακόμα και αν φτάνει το 1%, να μην στέλνει τρεις Βουλευτές στην Βουλή των Ελλήνων, όταν και αυτοί οι άνθρωποι υποτίθεται ότι συνταγματικά είναι ισότιμοι με μένα. Εγώ πώς μπήκα στη Βουλή; Πώς μπήκε το ΜέΡΑ25; Επειδή πέρασε το 3%.

Επίσης, καθιέρωση, εκτός από την απλή αναλογική, ισόρροπων πληθυσμιακά εκλογικών περιφερειών, να μην επιτρέπονται πλέον μονοεδρικές και διεδρικές, να μην επιτρέπεται θέσπιση ελάχιστου ορίου ποσοστού ψήφων για εκλογή Βουλευτών.

Επιπλέον, πρόβλεψη για εκλογικές περιφέρειες Ελλήνων του εξωτερικού, αυτό είναι το μόνο στο οποίο εισακουστήκαμε στην παρούσα συνταγματική Αναθεώρηση και είμαστε ευγνώμονες απέναντι σε όλους σας γι' αυτό, γιατί είναι πάρα πολύ σημαντικό. Επομένως, περιφέρειες Ελλήνων του εξωτερικού σε σχέση με τη χώρα ή ήπειρο της διαμονής τους με αριθμό βουλευτικών εδρών ανάλογα με τον αριθμό εγγεγραμμένων σε αυτές.

Τρίτον, τον διαχωρισμό -απαραίτητο αυτό- Πολιτείας και Εκκλησίας. Θεωρούμε ειδικότερα ότι η ελληνική πολιτεία οφείλει να είναι ουδέτερη έναντι όλων των θρησκευτικών κοινοτήτων και να μην υπάρχει κανένας διαχωρισμός ως προς αυτές, έναντι όλων των ενώσεων. Με άλλα λόγια, προστασία της ελευθεροθρησκείας ζητάμε.

Επιπλέον, τα διοικητικά και δογματικά ζητήματα της εν Ελλάδι Ορθόδοξης Εκκλησίας αποτελούν, κατά τη γνώμη μας, αποκλειστικά εσωτερικό ζήτημά της και όχι συνταγματικά απαραίτητα πρόνοια. Γιατί να λύσει το κράτος μια πρόνοια που δεν το αφορά; Είναι σαν να χώνουμε το χέρι μας ή το πόδι μας σε ένα πράγμα που δεν μας αφορά.

Επίσης, προτείνουμε απόλυτη κάθε πρόνοιας περί όρκου από το Σύνταγμα είτε μιλάμε για πολιτικό είτε για θρησκευτικό όρκο, καθώς τι νόημα έχει να ορκίζεται κανείς; Δεν συνιστά η ορκωμοσία εγγύηση μιας αποτελεσματικής δέσμευσης, γιατί ο κάθε ένας από εμάς μπορεί να καταπατήσει ανά πάσα στιγμή τον όρκο του. Η υποχρεωτικότητα του δε, είναι εντελώς παρωχημένη πια, αφού όλοι οι πολίτες ανέκαθεν δεσμεύονται από τον νόμο και είναι ίσοι απέναντι στον νόμο. Οι υποχρεώσεις τους, λοιπόν, συνάγονται από αυτόν, καθιστώντας κάθε έννοια όρκου εντελώς περιττή. Θα έλεγε κανείς ότι είναι συγκινητική η διάστασή της και τίποτε άλλο και έχει πάψει να είναι προ πολλού συγκινητική, αφού συστηματικά βλέπουμε καθόλου συγκινητικά να καταπατείται κάθε όρκος που έχει δοθεί σε αυτή τη χώρα.

Το ΜέΡΑ25 ανέδειξε δυο βασικά ζητήματα μέσα από τις προτάσεις του, την πρόταση των ΔΙΑΣΚΕΠ, τα Διαβουλευτικά Συμβούλια Κληρωτών και Εκλεγμένων Πολιτών, για ενεργό συμμετοχή των πολιτών στη λήψη αποφάσεων και την ενίσχυση της λειτουργίας της δημοκρατίας και δεύτερον, τη ρητή συνταγμα-

τική κατοχύρωση του κοινωνικού κράτους, της παιδείας, της υγείας, της πρόνοιας ως συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα και όχι ως προνόμια ή σύμφωνα με την καινοφανή νεοφιλελεύθερη άποψη και πολιτική τεκμηρίωση ως θετικά δικαιώματα.

Νομίζω ότι έχει μεγάλο ενδιαφέρον να μιλήσουμε λίγο περισσότερο για αυτή τη διάκριση. Η βασική διάκριση των ανθρώπινων δικαιωμάτων σύμφωνα με το δόγμα του νεοφιλελευθερισμού είναι τα αρνητικά και τα θετικά δικαιώματα.

Αρνητικά είναι εκείνα που δεν έχουν κόστος και συνιστούν απαγορεύσεις, παραδείγματος χάριν, το δικαίωμά σου να μην σε δολοφονούν, να μην σε κλέβουν, να μην σου στερούν την ελευθερία, να μην σε διακρίνουν με βάση τη φυλή, το φύλο ή τον σεξουαλικό προσανατολισμό σου κ.λπ.. Θετικά δικαιώματα είναι αυτά που έχουν κόστος και συνιστούν μια παροχή, όπως είναι η παιδεία, η υγεία κ.λπ..

Ο διαχωρισμός των ανθρώπινων δικαιωμάτων, τα οποία αξίζει να σημειώσουμε ότι εσχάτως οι νεοφιλελεύθεροι τα ονομάζουν ατομικά και όχι ανθρώπινα, οδηγεί, κατά τη γνώμη μας, σε μια επίφαση δημοκρατίας, αλλά και στην ιδεολογική εμπέδωση τελικά αυτής της συγκεκριμένης διάκρισης, η οποία σταδιακά, αλλά σταθερά είμαστε βέβαιοι ότι θα οδηγήσει στην οριστική ιδιωτικοποίηση των θετικών δικαιωμάτων και σε μια κοινωνία, όπου τελικά ο ιδιώτης, δηλαδή το άτομο, θα καταπατήσει κάθε έννοια συλλογικότητας, αλληλεγγύης και δημοκρατίας.

Προφανώς, όσοι σκέφτονται έτσι έχουν ξεχάσει ότι μαζί με τα μνημόνια και τις μέλισσες είμαστε και εμείς αγελαία ζώα. Η επιβίωσή μας συνδέεται και θα συνδέεται πάντα με την επιβίωση της αγέλης μας. Γι' αυτό ο καπιταλισμός λέμε τόσα χρόνια ότι δεν έχει μέλλον. Δεν έχει κανένα μέλλον, πιστέψτε με.

Τώρα, το κόστος των αρνητικών δικαιωμάτων είναι, πρώτον, η αστυνόμευση, η καταστολή, δεύτερον, το δικαίωκό σύστημα και τρίτον, το σωφρονιστικό σύστημα. Όσο τα θετικά δικαιώματα εκλείπουν ή καταστέλλονται ή και απαγορεύονται σε μερικές περιπτώσεις, οι απαγορεύσεις που συνιστούν τα αρνητικά δικαιώματα αိုင်ονται και προκειμένου να διαφυλαχθούν αυτές, αυξάνεται ραγδαία το κόστος διατήρησής τους. Αυτό, με άλλα λόγια, ξέρετε τι σημαίνει; Σημαίνει αύξηση της καταστολής, των φυλακών, των καταδικασμένων, των φτωχών, των άρρωστων, των αναλφάβητων.

Μέσα στο πλαίσιο της οικονομικής δικτατορίας των αγορών, τα θετικά δικαιώματα είναι σημαντικό και απολύτως απαραίτητο, κατά τη γνώμη σας, να μεταβληθούν σε προνόμια, σε εμπορικές αξίες, σε ιδιωτικοποιημένο σύστημα υγείας, πρόνοιας, τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενέργειας, ασφάλισης και έτσι, οι νεοφιλελεύθεροι ολιγάρχες, επιτέλους, οι προστατευμένοι σας και οι άριστοί σας θα έχουν πετύχει τον στόχο τους.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, είπε ο πρώτος εισηγητής της Πλειοψηφίας, αρχίζοντας τον λόγο του, «δεν θα γίνει ΣΥΡΙΖΑ η Νέα Δημοκρατία και ο ΣΥΡΙΖΑ Νέα Δημοκρατία». Και όμως, καθώς η ηγεσία του τρόμαξε κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης του 2015 και έφερε στη χώρα ένα μνημόνιο διάρκειας σαράντα πέντε ετών, πράττοντας ουσιαστικά το ακριβώς αντίθετο από εκείνο που επέταξε η εντολή που είχε πάρει από τον ελληνικό λαό μπορεί, βέβαια, με αυτήν την ενέργεια να μην έγινε εκείνη τη στιγμή Νέα Δημοκρατία, αλλά φέρεται σαν να ήταν η Νέα Δημοκρατία ή, εάν προτιμάτε, το ΚΙΝΑΛ ή το Ποτάμι.

Προσέξτε, δεν κρίνω τον ΣΥΡΙΖΑ ηθικά. Μακριά από εμένα κάθε τέτοια πρακτική. Στην πολιτική, ξέρω καλά, έχεις δικαίωμα και μάλιστα πολλές φορές επιβάλλεται να αλλάξεις γνώμη. Μάλιστα, δεν κρίβομαι, θα το πω, ως έναν βαθμό επιχειρήσατε να νομιμοποιήσετε αυτήν την αλλαγή πλεύσης σας με τις εκλογές του Οκτωβρίου, τις οποίες περίτρανα κερδίσατε. Απλώς αναρωτιέμαι, σύντροφοι: Αφού μπορέσατε να συμφωνήσετε ότι κάθε απόπειρα ή επίκληση απόπειρας ρήξης με τους δανειστές το 2015 θα έχει ως άμεση συνέπεια το ρίξιμο της χώρας μας στα γνωστά αυτά φοβερά, κοφτερά, σκοτεινά βράχια και στη συνέχεια την ολική καταστροφή της χώρας και της πατρίδας μας και ότι η μόνη πραγματική και ρεαλιστική λύση, όταν υποχωρήσαν οι γνωστές απαιτήσεις σας, ήταν ο συμβιβασμός και η υποταγή, πώς και δεν μπορούίτε να τα βρείτε και στα δύο-τρία κεντρικά δια-

κυβεύματα -βέβαια, μπορεί να φταίνε και οι άλλοι- της συνταγματικής Αναθεώρησης, όπως είναι, εάν θα απεξαρτηθεί τελικά επιτέλους κάποια στιγμή η κυβερνητική μας σταθερότητα από την εκλογή του Προέδρου Δημοκρατίας και κυρίως, εάν θα εξισωθούν οι Υπουργοί και εμείς οι Βουλευτές με τους υπόλοιπους πολίτες, όταν ελεγχόμαστε από τη δικαιοσύνη, όπως είναι ο διαχωρισμός των δικαιωμάτων σε θετικά και αρνητικά, όπως είναι επιτέλους η ψήφος των αποδήμων Ελλήνων;

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Τώρα το πιο σημαντικό, με το οποίο θα κλείσω. Με συγχωρείτε, αλλά υπάρχει κανένας λόγος να συζητάμε και να αναθεωρούμε πότε-πότε το Σύνταγμά μας, εφόσον δεν σκοπεύουμε να το τηρήσουμε; Ή, για να το πω αλλιώς, εφόσον τελικά δεν το τηρούμε στα ουσιώδη;

Ακούστε. Νόμιμο και συνταγματικό έκρινε το πρώτο μνημόνιο του 2010 το Συμβούλιο της Επικρατείας. Είναι απόφαση του 2012. Σταχυολογώ τα εξής, μόνο για να καταλάβετε τι εννοώ με την αρχική μου φράση.

Δημοσιεύτηκε τελικά η απόφαση του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου, με την οποία απορρίφθηκαν οι προσφυγές του Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας, της ΑΔΕΔΥ, των συνταξιούχων και άλλων κακόμοιρων Ελλήνων, που στρέφονταν κατά του πρώτου μνημονίου μας. Το λέω αυτό, γιατί είναι μακριά και να μην έχουμε και πάθη.

Οι σύμβουλοι επικρατείας ακούστε πώς έκριναν, γιατί έχει ενδιαφέρον. Έκριναν κατά πλειοψηφία, αν και υπήρξαν κάποιες μειοψηφίες σε επιμέρους ζητήματα, ότι το μνημόνιο δεν χρειαζόταν να ψηφιστεί από τη Βουλή με πλειοψηφία 3/5, καθώς δεν αποτελεί διεθνή σύμβαση. Σύμφωνα με τους δικαστές, το μνημόνιο δεν αποτελεί διεθνή σύμβαση κατά το άρθρο 28 του Συντάγματος, έτσι ώστε να χρειάζεται να ψηφιστεί από τη Βουλή με αυξημένη πλειοψηφία των εκατόν ογδόντα Βουλευτών.

Συγκεκριμένα -ακούστε και αυτό- σύμφωνα με τους συμβούλους επικρατείας της χώρας μας, παρά το γεγονός ότι το κείμενο του μνημονίου έχει καταρτιστεί στην αγγλική γλώσσα, δεν έχει τον χαρακτήρα διεθνούς συνθήκης μεταξύ των κρατών-μελών της Ευρώζωνης και της Ελλάδας, ούτε πολύ περισσότερο μεταξύ της Ελλάδας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου, το οποίο δεν έχει υπογράψει το μνημόνιο.

Η επικύρωση του μνημονίου, σύμφωνα με το Συμβούλιο της Επικρατείας της χώρας μας, που τηρεί, υποτίθεται, και ελέγχει εάν τηρείται το Σύνταγμα δεν παραβιάζει ούτε το άρθρο 36 παράγραφος 2 του Συντάγματος, σύμφωνα με αυτήν την απόφαση του Συμβουλίου, δηλαδή παραμένουμε μέσα στα βιώσιμα επίπεδα μετά τις περικοπές. Τώρα, το 2020, εάν οι ίδιοι σύμβουλοι κρίνουν ότι παραμερίναμε μέσα στα βιώσιμα επίπεδα, είναι μια άλλη κουβέντα.

Παράλληλα, η πλήρης ολομέλεια του Ανωτάτου Ακυρωτικού Δικαστηρίου αποφάνθηκε ότι με το μνημόνιο δεν αναγνωρίζονται εξουσίες σε όργανα διεθνών οργανισμών, οι οποίες περιορίζουν καθ' οιονδήποτε τρόπο την άσκηση της εθνικής μας κυριαρχίας. Η Κομισιόν; Το Eurogroup; Το Euro Working Group τίποτα; Τίποτα.

Ταυτοχρόνως, πάλι το Συμβούλιο της Επικρατείας, κρίνοντας εάν πρόκειται για αντισυνταγματικό μνημόνιο, λέει ότι η Κυβέρνηση διατηρεί την εκ του Συντάγματος εξουσία της για τη χάραξη της γενικής πολιτικής της χώρας. Με συγχωρείτε, εάν είναι έτσι και τη διατηρεί τόσα χρόνια, γιατί μόλις πάει να αγοράσει έναν μποναμά ο ΣΥΡΙΖΑ 750 εκατομμύρια στους φτωχούς πετάγεστε εσείς και λέτε «ώπα, μην τολμάς, δεν θα σε αφήσουν». Εσείς πάλι γιατί πετάγεστε και λέτε, μόλις πάει να μοιράσει 250 εκατομμύρια στον ΕΝΦΙΑ ο κ. Μητσοτάκης «ώπα, μην τα μοιράζετε, να δούμε εάν θα σας αφήσουν»; Είναι φανερό ότι όλοι εδώ μέσα ξέρουμε ότι η ελληνική Κυβέρνηση δεν μπορεί να αποφασίζει ούτε τι θα δίνει, ούτε σε ποιους θα δίνει, ούτε πότε, ούτε πώς θα το δίνει. Το Συμβούλιο της Επικρατείας, ωστόσο, αποφάσισε ότι η ελληνική Κυβέρνηση μπορεί.

Σε άλλο σημείο της δικαστικής απόφασης αναφέρεται ότι λόγοι δημοσίου συμφέροντος δικαιολογούν αυτές τις περικοπές στις αποδοχές, στις συντάξεις και τα δώρα, οι οποίες είναι -ενο-

χλητικά επανέρχεται ξανά- μέσα σε βιώσιμα επίπεδα. Είναι; Αλήθεια; Δεν το βλέπω. Δυόμισι εκατομμύρια άνεργοι, δώδεκα χιλιάδες αυτοκτονίες, δεν ξέρω πόσες χιλιάδες άνθρωποι είναι κάτω από το όριο της φτώχειας, ένα εκατομμύριο ή δύο εκατομμύρια, σύμφωνα με άλλους υπολογισμούς. Η θεοπισθείσα, με τους νόμους τάδε και τάδε, περικοπή αποδοχών και επιδομάτων κ.λπ. στους εργαζόμενους στον ευρύτερο δημόσιο τομέα αποτελεί τμήμα ενός ευρύτερου προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής και προωθήσεως διαρθρωτικών αλλαγών, οι οποίες τελικά θα οδηγήσουν στη βελτίωση της μελλοντικής δημοσιονομικής και οικονομικής καταστάσεως. Δηλαδή, με λίγα λόγια, οι θυσίες που όλοι πρέπει να «φάμε» θα φέρουν τη σωτηρία της χώρας.

Συγγνώμη, αλλά αυτά είναι για το μνημόνιο του 2010, το 2012 είχε αποφασίσει το Συμβούλιο της Επικρατείας, τώρα είμαστε στο 2019, δέκα χρόνια μετά το μνημόνιο και οκτώ από την απόφαση και δεν βλέπω να έχουν βοηθήσει καθόλου στη σωτηρία της χώρας, βλέπω όλα τα μεγέθη χειρότερα και στον δρόμο βλέπω τους φτωχούς ανθρώπους και αυτούς, που είναι κάτω από το όριο της φτώχειας πολύ περισσότερους.

Τέλος, τονίζει ότι οι διατάξεις του μνημονίου δεν προσκρούουν σε άρθρα του Συντάγματος, όπως είναι το άρθρο 2 για την προστασία της ανθρώπινης αξίας. Οι αυτοκτονίες που λέγαμε πριν, πού πήγαν; Δεν προσκρούουν στο άρθρο 4 που κατοχυρώνει την αρχή της ισότητας, στο άρθρο 5 περί οικονομικής ελευθερίας, στο άρθρο 17 για την προστασία της ιδιοκτησίας. Οι πλειστηριασμοί; Η μήπως δεν γίνονται; Μπορεί να φαντάζομαι εγώ. Οι πλειστηριασμοί; Ο ΕΝΦΙΑ; Πόσοι δεν έδωσαν όλη την περιουσία τους, γιατί απλώς βγάζουν 500 ευρώ τον μήνα και τους ζητάγε 5.000 ευρώ τον χρόνο το κράτος για τον ΕΝΦΙΑ, για πράγματα που είχαν αποκτήσει οι παππούδες, οι προπάπποι, οι γονείς τους;

Τέλος πάντων. Αναρωτιέμαι, για να μην σας κουράσω και τελειώνω αμέσως. Μια ερώτηση ρητορική θα κάνω. Ήταν, άραγε, αγαπητοί συνάδελφοι, τρελοί αυτοί οι άνθρωποι; Ενωώ τους Συμβούλους Επικρατείας. Ήταν τρελοί, ήταν σχιζοφρενείς; Τι συνέβαινε μαζί τους; Είναι προφανές ότι οι άνθρωποι δεν ήταν καθόλου τρελοί, δεν ήταν σχιζοφρενείς και οι περισσότεροι από τους οποίους, είμαι σε θέση να βεβαιώσω απ' αυτό το βήμα, ήταν και είναι αξιοπρεπείς και έντιμοι άνθρωποι.

Πώς λύνεται, λοιπόν, αυτό το μυστήριο; Ξέρετε πώς λύνεται; Θα σας το πω εγώ. Λύνεται, γιατί ο Πρόεδρος αυτών των ανθρώπων, όπως και του Αρείου Πάγου, διορίζεται από μία άλλη εξουσία, από εμάς, Ευτυχώς όχι εμάς, από εσάς, από την εκάστοτε εκτελεστική εξουσία. Οι δε υπόλοιποι σύμβουλοι, για να καταφέρουν να φτάσουν στα ύπατα αξιώματα του τομέα τους, πρέπει - με συγχωρείτε για την έκφραση- να ελιχθούν ανάμεσα στις συμπληγάδες των αλλαγών των καθεστώτων και κάθε φορά να μην χαλάσουν τη ζαχαρένια κανενός κυβερνήτορος.

Όλο αυτό το πράγμα είναι βαθιά άρρωστο, βαθιά νοσηρό και οδήγησε στο να κριθεί συνταγματικό ένα μνημόνιο, που σκοτώνει την πατρίδα μας. Το βλέπετε, νομίζω, όλοι. Δεν έχει κανένα νόημα να συνεχίσω να μιλώ γι' αυτό.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ που με ακούσατε.

Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε, για την ανοχή σας.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΜέΡΑ25)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Επόμενη ομιλήτρια είναι η κ. Γεροβασίλη Όλγα από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΙΚΡΑΜΜΕΝΟΣ (Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης): Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Θέλετε να μιλήσετε ή ζητάτε τον λόγο για παρέμβαση δύο λεπτών;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΙΚΡΑΜΜΕΝΟΣ (Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης): Ήμουν ο Πρόεδρος του δικαστηρίου και θέλω να αναφερθώ σ' αυτό το θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Επαρκεί ο χρόνος των δύο λεπτών γι' αυτό που θέλετε να πείτε;

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΙΚΡΑΜΜΕΝΟΣ (Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης): Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τον λόγο έχει ο Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης κ. Πικραμμένος για μια σύντομη παρέμβαση.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΠΙΚΡΑΜΜΕΝΟΣ (Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης):

σης): Κοιτάξτε, πρώτα απ' όλα θα ήθελα να πω ότι αντιπαρέχομαι τους υπαιτιγμούς για το πώς διορίζονται οι δικαστικοί λειτουργοί. Οι δικαστικοί λειτουργοί διορίζονται με τον τρόπο αυτό από το Σύνταγμα, για να αποκτήσουν δημοκρατική νομιμοποίηση.

Ως Πρόεδρος του δικαστηρίου τότε, αντιλαμβανόμενος τη σοβαρότητα της καταστάσεως στην οποία βρίσκεται η χώρα -μετά είχα την ευκαιρία να τη διαπιστώσω ακόμα χειρότερα και ως Πρωθυπουργός της υπηρεσιακής κυβερνήσεως- συγκάλεσα τότε την ολομέλεια και υποχρέωσα εξήντα αντιπροέδρους και συμβούλους επικρατείας να έρθουν και να συνεδριάσουν. Και για τις μειοψηφίες στις οποίες αναφέρθηκε ο κύριος ομιλητής «επί εξήντα», η μεγαλύτερη ανέρχεται στον αριθμό «δέκα».

Δεν θα μπω σε λεπτομέρειες για το τι ήταν το μνημόνιο, διότι το μνημόνιο δεν ήταν αυτό που λέτε «μνημόνιο». Ήταν τρεις συμβάσεις μεταξύ του ελληνικού κράτους και διαφόρων αντισυμβαλλομένων και οι περισσότερες υποχρεώσεις δεν προήρχοντο από το ΜΟΥ, αλλά από τη δανειακή σύμβαση.

Θα πω ένα πράγμα. Μετά από την έκδοση της 668/2012 απόφασης του Συμβουλίου της Επικρατείας, ο Δικηγορικός Σύλλογος προσέφυγε στο Στρασβούργο στο Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων απέρριψε την προσφυγή του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών με τις ίδιες ακριβώς αιτιολογίες τις οποίες είχε περιλάβει η απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Όλοι έχουμε ευαισθησία για τη χώρα. Επιτρέψτε μου να αντιλαμβάνομαι την ευαισθησία και την υποχρέωση απέναντι της χώρας μου με έναν διαφορετικό τρόπο.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Ευχαριστούμε.

ΚΛΕΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα μπορούσα να έχω τον λόγο;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Ας μην ανοίξουμε τώρα διάλογο, κύριε συνάδελφε.

ΚΛΕΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, για λίγο θα ήθελα τον λόγο...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Ορίστε, έχετε τον λόγο για ένα λεπτό το πολύ.

ΚΛΕΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ πάρα πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Αγαπητέ κύριε Πικραμμένε, νομίζω ότι δεν παρακολουθήσατε καλά. Δεν κατηγορήσα ούτε εσάς ούτε κανέναν σύμβουλο επικρατείας. Μίλησα για μία πάγια παθογένεια του πολιτικού μας συστήματος η οποία επιβιώνει, δυστυχώς, ατυχώς μέχρι τις μέρες μας, να διορίζονται οι δύο ανώτεροι δικαστικοί των ανώτερων οργάνων, που υπάρχουν στη δικαιοσύνη της χώρας από μία άλλη εξουσία. Και είπα ότι παγίως αυτό είναι ένα κακό μονοπάτι, γιατί μπορεί να δημιουργήσει διαπλοκή. Μιλώ για μία παθογένεια, που όλοι μαζί θα τη διορθώσουμε. Δεν θα τη διορθώσουμε εμείς. Δεν ήρθαμε με τη ρομφαία του αρχαγγέλου. Αυτό είναι το ένα.

Το δεύτερο που θέλω να πω είναι το εξής: Πραγματικά σας ρωτώ, εκ του αποτελέσματος οκτώ χρόνια μετά;

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Όχι, μη ρωτάτε. Σας παρακαλώ πάρα πολύ, κύριε Γρηγοριάδη.

ΚΛΕΩΝ ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ: Απλώς αναρωτιέμαι για το εξής: Εκ του αποτελέσματος οκτώ χρόνια μετά, όλα καλά;

Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τον λόγο έχει η κ. Όλγα Γεροβασίλη από τον ΣΥΡΙΖΑ. Αμέσως μετά θα ακολουθήσει η κ. Μαριέττα Γιαννάκου, η οποία είναι μετά από πέντε, έξι ομιλητές, αλλά λόγω του ότι της προέκυψε κάποιο ζήτημα, ζήτησε από το Προεδρείο να προταχθεί. Δεν νομίζω ότι το Σώμα έχει αντίρρηση. Άρα μετά θα είναι η κ. Γιαννάκου και στη συνέχεια ο κ. Καρασμάνης.

Ορίστε, κυρία Γεροβασίλη, έχετε τον λόγο.

ΟΛΓΑ ΓΕΡΟΒΑΣΙΛΗ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, συνηθίζουμε να λέμε κάτι για το οποίο, βεβαίως, συμφωνούμε όλοι, ότι δηλαδή το Σύνταγμα είναι η θεμελιώδης λίθος του πολιτεύματος και ότι η διαδικασία της συνταγματικής Αναθεώρησης αποτελεί

μία κορυφαία στιγμή της δημοκρατίας.

Μετά από δέκα χρόνια οικονομικής κρίσης και τρία μηνύματα, με ό,τι αυτά επέφεραν στους Έλληνες πολίτες και στη χώρα, με πηλύγματα τα οποία δέχτηκε και η ανεξαρτησία της χώρας, αλλά και το Σύνταγμα και η δημοκρατία, θα ήταν πραγματικά χρήσιμο μετά από όλα αυτά η συζήτησή μας να μπει εις βάθος και να αναλογιστούμε σήμερα μετά από όλα αυτά τι είδους κράτους θέλουμε.

Από την πλευρά μας θέλουμε ένα κράτος αξιοκρατικό. Θέλουμε κοινωνικό κράτος δικαίου. Θέλουμε εμβάθυνση των δημοκρατικών θεσμών. Και σίγουρα, εξαιτίας και της επικαιρότητας, δεν θέλουμε ένα αστυνομικό κράτος.

Ως προς το Σύνταγμα, θα ήθελα να θυμίσω τον Αριστόβουλο Μάνεση, κατά τον οποίο με το Σύνταγμα οι κυβερνώντες έχουν την ευκαιρία να οριοθετήσουν και να περιορίσουν την εξουσία των κυβερνώντων. Το Σύνταγμα είναι κατ'εξοχήν έκφραση της βούλησης του κυρίαρχου λαού και σήμερα είμαστε εδώ ως εκπρόσωποί του. Και είναι χρέος όλων των παρατάξεων, όλων των πολιτικών δυνάμεων, η συνταγματική Αναθεώρηση να αντιμετωπιστεί και με σοβαρότητα και με υπευθυνότητα και όχι για μικροπολιτικά οφέλη.

Είδαμε -το ξέρουμε όλοι αυτό και έχουμε συμφωνήσει πολλές δυνάμεις σε αυτό- πού οδήγησαν μικροκομματικές σκοπιμότητες στην Αναθεώρηση του 2001. Προβλέφθηκε συντομότητα αποσβεστική προθεσμία, με αποτέλεσμα το ακαταδίωκτο των Υπουργών.

Στην προηγούμενη κοινοβουλευτική περίοδο ξεκινήσαμε για πρώτη φορά μία τόσο ανοιχτή διαδικασία διαβούλευσης με την κοινωνία των πολιτών για το Σύνταγμα. Τότε δεχθήκαμε και ειρωνείες γι' αυτό. Όμως, αυτά τα πορίσματα είναι αυτά τα οποία χρησιμοποίησε ο ΣΥΡΙΖΑ για να υποβάλει τις προτάσεις Αναθεώρησης.

Το Σύνταγμα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, όσο τεχνικό και αν είναι, δεν αφορά μία πεφωτισμένη ελίτ που συνεδριάζει κεκλεισμένων των θυρών. Αφορά το ίδιο το πολίτευμα και έναν προς έναν τους Έλληνες πολίτες. Η πρότασή μας είχε ακριβώς αυτόν τον στόχο, δηλαδή να ενδυναμώσει τη λαϊκή κυριαρχία, να φέρει τους πολίτες, τις ανάγκες τους και τα συμφέροντά τους στο επίκεντρο του Συντάγματος και της Αναθεώρησής του.

Ταυτοχρόνως, είναι αναγκαίο να περισώσουμε την τιμή του πολιτικού συστήματος με την ανατροπή των θεσμικών αμαρτιών του παρελθόντος. Θα σταθώ σε δύο μόνο σημεία. Το πρώτο σημείο είναι το άρθρο 86 για την ποινική ευθύνη Υπουργών.

Αλήθεια, πιστεύετε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι της Νέας Δημοκρατίας, αλλά και του Κινήματος Αλλαγής κι άλλων κομμάτων, πως υπάρχει έστω και ένας Έλληνας που δεν επιθυμεί την κατάργηση του σκανδαλώδους ανεύθυνου των Υπουργών; Όλες οι πολιτικές δυνάμεις φαίνεται να συμφωνούν στην κατάργηση της ασφυκτικής προθεσμίας για την άσκηση δίωξης από τη Βουλή. Κι αυτό συμβαίνει γιατί η ίδια η κοινωνία το απαιτεί.

Όμως, δεν αρκεί η αναθεώρηση της διάταξης κατά την άποψή μας και κατά την άποψή μου. Είναι μισή αυτή η δουλειά. Απαιτείται κάτι ακόμη. Απαιτείται η ερμηνευτική δήλωση, που προτείνει ο ΣΥΡΙΖΑ στο άρθρο 86. Με τη δήλωση διευκρινίζεται ότι αδικήματα που τέλεσε Υπουργός επ' ευκαιρία της άσκησης των καθηκόντων του, με πιο χαρακτηριστικό το παράδειγμα της παθητικής δωροδοκίας, διώκονται από την τακτική δικαιοσύνη και όχι από τη Βουλή. Και αυτό είναι θεμελιώδες, διότι οφείλουμε να εμπιστευτούμε τη δικαιοσύνη, η οποία με τους ίδιους όρους αποφασίζει για όλους τους πολίτες.

Η ποινική δίωξη Υπουργών για τέτοια αδικήματα δεν ασκείται με ασαφή πολιτικά κριτήρια από τη Βουλή, δηλαδή με απόφαση της εκάστοτε πλειοψηφίας, αλλά από τη δικαιοσύνη. Έτσι, άλλωστε, επιτάσσει η αρχή της ισονομίας και τα αδικήματα αυτά πρέπει να επιστρέφουν στον φυσικό δικαστή. Πιο σημαντικό ακόμη είναι να ξεκαθαριστεί ότι ακόμη και αν τελέστηκαν στο παρελθόν τέτοιου είδους πράξεις, μόνη αρμόδια πάλι είναι η τακτική δικαιοσύνη. Κατά συνέπεια, δεν έχουν παραγραφεί υποθέσεις δωροδοκίας Υπουργών της τελευταίας δεκαπενταετίας. Θα μπορεί να ανοίξει ο δρόμος για ποινικές δίωξεις και κανείς δεν θα έχει εκφύγει, προφασίζόμενος τη σύντομη προθεσμία του άρθρου 86.

θρου 86.

Το δεύτερο σημείο στο οποίο θέλω να σταθώ, γιατί το θεωρώ επίσης πολύ σοβαρό, είναι η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Είναι γεγονός ότι η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας πρέπει να αποδεσμευτεί από τη διάλυση της Βουλής και την προκήρυξη πρόωρων εκλογών. Σ' αυτό το σημείο επίσης έχουμε συμφωνήσει όλοι. Όμως, αυτό δεν μπορεί να γίνει εις βάρος του θεσμικού ρόλου του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η ελληνική κοινωνία θέλει έναν Πρόεδρο Δημοκρατίας που να συμβολίζει την ενότητα όλων των Ελλήνων, πάνω από κομματικές διαφορές, διεθνή παρασάτη της χώρας με κύρος και αξιοπιστία. Και είναι απολύτως βέβαιο ότι δεν θέλει έναν Πρόεδρο της Δημοκρατίας κομματάρχη.

Η πρότασή μας σχετικά με το θέμα διασφαλίζει ότι το Κοινοβούλιο δεν θα διαλύεται σε καμία περίπτωση λόγω αδυναμίας εκλογής Προέδρου. Κατά την πρότασή μας, ακόμα και αν αποτύχουν επανειλημμένες προσπάθειες εξεύρεσης συναινετικής λύσης από τη Βουλή, τη λύση μπορεί να τη δώσει ο κυρίαρχος λαός από τον οποίο θα εκλέγεται άμεσα σε περίπτωση αδιεξόδου.

Ποια είναι η αντιπρόταση της Νέας Δημοκρατίας; Το αδιανόητο. Να μπορεί να εκλέγεται Πρόεδρος της Δημοκρατίας με μια μειοψηφία αντιπροσώπων της Εθνικής Αντιπροσωπείας. Και δεν αποκλείεται ακόμα και με εβδομήντα πέντε Βουλευτές. Τι νομιμοποίηση έχει τότε ο Πρόεδρος; Είναι κομματικός αυτός ο Πρόεδρος;

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, τα ζητήματα απαιτούν και περίσκεψη και σοβαρότητα. Από τη μεριά μας το αντιμετωπίσαμε με τον απαιτούμενο σεβασμό, με υψηλό αίσθημα ευθύνης απέναντι στους Έλληνες πολίτες. Ο στόχος μας ήταν και είναι η ενίσχυση και εμβάθυνση του πολιτεύματος, η περαιτέρω θωράκιση των δικαιωμάτων των πολιτών, η ενίσχυση της διαφάνειας και η ανάκτηση της αξιοπιστίας του πολιτικού συστήματος. Αντίθετα, είδαμε προτάσεις και της Νέας Δημοκρατίας και του Κινήματος Αλλαγής να εκφράζουν τακτικισμούς, να εξυπηρετούν μικροκομματικές επιδιώξεις και να προσδίδουν συντηρητικά σύνδρομα.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Τελειώνω σε μισό λεπτό, κύριε Πρόεδρε.

Είναι βέβαιο ότι αποφεύχθηκε η συνταγματοποίηση του νεοφιλελευθερισμού. Αυτό είναι το θετικό. Όμως, χάθηκε μια ευκαιρία να έχουμε ένα προοδευτικό Σύνταγμα. Θυμίζω την άρνηση της Νέας Δημοκρατίας να στηρίξει την απαγόρευση διάκρισης λόγω φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού και βεβαίως το μείζον θέμα της διάκρισης των ρόλων Κράτους και Εκκλησίας.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τον λόγο έχει η κ. Μαρίεττα Γιαννάκου από τη Νέα Δημοκρατία.

ΜΑΡΙΕΤΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Η σημερινή αναθεωρητική διαδικασία βεβαίως έχει εξαιρετική σημασία όχι μόνο διότι πραγματοποιείται σε απόσταση χρόνου από την προηγούμενη, αλλά και διότι φαίνεται ότι ρυθμίζει κάποιες ελλείψεις, που δεν μπόρεσαν να ρυθμιστούν στα προηγούμενα. Ταυτόχρονα δημιουργεί κάποιες προϋποθέσεις συναίνεσης σε ορισμένα άρθρα και ορισμένους τομείς του Συντάγματος. Όσον αφορά το αν είναι πλήρως ικανοποιητική, θα σας έλεγα όχι. Αν ρωτούσα τον εαυτό μου, θα έλεγα ότι θα χρειαζόταν μια συντακτική συνέλευση στην πραγματικότητα και όχι απλώς μια αναθεωρητική διαδικασία, αλλά είναι προφανές ότι το πολιτικό κλίμα αυτό δεν το επέτρεψε.

Κύριε Πρόεδρε, ιδιαίτερη σημασία έχουν βέβαια τα σημεία εκείνα τα οποία εκσυγχρονίζουν, κατά κάποιον τρόπο, το ελληνικό Σύνταγμα. Πάρα πολλά έχουν ειπωθεί επί χρόνια από συναδέλφους και από πολιτικά πρόσωπα για το περίφημο άρθρο 86. Όλοι διαμαρτύρονταν για το άρθρο 86, αλλά το άρθρο 86 δεν τακτοποιήθηκε όταν έπρεπε. Ευτυχώς τακτοποιείται τώρα.

Μια σοβαρή έλλειψη που δεν τακτοποιείται είναι το άρθρο 16. Εκεί υπάρχουν παρεξηγήσεις, κύριε Πρόεδρε. Οι παρεξηγήσεις είναι ότι τάχα δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα ιδιωτικά πανεπιστήμια στην Ελλάδα. Υπάρχει το σύστημα franchising για το

οποίο μας έχουν παραπέμψει επανειλημμένα από την Κομισιόν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο του Λουξεμβούργου και το οποίο μας έχει καταδικάσει. Και ναι μεν τα κολλέγια δίνουν επαγγελματικά δικαιώματα -δεν δίνουν επιστημονικούς τίτλους-, αλλά στην πραγματικότητα αυτό που ενδιαφέρει την αγορά εργασίας είναι τα επαγγελματικά δικαιώματα. Η Αντιπολίτευση αυτό το έχει ξεχάσει. Απωλέσαμε την ευκαιρία του 2008 και χάνεται και η σημερινή ευκαιρία.

Τεράστια σημασία έχει, επίσης, το άρθρο 24. Για το άρθρο 24 γίνονταν συζητήσεις από τη δεκαετία του 1990. Δεν διασαφηνίζει ακριβώς διάφορες κατηγορίες κατάστασης στην οποία βρίσκεται το περιβάλλον, όπως για παράδειγμα τι είναι το δάσος κ.λπ.. Έτσι μένουμε πάλι στα ίδια.

Κύριε Πρόεδρε, όσον αφορά τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, αν εξετάσουμε τα συντάγματα των άλλων ευρωπαϊκών χωρών όπου ο Πρόεδρος δεν διαθέτει εξαιρετικές αρμοδιότητες, αλλά συμβολίζει απλώς την ενότητα του κράτους και του έθνους, θα δούμε ότι πραγματοποιούνται πολλαπλές ψηφοφορίες μέχρις ότου ληφθεί απόφαση, όπως παραδείγματος χάριν στην Ιταλία. Αν το ξανασυνδέσουμε, όπως προτείνει ο ΣΥΡΙΖΑ, με τις γενικές εκλογές, με το δημοψήφισμα, όπως λέγεται, τότε θα βρισκόμαστε πάλι σε μηδενική βάση. Δεν θα έχουμε πράξει απολύτως τίποτα. Είναι σ' εμάς να συνεννοηθούμε για πρόσωπα τα οποία είναι κοινής αποδοχής, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Όχι πρόσωπα από τη μία πλευρά ή από την άλλη, αλλά πραγματικά κοινής αποδοχής τα οποία δύνανται να συμβολίσουν την ενότητα του έθνους.

Κύριε Πρόεδρε, η σημερινή Αναθεώρηση του Συντάγματος δεν περιλαμβάνει κι άλλα θέματα, όπως το συνταγματικό δικαστήριο που έπρεπε προ πολλού να έχει ιδρυθεί στη χώρα μας. Θα χρειαστούν πάρα πολλά χρόνια ακόμα. Ελπίζω ότι κάποτε η ελληνική Βουλή θα δεχθεί μια τέτοια διαδικασία για να μπορέσει να δοθεί η ευκαιρία να ρυθμίζονται ζητήματα, που έχουν σχέση με το Σύνταγμα, αλλά και με τον προληπτικό έλεγχο που πρέπει να υφίσταται πολλές φορές, όπως ανέφερε και ο εισηγητής μας κ. Τζαβάρας, για να δώσει την ευκαιρία να ξεκαθαριστούν ορισμένα ζητήματα και να πάψει η διαμάχη των συνταγματολόγων.

Μεταξύ μας δεν γνωρίζω γιατί χρειάζονται οι συνταγματολόγοι αν το Σύνταγμα είναι καθαρό και σαφές.

Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ: Έχουμε μια περιφερειακή χρησιμότητα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τον λόγο έχει ο κ. Καραμάνης από τη Νέα Δημοκρατία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΑΣΜΑΝΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, βρισκόμαστε για μια ακόμα φορά μπροστά στην τεράστια ευθύνη της Αναθεώρησης του Συνταγματικού Χάρτη της χώρας μας, μπροστά στην ύψιστη πρόκληση της κορυφαίας θεσμικής διαδικασίας για τη μέγιστη βελτίωση των δομών της δημοκρατίας και της ποιότητας του κράτους μας. Είναι μια διαδικασία, που με τους όρους μίας σύγχρονης δημοκρατίας θα έπρεπε εξαρχής να εδράζεται σε μία όσο το δυνατόν ευρύτερη πολιτική συναίνεση. Δυστυχώς σ' αυτή την εκ των ων ουκ άνευ συναίνεση δεν θέλησε να συγκλίνει η προηγούμενη κυβέρνηση, δηλαδή η προτείνουσα πλειοψηφία της Βουλής, η οποία με ανεδαφικές και ανυποχώρητες προτάσεις της επεδίωξε να κόψει και να ράψει τη συνταγματική Αναθεώρηση στα μέτρα των δικών της προεκλογικών κομματικών σκοπιμοτήτων και όχι στα εθνικά κοινωνικοοικονομικά συμφέροντα.

Πολύ πρόσφατο είναι, άλλωστε, το βαρύ κλίμα που βιώσαμε εκείνη την περίοδο. Δεν έχω τον χρόνο να επεκταθώ για να αποδείξω γιατί η κυβέρνηση αυτή, η προηγούμενη κυβέρνηση, δεν μπόρεσε να πετύχει τη συναίνεση των πολιτικών δυνάμεων. Αντίθετα, από την πλευρά της Νέας Δημοκρατίας και του Κυριάκου Μητσοτάκη επιδείχθηκε μια εξόχως ευρεία διάθεση συναίνεσης σε πολλά άρθρα του Συντάγματος και με προτάσεις σύγχρονες, ρεαλιστικές, προσαρμοσμένες και στις τοπικές, και στις ευρωπαϊκές και στις διεθνείς συνθήκες που δημιουργούσαν την ευκαιρία για ένα νέο ξεκίνημα για τη χώρα μας. Ακόμα και στην

πρότασή μας τότε να ανοίξουμε τη συζήτηση για όλα τα μείζονα θέματα και να αφήσουμε την τελική απόφαση στην Αναθεωρητική Βουλή που θα προέκυπτε από τις επικείμενες εκλογές δεν υπήρξε ανταπόκριση.

Με άλλα λόγια, η προηγούμενη κυβέρνηση εμμένουσα σε κομματικές ιδεοληψίες επιχείρησε να μεθοδεύσει μια λειψή και κολοβή Αναθεώρηση σε ένα θεματικό περιορισμό της αναθεωρητικής διαδικασίας. Έτσι απορρίφθηκε από την τότε προτείνουσα πλειοψηφία μια σειρά άρθρων, που πρότεινε η Νέα Δημοκρατία, όπως παραδείγματος χάριν, το άρθρο 24 για την κλιματική αλλαγή με σημαντικές διορθωτικές διατάξεις που προτείναμε για την ουσιαστική προστασία του περιβάλλοντος, αλλά απορρίφθηκαν. Ένα λάθος, που καθημερινά μας το θυμίζουν οι κλιμακούμενες κινητοποιήσεις σε ολόκληρο τον πλανήτη.

Όπως επίσης και το άρθρο 16 για τον εκσυγχρονισμό και την αναβάθμιση της ανώτατης εκπαίδευσης με το οποίο η προηγούμενη κυβερνητική πλειοψηφία επέμενε στον αποκάλυπτο φαρισμισμό: Εκατοντάδες χιλιάδες συμπολίτες μας να εμπιστεύονται την ιδιωτική εκπαίδευση στο νηπιαγωγείο, στο δημοτικό σχολείο, στο γυμνάσιο, στο λύκειο, αλλά εμείς πέρα από κάθε λογική να τους στερούμε το δικαίωμα να φοιτήσουν σε μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια.

Και τι πετύχαμε μ' αυτό; Να στέλνουμε δεκάδες χιλιάδες νέους μας στο εξωτερικό και στα ξένα πανεπιστήμια και με ενδεχόμενο πιθανότατα αυτά τα παιδιά, τα αυριανά μυαλά να μένουν μακριά για πάντα από την πατρίδα μας.

Και στο άρθρο 3, που αφορά στη θρησκεία, εγκλωβισμένη στις κομματικές ιδεοληψίες της η προηγούμενη κυβέρνηση πρότεινε την αναθεώρησή του με το πρόσχημα δήθεν την προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας, την ουδετεροθρησκεία, όπως έλεγαν και την επικαλούνταν οι συνάδελφοι της προτείνουσας Βουλής, όταν αυτή την ελευθερία, την ίση αντιμετώπιση όλων των θρησκειών από το κράτος την εγγυάται και την κατοχυρώνει απόλυτα το άρθρο 13 παράγραφος 1, χωρίς να βάζει σε δεύτερη μοίρα την ιστορία, τις παραδόσεις μας και τη συντριπτική πλειοψηφία του 95% των Ελλήνων, που είναι χριστιανοί ορθόδοξοι.

Το είπα τότε και το επαναλαμβάνω: Δεν απειλεί η Εκκλησία το Κράτος. Το Κράτος απείλησε την Εκκλησία με το περιβόητο προσύμφωνο, που επιχείρησε να προωθήσει η προηγούμενη κυβέρνηση, θέτοντας τρόπον τινά εκποδών τους ιερείς μας, που τιμούν το σχήμα και την αποστολή τους και που ειδικότερα στα χρόνια της δεινής οικονομικής και κοινωνικής κρίσης οι μητροπόλεις μας αποτέλεσαν και αποτελούν στήριγμα και αρωγό στις αναξιοπαθούντες τοπικές κοινωνίες.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχουμε μπροστά μας εξαιρετικά σημαντικές διατάξεις προς αναθεώρηση, όπως η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Οφείλουμε να δώσουμε ιδιαίτερη βαρύτητα στο άρθρο 32 που έχει αποδειχθεί ως η αχίλλειος πτέρνα της πολιτικής σταθερότητας. Για πολλοστή φορά θα επαναλάβω το αυτονόητο, ότι είναι απόλυτα αναγκαίο να αποσυνδέσουμε επιτέλους την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής, μία πρακτική η οποία επί δεκαετίες αποτέλεσε επανειλημμένα τροχοπέδη στην εύρυθμη λειτουργία της δημοκρατίας μας.

Το ζήσαμε αυτό και στο πρόσφατο παρελθόν, το 2009, το 2014-2015 και τότε αν πραγματικά υπήρχε συναίνεση και εκλέγαμε Πρόεδρο της Δημοκρατίας και δεν πηγαίναμε σε εκλογές, η πορεία του έθνους, της πατρίδας μας, της Ελλάδας μας θα ήταν τελείως διαφορετική και δεν θα βρισκόμασταν μπροστά στα οικονομικά και κοινωνικά αδιέξοδα.

Επιτέλους, απαλλαγμένοι από μικροκομματικές σκοπιμότητες ως αποδεχτούμε ότι ειδικότερα στη χώρα μας ένας από τους σοβαρότερους παράγοντες πολιτικής και κατά συνέπεια οικονομικής και κοινωνικής αβεβαιότητας είναι το ασταθές και εύθραυστο πολιτικό σκηνικό, όπως η τεχνηέντως μεθοδευμένη διάλυση της Βουλής, στην οποία, πραγματικά, δίνει λύση η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας. Η συναίνεση στην εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας εγγυάται στο μέγιστο βαθμό την ομαλή συνταγματική εναλλαγή των κυβερνήσεων, δηλαδή το προαπαιτούμενο για την προσέλευση των δυναμικών επενδύσεων και την οικονομική και κοινωνική ανάκαμψη και ανάπτυξη.

‘Η μήπως δεν είναι αναγκαία η αναθεώρηση της διάταξης για την ψήφο των Ελλήνων του εξωτερικού; Έχουμε τη δυνατότητα και το πλεονέκτημα να μετρήσουμε στη δύναμή μας τον Ελληνισμό της Διασποράς και κάθε φορά που το μείζον αυτό θέμα ερχόταν προς συζήτηση, έμπαιναν τα παντοειδή κολλήματα, που μας στερούσαν τη δυνατότητα να αξιοποιήσουμε το κεφάλαιο των δικών μας ξενιτεμένων παιδιών να τους δώσουμε τη δυνατότητα να συμμετέχουν στα δρώμενα της χώρας μας, να ισχυροποιήσουμε στο έπακρο το ελληνικό λόμπι και τη φωνή του. Έχουμε σήμερα την ευκαιρία να μεγαλώσουμε την Ελλάδα επιτρέποντας στο Κοινοβούλιό μας να εκπροσωπεί όχι μόνο το σύνολο του λαού, αλλά και του απανταχού Ελληνισμού.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, βρισκόμαστε μπροστά σε μία ιστορική ευκαιρία να σταθούμε στο ύψος των περιστάσεων, συνεπείς στις ευθύνες μας απέναντι στην κοινωνία και στην πατρίδα. Προς αυτή την κατεύθυνση είναι οι προτάσεις της Νέας Δημοκρατίας που, όπως είπα, είναι σύγχρονες, ρεαλιστικές και προσαρμοσμένες και στις τοπικές και στις ευρωπαϊκές και στις διεθνείς συνθήκες και συγκυρίες.

Είναι πολύ θετικό ότι στην Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος, στην οποία είχα την τιμή να συμμετέχω, καταφέραμε να ζωντανέψουμε μια ημιθανή αναθεωρητική διαδικασία, να πετύχουμε και να εδραιώσουμε ένα κλίμα συνεργασίας. Αυτό οφείλεται στον Πρόεδρο, αλλά και σε ένα σημαντικό αριθμό συναδέλφων, που μετείχαν στην επιτροπή.

Καταφέραμε να συναντηθούμε σε ορισμένα κρίσιμα σημεία. Πιστεύω πως κατά το διάστημα όλης της εβδομάδας και μέχρι τη Δευτέρα που θα ψηφίσουμε τις αναθεωρητέες διατάξεις θα καταφέρουμε να συμπέσουμε σε ακόμα περισσότερα σημεία. Εύχομαι κι ελπίζω να μη χαθεί αυτή η μεγάλη ιστορική ευκαιρία, να μην επαναληφθούν τα λάθη, που έγιναν στην προηγούμενη, την προτείνουσα Βουλή.

Θέλει αρετή και τόλμη η δημοκρατία και επιτάσσει να οπλιστούμε με τη δύναμη και την αποφασιστικότητα, που απαιτεί από εμάς το χρέος απέναντι στην πορεία του τόπου και στις επόμενες γενιές.

Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε, για την ανοχή του χρόνου.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Ευχαριστούμε κι εμείς.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, τριάντα οκτώ μαθητές και μαθήτριες και δύο συνοδοί καθηγητές από το Μουσικό Σχολείο Βαρθολομίου Ηλείας.

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Η κ. Ασημίνα Σκόνδρα έχει τον λόγο.

ΑΣΗΜΙΝΑ ΣΚΟΝΔΡΑ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε,

Κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ξεκινάμε σήμερα την κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία της Αναθεώρησης του Συντάγματος, μία κρίσιμη πολιτική διαδικασία που τη συντάσσει η Εθνική Αντιπροσωπεία και την εφαρμόζει η εκτελεστική εξουσία.

Το Σύνταγμα της Ελλάδος είναι ο Καταστατικός Χάρτης επάνω στον οποίο βασίζεται η διαμόρφωση ολόκληρης της νομοθεσίας των δικαιωμάτων και των υποχρεώσεων του πολίτη, η οργάνωση και οι βασικοί κανόνες λειτουργίας του κράτους και των θεσμών.

Η ψήφιση του πρώτου ελληνικού Συντάγματος από την Εθνοσυνέλευση της Επιδαύρου τον Ιανουάριο του 1822 αποτέλεσε την κορωνίδα της πολιτικής ιστορίας της νεότερης Ελλάδος σε επίπεδο εθνικής πολιτειακής ρύθμισης. Από τότε στην πατρίδα μας έχουν πραγματοποιηθεί δεκατρείς Αναθεωρήσεις.

Καλούμαστε πια ως Αναθεωρητική Βουλή να τροποποιήσουμε μία σειρά από άρθρα, όπως αυτά πέρασαν από την προτείνουσα Βουλή, που -θυμίζω- είχε ασχοληθεί με εκατόν πενήντα τέσσερα άρθρα, διατάξεις και παραγράφους προς αναθεώρηση. Από αυτές τις εκατόν πενήντα τέσσερις, ωστόσο, τελικά οι σαράντα

εννέα πήραν τον απαιτούμενο αριθμό ψήφων, ώστε να είναι προς αναθεώρηση.

Θέλω να σταθώ λίγο σε αυτό το σημείο, διότι η τότε πλειοψηφία του ΣΥΡΙΖΑ περιόρισε απαγορευτικά τα πεδία της αναθεωρητικής διαδικασίας υποκύπτοντας σε ιδεοληψίες και στερείρες πολιτικές αντιλήψεις. Υπήρξε πρόταση της Νέας Δημοκρατίας να ανοίξουμε τη συζήτηση για όλα τα άρθρα και να αφήσουμε την Αναθεωρητική Βουλή που θα προέκυπτε μετά τις εκλογές να αποφασίσει.

Ο ΣΥΡΙΖΑ στάθηκε ενάντια σε αυτό, στρέφοντας το βλέμμα μακριά από τις πραγματικές ανάγκες των επόμενων γενεών, στερώντας τη δυνατότητα να εκσυγχρονίσουμε κομμάτια του Συντάγματος σχετικά με την εθνική οικονομία, την αναπτυξιακή πολιτική, τη θωράκιση της σύγχρονης πολιτικής μας ταυτότητας και της ελληνικής γλώσσας, όπως και τη βελτίωση της λειτουργίας του κράτους και της επιβολής κανόνων καλής νομοθέτησης.

Άρα κύριε συνάδελφε, που μιλήσατε προηγουμένως, τα δέκα χρόνια κρίσης δεν ήταν αρκετά για να ωριμάσει τελικά ο ΣΥΡΙΖΑ.

Αγαπητοί συνάδελφοι, πιστεύω ακράδαντα πως η αναθεωρητική διαδικασία είναι μια λεπτή διαδικασία, που οφείλει να διενεργείται με αποκλειστικό γνώμονα το συμφέρον της χώρας και των πολιτών της πέρα και πάνω από οποιαδήποτε κομματική ιδεοληψία και μικροπολιτική σκέψη. Αναφέρομαι σε ένα κλίμα πολιτικής υπευθυνότητας και σοβαρότητας που πρέπει να επικρατήσει, διότι οι αλλαγές που καλούμαστε να διατυπώσουμε αφορούν τις μελλοντικές γενιές, όταν εμείς θα έχουμε ουσιαστικά πάψει να βρισκόμαστε σε αυτά τα έδρανα.

Είναι τουλάχιστον τραγικό να χάνονται, λοιπόν, ιστορικές ευκαιρίες να αλλάξουμε τα πράγματα προς το καλύτερο, κάτι που σας χρεώνετε και θα σας βαραίνει, κύριοι του ΣΥΡΙΖΑ.

Χαρακτηριστικότερο είναι το παράδειγμα του άρθρου 16, δηλαδή η δυνατότητα ίδρυσης μη κρατικών, μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα ανώτατων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων υπό την εποπτεία του κράτους. Η Νέα Δημοκρατία τότε, ως αντιπολίτευση, είχε εξαντλήσει όλα τα επιχειρήματα.

Δυστυχώς, οι ιδεολογικές αγκυλώσεις σας συνοψίστηκαν σε μία στείρα άρνηση την οποία επί της ουσίας δεν μπορείτε και να δικαιολογήσετε. Όταν σε όλον τον υπόλοιπο πολιτισμένο κόσμο λειτουργούν μη κρατικά ιδρύματα, που συνεισφέρουν δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως στους κρατικούς προϋπολογισμούς, εμείς στην Ελλάδα θα πρέπει να περιμένουμε, τουλάχιστον, πέντε χρόνια για νέα προτείνουσα και άλλα πέντε για Αναθεωρητική Βουλή, συν την τρέχουσα κοινοβουλευτική περίοδο, οπότε τουλάχιστον μία δεκαετία ακόμη χαμένη. Είναι τραγικό να μας προσπερνάει η νέα διεθνής εκπαιδευτική αγορά των 30 δισεκατομμυρίων ευρώ, που αυξάνεται ετησίως κατά 7%, δημιουργώντας πολλαπλά οφέλη για τα ΑΕΠ που την αξιοποιούν.

Όσο για την υποβάθμιση των κρατικών πανεπιστημίων από την Κυβέρνηση, όπως ακούστηκε λίγο πριν, έχω την άποψη ότι η υποβάθμιση και η απαξίωση, κύριοι συνάδελφοι, επέρχεται όταν τα πανεπιστήμια καταλαμβάνονται και κρατούνται με την ανοχή ορισμένης πτέρυγας από εδώ μέσα, από ταραχοποιούς, μπαχαλάκηδες, κουκουλοφόρους και κατασκευαστές μολότοφ.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αντίστοιχα χάθηκε και η ευκαιρία για να τροποποιήσουμε το άρθρο 24, για να δημιουργήσουμε περιβαλλοντικά ισοδύναμα που τόσο ανάγκη έχει η χώρα μας. Ωστόσο, δεν θα σταθώ περαιτέρω στα εμπόδια, που έβαλε ο ΣΥΡΙΖΑ κατά τη διάρκεια της προηγούμενης κοινοβουλευτικής περιόδου. Η Κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας κοιτάει μπροστά και, παρά τις χαμηλές προσδοκίες που είχαν δημιουργηθεί, πέτυχε στο πλαίσιο των πραγματικών δυνατοτήτων μια σημαντική ανατροπή, αναζωπυρώνοντας την αναθεωρητική διαδικασία.

Αγαπητοί συνάδελφοι, συνοψίζω τονίζοντας ότι οι προς αναθεώρηση διατάξεις, όπως αποφασίστηκαν από την Αναθεωρητική Βουλή, δεν αποτελούν το σύνολο όσων θα επιφέρουν ριζικές τομές στη λειτουργία του κράτους μας. Όμως, για όσες διατάξεις είναι προς αναθεώρηση πραγματοποιήθηκε πλούσιος και εποικοδομητικός διάλογος, καθώς αυτό αρμόζει σε μια κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία, όπως είναι η παρούσα.

Μεταξύ άλλων, τα πια καίρια σημεία είναι το άρθρο 21, όπου προτείνεται ένα σύστημα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος

για την στήριξη της ελληνικής οικογένειας, το άρθρο 68 όπου και επιτυγχάνεται η αναβάθμιση του ελληνικού Κοινοβουλίου για σύσταση εξεταστικής επιτροπής από τη μειοψηφία, μια μεγάλη και τολμηρή παραχώρηση της Νέας Δημοκρατίας προς τη σημερινή Αντιπολίτευση. Αυστηροποιείται η ασυλία του Βουλευτή κατά το άρθρο 62 και καταργείται η προθεσμία απόσβεσης για την παραγραφή ποινικών αδικημάτων των Υπουργών. Διαχωρίζεται ομοφώνως η διαδικασία εκλογής Προέδρου από τις βουλευτικές εκλογές, κατά το άρθρο 32 και έτσι παύει η ομηρία και η αστάθεια του πολιτικού συστήματος, η ομηρία όπως είπα της εκάστοτε κυβέρνησης. Τέλος, στο άρθρο 54, γίνεται προσπάθεια για να διευκολυνθεί η ψήφος των Ελλήνων του εξωτερικού, ώστε το ελληνικό Κοινοβούλιο να εκπροσωπεί ολόκληρο το έθνος και τον Ελληνισμό απανταχού της γης.

Η Αναθεώρηση του Συντάγματος είναι μια ιδανική ευκαιρία να επαναφέρουμε την πατρίδα μας στην κανονικότητα, να εκσυγχρονίσουμε το κράτος, να ανασυγκροτήσουμε την εθνική μας οικονομία και να χαρίσουμε στη χώρα μας πάλι μια ισχυρή φωνή σε ευρωπαϊκό επίπεδο και έναν νέο πρωταγωνιστικό ρόλο στην ευρύτερη γειτονία μας. Όλες και όλοι οφείλουμε να πράξουμε το χρέος μας, κυρίως απέναντι στις επόμενες γενιές, που θα είναι, κατά κύριο λόγο, αυτές που θα κληθούν να πάνε τη χώρα ακόμα πιο μπροστά.

Έχοντας αυτό στο μυαλό μου, ομολογώ ότι ως Βουλευτής αισθάνομαι ιδιαίτερη τιμή και τύχη που συμμετέχω σε αυτή τη σπάνια κοινοβουλευτική διαδικασία και ακριβώς διότι είναι κορυφαία, σπάνια και καθοριστική για το μέλλον της πατρίδας μας και των Ελλήνων, αισθάνομαι μεγάλο και το βάρος της ευθύνης.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τον λόγο έχει ο Πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΜέΡΑ25 κ. Βαρουφάκης.

ΓΙΑΝΗΣ ΒΑΡΟΥΦΑΚΗΣ (Γραμματέας του ΜέΡΑ25): Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, όντως η συζήτηση για την Αναθεώρηση ενός Συντάγματος είναι μια κορυφαία στιγμή για το Κοινοβούλιο. Την ίδια στιγμή που νιώθουμε το βάρος της ευθύνης, πρέπει να συνειδητοποιούμε βεβαίως και ότι ένα Σύνταγμα δεν είναι τίποτα παραπάνω, πολύ παραπάνω, από μια ευχή και λίγο λιγότερο από μια κοινή δήλωση προθέσεων. Διότι, σε τελική ανάλυση κανένα Σύνταγμα, κανένα κείμενο δεν μπορεί να αποδώσει στους πολίτες μίας χώρας -όπως η δική μας, όπως οποιαδήποτε άλλη- δικαιώματα, όταν το ίδιο το κράτος ουσιαστικά είναι υπόδοιο, καμμία ελευθερία δεν μπορεί να αποδοθεί από ένα κράτος «σφραγίδα».

Θα θυμίσουμε ένα δικαστήριο του οποίου οι αποφάσεις απλά δεν μπορούν να εφαρμοστούν, όπως συμβαίνει άλλωστε σε αυτή τη χώρα. Πρώτα, χρειάζεται να εγκαθιδρυθεί η λαϊκή κυριαρχία και μετά να γραφτεί ένα Σύνταγμα, το οποίο να την επιβεβαιώνει, να την επαληθεύει, να τη δρομολογεί, να την καθοδηγεί.

Τα τελευταία δέκα χρόνια στη χώρα μας, ουσιαστικά η εθνική ανεξαρτησία μας έχει καταλυθεί, το κράτος μας το ίδιο. Τα Υπουργεία μας τα ίδια θυμίζουν ελβετικό τυρί, που κομμάτια τού λείπουν και οι σημαντικές αποφάσεις που θα έπρεπε να παίρνονταν σε αυτά, δεν παίρνονται εκεί. Άρα μιλάμε για έναν εξευτελισμό του υπάρχοντος Συντάγματος, το οποίο σήμερα αναθεωρούμε.

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν είναι σημαντικό το έργο μας σήμερα. Αυτό δεν σημαίνει ότι ο συμβολισμός του Συντάγματος, των άρθρων του δεν έχει τεράστια σημασία και δεν αποτελεί πηγή αισιοδοξίας, ελπίδας για τους πολίτες, εφόσον κρατήσουμε την τάξη μεγέθους στο μυαλό μας, αυτού που προσπαθούμε να κάνουμε.

Ξέρετε, εμείς στο ΜέΡΑ25 αντιπαθούμε την πατριδολαγνεία και πάντοτε ως διεθνιστές και πολίτες του κόσμου, θεωρούμε ότι πρέπει να μαθαίνουμε από τις άλλες χώρες και τους άλλους λαούς. Όμως, αυτή είναι μια στιγμή στην οποία θα μας επιτρέψετε ως ΜέΡΑ25 να πούμε ότι η δημοκρατία με την πραγματική της έννοια δεν υπήρξε ποτέ στον κόσμο, παρά μόνο στην αρχαία Αθήνα κι αυτό για πολύ λίγες δεκαετίες.

Στην αρχαία Αθήνα ορίστηκε ο όρος από τον Αριστοτέλη. Δημοκρατία είναι το πολίτευμα στο οποίο ουσιαστικά κυβερνούν οι φτωχοί, γιατί οι φτωχοί εξ ορισμού βρίσκονται στην πλειοψηφία. Μπορεί να μην ήταν δημοκράτης ο ίδιος ο Αριστοτέλης, να μην υπεραγαπούσε την έννοια της δημοκρατίας, να τασσόταν με την αριστοκρατία, αλλά ο ορισμός ήταν καίριος.

Και αν το σκεφτούμε, παρά το γεγονός ότι υπήρχε αποκλεισμός των γυναικών, ο αποκλεισμός των μετοίκων, ο αποκλεισμός των σκλάβων, παρ' όλα αυτά εκείνες τις λίγες δεκαετίες στην αρχαία Αθήνα είχαμε μια μοναδική στιγμή στην ιστορία της ανθρωπότητας, μια στιγμή που πολίτες άκληροι, πολίτες φτωχοί είχαν ισηγορία και ισότιμη ψήφο στην Εκκλησία του Δήμου.

Αντίθετα, η δυτική δημοκρατία, η αντιπροσωπευτική δημοκρατία δεν έχει τις ρίζες της σε αυτή την ιδέα, στην ιδέα που περιέγραψε τόσο ωραία ο Αριστοτέλης. Έχει τις ρίζες της στη Magna Charta, όπου η Magna Charta -για να μην ξεχνιόμαστε- ήταν μια συνθήκη μεταξύ των βαρόνων και του βασιλιά, που εξασφάλιζε τα δικαιώματα των βαρόνων, όχι του λαού, απέναντι στο βασιλιά, ένα από τα οποία ήταν το δικαίωμα να έχουν σκλάβους, τους οποίους ο βασιλεύς δεν θα άγγιζε.

Η εξέλιξη του βρετανικού Κοινοβουλίου, που ήταν το πρώτο Κοινοβούλιο της δυτικής Ευρώπης, της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, από εκεί ξεκινάει. Ξεκινάει από τη Magna Charta. Είναι η πρώτη φορά που γράφεται ένα σοβαρό Σύνταγμα, ένα Σύνταγμα το οποίο και σήμερα ακόμα καθοδηγεί τους συγγραφείς συνταγμάτων παγκοσμίως. Είναι το Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών, που ξεκίνησε βεβαίως με τα ομοσπονδιακά κείμενα, με τα «federal papers» πριν γραφτεί το ίδιο.

Τι βλέπουμε σε όλη αυτή τη διαδικασία, ιδίως στις υποσημειώσεις του αμερικανικού Συντάγματος; Βλέπουμε μια γιγάντια προσπάθεια ο δήμος να εξαιρεθεί από τη δημοκρατία, ο δήμος να συμβουλευτεί, να τον συμβουλευτούν οι πολιτικοί, να έχουν πού και πού οι πολίτες μια ψήφο, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, αλλά ταυτόχρονα, οι πολίτες, οι πολλοί -και μάλιστα οι Αμερικάνοι- έχουν χρησιμοποιήσει και την αρχαία ελληνική φράση «hoi polloi», οι πολλοί -να βρίσκονται εκτός των αποφάσεων, να μην κινδυνεύει η αριστοκρατία των ιδιοκτητών από τους πολλούς.

Με άλλα λόγια, αυτό που βλέπουμε εδώ και δεκαετίες είναι μια δημοκρατία, ένα δημοκρατικό πολίτευμα στη Δύση, το οποίο φθίνει, το οποίο οδηγεί τους πολίτες στην αποξένωση, με όλο και χαμηλότερα ποσοστά συμμετοχής στα κοινά. Αυτό για μας, στο ΜέΡΑ25, δεν είναι αποτυχία αυτής της αντιπροσωπευτικής διαδικασίας ή δημοκρατίας, αλλά είναι κομμάτι της σχεδίασής της.

Όμως, θα το πω άλλη μια φορά: Το Σύνταγμα ως κείμενο έχει τεράστια σημασία. Μία του λέξη, ένα μικρό του άρθρο μπορούν να δώσουν δύναμη σε δημοκράτες, δύναμη σε λαϊκές μάζες, δύναμη στους αδύναμους, έτσι ώστε να κάνουν τη διαφορά.

Να σας θυμίσω στη δεκαετία του '60 -δεν χρειάζεται να σας το θυμίσω, το θυμάστε, αλλά θα το αναφέρω- ένα άρθρο, το 1.1.4, σε εκείνο το Σύνταγμα, το σαθρό, το αυταρχικό, το απαράδεκτο ήταν ικανό για να πριμοδοτήσει, να δώσει δύναμη, να ενισχύσει τους διαδηλωτές υπέρ της δημοκρατίας. Το 1.1.4 ήταν η απαρχή του Πολυτεχνείου που γιορτάσαμε χθες στους δρόμους της Αθήνας με μια πραγματικά μεγαλειώδη συγκέντρωση.

Και μιας και αναφερόμαι στο Πολυτεχνείο, κυρίες και κύριοι Βουλευτές από όλες τις πτέρυγες, θέλω να σας επιστήσω την προσοχή στο γεγονός ότι το Πολυτεχνείο πραγματικά ζει σήμερα στο Χονγκ Κονγκ. Αυτή τη στιγμή που μιλάμε γύρω στους πεντακόσιους φοιτητές του Πολυτεχνείου του Χονγκ Κονγκ είναι εγκλωβισμένοι μέσα στο Πολυτεχνείο του Χονγκ Κονγκ, όπως ακριβώς συνέβαινε εδώ τον Νοέμβριο του '73, με την αστυνομία να τους έχει εγκλωβίσει.

Αυτή τη στιγμή που μιλάμε στους Βουλευτές του ελληνικού Κοινοβουλίου, χωρίς καμμία διάθεση διαισθητικής του καθεστώτος της Κίνας -γιατί μην ξεχνάμε ότι αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε σε μία γεωπολιτική σύγκρουση μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών, του Τραμπ συγκεκριμένα, και Κίνας, στην οποία εμείς δεν πρέπει να συμμετέχουμε- χωρίς καμμία διάθεση να συμμετάσχουμε σε αυτό, θεωρώ ότι ιδίως στη διάρκεια της συζήτησης των ελευθεριών και των δικαιωμάτων, που προσδίδει και προσφέρει ένα Σύνταγμα, το μυαλό μας θα πρέπει να είναι και στο Χονγκ

Κονγκ, σε αυτούς τους φοιτητές του Πολυτεχνείου του Χονγκ Κονγκ που ξαναδημιουργούν, όπως πρέπει κάθε γενιά να κάνει, συνθήκες μάχης, αγώνα υπέρ της δημοκρατίας.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, μία χώρα κρίνεται, όπως και μία οικογένεια, από τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζει τα πιο αδύναμα μέλη της, γι' αυτό για εμάς κύρια σημασία έχει στη συζήτηση αυτή -και θα το αναπτύξουμε αυτό τις ημέρες που έρχονται- η προστασία των αδύναμων να είναι κατοχυρωμένη τουλάχιστον λεκτικά, τουλάχιστον φραστικά μέσα από τα άρθρα του Συντάγματος.

Τα Συντάγματα των αντιπροσωπευτικών αστικών δημοκρατιών τα τελευταία εκατό χρόνια κάνουν ένα διαχωρισμό μεταξύ αρνητικών ελευθεριών και θετικών ελευθεριών. Οι αρνητικές ελευθερίες, ουσιαστικά, αποτελούν την προσπάθεια προστασίας των κεκτημένων των προνομιούχων, το δικαίωμα του ιδιοκτήτη να μην του παίρνουν το σπίτι -εκτός βέβαια αν είναι τραπεζίτης!- το δικαίωμα του ιδιοκτήτη να έχει έναν ισχυρό φράχτη, που να τον προστατεύει από τον φτωχό, από τον ληστή, από τον κλέφτη, από το ίδιο το κράτος σε περίπτωση που πέσει στα χέρια μιας προοδευτικής δύναμης που θέλει να αναδιανείμει τον πλούτο.

Όσον αφορά τις θετικές ελευθερίες πάντοτε αναφέρονται στα αστικά Συντάγματα και κάποιες προτάσεις, οι οποίες προσφέρουν...

(Θόρυβος από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

Μήπως σας ενοχλώ, κυρία Μπακογιάννη;

ΘΕΟΔΩΡΑ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ: Όχι, μια ερώτηση έκανα, κύριε Βαρουφάκη.

ΓΙΑΝΗΣ ΒΑΡΟΥΦΑΚΗΣ (Γραμματέας του ΜέΡΑ25): Δεν κάνατε μια ερώτηση, μιλάτε συνεχώς, αλλά είναι δικαίωμά σας.

ΘΕΟΔΩΡΑ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ: Έτσι μιλάω, θα το συνηθίσετε.

ΓΙΑΝΗΣ ΒΑΡΟΥΦΑΚΗΣ (Γραμματέας του ΜέΡΑ25): Θα το συνηθίσω. Την αγένειά σας θα πρέπει να την συνηθίσω και εκ του σύνεγγυς.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Συνεχίστε, κύριε Βαρουφάκη.

ΓΙΑΝΗΣ ΒΑΡΟΥΦΑΚΗΣ (Γραμματέας του ΜέΡΑ25): Οι θετικές ελευθερίες, όπως αποτυπώνονται στα αστικά Συντάγματα, ουσιαστικά αποτελούν μία υποκρισία. Μιλούν για την εξασφάλιση των εργασιακών δικαιωμάτων στην κοινωνική ασφάλιση, στην αγορά εργασίας, δικαιώματα τα οποία όμως τα κοινωνικά συστήματα, στα οποία ζούμε, εκ της κατασκευής τους δεν μπορούν να αποδώσουν.

Δεν είναι κακό ότι αναφέρονται, απλά εμείς, ως ΜέΡΑ25, θα δώσουμε μεγάλη έμφαση τις επόμενες μέρες με τις προτάσεις μας στο να υπάρξει ένας τρίτος πόλος, μία σφήνα μεταξύ αρνητικών και θετικών δικαιωμάτων. Ελευθερία δεν σημαίνει μόνο το να μην ανησυχείς ότι θα μπουν στο σπίτι σου. Είναι σημαντική ελευθερία αυτή, γιατί αν ζεις με τον φόβο ότι κάποιος θα μπει στο σπίτι σου δεν είσαι ελεύθερος άνθρωπος. Υπάρχει, όμως και μία άλλη ελευθερία, που πρέπει να εξασφαλίσουμε στους πολούς, την ελευθερία από την εκμετάλλευση. Και οι χειρότερες μορφές εκμετάλλευσης είναι αυτές στις οποίες οι αδύναμοι συναινούν, επειδή δεν έχουν εναλλακτικές και εκεί είναι που το κράτος, τόσο νομικά όσο και θεσμικά και βεβαίως μέσα από το Σύνταγμα, πρέπει να ξεκαθαρίσει ότι είναι στο πλευρό των αδύναμων, δίνοντάς τους εναλλακτικές, ώστε να έχουν τη δυνατότητα να πούνε όχι σε συμβόλαια εξευτελισμού και εκμετάλλευσης.

Παράλληλα, όταν εμείς μιλάμε για παιδεία δεν μιλάμε για εκπαίδευση, έχει σημασία η εκπαίδευση. Μιλάμε για αναπτυξιακά δικαιώματα, το δικαίωμα του ατόμου, του νέου, ακόμα και του γέρου και του μεγαλύτερου, να μορφώνεται, να αναπτύσσεται ως άτομο, όχι ως εργαλείο, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί από κάποιον εργοδότη, αλλά επειδή η μόρφωση και η ανάπτυξη του χαρακτηρίζει πρέπει συνταγματικά να είναι καθιερωμένο δικαίωμα.

Η προστασία, λοιπόν, των αδυνάμων, θα είναι ένας από τους πυλώνες, που θα καθορίζουν τις παρεμβάσεις του ΜέΡΑ25 σε αυτή τη συζήτηση για τη συνταγματική Αναθεώρηση. Ο άλλος πυλώνας θα είναι ο εκδημοκρατισμός.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, ας πάμε λίγο πάλι στην αρχαία Αθήνα στην οποία αναφέρθηκα προηγουμένως. Θέλω να σας θυ-

μίσω κάτι το οποίο θεωρείται παράδοξο στη σημερινή μας κοινωνία. Όταν γινόταν η σύγκρουση μεταξύ δημοκρατών και των αριστοκρατών σε φιλοσοφικό επίπεδο, σε ρητορικό επίπεδο, σε πολιτικό επίπεδο στην Εκκλησία του Δήμου, ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον κομμάτι εκείνης της σύγκρουσης;

Οι δημοκράτες ήταν εναντίον των εκλογών και οι αριστοκράτες ήταν υπέρ των εκλογών. Το επιχείρημα των δημοκρατικών εναντίον των εκλογών είναι ότι οι αριστοκράτες πάντοτε έχουν τον τρόπο να επηρεάζουν τις εκλογές ακόμα και μέσα από την καλή τους ρητορική ικανότητα την οποία την έχουν αποκτήσει, γιατί είχαν τα χρήματα να εξασφαλίσουν τους καλύτερους ρήτορες, δασκάλους για τα παιδιά τους.

Και ποια ήταν η πρόταση των δημοκρατικών τότε; Η κληρωση, η κληρωτίδα, το γεγονός ότι οι πιο πολλές από τις σημαντικές θέσεις λήψης αποφάσεων κληρώνονταν. Ακόμα και οι δικαστές κληρώνονταν και κάθε έξι μήνες άλλαζαν.

Εμείς, ως ΜέΡΑ25, την έννοια της κληρωτίδας και του κληρωτού θα την θέσουμε τόσο στη συζήτηση για τη συνταγματική Αναθεώρηση, αλλά και συνολικότερα σε κάθε νομοσχέδιο, που αφορά ανεξάρτητες αρχές, εκλογές, συλλογικές αποφάσεις, θα εισάγουμε την ιδέα των κληρωτών και συγκεκριμένα ενός νέου θεσμού που πιστεύουμε ότι αυτό το Σύνταγμα πρέπει να προβλέπει και ο νόμος μετά να το καθορίζει, τον θεσμό των ΔΙΑΣΚΕΠ, των Διαβουλευτικών Συμβουλίων Κληρωτών και Εκλεγμένων Πολιτών με την πλειοψηφία να είναι κληρωτοί, τα 2/3 και το 1/3 να είναι εκλεγμένοι.

Θα σας δώσω δύο παραδείγματα, θα μπορούσα να δώσω είκοσι, αλλά δεν έχω χρόνο και δεν θέλω να σας κουράσω. Πρώτον, συμβούλιο για την παιδεία και τη μόρφωση. Εάν εμείς απλά δημιουργήσουμε ένα Εθνικό Συμβούλιο Παιδείας, τα κόμματα θα διορίσουν τους δικούς τους, θα έχουμε ένα κακέκτυπο της Βουλής σε αυτό το Εθνικό Σώμα για τη μόρφωση.

Εάν θέλουμε να πάρουμε μία απόφαση για την ανάπτυξη, για το αναπτυξιακό σχέδιο της Κρήτης, της Θράκης, της Ηπείρου και απλά διορίσουμε είτε οι περιφέρειες ή εμείς, πάλι θα έχουμε έναν αντικατοπτρισμό της σύνθεσης της Βουλής στα περιφερειακά συμβούλια.

Εμείς προτείνουμε ότι για τις μεγάλες αποφάσεις, που αφορούν την παιδεία θα πρέπει να υπάρχει ένα μόνιμο σώμα, ένα ΔΙΑΣΚΕΠ, το οποίο να αποτελείται κατά 1/3 από κληρωτούς δασκάλους, πανεπιστημιακούς, καθηγητές λυκείου, 1/3 πολίτες όπως ακριβώς οι ένορκοι και 1/3 διορίζονται από τα κόμματα, οι ειδικοί που εκπροσωπούν τα κόμματα.

Όταν αφορά για παράδειγμα τον αναπτυξιακό σχεδιασμό της Κρήτης ή το τι θα γίνει με τις εξορύξεις στα Γιάννενα, πιστεύω ότι οι πολίτες δεν έχουν εμπιστοσύνη στις περιφέρειες. Πιστεύω ότι οι περιφέρειες θα πρέπει να είναι ένας από τους μοχλούς της ανάπτυξης στην περιοχή, αλλά θα πρέπει να απαντούν και θα πρέπει να ανακρίνονται από συμβούλια, στα οποία να εκπροσωπούνται μεν οι εκλεγμένοι, αλλά παράλληλα να υπάρχουν κληρωτοί, οι οποίοι θα ανακρίνονται, θα θέτουν ερωτήματα, θα ακούν από τους ειδικούς και τελικά θα κάνουν προτάσεις που οι πολίτες μετά θα επιλέγουν ποιες από αυτές τις προτάσεις θέλουν, μέσα από μία διαδικασία διαβουλευτική και δημοψηφική.

Το ίδιο προτείνουμε για τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας. Από τη μία μεριά δεν μπορεί να συνεχιστεί η σημερινή κατάσταση, από την άλλη δεν είναι δυνατόν να αφήσουμε τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας να εκλέγεται από εκατόν πενήντα έναν Βουλευτές μόνο.

Δεν θέλουμε καθολική ψηφοφορία, γιατί τότε αυτό αλλοιώνει την ουσία του πολιτεύματος, από την άποψη ότι ο Πρόεδρος της χώρας θα έχει εισπράξει πολλές περισσότερες ψήφους από ό,τι ο Πρωθυπουργός, αλλά δεν θα έχει ουσιαστικά κάποια αρμοδιότητα παραπάνω από αυτή, που έχει ο σημερινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας.

Εμείς προτείνουμε κάτι πολύ απλό, μία ψηφοφορία στη Βουλή. Εάν καταφέρουμε και συνεννοηθούμε μεταξύ μας και διακόσιοι Βουλευτές ψηφίσουν έναν υποψήφιο ή μία υποψήφια, εκλέγεται αλλιώς δημιουργείται ένα ΔΙΑΣΚΕΠ, όπου οι Βουλευτές είναι το 1/3, άλλοι εξασκίτοι είναι κληρωτοί και αποφασίζουν εκείνοι για το ποιος είναι ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Αυτά θα τα πούμε

πιο αναλυτικά όσο θα περνούν οι μέρες.

Κλείνω, λέγοντας για τον τρίτο μας πυλώνα. Ο πρώτος ήταν η προστασία των αδύναμων. Ο δεύτερος ήταν ο εκδημοκρατισμός. Ο τρίτος είναι η ισότητα, η ισηγορία, η ουδετερότητα του κράτους και η ανεκτικότητα.

Δεν είναι δυνατόν, κυρίες και κύριοι, να αναφέρεται το Σύνταγμα στην επικρατούσα θρησκεία της χώρας. Η θρησκεία της χώρας είναι αυτή που είναι, του κάθε πολίτη ξεχωριστά και διαφορετικών ομάδων. Εμείς μιλούμε για πλήρη κατάργηση σε οποιαδήποτε αναφορά σε αυτό.

Και επιτέλους, ας μεγαλώσουμε λίγο ως χώρα και ως κράτος. Τι είναι αυτά τα πράγματα με τον όρκο; Χρειάζεται να ορκιζόμαστε; Ούτε πολιτικός όρκος χρειάζεται, ούτε θρησκευτικός όρκος. Όταν αναλαμβάνεις μια θέση, είσαι υπεύθυνος απέναντι στο Σύνταγμα, απέναντι στους νόμους. Αυτό έπρεπε να εξυπακούεται.

Ισότητα σημαίνει ότι εμείς, εσείς, εγώ, όλοι μας δεν πρέπει να έχουμε καμμία βουλευτική ή υπουργική ασυλία. Πρέπει να υπάρξει πλήρης κατάργηση οποιασδήποτε ασυλίας, οποιουδήποτε Βουλευτή, οποιουδήποτε Υπουργού. Έχουμε κάνει συγκεκριμένες προτάσεις -η Αγγελική Αδαμοπούλου τις κατέθεσε- για το πώς θα πρέπει να δίδονται Υπουργοί και Βουλευτές.

Το ίδιο για τους μέτοικους, με τον αρχαιοελληνικό όρο, είτε είναι μετανάστες είτε είναι πρόσφυγες. Το ίδιο για τους απόδημους. Ισοτιμία και ισηγορία σημαίνει αυτό που προτείνει το ΜέΡΑ25 για τους απόδημους από την αρχή, εκλογικές περιφέρειες εκεί που ζουν, έτσι ώστε να έχουμε μέσα σε αυτό το Κοινοβούλιο εκλεγμένο Ελληνοαμερικανό, Ελληνοαυστραλό, από την Κεντρική Ευρώπη.

Κυρίες και κύριοι, κλείνοντας θέλω να σας θυμίσω αυτό, που είπα και στην αρχή, άλλη μία φορά: Ένα Σύνταγμα αποδιοργανώνεται και υπονομεύεται όταν υπάρχει εμφανέστατη υποκρισία.

Θα σας θυμίσω ότι ο μεγάλος Τόμας Τζέφερσον, ένας από τους μεγαλύτερους μνηστής της ελευθερίας, είχε δούλους, τους οποίους μάλιστα δεν δέχτηκε να απελευθερώσει ούτε μετά θάνατον.

Το ίδιο και στη Σοβιετική Ένωση. Να σας θυμίσω; Όποιος διαβάσει το Σύνταγμα της Σοβιετικής Ένωσης δεν μπορεί παρά να θαυμάσει ένα εξαιρετικό κείμενο. Η έλλειψη, όμως, δημοκρατικών διαδικασιών, ουσιαστικά το μετέτρεψε σε ένα άδειο πουκάμισο.

Εδώ, πρέπει να συνδυάσουμε τον ρεαλισμό με ένα κείμενο το οποίο να αναδεικνύει τις αξίες μας στον βαθμό που μπορεί να είναι κοινές. Και εκεί που δεν μπορούν να είναι κοινές, να αναδεικνύει τις αξίες που προκύπτουν μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες.

Ο Ναπολέων έλεγε ότι ένα Σύνταγμα πρέπει να είναι σύντομο και ακατάληπτο. Εμείς στο ΜέΡΑ25 πιστεύουμε ότι ένα Σύνταγμα πρέπει να είναι σύντομο και κρυστάλλινο.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΜέΡΑ25)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τον λόγο έχει ο κ. Στυλιανίδης, για μια σύντομη παρέμβαση, για δύο λεπτά.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΙΔΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριε Πρόεδρε, δεν είχα σκοπό να παρέμβω, αλλά ο τρόπος με τον οποίο μίλησε ο κ. Βαρουφάκης απαξιωτικά για τον θεμελιώδη χάρτη της χώρας, τον πολιτειακό χάρτη της χώρας, με προκάλεσε.

Ξέρετε, η λεξιλαγνεία και η γλωσσοπλαστική ασκούν μεγάλη γοητεία στον πολιτικό λόγο. Όταν, όμως, εγκλωβίζουν τον πολιτικό, πολλές φορές, μπορεί να τον οδηγήσουν σε απαξιωτικές ρήσεις, όχι για κείμενα, αλλά για θεσμούς που έχουν προσδιορίσει και την ιστορία και αυτού του έθνους και αυτής της χώρας, αλλά και των λαών γενικότερα.

Το Σύνταγμα, όπως το γνωρίζουμε και το υπηρετούμε όλοι, δεν είναι άθροισμα ευχών και απραγματοποίητων ή ψεύτικων ελπίδων. Το Σύνταγμα συμπεριλαμβάνει μία σειρά κανόνων, οι οποίοι μας επιτρέπουν σήμερα να λειτουργούμε ώριμα ως δημοκρατία και επέτρεψαν και στον κ. Βαρουφάκη να έχει το Βήμα της Βουλής για να λέει τις απόψεις του.

Κυρίως, το Σύνταγμα έχει κατοχυρώσει μετά από πολλές θυσίες και κοινωνικούς ή άλλους αγώνες των Ελλήνων δικαιώματα

αγώγιμα, τα οποία δίνουν τη δυνατότητα στο κάθε πρόσωπο που ζει σε αυτή τη χώρα, προσφεύγοντας στη δικαιοσύνη, να διεκδικεί αυτά τα οποία δικαιούται. Αυτά τα κατοχυρώνει το Σύνταγμα.

Τα δικαστήρια, η ελληνική δικαιοσύνη, ακόμα και την περίοδο της δεκαετούς κρίσης, έβγαλαν ασπιροπρόσωπη την Ελληνική Δημοκρατία, παίρνοντας αποφάσεις, που προστάτευαν σημαντικά κοινωνικά δικαιώματα. Εάν όλα αυτά δεν υπήρχαν, εάν αυτό το κείμενο το νεκρό, όπως είτε ο κ. Βαρουφάκης, δεν παρήγαγε αποτελέσματα, δεν θα ήμασταν σήμερα εδώ όρθιοι να αποκαθιστούμε λιθαράκι τη ζημιά, που προκάλεσε η κρίση τα τελευταία δέκα χρόνια.

Θα ήθελα, λοιπόν, να παρακαλέσω, όταν σε αυτή την Αίθουσα και μάλιστα, σε αυτή την κορυφαία αναθεωρητική διαδικασία, μιλούμε για το Σύνταγμα, τουλάχιστον, να σεβόμαστε όλους αυτούς, που πριν από εμάς έκαναν αγώνες και υπεβλήθησαν σε θυσίες για να μπορέσουν να κατοχυρώσουν την ποιότητα της δημοκρατίας μας.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Ευχαριστούμε.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τι ακριβώς, θέλετε, κύριε Λοβέρδο;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Θα ήθελα να θέσω ένα διαδικαστικό θέμα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Έχετε τον λόγο για ένα λεπτό.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Σας ευχαριστώ πολύ.

Κύριε Πρόεδρε, δεν θα θέσω κάποιο θέμα ουσίας.

Όταν καθορίστηκε η διαδικασία στη Διάσκεψη των Προέδρων, αναφέρθηκε ότι οι πολιτικοί Αρχηγοί -δεν το λέω για τον κ. Βαρουφάκη, προς Θεού, μην παρεξηγηθώ- θα πάρουν τον λόγο, εάν το επιθυμούν, τη Δευτέρα. Η υπόλοιπη διαδικασία καθορίστηκε, όπως το πρωί ο κ. Τασούλας την ανέφερε. Οι Υπουργοί, δε, περιορίστηκαν σε δύο, απ' ό,τι έχω ακούσει, που θα μιλήσουν αυτές τις πέντε ημέρες.

Αναρωτιέμαι το εξής: Είναι ελεύθεροι οι Αρχηγοί να μιλούν οποιαδήποτε μέρα θέλουν; Κατά τον γενικότερο Κανονισμό είναι. Όμως, αναρωτιέμαι: Έτσι θα το πάμε; Αν είναι έτσι, τότε να πάρουμε κι εμείς τον λόγο...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τι εννοείτε με το «έτσι θα το πάμε;» για να κατανοήσω τι ρωτάτε; Εμπεριέχει κάποιο υπαινιγμό, με την έννοια ότι κάθε μέρα θα έρχεται ένας Αρχηγός για να παρεμβαίνει;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Όχι, όχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Επέλεξε ο κ. Βαρουφάκης να παρέμβει σήμερα.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Επέλεξε να μιλήσει τώρα και όχι τη Δευτέρα; Όχι, βέβαια.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Δεν υπάρχει τέτοια συνεννόηση, κύριε Λοβέρδο. Τι να σας πω;

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Παρακαλώ πολύ, να συνεννοηθεί το Προεδρείο, για να ξέρουμε κι εμείς ως κόμμα...

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Μα, ούτε μπορώ να απαγορεύω σε έναν Πρόεδρο Κοινοβουλευτικής Ομάδας...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Άλλο λέω. Ακούστε με.

Συνεννοηθείτε με το Προεδρείο, αν αυτή η ευχέρεια αφορά όλους τους Αρχηγούς και όλες τις ημέρες. Θα είναι διαφορετικό από αυτό που αποφασίσαμε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Καλώς. Θα το δούμε, κύριε Λοβέρδο.

Από εκεί και πέρα, όμως, δεν μπορούμε και να στερήσουμε τον λόγο ή να μη δώσουμε τον λόγο σε έναν Πρόεδρο Κοινοβουλευτικής Ομάδας, ανεξάρτητα τι έχει συζητηθεί στη Διάσκεψη των Προέδρων. Θα το δούμε.

Τον λόγο έχει ο κ. Συρμαλένιος.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΥΡΜΑΛΕΝΙΟΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ πήρε την πρωτοβουλία στην προηγούμενη Βουλή να προχωρήσει στην Αναθεώρηση του Συντάγματος, αφού από την τελευταία Αναθεώρηση του 2008 είχαν μεσολαβήσει σοβαρά ανατρεπτικά γεγονότα, με τα μνημόνια που γνώρισε η χώρα μετά το 2010.

Στόχος δικός μας ήταν αμέσως μετά την έξοδο από τα μνημόνια, τον Αύγουστο του 2018, να προχωρήσει η χώρα σε μία μεγάλη τομή με τη θεσμική αλλαγή του υπέρτατου νόμου, του Συντάγματος. Και αυτή, η θεσμική αλλαγή στόχευε στη θωράκιση και το βάθεμα του δημοκρατικού πολιτεύματος, στην αναβάθμιση της αξιοπιστίας του πολιτικού συστήματος, στη διάκριση του Κράτους από την Εκκλησία, στην προστασία των δημοσίων αγαθών, στην κατοχύρωση των κοινωνικών και ατομικών δικαιωμάτων.

Δυστυχώς, οι εκλογές της 7^{ης} Ιουλίου ανέτρεψαν την κατεύθυνση του πνεύματος και του γράμματος της Αναθεώρησης του Συντάγματος που είχαμε ξεκινήσει, κατά παρέκκλιση της οπτικής πολλών έγκυρων συνταγματολόγων, που υποστηρίζουν ότι η προτεινόμενη Βουλή, δηλαδή η προηγούμενη Βουλή, καθορίζει και την κατεύθυνση.

Έτσι, όσα άρθρα έλαβαν από εκατόν πενήντα μία ψήφους έως εκατόν εβδομήντα εννέα ψήφους και τώρα απαιτούνταν εκατόν ογδόντα ψήφοι για να υπερψηφιστούν, ουσιαστικά, πετάχτηκαν στον κάλαθο των αχρήστων.

Θα αναφέρω χαρακτηριστικά τα παρακάτω, τουλάχιστον, δεκαοχτώ άρθρα που απορρίφθηκαν από την κυβερνητική πλειοψηφία και που κατά τη γνώμη μας αποτελούσαν -και αποτελούν- την πεμπτουσία ενός προοδευτικού Συντάγματος, που βλέπει στο μέλλον και όχι στο παρελθόν.

Το άρθρο 3 παράγραφος 1 και παράγραφος 2 αναφέρεται στη θρησκευτική ουδετερότητα της ελληνικής πολιτείας με αναγνώριση της επικρατούσας θρησκείας, χωρίς αναγνώριση επίσημης κρατικής θρησκείας, ένα βήμα για τον διαχωρισμό του ρόλου της Εκκλησίας και του Κράτους. Δυστυχώς, η νέα κυβερνητική πλειοψηφία ανέκρουσε πρύμναν και ακύρωσε όλη αυτή την υπόθεση, απομακρυνόμενη και από το στοιχειώδες ευρωπαϊκό κεκτημένο.

Άρθρο 5 παράγραφος 2: Κατοχύρωση της απόλυτης προστασίας της ζωής, της τιμής και της ελευθερίας των πολιτών, χωρίς διακρίσεις ταυτότητας φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού. Άλλη μία απομάκρυνση και ανατροπή του ευρωπαϊκού κεκτημένου.

Άρθρο 13 παράγραφος 5: Ορκωμοσία κρατικών αξιωματούχων και δημόσιων λειτουργών και υπαλλήλων με πολιτικό όρκο. Είναι παρεπόμενο και του προπροηγούμενου άρθρου.

Άρθρο 21 παράγραφος 3: Κρατική εγγύηση για το δικαίωμα στην υγεία και υποχρέωση του κράτους για παροχή καθολικής πρόσβασης στο Εθνικό Σύστημα Υγείας. Προσθήκη νέας παραγράφου στο άρθρο 21, που απορρίφθηκε βεβαίως και αυτή: Κατοχύρωση βασικών κοινωνικών αγαθών, όπως το νερό, η ηλεκτρική ενέργεια και τα δίκτυα διανομής στη δημόσια υπηρεσία και στον δημόσιο έλεγχο.

Άρθρο 22 παράγραφος 1: Προστασία του δικαιώματος της εργασίας από το κράτος, ίση αμοιβή για ίσης αξίας εργασία, ανεξάρτητα από φύλο και ηλικία.

Και συνεχίζαμε στο άρθρο 22 παράγραφος 2: Κατοχύρωση των όρων εργασίας, των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και των συλλογικών διαπραγματεύσεων.

Παράγραφος 4 στο ίδιο άρθρο: Απαγόρευση επίταξης εργασίας και ανάθεσης σε ειδικούς νόμους. Σε περίπτωση πολέμου, επιστράτευσης, θεομηνίας και κινδύνου για τη δημόσια υγεία να υπάρχει ειδική νομοθεσία. Απαγόρευση επίταξης υπηρεσιών ως μέτρο αντιμετώπισης της απεργίας.

Άρθρο 22 παράγραφος 5: Θέσπιση ενιαίου, δημόσιου, αναδιανεμητικού συστήματος καθολικής κάλυψης της κοινωνικής ασφάλισης.

Όλο αυτό το άρθρο είναι η πεμπτουσία του αναχώματος και υπεράσπισης στοιχειωδών δικαιωμάτων των εργαζομένων και των πολιτών, απέναντι στην αυθαιρεσία της ασυδοσίας της αγοράς και του νεοφιλελευθερισμού.

Άρθρο 25 παράγραφος 3: Καθεστώς δικαιοσύνης και επιείκειας στην άσκηση ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων.

Άρθρο 28 παράγραφος 2: Κύρωση με δημοψήφισμα διεθνών συμφωνιών ή συνθηκών στην περίπτωση μεταβίβασης κυριαρχικών δικαιωμάτων του κράτους.

Άρθρο 32 παράγραφος 4: Η απόρριψη της πρότασής μας για εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας με επαναλαμβανόμενες

ψηφοφορίες εντός εξαμήνου ή καθολική εκλογή από τον λαό σε περίπτωση που δεν τελεσφορούσε η αρχή των 3/5.

Αυτή η πρόταση, που περνάει τώρα η Νέα Δημοκρατία, είναι μία πρόταση ευτελισμού τόσο της διαδικασίας όσο και τελικά του προσώπου το οποίο θα αναλάβει με μονοκομματική πλειοψηφία τον ανώτατο θεσμό του Προέδρου της Δημοκρατίας. Ο ΣΥΡΙΖΑ το 2005 -και σωστά- ακολούθησε λογική ευρείας συναίνεσης που έθεσε στην εκλογή του σημερινού Προέδρου της Δημοκρατίας και σε αυτή την επιλογή σήμερα επιμένει.

Άρθρο 37 παράγραφος 2: Απαίτηση ο Πρωθυπουργός να έχει τη βουλευτική ιδιότητα.

Άρθρο 44 παράγραφος 2: Προκήρυξη δημοψηφίσματος για εθνικά θέματα μετά από αίτημα πεντακοσίων χιλιάδων πολιτών, όπως επίσης δικαίωμα δημοψηφίσματος μετά από αίτημα ενός εκατομμυρίου πολιτών για κοινωνικά ζητήματα. Επίσης, σε άλλο άρθρο παρακάτω -βλέπω ότι ο χρόνος περνάει, γι' αυτό επιταχύνω- δικαίωμα πρότασης νόμου από εκατό χιλιάδες πολίτες.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Στο άρθρο 86 -έχουν μιλήσει πάρα πολλοί συνάδελφοι- αποτελεί πραγματικά όνειδος το να μην τίθεται η ερμηνευτική δήλωση, η οποία διευρύνει τα αδικήματα όχι μόνο κατά την άσκηση των καθηκόντων, αλλά και επ' ευκαιρία των καθηκόντων. Είναι πολύ σοβαρό ζήτημα, το οποίο θωρακίζει το πολιτικό σύστημα και το κάνει αξιόπιστο απέναντι στην αναξιπιστία που επί πολλά χρόνια έχει βρεθεί απέναντι στην κοινωνία.

Θέλω να τελειώσω, κύριε Πρόεδρε, με δύο άρθρα, το άρθρο 101 παράγραφος 1 και παράγραφος 4, και το άρθρο 102. Αφορούν στην αποκέντρωση. Το ένα αφορά μία πρόταση για αποκεντρωτικό σύστημα, με νόμο να ορίζεται το σύστημα της περιφερειακής οργάνωσης του κράτους. Και το δεύτερο, να αναγνωριστούν -που έχει αναγνωριστεί στο άρθρο 101 της προηγούμενης Αναθεώρησης η νησιωτικότητα- οι ιδιαίτερες συνθήκες νησιωτικών και ορεινών περιοχών, έτσι ώστε ο κοινός νομοθέτης και η διοίκηση, όταν δρουν κανονιστικά, να υποχρεούνται να λαμβάνουν υπ' όψιν τους αυτές τις ιδιαίτερες συνθήκες.

Και τέλος η απλή αναλογική στους ΟΤΑ, την οποία καταργήσατε από τους πρώτους νόμους, όπως και η απλή αναλογική στο πολιτικό σύστημα που ήταν προηγουμένως και από την επιτάχυνση δεν το ανέφερα.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι -κλείνω, κύριε Πρόεδρε-, η απόρριψη όλων των παραπάνω, προηγούμενων διατάξεων κρατά το πολίτευμα της χώρας καθηλωμένο σε προηγούμενες δεκαετίες, ειδικά σε ζητήματα διάκρισης των ρόλων μεταξύ Κράτους και Εκκλησίας και στην κατοχύρωση κοινωνικών και ατομικών δικαιωμάτων, απέχει καθοριστικά από το ευρωπαϊκό κεκτημένο, ενώ η μη αποδοχή της ερμηνευτικής δήλωσης στο άρθρο 86 για τη συμπερίληψη της ευθύνης των Υπουργών σε επ' ευκαιρία αδικήματα, όπως παραδείγματος χάριν η δωροληψία, καθιστά διάτρητο το πολιτικό σύστημα και το απαξιώνει ακόμα περισσότερο στην κοινωνία.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Κύριε Συρμαλένιο, νομίζω εξαντλήθηκαν τα όρια της ανοχής πλέον.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΥΡΜΑΛΕΝΙΟΣ: Τελειώνω.

Τέλος, η αποκέντρωση και η νησιωτικότητα, σε σχέση με τη σημερινή ισχύ του συγκεντρωτικού κράτους, παραμένουν μετέωρες, εφόσον δεν υποστηριχθούν οι προτεινόμενες διατάξεις.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Αν εσείς δεν βοηθάτε, κύριε συνάδελφε, τι να σας πω; Το Προεδρείο δεν πρόκειται να εμπλακεί πλέον. Κάντε ό,τι καταλαβαίνετε. Αν δεν τηρείτε το επτάλεπτο, μιλήστε όσο θέλετε.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΥΡΜΑΛΕΝΙΟΣ: Υπάρχουν περιθώρια για τη νησιωτικότητα. Το ανέφεραν και οι Βουλευτές της Πλειοψηφίας. Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Τον λόγο έχει ο κ. Συρίγος από τη Νέα Δημοκρατία.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ (ΑΓΓΕΛΟΣ) ΣΥΡΙΓΟΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι, οι απαιτήσεις για ένα σύγχρονο Σύνταγμα είναι σήμερα ριζικά διαφορετικές από τις αντί-

στοιχείων των δεκαετιών του 1970 και 1980. Τότε το ζητούμενο ήταν η δημιουργία ενός ασφαλούς δημοκρατικού πολιτεύματος και η διασφάλιση των ατομικών δικαιωμάτων των πολιτών. Σ' αυτό το θέμα οι συντάκτες του Συντάγματος του 1975 ευτύχησαν. Ζούμε τη σταθερότερη και μακρύτερη περίοδο δημοκρατίας στην ιστορία του νεοελληνικού κράτους, με ομαλές εναλλαγές στην εξουσία τελείως διαφορετικών μεταξύ τους πολιτικών κομμάτων.

Οι απαιτήσεις σήμερα, όμως, είναι διαφορετικές. Ένα κράτος πρέπει να λειτουργεί σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο και σε ένα εξόχως ανταγωνιστικό διεθνές περιβάλλον. Στην παγκοσμιοποιημένη εποχή έχει σημασία η δυνατότητα ενός κράτους να αξιοποιεί τις δυνάμεις του και πρωτίστως, να προσαρμόζεται στις εξελίξεις. Αυτή η δυνατότητα έχει περιγραφεί ως «χωρητικότητα», είναι η μετάφραση της αγγλικής λέξεως «capacity».

Τα ερωτήματα, λοιπόν, που τίθενται εν σχέσει προς το Σύνταγμα είναι τρία: Να μπορεί να αναγνωρίζει τα προβλήματα της εποχής, να τα αντιμετωπίζει είτε λύνοντάς τα είτε προτείνοντας εναλλακτικές θέσεις και η αντιμετώπιση να γίνεται με τρόπο δημοκρατικό και αποδεκτό από την πλειοψηφία της κοινωνίας.

Έτσι, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις και για ευημερία και για πλούτο και για προστασία του ατόμου στην καθημερινότητά του. Έτσι, η Ελλάδα μπορεί να πάρει μέρος σε διεθνείς διαδικασίες που την αφορούν άμεσα, να διασφαλίσει τις οικονομικές ανάγκες και την ασφάλειά της.

Τίθεται συχνά το ερώτημα, εάν η επιδίωξη ενός ισχυρού κράτους είναι αναχρονισμός σε μία παγκοσμιοποιημένη εποχή. Η απάντηση είναι ότι οι παράγοντες της οικονομίας εξακολουθούν να προτιμούν τις επενδύσεις σε ισχυρά κράτη παρά σε ανίσχυρα και επισφαλή κράτη, που δεν μπορούν να εγγυηθούν για την ασφάλεια και τη σταθερότητα του συστήματός τους.

Ποιο είναι το πρόβλημά μας με το υπάρχον Σύνταγμα; Ο αυστηρός χαρακτήρας του. Λέγοντας «αυστηρός» στο συνταγματικό δίκαιο, εννοούμε τις περιπτώσεις εκείνων των συνταγματικών κειμένων, που τροποποιούνται ή καταργούνται με ειδική διαδικασία, δυσχερέστερη της αντίστοιχης διαδικασίας για τους κοινούς κανόνες δικαίου.

Πότε έχουμε πρόβλημα; Όταν στο Σύνταγμα περιέχονται εξαιρετικά λεπτομερείς συνταγματικές ρυθμίσεις και υπάρχουν εξαιρετικά αυστηρές διατάξεις για την Αναθεώρησή του.

Με αυτά τα δεδομένα καταλήγουμε σήμερα σε μία Αναθεώρηση, η οποία είναι αναιμική και κινείται στον ελάχιστο κοινό παρονομαστή. Τα προτεινόμενα άρθρα δεν εμπεριέχουν κάποια ρηξικέλευθη στρατηγική για συνολική Αναθεώρηση του Συντάγματος. Όταν μιλάμε σήμερα για θεμελιώδεις ιδρυτικές έννοιες, όπως το θέμα της εκλογής Προέδρου Δημοκρατίας ή της ευθύνης Υπουργών, είναι σαν να απευθυνόμαστε σε πρωτοετείς φοιτητές του Συνταγματικού Δικαίου.

Επιβεβαιώνεται υπ' αυτή την έννοια η άποψη του συναδέλφου στα πανεπιστημιακά έδρανα, Ευάνθη Χατζηβασιλείου, ο οποίος έχει παρατηρήσει πως όταν έχουμε συναινετικές διαδικασίες, καταλήγουμε στον ελάχιστο κοινό παρονομαστή, ενώ αντιθέτως συνταγματικές προτάσεις που προέρχονται από μία πολιτική δύναμη -όπως συνέβη στα Συντάγματα του 1911 και του 1975- πραγματοποιούν τομές και στο Σύνταγμα και στην κοινωνία.

Ποια θα ήταν τα σημεία εκείνα στα οποία θα έπρεπε να προχωρούσαμε πιο τολμηρά; Το πρώτο, κατά τη γνώμη μου, θα ήταν ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η επιλογή των ανώτατων δικαστών. Πρέπει να απεξαρτηθεί η συγκεκριμένη επιλογή από τη βούληση της κυβερνητικής πλειοψηφίας.

Δεύτερο σημείο: η Ελλάδα στα εκατόν ενενήντα χρόνια του ελεύθερου βίου της δεν έχει κατορθώσει να δείξει ότι μπορεί να λειτουργήσει έναν αποτελεσματικό κρατικό γραφειοκρατικό μηχανισμό. Είναι ένα θέμα που δεν έχουμε αντιμετωπίσει ποτέ ως τώρα στα Συντάγματα.

Ένα τρίτο σημείο σχετίζεται με την προστασία του πολίτη το 2019. Αναφερόμαστε συνήθως σε θέματα ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων. Επιτρέψτε μου να σας πω ένα άλλο παράδειγμα. Το θέμα της ρητής καταργήσεως της δυνατότητας δοχικών παρατάσεων του χρόνου παραγραφής των φορολογικών αξιώσεων του δημοσίου στο πλαίσιο της συνταγματικά κα-

ταχυρωμένης απαγορεύσεως της αναδρομικής φορολογήσεως. Είναι ελάχιστος παρονομαστής και κανόνας για την ασφάλεια δικαίου.

Και μιας που αναφέρομαι στην ασφάλεια δικαίου, μοιραίως έρχεται στην επιφάνεια ο έλεγχος της συνταγματικότητας των νόμων από τα δικαστήρια. Έχει απασχολήσει τον νομικό κόσμο, έχει απασχολήσει τους πολίτες, έχει απασχολήσει τη νομική επισημή κάθε φορά που ξεκινάει μία αναθεωρητική διαδικασία. Στη χώρα μας έχει επικρατήσει η παράδοση του διάχυτου συγκεκριμένου και παρεμπιπτόντος ελέγχου συνταγματικότητας του νόμου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ο νόμος για το ασφαλιστικό -που πήρε το όνομα του τότε Υπουργού, κ. Κατρούγκαλου- που έπρεπε να περάσουν τρία χρόνια από την ψήφισή του για να κριθούν κρίσιμες διατάξεις του αντισυνταγματικές. Είναι προφανές ότι χρειαζόμαστε να ιδρύσουμε συνταγματικό δικαστήριο.

Συναφές θεωρώ ότι είναι και το θέμα της ιδρύσεως ειδικού τμήματος στο Συμβούλιο της Επικρατείας για γρήγορη εκδίκαση υποθέσεων μεγάλων δημοσίων συμβάσεων και ιδιωτικών επενδύσεων.

Προτελευταίο σημείο είναι ο εξορθολογισμός της οργάνωσης και λειτουργίας των ανεξάρτητων αρχών. Πραγματοποιείται ένα βήμα με την παρούσα Αναθεώρηση. Καθίσταται πιο εύκολη η επιλογή των μελών των ανεξάρτητων αρχών, αλλά πρέπει να το δούμε λίγο διαφορετικά. Έχουμε τις συνταγματικές κατοχυρωμένες ανεξάρτητες αρχές. Υπάρχουν, όμως, και άλλες αρχές εξαιρετικά σημαντικές. Όλα αυτά καταλήγουν στο ότι χρειάζεται να καθιερωθούν απλούστερες και ταχύτερες διαδικασίες Αναθεωρήσεως των μη θεμελιωδών διατάξεων του Συντάγματος.

Δυστυχώς, όμως, αυτό που έχουμε τώρα στην πραγματικότητα είναι προϊόν συναίνεσης. Είναι θετικά τα βήματα τα οποία γίνονται. Προχωρούμε επιτέλους στο να ξεχωρίσει το θέμα της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής. Είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα, όπως και το θέμα της ευθύνης των Βουλευτών ως προς τις λειτουργίες τους.

Από εκεί και πέρα, όμως, εσπελίσουμε ότι στην επόμενη Αναθεώρηση θα μπορέσουμε να αγγίξουμε ρηξικέλευθα αυτά τα οποία χρειάζεται ο τόπος για να μπορέσουμε να προχωρήσουμε προς τα μπρος.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Ευχαριστούμε τον κ. Συρίγο και για τη συνέπεια στον χρόνο.

Τον λόγο έχει η κ. Μπακογιάννη από τη Νέα Δημοκρατία.

ΘΕΟΔΩΡΑ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗ: Σας ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σ' αυτήν τη Βουλή έχουν ακουστεί πολλά πράγματα και θα έπρεπε να πάψει να μας εκπλήσσει ο πολιτικός λόγος ορισμένων συναδέλφων. Παρά ταύτα νιώθω την ανάγκη να κάνω την εξής δήλωση: Εγώ στα τριάντα χρόνια που είμαι σε αυτήν τη Βουλή ουδέποτε ένιωσα Βουλευτής υποδουλωμένου έθνους. Έχω υπάρξει στη ζωή μου φυλακισμένη επί χούντας, αλλά δεν έχω ποτέ υπάρξει υπόδουλη και θεωρώ ότι αυτά τα οποία ακούστηκαν σήμερα εδώ μέσα, περί υποδουλωμένου έθνους, περί κράτους-σφραγίδα και περί έλλειψης εθνικής κυριαρχίας, είναι απαράδεκτα και πρέπει αν μη τι άλλο οι πολιτικές δυνάμεις να τα καταγγείλουν. Διότι υπάρχει πάντοτε ο μισθισμός, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Τα ακούμε και δεν δίνουμε σημασία, διότι προέρχονται από ανθρώπους οι οποίοι έχουν κάνει μία συγκεκριμένη διαδρομή στη χώρα. Παρά ταύτα όταν λέγονται από το Βήμα της Βουλής, θέλουν ιδιαίτερη προσοχή και ιδιαίτερη αντίδραση.

Και έρχομαι τώρα στο θέμα μας. Η συζήτηση του Συντάγματος πράγματι είναι η σοβαρότερη συζήτηση την οποία μπορεί να κάνει μία Βουλή. Και πολύ σωστά ελέγχθη από τον προηγούμενο συνάδελφο ότι αυτό το οποίο συζητάμε σήμερα, οι διατάξεις που συζητάμε σήμερα, είναι ο ελάχιστος κοινός παρονομαστής.

Και η πραγματικότητα επίσης είναι -και επίσης σωστά ελέγχθη νωρίτερα- ότι αν το Σύνταγμα του 1975 ήταν ένα Σύνταγμα το οποίο είχε αυτή τη διάρκεια και ανταποκρίθηκε πράγματι στις ανάγκες εκείνης της εποχής, οφείλεται στο ότι δεν έγιναν συμβιβασμοί στο Σύνταγμα του 1975. Και το Σύνταγμα του 1975 ψη-

φίσηκε μεν τότε από ένα και μόνο κόμμα, αλλά κράτησε και διήρκησε και ακόμα και σήμερα όλοι μας αναφερόμαστε στην προοδευτικότητα του Συντάγματος του 1975.

Σήμερα αυτή η Βουλή έχασε μία πάρα πολύ μεγάλη ευκαιρία. Και έχασε μία πάρα πολύ μεγάλη ευκαιρία -και νιώθω και εγώ την ανάγκη να το ξαναπώ, αν και το έχετε ακούσει πάρα πολλές φορές κατά τη διάρκεια της σημερινής ημέρας-, χάσαμε μία μεγάλη ευκαιρία στο άρθρο 16, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι. Και επειδή εγώ το έχω ξαναζήσει, θέλω να σας περιγράψω ακριβώς την ίδια εικόνα, τα ίδια ξύλινα λόγια, την ίδια επιχειρηματολογία. Μία επιχειρηματολογία που δεν λαμβάνει υπ' όψιν της ότι ο κόσμος έχει αλλάξει, ότι ακόμα και στη Βόρεια Κορέα υπάρχουν μη κρατικά πανεπιστήμια. Όχι, εμείς εκεί, κολλημένοι στη λογική του 1975, του 1976, του 1980, και στερούμε από τα παιδιά μας δυνατότητες, στερούμε από την οικονομία πόρους, στερούμε τη δυνατότητα μιας χώρας σαν τη δική μας να γίνει ένα διεθνές μεσογειακό -τουλάχιστον- εκπαιδευτικό κέντρο.

Και ξέρετε ότι αυτό που κάνετε δεν είναι σωστό. Το γνωρίζετε πάρα πολύ καλά. Και το ζήσαμε με το ΠΑΣΟΚ. Είχε κάνει δήλωση ο Γεώργιος Παπανδρέου υπέρ της κατάργησης του άρθρου 16 και όταν ήρθε στη Βουλή «το έφαγε», διότι υπήρχαν κάποιοι -πολλοί από αυτούς είναι σήμερα στον ΣΥΡΙΖΑ- Βουλευτές οι οποίοι διαρρήγνυν τα μιάτια τους και μιλούσαν περί της ανάγκης αυτή η διάταξη να καταψηφιστεί. Και σήμερα χάνουμε δέκα χρόνια ξανά. Βάλτε και τα προηγούμενα δέκα χρόνια και φτάσαμε τα είκοσι χρόνια. Χάσαμε είκοσι χρόνια για μία ιδεοληψία, για τίποτε άλλο.

Το δεύτερο είναι η διάταξη για το περιβάλλον. Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, που είναι τέλος πάντων αυτή η μεγάλη οικολογική, περιβαλλοντική σας ευαισθησία; Πού είναι αυτή η ανάγκη να προσαρμοστεί η χώρα στις αλλαγές του περιβάλλοντος, οι οποίες ήδη είναι ορατές;

Εμείς στην Κρήτη έχουμε τη μια καταστροφή μετά την άλλη -ήδη σήμερα που μιλάμε- όλα τα τελευταία χρόνια.

Λέτε ότι έχετε ευαισθησία «πράσινη», λέτε ότι έχετε ευαισθησία για το περιβάλλον και δεν συζητήσατε καν την αναθεώρηση του συγκεκριμένου άρθρου; Ξαν να εθελουφλούμε, σαν να κρύβουμε το κεφάλι μας μέσα στην άμμο, σαν να λέμε ότι εμείς δεν θέλουμε να έχουμε καμμία ερμηνεία τού τι ακριβώς είναι δάσος στην Ελλάδα, το πως μπορούμε να το προστατεύσουμε αυτό το δάσος. Ξαν να κάνετε ορισμένοι από σας ότι δεν ξέρετε ότι το Πέραμα είναι δάσος, το χτισμένο Πέραμα σήμερα είναι όλο δάσος. Ξαν να μη ζείτε σ' αυτήν τη χώρα, αλλά επιμένετε δογματικά. Εγώ λυπάμαι πάρα μα πάρα πολύ ότι επιμένετε πάνω σ' αυτές τις δύο αδυναμίες και έτσι δεν δώσατε τη δυνατότητα στην πλειοψηφία να μπορέσει να τις αναθεωρήσει.

Έρχομαι τώρα σε ένα θέμα το οποίο για μένα είναι πολύ σημαντικό.

Η Νέα Δημοκρατία έδωσε δείγματα γραφής, κύριοι συνάδελφοι, δείγματα γραφής δημοκρατίας, δείγματα γραφής που κανένα κόμμα μέχρι τώρα, όταν βρισκόταν στην κυβερνητική πλειοψηφία, δεν έχει δώσει. Κανένα! Δώσαμε δείγματα γραφής, πρώτον, με το να φέρουμε τη δυνατότητα δύο εξεταστικές επιτροπές να τις προτείνει η Αντιπολίτευση. Όλη την ημέρα παρακολουθώ τη Βουλή και δεν άκουσα έναν συνάδελφο του ΣΥΡΙΖΑ να αναφερθεί σ' αυτό, να πει «βρε παιδί μου, σωστό είναι». Τελικώς, στη μειοψηφία όταν δίνεις κάτι, όταν είσαι πλειοψηφία, δείχνει τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνεσαι τη λειτουργία της δημοκρατίας. Δεν σας άκουσα, κύριοι συνάδελφοι. Όσες προτάσεις περί εξεταστικής επιτροπής ερχόντουσαν επί Νέας Δημοκρατίας η Νέα Δημοκρατία τις ψήφιζε, σε αντίθεση μ' εσάς, οι οποίοι συστηματικά τις καταψηφίζετε. Είναι ο τρόπος με τον οποίον αντιλαμβανόμαστε εμείς τη λειτουργία της δημοκρατίας και ο τρόπος με τον οποίον την αντιλαμβάνεστε εσείς.

Έρχομαι τώρα σε μία πρόταση του Κινήματος Αλλαγής, μία πρόταση την οποία κατέθεσε ο κ. Λοβέρδος. Είχα την ευκαιρία και στην επιτροπή να είμαι θετική. Θέλω να το επαναλάβω και τώρα. Είναι, πράγματι, μια σωστή πρόταση. Εάν πεντακόσιες χιλιάδες άνθρωποι βάλουν την υπογραφή τους κάτω από μία πρόταση και επιθυμούν αυτή η πρόταση να συζητηθεί στη Βουλή των Ελλήνων, αυτό πρέπει να είναι εφικτό. Και παρακαλώ και τον

Πρόεδρο τον δικό μας της επιτροπής μας -τον οποίο θέλω και να συγχαρώ για την εξαιρετική δουλειά την οποία έκανε κατά τη διάρκεια λειτουργίας της και για τον τρόπο που διηύθυνε τις εργασίες της επιτροπής-, τον κ. Στυλιανίδη, αν μπορούμε και συμφωνεί και η πλειοψηφία των συναδέλφων της Νέας Δημοκρατίας να το περιλάβουμε, διότι είναι άλλο ένα βήμα μετά το βήμα αυτό για τις εξεταστικές επιτροπές, το οποίο δείχνει ακριβώς ότι στη δημοκρατία ένας από τους τρόπους που προτείνεται, που αναμφισβήτητα μπορεί να είναι θετικός, πρέπει να γίνεται αποδεκτός. Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Γεώργιος Λαμπρούλης): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδρίασή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία της Βουλής, αφού ξεναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας της Βουλής, τριάντα τρεις μαθήτριες και μαθητές και δύο εκπαιδευτικοί συνοδοί από το 1^ο Γενικό Λύκειο Κιλκίς (πρώτο τμήμα).

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει η κ. Αναγνωστοπούλου από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΑΘΑΝΑΣΙΑ (ΣΙΑ) ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, βρισκόμαστε στην τελική ευθεία μιας πολύ σημαντικής κοινοβουλευτικής διαδικασίας, που είναι η συνταγματική Αναθεώρηση. Θέλω και από αυτό το βήμα να πω πόσο σημαντική ήταν η δουλειά των επιτροπών, και της επιτροπής της προτείνουσας Βουλής, της πρώτης αναθεωρητικής, και του τότε Προέδρου κ. Παρασκευόπουλου και του Αντιπροέδρου κ. Τραγάκη και μελών που δεν είναι πια σ' αυτήν την Βουλή, όπως του κ. Δουζίνα, όπως και σ' αυτήν τη δεύτερη Αναθεωρητική Βουλή, του κ. Στυλιανίδη ως Προέδρου, της κ. Αχτσιόγλου ως Αντιπροέδρου κ.λπ.. Έγιναν, πράγματι, παραγωγικές και δημιουργικές συζητήσεις.

Θέλω να πω ότι η Αναθεώρηση του Συντάγματος πάντα είναι μια σημαντική, κορυφαία στιγμή. Όμως, ειδικά σ' αυτήν την αναθεωρητική στιγμή είμαστε ακριβώς στο κατώφλι της εξόδου από μια τραυματική περίοδο, όπως ήταν η οικονομική κρίση, και από την άλλη μεριά, είμαστε στο κατώφλι της επετείου των διακοσίων χρόνων από την Ελληνική Επανάσταση. Άρα, εδώ αυτή η Βουλή και η προηγούμενη δεν είχε τίποτε άλλο να κάνει παρά να πάρει τις εμπειρίες, αυτά που συνέβησαν στη δύσκολη περίοδο της κρίσης και να συνομιλήσει και με το μέλλον, αλλά κυρίως μ' αυτήν τη μεγάλη διαδρομή του ελληνικού έθνους, του ελληνικού κράτους, επί διακόσια σχεδόν χρόνια. Ήταν, λοιπόν, μια δύσκολη, συνθετική και δημιουργική διαδικασία, η οποία βέβαια έχει να κάνει πάντα και με το ποια διακυβεύματα υπάρχουν στο παρόν και στο μέλλον.

(Στο σημείο αυτό την Προεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Ζ' Αντιπρόεδρος της Βουλής κ. **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΑΒΔΕΛΑΣ**)

Άκουσα όλη την ημέρα σήμερα και από την κ. Μπακογιάννη, αλλά και απ' όλους τους ομιλητές και τις ομιλήτριες της Νέας Δημοκρατίας, ότι χάσαμε μια μεγάλη ευκαιρία για την πρόοδο, που ήταν το άρθρο 16. Το θέμα είναι από ποια μεριά, προς όφελος ποιων και πώς κοιτάει κάποιος την πρόοδο. Σε μια περίοδο παγκοσμιοποίησης, οικονομικής κρίσης ή ύφεσης που μπορεί να υπάρξει ξανά σε παγκόσμιο επίπεδο, μια συνταγματική Αναθεώρηση, κατ' αρχάς, όπως έχουν πει όλοι οι μεγάλοι συνταγματολόγοι αυτού του τόπου, προσφέρει θέσεις μάχης για την ίδια την κοινωνία, θέσεις μάχης για να μπορεί να προστατεύσει τον εαυτό της.

Πρόοδος, λοιπόν, θα ήταν η αναθεώρηση του άρθρου 16 για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Δεν θέλω να μιλήσω. Έχωμε μιλήσει, έχουμε επιχειρηματολογήσει πάρα πολύ πάνω σ' αυτό το θέμα. Δεν πρόκειται να το κάνω, γιατί δεν έχω χρόνο. Θέλω, όμως, να πω ένα πράγμα. Πρόοδος, λοιπόν, είναι η αναθεώρηση του άρθρου 16. Δεν είναι πρόοδος η αναθεώρηση του άρθρου 3 του Συντάγματος «Σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας»; Πόσα χρόνια, πόσες δεκαετίες από τον 19^ο αιώνα μέχρι σήμερα, πόσο μελάνι έχει χυθεί για τις σχέσεις Κράτους και Εκκλησίας, για τις οποίες

θα μιλήσω αύριο; Άκουσα, όμως, κάποιους ομιλητές της Νέας Δημοκρατίας να μας αποκαλούν ιδεοληπτικούς για αυτό το θέμα. Ιδεοληπτικός, δηλαδή, ήταν ο Κοραΐς, ιδεοληπτικός και ο Ρήγας Φεραίος, ιδεοληπτικοί όλοι οι μεγάλοι διανοητές αυτής της χώρας, κατά τη Νέα Δημοκρατία.

Δεύτερο θέμα. Πρόοδος δεν θα ήταν η αναθεώρηση του άρθρου 5 που διευρύνει τα ανθρώπινα δικαιώματα; Μεγάλος συνταγματολόγος έλεγε ότι η συνταγματική Αναθεώρηση δεν κάνει τίποτε άλλο από το να «εγκοιτώνει» την κοινωνική ύλη, δηλαδή να βάζει ξανά στην κοίτη ή να διευρύνει την κοίτη του ποταμού για να μπει κοινωνική ύλη. Είναι δυνατόν εν έτει 2019, όταν μιλάμε για πρόοδο, να μην αναθεωρείται το άρθρο 5 σε ό,τι αφορά στη διεύρυνση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων χωρίς κριτήρια φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου; Είναι δυνατόν, ειδικά σε μια εποχή που παρατηρούμε αυξημένες γυναικοκτονίες, που βλέπουμε δολοφονίες ανθρώπων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου -αναφέρομαι στον Ζακ Κωστόπουλο- ή διάφορα τέτοια φαινόμενα; Αυτοί οι άνθρωποι, αυτοί οι πολίτες δεν μπορούν να γίνουν ορατοί στο συνταγματικό πεδίο, να έχουν μια ενισχυμένη θέση μάχης;

Τρίτο θέμα. Εσείς λέτε ότι πρόοδος θα ήταν η αναθεώρηση του άρθρου 16. Πρόοδος δεν θα ήταν η απλή αναλογική; Πρόοδος δεν θα ήταν η διεύρυνση και η δημιουργία διαύλων επικοινωνίας ανάμεσα στην κοινωνία και στους θεσμούς της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας; Ένα πράγμα που έχει κάνει η παγκοσμιοποίηση -και αυτό το λένε παγκοσμίως οι μεγαλύτεροι διανοητές, δεν το λέμε εμείς ως ΣΥΡΙΖΑ- είναι ότι όσο αποξενώνει τα κέντρα λήψης αποφάσεων, που γίνονται πολύ πιο υπερεθνικά, πιο υπερεθνικά, τόσο αποξενώνονται οι κοινωνίες από αυτά τα κέντρα αποφάσεων. Και έτσι ανεβαίνει η ακροδεξιά.

Άρα αυτό που χρειάζεται είναι ενίσχυση των διαύλων άμεσης διαπραγμάτευσης της κοινωνίας με τους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς. Αυτό δεν είναι πρόοδος; Δεν είναι μια σημαντική θέση μάχης στην κοινωνία; Δεν θα ήταν πρόοδος αυτό;

Είπε ο κ. Βαρουφάκης πριν ότι το 1.1.4. ήταν σε ένα Σύνταγμα καχεκτικής δημοκρατίας, αλλά αποτέλεσε μια μεγάλη θέση μάχης. Εγώ συμφωνώ.

Δεν είναι πρόοδος τα κοινωνικά δικαιώματα, η μη αναστολή των κοινωνικών δικαιωμάτων, τα κοινωνικά αγαθά, τα δημόσια αγαθά, υγεία, νερό κ.λπ. να κατοχυρώνονται στο Σύνταγμα; Δεν είναι σημαντικές προωθητικές θέσεις μάχης για μια κοινωνία για να μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό της σε κρίσιμες περιόδους και όχι μόνο να την υπερασπιστεί ή να υπερασπιστεί τον εαυτό της, κάτι ακόμα περισσότερο, να μπορεί να υπάρχει, να έχει τα εργαλεία εν δυνάμει για να μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό της;

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Δυστυχώς, δεν έχω χρόνο, όμως, θα ήθελα να πω ένα πράγμα. Μιλάτε συνέχεια για ασφάλεια και προστασία. Προστασία, λοιπόν, δεν είναι τα ανθρώπινα δικαιώματα και τα κοινωνικά δικαιώματα. Προστασία είναι μονίμως κάτι άλλο.

Θα τελειώσω με το άρθρο 86 και την ερμηνευτική δήλωση, την οποία συζητήσαμε και η οποία δεν είχε γίνει δεκτή. Γιατί έχει σημασία μια τέτοια ερμηνευτική δήλωση ακριβώς αυτή τη χρονική στιγμή; Βγαίνοντας από μια τραυματική περίοδο -και αυτό το λέμε οι ιστορικοί πάντα- έχουμε μια μεταβατική περίοδο προς την κανονικότητα -δεν έχουμε κανονικότητα με ένα στρίψιμο του κουμπιού, του διακόπτη- που χρειάζεται στοιχειώδες αίσθημα δικαιοσύνης και δικαίωσης. Αυτό πρέπει να αποτυπωθεί σε αυτήν τη συνταγματική Αναθεώρηση.

Κλείνοντας, λέω ένα πράγμα, επειδή το άκουσα και από κάποιους ομιλητές: Άρθρο 101 παράγραφος 2 και 4 για την αυτοδιοίκηση, νησιωτικές και ορεινές περιοχές. Αν κοπτόμεθα όλοι για τη δημογραφική κατάσταση της χώρας, για τις ιδιαιτερότητες στη νησιωτική και ορεινή περιοχή, πρέπει να δοθεί αυτή η δυνατότητα διοικητικής αυτοτέλειας, διοικητικού προσδιορισμού αυτών των περιοχών για να αντιμετωπίσουν τέτοια προβλήματα.

Θεωρώ ότι χάθηκε μια ευκαιρία, παρ' όλο που γίνονται κάποια βήματα, για μια συνταγματική Αναθεώρηση που θα μπορούσε να συνομιλήσει μ' αυτό που διατυμπανίζουμε συνέχεια, ότι θα γιορ-

τάσουμε την επέτειο των διακοσίων χρόνων.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Και εμείς ευχαριστούμε την κ. Αναγνωστοπούλου.

Τον λόγο έχει ο κ. Γεώργιος Μουλκιώτης από το Κίνημα Αλλαγής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΟΥΛΚΙΩΤΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Όταν παρακολουθούσα στα αμφιθέατρα τόσο τον αείμνηστο Αριστόβουλο Μάνεση όσο και στη συνέχεια τον Γιώργο Κασσιμάτη και αναφέρονταν στην Αναθεώρηση του Συντάγματος, πράγματι, στο νου μου είχα κάτι διαφορετικό, το οποίο, δυστυχώς, δεν το διαπιστώνω σήμερα. Βεβαίως, είμαι ευτυχής που συμμετέχω σε αυτήν τη Βουλή και στη διαδικασία της συνταγματικής Αναθεώρησης που άρχισε πριν από έναν χρόνο περίπου, αλλά δεν είμαι το ίδιο ευτυχής σε ό,τι αφορά στο παραγόμενο και παραχθέν έργο, καθώς φαίνεται ότι απουσιάζει παντελώς η αναθεωρητική αιχμή της Αναθεώρησης.

Χάνουμε μια εξαιρετικά σημαντική αναθεωρητική ευκαιρία, προκειμένου να ρυθμίσουμε ζητήματα που προκαλεί η εσωκομματική δυστοπία. Το παραγόμενο έργο δεν αφορά τον ίδιο τον πολίτη ως διάδικο, ως διοικούμενο, ως υποκείμενο της οικονομίας, καθώς και ως πολιτικό υποκείμενο.

Το Σύνταγμα μιας χώρας πρέπει να μας αφορά όλους, καθώς θεμελιώνει και υπηρετεί τον χαρακτήρα του δημοκρατικού μας πολιτεύματος, γι' αυτό και οι αλλαγές που θα περίμενε κάποιος να αποτυπώνονται στις προτάσεις για την Αναθεώρηση, θα έπρεπε να ταυτίζονται με τις νέες ανάγκες και απαιτήσεις του πολιτικού μας συστήματος.

Εδώ θα μου επιτρέψετε να υπερακοντίσω σε αυτό που είπε ο εισηγητής μας, ο κ. Ανδρέας Λοβέρδος -και ήταν πολύ τολμηρό-, ότι μήπως πρέπει να ακυρωθεί αυτή η διαδικασία και να πάμε σε νέα διαδικασία και νέα Αναθεώρηση, για να μην έχουμε χαμένη μια μεγάλη ευκαιρία για μια δεκαετία περίπου;

Η προσαρμογή στα νέα δεδομένα είναι επιτακτική ανάγκη για τη χώρα μας. Η αρμονία μας με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες και συνθήκες, είναι δείκτης της εμβάθυνσης και διεύρυνσης των δικαιωμάτων, πολιτικών και ανθρωπίνων, ατομικών και συλλογικών.

Οι συνταγματικές Αναθεωρήσεις, που κατά καιρούς πραγματοποιούνται, αντανakλούν την ποιότητα και την ωρίμανση της δημοκρατίας, καθώς συνδέονται με τους υπάρχοντες συσχετισμούς πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων.

Ένα Σύνταγμα χαρακτηρίζεται συντηρητικό, εάν η πολιτεία έχει αποστεωμένες θεσμικές διαδικασίες, εξυπηρετώντας κοντόφθαλμες κομματικές επιδιώξεις. Αντίθετα προοδευτικό, είναι εκείνο που υπερβαίνει τους παγιωμένους φορμαλισμούς, προσδίδοντας πνοή στην πολιτική ζωή του τόπου, στον κοινοβουλευτισμό ενώ στην πράξη αντιστρατεύεται την κομματοκρατία.

Η Βουλή ως Αναθεωρητική, ακούστηκε ότι δεν δεσμεύεται από τις κατευθύνσεις της πρώτης, γιατί παρεμβάλλεται το εκλογικό Σώμα, γιατί εκφράζεται η λαϊκή κυριαρχία, όπως έχει αναλυθεί και από τον αείμνηστο καθηγητή, Νικόλαο Σαρίπολο στο σύγγραμμά του που αποτελεί ιστορική πηγή και έχει επηρεάσει τη νομική επιστήμη και το Συνταγματικό Δίκαιο μέχρι και σήμερα, δηλαδή υφίσταται ένα ιστορικό πλαίσιο που είναι πολύ μεγάλο και έχουμε μια ομοιόμορφη πολιτική πρακτική.

Στις Αναθεωρήσεις από το 1975 και στη συνέχεια, δεν καθορίστηκαν κατευθύνσεις, αλλά αποφασίστηκε η ανάγκη Αναθεώρησης και οι αναθεωρητές διατάξεις προσδιορίστηκαν αριθμητικά με τον αριθμό του άρθρου, της παραγράφου ή και του εδαφίου.

Απαιτείται, λοιπόν, να επιδειχθεί εξαιρετική προσοχή στο αναθεωρητικό εγχείρημα και να επικεντρωθούμε στις μείζονες παθογένειες, αφήνοντας εκτός, προτάσεις δήθεν προοδευτικές, που υποκρύπτουν όμως επιλογές συνταγματικού λαϊκισμού. Οι λαϊκίστικες προτάσεις αυτού του τύπου, μπορεί να εμφανίζονται δημοφιλείς μεν, όμως εγκυμονούνται σοβαροί θεσμικοί κίνδυνοι.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η συνταγματική Αναθεώρηση για να καταλήξει σε επιτυχή έκβαση, έχει ζητούμενο να τροποποιηθούν κρίσιμες συνταγματικές ρυθμίσεις, υπεράνω κομματικών συγκρούσεων, με σύμπραξη της πολιτικής τάξης, της κοινωνίας των πολιτών, αλλά και της επιστημονικής κοινότητας.

Έχει αναφερθεί, και δυστυχώς, ότι η προκείμενη Αναθεώρηση, είναι μειωμένων προσδοκιών. Υπήρξαν μικροπολιτικές σκοπιμότητες και τα μείζονα ζητήματα έμειναν πίσω.

Δυστυχώς, η συνταγματική Αναθεώρηση που ξεκίνησε από την κυβέρνηση του ΣΥΡΙΖΑ κατά την προηγούμενη κοινοβουλευτική θητεία είναι προσοδευτική ψευδεπίγραφη. Οι προωθούμενες αλλαγές δεν αντιμετώπισαν τις στρεβλώσεις και τις ανεπάρκειες του υπάρχοντος συνταγματικού πλαισίου, δεν αποσκοπούσαν στην ενδυνάμωση των θεσμών και ούτε μεταφέρθηκε στο επίπεδο του Συντάγματος, η εμπειρία της κρίσης.

Μετά από δέκα χρόνια κρίσης, κατά τη διάρκεια των οποίων δοκιμάστηκαν οι θεσμοί, είχαμε εντατικό δικαστικό έλεγχο της αντισυνταγματικότητας, άλλαξε το οικοδόμημα της ευρωπαϊκής ενωσιακής συνταγματικής τάξης, άλλαξε η οικονομική διακυβέρνηση στην Ευρωζώνη, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όμως οι προωθούμενες αλλαγές ασχολήθηκαν περισσότερο με πρώιμα ζητήματα, όπως η λειτουργία της Βουλής, και όχι με θεμελιώδη ζητήματα οικονομικού, συνταγματικού δικαίου ή με τη θέσπιση υποχρέωσης της πολιτείας να υιοθετεί δράσεις για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής - η οποία οσονούπω είναι εδώ και την προστασία της βιοποικιλότητας.

Η παράταξή μας, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κατέθεσε δέσμη προτάσεων για την αναθεώρηση των συνταγματικών διατάξεων προς την κατεύθυνση αναβάθμισης της συνολικής λειτουργίας της πολιτείας, της ενίσχυσης του πολίτη και της εμπέδωσης του κράτους δικαίου.

Δυστυχώς, η πόλωση μεταξύ των δυο μονομάχων, πρώην και νυν αντίστοιχα, στην Κυβέρνηση και στην Αντιπολίτευση, επισκίασε τη συζήτηση για τη συνταγματική Αναθεώρηση, ακυρώνοντας σε έναν μεγάλο βαθμό την ιστορική αξία του εγχειρίδματος. Αποτέλεσμα αυτού του εκφυλισμού ήταν να περάσει ανεκμετάλλευτη η ιστορική ευκαιρία για βαθιές τομές και γενναία βήματα προς τα εμπρός, που περιλαμβάνονται όλα στις προτάσεις του Κινήματος Αλλαγής, όπως ο εισηγητής μας, κ. Λοβέρδος, τα κατέθεσε.

Παρατηρήσαμε μια αμήχανη και αλλοπρόσαλλη συνταγματική πολιτική, πρακτική του ΣΥΡΙΖΑ, με λαϊκίστικα χαρακτηριστικά και από την άλλη μεριά, μια παρελκυστική στάση της Νέας Δημοκρατίας που συνοδεύεται από άρνηση της ουσίας της συνταγματικής πολιτικής.

Οι προτάσεις της προηγούμενης προτείνουσας πλειοψηφίας είχαν χαρακτηριστικά να παρουσιάσουν μια μικρόψυχη και αμυντική στάση στο άρθρο 16 παράγραφοι 5 και 8. Η στάση της ήταν υστερόβουλη στην προσπάθεια εισαγωγής πάγιου εκλογικού συστήματος, ρητορικά έως εκφυλιστικά χωρίς πραγματικό κανονιστικό περιεχόμενο ήταν έκφραση συνταγματικού λαϊκισμού, με χαρακτηριστική περίπτωση ο αποκλεισμός από τη συνταγματική Αναθεώρηση του κανόνα της δημοσιονομικής ισορροπίας. Ήταν ανεύθυνη μετά την εμπειρία της κρίσης και σε σχέση με την ευρωπαϊκή ταυτότητα της χώρας.

Όμως και οι προτάσεις της Νέας Δημοκρατίας, ως πρώην αξιωματικής αντιπολίτευσης, ήταν προβληματικές γιατί ανοίχτηκαν μεγάλα μεν θέματα, που θέλουν όμως μεγαλύτερη επεξεργασία και ωρίμανση. Τρανό παράδειγμα η έλλειψη ενδιαφέροντος να προβλεφθεί στο Σύνταγμα η ανάληψη δράσεων για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τη δίκαιη κατανομή του παραγόμενου πλούτου στο σύγχρονο περιβάλλον της τεχνολογικής εξέλιξης και των εφαρμογών της τεχνητής νοημοσύνης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πολλά μπορεί να πει κάποιος για το Σύνταγμα και την Αναθεώρησή του. Πιστεύω, όμως, ότι εάν πράγματι θέλουμε να είμαστε χρήσιμοι και αποτελεσματικοί στη χώρα, πρέπει να είμαστε όλοι υπεύθυνοι, όταν γίνεται μια Αναθεώρηση του Συντάγματος και πάντα με το βλέμμα μας στραμμένο προς το μέλλον, με σύμπραξη των κομμάτων, της κοινωνίας των πολιτών και της επιστημονικής κοινότητας, αλλά με μείζον, την υπέρβαση των αγκυλώσεων των κομμάτων με στόχο τη συναίνεση. Γιατί η χώρα είναι το κοινό μας σπίτι και είναι το αούριο.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του Κινήματος Αλλαγής)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Σας ευχαριστούμε.

Ο κ. Βίτσας από τον ΣΥΡΙΖΑ έχει τον λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΤΣΑΣ (Δ' Αντιπρόεδρος της Βουλής): Αγαπητοί συνάδελφοι, παρακολούθησα τις εργασίες της επιτροπής και προσπάθησα να συμβάλω στο να βρεθούν λύσεις. Παρακολούθησα και τη σημερινή συνεδρίαση, τουλάχιστον κατά 90%, και καταλαβαίνω το εξής, ότι η συντριπτική πλειοψηφία της Βουλής λέει ότι εδώ έχουμε μια χαμένη ευκαιρία. Και ο τελευταίος ομιλητής από το Κίνημα Αλλαγής το είπε. Όμως, άλλη χαμένη ευκαιρία εμείς, άλλη χαμένη ευκαιρία εσείς.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Για άλλον λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΤΣΑΣ (Δ' Αντιπρόεδρος της Βουλής): Για άλλους λόγους.

Πηγαίνουμε σε έξι αλλαγές, που τις κάναμε επτά και τελικά εννέα, και αυτό με την ιδιαίτερη επιμονή και προσπάθεια του κ. Στυλιανίδη και των εισηγητών...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Όχι μόνο του κ. Στυλιανίδη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΤΣΑΣ (Δ' Αντιπρόεδρος της Βουλής): Των εισηγητών, είπα. Και εσείς, κύριε Λοβέρδο, ήσασταν στους εισηγητές.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Ειδική αναφορά.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΤΣΑΣ (Δ' Αντιπρόεδρος της Βουλής): Και του κ. Λοβέρδου, λοιπόν!

Οι αλλαγές, λοιπόν, έγιναν εννέα από τις σαράντα εννέα. Η ευθύνη γι' αυτό ανήκει στην ιδεολογική εμμονή, κατά κύριο λόγο, της Νέας Δημοκρατίας. Και δεν το λέω ως κατηγορία, εγώ το καταλαβαίνω, το δικαιολογώ, έτσι θα πάει.

Από το πρωί, λοιπόν, ακούω τη Νέα Δημοκρατία να λέει, με όλους της τους ομιλητές, ότι είναι μεγάλη χαμένη ευκαιρία για δύο πράγματα. Δηλαδή, η Νέα Δημοκρατία, εάν ξεκίναγε τη συνταγματική Αναθεώρηση, θα είχαμε εννέα συν δύο, δηλαδή έντεκα αλλαγές. Και ποια είναι αυτά τα δύο πράγματα, που έχουν και ιδεολογικό υπόβαθρο; Το άρθρο 16 για τα ιδιωτικά πανεπιστήμια και το άρθρο 24 που αφορά στο περιβάλλον.

Θέλω απλώς να πω το εξής: Μην έχετε καμμία αμφιβολία ότι και τα επόμενα χρόνια θα γίνεται μια πολιτική και ιδεολογική μάχη. Εμείς θα πολεμάμε, ώστε να μην εμπορευματοποιηθεί και η τριτοβάθμια εκπαίδευση, όπως έχουν εμπορευματοποιηθεί άλλα κομμάτια της παιδείας και της υγείας, και εσείς θα πολεμάτε να εμπορευματοποιηθεί, λέγοντας ότι χάνουμε ένα κομμάτι της πίτας των 30 δισεκατομμυρίων, ότι θα μπορούσαμε να γίνουμε κέντρο δεν ξέρω τίνος πράγματος, φαντάζομαι της αρχαίας ελληνικής φιλοσοφίας ή φιλολογίας, που μπορούν να την καλύψουν και, εάν θέλετε, θα την καλύψουν και ιδιωτικά κολλέγια κ.λπ..

Για εμένα, αυτή σας η αντίληψη δεν μας πάει μπροστά, μας πάει πίσω. Μας πάει πολύ πίσω, την περίοδο του πρώτου καπιταλισμού -ας το πω έτσι- όπου τα πάντα ήταν ιδιωτικά. Μετά ήρθε η ανάγκη στην κοινωνική ελίτ να πει «γιατί να πληρώνω εγώ για διαδικασίες αναπαραγωγής της κοινωνίας;» και άρχισε να στηρίζει, αυτή η ελίτ, τα κρατικά, τα δημόσια πανεπιστήμια, όπως είναι η πιο σωστή έκφραση. Τώρα, όμως, που ξαναγίνεται εμπόρευμα η παιδεία θέλει να το πάρει πίσω.

Βεβαίως, να με συγχωρείτε, αλλά με λίγο αστειό τρόπο βλέπω την επιχειρηματολογία, η οποία αφορά πανεπιστήμια τα οποία δεν είναι ιδιωτικά, αλλά που ξεκίνησαν πολλές φορές από περιοχές ή κράτη, όταν δεν ήταν κράτη. Τεράστιο παράδειγμα είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, μέχρι και το τελευταίο παράδειγμα της Κύπρου, που κανένας βεβαίως εδώ δεν έχει πει ότι η Κύπρος απέκτησε το πρώτο της πανεπιστήμιο το 1992 και το δεύτερο και τρίτο πανεπιστήμιο το 2002 ή το 2003 και τα τέσσερα ιδιωτικά πανεπιστήμια που έχει από το 2005 και μετά. Οπότε, αυτή η πολιτική και ιδεολογική μάχη θα συνεχιστεί.

Το δεύτερο είναι το περιβάλλον. Με συγχωρείτε, αλλά εδώ λέτε ένα μεγάλο ψέμα, ότι χάσαμε την ευκαιρία να αλλάξουμε το άρθρο 24 για τα ζητήματα της κλιματικής κρίσης και αλλαγής.

Να σας φρεσκάρω λίγο τη μνήμη. Ο κ. Τασούλας, που ήταν τότε εισηγητής σας, εισηγητής της Νέας Δημοκρατίας, και για το άρθρο 24 λέει: «Εάν δεν συμπράξει η Πλειοψηφία», εμείς ήμασταν η πλειοψηφία τότε, «δεν θα σταλεί στην επόμενη Βουλή για αναθεώρηση και, εάν δεν στείλουμε στην επόμενη Βουλή το

άρθρο 24, με τα προβλήματα που έχει η εφαρμογή του και τα ασφυκτικά αδιέξοδα που έχει η εφαρμογή του στην αξιοποίηση περιουσιών, που κακώς θεωρούνται δασικές, τότε θα μπλοκάρουμε τεράστιες εκτάσεις, όχι για την προστασία των δασών, αλλά για υπονόμευση της οικονομικής δραστηριότητας, ιδίως στον αγροτικό και κτηνοτροφικό τομέα.»

«Για τα λεφτά τα κάνεις όλα». Αυτή είναι η αλήθεια. Και πώς αυτό ιδιαίτερα δικαιολογείται; Το ξέρετε. Περιβαλλοντικό ισοζύγιο, δηλαδή κτίζω μια τεράστια περιοχή και δίνω στα όρη, στα άγρια βουνά, το αντίστοιχο, και δάσος λογίζεται η έκταση, που, σύμφωνα με τα πορίσματα της επιστήμης, φέρει τα οικεία χαρακτηριστικά από την ημέρα που δημοσιεύθηκε το Σύνταγμα του 1975 κ.λπ.. Μην κοροϊδεύετε, δηλαδή. Άντε, τον ελληνικό λαό προσπαθείτε να τον κοροϊδέσετε, μη νομίζετε, όμως, ότι θα κοροϊδέσετε και εμάς.

Δεύτερον, εγώ μα ήθελα να σας πείσω όλοι να ψηφίσετε τη συνταγματική Αναθεώρηση που πρότεινε ο ΣΥΡΙΖΑ, γιατί αυτή η συνταγματική Αναθεώρηση που προτείναμε έχει μια εσωτερική δομή. Το πρώτο κομμάτι είναι εκσυγχρονισμός πραγμάτων που χρειάζονται. Δηλαδή, το ζήτημα της ουδετερότητας απέναντι στην Εκκλησία -αφήστε τώρα τις θρησκείες, να μην κοροϊδευόμαστε πάλι μεταξύ μας- είναι πολύ απλό και κατανοητό απ' όλο τον κόσμο. Όχι, εμείς πρέπει να είμαστε ένα, επιτρέψτε μου να πω, εκκλησιαζόμενο κράτος. Όχι θρησκευόμενο, εκκλησιαζόμενο κράτος και έτσι να λειτουργούμε.

Τρίτον, η κρίση δεν μας έμαθε τίποτα; Τι χτυπήθηκε περισσότερο στην κρίση; Τα ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα. Δεν μπορούμε να αποφασίσουμε ότι σε μια επόμενη κρίση ή, εάν θέλετε, στην παρούσα κατάσταση, στην εσωτερική κοινωνική κρίση, δεν θα υπάρχει άνθρωπος που δεν θα έχει ρεύμα; Δεν θα υπάρχει άνθρωπος που δεν θα έχει νερό; Δεν θα υπάρχει άνθρωπος που δεν θα έχει πρόσβαση στην υγεία; Δεν θα υπάρχει άνθρωπος που δεν θα έχει πρόσβαση στην παιδεία; Γι' αυτά τα απλά πράγματα -θα μιλήσω πιο ειδικά αύριο γι' αυτά- η Νέα Δημοκρατία λέει όχι.

Ελάχιστο εγγυημένο κοινωνικό εισόδημα. Θα έρθουν νόμοι, τα ξέρουμε, έχουν ξαναγίνει και τέτοιοι νόμοι, οι οποίοι θα κρατούν και τον κοινωνικό διαχωρισμό, αλλά θα κρατούν βασικά τη λογική ότι σε οποιαδήποτε κρίση θα την πληρώνει η πλειοψηφία του λαού και σε οποιαδήποτε μη κρίση αυτά τα ατομικά δικαιώματα για τις χαμηλότερες τάξεις δεν θα είναι δεδομένα.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Αντιπροέδρου)

Κλείνω, κύριε Πρόεδρε, λέγοντας μόνο το εξής. Υπάρχει και ο τρίτος άξονας, που οφείλει το πολιτικό σύστημα να προστατεύει το κύρος και την αξιοπιστία του πολιτεύματος. Εδώ είμαστε πολύ πίσω.

Θα μιλήσω μόνο για το άρθρο 86 με μια λογική. Το άρθρο 86 δεν δημιουργεί ηθικά προβλήματα. Το άρθρο 86 είναι το ανήθικο άρθρο μέσα στο υπάρχον σύστημα και πρέπει να βρούμε τρόπο ώστε να αλλάξει τελείως, γιατί δεν υπάρχουν τριακόσιοι προύχοντες από την μία -εμείς εδώ, δηλαδή- και ο λαός από την άλλη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΕΛΗΣ: Θα το καταργήσετε;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΤΣΑΣ (Δ' Αντιπρόεδρος της Βουλής): Δεν είμαι πολύ μακριά, κύριε Δελή, απ' αυτή την αντίληψη, πρέπει να σας πω. Δεν μου δημιουργεί κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα. Νομίζω ότι έτσι μπορούμε να προχωρήσουμε και θα προχωρήσουμε. Θα έρθει η συνταγματική Αναθεώρηση που σ' αυτή την κατεύθυνση θα κινηθεί.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Κι εμείς ευχαριστούμε.

Τώρα θα δώσω τον λόγο στον Κοινοβουλευτικό Εκπρόσωπο του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας κ. Παφίλη Αθανάσιο.

Ορίστε, κύριε Παφίλη, έχετε τον λόγο για δεκαπέντε λεπτά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΦΙΛΗΣ: Όλα τα κόμματα που υποστηρίζουν και υπηρετούν αυτό το σύστημα που ζούμε, που είναι ένα σύστημα άδικο, βάρβαρο, εκμεταλλευτικό -εκτός κι αν μου αποδείξετε ότι είναι διαφορετικό και είναι όλοι ίσοι σε αυτήν την κοινωνία και ο καθένας πληρώνεται με ό,τι παράγει- όλοι, πλην

ΚΚΕ, συναγωνίζονται στη ρήση «κορυφαία διαδικασία η Αναθεώρηση του αστικού Συντάγματος». Ποιου Συντάγματος και ποια Αναθεώρηση; Και ποιες πλειυρές αναθεωρούνται; Είναι ένα Σύνταγμα όπου κατοχυρώνονται τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης. Σ' αυτό συμφωνούν όλοι. Είναι της αστικής τάξης. Αστικό Σύνταγμα είναι. Είναι του καπιταλισμού, για να το πω έτσι, με πιο απλή γλώσσα.

Κατοχυρώνονται, λοιπόν, τα συμφέροντα μίας χούφτας, μιας μικρής μειοψηφίας που κατέχει τον πλούτο, τη μεγάλη πλειοψηφία του πλούτου -να μην πω στοιχεία, είναι γνωστά όλα αυτά- που τον βγάζει από τη ληστρική και με πολλαπλούς τρόπους εκμετάλλευση αυτών που τον παράγουν, της εργατικής τάξης και των λαϊκών στρωμάτων. Αυτό είναι το Σύνταγμα που υπερασπίζονται όλοι και που χρησιμοποιούν εκφράσεις, όπως «κορυφαία διαδικασία», «μεγάλη συζήτηση», κ.λπ.. Θα δούμε και πόσο αφορά στον λαό αυτό!

Τι άλλο κατοχυρώνει αυτό το Σύνταγμα; Κατοχυρώνει τις διενθείς συμμαχίες αυτής της τάξης που είναι στην εξουσία, ΝΑΤΟ και Ευρωπαϊκή Ένωση. Και στο ΝΑΤΟ μπήκαμε με επιλογή της αστικής τάξης τότε, όχι για να διασφαλίσουμε τα σύνορά μας γιατί αυτά ποτέ δεν τα αναγνωρίζει το ΝΑΤΟ.

Ούτε στα Ίμια, κύριε Σκανδαλίδη, βγήκε να κάνει μία δήλωση ούτε πουθενά, αλλά γιατί αισθάνεται πιο ασφαλής η ίδια αστική τάξη μέσα σε έναν τέτοιο ιμπεριαλιστικό οργανισμό, όπως επίσης και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Γιατί μπήκαμε; Ήθελε ο κόσμος να μπορούμε στην Ευρωπαϊκή Ένωση που θα ζούσε με χρυσά κουτάλια, που θα γίνονταν επιχειρηματίες, που θα μπαίναμε σε όλες τις αγορές κ.λπ.; Όχι, διότι η τάξη που είχε εδώ την εξουσία, εκεί ένοιωθε πιο ασφαλής και είχε ένα καλύτερο πεδίο για να μπορέσει να εξυπηρετήσει τα συμφέροντά της. Αυτά κατοχυρώνονται και στο Σύνταγμα της ίδιας της κυρίαρχης τάξης, που αντικειμενικά είναι αντίθετα με συμφέροντα του λαού. Και βέβαια, είναι γνωστό τι ρόλο παίζουν αυτοί οι ιμπεριαλιστικοί οργανισμοί και θα πω και παρακάτω.

Επομένως αυτό που συζητείται στη διαδικασία Αναθεώρησης του Συντάγματος, πάντα σε όλες τις αναθεωρήσεις, έχει και τις δέκα εντολές του Μωυσή. Είναι οι βάσεις του συστήματος. Αυτές δεν μπαίνουν ποτέ για αναθεώρηση και όσες προτάσεις και να γίνονται -και έγιναν από το ΚΚΕ, δεν έχουμε αυταπάτες ότι θα τις δεχτείτε- κανένας δεν μιλάει. Κανένας από τα άλλα κόμματα! Ποιες είναι οι βάσεις της κατοχύρωσης της ατομικής ιδιοκτησίας στα μέσα παραγωγής; Υπάρχει προκλητική προστασία ντόπιου και ξένου κεφαλαίου και κατοχύρωση με το Σύνταγμα, με το 107, πενήντα επτά φοροαπαλλαγών του εφοπλιστικού κεφαλαίου. Απίστευτο κι όμως αληθινό! Πενήντα επτά φοροαπαλλαγές, γδάρσιμο στον ναυτεργάτη και στους εργαζόμενους! Υπάρχουν και πάρα πολλά άλλα, διεθνείς συμφωνίες, προστασία ξένων επενδύσεων. Για τον ν.1952 έλεγε το ΠΑΣΟΚ ότι είναι αποικιοκρατικός, όταν ήταν στα νιάτα του ή μάλλον όταν άρχισε να ενηλικιώνεται. Τα ίδια έλεγε και ο ΣΥΡΙΖΑ. Δεν τον κουνάει κανένας ούτε τολμάει να τον αγγίξει!

Και βέβαια, η κατοχύρωση των συμφερόντων της κυρίαρχης τάξης είναι σαφέστατη στο Σύνταγμα, σαφέστατα διατυπωμένη ενώ τα οποιαδήποτε «δικαιώματα» -εντός εισαγωγικών- που κατέκτησαν οι εργαζόμενοι με πολύ σκληρούς αγώνες είναι διακηρυκτικά και έχουν μία επωδό. Για παράδειγμα, λέγεται «προστατεύεται η εργασία», κ.λπ., κ.λπ. και στο τέλος υπάρχει η φράση «ως ο νόμος ορίζει». Κι έρχονται οι αστικές κυβερνήσεις και λένε, για παράδειγμα, ότι επιτρέπεται η απεργία με «50% + 1», έτσι λέει ο ΣΥΡΙΖΑ και η Νέα Δημοκρατία μιλά για ηλεκτρονική ψηφοφορία.

Κύριε Στυλιανίδη κι εσείς της Νέας Δημοκρατίας, ζητάτε 50% για να πάρουν απόφαση για την απεργία και κυβερνάτε με 23%, ναι ή όχι; Εσείς κυβερνάτε τη χώρα με 23% στους πραγματικούς ψηφοφόρους και για μία κινητοποίηση ζητάτε «50% + 1» από τους εργαζόμενους. Πείτε μας, ποια κυβέρνηση πλην της πρώτης του Καραμανλή είχε πάνω από 50% στην Ελλάδα! Και τότε δεν είχε, γιατί είχε αποχή!

Αυτό είναι το Σύνταγμα, σκληρό, ταξικό, αδίστακτο απέναντι στους εργαζόμενους και γαλαντόμο απέναντι στο μεγάλο κεφάλαιο.

Και βέβαια, έχει και μία τρίτη πλευρά. Η τρίτη πλευρά είναι ότι διατηρούνται -κι εδώ δεν μιλάει κάποιος- και δικλίδες ασφαλείας. Το άρθρο 48 μιλά για έκτακτα μέτρα και λέει «τα κεφάλια μέσα». Σε περίπτωση κρίσης ή οτιδήποτε άλλο, απαγορεύονται οι συναθροίσεις, οι εκδηλώσεις, τα πάντα! Τι φοβάστε; Φοβάστε άμα γίνει πόλεμος; Ποιος θα πολεμήσει; Αυτοί που έχουν τον πλούτο στα χέρια τους; Οι εργαζόμενοι θα πάνε πάλι στην πρώτη γραμμή. Αυτοί θα υπερασπίζονται τα κυριαρχικά δικαιώματα της χώρας και αυτό έχει αποδειχθεί ιστορικά και πάντα, για να μην ανοίξω τώρα τέτοιες συζητήσεις.

Έχει, λοιπόν και δικλίδες ασφαλείας, καλού-κακού, που λένε, «πάρε και μία γάτα», για να διασφαλίσει το σύστημα τη σταθερότητά του. Κι εδώ υπάρχει ο διαχωρισμός των πολιτικών δυνάμεων μέσα στη Βουλή. Ας σταματήσει πλέον όλη η ιστορία των μεγάλων αντιπαραθέσεων. Είναι φιλικά παιχνίδια μέσα στο ίδιο σύστημα. Τα κόμματα εδώ διαχωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Είναι αυτοί που υπηρετούν, υπερασπίζονται και πολύ χειρότερα δημιουργούν αυταπάτες στον λαό ότι με κάποιες διακηρυκτικές παρεμβάσεις κ.λπ. και χωρίς -για να πω και κάτι ακόμα- την ισχύ του λαϊκού κινήματος, θα μπορέσει να βελτιωθεί το Σύνταγμα. Και σιγά μη μας πείτε ότι θα γίνει και σοσιαλιστικό σιγά-σιγά! Θα είναι ένα σοσιαλιστικό Σύνταγμα του καπιταλισμού! Αυτά παρα λίγο να μας τα πει και ο Ευκλείδης Τσακαλώτος.

Επομένως δύο πολιτικές δυνάμεις υπάρχουν. Υπάρχουν αυτοί που υπερασπίζονται αυτή την κατάσταση και προσπαθούν να ρίξουν στάχτη στα μάτια του λαού για δήθεν δικαιοσύνη και το ΚΚΕ που είναι απέναντι. Και παρά τους καυγάδες -τους υποτιθέμενους- η σύγκλιση εκφράστηκε μία χαρά από όλους. Φάνηκε και από τα εννιά που βρέθηκαν. Όμως, δεν είναι μόνο τα εννιά. Είναι και το όλο κλίμα. Τι λέει το όλο κλίμα; Λέει να συμφωνήσουμε σε δύο πράγματα κυρίως, δηλαδή στη σταθερότητα και στην αποκατάσταση της χαμένης τιμής, όχι της Κατερίνας Μπλουμ, αλλά του αστικού πολιτικού συστήματος που τραυματίστηκε.

Και αλήθεια, δεν μου λέτε, πέρα από το πώς εκφράστηκε αυτό, είχε άδικο ο ελληνικός λαός που σχιζιρίζε το πολιτικό σύστημα και τα κόμματα που τον κυβέρνησαν; Είναι δυνατόν ο άλλος να παίρνει 1.500 ευρώ και να τον πάρεις με 700 ευρώ και ο άλλος που έχει δισεκατομμύρια να του δίνεις κι άλλα και να σου πει και «ευχαριστώ»; Τι θα κάνει, δηλαδή; Τι του ζητάτε να πει, «σφάξε με να αγιάσω και κόψτε με και κομμάτια»;

Αυτοί είναι οι δύο οι στόχοι, λοιπόν. Και βέβαια, να πούμε και κάτι ακόμα. Υπάρχει πλέον μεγάλη εμπειρία -θα το ξαναπώ- που μπορεί να μην εκφράζεται σήμερα. Τι συνέβη στην κρίση; Εκεί αποκαλύφθηκαν, έγινε πολιτικό στριπτίζ όλων των κομμάτων, πλην ΚΚΕ. Εκεί βγήκε κυβέρνηση Νέας Δημοκρατίας-ΠΑΣΟΚ. Ποτέ με τη Δεξιά! Ποτέ! Μάλιστα. Βγήκε τέτοια κυβέρνηση και με το ΛΑΟΣ και με τη ΔΗΜΑΡ! Και στη συνέχεια βγήκε και κυβέρνηση της «Αριστεράς» -εντός οκτώ εισαγωγικών- της νατοϊκής Αριστεράς, της καπιταλιστικής, του ΣΥΡΙΖΑ δηλαδή, με ένα ακροδεξιό κόμμα, τον Καμμένο!

Τι έδειξε, τι δείχνει αυτή η εμπειρία; Δείχνει ότι οι πολιτικές δυνάμεις που υπηρετούν το σύστημα, άσχετα από επιμέρους διαφορές που είναι μικρότερες, όταν δουν ότι κινδυνεύει, συσπειρώνονται όλοι μαζί ενάντια στον λαό. Γιατί αυτό έγινε. Όλες οι κυβερνήσεις που σχηματίστηκαν τσάκισαν τον ελληνικό λαό. Τι ήθελαν να πετύχουν; Να φορτώσουν την κρίση στους εργαζόμενους, να γλιτώσουν οι μεγάλοι και να μην πληρώσουν τίποτα. Και δεν πλήρωσαν τίποτα. Και να δημιουργήσουν προϋποθέσεις κόλασης για τους εργαζόμενους ώστε να ανακάμψουν τα κέρδη τους. Και φτιάξατε όλοι μαζί ένα θεσμικό πλαίσιο που λέγεται μνημόνια, μνημονιακοί νόμοι και πάρα πολλά άλλα, ώστε να δέσετε χειροπόδα τον κόσμο να μην μπορεί να διεκδικήσει για το επόμενο διάστημα.

Μας έχετε πεθάνει με τις επενδύσεις, τους επενδυτές και την επιχειρηματικότητα. Όλοι οι Έλληνες επιχειρηματίες θα γίνουν; Μας δουλεύετε τώρα; Πίσω από την επιχειρηματικότητα κρύβονται τα γιγάντια συμφέροντα των επιχειρηματικών ομίλων. Μη μου πείτε ότι στο Ελληνικό θα επενδύσουν οι εργαζόμενοι και οι επαγγελματίες. Αυτά, λοιπόν, έγιναν με την κρίση και έχουν αποκαλυφθεί.

Εδώ πρέπει να τελειώνει το παραμύθι των εξωτερικών πιέ-

σεων. Τραβάτε με κι ας κλαίω. Εσείς δεν επιλέξατε την Ευρωπαϊκή Ένωση όλα αυτά τα χρόνια που την υμνείτε στον κόσμο; Εσείς δεν έχετε παρτίδες με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο; Δεν θεωρείτε την Ευρωπαϊκή Τράπεζα άγια των αγίων, που θα εκδημοκρατιζόταν και θα γινόταν και λαϊκή; Αυτά έλεγε ο ΣΥΡΙΖΑ και το ΠΑΣΟΚ παλιότερα. Δηλαδή, τι περιμένατε από την Ευρωπαϊκή Ένωση με το ξέσπασμα της κρίσης; Να πληρώσουν τους εργαζόμενους ή να τους τσακίσει για να εξυπηρετήσει τα συμφέροντα και του ευρωπαϊκού και του ελληνικού κεφαλαίου;

Επιτέλους, σταματήστε αυτή την υποκρισία για τις εξωτερικές παρεμβάσεις. Τις οδηγίες δεν τις ψηφίζετε όλοι; Είπατε ποτέ όχι σε κάποια; Ποτέ! Κανένα από τα κόμματα που κυβέρνησαν. Τα άλλα δεν τα ξέρετε; Τον έλεγχο των προϋπολογισμών, τους ισοσκελισμένους προϋπολογισμούς, όλο το θεσμικό πλαίσιο που μπήκε, από το ευρώ ακόμα; Τι κάνετε ότι δεν ξέρετε για τους μισθούς; Τι λέει το σημείο 17 για το ευρώ; Ότι οι μισθοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης πρέπει να εξομοιωθούν με τους κατώτερους που υπάρχουν -βλέπε Βουλγαρία, Ρουμανία κ.λπ.- και να πάρει υπ' όψιν και τους διεθνείς ανταγωνιστές, Κίνα, Πακιστάν. Και αυτά γίνονται πολλά χρόνια πριν. Δεν τα ξέρετε αυτά; Επομένως, τι λέτε ότι είχατε εξωτερικές πιέσεις; Τι περιμένατε δηλαδή; Αλληλεγγύη διεθνιστική από τους μεγαλοκαπιταλιστές της Ευρώπης και από τη δικτατορία του κεφαλαίου; Θα τα πούμε αυτά και αναλυτικά.

Φαντάζομαι ότι η συζήτηση αυτή δεν συγκινεί τον κόσμο. Και είναι λογικό. Αυτό που πρέπει να σκεφτεί είναι πρώτον, γιατί αναθεωρείται το Σύνταγμα, δεύτερον, ποιον εξυπηρετεί η Αναθεώρηση και τρίτον, τι μπορεί να περιμένει ο λαός απ' αυτήν την Αναθεώρηση του Συντάγματος για τη ζωή του την ίδια ή έστω για να δημιουργηθούν προϋποθέσεις για να παλέψει καλύτερα.

Εδώ υπάρχει μια εμπειρία. Τι στόχο είχαν όλες οι αναθεωρήσεις μετά το 1975; Είχαν στόχο να διασφαλίσουν τη σταθερότητα της αστικής εξουσίας και να αποτυπώσουν σε νομική, συνταγματική μορφή τις νέες ανάγκες του συστήματος με βάση τις εξελίξεις. Αυτό γινόταν πάντα. Ας δει κανένας τις αναθεωρήσεις. Μετά ήταν η είσοδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η ΟΝΕ. Τώρα έχουμε, υποτίθεται, νέες εξελίξεις. Αυτό γίνεται τώρα.

Τι εξυπηρετεί όλη αυτή η αποσύνδεση της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής; Εξυπηρετεί την κυβερνητική σταθερότητα. Δεν θέλουν να αλλάζουν οι κυβερνήσεις. Και όχι μόνο οι κυβερνήσεις. Τι εξυπηρετεί το επιτελικό κράτος; Τα είπε και ο κ. Γκιόκας στην εισήγηση. Τη διαμόρφωση ενός στελεχιακού δυναμικού που δεν θα επηρεάζεται από τις αλλαγές των κυβερνήσεων, αλλά θα είναι προσηλωμένος και θα πιστεύει κιόλας στην απανθωρότητα αυτού του συστήματος.

Έτσι ακόμα και αυτό με τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, μαζί και με άλλες διατάξεις, επιχειρεί να κλείσει οποιαδήποτε ρωγμή μπορεί να αποσταθεροποιεί το σύστημα. Τι σημαίνει, λοιπόν, σταθερότητα; Σταθερότητα στην άτεγκτη εφαρμογή της αντιλαϊκής πολιτικής. Αυτή τη σταθερότητα θέλετε και πάτε να διασφαλίσετε. Και βέβαια για τον λαό είναι το αντίθετο. Η αστάθεια του πολιτικού συστήματος τον διευκολύνει να δυναμώσει τους αγώνες του και να αποσπάσει κάποιες κατακτήσεις μέχρι να πάρει την εξουσία. Άρα, και απ' αυτά χαμένος είναι ο λαός. Και απ' αυτές τις διατάξεις που φαίνονται ότι δεν επηρεάζουν τη ζωή του.

Έρχομαι στο ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα. Μεγάλη σοφία! Ζητιάνος είναι ο κόσμος; Δεν καταλάβαμε. Τι είναι; Ζητιάνοι και τους πετάτε ένα ξεροκόμματο; Αυτό θεσμοθετείτε. Και στο Σύνταγμα κιόλας; Να μην πεθάνουν οι φτωχοί; Και μάλιστα κάνετε μνημόσυνο με ξένα κόλλυβα, διότι τα παίρνετε από τους φτωχούς και τα δίνετε στους φτωχότερους. Αυτό έγινε όλα αυτά τα χρόνια. Και αυτό θέλετε να το θεσμοθετήσετε εδώ.

Ο ΣΥΡΙΖΑ έχει μια αξιοπρεπή πρόταση. Τι σημαίνει αξιοπρεπής διαβίωση; Πόσα είναι αυτά; Είναι 200 ευρώ, 300 ευρώ, 500 ευρώ, 1.000 ευρώ; Τι σημαίνει αξιοπρεπής διαβίωση σήμερα με την ξεφτίλα του σύγχρονου καπιταλιστικού κόσμου, να μην έχει ο άλλος ρεύμα, να του κόβουν το νερό, να μην έχει να φάει, να μην έχει να στείλει τα παιδιά του στο σχολείο, να είναι σε αδιέξοδο, ενώ οι παραγωγικές δυνατότητες της κοινωνίας είναι απίστευτες; Αυτό θέλουμε, ε; Να δίνουμε ένα ξεροκόμματο για να μην μιλάει

ο κόσμος που παράγει τον πλούτο και πρέπει να τον διεκδικήσει. Σύγκλιση και συναίνεση, λοιπόν.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Είμαστε αδιάφοροι εμείς στην Αναθεώρηση του Συντάγματος; Όχι. Πρώτον, δεν έχουμε καμμία αυταπάτη. Τα συντάγματα των τάξεων αλλάζουν με κοινωνικές επαναστάσεις σε όλη την ιστορία της ανθρωπότητας. Αυτό είναι νόμος. Και όποιος τον αρνείται, μάλλον θέλει να πάει στον Φουκουγιάμα που άλλαξε τη θεωρία του. Λέει ότι δεν τέλειωσε η ιστορία με τον καπιταλισμό, άσχετα από τις μορφές που παίρνει. Εμείς δεν είμαστε αδιάφοροι ούτε περιμένουμε να ανατρέψει ο λαός αυτό το Σύνταγμα και να φτιάξει το δικό του Σύνταγμα. Κάνουμε παρεμβάσεις παρ' ότι δεν έχουμε αυταπάτες. Προσπαθούμε, όσο είναι δυνατόν, να δημιουργηθούν κάποιες ρωγμές, ώστε να μπορέσει να παρεμβαίνει καλύτερα το λαϊκό κίνημα.

Μπορεί να κάνουμε αυτές τις παρεμβάσεις, αλλά δεν δεχόμαστε κι αυτή την υποκρισία η οποία καταγράφεται στο Σύνταγμα και ερμηνεύεται με τους διάφορους νόμους. Άκουγα πριν τον κ. Βίτσα που έλεγε να μην εμπορευματοποιηθεί η τριτοβάθμια εκπαίδευση. Τα μεταπτυχιακά τι είναι; Δεν είναι εμπορευματοποίηση; Τα πληρώνει ο λαός. Το κάνετε εσείς και το γενικεύει η Νέα Δημοκρατία. Ο ένας δίνει πάσα στον άλλον. Και μάλιστα πολλές φορές δίνετε έτοιμο γκολ πάνω στη γραμμή μ' αυτή την πολιτική. Σήμερα με τα φροντιστήρια και όλα αυτά υπάρχει σοβαρός άνθρωπος που να πιστεύει ότι η παιδεία είναι δωρεάν και ότι δεν είναι εμπορευματοποιημένη; Και μάλιστα θα έλεγα ότι είναι εμπορευματοποιημένη σε όλους τους τομείς. Έχει μείνει μόνο το θέμα των πανεπιστημίων.

Έρχομαι στην υγεία. Τι λέει το Σύνταγμα; Ίδιες δυνατότητες έχουν στην υγεία όλοι; Αυτά θα τα πούμε και αύριο στα κοινωνικά δικαιώματα. Είναι υποκριτικά, γιατί αυτά εξαρτώνται από το χρήμα που έχει ο καθένας. Στοιχειώδη κάλυψη προσφέρουν στους εργαζόμενους, ενώ οι άλλοι πάνε όπου θέλουν.

Υπάρχει ένα θέμα για την κυριαρχία. Άκουσα και την κ. Μπακογιάννη. Εμείς δεν λέμε ότι η Ελλάδα είναι εξαρτημένη χώρα. Το αντίθετο. Λέμε ότι είναι ένα κρίκος στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα, για να τα πω και πιο επιστημονικά. Η Ελλάδα είναι ανεπτυγμένη καπιταλιστική χώρα. Ούτε δουλοπαροικία είναι ούτε τίποτα. Και είναι κρίκος στην ιμπεριαλιστική αλυσίδα. Υπάρχουν εξαγωγές κεφαλαίων, συμμετέχει σε πολέμους, παντού. Έχει την ισχυρότερη αστική τάξη στον τομέα των εφοπλιστών στον κόσμο. Μια χώρα έντεκα εκατομμυρίων πολιτών. Επομένως το θέμα της εθνικής ανεξαρτησίας είναι ξεπερασμένο. Απλά είναι επιλογές της αστικής τάξης ανάλογα με τη δύναμη που έχει στην ίδια την ιμπεριαλιστική αλυσίδα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Ολοκληρώστε παρακαλώ, κύριε Παφίλη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΦΙΛΗΣ: Έφτασα τα δεκαεπτά λεπτά; Δεν το είδα. Τελειώνω με δύο λέξεις, κύριε Πρόεδρε.

Στο άρθρο 27 λέει ότι χωρίς νόμο που ψηφίζεται με την απόλυτη πλειοψηφία δεν είναι δεκτή ξένη στρατιωτική δύναμη. Δώσατε πέντε βάσεις. Με ποιο νόμο, κύριε Κατρούγκαλε; Τον φέρατε; Όχι. Τα ίδια και η Νέα Δημοκρατία, που τις διατηρεί τώρα.

Γιατί δεν δέχεστε να μην έρθουν πυρηνικά στην Ελλάδα; Πείτε μας έναν λόγο. Το προτείνουμε. Γιατί είπατε όχι; Όλοι σας. Τι θέλετε; Να γίνει πυρηνικό ολοκαύτωμα;

Και τελειώνω με μια κουβέντα για τον κ. Βαρουφάκη. Και κάποιος άλλος είπε για το Σύνταγμα της Σοβιετικής Ένωσης, ότι ήταν φοβερό κείμενο, αλλά αποδείχτηκε άδαιο πουκάμισο. Ακούστε, κύριε Βαρουφάκη και κύριε Παπαδημητρίου: Η Σοβιετική Ένωση έδωσε τόσα πολλά στην ανθρωπότητα, παρά τις αδυναμίες, τα λάθη, τον λυσσαλέο πόλεμο που δέχτηκε. Ορισμένοι θα ήταν σαπούνια σήμερα αν δεν υπήρχε ο Κόκκινος Στρατός -που σήμερα βγάζουν και γλώσσα-, ο οποίος έδωσε τόση δύναμη στους λαούς όταν υπήρχε και πρέπει ο καθένας να σέβεται.

Και όταν μας λέει ο κ. Βαρουφάκης ότι έγινε άδαιο πουκάμισο, θα του το επιτρέψω. Τι προτείνει; Προτείνει στο αστικό Σύνταγμα κάποιες βελτιώσεις, κάποια όμορφα λόγια. Ακούσαμε διατυπώσεις για το πως να γίνει ο καπιταλισμός. Αυτό δεν είναι άδαιο πουκάμισο; Τι είναι; Τι υποκρισία είναι αυτή; Απλά είναι πολιτική

ομολογία ότι είμαστε με αυτό το σύστημα.

Δεν τελειώσαμε. Θα γυρίσουμε, θα επανέλθουμε και μάλιστα νικηφόρα, γιατί ο σοσιαλισμός είναι το μέλλον της ανθρωπότητας. Δεν σταματάει εδώ η ιστορία. Ο αιώνας θα είναι αιώνας των επαναστάσεων και τότε το πρώτο άρθρο του Συντάγματος που θα φτιάξει ο λαός, θα λέει «καταργείται η εκμετάλλευση ανθρώπου από άνθρωπο» και ο καθένας ας αποφασίσει με ποιον πάει και ποιον αφήνει.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Ευχαριστούμε πολύ.

Τον λόγο έχει η κ. Τζάκρη από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΘΕΟΔΩΡΑ ΤΖΑΚΡΗ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, ήδη από το 2013 έχει καταστεί εφικτή η έναρξη της διαδικασίας Αναθεώρησης του ισχύοντος Συντάγματος, μετά την ολοκλήρωση της πενταετίας από την προηγούμενη ανεπιτυχή προσπάθεια, καθώς η Νέα Δημοκρατία δεν κατόρθωσε τότε να δημιουργήσει τις κατάλληλες συναινέσεις. Επικρατεί πλέον γενικευμένη η πεποίθηση ότι η Αναθεώρηση του εκκρεμεί ως ιστορικό ζητούμενο στην πολιτική μας ιστορία εδώ και δύο δεκαετίες για δύο κυρίως λόγους: Πρώτον, διότι η θεσμική μας σχέση με την Ευρωπαϊκή Ένωση επιβάλλει ως ιστορική προσαρμογή τη συνταγματική Αναθεώρηση, εφόσον ουσιαστικά το Σύνταγμα μας έχει συνταχθεί από ένα εθνικό κράτος, το οποίο στη συνέχεια εντάχθηκε σε έναν υπέρτερο ευρωπαϊκό θεσμό που υπέστη μάλιστα και διεύρυνση και εμβάθυνση. Και δεύτερον, διότι τα τελευταία χρόνια η Ελλάδα δοκιμάστηκε από μία έκτακτη οικονομική και δημοσιονομική κρίση, που τάλανισε και ταλανίζει τους πολίτες και δοκίμασε ουσιαστικά τους θεσμούς και άρα ο έλεγχος των θεσμών υπό το πρίσμα της κρίσης που δοκίμασε αποτελεί αναγκαίο πολιτικό πρόταγμα.

Μία δημοκρατία λοιπόν, δικού τύπου βρίσκει την πιο αυθεντική και πραγματική της έκφραση, στην αποτελεσματική προστασία των ατομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων, όπως το δικαίωμα στην εργασία, στην υγεία, στην παιδεία, στην κοινωνική ασφάλιση, στην ισότητα αμοιβής ανεξαρτήτως ηλικίας, στην αξιοπρεπή διαβίωση για όλους, αλλά και στη δημοκρατική λειτουργία των θεσμών και στην προστασία της δημοκρατίας καθ' αυτήν. Γιατί; Επειδή η οικονομική και κοινωνική κρίση κατέληξε σε πολιτικό εξτρεμισμό και γραφικοποίηση της πολιτικής και άρα σε πλήρη απαξίωση της πολιτικής ως δημόσιας λειτουργίας.

Μπροστά λοιπόν, σε αυτήν την κατάσταση ο αναθεωρητικός νομοθέτης του 2019 στην Ελλάδα θα πρέπει να έχει ως κύριο μέλημά του να ανατάξει την αξιοπιστία, το κύρος και την τιμή του πολιτικού συστήματος και αυτή είναι μία υπαρκτής τάξης παρέμβαση για την εύρυθμη λειτουργία των θεσμών. Το πολιτικό σύστημα έχει χάσει την επαφή του με την κοινωνία και αυτό μπορεί να έχει δραματικές συνέπειες για το ίδιο το μέλλον των κοινωνιών.

Ο φυσικός χώρος, επομένως, ανάταξης της τραυματισμένης πολιτικής, του τραυματισμένου δημοσίου χώρου είναι το Σύνταγμα, δηλαδή ο θεμελιώδης νόμος που καθορίζει και οργανώνει την αποτελεσματική και δημοκρατική λειτουργία των θεσμών. Εδώ επομένως υπάγεται και η πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ για την καθιέρωση ενός ανώτατου ορίου συνολικής βουλευτικής θητείας ως αυτοδίκαιου εκλογικού κωλύματος, που θα μπορούσε να παρεμποδίσει σε κάποιο βαθμό τη δημιουργία μιας πολιτικής ελίτ με επαγγελματικά χαρακτηριστικά, κλειστή για τις συνεχνίες και μάλιστα σε μία εποχή που η πολιτική έχει ανάγκη αυτούς που δεν έχουν ανάγκη την πολιτική. Βέβαια, οφείλω να παρατηρήσω ότι η καθιέρωση βουλευτικών θητειών βοηθούν μεν, αλλά δεν αρκούν από μόνες τους. Θα πρέπει να εμπεδωθεί και η εσωκομματική δημοκρατία στα κόμματα.

Προς την ίδια κατεύθυνση κινείται, επίσης, η πρόταση για την κατάργηση της ασυλίας του Βουλευτή για τα αδικήματα που τελούνται επί ευκαιρία και όχι κατά την άσκηση των καθηκόντων του, που τόσο πολύ έχει προκαλέσει την κοινωνία και έδωσε το πρόσχημα στους λαϊκιστές να συκοφαντούν την πολιτική στους δημοκρατικούς πολίτες. Εδώ υπάγεται και η πρότασή μας για την αναθεώρηση του άρθρου 86 του Συντάγματος περί ευθύνης Υπουργών που έδινε την αίσθηση, όχι αδικώς, τις αδικαιολόγητες ποινικές μεταχειρίσεις των Υπουργών, σε σχέση πάντα με τους απλούς πολίτες και συγχρόνως έδινε την αίσθηση ότι έχει δημι-

ουρηθεί ένας προστατευμένος θύλακας διαφθοράς για τους Υπουργούς.

Η πρότασή μας επομένως στο άρθρο 86 καταργεί τη σύντομη αποσβεστική προθεσμία και εισάγει ερμηνευτική διάταξη, σύμφωνα με την οποία στην ειδική ποινική διαδικασία του άρθρου αυτού, υπάγονται τα αδικήματα των Υπουργών που τελούνται κατά την άσκηση των καθηκόντων τους και όχι επ' ευκαιρία αυτών. Δεν μπορώ, βέβαια, να μην παρατηρήσω ότι η πλειοψηφούσα παράταξη της Νέας Δημοκρατίας αρνείται κατηγορηματικά την προσθήκη αυτής της ερμηνευτικής διάταξης του άρθρου 86, χωρίς να υπάρχει κάποιος προφανής δικαιολογητικός λόγος, καθώς αποτελεί συνταγματική αταξία η αποδοχή της ρύθμισης χωρίς την παρούσα ερμηνευτική διάταξη, εφόσον η διάταξη αυτή θα γίνει δεκτική παρερμηνειών.

Όλες οι παραπάνω προτάσεις, κυρίες και κύριοι Βουλευτές, που αφορούν το πολιτικό προσωπικό και την ανάταξη της αξιοπιστίας και του κύρους του πολιτικού συστήματος, θα πρέπει να τις δούμε σε συνδυασμό με τη συνταγματική πρόνοια για τη δημοκρατική ολοκλήρωση του κοινοβουλευτικού και άρα του εκλογικού κύκλου, διότι μόνο τότε εγγυώνται τον απαραίτητο εκσυγχρονισμό του και τον εξορθολογισμό του πολιτικού συστήματος στο σύνολό του.

Η πρόταση του ΣΥΡΙΖΑ για την αναθεώρηση του άρθρου 32 του Συντάγματος για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας, η οποία υπήρξε μέχρι σήμερα ένας εκβιαστικός μηχανισμός πρόωγης προσφυγής στις κάλπες, όπου ψευδεπίγραφα εμφανίζονταν η εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας ως πολιτειακό ζητούμενο, ενώ εν τοις πράγμασι ήταν ένας τρόπος καταστροφής, ένας τρόπος υπονόμευσης της τετραετούς κυβερνητικής θητείας, αποβλέπει αφ' ενός μεν στο να αποφευχθεί η πρόκληση πρόωγων εκλογών για συγκυριακούς λόγους πολιτικής σκοπιμότητας αφ' ετέρου δε στο να διασφαλιστεί η συναινετική εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας.

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, βέβαια, πρέπει να εκλέγεται με γνώση κοινοβουλευτική πλειοψηφία και όχι για την εξυπηρέτηση ιδιοτελών κοιμητικών σκοπιμοτήτων. Η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για την εκλογή του ούτε καν από την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών, αλλά από τη συγκυριακή σχετική πλειοψηφία υποβιβάζει τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας από σύμβολο της ενότητας του κράτους, της κοινωνίας και του πολιτικού συστήματος, σε αρχηγό παράταξης, σε κομματάρχη, εφόσον θα είναι δυνατόν ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας να έχει μονοκομματική προέλευση και μονοκομματική στήριξη.

Προς την ίδια κατεύθυνση, δηλαδή της ολοκλήρωσης του κοινοβουλευτικού και άρα του εκλογικού κύκλου κινούνται οι προτάσεις αναθεώρησης, όπως η πρόταση δυσπιστίας να προτείνεται μόνο όταν έχει εξασφαλιστεί διάδοχη κατάσταση, ώστε να μην υπάρχει διατάραξη στην κοινοβουλευτική λειτουργία και στην πολιτική τάξη, καθώς και η συνταγματική πρόβλεψη για την καθιέρωση αναλογικότερου εκλογικού συστήματος, η οποία αποτελεί πάγιο ιστορικό και διαχρονικό αίτημα του προοδευτικού κόσμου στην Ελλάδα και τη Δύση, αφού εγγυάται την αντιπροσωπευτικότερη πολιτική και εκλογική έκφραση της κοινωνίας και κυρίως, τη δημιουργία πολιτικής κουλτούρας συναίνεσης στα θέματα του εθνικού βίου.

Υπάρχει, επίσης, ένα ακόμα μείζον πολιτικό θέμα, αυτό της συμμετοχής των Ελλήνων του εξωτερικού στις εκλογικές διαδικασίες, δηλαδή της συμμετοχής του απανταχού εκτός των συνόρων της χώρας ευρισκόμενου Έλληνα, του Έλληνα της διασποράς στην εκλογική διαδικασία και την αντιπροσωπευση του στο ελληνικό Κοινοβούλιο με δικούς του Βουλευτές.

Ο ΣΥΡΙΖΑ από την πρώτη κιόλας θητεία άνοιξε το θέμα της συμμετοχής των Ελλήνων του εξωτερικού στις εσωτερικές εκλογές, στο πλαίσιο της παρούσας συνταγματικής Αναθεώρησης, κάτι που ούτε η Νέα Δημοκρατία ούτε το ΚΙΝΑΛ με όλες τις εκδοχές του, έθεσε ποτέ από τη Μεταπολίτευση ως σήμερα και μάλιστα ως προς το δικαίωμα του εκλέγειν και ως προς το δικαίωμα του εκλέγεσθαι.

Δεν μπορώ, επίσης, να μην επισημάνω την ανάγκη αναθεώρησης του άρθρου 44 παράγραφος 2 του Συντάγματος για τον θεσμό του δημοψηφίσματος και τις λαϊκές νομοθετικές πρωτο-

βουλίες, επειδή κινούνται αμφότερα προς την κατεύθυνση της ενδυνάμωσης και της ενίσχυσης της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας και της συμπλήρωσης των αντιπροσωπευτικών θεσμών για την καλύτερη λειτουργία της δημοκρατίας.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Κυρίες και κύριοι, επειδή παρακολουθώ από το πρωί πώς εξελίσσεται η παρούσα συζήτηση, όπου η Νέα Δημοκρατία μάς κατηγορεί για ατομία και για καταστροφή, κατασπατάληση της παρούσας ευκαιρίας, δεν μπορώ να μην παρατηρήσω τον μαξιμαλισμό και την προχειρότητα με την οποία αντιμετώπισε η Νέα Δημοκρατία την αναθεωρητική διαδικασία και τη νεοφιλελεύθερη κατεύθυνση προς την οποία πρότεινε να οδηγηθεί το Σύνταγμά μας με την πρότασή της για τη συμπερίληψη προτάσεων λογιστικού περιεχομένου στον θεμελιώδη νόμο της πολιτείας και την αρχική της προσέγγιση να τορπιλίζει όλη τη διαδικασία της συνταγματικής Αναθεώρησης αν ο ΣΥΡΙΖΑ δεν ψηφίσει την αναθεώρηση του άρθρου 16 για την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων, από την οποία στη συνέχεια υπαναχώρησε, πάλι για λόγους κομματικής σκοπιμότητας, κάτι που αποδεικνύει ότι η Συμπόλιτευση παραγνώνει τη σπουδαιότητα της ιστορικής συγκυρίας που διανύουμε και καταλήγει σε έκδηλη πολιτική αμηχανία και έλλειψη ουσιαστικών προτάσεων και θέσεων ως προς τον θεμελιώδη χάρτη της χώρας και μάλιστα, στην πιο ιστορική καμπή των τελευταίων δεκαετιών.

Δεν είναι άλλωστε η πρώτη φορά. Όπως ήδη είπα, η Νέα Δημοκρατία ανάλωσε, ξόδεψε την προηγούμενη αναθεωρητική διαδικασία του 2018 με άσκοπες οικονομικές ρυθμίσεις που δεν είχαν κανένα αντίκτυπο, καμμία ωφέλεια ούτε στο πολιτικό σύστημα ούτε στην κοινωνία.

Θέλω όμως, να κλείσω με μία παρατήρηση νομοτεχνική, που έχει όμως ταυτόχρονα και δικαιοπολιτικό χαρακτήρα. Η προβλεπόμενη από το Σύνταγμά μας διαδικασία ολοκλήρωσης της συνταγματικής Αναθεώρησης σε δύο στάδια έχει ερμηνευτικά μία και μόνο και νομική και πολιτική λογική: να επιβεβαιωθεί αυθεντικά και δεσμευτικά από δύο Βούλες η ιστορικά διαμορφωμένη αναθεωρητική βούληση για τροποποίηση των αναθεωρητέων διατάξεων με συγκεκριμένο ρυθμιστικό περιεχόμενο.

Αν δεν είναι συγκεκριμένο το ρυθμιστικό περιεχόμενο και η αναθεωρητική διαδικασία αφορά μόνο αριθμούς και τίτλους άρθρων του Συντάγματος, είναι πρόδηλο το ενδεχόμενο η προτεινόμενη Βουλή να αποφασίζει προς τη μία κατεύθυνση και η αναθεωρητική Βουλή προς την άλλη.

Αυτό, όμως, είναι ένα νομικό absurdum, ένα νομικό παράλογο, που δεν είναι συνταγματικά ανεκτό, καθώς εκθέτει τον πολιτικό κόσμο και την ίδια την αναθεωρητική διαδικασία, αφού για το ίδιο μείζον συνταγματικό ζήτημα, το οποίο μάλιστα τέθηκε και στην κρίση των πολιτών στις εκλογές που μεσολάβησαν μεταξύ των δύο Βουλών, εμφανίζονται να προτείνονται δύο διαμετρικά αντίθετες ρυθμίσεις.

Επομένως, κυρίες και κύριοι Βουλευτές -και με αυτό θα κλείσω- η ψηφοφορία που θα διεξαχθεί την επόμενη Δευτέρα δεν αφορά προφανώς μόνο τους ενάριθμους τίτλους των προτεινόμενων προς αναθεώρηση διατάξεων, αλλά αφορά κυρίως το ρυθμιστικό τους περιεχόμενο και την κανονιστική τους κατεύθυνση. Άλλως, οδηγούμαστε στο παράλογο η προτεινόμενη Βουλή να προτείνει -χρησιμοποιώ ένα παράδειγμα που χρησιμοποίησε ο κ. Λοβέρδος- την παράγραφο 2 προς αναθεώρηση του άρθρου 16, για την ανάπτυξη δηλαδή της θρησκευτικής συνείδησης μέσω της παιδείας, και η Αναθεωρητική Βουλή να αποφασίζει την αναθεώρηση της παραγράφου 5 του άρθρου 16. Αν αυτό δεν είναι νομικός παραλογισμός, τι άλλο θα μπορούσε να είναι;

Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Κι εμείς ευχαριστούμε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι τη συνεδριάσή μας παρακολουθούν από τα άνω δυτικά θεωρεία, αφού προηγουμένως ξαναγήθηκαν στην έκθεση της αίθουσας «ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ» και ενημερώθηκαν για την ιστορία του κτηρίου και τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργ-

γίας της Βουλής, τριάντα δύο μαθητές και μαθήτριες και δύο συνοδοί καθηγητές από το 1^ο Γενικό Λύκειο Κιλκίς (δεύτερο τμήμα).

Η Βουλή σας καλωσορίζει.

(Χειροκροτήματα απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής)

Τον λόγο έχει η κ. Θεανώ Φωτίου από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΘΕΑΝΩ ΦΩΤΙΟΥ: Κυρίες και κύριοι, Βουλευτές, είπαμε από το πρωί ότι η Αναθεώρηση του Συντάγματος δεν προκύπτει εν κενώ, αλλά σε συγκεκριμένη ιστορική συγκυρία και οφείλει προφανώς να ανταποκριθεί στα ιστορικά επίδικα, πόσω μάλλον όταν η παρούσα, η οποία σχεδιάστηκε με νωπή την εμπειρία της κατάρρευσης του πολιτικού και οικονομικού συστήματος των προηγούμενων χρόνων, οδήγησε τον μεν ελληνικό λαό στη σκληρή ειοπτεία των μνημονίων και τη φτωχοποίηση, το δε πολιτικό σύστημα στην απαξίωση.

Άρα για μας, για τον ΣΥΡΙΖΑ, έχει δύο στοχεύσεις: Την εμβάθυνση της δημοκρατίας και την ανάσχεση του νεοφιλελευθερισμού.

Η πρώτη ανάγκη προκύπτει μετά από μία δεκαετία κρίσης όπου απαξιώθηκε το πολιτικό σύστημα και οι πολίτες έχασαν τελείως την εμπιστοσύνη τους σ' αυτό. Η σχέση αυτή είχε βέβαια ήδη κλονιστεί από τις χρόνιες παθολογίες του πελατειακού κράτους, του δικομματισμού, της πολιτικής οικογενειοκρατίας και της αναπαραγωγής σχέσεων διαπλοκής στην κορυφή.

Είναι πλέον ιδιαίτερα ώριμη στη συνείδηση του ελληνικού λαού η ανάγκη να κατοχυρωθεί η κοινωνία έναντι φαινομένων που μας στοιχειώνουν για δεκαετίες, ορισμένα μάλιστα από τη γέννηση του νεότερου ελληνικού κράτους. Μιλώ για την οικογενειοκρατία, τα γνωστά πολιτικά τζάκια, τις πελατειακές σχέσεις, την ανισότιμη αντιμετώπιση των Υπουργών έναντι του νόμου που κατοχυρώνει το άρθρο 86.

Κάθε γενιά πολιτών διδάσκεται ότι πρέπει να έχει τις πλάτες πολιτικού προσώπου, προκειμένου να έχει μία τύχη στην οποιαδήποτε σχέση του με το κράτος, αλλά και ακόμη και με τον ιδιωτικό τομέα, που έχει σχέση με το κράτος. Η πελατειακή σχέση Βουλευτή-πολίτη δομείται μέσω του ρουσφετιού, το πολιτικό προσωπικό διαμεσολαβεί τα συμφέροντα του πολίτη στην εξουσία με αντίτιμο την πολιτική του αναπαραγωγή και επιβίωση και η πολιτική εξουσία από τη μεριά της αθώνει τον εαυτό της για τα αδικήματα που διαπράττει κατά την άσκηση των καθηκόντων της.

Αυτός είναι ο φαύλος κύκλος του άρθρου 86 του Συντάγματος που σήμερα εδραιώνει στην πεποίθηση των πολιτών ότι οι πολιτικοί αθώνουν τον εαυτό τους για ατιμωτικά εγκλήματα. Γι' αυτόν τον λόγο η Αναθεώρηση του είναι επιβεβλημένη και έχει εμβληματικό χαρακτήρα.

Όμως, εφόσον η σημερινή πλειοψηφία αρνείται να ψηφίσει την ερμηνευτική δήλωση του ΣΥΡΙΖΑ στο άρθρο 86, ώστε να μην παραγράφονται πιθανά εγκλήματα Υπουργών, υπονομεύει τον κεντρικό στόχο της Αναθεώρησης. Χάνεται, λοιπόν, μία μεγάλη ευκαιρία στην Αναθεώρηση του Συντάγματος. Οι πολίτες θα παραμείνουν με τη δυσπιστία τους και ό,τι αυτό σημαίνει και συνεπάγεται.

Ως προς τη δεύτερη ανάγκη, την ανάσχεση του νεοφιλελευθερισμού: Επαναλαμβάνεται συχνά σε αυτή την Αίθουσα ότι η συνταγματική Αναθεώρηση είναι ευκαιρία για συνεννόηση και συναινέσεις. Αυτό δεν σημαίνει συγκάλυψη αντίπαλων κοινωνικών συμφερόντων, γιατί οι προτάσεις για την Αναθεώρηση δεν είναι πολιτικά ουδέτερες.

Είναι πράγματι αβυσσαλέες οι διαφορές μας στο θέμα των ανισοτήτων. Όταν ο Πρωθυπουργός λέει ότι οι ανισότητες είναι στη φύση του ανθρώπου, αρνείται ότι το κράτος οφείλει να παρεμβαίνει για την άρση τους τόσο σε επίπεδο κοινωνικών όσο και ατομικών δικαιωμάτων.

Για παράδειγμα, η κατάργηση κάθε διάκρισης λόγω φύλου, φυλής, θρησκευτικών πεποιθήσεων και γενετήσιου προσανατολισμού περιλαμβάνεται σε όλες τις διεθνείς συμβάσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και στο άρθρο 21 του Χάρτη των Βασικών Δικαιωμάτων του Ευρωπαϊκού Πολίτη. Δεν είναι δυνατόν υπό το κράτος ακροδεξιών, αναχρονιστικών απόψεων μιας μερίδας του κόμματος της Νέας Δημοκρατίας αυτά τα δικαιώματα να μην κατοχυρώνονται συνταγματικά στην Ελλάδα του 21^{ου} αιώνα. Χάνε-

ται μία τεράστια ευκαιρία αυτήν τη στιγμή σε αυτήν τη συνταγματική Αναθεώρηση και δεν ξέρω πότε θα ξαναεμφανιστεί.

Στα θέματα αυτά βλέπουμε τις προτάσεις της Νέας Δημοκρατίας να απηχούν ουσιαστικά το ιδιότυπο πάντρεμα του νεοφιλελευθερισμού με την ακροδεξιά και να αποτελούν οπισθοδρομηση, ακόμη και στα όσα είχαν συμπεριληφθεί από την ίδια τη Νέα Δημοκρατία στην Αναθεώρηση του 2014.

Στο ίδιο πνεύμα κινείται και η πεισματική άρνηση της Νέας Δημοκρατίας να κατοχυρωθούν τα δικαιώματα των πολιτών ως προς ένα αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης με το σύνολο υπηρεσιών και παροχών γι' αυτό. Μας ρώτησε και το Κομμουνιστικό Κόμμα πριν αν είναι το πρόβλημά μας, ας πούμε, ένα επίδομα και σε τι ύψος. Δεν είναι το πρόβλημά μας, λοιπόν, ένα επίδομα και το ύψος αυτού. Είναι το σύνολο των κοινωνικών παροχών και το σύνολο των κοινωνικών υπηρεσιών: υγεία, δωρεάν παιδιά, ενέργεια κ.ο.κ..

Επομένως αυτή είναι η διαφορά μας με τη Νέα Δημοκρατία που θέλει να επιβάλει το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα. Εμάς η διαφορά μας είναι στην πρόσβαση στην υγεία, στα βασικά κοινωνικά αγαθά, όπως το νερό και η ενέργεια, στην εργασία και στην κοινωνική ασφάλιση.

Όλες αυτές τις προτάσεις τις καταψήφισαν η Νέα Δημοκρατία και το Κίνημα Αλλαγής. Είναι στο άρθρο 21. Χάνεται μία τεράστια ευκαιρία με αυτό το θέμα και βρισκόμαστε πολύ πίσω πια από ό,τι όλα τα κράτη στην Ευρώπη έχουν ήδη συζητήσει.

Υπάρχουν, όμως, και άρθρα για τα οποία είμαστε υπερήφανοι που δεν αναθεωρήσαμε και τα θεωρούμε μεγάλη μας επιτυχία, όπως το άρθρο 16 το οποίο ορίζει ότι η ανώτατη εκπαίδευση είναι αποκλειστικά δημόσια. Βλέπουμε όλον αυτόν τον καιρό πόσο σημαντική είναι για τη Νέα Δημοκρατία, αλλά και για το ΚΙΝΑΛ η αναθεώρηση του άρθρου 16.

Στην Ελλάδα διαχρονικά ο ελληνικός λαός επένδυσε στη μόρφωση των παιδιών του, γι' αυτό άλλωστε έχουμε τόσα ποσοστά άξιων αποφοίτων πανεπιστημίου προς όφελος της κοινωνικής πλειοψηφίας.

Η Νέα Δημοκρατία επιχείρησε με όλες της τις δυνάμεις να προωθήσει τα ιδιωτικά πανεπιστήμια, κάτι που ενδιαφέρει σφόδρα τα μεγάλα επιχειρηματικά συμφέροντα στον χώρο της παιδείας.

Ο εισηγητής της Νέας Δημοκρατίας σήμερα το πρωί επέμεινε εξαιρετικά για τα διαφυγόντα κέρδη από την απουσία ιδιωτικών πανεπιστημίων, ένα θέμα το οποίο μας ανέπτυξαν όλοι, μα όλοι οι ομιλητές της Νέας Δημοκρατίας.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας της κυρίας Βουλευτού)

Πείτε μας γιατί θέλετε τελικά τα ιδιωτικά πανεπιστήμια. Για να μορφώνονται τα παιδιά ή για να έρχονται χρήματα; Για τα χρήματα προφανώς, γιατί την ανώτατη εκπαίδευση τη βλέπετε ως μία μεγάλη κερδοφόρα αγορά προϊόντων εκπαίδευσης. Άλλωστε, γι' αυτό και ο κ. Μητσοτάκης ονομάζει τους φοιτητές -τους ονόμαζε, τώρα το έχει προσέξει- «πελάτες».

Λέτε τόσο καιρό στον ελληνικό λαό ότι θέλετε τα ιδιωτικά πανεπιστήμια για να μη φεύγουν τα παιδιά μας και το συνάλλαγμα στο εξωτερικό. Ψεύδεστε, γιατί καταργείτε τριάντα επτά πανεπιστημιακά τμήματα, τη Νομική Σχολή της Πάτρας, θέλετε να βάλτε φραγμό στην είσοδο των παιδιών με το δέκα στα ανώτατα ιδρύματα, δηλαδή να μειώσετε τον αριθμό των παιδιών που μπαίνουν στα δημόσια πανεπιστήμια.

Τα πράγματα είναι απλά. Αφού δεν καταφέρατε την ίδρυση ιδιωτικών πανεπιστημίων μέσω της αναθεώρησης του άρθρου 16, προωθείτε το σχέδιο «λιγότερα παιδιά στα δημόσια πανεπιστήμια, περισσότεροι πελάτες για τα ιδιωτικά κολέγια», των οποίων τα πτυχία εξισώνετε με τα πανεπιστημιακά. Στην πραγματικότητα κάνετε ένα bypass του άρθρου 16, δηλαδή παρακάμπετε τη συνταγματική επιταγή.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η συνταγματική Αναθεώρηση συνδέεται ευθέως με την πορεία της ελληνικής κοινωνίας για τις επόμενες δεκαετίες. Το ξέρουμε όλοι αυτό. Από αυτή θα κριθεί το αν θα δώσουμε μια ώθηση στην κοινωνία, με δημοκρατία, ισότητα και αλληλεγγύη, το τρίπτυχο που έχουμε εμείς ως αξίωμα στο κόμμα μας ή θα συναινέσουμε στη στασιμότητα, ακόμη και

στην οπισθοδρόμηση από τα δημοκρατικά κεκτημένα της μεγάλης πλειοψηφίας του ελληνικού λαού προς όφελος των λίγων και ισχυρών. Η Βουλή πιστεύω ότι δεν νομιμοποιείται να χάσει αυτή την ευκαιρία.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Ευχαριστούμε πολύ την κ. Φωτίου.

Τον λόγο έχει ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Κωνσταντίνος Τασούλας.

Κύριε Πρόεδρε, πόσα λεπτά θέλετε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΑΣΟΥΛΑΣ (Πρόεδρος της Βουλής): Επτά λεπτά.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε, έχετε τον λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΑΣΟΥΛΑΣ (Πρόεδρος της Βουλής): Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, παρά τις αιτιάσεις, παρά τις επιφυλάξεις, παρά τις δυσοίονες επισημάνσεις ή τις επικρίσεις, επιτελούμε ένα σημαντικό και σπάνιο κοινοβουλευτικό και νομοθετικό γεγονός, που είναι η συνταγματική Αναθεώρηση, η οποία εδώ και σαράντα πέντε χρόνια, από την εγκαθίδρυση του Συντάγματος του 1975, πραγματοποιείται ουσιαστικά για τρίτη φορά, δεδομένου του γλίσχρου περιεχομένου της Αναθεωρήσεως του 2008. Έχουμε συνεπώς την τρίτη ουσιαστική συνταγματική Αναθεώρηση μετά εκείνης του 1985 και του 2001.

Πρέπει να αναλογιστούμε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ότι η συνταγματική ιστορία του τόπου μας δικαιούται να θεωρείται προνομιακή. Ο ελληνικός κόσμος είναι συνδεδεμένος με εκσυγχρονιστικά Συντάγματα. Ήδη από την εποχή των προεορτίων της Ελληνικής Επανάστασεως, το Σύνταγμα του Ρήγα, το Σύνταγμα του 1797, με τα εκατόν είκοσι τέσσερα άρθρα του ήταν ένα μοντέρνο Σύνταγμα, το οποίο προέβλεπε ένα ενιαίο κράτος, για να λύσουμε αυτή την παρανόηση. Δεν προέβλεπε ομοσπονδιακό κράτος, προέβλεπε ενιαίο κράτος και είχε ενσωματώσει στο περιεχόμενό του όλα τα αξιώματα και όλες τις ελπίδες του Διαφωτισμού της εποχής εκείνης.

Ήταν ένα φιλελεύθερο Σύνταγμα και προσέξετε μια διατύπωση. Αποκαλούσε τον λαό όχι «κυρίαρχο», όπως τον αποκαλούν τα σύγχρονα Συντάγματα, αλλά «αυτοκράτορα» λαό, κύριε Σκανδαλίδη. Ο λαός ήταν «ο αυτοκράτωρ λαός» σύμφωνα με το Σύνταγμα του Ρήγα, το οποίο ήθελε να υποδηλώσει την ισχύ του αντιπροσωπευτικού συστήματος, αλλά και την ευθύνη εκείνου ο οποίος επιλέγει τους αντιπροσώπους του.

Εν συνεχεία, είχαμε τα Συντάγματα του 19^{ου} αιώνας. Οφείλουμε να παραδεχθούμε ότι το δοτό Σύνταγμα, που καθιέρωσε τη Συνταγματική Μοναρχία του 1844, για την εποχή του -και όχι για την εποχή μας, διότι πρέπει να τα κρίνουμε με βάση την εποχή τους- ήταν ένα προχωρημένο Σύνταγμα, παρά τον συντηρητικό του χαρακτήρα, διότι πρόλαβε κατά τέσσερα χρόνια τη «συνταγματική θεομηνία», όπως την αποκάλεσε ο Μέτερνιχ το 1848, που συνέβη στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, με ένα γενικό ξεσηκωμό, ο οποίος προκάλεσε μεγάλες υποχωρήσεις της μοναρχίας και μεγάλες ανατάσεις του δικαιώματος του λαού να αυτοκαθορίζεται.

Η Ελλάδα προηγήθηκε τέσσερα χρόνια της συνταγματικής ή φιλελεύθερης «θεομηνίας», κατά τον ορισμό του Μέτερνιχ, που σάρωσε τις ευρωπαϊκές μοναρχίες σε Γαλλία, Ιταλία, Αυστρία, το 1848. Αυτό είναι κάτι το οποίο πιστώνεται η συνταγματική παράδοση της χώρας μας και η συνταγματική παράδοση της χώρας μας έχει σχέση με το σήμερα, γιατί πατάμε πάνω σε αυτήν. Δεν βαδίζουμε εκ του μηδενός.

Ο επόμενος αιώνας, ο 20^{ος} αιώνας ήταν ο αιώνας ο οποίος δοκίμασε τα Συντάγματά του και τα δοκίμασε, γιατί αντίκρισαν διάφορες κρίσεις. Είναι ο αιώνας που είχαμε τις δύο δικτατορίες και είχαμε πάρα πολλές πολιτικές κρίσεις. Απεδείχθη από αυτές τις κρίσεις ότι τα Συντάγματα επιβιώνουν μεν, αλλά ασφυκτιούν, όταν αντιμετωπίζουν διχασμούς και βαρύτατες πολιτικές κρίσεις. Γιατί τα Συντάγματα, για να αναπνεύσουν, χρειάζονται όχι μόνο τα κείμενα τους, αλλά χρειάζονται και ένα πνεύμα το οποίο συνάδει με τη συναίρεση και την ελάχιστη παραδοχή των κανόνων του παιχνιδιού από το σύνολο των πολιτικών εμπλεκομένων.

Ο 19^{ος} αιώνας, ξέχασα να πω, ήταν η εποχή όπου τα Συντά-

ματα προηγούντο της κοινωνικής πραγματικότητας. Όπως πολύ σωστά αναφέρει ο καθηγητής Νικόλαος Αλιβιζάτος, ήταν η εποχή όπου εις το συνταγματικό κείμενο έβλεπε κανείς τη νεωτερικότητα σε μία κοινωνία που ήταν ακόμη προνεωτερική.

Ο 21^{ος} αιώνας εις τον οποίο ζούμε και το Σύνταγμα του οποίου ετοιμάζουμε, είναι ο αιώνας με τα πολλά ερωτηματικά. Χρέος μας είναι, παρά τις διαφωνίες μας και τις επιφυλάξεις μας και τις κριτικές μας προς τη μια ή την άλλη κατεύθυνση, να προετοιμάσουμε ένα Σύνταγμα προσαρμοσμένο κατά το δυνατόν στις τεράστιες ανάγκες και στην τεράστια ρευστότητα του 21^{ου} αιώνα και βεβαίως γι' αυτό θα κριθούμε αργότερα.

Η συνταγματική Αναθεώρηση, ενώπιον της οποίας καλούμαστε να αποφασίσουμε σύντομα, είναι μια Αναθεώρηση η οποία δεν εκπληροί τις φιλοδοξίες για τις οποίες ξεκίνησε. Όπως και να το δει κανείς, είτε με τα μάτια της προηγούμενης πλειοψηφίας είτε με τα μάτια της προηγούμενης μειοψηφίας, οι ποσοτικές και ποιοτικές φιλοδοξίες της Αναθεωρήσεως δεν εκπληρώνονται.

Ωστόσο, παρά ταύτα, η συνταγματική Αναθεώρηση περιέχει διατάξεις οι οποίες έχουν ενδιαφέρον, διατάξεις οι οποίες ήταν ζητούμενο να αλλάξουν, όπως η περιστολή των δικαστικών προνομίων του πολιτικού προσωπικού, η πολιτική σταθερότητα διά της αποσείσεως της περίπτωσης εκλογών για μη εκλογή Προέδρου Δημοκρατίας, που τώρα αυτό λύνεται, όπως η ενίσχυση του κοινωνικού κράτους με την αλλαγή που γίνεται στο άρθρο 21 και την πρόβλεψη για το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, όπως η διευκόλυνση της ψήφου των ευρισκομένων στο εξωτερικό Ελλήνων και άλλες διατάξεις, οι οποίες όχι σωρηδόν, αλλά επιλεκτικά προωθούνται προς αναθεώρηση και ό,τι προκύψει θετικό θα είναι από τη συζήτηση που κάνουμε.

Οφείλω να πω, ως γενικός εισηγητής της αξιωματικής αντιπολίτευσης της προτεινόμενης Βουλής, ότι η φιλοδοξία που είχε η Νέα Δημοκρατία για αλλαγή πενήντα επτά άρθρων τα οποία είχαν τριπλό στόχο, δηλαδή την εγκαθίδρυση συνθηκών οικονομικής ανάπτυξης, τη διευκόλυνση της πολιτικής κανονικότητας και την εγκαθίδρυση δεδομένων κοινωνικής αλληλεγγύης, δεν επετεύχθη στην έκταση που φιλοδοξούσαμε, γιατί όντως η προηγούμενη Πλειοψηφία αποποιήθηκε αυτή την ευκαιρία. Ωστόσο, έστω και αυτός ο μικρός αριθμός άρθρων είναι ικανός, με την κατάλληλη νομοθετική και κυβερνητική εφαρμογή εν συνεχεία, να αποφέρει καρπούς. Να μην είμαστε συνεχώς μίζεροι και να λέμε ότι δεν είχε νόημα να γίνει αυτή η Αναθεώρηση και ότι θα ήταν προτιμότερο να την ακυρώσουμε και να ξεκινήσουμε πάλι από το μηδέν.

Στην πραγματικότητα, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αυτό που έχουμε στα χέρια μας σήμερα είναι πραγματικό και σίγουρο και είναι στο χέρι μας ενδεχομένως να το επαυξήσουμε, ενώ αυτό που θα ξεκινούσαμε από το μηδέν δεν ξέραμε πως θα κατέληγε, όχι στην παρούσα Βουλή, αν την είχαμε μετατρέψει σε προτεινόμενη, αλλά στην επόμενη Βουλή, την Αναθεωρητική, που θα προέκυπτε μετά από τέσσερα χρόνια.

Η φιλοδοξία να είχαμε μία ριζική και μαζική συνταγματική Αναθεώρηση χάθηκε. Οι ευθύνες αυτής της απώλειας είναι συγκεκριμένες. Δεν αποποιούμαι την ιδιότητά μου, ως εισηγητού της προηγούμενης Μειοψηφίας, για να καταλογίσω αυτές τις ευθύνες στην προηγούμενη πλειοψηφία του ΣΥΡΙΖΑ.

Ωστόσο, έγινε μία εξαιρετική δουλειά οφείλω να πω στην Επιτροπή Αναθεωρήσεως, η οποία εισηγείται σε εμάς αυτές τις αλλαγές που μπορούν να διανθιστούν και με άλλες συγκλίσεις δύσκολες, σπάνιες, αλλά που μπορούν να συμβούν μέσα σε αυτό το πενήντημο των συζητήσεων. Οπότε, είμαι βέβαιος ότι θα συνεχίσουμε μία θετική συνταγματική παράδοση, με αυτές τις οκτώ ή εννέα αλλαγές που θα γίνουν και οι οποίες σωστά εφαρμόζομενες εν συνεχεία μπορούν να οδηγήσουν σε μία βελτίωση της ζωής των Ελλήνων, σε μία επίτευξη καλύτερης κυβερνητικής σταθερότητας και σε μία ενίσχυση της πολιτικής αλληλεγγύης της πολιτείας έναντι των οικονομικά αδυνάμων.

«Έχει άτοπα πολλά βεβαίως και δυστυχώς η Αποικία». «Όμως υπάρχει τι το ανθρώπινο χωρίς ατέλεια; Και τέλος πάντων, να, τραβούμε εμπρός». Αυτό κάνουμε σήμερα εδώ. Αξίζει να τραβήξουμε εμπρός. Προφανώς, θα μπορούσαν να πράγματα να είναι καλύτερα, αλλά είμαι βέβαιος ότι και αυτές οι αλλαγές που η πα-

ρούσα Βουλή θα επιφέρει, θα βελτιώσουν το συνταγματικό κείμενο και θα συνεισφέρουν, ώστε το Σύνταγμα του 2019 να βοηθήσει τη χώρα να προχωρήσει εμπρός.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Και εμείς ευχαριστούμε τον Πρόεδρο της Βουλής.

Τον λόγο έχει ο κ. Κεγκερόγλου από το Κίνημα Αλλαγής και στη συνέχεια ο κ. Κούβελας από τη Νέα Δημοκρατία.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΕΓΚΕΡΟΓΛΟΥ: Μετά τη σπουδαία αναδρομή του Προέδρου της Βουλής στην ιστορία του Συντάγματος ουσιαστικά και των αναθεωρήσεών του βεβαιώνεται ότι ποτέ δεν έλειπαν οι ιδέες, αλλά και οι γραφές, οι συνταγματικές γραφές. Εκεί που πάσχαμε πάντα ήταν η πράξη.

Γι' αυτό, λοιπόν, πρέπει να δούμε με τα πραγματικά δεδομένα σήμερα τη διαδικασία Αναθεώρησης του Συντάγματος, ενός Συντάγματος του '75 που φαίνεται να έχει επιτελέσει σημαντικό ρόλο, αλλά και σε πολλά σημεία να έχει φτάσει στα όριά του. Και ενώ συμφωνούν όλες οι πολιτικές δυνάμεις σε αυτό, δεύτερες σκέψεις, σκοπιμότητες και στις δύο φάσεις της συνταγματικής Αναθεώρησης από κυβέρνηση σε αντιπολίτευση με εναλλασσόμενους ρόλους ΣΥΡΙΖΑ και Νέας Δημοκρατίας δεν άφησαν να εξελιχθούν τα πράγματα.

Η στόχευση για ένα απλούστερο και λειτουργικότερο Σύνταγμα, που θα βασίζεται στις αρχές της ελευθερίας και θα ενισχύει το κράτος δικαίου και κυρίως η αναγκαιότητα για προσαρμογή στις σύγχρονες εξελίξεις με έμφαση στην αντιμετώπιση της περιβαλλοντικής και κλιματικής κρίσης, αλλά και στην ανάγκη για συγχρονισμό με την τέταρτη βιομηχανική επανάσταση, μάλλον δεν επιτυγχάνεται με την τρέχουσα Αναθεώρηση.

Έτσι, μετά την Αναθεώρηση του 2001 και τη «φούσκα» του 2007, όταν Νέα Δημοκρατία και Συνασπισμός έκαψαν την Αναθεώρηση μόνο με την αλλαγή και την κατάργηση του ασυμβίβαστου των Βουλευτών, θα ελπίσουμε σε μία νέα ουσιαστική Αναθεώρηση στο τέλος της ερχόμενης δεκαετίας.

Η αφετηρία της αναθεωρητικής διαδικασίας όφειλε να λάβει υπόψη της ότι το Σύνταγμα δεν ρυθμίζει μόνον τη συγκρότηση και την άσκηση της κρατικής εξουσίας, αλλά πολύ περισσότερο, τη σχέση του κράτους με την κοινωνία, τη σχέση του κράτους με την οικονομία, τη σχέση του ελληνικού κράτους με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη διεθνή κοινότητα.

Υπό την έννοια αυτή το Σύνταγμα μετά την αναθεωρητική διαδικασία θα έπρεπε να αποτυπώνει νέες λειτουργικές πολιτειακές ισορροπίες, να διασφαλίζει την πλήρη διάκριση των εξουσιών, να αποτυπώνει με σαφήνεια ότι η Ελλάδα είναι ένα σύγχρονο ευρωπαϊκό κράτος παρέχοντας τις αναγκαίες εγγυήσεις για τους απολύτως διακριτούς ρόλους Κράτους-Εκκλησίας, να καταργεί ξεπερασμένα ή και υποτιθέμενα προνόμια των πολιτικών, να καταργεί διατάξεις που δεν ανταποκρίνονται στη σημερινή πραγματικότητα, να θεμελιώνει και να προστατεύει το δικαίωμα στα κοινά αγαθά και να διασφαλίζει και να προωθεί τις αρχές της ανοιχτής κοινωνίας, να «απογραφειοκρατικοποιεί» τη διοίκηση και τη δικαιοσύνη, να αντιμετωπίζει ζητήματα που θέτει η ψηφιοποίηση της κοινωνίας και της οικονομίας, καθώς και τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του πολίτη στην ψηφιακή εποχή, να αναβαθμίζει τη λειτουργία των ανεξάρτητων αρχών, τις εγγυήσεις για την επίτευξη συναινέσεων και να ενισχύει την πολιτική σταθερότητα, αλλά χωρίς εκπώσεις στη δημοκρατία.

Ιδίως στο ζήτημα αυτό θα πρέπει να επισημανθεί η αρνητική επίπτωση τόσο της πρότασης της Πλειοψηφίας για εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας με απλή πλειοψηφία των εκατόν πενήντα ενός ή ακόμη και κάτω από εκατόν πενήντα, με σχετική πλειοψηφία, αλλά και της αντίστοιχης κατεύθυνσης ρύθμισης για την επιλογή των μελών των ανεξάρτητων αρχών με μειωμένες πλειοψηφίες από ό,τι προβλέπεται σήμερα.

Η Κοινοβουλευτική Ομάδα του Κινήματος Αλλαγής λειτούργησε εποικοδομητικά και κατέθεσε τεκμηριωμένες προτάσεις που ανταποκρίνονται στις παραπάνω αρχές και επιχειρούν να συμβάλλουν δημιουργικά στην αναθεωρητική διαδικασία.

Συγκεκριμένα, προτείνουμε -και θα συμπεριληφθεί- ότι η αναφορά στην επικρατούσα θρησκεία, αυτό είναι ερμηνευτική δή-

λωση, δεν θέτει σε αμφιβολία τον διακριτό ρόλο Κράτους και Εκκλησίας και δεν αντιτίθεται στο άρθρο 13, που προβλέπει και κατοχυρώνει τη θρησκευτική ελευθερία. Προτείνεται βεβαίως η παράλειψη της παραγράφου 3.

Προτείνουμε -και συμφωνούν όλες οι πολιτικές δυνάμεις και έρχεται να συνταγματοποιήσει μία διαδικασία που ξεκίνησε το 2012, με αφορμή την κρίση- να ενταχθεί η διάταξη που αφορά το αξιοπρεπές επίπεδο διαβίωσης για όλους τους πολίτες, καθώς και την ελεύθερη και ακώλυτη πρόσβαση όλων στα κοινωνικά αγαθά.

Στο άρθρο 25 προτείνεται η πολιτεία να λαμβάνει δράσεις για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και τη δίκαιη κατανομή του παραγόμενου πλούτου στο σύγχρονο περιβάλλον της τεχνολογικής εξέλιξης και των εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης. Δυστυχώς, αυτές τις σπουδαίες φράσεις μέσα σε λίγες λέξεις δεν έγιναν αποδεκτές και αυτό είναι μία σημαντική υστέρηση.

Προτείνουμε στο άρθρο 32 μία διαφορετική διαδικασία για την εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας που κατοχυρώνει την πολιτική σταθερότητα, αλλά δεν κάνει εκπώσεις στη δημοκρατία. Δυστυχώς, δεν έγιναν αποδεκτές.

Στο άρθρο 38 προτείνουμε διαδικασία που έχει να κάνει με την αναπλήρωση του Πρωθυπουργού. Και αυτή δεν έγινε δεκτή.

Στο άρθρο 54 προτείνεται η προσθήκη μιας παραγράφου ώστε η άσκηση του εκλογικού δικαιώματος για τους εκλογείς που βρίσκονται έξω από την επικράτεια και ιδίως με γνώμονα τους δρισμούς που διατηρούν με τη χώρα νόμος θα ορίσει τις περαιτέρω διαδικασίες. Κοιτάξτε, εδώ υπάρχει μία μεγάλη αντίφαση και ακόμα με τον αριθμό των εκατόν ογδόντα που χρειάζονται για την αναθεώρηση αυτού του άρθρου, μιας και εκατόν πενήντα νομίζω πήρε στην πρώτη φάση της Αναθεώρησης, και τις διακόσιες ψήφους που χρειάζονται για το νόμο αυτόν κάθεαυτών.

Εδώ, λοιπόν, μπήκαν ζητήματα, κατά την άποψή μου, που θα δημιουργήσουν τεράστια προβλήματα στο μέλλον. Δεν μπορεί το αναφαίρετο συνταγματικό δικαίωμα της ψήφου να μπαίνει υπό περιορισμό με διάφορους τρόπους και διάφορα κωλύματα. Αυτό νομίζω θα το δούμε και στο νόμο, αλλά δυστυχώς δεν υπάρχει σε αυτό μία συνθετική και συναινετική διαδικασία που θα ωθεί μπροστά. Δυστυχώς, οδηγεί προς τα πίσω και στον ελάχιστο παρονομαστή, όχι στις μέγιστες δυνατότητες που μπορεί να έχουμε, αν συμφωνούσαμε σε μία προωθητική ρύθμιση.

Υπάρχει στο άρθρο 62 η πρόταση -με διαφορετικό πνεύμα από το δικό μας- για τον θεσμό της ασυλίας αποκλειστικά και μόνο για τις πολιτικές δράσεις, όπως λέει η πρόταση της Πλειοψηφίας. Εμείς το βλέπουμε με έναν διαφορετικό τρόπο, να μην υπάρχει καθόλου και να ζητείται σε περιπτώσεις που ο Βουλευτής τεκμηριώνει, γιατί είναι μέσα στο πλαίσιο των πολιτικών του δραστηριοτήτων.

Έχουμε στο άρθρο 68 την πρόταση για το δικαίωμα της αντιπολίτευσης για να συστήνονται εξεταστικές επιτροπές. Νομίζω ότι αυτό γίνεται αποδεκτό.

Έρχομαι, τώρα, σε ένα πάρα πολύ σημαντικό θέμα που αφορά το άρθρο 73 και την πρόταση του Κινήματος Αλλαγής που φαίνεται να γίνεται αποδεκτή, αν και στην πρώτη φάση της Αναθεώρησης δεν είχε συγκεντρώσει την πλειοψηφία. Από ό,τι με ενημέρωσε ο Ανδρέας Λοβέρδος, ο εισηγητής μας, και η κυβερνητική Πλειοψηφία, μετά την Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΣΥΡΙΖΑ, συζητάει, δέχεται την πρόταση που αφορά τη νομοθετική πρωτοβουλία από τους πολίτες. Αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό, αρκεί να κρατηθεί σε εκείνο το επίπεδο που πραγματικά την αξία της δεν θα την μηδενίζει, δεν θα την απαξιώνει.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ: Ήταν δική μας πάντως.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Δική μας ήταν πρώτα.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΕΓΚΕΡΟΓΛΟΥ: Είστε συνταγματολόγοι και οι δύο. Μπορεί να μπερδεύσετε με τους χρόνους. Δεν έχει σημασία. Το αποτέλεσμα μετράει, από τη στιγμή που υπάρχουν οι συναινέσεις.

Και θα ευχόμασταν να υπήρχαν συναινέσεις και στα άλλα ζητήματα. Θα ήταν ευκαίριο, διότι το Κίνημα Αλλαγής, έχοντας εκφράσει την πάγια αντίθεσή του στη συστηματική προσπάθεια απαξίωσης των Αναθεωρήσεων του Συντάγματος, παραμένει

προσληγμένο στην ανάγκη επίτευξης ευρύτερων συναινέσεων πάνω, βεβαίως, στις θεσμικές μεταρρυθμίσεις που, όπως τις προσδιορίσαμε, έχει ανάγκη η χώρα.

Με αυτό το πνεύμα, προσερχόμαστε σε αυτή τη συνταγματική Αναθεώρηση. Παρά τις χαμένες ευκαιρίες, παρά την αδυναμία να έχουμε μία πρωτοβική, αναθεωρητική, μεταρρυθμιστική προσπάθεια για το Σύνταγμα, εμείς συνεχίζουμε να καταθέτουμε τις προτάσεις μας. Έτσι, θα τοποθετηθούμε και στη διαδικασία και της ψηφοφορίας και βέβαια, τις επόμενες μέρες που θα συζητηθούν οι ενότητες για τις επιμέρους ρυθμίσεις.

Να πω μόνο ότι, δυστυχώς, η επόμενη Αναθεώρηση θα είναι πολλά χρόνια μετά. Άρα να δούμε με τον καλύτερο τρόπο τις διατυπώσεις των διατάξεων, ούτως ώστε, τουλάχιστον, να μην έχουμε προβλήματα, όπως η αβλεψία –δεν ξέρω αν ήταν αβλεψία- να υπάρξει μία νεκρή διάταξη μέσα στο Σύνταγμα μας, η οποία, φυσικά, θα είναι αντικείμενο διδασκαλίας. Κάποιος μου είπε: «Επίτηδες, το έκανα για να έχουν να κάνουν μάθημα οι συνταγματολόγοι». Δεν το πιστεύω.

Ευχαριστώ για την προσοχή σας.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του Κινήματος Αλλαγής)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Κι εμείς ευχαριστούμε.

Τον λόγο έχει ο κ. Κούβελας από τη Νέα Δημοκρατία.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΟΥΒΕΛΑΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι Βουλευτές, στο άρθρο 28 της γαλλικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη διαβάζει κανείς ότι μία γενιά δεν μπορεί να υποτάσσει με τους νόμους της τις μελλοντικές γενιές. Ο λαός, όμως, έχει πάντα το δικαίωμα να αναθεωρεί, να μεταρρυθμίζει και -φυσικά, το κυριότερο- να τροποποιεί το Σύνταγμα του.

Η Αναθεώρηση του Συντάγματος αποτελεί αναμφίβολα μια κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία, ίσως την κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία.

Ως νέος Βουλευτής δεν σας κρύβω ότι αισθάνομαι τιμή και ευθύνη που συμμετέχω σε αυτήν και νιώθω πως όλοι μας πρέπει να είμαστε μετρημένοι και προσεκτικοί. Κορώνες λαϊκισμού και φθηνές αντιδικίες δεν χωρούν. Ακούστηκαν νωρίτερα στην Αίθουσα αυτή από παλαιότερους συναδέλφους εκφράσεις που νομίζω ότι δεν είναι στο πνεύμα αυτής της φάσης της διαδικασίας Αναθεώρησης του Συντάγματος, της τελικής ευθείας δηλαδή.

Το Σύνταγμα, άλλωστε, δεν πρέπει να είναι ένας θεσμικός ονειροκρίτης στον οποίον εναποθέτουμε τις πολιτικές μας φαντασιώσεις για να τις ερμηνεύσει με έναν τρόπο ευδύωνο για εμάς, για τα δικά μας θέλω. Αντιθέτως, επιβάλλεται να είναι το θεσμικό εργαλείο της πολιτείας, όπως το αποκάλυψε ο Κωλέττης το 1844. Είναι το ευαγγέλιο της πολιτικής μας υπάρξεως. Είχε πει τότε ότι το Σύνταγμα είναι για την πολιτική ό,τι είναι το ιερό Ευαγγέλιο για την ορθοδοξία. Σε αυτό το πολιτικό ευαγγέλιο, αντίθετα με την Καινή Διαθήκη, πρέπει να είμαστε έτοιμοι συνεχώς να επιβάλλουμε τις αναγκαίες αλλαγές.

Η ολοκληρωμένη πρόταση της Νέας Δημοκρατίας για την υπό συζήτηση συνταγματική Αναθεώρηση στηρίζεται στις τρεις αρχές, όπως είχε αναφερθεί σε αυτές ο Πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης, στο ξεκίνημα αυτής της διαδικασίας.

Αρχή πρώτη: Το νέο Σύνταγμα πρέπει να είναι λιτό, χωρίς αναχρονιστικές διατάξεις, να εξασφαλίζει τη συνέχεια και την αποτελεσματικότητα του κράτους, να διαχωρίζει τις εξουσίες, να ενισχύει το Κοινοβούλιο και να θωρακίζει τη δικαιοσύνη, να καθιερώνει τη λογοδοσία και να αποκαθιστά την τιμή του πολιτικού συστήματος.

Αρχή δεύτερη: Το νέο Σύνταγμα πρέπει να εγγυάται το ασφαλές οικονομικό περιβάλλον, τη δημοσιονομική σταθερότητα και ανάπτυξη της χώρας, έτσι ώστε να καθιερώνονται μέσα από αυτό και με τη νομοθετική παραγωγή που ακολουθεί μηχανισμοί που θα αποτρέπουν τον δημοσιονομικό εκτροχιασμό της χώρας, μηχανισμοί απαραίτητοι, ειδικά τώρα, που όπως όλοι οι δείκτες δείχνουν, η Ελλάδα μπαίνει σε μία νέα τροχιά προόδου μετά από δέκα περίπου χρόνια σκληρής κρίσης.

Αρχή τρίτη: Το νέο Σύνταγμα πρέπει να εξασφαλίζει την κοινωνική αλληλεγγύη και τις ίσες ευκαιρίες ως όχημα κοινωνικής προστασίας και συνθήκη ευημερίας για όλους τους πολίτες, να

αντιμετωπίζει τις πελατειακές αρρυθμίες του κράτους και να ενισχύει την κοινωνία των πολιτών. Κανένας πολίτης δεν θα πρέπει να είναι ή να νιώθει απροστάτευτος, αλλά να έχει κατοχυρωμένο το δικαίωμα της αξιοπρεπούς διαβίωσης, την ισότιμη πρόσβαση στην παιδεία, την υγεία και τον πολιτισμό.

Δεν σας κρύβω ότι θα ήθελα να δω τη διωβελία της αρχαίας Αθήνας να κατοχυρώνεται συνταγματικά σήμερα. Πρόκειται για το βοήθημα της εποχής εκείνης στην αρχαία Αθήνα, όπου οι άποροι κάλυπταν τις ανάγκες τους με τη βοήθεια της πολιτείας, της Αθήνας, όχι μόνο τις ανάγκες διαβίωσης, αλλά και την είσοδό τους στα θέατρα. Στο πλαίσιο, δηλαδή, της Αθηναϊκής δημοκρατίας τότε αναγνωριζόταν στους άπορους δικαίωμα πέρα από τις βιοτικές τους ανάγκες, τις πρωταρχικές, να καλύψουν και τις ανάγκες σε πολιτιστικό και κοινωνικό επίπεδο, πριν ακόμη την καθιέρωση του σύγχρονου κράτους- πρόνοιας, του σύγχρονου συνταγματισμού, απόδειξη ότι τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι διαχρονικά, διατοπικά και ανεξάρτητα, βέβαια, πολιτικών ή άλλων συνθηκών.

Ιδανικά, λοιπόν, το δικαίωμα της αξιοπρεπούς διαβίωσης, το δικαίωμα να υπάρχει ελάχιστο όριο σε αυτήν και κατά συνέπεια, ελάχιστο όριο εισοδήματος, αποτελεί θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα, κατά την άποψή μου, που απορρέει από το άρθρο 2 παράγραφος 1 του ίδιου του Συντάγματος για την προστασία του ανθρώπου. Και θα έπρεπε να προστατεύεται ως τέτοιο από την πολιτεία.

Και φυσικά, η οικονομική συνοχή θωρακίζει ακόμη περισσότερο την οικογένεια ως θεμέλιο του έθνους. Είναι μία παράμετρος που αποδείχθηκε, κατά τη διάρκεια της πρόσφατης κρίσης ειδικότερα. Η ελληνική οικογένεια είναι αυτή που κράτησε όρθια την πατρίδα μας την ώρα που το κράτος και οι κοινωνικές του πολιτικές, αν όχι κατέρρεαν, αδυνατούσαν να στηρίξουν τους Έλληνες σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα. Όμως και στο μέλλον, η οικογένεια θα αποτελέσει αντίδοτο στο δημογραφικό, το οποίο εξελίσσεται, ίσως, στο μεγαλύτερο από όλα τα εθνικά μας προβλήματα.

Για να πετύχει, λοιπόν, η συνταγματική Αναθεώρηση, στη φάση που βρίσκεται πλέον -γιατί κάποια από όσα αναφέρθηκαν στην Αίθουσα από διάφορους, τους περισσότερους συναδέλφους ομιλητές αποτελούσαν ευχές, αποτελούσαν προθέσεις σε ένα προηγούμενο στάδιο, όταν ακόμη συζητούσαμε στην προηγούμενη Βουλή που πρότεινε τη διαδικασία και τα άρθρα, τα οποία θα έρθουν προς αναθεώρηση σε αυτήν τη Βουλή, την παρούσα- αποτελεί ανάγκη αδήριτη να ικανοποιούνται ορισμένες βασικές προϋποθέσεις που φαίνεται ότι σήμερα συντρέχουν σε ικανοποιητικό βαθμό.

Πρώτον, πολιτική σταθερότητα στο εσωτερικό της χώρας, κλίμα στοιχειώδους συνεννόησης ανάμεσα στα πολιτικά κόμματα και βέβαια, δημιουργικές κοινοβουλευτικές συνθήκες εντός της Βουλής. Είναι αλήθεια ότι στα άρθρα που καταλήγουμε να συζητάμε υπάρχει σε μεγάλο βαθμό ικανοποιητική σύγκληση.

Έτσι, λοιπόν, είναι ανάγκη να θεραπεύσουμε με τη στάση μας, με τον τρόπο μας, με τις αποφάσεις στις οποίες θα καταλήξουμε μετά τη συζήτηση των ημερών που έρχονται, να καταλήξουμε σε ένα στάδιο, σε μία φάση, σε ένα Σύνταγμα το οποίο θα θεραπεύει διάφορα ζητήματα τα οποία ακόμη είναι ανοιχτά, όπως συγκεκριμένα: την έλλειψη σεβασμού στην ουσιαστική διάκριση εξουσιών, το έκθετο στα μάτια των πολιτών πολιτικό σύστημα και το πελατειακό κράτος, το οποίο ρίζωσε δυστυχώς τα τελευταία πολλά χρόνια στην πατρίδα μας, τη μη θεσμική συνέχεια, που μία πολιτεία που σεβεται το κράτος δικαίου οφείλει να θέτει ως προτεραιότητα.

Κλείνοντας, θα σταθώ μόνο στη χαμένη ευκαιρία σε ό,τι έχει να κάνει με το άρθρο 24 για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και το άρθρο 16 για τη δυνατότητα ίδρυσης μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων. Αυτή η ευκαιρία έφυγε για το μέλλον. Μία δεκαετία ακόμη θα χρειαστεί για να μην πούμε ότι χάθηκε και ο ιστορικός του μέλλοντος, φυσικά, θα μας κρίνει όλους.

Έτσι, λοιπόν, στα περιθώρια που έχουμε πια, ας μην αφήσουμε την ευκαιρία, τις δυνατότητες που υπάρχουν να πάνε χαμένες, γιατί εκεί θα είμαστε πλέον υπόλογοι στις επόμενες γενιές, στα

παιδιά μας.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Κι εμείς ευχαριστούμε τον κ. Δημήτρη Κούβελα από τη Νέα Δημοκρατία.

Τον λόγο έχει τώρα ο κ. Κωνσταντίνος Σκανδαλίδης από το Κίνημα Αλλαγής.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ο φίλος μου εισηγητής της Νέας Δημοκρατίας το πρωί μάς κάλεσε να απενίσουμε στοχαστικά αυτή την Αναθεώρηση. Προσπάθησα, φίλε μου Κώστα, δεν τα κατάφερα να το πετύχω και γι' αυτό θα επιχειρήσω έναν αναστοχασμό πάνω στην εξέλιξη της δημοκρατίας και σε σχέση με τη συνταγματική Αναθεώρηση.

Εγώ δεν γνωρίζω κανένα πολιτικό κόμμα που εδώ και είκοσι-είκοσι πέντε χρόνια δεν μιλάει για την κρίση του πολιτικού συστήματος, που οδηγήθηκε τελικά και σε μία κρίση πολιτική ευρύτερη και πριν την οικονομική κρίση, σε κρίση των θεσμών της δημοκρατίας. Αυτό έκανε όλους σχεδόν τους πολιτικούς Αρχηγούς να μιλάνε για το τέλος της Μεταπολίτευσης, να μιλάνε δηλαδή για μία νέα εποχή που πρέπει να ανοίξει στη θεσμική συγκρότηση της δημοκρατίας και ασφαλώς το κορυφαίο θεσμικό πλαίσιο για τη συγκρότηση της δημοκρατίας είναι ο συνταγματικός χάρτης της χώρας. Μου κάνει, λοιπόν, μεγάλη εντύπωση ότι επί είκοσι χρόνια το λέμε αυτό και δύο συνταγματικές αναθεωρήσεις που ακολούθησαν τη συνταγματική Αναθεώρηση του 2002 -που κι αυτή είχε κάποια κενά και μπορούσε και τότε να λύσει κάποια προβλήματα, παρότι ήταν λίγο πρώιμα- δεν κατάφεραν να δώσουν απάντηση σε αυτό το ερώτημα. Εγώ πιστεύω ότι αυτό αποτελεί ευθύνη του ίδιου του πολιτικού συστήματος και των αδιεξόδων και των παθολογιών που δημιουργήσε και που δεν κατάφερε να τις υπερβεί σε όλη αυτή την ιστορική διάρκεια και θα έπρεπε να είναι ένα στοιχείο αυτογνωσίας των πολιτικών κομμάτων.

Θα φέρω ένα παράδειγμα. Δεκάδες συνταγματικές διατάξεις πρότειναν να αλλάξουμε τόσο η Νέα Δημοκρατία όσο και ο ΣΥΡΙΖΑ στη συζήτηση που προηγήθηκε στην προτεινόμενη Βουλή. Αυτές οι διατάξεις κατέληξαν στον ελάχιστο κοινό παρονομαστή. Δεν θα κρίνω τον ελάχιστο κοινό παρονομαστή, θα πω όμως το εξής. Έγινε μία συζήτηση γύρω από το αν η προτεινόμενη Βουλή δεσμεύει την επόμενη και χύθηκε πολύ μελάνι γύρω από αυτή τη συζήτηση. Εγώ αναρωτιέμαι: Όταν ένας Πρωθυπουργός κάνει προγραμματικές δηλώσεις και λέει ότι επείγον ζήτημα είναι η συνταγματική Αναθεώρηση και η συζήτηση έρχεται στη Βουλή ως το τελευταίο, ουσιαστικά, νομοθέτημα πριν από τις εκλογές και την παραίτηση της κυβέρνησης, γιατί θα πρέπει αυτή η ανειλικρίνεια και η πολιτική διαχείριση του ζητήματος να είναι το κεντρικό γεγονός;

Δεύτερο παράδειγμα είναι η συζήτηση στην προτεινόμενη Βουλή, παρουσία των πολιτικών Αρχηγών. Εξαντλήθηκε κυρίως, πέραν των αντεγκλήσεων και της πολιτικής αντιπαράθεσης και της προσωπικής αντιπαράθεσης, στις μελλούμενες πολιτικές εξελίξεις, αν θα είναι Πρόεδρος της Δημοκρατίας το συγκεκριμένο πρόσωπο που είναι σήμερα, ο κ. Παυλόπουλος ή αν θα είναι κάποιος άλλος, με ερωτήματα ένθεν κακείθεν. Θέλω να πω, δηλαδή, ότι εξ υπαρχής είναι υπονομευμένη η διαδικασία της συνταγματικής Αναθεώρησης σε ό,τι αφορά το βάρος της, το εύρος της και την πρόθεση που έχουν τα πολιτικά κόμματα και το πολιτικό σύστημα να συμφωνήσουν, να συναινέσουν σε αυτήν τη διαδικασία.

Όλοι μιλούσαμε για μία νέα σχέση που κατοχυρώνει, καταρχήν, τα δικαιώματα, και μια τεράστια δυνατότητα που είχαμε. Φαλκιδεύονται τεράστια δικαιώματα, σωρηδόν, με κορυφαίο την πλήρη απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων. Καμμία ασπίδα προστασίας δεν σκέφτηκε κανείς να βάλει σε αυτά. Δικαιώματα τρίτης γενιάς σύγχρονα, που ανοίγουν τον δρόμο για την επόμενη φάση της πολιτικής ζωής της χώρας. Για παράδειγμα, η κατοχύρωση της ηλεκτρονικής ψηφοφορίας, που πέρα από τη διαβούλευση, θα ήταν ένα μέτρο το οποίο στο μέλλον θα χρησιμοποιηθεί, όχι στο μακρινό μέλλον, στα επόμενα λίγα χρόνια και πάντως πριν την επόμενη συνταγματική Αναθεώρηση που θα καθυστερήσει για καμιά δεκαετία.

Στα θέματα της ανασύνταξης της πολιτείας: Εγώ δεν μπορώ να καταλάβω γιατί δεν μπορούσαμε να βρούμε μία δικλίδα ασφαλείας ώστε αν αποκεντρώνεται μια αρμοδιότητα από το κεντρικό κράτος στην αυτοδιοίκηση να μην κατοχυρώνονται και οι πόροι που την αποκεντρώνουν.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΒΕΡΔΟΣ: Το βάλαμε και δεν λειτούργησε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΚΑΝΔΑΛΙΔΗΣ: Το βάλαμε. Δεν λειτούργησε. Να το κάνουμε πιο συγκεκριμένο, φίλε μου Ανδρέα.

Δηλαδή, όταν εμείς αρνούμαστε να συναινέσουμε σε μία λειτουργία που βγάζει το πολιτικό σύστημα από την κρίση κι έχουμε τη συνταγματική Αναθεώρηση και δεν μπορούμε εκεί να βρούμε τον κοινό τόπο που θα λύσουμε προβλήματα που όλοι μας αποδεχόμαστε -και ο καθένας από τη δική του ιδεολογική σκοπιά τα προβάλλει ως κεντρικά- είναι φανερό ότι θα εξαντλήσουμε τη συζήτηση στις ιδεολογικές συζητήσεις.

Ακόμα και στο θέμα των αποδήμων, που ήταν μια χρυσή ευκαιρία να υπάρξει μία ευθεία συνταγματική ρύθμιση -ο εισηγητής μας κατέθεσε τη συγκεκριμένη πρόταση- και να είναι τόσο γενική που να επιτρέπει να μη φαλκιδεύεται το δικαίωμα της ψηφοφορίας, καταλήξαμε τελικά στο να βάλουμε μία συνταγματική διάταξη η οποία στην πράξη μπορεί να μη λειτούργησει, διότι θα μπορεί να προσβληθεί ο εκτελεστικός νόμος της εφαρμογής της συγκεκριμένης διάταξης, γιατί ακριβώς φαλκιδεύεται το δικαίωμα απολύτως. Ένας Έλληνας πολίτης, που νιώθει Έλληνας, που όπου και να ζει πρέπει να διευκολυνθεί με βάση την προηγούμενη διάταξη του Συντάγματος για να ψηφίσει, έρχεται μέσα από μία διαδικασία όπου του λέει ότι ενώ μπορεί να πάρει το αεροπλάνο να έρθει να ψηφίσει, δεν μπορεί να ψηφίσει εκεί που βρίσκεται, αυτός ειδικά κι όχι ο άλλος που είναι δίπλα στο προξενείο. Άρα ουσιαστικά καταργείται και η επιστολική ψήφος που το προηγούμενο Σύνταγμα θέσπισε για να μπορούμε να την αξιοποιήσουμε σε αυτό το Σύνταγμα, έτσι ώστε να μπορέσουν να ψηφίσουν όλοι οι Έλληνες πατριώτες που νιώθουν πολίτες και είναι γραμμένοι στα δημοτολόγια.

Γιατί τα λέω όλα αυτά; Τα λέω για να αποδείξω ότι είναι περυσισή η υποκρισία που υπάρχει ανάμεσά μας, δεν ανοίγουμε δι-αύλους επικοινωνίας. Δεν είναι όλα ιδεολογικές διαφορές. Θα μπορούσαν να βρεθούν σε δικαιώματα, όπως είναι το περιβάλλον ή ακόμα και το θέμα της εκπαίδευσης, χρυσές τομές, που να διαφαλίζουν και τη μία και την άλλη ιδεολογική άποψη. Δεν το τολμήσαμε. Γιατί δεν είναι μονάχα η οικονομική αξιοποίηση των οικοπέδων που υπάρχουν και που πιθανά να αποχαρακτηριστούν από δασικές εκτάσεις. Είναι η δυνατότητα των τοπικών κοινωνιών να προσδιορίσουν τι είναι πραγματικά δάσος και τι πουρνάρια και να μην χάνει την περιουσία του ένας άνθρωπος.

Αυτό δεν είναι οικονομική εκμετάλλευση. Αυτό, αντίθετα, μπορεί να προστατεύσει και το δάσος. Αλλά να βρούμε μία διάταξη που να μπορεί να το αποδίδει αυτό με ακρίβεια και να έχει εκείνες τις δικλίδες που προστατεύουν την εφαρμογή της. Γι' αυτό, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πιστεύω ότι είμαστε πίσω από τις εξελίξεις.

Συζητάμε, για παράδειγμα, για την αντιπαράθεση ανάμεσα στην αντιπροσωπευτική δημοκρατία και την άμεση δημοκρατία. Η μία πλευρά, η συντηρητική, λέει ότι η άμεση δημοκρατία ουσιαστικά υπονομεύει την αντιπροσωπευτική δημοκρατία και ότι αρκεί η αντιπροσωπευτική δημοκρατία. Η άλλη πλευρά λέει να είναι υποχρεωτικό το αποτέλεσμα ενός δημοψηφίσματος.

Οι θεσμοί κοινωνικής διαβούλευσης, οι θεσμοί που δίνουν στην άμεση δημοκρατία πραγματικά έναν συμμετοχικό χαρακτήρα και ο διαχωρισμός αυτών των θεμάτων που θα μπορούσε να παίρνονται αποφάσεις υποχρεωτικές από τη λαϊκή βάση -όπως είναι η νομοθετική πρωτοβουλία- και οι άλλες που θα συμβουλευτικές, θα μπορούσε να επιτρέψει μία πιο σύνθετη διατύπωση και να καλύψουμε αυτή τη διαδικασία. Δεν το κάναμε στη συζήτηση που κάνουμε για τη συνταγματική Αναθεώρηση. Μείναμε στις θέσεις μας.

Όσο, λοιπόν, αντιπαλεύουμε με δύο θέσεις με αυτόν τον τρόπο, μάλλον δίκιο θα έχει ο Παφίλης να λέει ότι είναι πολλά τα κόμματα, αλλά δύο οι πολιτικές. Εγώ πιστεύω ότι είναι πολλές οι πολιτικές και πολλά πεδία της συνεννόησης και πολλά τα πεδία μιας ριζικής και ρηξικέλευστης Αναθεώρησης. Θα ήταν αυτή που

θα έδινε ένα καινούργιο έναυσμα στην Τέταρτη πια Ελληνική Δημοκρατία που είχε ανάγκη αλλαγές συντακτικού τύπου και όχι απλά αυτά τα λίγα που τελικά κάναμε.

Γι' αυτό συμφωνώ απόλυτα με την αρχική πρόταση του εισηγητή μας ότι καλό θα ήταν να την αποσύραμε και να φέρναμε μία καινούργια διαδικασία από την αρχή.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του Κινήματος Αλλαγής)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Ευχαριστούμε πολύ τον κ. Σκανδαλίδη.

Τον λόγο έχει ο κ. Διονύσιος Ακτύπης από τη Νέα Δημοκρατία.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΑΚΤΥΠΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, πριν ξεκινήσω την ομιλία μου θα ήθελα να πω κάτι το οποίο παρατηρώ στις τελευταίες συνεδριάσεις της Ολομέλειας. Βλέπω το εξής φαινόμενο από τους συναδέλφους του ΣΥΡΙΖΑ κυρίως: Κάποια στιγμή που αρκετοί συνάδελφοι μπορεί να βρίσκονται εκτός της Αίθουσας και εκεί που μπορεί να βρίσκονται πέντε ή έξι παραπάνω από τη δική τους Κοινοβουλευτική Ομάδα, να αναφέρουν για τις ανάγκες της τηλεθέσης «πού βρίσκονται οι Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας;». Νομίζω ότι εδώ δεν παίζουμε τον ρόλο του απουσιολόγου. Πρέπει να δείξουμε λίγο σοβαρότητα και να αφήσουμε, λοιπόν, αυτά στην άκρη και να ασχοληθούμε με σημαντικότερα ζητήματα.

Η διαδικασία της συνταγματικής Αναθεώρησης αποτελεί κορυφαία στιγμή του πολιτεύματος. Αυτός είναι και ο λόγος που πιστεύω ότι το Σώμα θα πρέπει να καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις αυτής της αποστολής με ήθος, σοβαρότητα και σεβασμό πρώτα απ' όλα απέναντι στο εκλογικό Σώμα.

Η νέα Βουλή άλλωστε είχε ξεκάθαρη εντολή από τον ελληνικό λαό να προχωρήσει στο έργο της συνταγματικής Αναθεώρησης. Το Σύνταγμα, κυρίες και κύριοι, είναι ένα κείμενο ιερό που καθορίζει τους θεμελιώδεις όρους της πολιτικής μας συμβίωσης, την οργάνωση του κράτους, του πολιτεύματος και την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων μας.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την κλασική περί Συντάγματος αντίληψη πρόκειται για ένα κείμενο κατά κανόνα διαχρονικό, με λίγες και πολύ συγκεκριμένες εντολές, ένα κείμενο αυστηρό και δύσκαμπτο που δεν επηρεάζεται από την εκάστοτε πολιτική συγκυρία, αφού φέρει εντός του μία αυθεντική ουσία, αυτή του ιστορικού χρόνου.

Άρα η συνταγματική Αναθεώρηση απαιτεί χρόνο και περίσκεψη. Γι' αυτό όταν εκκινεί αυτή η πολύ συγκεκριμένη διαδικασία της συνταγματικής Αναθεώρησης, σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 110 του Συντάγματος θα πρέπει να είμαστε εξαιρετικά προσεκτικοί, ώστε στο πλαίσιο των εποικοδομητικών αντιπαραθέσεων -που σίγουρα θα υπάρξουν- να επιδιώξουμε την ανεύρεση κοινών τόπων.

Βεβαίως, η έννοια της συναίνεσης έχει υπάρξει άγνωστη για την Αντιπολίτευση, αφού στο πλαίσιο της απελθούσας Βουλής η ιδεολογική δυσκαμψία δεν σας επέτρεψε να κατευθυνθούμε προς την τροποποίηση του άρθρου 16, ώστε σήμερα η χώρα μας να διαθέτει έστω μη κρατικά, μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια, όπως υπάρχουν σε όλο τον πολιτισμένο κόσμο.

Ακούστηκε προηγουμένως ότι ή θα θέλουμε να μη φύγει το συνάλλαγμα ή η μόρφωση. Δεν κατάλαβα, γιατί δεν πρέπει να ισχύουν και τα δύο; Γιατί θα πρέπει να ισχύει το ένα από τα δύο; Όσο για τη λογική που λέει ότι έκλεισαν τριάντα τέσσερα πανεπιστήμια και ότι δεν λειτουργήσαν θεωρώ ότι αυτό έγινε γιατί δεν είχε προβλεφθεί τίποτα για τη λειτουργία τους, γιατί ήταν ένα προεκλογικό πυροτέχνημα.

Και ήταν ακριβώς οι ιδεολογικές αγκυλώσεις της Αντιπολίτευσης που δεν επέτρεψαν να συμπεριληφθεί στο άρθρο 24 του Συντάγματος το ζήτημα της καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής αλλά και ρυθμίσεις που αφορούν την προσαρμογή και προστασία της κοινωνίας από τις επιπτώσεις του φαινομένου.

Έτσι, λοιπόν, πιστεύω βαθύτατα ότι μόνο μέσα από την επιδίωξη συμφωνιών και συναίνεσεων θα αποφευχθεί η αντιμετώπιση του Συντάγματος ως ευκαιριακού μέσου πολιτικής αντιπαράθεσης. Μόνον έτσι θα διασφαλίσουμε την άριστη διαμόρ-

φωση του κειμένου του θεμέλιου λίθου της χώρας.

Διότι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η συνταγματική Αναθεώρηση δεν θα πρέπει να παίρνει βεβαιωτικό χαρακτήρα μόνο και μόνο επειδή κάποιοι επιδιώκουν να αποδείξουν ότι είναι δήθεν αριστεροί και προοδευτικοί.

Επί παραδείγματι η θρησκευτική ελευθερία για την οποία έχει γίνει τόσος λόγος από την Αντιπολίτευση, διατρέχει ούτως ή άλλως το ελληνικό Σύνταγμα και αυτό προκύπτει πρώτα απ' όλα από το ίδιο το Σύνταγμα, σύμφωνα με την κρατούσα ερμηνεία των άρθρων 3 και 13. Αυτές οι διατάξεις κατοχυρώνουν τη θρησκευτική ελευθερία ως ατομικό δικαίωμα. Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι η θρησκευτική ελευθερία διασφαλίζεται και από τις επιταγές και τα κείμενα του Ενωσιακού Δικαίου.

Η σημερινή Αναθεώρηση έρχεται ακριβώς δέκα χρόνια μετά την οικονομική κρίση, μία βαθιά περίοδο οικονομικής, πολιτικής αλλά και αξιακής ύφεσης, μία περίοδο που έθεσε σε καθεστώς σοβαρής διακινδύνευσης τα θεσμικά θεμέλια της χώρας. Το πνεύμα, λοιπόν, που καταφανώς διατρέχει το παρόν και υπό συζήτηση σχέδιο συνταγματικής Αναθεώρησης, είναι ένα πνεύμα ανανέωσης και επιστροφής στην πολιτική κανονικότητα. Ακόμη και στο πλαίσιο της ευρείας οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής αποσταθεροποίησης που προκάλεσε η κρίση, βασικοί άξονες της παρούσας συνταγματικής Αναθεώρησης είναι η οικονομική σταθερότητα και η αναπτυξιακή προοπτική.

Κυρίες και κύριοι Βουλευτές, έχει γίνει λόγος αναφορικά με την έκταση της εντολής Αναθεώρησης της προαναθεωρητικής Βουλής. Κατά την άποψή μου, τα πράγματα είναι απλά. Η εντολή της απελθούσας Βουλής περιορίζεται στο να ορίσει ειδικώς τις αναθεωρητέες διατάξεις. Στο πλαίσιο, δηλαδή, του πρώτου σταδίου Αναθεώρησης η προαναθεωρητική Βουλή όφειλε να διαπισώσει την ανάγκη αναθεώρησης ορισμένων συνταγματικών διατάξεων. Η ανάγκη αυτή έπρεπε ασφαλώς να αιτιολογηθεί.

Αυτό, όμως, σε καμία περίπτωση δεν σημαίνει ότι οι αξιολογήσεις που συνοδεύουν την αιτιολογία αυτή, λειτουργούν δεσμευτικά για την αναθεωρητική Βουλή και μάλιστα με τρόπο ώστε να περιορίζουν το περιεχόμενο των αναθεωρητέων διατάξεων.

Για παράδειγμα, η προαναθεωρητική Βουλή διαπίστωσε την ανάγκη αναθεώρησης του άρθρου 32 του Συντάγματος για την εκλογή του Προέδρου της Δημοκρατίας. Η αιτιολογία της ανάγκης αναθεώρησης είναι ξεκάθαρη, ότι υπάρχει ανάγκη διαχωρισμού μεταξύ της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας και της διάλυσης της Βουλής. Από εκεί και πέρα, οποιαδήποτε κατεύθυνση ή αξιολόγηση συμπεριλαμβάνεται στην αιτιολογία δεν δεσμεύει σε καμία περίπτωση την αναθεωρητική Βουλή. Αντίθετα, η αναθεωρητική Βουλή μπορεί να καθορίσει ελεύθερα το περιεχόμενο των αναθεωρητέων διατάξεων.

Με αυτό μπορούμε να απαντήσουμε και στο σκεπτικό που υπήρξε προηγουμένως για το ζήτημα του άρθρου 24, ότι θα μπορούσε -παρ' όλο που αναφέρθηκε ότι μπορεί να ήταν λάθος η αιτιολογία στην προηγούμενη Βουλή- να συζητηθεί σε αυτήν την Βουλή με οποιαδήποτε αιτιολογία, για να μπορέσουμε τελικά να έχουμε τη διασφάλιση της προστασίας του περιβάλλοντος.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι έχουμε στα χέρια μας ένα δημοκρατικό και προοδευτικό σχέδιο συνταγματικής Αναθεώρησης, παρά το γεγονός ότι δεν υπήρχε αναθεώρηση των άρθρων που προαναφέραμε.

Στόχος αυτού δεν είναι άλλος από την εμφάνιση και τη διεύρυνση της δημοκρατίας. Παρ' ότι η Αντιπολίτευση μας κατηγορεί για το αντίθετο, το αποτέλεσμα μας δικαιώνει. Άλλωστε η ανατροπή του καθεστώτος ασυλίας Βουλευτών και Υπουργών, αλλά και η αποσύνδεση της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τις βουλευτικές εκλογές, είναι λίγες μόνο από τις τροποποιήσεις που αποδεικνύουν τον προσανατολισμό της Κυβέρνησης σε ένα ουσιαστικά δημοκρατικό κράτος δικαίου.

Καλωσορίζοντας, λοιπόν, το έργο της Επιτροπής Αναθεώρησης που επιτέλεσε αυτό το αναθεωρητικό εγχείρημα, θα ήθελα να τονίσω τη μέγιστη σπουδαιότητα από εδώ και πέρα της διαδικασίας, καθώς είναι εξαιρετικά σημαντικό να επικεντρωθούν οι διαβουλεύσεις του Σώματος όχι σε ζητήματα μικροπολιτικής αντιπαράθεσης, αλλά σε ζητήματα ουσίας, όπως ορίζει άλλωστε η

ευθύνη μας ως υποκειμένων συνταγματικού λόγου.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Και εμείς ευχαριστούμε τον κ. Ακτύπη.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, έχω την τιμή να ανακοινώσω στο Σώμα ότι οι Υπουργοί Δικαιοσύνης, Οικονομικών, Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εσωτερικών κατέθεσαν σήμερα, 18-11-2019, σχέδιο νόμου: «Διαμεσολάβηση σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις - Περαιτέρω εναρμόνιση της Ελληνικής Νομοθεσίας προς τις διατάξεις της Οδηγίας 2008/52/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 21^{ης} Μαΐου του 2008».

Παραπέμπεται στην αρμόδια Διάρκη Επιτροπή.

Τον λόγο έχει τώρα ο κ. Χρήστος Δερμεντζόπουλος από τη Νέα Δημοκρατία

ΧΡΗΣΤΟΣ ΔΕΡΜΕΝΤΖΟΠΟΥΛΟΣ: Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Αναθεώρηση του Συντάγματος αποτελεί μια από τις σημαντικότερες λειτουργίες που επιτελεί η Βουλή. Το γεγονός πως το ελληνικό Σύνταγμα θεωρείται ένα από τα πλέον αυστηρά της Ευρώπης στον τρόπο Αναθεώρησής του καθιστά τεράστιο πρόνομο τη συμμετοχή ενός Βουλευτή στη διαμόρφωσή του.

Θα πρέπει να είναι σε όλους μας κατανοητό πως από μόνη της η εκάστοτε αναθεωρητική διαδικασία έχει έντονο ιστορικό και πολιτικό χαρακτήρα, καθώς ανάγεται σε μια συνεχή προσπάθεια εξισορρόπησης δύο αντίρροπων αναγκών: της ανάγκης προσαρμογής των συνταγματικών ρυθμίσεων σε ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο κοινωνικοπολιτικό περιβάλλον και της ανάγκης διατήρησης ενός αναλλοίωτου ρυθμιστικού πυρήνα.

Η παραπάνω ιδιαίτερα απαιτητική διαδικασία λειτουργεί και ως ένας ιδιότυπος καθρέφτης αξιολόγησης της ποιότητας του πολιτικού συστήματος της χώρας. Καταδεικνύει τη δυνατότητα ή μη των πολιτικών κομμάτων να απαλλάγουν από μικροπολιτικές προσεγγίσεις και ιδεολογικές αγκυλώσεις, έτσι ώστε να επιτύχουν τις κατάλληλες συναινέσεις που θα επιφέρουν τις κατά περίπτωση αναγκαίες αλλαγές στον καταστατικό χάρτη του πολιτεύματος.

Δυστυχώς, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η συγκεκριμένη αναθεωρητική διαδικασία έχει ακρωτηριαστεί σημαντικά λόγω της παρομιώδους ατολμίας που επέδειξε η πλειοψηφία της προηγούμενης προτείνουσας Βουλής. Ο ΣΥΡΙΖΑ δεν εξέλαβε την Αναθεώρηση του Συντάγματος ως μια ευκαιρία ουσιαστικής αναβάθμισης του πολιτεύματός μας. Αντίθετα, την αντιμετώπισε με το βλέμμα στραμμένο στην επικείμενη εκλογική του ήττα. Γι' αυτό και οι αναθεωρητικές του προτάσεις βρήκαν αναχρονισμών, ιδεοληψιών και πλήρους αδιαφορίας για την ιστορική και κοινωνική πραγματικότητα της Ελλάδας.

Ο ΣΥΡΙΖΑ την προηγούμενη κοινοβουλευτική περίοδο προσέγγισε τις προτάσεις για την αναθεώρηση, που κατέθεσε τόσο η Νέα Δημοκρατία όσο και τα υπόλοιπα κόμματα της Αντιπολίτευσης, με στενά κομματικά και ιδεολογικά κριτήρια και χωρίς τη συνταγματικά απαιτούμενη διάθεση για συναίνεση. Χαρακτηριστικότερο παράδειγμα της τάσης αυτής αποτέλεσε η άρνηση να συμπεριληφθεί το άρθρο 16 στα προς αναθεώρηση άρθρα. Διατηρώντας το κρατικό μονοπώλιο στην ανώτατη εκπαίδευση, η προηγούμενη κοινοβουλευτική πλειοψηφία στέρησε από την Ελλάδα τη δυνατότητα να εξελιχθεί σε ένα διεθνές εκπαιδευτικό κέντρο που, εκμεταλλευόμενο τα συγκριτικά μας πλεονεκτήματα στην παιδεία και τον πολιτισμό, θα μπορούσε να συνεισφέρει σημαντικά στην τόνωση του ΑΕΠ.

Παράλληλα, γύρισε την πλάτη σε χιλιάδες αξιόλογους Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού, που μέσω της ίδρυσης ιδιωτικών πανεπιστημίων θα μπορούσαν να αποκτήσουν ρεαλιστική δυνατότητα επαναπατριsmού, ενώ ταυτόχρονα αδιαφόρησε προκλητικά για την ανάσχεση της φυγής νέων Ελλήνων φοιτητών προς τα πανεπιστήμια της Ευρώπης και της Αμερικής.

Την ίδια λογική ακολούθησε και με την απόρριψη της αναθεώρησης του άρθρου 24, στερώντας έτσι από την πατρίδα μας τη δυνατότητα δημιουργίας μιας αποτελεσματικής περιβαλλοντικής πολιτικής, ενταγμένης στα σύγχρονα πλαίσια και, ταυτόχρονα, πλήρους εναρμονισμένης με τις προκλήσεις που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε σήμερα.

Υπό τα ήδη διαμορφωμένα στενά περιθώρια, η σημερινή Αναθεωρητική Βουλή έχει την υποχρέωση να προχωρήσει σε μια Αναθεώρηση, η οποία, κατά το μέτρο του δυνατού, θα απελευθερώσει τις δημιουργικές δυνάμεις του τόπου και θα ενισχύσει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα του δημοκρατικού μας πολιτεύματος.

Τα επτά βασικά σημεία προτεινόμενων αλλαγών στα οποία κατέληξε η Επιτροπή Αναθεώρησης θεραπεύουν πράγματι παθογένειες του χθες, απαντούν στις ανάγκες του σήμερα και δημιουργούν αισιοδοξία για το μέλλον.

Αναλυτικότερα, μετά από πρόταση της Νέας Δημοκρατίας, η ενσωμάτωση στο άρθρο 21 του Συντάγματος ενός συστήματος ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος καταδεικνύει την κοινωνική ευαισθησία της παράταξής μας, καθώς και την πρόθεση της ελληνικής πολιτείας να προστατεύσει αποτελεσματικά τα πλέον αδύναμα μέλη της.

Η παρέμβαση στο άρθρο 64 του Συντάγματος προς την κατεύθυνση της παροχής του δικαιώματος σύστασης εξεταστικής επιτροπής και στα κόμματα της αντιπολίτευσης αποτελεί μια ιδιαίτερα σημαντική θεσμική αλλαγή μακράς πνοής, καθώς όχι μόνο προστατεύει την εκάστοτε κοινοβουλευτική μειοψηφία, αλλά κυρίως ενισχύει τον ελεγκτικό ρόλο του εθνικού Κοινοβουλίου.

Κομβικό σημείο αποτελεί και ο διαχωρισμός του άρθρου 32 του Συντάγματος της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής και την προκήρυξη βουλευτικών εκλογών. Πρόκειται για μια αλλαγή που αποτρέπει την εργαλειοποίηση της διαδικασίας εκλογής του ανώτατου άρχοντα και αποτελεί εγγύηση πολιτικής σταθερότητας.

Η διευκόλυνση της εκλογής ηγεσίας στις ανεξάρτητες αρχές, με την τροποποίηση του άρθρου 101 και την καθιέρωση πλειοψηφίας 3/5 αντί 4/5 που απαιτείτο μέχρι σήμερα, είναι μια ακόμα σημαντική παρέμβαση που εξασφαλίζει την άμεση στελέχωση των ανεξάρτητων αρχών και την αποτελεσματικότερη περάτωση του έργου τους, που συμπεριλαμβάνει την εποπτεία και ρύθμιση ζωτικών και ευαίσθητων τομέων της πολιτικής, οικονομικής και εν γένει κοινωνικής ζωής.

Η αλλαγή του άρθρου 96 παράγραφος 5 ως προς την εξίσωση των στρατιωτικών δικαστών με τους λοιπούς δικαστές ενισχύει την ανεξαρτησία της στρατιωτικής δικαιοσύνης, απομακρύνοντας την από την παρωχημένη λογική των στρατοδικείων.

Ιδιαίτερη μνεία χρειάζεται και η συνταγματική κατοχύρωση του άρθρου 54 παράγραφος 4 ως προς τη διευκόλυνση της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού, έτσι ώστε η Βουλή να αποτελέσει εκφραστή των επιθυμιών του συνόλου του ελληνικού έθνους ανεξαρτητως αν βρίσκονται εντός ή εκτός των συνόρων του ελληνικού κράτους.

Τέλος, ύψιστης σημασίας συνιστά και η παρέμβαση στο άρθρο 62 του Συντάγματος με τον περιορισμό του πλαισίου ασυλίας του Βουλευτή μόνο κατά την άσκηση των καθηκόντων του, καθώς και η κατάργηση του άρθρου 86 παράγραφος 3 του Συντάγματος, της αποσβεστικής προθεσμίας, εντάσσοντας έτσι τα αδικήματα των Υπουργών στην κανονική διαδικασία παραγραφής που ισχύει για όλους τους Έλληνες πολίτες.

Η συγκεκριμένη τροποποίηση είναι δικαιοπολιτικά ορθή, καθώς εναρμονίζεται με μια ισχυρά διαμορφωμένη αντίληψη τόσο της κοινωνίας όσο και του νομικού κόσμου πάνω στο ζήτημα αυτό.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, με ορόσημο το 2021 και τη συμπλήρωση διακοσίων χρόνων από την έναρξη της Ελληνικής Επανάστασης, η συνταγματική Αναθεώρηση όφειλε να αλλάξει περισσότερα. Θα έπρεπε να σηματοδοτεί την ωρίμανση της δημοκρατίας μας και το πέρας της χώρας από την εποχή της κρίσης σε αυτή της ανάπτυξης και της ευημερίας.

Ωστόσο παρά τα στενά πλαίσια στα οποία διεξάγεται, θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί πως επιτυγχάνονται σημαντικές θεσμικές αλλαγές που θα οδηγήσουν μελλοντικά στην καλύτερη και αποτελεσματικότερη λειτουργία του πολιτεύματός μας.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Ευχαριστούμε πολύ.

Τον λόγο έχει ο κ. Σταμενίτης Διονύσιος από τη Νέα Δημοκρατία και στη συνέχεια ο κ. Δραγασάκης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΤΑΜΕΝΙΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, επέλεξα να τοποθετηθώ σήμερα στη συζήτηση επί της αρχής για τη συνταγματική Αναθεώρηση, γιατί κρίνω σκόπιμο να αναφερθώ στη χαμένη ευκαιρία της χώρας και στην αποτυχία να αναθεωρηθεί το άρθρο 16 του Συντάγματος, το οποίο θα άνοιγε τον δρόμο για την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημιακών ιδρυμάτων.

Δυστυχώς στη συζήτηση που προηγήθηκε κατά τη διαδικασία της Αναθεώρησης, οι ιδεολογικές αγκυλώσεις και οι παρωχημένες αντιλήψεις μπήκαν για κάποιους για μια ακόμα φορά πάνω από το εθνικό συμφέρον. Η Ελλάδα, λοιπόν, για τα επόμενα δέκα χρόνια θα συνεχίσει να αποτελεί τη μοναδική εξαίρεση του κανόνα όντας η μοναδική χώρα στην οποία, βάσει του Συντάγματος, ο νομοθέτης δεν θα διαθέτει την ελευθερία να νομοθετεί με τρόπο που να απαντά και να εξυπηρετεί τις εκπαιδευτικές ανάγκες της χώρας.

Τι χάνουμε από αυτή την εξέλιξη, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι του ΣΥΡΙΖΑ; Ας μη γελιόμαστε. Μόνο χάνουμε.

Πρώτον, η ανώτατη εκπαίδευση μένει αποκομμένη από την κοινωνία και τις πραγματικές ανάγκες της χώρας.

Δεύτερον, ευνοείται το brain drain φοιτητών και καθηγητών χάνοντας έτσι πολύτιμο ανθρώπινο δυναμικό που καταφεύγει στο εξωτερικό.

Τρίτον, δεν προσελκύονται φοιτητές και ερευνητές από το εξωτερικό και δεν αξιοποιείται μια τεράστια ευκαιρία που θα επέφερε στη χώρα σημαντικά οικονομικά οφέλη.

Τέταρτον, ίσως το πιο παράδοξο, στην Ελλάδα αναγνωρίζονται –και ορθά– τα πτυχία που αποκτήθηκαν στο εξωτερικό από μη κρατικά πανεπιστημιακά ιδρύματα, όμως, εδώ απαγορεύεται η ίδρυση και η λειτουργία μη κρατικών πανεπιστημίων.

Επομένως, τι λέμε σε χιλιάδες νέες και νέους και στις οικογένειές τους; Πηγαίνετε έξω, ξοδέψτε μια περιουσία, αποκτήστε πτυχίο, ελάτε να να αναγνωρίσουμε στην Ελλάδα και μετά από όλα αυτά βγείτε στην αγορά εργασίας, γιατί πολύ απλά εμείς, η Ελλάδα δεν μπορούμε να σας προσφέρουμε την επιλογή που σας προσφέρουν όλες οι υπόλοιπες χώρες, δηλαδή στερούμε από τα Ελληνόπουλα την επιλογή. Άραγε ποιος μας δίνει αυτό το δικαίωμα;

Συμπεραίνουμε, λοιπόν, ότι σε έναν κόσμο που αλλάζει ραγδαία και κινείται ήδη στο ψηφιακό περιβάλλον, που προετοιμάζεται να εισέλθει στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης, εμείς στον πιο σημαντικό τομέα της δημόσιας σφαίρας, αυτόν της παιδείας, παραμένουμε αγκυλωμένοι στο χθες.

Να πούμε εδώ ότι η Νέα Δημοκρατία και ο Κυριάκος Μητσοτάκης προσπάθησε με όλα τα μέσα που παρέχουν οι κοινοβουλευτικές διαδικασίες, αλλά και εξαντλώντας το θέμα στον δημόσιο διάλογο, να πείσει τους διαφωνούντες και να βάλουν επιτέλους στη χώρα την παιδεία και την ανάπτυξη πάνω από τα δικά τους κομματικά συμφέροντα.

Για όσους έσπευσαν να παρουσιαστούν ως προστάτες της δημόσιας ανώτατης εκπαίδευσης, να πούμε ότι η συναίνεση για την αναθεώρηση του άρθρου 16 δεν θα έπληττε τη δημόσια εκπαίδευση. Ας μην κρύβονται πίσω πια από τα επιχειρήματα που τα έχει αντικρούσει η ίδια η πραγματικότητα. Ασφαλώς και δεν διαφωνεί κανένας και οφείλουμε ως πολιτεία να εγγυόμαστε και να διασφαλίσουμε την ποιότητα της δημόσιας ανώτατης εκπαίδευσης για όλους και χωρίς διακρίσεις.

Όμως, το ερώτημα που παραμένει είναι γιατί το γεγονός αυτό να λειτουργεί ως αποτρεπτικός μηχανισμός λειτουργίας ιδιωτικών, μη κρατικών πανεπιστημίων. Γιατί τα δημόσια και μη κρατικά να αντιμετωπίζονται ως αντίθετοι πόλοι, όταν σε όλες τις υπόλοιπες χώρες λειτουργούν ως συγκοινωνούντα δοχεία;

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η ευκαιρία χάθηκε, όμως δεν πρέπει να θεωρήσουμε ότι η συζήτηση ότι τελείωσε τώρα με τη χαμένη ευκαιρία και πως θα ανοίξει πάλι σε δέκα χρόνια.

Η συζήτηση, η προετοιμασία, η ενημέρωση για την αναθεώρηση του εν λόγω άρθρου πρέπει να μείνει ζωντανή και να αποτελέσει έναν από τους βασικότερους στόχους, γιατί δεν έχει νόημα να μιλάμε για χαμένη ευκαιρία, αν παράλληλα δεν επιδιώ-

κουμε μια εκτενή συζήτηση για το πώς θα καταφέρουμε να αξιοποιήσουμε την επόμενη ευκαιρία μόλις αυτή εμφανιστεί.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κλείνοντας, θέλω να τονίσω ότι η Αναθεώρηση που πραγματοποιείται σήμερα σαφώς δεν καλύπτει το φάσμα όλων των διατάξεων που θα πρέπει να αναθεωρηθούν. Δεν είναι η καλύτερη δυνατή, το γνωρίζουμε όλοι. Δεν είναι μόνο το άρθρο 16, αλλά είναι και το άρθρο 24, το οποίο δεν αναθεωρείται, και έτσι ο δρόμος για την άσκηση μιας πιο σύγχρονης περιβαλλοντικής πολιτικής, η οποία θα εναρμονίζεται στις προκλήσεις που καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε, δεν μπορεί να γίνει.

Όμως, γίνονται και θετικά βήματα, σημαντικά όπως, για παράδειγμα, η αποσύνδεση της εκλογής Προέδρου της Δημοκρατίας από τη διάλυση της Βουλής, ώστε να παύσει να είναι ένας εκβιαστικός μηχανισμός που ανέφερε η προηγούμενη συνάδελφος του ΣΥΡΙΖΑ, ξεχνώντας φυσικά ότι αυτό έγινε από τον ΣΥΡΙΖΑ και να γνωρίσουμε όλοι εμείς τις αυταπάτες τους το 2015 ή το άρθρο 86 που αφορά τον περιορισμό των προνομιακών ρυθμίσεων για τις ποινικές ευθύνες των Υπουργών.

Στο πλαίσιο αυτό μια ευρύτατη συναίνεση στην Αναθεώρηση θα είναι το πρώτο βήμα στην προσπάθεια αναβάθμισης του πολιτικού μας πολιτισμού. Ας τραβήξουμε μπρος, όπως είπε πριν από λίγο και ο Πρόεδρος της Βουλής, και αυτό πάνω από όλα είναι η ανάγκη που έχει η χώρα.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα από της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Ευχαριστούμε και εμείς.

Τον λόγο έχει ο κ. Ιωάννης Δραγασάκης από τον ΣΥΡΙΖΑ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΡΑΓΑΣΑΚΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, το Σύνταγμα του 1975 διαμορφώθηκε σε συνθήκες κατά τις οποίες ήταν ακόμα σε ισχύ, κυρίαρχο θα έλεγα, το λεγόμενο κεϋνσιανό υπόδειγμα χάραξης πολιτικής και επίσης, ήταν μια περίοδος όπου ήταν ισχυρό το αίτημα στην κοινωνία για εκδημοκρατισμό και κοινωνική δικαιοσύνη ως αποτέλεσμα των αγώνων κατά της δικτατορίας.

Το Σύνταγμα, λοιπόν, του 1975 υπό την επιρροή αυτών και άλλων παραγόντων διαμόρφωσε, πάντως, έστω και με ένα γενικό και ατελή τρόπο, ένα πλαίσιο άσκησης της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής που μεριμνούσε για την κοινωνική συνοχή και την προστασία του περιβάλλοντος, γι' αυτό ακριβώς απέκτησε κοινωνική νομιμοποίηση και άντεξε στον χρόνο.

Όμως, τρεις εξελίξεις δείχνουν σήμερα τα όρια όχι μόνο του Συντάγματος, αλλά και των αντιλήψεων και των πεποιθήσεων που επικράτησαν στην κοινωνία μας τις τελευταίες δεκαετίες.

Η πρώτη εξέλιξη ήταν, όπως ορθά έχει ήδη αναγνωριστεί από πολλούς ομιλητές από όλες τις πτέρυγες της Βουλής, η κρίση, η χρεοκοπία, θύμα της οποίας υπήρξε και το Σύνταγμα. Προφανώς, δεν είναι το Σύνταγμα υπεύθυνο για τις βιολογικές συνέπειες στο εισόδημα, στο βιοτικό επίπεδο, στην απασχόληση κ.λπ.. Όμως, οι συνέπειες αυτές, η έκταση που πήραν, ο ανεμπόδιστος χαρακτήρας τους δείχνουν την ανάγκη να υπάρξουν ισχυρότερες θωρακίσεις για το μέλλον.

Πολλές, λοιπόν, από τις προτάσεις της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ υπηρετούν ακριβώς αυτό τον στόχο, δηλαδή την ισχυρότερη θωράκιση έναντι μελλοντικών κρίσεων, σε ό,τι αφορά την προστασία της εργασίας και των εργασιακών δικαιωμάτων, την προστασία των δημοσίων αγαθών, όπως το νερό, η ενέργεια και η διασφάλιση της πρόσβασης σε αυτά όλων των πολιτών και άλλες διατάξεις της ίδιας λογικής.

Η δεύτερη εξέλιξη που τροποποιεί τις αντιλήψεις μας σε ό,τι αφορά την ανάπτυξη, την πρόοδο, τη βιωσιμότητα και την ευημερία είναι η κλιματική αλλαγή και οι πολλαπλές συνέπειες, όχι μόνο στην οικονομία, αλλά και στην ίδια τη ζωή.

Τέλος, οι πιθανολογούμενες συνέπειες, οι οποίες προβλέπονται να είναι εκτεταμένες από την τέταρτη βιομηχανική επανάσταση και ιδίως από τις εφαρμογές της ρομποτικής και της τεχνητής νοημοσύνης στην εργασία και τα δικαιώματα, απαιτούν νέες προσεγγίσεις και ρυθμίσεις με στόχο τη διεύρυνση της δημοκρατίας και την αποτροπή μιας νέας έκρηξης των κοινωνικών

και περιφερειακών ανισοτήτων και διακρίσεων.

Αυτές οι εξελίξεις φέρνουν στο προσκήνιο νέες ανάγκες που υπερβαίνουν τις αντιπαραθέσεις του παρελθόντος, διότι διαμορφώνουν μια νέα συνθήκη που υπερβαίνει τόσο το νεοφιλελεύθερο όσο και το κεύσιναν υπόδειγμα υπό την παραδοσιακή του μορφή. Οι νέες απαιτήσεις επιβάλλουν να ξανασκεφθούμε και να επαναπροσδιορίσουμε την έννοια και τα κριτήρια της προόδου, της ανάπτυξης, της βιωσιμότητας, της ευημερίας.

Για παράδειγμα, είναι εντελώς αναχρονιστικό το να ακούει κανείς σήμερα τον Έλληνα Πρωθυπουργό και αρκετούς από τους Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας να μιλούν για ανάπτυξη και να εννοούν απλώς την μεγέθυνση της οικονομίας, όταν αυτή η μεγέθυνση στο παρελθόν οδηγήθηκε σε κρίση.

Έχουμε ανάγκη στις νέες συνθήκες από ένα Σύνταγμα που θα κατοχυρώνει, όχι τη μεγέθυνση που λέγαμε πριν, αλλά τη βιώσιμη, τη διατηρήσιμη ανάπτυξη, την ευημερία για όλους σε ένα περιβάλλον ισότητας και ελευθερίας.

Οι προτάσεις της Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ διέπονται ακριβώς από αυτές τις αρχές και κινούνται από αυτή την ανάγκη και αποσκοπούν στη συγκρότηση ενός νέου υποδείγματος βιώσιμης και δίκαιης ανάπτυξης. Αυτό δεν αφορά μόνο το Σύνταγμα, αλλά αφορά και την εφαρμοζόμενη πολιτική, αφορά την αναπτυξιακή στρατηγική, την οποία η προηγούμενη κυβέρνηση συγκρότησε παρά τις δύσκολες συνθήκες που υπήρχαν.

Οι προτάσεις της Κοινοβουλευτικής Ομάδας της Νέας Δημοκρατίας, όπως και η πολιτική της Κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας, κινούνται σε αντίθετη κατεύθυνση. Χαρακτηρίζονται από μέτρα και ανατροπές που ευνοούν την ανάπτυξη ενός ασύδοτου καπιταλισμού, γεγονός που δεν θα αργήσει να δείξει τις συνέπειές του, όπως έγινε στην Αργεντινή, όπως συμβαίνει στην Χιλή, η οποία σε μελέτες της Παγκόσμιας Τράπεζας χαρακτηριζόταν μέχρι πρόσφατα «πρότυπο» για να το ακολουθήσει κανείς και άλλες χώρες, οι οποίες έχουν επιλέξει τον δρόμο της νεοφιλελεύθερης ασυδοσίας.

Έχει δίκιο, λοιπόν, ο εισηγητής του ΣΥΡΙΖΑ, ο κ. Κατρούγκαλος, που μίλησε για μια οπισθοδρομικότητα και σε σχέση με ό,τι σήμερα επικρατεί στην Ευρώπη, αλλά και σε σχέση με παλαιότερες θέσεις της Νέας Δημοκρατίας. Παράδειγμα το άρθρο 16, για το οποίο τόσος λόγος γίνεται. Η διατύπωση που σήμερα έχουμε μπροστά μας δεν αναφέρεται πλέον σε μη κερδοσκοπικά ή μη κρατικά πανεπιστήμια, όπως έλεγε στο παρελθόν. Η διατύπωση παραπέμπει σε επενδύσεις ιδιωτών στον χώρο της παιδείας, είτε αιολικό πάρκο θέλεις να κάνεις, είτε ένα πλοίο να βάλεις σε ακτοπλοϊκές γραμμές, είτε μια άλλη επένδυση να κάνεις μπορείς να την κάνεις στον χώρο της εκπαίδευσης σαν να πρόκειται για έναν κοινό κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, όπου σβήνονται οι διαχωριστικές γραμμές και οι διακρίσεις ανάμεσα σε κερδοσκοπικές και μη κερδοσκοπικές δραστηριότητες, ανάμεσα σε εμπορεύματα και δημόσια αγαθά.

Όμως, και εκεί που η Νέα Δημοκρατία επιχειρεί να κάνει κάποια βήματα, αυτά είναι μιά και σε πολλές περιπτώσεις αυτοαναιρούνται. Παράδειγμα το άρθρο 86. Μετά από μεγάλη καθυστέρηση η Νέα Δημοκρατία αναγνώρισε ότι αυτό το άρθρο δημιούργησε ένα καθεστώς ατιμωρησίας. Την ίδια στιγμή, όμως, που δέχεται να καταργηθεί αυτό το καθεστώς, εισάγει στον χώρο των τραπεζών ένα αντίστοιχο καθεστώς ατιμωρησίας, το οποίο πρέπει να σας πω ότι θα δημιουργήσει τεράστια προβλήματα, τα οποία θα δούμε όχι πολύ αργά. Και εδώ υπήρχε χώρος διαλόγου, εάν η Κυβέρνηση επιθυμούσε να βρει μια ρύθμιση, όπου πράγματι να ληφθούν υπ' όψιν οι υπερβολές, που λένε οι τραπεζίτες ότι γίνονται, ή ακόμα και άλλα προβλήματα, αλλά το καθεστώς ασυδοσίας, το οποίο εισήχθη με την αλλαγή του Ποινικού Κώδικα, θα έχει πολλαπλές συνέπειες.

Άλλο παράδειγμα είναι η συνταγματική κατοχύρωση της υποχρέωσης της πολιτείας να παρέχει αυτό που η πρόταση της Νέας Δημοκρατίας ονομάζει ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα.

Επειδή άκουσα εδώ αρκετούς νέους Βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας να κάνουν και μαθήματα περί κοινωνικής ευαισθησίας, θα μου επιτρέψετε να σας ενημερώσω για ορισμένα γεγονότα, που ίσως αγνοείτε. Αυτή την πρόταση την έκανε ο Συνασπισμός τότε της Αριστεράς και της Προόδου στη συνταγματική μεταρ-

ρύθμιση του 2001. Ο τότε Πρόεδρος, ο κ. Κωνσταντόπουλος, στις 20-3-2001, σε συνέντευξή του, παρουσίασε την πρόταση τότε του Συνασπισμού για τη θέσπιση αυτού του μέτρου απέναντι στο οποίο υπήρξε αρνητική θέση τόσο του ΠΑΣΟΚ, που ήταν κυβέρνηση τότε, όσο και της Νέας Δημοκρατίας.

Πρέπει, επίσης, να σας επισημάνω ότι το 2005 εκ μέρους της τότε Κοινοβουλευτικής Ομάδας του ΣΥΡΙΖΑ είχα την τιμή να παρουσιάσω εδώ πρόταση νόμου για τη θέσπιση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Πρέπει να σας πω ότι τότε και το ΠΑΣΟΚ και η Νέα Δημοκρατία απέρριψαν την πρόταση.

Έστω και τώρα όμως που έρχεστε με τόση καθυστέρηση, χωρίς να έχετε το πολιτικό θάρρος να αναγνωρίσετε ότι κάποιοι άλλοι αγωνίστηκαν γι' αυτά και άλλα μέτρα επί χρόνια, εάν όχι δεκαετίες, αυτό που εισάγετε είναι η έννοια του εισοδήματος. Το θέμα ακριβώς, όμως, δεν είναι το εισόδημα μόνο, είναι το όριο, το επίπεδο διαβίωσης, το οποίο πρέπει να εγγυηθούμε. Φανταστείτε κάποιον, ο οποίος παίρνει το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα, όπως το λέτε, αλλά δεν έχει πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας ή σε άλλες κρίσιμες υπηρεσίες. Αυτό θα είναι δώρον άδωρον.

Επομένως και σ' αυτό το βήμα που κάνετε, που θα μπορούσε να πει κανείς ότι είναι θετικό, ο τρόπος που το εισάγετε είναι εντελώς περιοριστικός και δεν κατοχυρώνει αυτό το οποίο πρέπει να κατοχυρώσουμε, δηλαδή ένα επίπεδο ζωής αντίστοιχο με τις ανάγκες της εποχής μας.

Για να ολοκληρώσω, λοιπόν, ανεξάρτητα από τις διαστάσεις που παίρνει η συγκεκριμένη Αναθεώρηση, που θα μπορούσε να είναι πολύ ευρύτερη, εάν η Νέα Δημοκρατία δεν παρουσίαζε μέτρα τα οποία δεν μπορούν να γίνουν αποδεκτά από τις άλλες πολιτικές δυνάμεις και όχι μόνο από τον ΣΥΡΙΖΑ ή εάν η Νέα Δημοκρατία δεν απέρριπτε προτάσεις του ΣΥΡΙΖΑ και άλλων κομμάτων, εκείνο το οποίο θα ήθελα να τονίσω είναι ότι η στάση σήμερα απέναντι στις νέες απαιτήσεις βιωσιμότητας και ευημερίας, η στάση απέναντι στις ανισότητες και τις διακρίσεις, είναι αυτά που συγκροτούν το νέο πλαίσιο ανάπτυξης των κοινωνικών αγώνων, το νέο πλαίσιο διαμόρφωσης αντιπαραθέσεων και συγκλίσεων μεταξύ των πολιτικών δυνάμεων, είναι το έδαφος πάνω στο οποίο διαμορφώνονται οι νέες διαχωριστικές γραμμές. Και η συζήτηση για τη συνταγματική Αναθεώρηση, εκτός των άλλων, είχε και αυτό το θετικό, ότι αναδεικνύει ακριβώς και σ' αυτό το πεδίο ότι υπάρχει μια προοδευτική και μια συντηρητική οπισθοδρομική κατεύθυνση σε ό,τι αφορά την Αναθεώρηση.

Ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα του ΣΥΡΙΖΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Σας ευχαριστούμε.

Τον λόγο έχει ο κ. Βασίλειος - Πέτρος Σπανάκης από τη Νέα Δημοκρατία.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ - ΠΕΤΡΟΣ ΣΠΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, αγαπητέ εισηγητή της Νέας Δημοκρατίας, κύριε Τζαβάρα, σήμερα συζητάμε επί της αρχής για τη συνταγματική Αναθεώρηση, δηλαδή για τον βασικό νόμο του κράτους.

Η Αναθεώρηση του Συντάγματος είναι σε κάθε περίπτωση η κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία και θεωρώ τον εαυτό μου πολύ τυχερό που συμμετέχω στις εργασίες αυτής της κοινοβουλευτικής περιόδου.

Η συνταγματική Αναθεώρηση θα ρυθμίσει μια σειρά από θέματα που αφορούν την προστασία της οικογένειας, του γάμου, της μητρότητας και της παιδικής ηλικίας.

Στο άρθρο 21 προτείνεται η προσθήκη της παραγράφου που ορίζει ότι το κράτος μεριμνά για τη διασφάλιση συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης όλων των πολιτών μέσω ενός συστήματος ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος.

Επίσης θα προστατεύσει την εργασία, ορίζοντας με σαφήνεια ότι όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από το φύλο ή άλλη διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας.

Θα αλλάξει, επίσης, τον τρόπο σύστασης των εξεταστικών επιτροπών, άρθρο 68, ώστε η απόφαση να λαμβάνεται με πλειοψηφία των παρόντων Βουλευτών, που δεν μπορεί να είναι κατώτερη των 2/5 του συνόλου των Βουλευτών, ύστερα από πρόταση του

1/5 του όλου αριθμού των Βουλευτών. Η Βουλή θα μπορεί, δηλαδή, να συστήνει δυο εξεταστικές επιτροπές ανά βουλευτική περίοδο, εφόσον η πρόταση γίνεται από δέκα Βουλευτές και υπερψηφίζεται από τα 2/5 του συνόλου των Βουλευτών, ανεξαρτήτως πλειοψηφίας.

Θα διευκολύνει την ανάδειξη των ανεξάρτητων αρχών, σύμφωνα με το άρθρο 101Α. Στόχος, όμως, της Κυβέρνησης είναι να υπάρξει ευρύτατη συναίνεση των πολιτικών δυνάμεων, προκειμένου να αποκτήσει η χώρα μας ένα σύγχρονο Σύνταγμα, ένα Σύνταγμα που θα διορθώνει τα κακώς κείμενα του πολιτικού μας συστήματος, θα ενισχύει την αποτελεσματικότητα του κράτους μας και θα τονώσει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς τους θεσμούς.

Ήδη, από το 2016, ο Κυριάκος Μητσοτάκης ως Πρόεδρος της Νέας Δημοκρατίας είχε παρουσιάσει έναν ριζοσπαστικό δρόμο, ο οποίος θα μας οδηγούσε στον πλήρη εκσυγχρονισμό του καταστατικού χάρτη, έναν εκσυγχρονισμό βασισμένο στο τρίπτυχο «δημοκρατική συζήτηση, επιστημονική τεκμηρίωση και λαϊκή αποδοχή».

Τότε η Νέα Δημοκρατία είχε επεξεργαστεί και προτείνει συγκεκριμένες αλλαγές σε πενήντα επτά άρθρα από τα εκατόν είκοσι του σημερινού Συντάγματος. Δυστυχώς, η τολμηρή πρότασή μας προς τον κ. Τσίπρα «ψηφίστε τις δικές μας προτάσεις, να ψηφίσουμε και εμείς τις δικές σας» δεν έγινε ποτέ αποδεκτή από την κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ - ΑΝΕΛ. Έτσι, χάθηκε η ευκαιρία να συζητήσουμε την τροποποίηση του άρθρου 16, που θα επέτρεπε την ίδρυση μη κρατικών πανεπιστημίων στη χώρα μας, την αναθεώρηση του άρθρου 24 με απόλυτο σεβασμό στο περιβάλλον, ώστε να εναρμονιστούν οι διατάξεις με τις πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Μέσα από την υπό συζήτηση συνταγματική Αναθεώρηση, η Κυβέρνηση μας προτείνει αποσύνδεση της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από την πρόωρη διάλυση της Βουλής. Η πρόταση της Κυβέρνησης είναι να έχουμε τρεις αρχικές ψηφοφορίες. Η πρώτη και η δεύτερη με διακόσιους Βουλευτές, η τρίτη με εκατόν ογδόντα Βουλευτές και εάν στην τρίτη δεν εκλεγεί Πρόεδρος, μετά από πέντε μέρες να γίνεται τέταρτη ψηφοφορία και ο Πρόεδρος να εκλέγεται με εκατόν πενήντα μία ψήφους, δηλαδή την απόλυτη πλειοψηφία του όλου αριθμού των Βουλευτών.

Αναθεώρηση του άρθρου 86 περί ευθύνης Υπουργών. Να καταργηθεί, επιτέλους, ο σύντομος χρόνος παραγραφής των αδικημάτων που τελούνται από μέλη κυβέρνησης και να εξισωθεί με τον χρόνο που ορίζει ο Ποινικός Κώδικας για όλους τους πολίτες.

Στο θέμα αυτό ο ΣΥΡΙΖΑ συνεχίζει ο ίδιος να κάνει ό,τι έκανε και ως κυβέρνηση. Για επικοινωνιακούς λόγους επιμένει σε μία ανούσια ερμηνευτική πρόταση που προβλέπει αναδρομική ισχύ στην αλλαγή του εν λόγω άρθρου.

Για τη Νέα Δημοκρατία κάτι τέτοιο δεν έχει νομική υπόσταση, αφού πρόνοιες που αφορούν ποινικά αδικήματα αφορούν μόνο μελλοντικές και όχι παρελθούσες πράξεις και, συνεπώς, δεν θα γινόταν αποδεκτό σε κανένα ελληνικό ή ευρωπαϊκό δικαστήριο. Ανοίγει, όμως, ο δρόμος με το Σύνταγμα για την ψήφο των Ελλήνων του εξωτερικού, σύμφωνα με το άρθρο 54, που όλοι συμφωνούμε. Έχουν δικαίωμα να ψηφίζουν από τον τόπο διαμονής τους. Μένει, ωστόσο, να δούμε πώς θα γίνεται αυτό και υπό ποιες προϋποθέσεις.

Η πρόταση της Κυβέρνησης είναι να υπάρχουν προϋποθέσεις στην άσκηση του εκλογικού δικαιώματος στον τόπο διαμονής τους από τις εκλογές που βρίσκονται έξω από την επικράτεια, όπως για παράδειγμα η κατοχή αριθμού φορολογικού μητρώου, ο χρόνος απουσίας από τη χώρα ή η παρουσία στη χώρα για ορισμένο χρόνο στο παρελθόν. Επίσης, να μπορεί να ορίζεται ότι ορισμένες θέσεις του ψηφοδελτίου επικρατείας κάθε κόμματος καταλαμβάνονται υποχρεωτικά από τον ελληνισμό της διασποράς και να καθιερώνονται μία ή περισσότερες εκλογικές περιφέρειες απόδημου Ελληνισμού.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, γίνεται πολύς λόγος για τη συνταγματική Αναθεώρηση και για την αλλαγή της διάταξης του άρθρου 37 για τις σχέσεις Κράτους - Εκκλησίας. Η πολιτιστική παράδοση της χώρας μας, η συνταγματική μας παράδοση, το

Σύνταγμα της Επιδαύρου του 1822, όλα μας δείχνουν τον δρόμο. Οι σχέσεις Κράτους - Εκκλησίας είναι άρρηκτα δεμένες και το θέμα αυτό δεν χωρά περαιτέρω συζήτηση, που γεννά σοβαρούς κινδύνους.

Όμως, επιτρέψτε μου να πω ότι η σημερινή συζήτηση θεμελιώνει, πρέπει να βάζει τις βάσεις για την επόμενη συνταγματική Αναθεώρηση, η οποία –αν θέλετε– στόχο πρέπει να έχει την πολιτική, την οικονομική και την κοινωνική σταθερότητα, με βασικό άξονα την κοινωνική δικαιοσύνη, διότι ξέρετε, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, εκφράσεις όπως η «κοινωνική δικαιοσύνη» δεν είναι κτήμα της Αριστεράς, δεν είναι μονοπώλιο της Αριστεράς, αλλά είναι διεκδίκηση του ελληνικού λαού και βγαίνει μέσα από μία σειρά μέτρων, διαδικασιών και νοοτροπιών.

Γι' αυτό, λοιπόν, κύριε Πρόεδρε, επιτρέψτε μου να πω ως νέος Βουλευτής του ελληνικού Κοινοβουλίου ότι στην επόμενη συνταγματική Αναθεώρηση πρέπει να υπάρξει πρόβλεψη ώστε νόμοι που έχουν αυξημένη πλειοψηφία να μην μπορούν να τροποποιηθούν για μεγάλο χρονικό διάστημα, να μην τροποποιούνται εύκολα οι φορολογικοί νόμοι που έχουν να κάνουν με τη φορολόγηση των νοικοκυριών και των επιχειρήσεων, με τη θέσπιση φορολογικών κινήτρων και φοροελαφρύνσεων, αλλά το ίδιο να συμβαίνει και με τους επενδυτικούς, τους αναπτυξιακούς νόμους που επιφέρουν σταθερότητα στην επιχειρηματικότητα και στην αγορά εργασίας.

(Στο σημείο αυτό κτυπάει το κουδούνι λήξεως του χρόνου ομιλίας του κυρίου Βουλευτή)

Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα την ανοχή σας για δύο λεπτά.

Επίσης, προτείνω η διαδικασία της Αναθεώρησης του Συντάγματος να γίνεται και πριν από την πενταετία για τις διατάξεις που δεν έχουν αλλάξει.

Επομένως σήμερα ξεκινάει η κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία της Αναθεώρησης του Συντάγματος και, ταυτόχρονα, βρισκόμαστε σε ένα σταυροδρόμι αντίληψης, από τη μία της αναθεώρησης συγκεκριμένων άρθρων που πηγαίνουν τη χώρα μπροστά και από την άλλη της άλλης αναθεώρησης που πρόκειται να έρθει και πρέπει να έχει μία συγκεκριμένη λογική, τη λογική της σταθερότητας, της συνέπειας και της κοινωνικής δικαιοσύνης.

Άκουσα –κι εδώ κλείνω– με πολλή προσοχή τον εισηγητή της παράταξης του ΣΥΡΙΖΑ, τον κ. Κατρούγκαλο, να λέει ότι η συνταγματική Αναθεώρηση που προωθεί η σημερινή Κυβέρνηση δεν θα υιοθετήσει ένα πλέγμα θετικών προτάσεων του ΣΥΡΙΖΑ και ότι οι επιλογές αυτής της συνταγματικής Αναθεώρησης αντανάκλουν τις νομοθετικές πρωτοβουλίες αυτής της Κυβέρνησης.

Και σας απαντώ, κύριε Κατρούγκαλε. Οι ρυθμίσεις των παλαιών οφειλών στη νέα πάγια ρύθμιση που ετοιμάζει η Κυβέρνηση με το δεύτερο φορολογικό νομοσχέδιο, η μείωση του ΕΝΦΙΑ κατά 22% που ήρθε με το πρώτο φορολογικό νομοσχέδιο, το επιτελικό κράτος που ήρθε μέσα στο καλοκαίρι, ο αναπτυξιακός νόμος, η προάσπιση των ακαδημαϊκών ελευθεριών, η ενίσχυση της πλήρους απασχόλησης σάς βρίσκει τελικά σύμφωνους ή όχι;

Και, επιτέλους, σηκώστε το ανάστημά σας και πείτε αλήθεια στον ελληνικό λαό, έστω και τώρα που είστε στην Αντιπολίτευση! Πείτε μας ποια είναι τελικά η θέση σας. Μιλάτε εσείς που γονατίσατε τους συνταξιούχους, που δεν σεβαστήκατε τον κόπο της εργασίας τους και τις ασφαλιστικές εισφορές που πλήρωσαν κατά το παρελθόν!

Μ' αυτόν τον νόμο –έκτρωμα μιλάτε εσείς, κύριε Κατρούγκαλε, και λέτε ότι αυτή η συνταγματική Αναθεώρηση που φέρνει τομές, αντανάκλα τις νομοθετικές πρωτοβουλίες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΤΡΟΥΓΚΑΛΟΣ: Όχι. Αντανάκλα, είπα, κύριε συνάδελφε.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ - ΠΕΤΡΟΣ ΣΠΑΝΑΚΗΣ: Όχι, κύριοι! Μέχρι εδώ!

Γι' αυτό, λοιπόν, καλώ όλες τις πτέρυγες του Κοινοβουλίου να υπερψηφίσουν αυτή τη συνταγματική Αναθεώρηση.

Επιτρέψτε μου, κλείνοντας, να σταθώ στα λόγια του εισηγητή μας, του έμπειρου κοινοβουλευτικού, του κ. Τζαβάρα που είπε ότι σημαντικό είναι να έχουμε ένα ισορροπημένο νέο Σύνταγμα, όπως και να υπηρετήσουμε τον σκοπό του. Γι' αυτό, λοιπόν, είμαστε όλοι εδώ, για να υπηρετήσουμε τον σκοπό του νέου Συν-

τάγματος.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Κι εγώ ευχαριστώ.

Τον λόγο έχει ο κ. Βασίλειος Βασιλειάδης από τη Νέα Δημοκρατία και θα κλείσουμε με την κ. Ιατρίδη, τον κ. Κέλλα και την κ. Αυγερινού.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ (ΛΑΚΗΣ) ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

Αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, αρχικά να πω κι εγώ με τη σειρά μου πως είναι τιμή μου να συμμετέχω στην ύψιστη αυτή κοινοβουλευτική διαδικασία. Είμαι νεοεκλεγείς Βουλευτής σε μία Αναθεωρητική Βουλή, η οποία είναι πολύ διαφορετική από την προηγούμενη προτείνουσα Βουλή.

Συγκεκριμένα, οι πρωτοεκλεγέντες και νεοεκλεγέντες Βουλευτές της τρέχουσας περιόδου αθροίζουμε τους εκατόν πενήντα έξι, παραπάνω από το μισό του Σώματος. Αυτό σημαίνει πως τόσο εγώ, όσο και οι περισσότερες και οι περισσότεροι συνάδελφοι, δεν έχουμε εκφραστεί ως προς τα αναθεωρητέα άρθρα.

Αναφορικά με το ζήτημα αυτό, λοιπόν, οφείλω να πω πως θα ήθελα σήμερα να μιλάμε για την αναθεώρηση μεγαλύτερου μέρους του Συντάγματος. Λείπουν, κατά την άποψή μου, άρθρα τα οποία καλύπτουν θέματα που οφείλαμε να εκσυγχρονίσουμε, όπως το άρθρο 16 για την ανώτατη εκπαίδευση ή το άρθρο 24 για την προστασία του περιβάλλοντος. Και τα δύο αυτά θέματα θα μας απασχολήσουν άμεσα και θα μας απασχολούν στο μέλλον. Συνεπώς θα ήταν καλό να είχαμε τη δυνατότητα να διαμορφώσουμε το Σύνταγμα, έτσι ώστε να μπορέσουμε να ανταπεξέλθουμε στις οποίες προκλήσεις караδοκούν.

Όμως, ας αφήσουμε το τι λείπει από την Αναθεώρηση και ας δούμε τι έχουμε μπροστά μας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, κατά την άποψή μου, έχουμε μπροστά μας μία σπάνια ευκαιρία να επιτύχουμε συναίνεση. Η προτείνουσα και η Αναθεωρητική Βουλή είχαν διαφορετικές κοινοβουλευτικές πλειοψηφίες και στο σύνολό τους τετρακόσιους πενήντα έξι μεμονωμένους Βουλευτές. Αυτή η πολυφωνία δίνει στη διαδικασία χαρακτήρα ευρείας αποδοχής από το πολιτικό σύστημα, κάτι το οποίο επιθυμεί και ο ελληνικός λαός, όπως όλες και όλοι ξέρουμε, γιατί το ακούμε διαρκώς στην επαφή μας με τους πολίτες της περιφέρειας μας.

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής Αναθεώρησης, ο κ. Στυλιανίδης, αναφέρθηκε ήδη στο πολύ καλό κλίμα που υπήρχε κατά τις εργασίες της επιτροπής. Πιστεύω πραγματικά πως μπορούμε να συμφωνήσουμε επί της αρχής στην παρούσα Αναθεώρηση και επιτρέψτε μου να επικεντρωθώ σε τρεις βασικές αλλαγές που αυτή περιλαμβάνει.

Το πρώτο σημείο που νομίζω ότι μπορούμε να συγκλίνουμε είναι το άρθρο 21, παράγραφος 1. Με την αναθεώρησή του και τη θέσπιση του δικαιώματος στο ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα θωρακίζεται η ελληνική οικογένεια που τόσο έχει υποφέρει στα χρόνια της κρίσης, εξασφαλίζεται ένα επίπεδο διαβίωσης το οποίο θα δημιουργήσει τις συνθήκες εκείνες που θα επιτρέψουν την κοινωνική κινητικότητα. Και το επιτυγχάνουμε αυτό, χωρίς να δημιουργούμε στρεβλώσεις στην ελευθερία της αγοράς, αλλά εισάγοντας την αρχή της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς. Όσες και όσοι ερχόμαστε από την περιφέρεια γνωρίζουμε πόσο σημαντικό είναι αυτό για το ελληνικό νοικοκυριό και η συμπερίληψή του στο Σύνταγμα προστατεύει πραγματικά και τους πιο ευάλωτους συμπολίτες μας.

Το δεύτερο σημείο στο οποίο θεωρώ ότι υπάρχει περιθώριο σύγκλισης είναι το άρθρο 54. Η διευκόλυνση της άσκησης του εκλογικού δικαιώματος στους Έλληνες οι οποίοι βρίσκονται στο εξωτερικό, αποτέλεσε προεκλογική δέσμευση της Νέας Δημοκρατίας. Την ίδια στιγμή, η πρόταση χαίρει ευρείας αποδοχής στο σύνολο των Ελλήνων πολιτών και στο εσωτερικό και στο εξωτερικό. Και εδώ, η τελική πρόταση θα μπορούσε ίσως να είναι καλύτερη. Ωστόσο, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε την προσπάθεια που έχει γίνει από την Κυβέρνηση, αλλά και το σύνολο των κομμάτων στο να υπάρξει ένα πλαίσιο όσο το δυνατόν ευρύτερης συμφωνίας. Και αυτό θα φανεί και κατά την ψήφισή του σχετικού σχεδίου νόμου που έχει ήδη κατατεθεί στη Βουλή.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στις επόμενες εκλογές, όποτε κι αν αυτές γίνουν, θα μπορούν να ψηφίσουν αρκετοί συμπολίτες μας που μέχρι σήμερα τους ήταν πρακτικά αδύνατο. Κι αυτό είναι κάτι που είμαι σίγουρος ότι θέλουμε όλες και όλοι μας.

Το τρίτο σημείο στο οποίο πιστεύω μπορούμε να πετύχουμε ευρεία συναίνεση είναι το άρθρο 68 παράγραφος 2. Με την αναθεώρηση του εν λόγω άρθρου δίνεται η δυνατότητα στην κοινοβουλευτική μειοψηφία να ζητάει ως δύο ανά περίοδο εξεταστικές επιτροπές. Προβλέπεται πρόταση από τουλάχιστον δέκα Βουλευτές της αντιπολίτευσης με παρουσία εκατόν είκοσι Βουλευτών. Με τη διάταξη αυτή το εργαλείο κοινοβουλευτικού ελέγχου αναβαθμίζεται σημαντικά. Ενισχύονται τα δικαιώματα της μειοψηφίας και συνεπώς ο κοινοβουλευτισμός εν γένει, αλλά και η ίδια η δημοκρατία.

Γι' αυτούς τους λόγους, λοιπόν, και με πλήρη συνείδηση της βαρύτητας της διαδικασίας στην οποία συμμετέχω κι εγώ για πρώτη φορά, σας καλώ, αγαπητές και αγαπητοί συνάδελφοι, να στηρίξουμε επί της αρχής την παρούσα Αναθεώρηση του Συντάγματος.

Ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Ευχαριστούμε πολύ, κύριε Βασιλειάδη.

Τον λόγο έχει η κ. Μίκα Ιατρίδη από τη Νέα Δημοκρατία.

ΤΣΑΜΠΙΚΑ ΙΑΤΡΙΔΗ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, ξεκινάμε σήμερα στην Ολομέλεια την τέταρτη Αναθεώρηση του Συντάγματος, ενός Συντάγματος που ψηφίστηκε αμέσως μετά την αποκατάσταση της δημοκρατίας το 1975. Πιστεύω ότι δεν θα πρέπει να ξεχνάμε τη μεγάλη εθνική προσφορά του Κωνσταντίνου Καραμανλή, του ανθρώπου που οδήγησε τη χώρα στη Νέα Δημοκρατία της Μεταπολίτευσης και ο οποίος αντιλαμβανόμενος τις τότε πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες παρέδωσε μαζί με τους συνεργάτες του το πιο ουσιαστικό, το πιο δημοκρατικό, το πιο σύγχρονο και ανθεκτικό Σύνταγμα στην ιστορία της χώρας μας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Αναθεώρηση του Συντάγματος προφανώς και πρέπει να ακούει σε νομικές διαδικασίες, αλλά είναι στη βάση της διαδικασία βαθύτατα πολιτική, βαθύτατα κοινωνική. Το Σύνταγμα είναι ο θεμελιώδης νόμος του κράτους μας ο οποίος περιλαμβάνει όλες εκείνες τις ζωτικές διατάξεις για την επιβίωση του κράτους μας, της κοινωνίας μας και του έθνους μας. Συνεπώς μια τέτοια Αναθεώρηση θα έπρεπε να ήταν μια ακόμα ευκαιρία, ώστε να συνεχίσει το Σύνταγμα μας να ανταποκρίνεται στις σύγχρονες ανάγκες της κοινωνίας μας. Το Σύνταγμα μας ασφαλώς κι έχει ανταποκριθεί μέχρι τώρα στις ανάγκες της κοινωνίας. Είναι άλλωστε αυτό που το χαρακτηρίζει όλα αυτά τα χρόνια. Και όπως είπε και στην επιτροπή ο κ. Στυλιανίδης, είναι ένα Σύνταγμα αυστηρό, αλλά ταυτόχρονα κι ανοιχτό. Θα μπορούσε λοιπόν και αυτή η Αναθεώρηση να είναι ακόμα πιο ουσιαστική, ακόμα πιο καινοτόμα, ακόμα πιο κοντά στις ανάγκες των Ελλήνων και των Ελληνίδων, όπως τόνισε και ο εισηγητής μας κ. Τζαβάρας.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, στην επιτροπή για την Αναθεώρηση του Συντάγματος έγινε εκτενής συζήτηση για τον ρόλο της προτείνουσας Βουλής και τον ρόλο της τωρινής Αναθεωρητικής Βουλής. Κατά πόσο, δηλαδή, η τωρινή Βουλή δεσμεύεται από τις προτάσεις της προτείνουσας Βουλής. Εγώ πιστεύω ότι όλη η διαδικασία μάς δίνει πολύ σημαντικά διδάγματα. Το πρώτο είναι ότι θα πρέπει οριστικά να αποβάλλουμε ως πολιτικό σύστημα τη λογική ότι η συνταγματική Αναθεώρηση μπορεί να αποτελέσει εργαλείο για την προώθηση της πολιτικής μας ατζέντας, των ιδεολογιών μας και των πεποιθήσεών μας.

Αντίθετα, πρέπει να βλέπουμε το Σύνταγμα μας ως το πλαίσιο εντός του οποίου οι πολιτικές δυνάμεις του τόπου θα καταθέτουν τις πολιτικές τους και αυτές θα κρίνονται από τον ελληνικό λαό, ακόμα κι αν η κατεύθυνση που θα έχουν αυτές οι πολιτικές μπορεί να είναι φιλελεύθερη ή αριστερή. Αυτό το αγνόησε ο ΣΥΡΙΖΑ και θεώρησε, κατά την προηγούμενη Βουλή, ότι θα μπορούσε να προωθήσει μια ατζέντα για την Αναθεώρηση, σύμφωνα με τις ιδεολογίες του. Για μια ακόμα φορά προπαθήθηκε να εργαλειοποιηθεί μια κορυφαία κοινοβουλευτική διαδικασία.

Ας αναλογιστούμε λίγο και τις συνθήκες της εποχής που ο ΣΥΡΙΖΑ ξεκίνησε τις διαδικασίες για τη συνταγματική Αναθεώρηση. Ήταν η εποχή που ο ΣΥΡΙΖΑ και τα στελέχη του θεωρούσαν ότι ήταν παντοδύναμοι, ότι θα κέρδιζαν τις εκλογές όποτε κι αν αυτές γίνονταν. Και κατ' αυτόν τον τρόπο, κρίσιμα άρθρα που θα μπορούσαν να αναθεωρηθούν δεν έφτασαν στην αναθεωρητική ευχέρεια αυτής της Βουλής. Όμως, εν τω μεταξύ, μεσολάβησαν οι εκλογές για να διαπιστώσει ο ΣΥΡΙΖΑ ότι όχι μόνο δεν ήταν άχαστος ή άτρωτος, αλλά και ότι οι βασικές του επιλογές αποδοκιμάστηκαν έντονα από τον ελληνικό λαό. Έτσι, θα πρέπει όλοι να έχουμε στον νου μας ότι οι συνθήκες αλλάζουν και ότι δεν πρέπει να σχεδιάζεται μια Αναθεώρηση η οποία θα εξυπηρετεί κομματικά συμφέροντα και όχι τις πραγματικές ανάγκες των πολιτών.

Το δεύτερο δίδαγμα είναι ότι σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να αναζητούμε την ευρύτερη δυνατή συναίνεση, ειδικά σε ζητήματα που άπτονται της συνταγματικής Αναθεώρησης και όχι μόνο. Και εδώ πιστεύω ότι είναι σημαντική η συμβολή της δικής μας παράταξης, της παράταξης των μεγάλων εθνικών επιλογών. Αυτή είναι η δική μας επιλογή και φάνηκε και από τη συνολική παρουσία των συναδέλφων μου στην αντίστοιχη Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος. Έχουμε αποδείξει ιστορικά ότι είμαστε η παράταξη που επιδιώκει τη συναίνεση, είμαστε η παράταξη της σύνθεσης.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, θεωρώ εξαιρετικά σημαντικό ότι με την Αναθεώρηση διαχωρίζεται ομοφώνως η διαδικασία εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από τις βουλευτικές εκλογές κατά το άρθρο 32 παράγραφος 4 του Συντάγματος. Σταματά κατ' αυτόν τον τρόπο η εργαλειοποίηση της εκλογής του Προέδρου, κάτι που η χώρα πλήρωσε πολύ ακριβά στην αντίστοιχη περίπτωση της εκλογής του τον Δεκέμβριο του 2014.

Είναι επίσης σημαντικό ότι διευκολύνεται η ψήφος των Ελλήνων του εξωτερικού στο άρθρο 54 παράγραφος 4 του Συντάγματος. Πιστεύω ότι ήταν ένα διαχρονικό εθνικό αίτημα και επιτέλους ανταποκρινόμαστε σ' αυτό. Προτείνεται ακόμα ένα σύστημα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος για τη στήριξη της ελληνικής οικογένειας στο άρθρο 21 παράγραφος 1 του Συντάγματος, η οποία αποτέλεσε τον ισχυρό συνεκτικό ιστό των Ελλήνων που άντεξε κατά τη διάρκεια της κρίσης και κράτησε όρθια τη δοκιμαζόμενη ελληνική κοινωνία.

Επιτρέψτε μου εδώ να επισημάνω ότι ένα από τα βασικά δομικά στοιχεία της ελληνικής οικογένειας είναι και η ορθόδοξη πίστη της.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, σε κάθε περίπτωση οφείλουμε να κοιτάμε προς το μέλλον. Μπορεί σήμερα να χάθηκε η ευκαιρία να προχωρήσουμε μπροστά με την Αναθεώρηση, για παράδειγμα στο άρθρο 16 που αφορά στην ίδρυση μη κρατικών, μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων. Όμως, και από τη συζήτηση στην επιτροπή φάνηκε ότι υπάρχουν περιθώρια συνεννόησης και συναίνεσης. Εύχομαι να τα εξαντλήσουμε και στην Ολομέλεια και να καταλήξουμε στο καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα για την πατρίδα, την κοινωνία, τους πολίτες της και το πολιτικό μας σύστημα.

Σας ευχαριστώ πολύ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Κι εμείς ευχαριστούμε.

Τον λόγο έχει ο κ. Χρήστος Κέλλας από τη Νέα Δημοκρατία.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΚΕΛΛΑΣ: Ευχαριστώ, κυρίες Πρόεδρε.

Κύριοι Υπουργοί, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δύο αιώνες μετά τον ξεσηκωμό του γένους που οδήγησε στην αποτίναξη του τουρκικού ζυγού και τη σύσταση του νέου ελληνικού κράτους, η συνταγματική Αναθεώρηση θα έπρεπε να εκλαμβάνεται ως μια μακρόπνοη εθνική στρατηγική για ένα αποτελεσματικό κράτος που θα εγγυάται το μέλλον των επόμενων γενεών. Ωστόσο, αυτό δεν κατέστη δυνατό, αφού η τότε ισχύνη πλειοψηφία του ΣΥΡΙΖΑ αντιπολιτευόταν ουσιαστικά τη Νέα Δημοκρατία εν όψει των επερχόμενων εκλογών. Έτσι, μια μεγάλη ευκαιρία πέρασε ανεκμετάλλευτη δεσμεύοντας πρακτικά τη χώρα για τα επόμενα δέκα χρόνια.

Παρ' όλα αυτά, η Επιτροπή Αναθεώρησης του Συντάγματος πα-

ρήγαγε σημαντικό έργο, αφού τα ευάριθμα σημεία σύγκλισης που περιλαμβάνονται στο υποβληθέν σχέδιο Αναθεώρησης ενισχύουν το κοινωνικό κράτος, τη δημοκρατία, την πολιτική σταθερότητα και τη λογοδοσία.

Θα ξεκινήσω ασφαλώς από το άρθρο 21 το οποίο ορίζει πως το κράτος μεριμνά για τη διασφάλιση συνθηκών αξιοπρεπούς διαβίωσης όλων των πολιτών μέσω ενός συστήματος ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος. Πρόκειται για μια καταστατική πρόβλεψη που απορρέει από τον πυρήνα του κοινωνικού κράτους και την οποία είχαμε μετ' επιτάσεως υποστηρίξει στην προτεινόμενη Βουλή με την ίδια διατύπωση. Ευτυχώς τα μέλη της επιτροπής κατάφεραν και το ενσωμάτωσαν στο σχέδιο Αναθεώρησης.

Το δεύτερο άρθρο που έχει ιδιαίτερη σημασία για το έθνος είναι το 54, όπου προβλέπεται το δικαίωμα ψήφου για τους Έλληνες του εξωτερικού, καθώς και οι εκλογικές περιφέρειες του απόδημου Ελληνισμού. Πρόκειται για μια επιτυχία της Κυβερνήσεώς μας και πρώτιστα του ίδιου του Πρωθυπουργού, του Κυριάκου Μητσοτάκη, ο οποίος διασφάλισε τη συναίνεση των πολιτικών δυνάμεων εμβαθύνοντας μέσω της συγκεκριμένης διάταξης τη δημοκρατία μας και ενισχύοντας τη συλλογική συνείδηση της ομογένειας.

Κατά τρίτον, με το άρθρο 32 μπαίνει ένα τέλος στην πολιτική ομηρία των κυβερνήσεων και στη διατάραξη των εκλογικών κύκλων μέσω της αποσύνδεσης της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας από την προσφυγή στις κάλπες. Η αναθεωρητέα διάταξη ορίζει ότι εφόσον δεν επιτυγχάνεται η πλειοψηφία των εκατόν ογδόντα Βουλευτών, τότε διεξάγονται τέταρτη και πέμπτη ψηφοφορία όπου απαιτείται η απόλυτη και η σχετική πλειοψηφία των υποψηφίων. Πλέον δεν θα υπάρχουν οι δυνατότητες ανατροπής μιας κυβέρνησης από την αντιπολίτευση, όπως συνέβη την τελευταία φορά με την κυβέρνηση του Αντώνη Σαμαρά, στην οποία δεν επιτράπη να ολοκληρώσει το έργο της με τις δυσμενέστερες συνέπειες που ακολούθησαν.

Όσον αφορά τη λογοδοσία, και εδώ η παράταξή μας πρωτοστατεί. Με το άρθρο 62 η βουλευτική ασυλία περιορίζεται και αφορά πλέον τα βουλευτικά καθήκοντα και την πολιτική δραστηριότητα τού Βουλευτή, ενώ με το άρθρο 86 καταργείται η αποβεστική προθεσμία για τα ποινικά αδικήματα Υπουργών και Υφυπουργών, οι οποίοι πλέον αντιμετωπίζονται όπως όλοι οι πολίτες.

Επομένως μέσω των συγκεκριμένων αναθεωρητέων διατάξεων το πολιτικό σύστημα αυτοπροστατεύεται από φαινόμενα διαφθοράς και έκνομες συμπεριφορές που πλήγωσαν τους πολίτες και αποδόμησαν την εμπιστοσύνη τους προς τον πολιτικό κόσμο.

Στην ίδια κατεύθυνση βρίσκονται και οι διατάξεις που εισήχθη με την παράταξή μας, προκειμένου να ενισχυθεί ο κοινοβουλευτικός έλεγχος. Με το άρθρο 68 δίνεται η δυνατότητα στην ελάσσονα αντιπολίτευση να προκαλέσει τη σύσταση εξεταστικών επιτροπών. Δέκα Βουλευτές θα μπορούν να προτείνουν τη σύσταση εξεταστικής επιτροπής και εφόσον η πρόταση υπερψηφίζεται από τα 2/5 του συνόλου των Βουλευτών, τότε θα συστήνεται εξεταστική επιτροπή. Και βέβαια, η συγκεκριμένη ρύθμιση δεν αφορά μόνο τον έλεγχο, αλλά και τη δημοκρατικότερη λειτουργία γενικότερα του Κοινοβουλίου.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, παρ' ότι οι συγκεκριμένες διατάξεις έχουν ευεργετικό χαρακτήρα και για την κοινωνία μας, αλλά και για τη δημοκρατία μας, οφείλουμε να επισημάνουμε ότι στην προτεινόμενη Βουλή χάθηκαν μια σειρά από προβλήματα που θα εισέφεραν στον εκσυγχρονισμό, την ανάπτυξη και την ισχυροποίηση της πατρίδας μας, προκειμένου να αντιμετωπίσουμε αποτελεσματικά τις προκλήσεις του 21^{ου} αιώνα.

Γιατί συνέβη αυτό; Θα σταθώ σε τέσσερα σημεία. Κατ' αρχάς είχαμε προτείνει την κατοχύρωση της οικονομικής ελευθερίας και το ανόθευτο των ανταγωνισμού για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας και των επενδύσεων σε συνδυασμό με τον κρατικό παρεμβατισμό, για την κοινωνική δικαιοσύνη και την ισόρροπη ανάπτυξη.

Κατά δεύτερον, η συγκεκριμένη πρόβλεψη υποστηριζόταν από την εξάπλωση της ηλεκτρονικής διακυβέρνησης στη διοίκηση και τη δικαιοσύνη, την εμπέδωση των αρχών της καλής νομοθέτησης

και κωδικοποίησης της νομοθεσίας.

Κατά τρίτον, είχαμε εισηγηθεί την αναθεώρηση του άρθρου 24, προκειμένου να αντιμετωπίσουμε την κλιματική αλλαγή, διασφαλίζοντας υδάτινους πόρους και ανανεώσιμες πηγές ενέργειας για την ενίσχυση της αγροτικής οικονομίας.

Τέλος, είχαμε ταχθεί αναφανδόν υπέρ της ίδρυσης ιδιωτικών και μη κερδοσκοπικών πανεπιστημίων, υποστηρίζοντας την αναθεώρηση του άρθρου 16.

Οι συγκεκριμένες προτάσεις δυστυχώς απορρίφθηκαν και χωρίς επαρκή αιτιολόγηση, με στόχο έναν και μοναδικό: να ασκηθεί αντιπολίτευση στην αντιπολίτευση. Αυτό συνέβη τότε, στερώντας από την κοινωνία και την οικονομία μια σταθερή βάση, προκειμένου να αναπτύσσονται ελεύθερα και απρόσκοπτα με γνώμονα το διεθνές περιβάλλον και όχι το παρελθόν.

Είναι δυνατόν, αγαπητοί συνάδελφοι, να σχεδιάζουμε μεταρρυθμίσεις και να μην δίνουμε στα παιδιά μας τη δυνατότητα να σπουδάσουν εντός Ελλάδος στο επιστημονικό πεδίο της επιλογής τους; Είναι λογικό να υποστηρίζουμε την αγροτική ανάπτυξη της χώρας, χωρίς να λαμβάνουμε υπ' όψιν τη λειψυδρία και την ερημοποίηση, με την οποία απειλούνται περιοχές της πατρίδας μας; Ελάτε στον θεσσαλικό κάμπο, να δείτε που κινδυνεύει να γίνει Σαχάρα.

Σε κάθε περίπτωση, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, η Κυβέρνησή μας προχωρά στην ανασυγκρότηση της διοίκησης και φέρνει διαρκώς νομοθετήματα που συνιστούν τα εχέγγυα για τη βιώσιμη ανάπτυξη της χώρας και για ένα κράτος το οποίο καθίσταται μέρα με την ημέρα ολοένα και πιο ισχυρό, ολοένα πιο σύγχρονο και πιο αξιόπιστο. Το έργο που έχουμε παραγάγει μέχρι σήμερα δίνει ελπίδα στις Ελληνίδες και τους Έλληνες και προδιαγράφει ένα μέλλον φωτεινό με περισσότερη αισιοδοξία.

Σας ευχαριστώ.

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Κι εμείς ευχαριστούμε.

Τη συζήτηση θα κλείσει η κ. Διονυσία Αυγερινούπουλου από τη Νέα Δημοκρατία.

ΔΙΟΝΥΣΙΑ - ΘΕΟΔΩΡΑ ΑΥΓΕΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ: Σας ευχαριστώ πολύ, κύριε Πρόεδρε.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, νιώθω ιδιαίτερη τιμή για το ότι η παράταξή μας, η Νέα Δημοκρατία, και οι συμπατριώτες μας στον Νομό Ηλείας με αξίωσαν να μετέχω στη σύνθεση της παρούσας Αναθεωρητικής Βουλής. Αποτελεί ύψιστη τιμή για κάθε Βουλευτή να μετέχει στην κορυφαία αυτή διαδικασία της Αναθεώρησης του Συντάγματος. Πρόκειται περί έργου σπουδαίου. Η καλή νομοθέτηση οφείλει να βρει την προσφορότερη έκφρασή της στην αναθεωρητική διαδικασία και εναπόκειται σε όλους εμάς να είμαστε όσο το δυνατόν πιο συνετοί, καθώς διαβουλευόμαστε για το Σύνταγμα, κυρίως γιατί οι ρυθμίσεις που θα υιοθετήσουμε θα δεσμεύσουν όχι μόνο την παρούσα, αλλά και τις επόμενες γενιές. Καθώς δε το Σύνταγμα μας συγκαταλέγεται ανάμεσα στα ονομαζόμενα «σκληρά συντάγματα», θα χρειαστούν δύο ακόμα τουλάχιστον κοινοβουλευτικές συνθέσεις μέχρι να μπορέσουν να αναθεωρηθούν εκ νέου οι διατάξεις του Συντάγματος, δηλαδή περίπου μετά από δέκα χρόνια.

Ας θυμηθούμε ότι το Σύνταγμα του 1975, όπως αυτό αναθεωρήθηκε στη συνέχεια, θεωρείται από τα πλέον προοδευτικά και καινοτόμα Συντάγματα για την εποχή του. Είναι το πρώτο Σύνταγμα πανευρωπαϊκά που με το άρθρο 24 εισήγαγε διατάξεις για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, ενσωματώνοντας μεταξύ άλλων και τις κατευθύνσεις πολιτικής, της παγκόσμιας συνδιάσκεψης στη Στοκχόλμη το 1972. Κανένα άλλο κράτος της Ευρώπης δεν είχε αναγάγει ήδη από τόσο νωρίς την περιβαλλοντική προστασία σε συνταγματική επιταγή. Στη συνέχεια, ενσωματώθηκε στο Σύνταγμα μας και η διάσταση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, καθώς και άλλες διαστάσεις.

Η προτεινόμενη όμως, Βουλή, προς εμάς, δηλαδή η προαναθεωρητική Βουλή, η οποία πρότεινε στην παρούσα κοινοβουλευτική σύνθεση το ποια άρθρα του Συντάγματος θα πρέπει να αναθεωρηθούν, αποδείχθηκε συντηρητική. Δεν πρότεινε προς αναθεώρηση άρθρα τα οποία πράγματι θα έπρεπε να θεθούν προς αναθεώρηση, ώστε η κοινωνία μας και η οικονομία μας να

γίνουν πιο σύγχρονες και αποτελεσματικές, να προωθούν τους στόχους και τα όνειρα, αλλά και να ανταποκρίνονται στις πεποιθήσεις της σύγχρονης κοινωνίας. Έτσι, δεν μας δίνεται σήμερα η ευκαιρία να ενσωματώσουμε σε συνταγματικούς κανόνες τα σύγχρονα διδάγματα των περιβαλλοντικών επιστημών, της παγκοσμίας αποδεκτές κατευθύνσεις πολιτικής, οι οποίες κωδικοποιούνται σε διεθνή κείμενα ως απόρροια κορυφαίων περιβαλλοντικών και ειδικότερα κλιματικών συνδιασκέψεων, αλλά και πλέον ευρέως αποδεκτών πεποιθήσεων της κοινωνίας για την ανάγκη της παροχής αυξημένου βαθμού περιβαλλοντικής προστασίας.

Μέσα από έναν βαθύ συντηρητισμό της προτεινόμενης Βουλής, το άρθρο 24 δεν ετέθη προς αναθεώρηση. Συνεπώς το Σύνταγμα μας δεν θα ενσωματώσει για πολλά ακόμα χρόνια επιταγές, όπως για την αντιμετώπιση και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, για τη μετάβαση της οικονομίας μας σε μια οικονομία χαμηλού άνθρακα, για την περιβαλλοντικά υπεύθυνη οικονομία.

Αν είχε προταθεί το άρθρο 24 προς αναθεώρηση, θα μπορούσε να είχε αποτελέσει συνταγματική επιταγή σήμερα η ενσωμάτωση περιβαλλοντικών κριτηρίων στην αξιολόγηση των επενδύσεων που θα γίνονται στη χώρα από ημεδαπά και ξένα κεφάλαια, έτσι ώστε στο μέλλον να πραγματοποιούνται στη χώρα μας μόνο έργα τα οποία δεν βλάπτουν το περιβάλλον και δεν επηρεάζουν αρνητικά το κλίμα. Δηλαδή, θα μπορούσε να εγγυάται το ίδιο το Σύνταγμα τον περιβαλλοντικά υπεύθυνο, κλιματικά ουδέτερο και βιώσιμο χαρακτήρα των επενδύσεων. Επίσης θα μπορούσε να αποτελέσει συνταγματική επιταγή η υποχρέωση απορρύπανσης ρυπασμένων φυσικών πόρων, με ιδιαίτερη αναφορά στο νερό, ενώ θα έπρεπε να προβλέπεται ειδική αναφορά στην πεμππουσία της φύσης, δηλαδή στην προστασία της βιοποικιλότητας.

Το Σύνταγμα θα μπορούσε στο μέλλον να κάνει ένα ακόμα βήμα και να προβλέψει διάταξη για την προστασία της υγείας και της ευζωίας των ζώων, το οποίο σήμερα στο ελληνικό νομικό σύστημα απολαμβάνουν ελάχιστης προστασίας, αποκαλύπτοντας τον κοινό νομοθέτη ως αδιάφορο για τα δικαιώματά τους.

Σε μία νοερή απόπειρα διαλόγου με τον μελλοντικό αναθεωρητικό νομοθέτη, τον παραινών να τολμήσει να κάνει άνοιγμα σε μια ευρύτερη μορφή δημοκρατίας, την πολυσυμμετοχική οικονομική δημοκρατία, αναγνωρίζοντας έστω και οιονεί δικαιώματα τρίτης γενιάς στα ζώα και εν γένει τη φύση. Διότι το Σύνταγμα που θα πρέπει να υιοθετήσουμε προς όφελος των μελλουσών γενεών θα πρέπει να διαμορφώνει ένα όμορφο και αρμονικό περιβάλλον για τα παιδιά μας και για όλα τα όντα.

Επικαλούμαι δε προς επίρρωση των λεγόμενων μου το κείμενο του σημαντικότερου διεθνούς κοινοβουλευτικού οργανισμού, της Διακοινοβουλευτικής Ένωσης, η οποία εξέδωσε το 2013 κοινό ανακινωθέν στο Εκουαδόρ, στο Κίτο. Στο Κίτο οι Βουλευτές από όλον τον κόσμο, εκφράζοντας τους λαούς και εμπνεόμενοι από τους παγκόσμιους στόχους της βιωσιμότητας και την ατζέντα για την ανάπτυξη 2030, αιτήθηκαν από τις κυβερνήσεις τους να διαμορφώσουν τις κατάλληλες συνθήκες, ώστε να πετύχουμε τον απώτερο στόχο κάθε συντάγματος, ο οποίος δεν είναι άλλος από το ευ ζην, την ευδαιμονία των πολιτών τους. Αυτός είναι ο υπέρτατος πολιτειακός στόχος που προκρίνεται ως τέτοιος από σειρά φιλοσοφικών και πολιτικών κειμένων, από την Αρχαία Ελληνική Γραμματεία ως και σήμερα.

Το ευ ζην, όμως, δεν μπορούμε να το πετύχουμε και να το διατηρήσουμε, αλλά ούτε και να το βιώσουμε στην ολότητά του παρά μόνο σε μία αρμονία με τη φύση. Προς αυτή την πεφωτισμένη κατεύθυνση των διεθνών κειμένων θα έπρεπε να κινηθεί και η μελλοντική Αναθεώρηση του Συντάγματος.

Η απαλοιφή τόσο του άρθρου 24 όσο και του άρθρου 16 του Συντάγματος για τη δυνατότητα της συμβολής του ιδιωτικού τομέα στην τριτοβάθμια εκπαίδευση από τη λίστα των αναθεωρητέων διατάξεων αποτελούν απώλεια για την ελληνική κοινωνία και θα πρέπει να θεραπευτούν άνευ άλλων καθυστερήσεων κατά την αμέσως επόμενη αναθεωρητική διαδικασία.

Για δε τα άρθρα τα οποία έχουν τεθεί προς αναθεώρηση όλα κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση. Η εισαγωγή του ελάχιστου

εγγυημένου εισοδήματος, η αλλαγή στη διαδικασία της εκλογής του Προέδρου της Δημοκρατίας, ο περιορισμός της ασυλίας των Βουλευτών, οι εγγυήσεις προσωπικής και λειτουργικής ανεξαρτησίας των στρατιωτικών δικαστών, ομοίως με τους τακτικούς δικαστικούς λειτουργούς, η σύσταση εξεταστικής επιτροπής από την κοινοβουλευτική μειοψηφία, κυρίως δε η ενεργοποίηση της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού αποτελούν σημαντικές ρυθμίσεις.

Θα ήθελα εξ αυτών να εξάρω την προσθήκη στο άρθρο 54 της παραγράφου 4 για τη δυνατότητα ενάσκησης του πολιτικού δικαιώματος της ψήφου μεγάλου αριθμού συμπολιτών μας που διαμένουν στο εξωτερικό, το οποίο στερούνταν αδικαιολόγητα τόσα χρόνια, αντίθετα προς τη δημοκρατική αρχή και την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας τις οποίες επιτάσσει απολύτως το Σύνταγμα.

Η ενεργοποίηση της ψήφου των Ελλήνων του εξωτερικού θα φέρει κοντά μας ένα δυναμικό τμήμα του Ελληνισμού και μόνο προς όφελος της χώρας μας θα είναι. Η καρδιά των αποδήμων Ελλήνων χτυπάει ακόμα δυνατά για την Ελλάδα. Με τη μέριμνα αυτή δείχνουμε ότι και η καρδιά της Ελλάδας χτυπάει εξίσου δυνατά για όλους τους Έλληνες όπου κι αν αυτοί βρίσκονται, στην Ελλάδα ή το εξωτερικό.

Σας ευχαριστώ πολύ.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

(Χειροκροτήματα από την πτέρυγα της Νέας Δημοκρατίας)
ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Κι εμείς ευχαριστούμε.

Κηρύσσεται περαιωμένη η συζήτηση επί της αρχής των αναθεωρητέων διατάξεων του Συντάγματος, σύμφωνα με τα άρθρα 110 του Συντάγματος και 119 του Κανονισμού της Βουλής.

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι, δέχεστε στο σημείο αυτό να λύσουμε τη συνεδρίαση;

ΟΛΟΙ ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Μάλιστα, μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ (Απόστολος Αβδελάς): Με τη συναίνεση του Σώματος και ώρα 21.52' λύεται η συνεδρίαση για αύριο, ημέρα Τρίτη 19 Νοεμβρίου 2019 και ώρα 9.30', με αντικείμενο εργασιών του Σώματος: αποφάσεις Βουλής, συνέχιση της συζήτησης επί των αναθεωρητέων διατάξεων του Συντάγματος, σύμφωνα με τα άρθρα 110 του Συντάγματος και 119 του Κανονισμού της Βουλής, (1η και 2η θεματική ενότητα της Επιτροπής: άρθρα 3 παρ. 1 και 2, 3 παρ. 3 (κατάργηση παραγράφου), 3 (εισαγωγή ερμηνευτικής δήλωσης), 13 παρ. 5, 33 παρ. 2, 59 παρ. 1 και 2, 5 παρ. 2, 21 παρ. 1 και 3, 21 (προσθήκη παρ. 7), 22 παρ. 1, 2, 4 και 5 και 25 παρ. 3), σύμφωνα με την ειδική ημερήσια διάταξη που έχει διανεμηθεί.

ΟΙ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ